

**GÜLERYÜZ GAZETESİNDEKİ
EDEBÎ METİNLERİN TASNİFİ VE ÇEVİRİ YAZISI**

Rabia ÖZTÜRK

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Jale GÜLGEN BÖRKLÜ

Ocak, 2018

AFYONKARAHİSAR

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLERYÜZ GAZETESİNDEKİ
EDEBÎ METİNLERİN TASNİFİ VE ÇEVİRİ YAZISI

Hazırlayan

Rabia ÖZTÜRK

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Jale GÜLGEN BÖRKLÜ

AFYONKARAHİSAR 2018

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Güleryüz Gazetesindeki Edebî Metinlerin Tasnifi ve Çeviri Yazısı” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2018

Rabia ÖZTÜRK

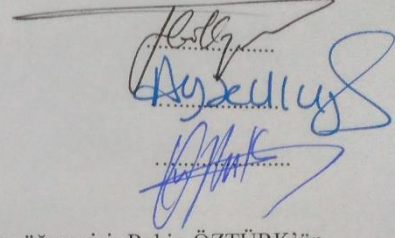
İmza

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Jale GÜLGEN BÖRKLÜ
Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Ayşe ULUSOY TUNÇEL
: Yrd. Doç. Dr. Özlem KAYABAŞI

İmza

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi, Rabia ÖZTÜRK'ün “Gülyüz Gazetesindeki Edebi Metinlerin Tasnifi ve Çeviri Yazısı” başlıklı tezi, 22.01.2018 günü saat 11.00'da Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Celal DEMİR
MÜDÜR

ÖZET

GÜLERYÜZ GAZETESİNDEKİ EDEBÎ METİNLERİN TASNİFİ VE ÇEVİRİ YAZISI

Rabia ÖZTÜRK

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Ocak 2018

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Jale GÜLGEN BÖRKLÜ

Sedat Simavi tarafından 5 Mayıs 1921 (1337) – 14 Ağustos 1923(1339) tarihleri arasında toplamda 122 sayı çıkarılan *Güteryüz*, haftada bir çıkan edebî, siyasi bir mizah gazetesidir. Sayfalarında şiir, hikâye, tiyatro, makale, hatıra, monolog ve fıkra türünden metinlere yer veren gazete Kurtuluş Savaşı'nın en yoğun olduğu bir dönemde yayımlanmaya başladığı için içerik bakımından Millî Mücadele'yi anlatmaktadır. Sedat Simavi gazetesinde gerek yazılarıyla gerek karikatürleri ile daima Anadolu'da verilen Millî Mücadele'yi desteklemiş ve bu mücadelenin taraftarlığını yapan bir yayın politikası izlemiştir.

Güteryüz aynı zamanda bir mizah gazetesi olduğu için devrinin sosyal, siyasal ve kültürel meselelerini de mizahi bir üslupla eleştirmektedir. *Güteryüz*'ün mizahı sadece güldüren değil, güldürürken düşündürmeyi amaçlayan bir mizahtır. Bu açıdan bakıldığı zaman hem yazıları hem çizimleri ile gazetenin toplum için sanat anlayışını benimsediğini söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Güteryüz, Güteryüz gazetesi, mizah, mizah basını.

ABSTRACT

CLASSIFICATION AND TRANSCRIPTION OF LITERARY TEXTS IN GÜLERYÜZ NEWSPAPER

Rabia ÖZTÜRK

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

January 2018

Advisor: Asist. Prof. Jale GÜLGEN BÖRKLÜ

Created by Sedat Simavi from May 5, 1921 (1337) to August 14, 1923 (1339), *Güteryüz* is a weekly, literary, political humor newspaper. The newspaper, which includes poetry, story, drama, articles, memorabilia, monologues and jokes, has been published in a period when the War of Independence is at its peak, so it describes the National Struggle in terms of content. Sedat Simavi supported a publication policy that supported the national struggle always given in Anatolia with its writings and cartoons and supporting this struggle.

Since *Güteryüz* is also a humor newspaper, he also criticizes the social, political and cultural issues of the devil with a humorous style. *Güteryüz* is a humor that aims to make humor think while humor is not only laughing but laughing. From this point of view, we can say that journalists adopt the concept of art for society with both writings and drawings.

Keywords: Güteryüz, Güteryüz newspaper, humor, humor press.

ÖN SÖZ

Güteryüz gazetesi (1921-1923) Kurtuluş Savaşı ile birlikte yayım hayatına başlayan, döneminin siyasal ve sosyal hayatını mizahi bir üslupla yansıtan, Mütareke Dönemi'nin en önemli süreli yayınlarından biridir. Millî Mücadele taraftarı Sedat Simavi tarafından toplamda 122 sayı çıkarılan gazete muhtevası açısından da Türk mizah basını içinde ayrı bir öneme sahiptir.

Bu tez konusu üzerinde çalışmaya başlamadan önce *Güteryüz* gazetesi hakkında araştırma yaptığımızda “*Güteryüz Gazetesi'nin İncelenmesi*” isimli Yunus ŞAHİN'e ve “*Güteryüz Mizah Gazetesinin İncelenmesi*” isimli Tunay DEVRİM'e ait iki adet çalışma tespit ettik. Bu çalışmaları incelediğimizde çalışmaların daha çok inceleme ve tasnif üzerine kurulu olduklarını, *Güteryüz* gazetesi içerisinde yer alan edebî metinlerin bu çalışmalarda tam olarak günümüz okuyucusuna yansıtılmadığını gördük. Biz de bu alanda bir eksiklik olduğunu düşündüğümüz için tezimizi *Güteryüz*'deki edebî metinlerin çeviri yazıları üzerine oluşturduk.

Çalışmamızın temel amacı iki yıl boyunca eski harflerle yayımlanan, siyasal, mizahi ve edebî yönden önemli bir gazete olan *Güteryüz*'ü edebî yönden inceleyerek o dönem edebî zevkinin belirlenmesine katkıda bulunmak ve metinleri yeni harflere aktararak günümüz insanının bu metinleri okumasını sağlamaktır. Bu bağlamda çalışmamıza ilk önce Milli Kütüphane'den gazetenin nüshalarını temin etmekle başladık.

Güteryüz Gazetesindeki Edebî Metinlerin Tasnifi ve Çeviri Yazısı isimli çalışmamız bir giriş ve onu takip eden iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın giriş bölümünde mizah kavramı üzerine teorik olarak bilgi verildikten sonra Türk edebiyatındaki ilk mizah örneklerinden bahsedilmiştir. Bunun arkasından *Güteryüz* gazetesine kadar Türk mizah matbuatının kronolojisi anlatılmaya çalışılmıştır.

Birinci bölümde gazete üç alt başlıkta incelenmeye tabi tutulmuştur. Gazetenin fiziki boyutunda kim tarafından ve kaç sayı çıkarıldığı, yayım süresi, sayfa sayısı, sayfa düzeni, hangi günlerde çıktığına dair bilgiler verilmiştir. Bundan sonra edebî türler üzerinden gazetenin muhtevası incelenmiştir. Burada her türün ele aldığı konulara, bu konuların ele alınış biçimine kısaca değindikten sonra bunlarla ilgili örnekler verilerek anlatım zenginleştirilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde gazetede ki edebî türler tasnif edilerek yeni harflere aktarılmıştır. Bu bölümde öncelikle gazetenin 122 sayısının her sayfası teker teker okunarak edebî boyutta olan türler seçilmiştir. Edebî yönü olmayan metinler tezin amacı göz önünde bulundurularak çalışmaya dâhil edilmemiştir. Daha sonra seçilen bu metinler yeni harflere aktarılarak türlerine ayrılmıştır. Dönemin argo ve günlük dili hakkında net bir bilgiye sahip olmadığımızdan bazı kelimelerin okunmasında güçlük çekilmiştir. Ayrıca yabancı kelimelerin okundukları gibi yazılması, mizah yapmak için bazı kelimelerin yapısıyla oynanması çalışmayı daha da zorlandırmıştır. Bu tarz durumlarda okuduğumuz fakat emin olamadığımız kelimeler için “(...?)” işareti, gazetenin mikrofilme aktarılmasındaki problemden kaynaklı okunamayan kelimeler için ise “_____” işareti kullanılmıştır. Bunun dışında baskı ve yazım hatasından dolayı bizim düzeltme yaptığımız kelime ve ekler de “<...>” işareti ile gösterilmiştir. Bu açıdan bakıldığında çalışmanın en kapsamlı ve meşakkatli bölümü burasıdır diyebiliriz. Aynı zamanda metinlerin yeni harflere aktarımı esnasında şiirlerin ölçüsünün ve manasının değişme ihtimali olduğundan imla kuralları korunmuştur. Geride kalan metinler ise Türk Dil Kurumu’nun imlasına göre çevrilmiştir. Yanlış kullanılan noktalama işaretleri de olduğu gibi bırakılmıştır.

Sonuç kısmındaysa edebî metinler yönünden tasnif edilerek yeni harflere aktarılan *Güteryüz* gazetesinin yine bu metinler üzerinden Türk mizah basınındaki yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmıştır.

Kaynakça bölümünde doğrudan faydalandığımız eserlerin isimleri verilmiştir. Fakat çalışmamız esnasında baktığımız birçok yayına konumuzla doğrudan ilgisi olmadığı için bu kısımda yer verilmemiştir. Ekler kısmı ise *Güteryüz*’ün bazı sayfalarından seçilmiş karikatür örneklerine ayrılmıştır.

Bu tezin hazırlanması esnasında her konuda bana yol gösterip değerli zamanını ayıran, tezimi en ince ayrıntısına kadar takip ederek inceleyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Jale GÜLGEN BÖRKLÜ’ye desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç biliyorum. Ayrıca yüksek lisans eğitimimin başından beri maddi ve manevi destekleri ile daima yanımda olan aileme, eşim İhsan ÖZTÜRK ve oğlum Mirza ÖZTÜRK’e sonsuz teşekkür ederim.

Rabia ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜLERYÜZ GAZETESİNİN İNCELENMESİ

1.FİZİKİ YÖNDEN	16
2. MUHTEVASI YÖNÜNDEN	18
1.1.ŞİİR	19
1.2.HİKÂYE.....	28
1.3.TİYATRO.....	31
1.4.MAKALE	32
1.5.MONOLOG.....	34
1.6.HATIRA	35
1.7.FIKRA	35
3. MİZAHİ YÖNDEN.....	42

İKİNCİ BÖLÜM

GÜLERYÜZ GAZETESİNDEKİ EDEBÎ METİNLERİN YENİ HARFLERE AKTARILMASI

1.ŞİİR	46
1.1.MANZUM HİKÂYE.....	320
2. HİKÂYE.....	349
3. TİYATRO	548

4. MAKALE	597
5. MONOLOG	611
6. HATIRA	624
7. FIKRA	637
7.1. KÖŞE YAZISI	637
7.2. KOMİK FIKRALAR.....	644
7.3. KISSADAN HİSSE	684
SONUÇ.....	692
KAYNAKÇA.....	694
EKLER.....	697

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e : Adı Geçen Eser

ss : Sayfa Sayısı

s : Sayfa

T.y. : Tarih Yok

Y.y. : Yıl Yok

GİRİŞ

Dilimize Arapçadan giren mizah teriminin aslı “şaka ve latife yapmak” anlamındaki mezh kökünden gelmektedir. Edebiyatta ise düşünceleri espri ve nükteyle süsleyerek anlatan söz ve yazı çeşidi olarak geçmektedir. Bunun yanı sıra mizah zaman içinde daha ağır türleri de içine alan bir terim haline gelmiştir. Mizahta temel hedef güldürme ise de çok defa güldürmenin altında fert ve toplumdaki aksaklıkları, çirkinlikleri, olumsuzlukları eleştirme, iğneleme ve düzeltme amaçları da gizlidir.¹

Mizah, toplumdaki ve bireydeki düzeltilebilir kusurları ele alır. Bunu yaparken abartılara, yergilere, teşhir etmelere ve alaylara da başvurabilir. Mizah halk zekâsının ürettiği bir savunma aracı olup gülünç hikâye ve fıkraların en az saldırgan olan biçimine dayanır.

Mizahın kökenine baktığımızda eğlence ve hoşgörünün yer aldığını görürüz. Yeryüzünde hemen hemen bütün alanları içine alan mizah, eğlence ve hoşgörü boyutları ile kişilik kazanmış ve bu şekilde temel gelişimini sürdürebilmiştir.

Mizahı mizah yapan en önemli faktör, içerisinde barındırdığı “gülme”dir. Başka bir deyişle “gülme”nin eksik kaldığı mizah, hedefine ulaşamamış demektir. İçerisinde barındırdığı bu “gülme” unsurundan dolayı mizah, toplumsal aksaklıkların giderilmesinde ve toplumun eğitilmesinde önemli rol oynamıştır. Söz konusu bu aksaklıklar ancak mizahın yardımıyla dile getirilebilmiş ve problemler aşılmıştır. Mizah yoluyla yapılan eleştirilerin sonunda insanların güldüğü ve aksaklıkların çözüldüğü görülür ve bu şekilde sonuçlanan mizahın hedefine ulaştığı olduğu düşünülür.

Edebiyatçılar ise mizahı, anlatımlarını zenginleştirmek, eleştiri yapmak ve okurlarını bir konu ya da tutum üzerinde düşünmeye yönlendirmek için malzeme olarak kullanırlar. Bir edebiyat metni, içerisinde barındırdığı mizahla birlikte, uygun zemini bulduğunda etkili bir silaha dönüşür. Bu silah insanları yaralamak yerine,

¹ İsmail Durmuş; “Mizah”, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.205.

onların kalıplaşmış fikirlerini parçalayarak, içinde buldukları esaretten kurtarır.² Mizah bu özelliği ile bireylerin veya toplumun gerilimini azaltmakta, kızgınlığını gidermektedir. Özellikle düzenin bozulduğu toplumlarda ya da bireysel ilişkilerde mizah, eleştiri oklarının muhataba daha rahat yönlendirilmesinin bir aracıdır. Böylece hem eleştiri yapılabildiği için bir rahatlama gerçekleşir hem de eleştiri karşısında görülecek tepki yumuşatılmış olur.

Mizahın savunma ve eleştirme yapabilmekteki bu gücü, onun özgürlükle olan ilişkisini de ortaya koyar. Amacı, sert ve kaba bir biçimde tepki göstermekten ziyade, muhatabın utanma duygusunu harekete geçirerek onu yermektir. Fakat özgürlüğün olmadığı yerde bu görevini yerine getiremez; toplumsal, siyasal ve ekonomik gücün yönlendirmesi altında esir olur. O halde mizahın işlevini tam olarak yerine getirebilmesi için özgür bir ortamın sağlanması gerekir. Ancak bu sayede mizah, toplumsal dengenin egemen güçler lehine bozulduğu zamanlarda halka cesaret veren, egemen gücü protesto eden, eleştiren; halkı da bu bağlamda gerçekliklerle yüz yüze getiren bir aracı olur.³

Edebî alanda verilen mizahî ürünler üzerinde bir inceleme yapıldığında Türk mizah anlayışı, sözlü ve yazılı kültür ürünlerine dayanır. Türk edebiyatının ilk mizahî örnekleri şüphesiz sözlü gelenekte ortaya çıkan deyimler, atasözleri, masallar, bilmeceler, tekerlemeler ve fıkralardır. Bu türlerde mizah en yalın ifadesini bulur.

Mizah, sözlü kültür ürünleri olarak destanlarda –Alpamış Destanı–, hikâyelerde, masallarda –Keloğlan masalları–, fıkralarda –Nasrettin Hoca, Bekri Mustafa, İncili Çavuş fıkraları– kendisini gösterir; yazılı kültür ürünleri olarak da *Dîvânü Lügat-it-Türk*, *Kutadgu Bilig*, *Atabetü'l Hakayık* ve *Dede Korkut Hikâyeleri* ile vücut bulur. Bu ürünlerin ortak özelliği eğlendirirken eleştirici, öğretici, rahatlatıcı olmalarıdır.⁴

Daha çok İslâmiyet öncesi sözlü edebiyat ürünlerinin yer aldığı *Dîvânü Lügat-it-Türk* ile İslami değerler üzerine kurulu *Kutadgu Bilig*'de ve *Dede Korkut*

² İbrahim Selçuk Ardıç; *Kalem Dergisi ve Mizah Anlayışı (1908-1911)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, İstanbul 2009, s.1-3.

³ Ebru Davulcu Akbaba; *II. Meşrutiyet Dönemi Mizah Basınında Osmanlı Modernleşmesi ve Eleştirel Kodlar (Kalem ve Cem Dergileri Üzerinden)*, Basılmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2013, s.12.

⁴ Davulcu Akbaba, a.g.e., s.19-20.

Kitabı'nda birçok mizahî unsur vardır. Özellikle *Dede Korkut Kitabı*'nın başında, yer alan “Kadınlar dört türlüdür” cümlesiyle başlayan kadın tasnif ve tasviriyle “Deli Dumrul” hikâyesinin mizahî açıdan ayrı bir önem taşıdığı söylenebilir.

İslâmî Dönem Türk Edebiyatı'nda kavram ve terim olarak günümüzdeki anlayışa yakın mizaha daha çok halk edebiyatı ile yeni edebiyatın çeşitli türlerinde rastlanmaktadır. Divan nesrinde latife, Divan şiirinde ise hiciv ve hezelin öne çıktığı görülmektedir.⁵

Halk edebiyatında mizahın yer aldığı türlerin başında fıkra gelir. Bu türü sözlü halk edebiyatı ürünleri arasında mizahı temsil eden en tipik yapı olarak kabul etmek mümkündür. Nasreddin, Hoca, İncili Çavuş, Tıflî, Bekri Mustafa, Kemîne gibi kişi adlarına veya çeşitli mahallî tiplere bağlı olan fıkralar yanında Bektaşî, Mevlvî, Yörük, Terekeme, Tahtacı gibi inanç gruplarına ve topluluklara; Karadenizli, Kayserili, Konyalı, Çemişkezekli gibi yörelere; Yahudi ve Rum gibi Anadolu azınlıklarına; Behlül-i Dâna ve Karakuşî Kadısı gibi İslâm kültürü içinde yer alan kimselere bağlı olan fıkralar da bulunmaktadır.

Halk edebiyatında mizah içeren diğer bir tür ise masaldır. Masalların başında ve sonunda söylenen tekerlemelerde mizah ön plandadır. Tekermeler dışında çeşitli mizah öğelerinin kullanıldığı Türk masallarının bu konuda en dikkate değer olanları Keloğlan masallarıdır. Bunlarda, özellikle Keloğlan'ın şahsında Türk halkının gülme ve güldürme anlayışı birçok yönüyle yansıtılmış bulunmaktadır.

Saz şairlerinin şiirleri mizahın yer aldığı diğer halk edebiyatı ürünleridir. Atışmalarda rakibinin şairlik gücünü ölçen âşık zaman zaman onun çeşitli yönlerini mizahî bir anlayışla dile getirir.

Karagöz ve orta oyunu başta olmak üzere seyirlik halk oyunlarında da mizah temel öğelerden biridir. Bu oyunlarda ağırlık verilen eleştiri ve taşlamaların en önemli yönü gülünçleştirmedir.

Türk halk edebiyatında zengin ve köklü bir geleneği olan bilmecelerin de çoğunun anlamında ve söylenişinde mizah öğesinden yararlandığı görülür. Anonim

⁵ İskender Pala; “Mizah. Türk Edebiyatı”, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.208.

halk edebiyatı ürünlerinden deyim ve atasözlerinde tenkit yanında ince bir mizaha da yer verilmiştir:

Bazı dinî-tasavvufî edebiyat ürünlerinde, bilhassa Bektaşî-Alevî şairlerin şathiyelerinde ve yergilerde de mizaha yer verilmiştir.⁶

Divan edebiyatında bilinen ilk müstakil mizahî eserler XV. yüzyıla ait olup bunların en önemlileri sayılan Şeyhî'nin manzum *Harnâme*'si mesnevi, Molla Lutfî'nin mensur *Harnâme*'si münazara türündedir. XV. yüzyılın son yıllarından itibaren XVI. yüzyılda mizah eserlerinin mizahî takvim (Vahyî'nin meslek erbabını konu alan *Takvîm*'i), letâif (Mahremî'nin *Mecmau'l-letâif*'i ile *Şütürnâme*'si), muhâdarât (Lâyihî Mustafa Efendi'nin *Muhâdarât*'ı), -müstehecen de olabilen- hikâye (Gazâlî Deli Birader'in *Dâfiü'l-gumûm* ve *Râfiu'l-hümûm*'u), mersiye (Meâlî'nin kedisi için yazdığı mersiye) ve mektup (Sânî ile Sâî Mustafa Çelebi'nin karşılıklı mektupları) gibi çeşitli biçimlerde ve daha geniş bir şekilde kaleme alındığı görülür. XVII. yüzyılda mizah, hiciv ve hezelin gölgesinde kalmıştır. Türün en seçkin örnekleri Nefî'nin *Sihâm-ı Kâzâ* adlı hiciv mecmuasındadır. Nâilî Mehmed'in mizahî mektupları derlediği *Tuhfe-i Emsâl* mesnevisi, Münecimbaşı Derviş Ahmed Dede ile Feyzullah Efendi'nin *Letâifnâme*'leri ve müellifi bilinmeyen *Hikâye-i Mekkî-i Zenân* bu dönemin diğer önemli eserleridir. XVIII. yüzyılda mizahın çerçevesinin birdenbire daraldığını, konularda halk tarzı güldürünün öne çıktığını ve divan şiirinin XVII. yüzyılda olduğundan daha fazla kaba küfür ve hezliyata yenik düştüğünü söylemek mümkündür. Ancak yine de Kânî, Osmanzâde Ahmed Tâib, Osman Sürûrî, Sünbülzâde Vehbî, Bursalı İsmâil Belîğ, Nedîm, Şeyhülslâm İshak, Esad Efendi, Haşmet ve Zarîfî gibi şairler mizaha katkıda bulunmuşlardır. Osmanlı toplumu gibi edebî sanatların da dönüşüm geçirdiği XIX. yüzyılda geleneksel mizah anlayışını sürdüren şairlerden Keçecizâde İzzet Molla'nın *Mihnetkeşân*'ı ile Enderunlu Fâzıl'ın *Defter-i Aşk* ve *Şevkengîz*'i divan edebiyatının önde gelen son mizah örneklerindedir.⁷

Yeni Türk Edebiyatında ise Şinâsi'nin *Tasvîr-i Efkâr*'da İstanbul

⁶ Nurettin Albayrak; "Mizah. Halk Edebiyatı", *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.208-209.

⁷ İskender Pala; "Mizah. Türk Edebiyatı. Divan Edebiyatı", *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.208.

sokaklarında çoğalan köpeklerin toplatılması hakkında kaleme aldığı yazısına karşı Ethem Pertev Paşa'nın Mecmua-i Fünun'da yayımladığı, köpeklerin savunması niteliğini taşıyan ve bir filozofla bir sokak köpeğinin esprili diyalogundan meydana gelen "Av'ave"si, Batılılaşma döneminde Türk mizahının geleneksel çizgiden ayrılan ilk örneği olarak kabul edilir.

Ziya Paşa'nın "Zafername" şerhi ve Nâmık Kemal'in "Hirrenâme" adlı manzumesi de bu devrin satir denilen mizah yoluyla hiciv türündeki ilk örnekleridir. Âli Bey, *Lehçetü'l-hakâyık* adlı mizahî sözlükle bir çeşit insanlık eleştirisi sayılabilecek "Seyyâreler" adlı fantastik masalı yayımlamıştır. Bu tarihten sonra sayıları artmaya başlayan mizah yayınlarındaki eleştirici tutum iktidarın bu yayınlara karşı tepki göstermesine neden olmuş ve bazı dergiler kapatılırken siyasal olaylara ve sorunlara yönelik mizaha önce kısmî sansür, ardından neşir yasağı getirilmiştir (1876-1908). Yasaklı yıllarda siyaset dışı kalarak mizahı Hüseyin Rahmi roman ve hikâyelerinde, Ahmet Rasim "Şehir Mektupları" başlıklı yazılarında sürdürmüş, Şair Eşref ise şiirlerinde kullandığı hicvin yanında mizahtan da yararlanmıştı. II. Meşrutiyet'in ilânı üzerine yasak sona ermiş ve mizah yayıncılığında patlama meydana gelmiştir. Bu dönemde daha çok siyasi karakterli seviyesiz bir mizah anlayışıyla çoğu kısa ömürlü çeşitli dergiler yayımlanmıştır. Fakat bunların içinde *Kalem* ve *Cem* gibi Batı ayarında olanlarla uzun süre yaşayan *Karagöz* de bulunmaktadır.

II. Meşrutiyet'ten sonra Cenap Şahabettin "Dahhâk-i Mazlûm", Hüseyin Suat "Gave-i Zalim", Refik Halit Karay "Kirpi" ve Ömer Seyfettin "Şit" müstearlarıyla mizahî manzume, yazı ve hikâyeler ortaya koymuşlardır. Ömer Seyfettin özellikle Efruz Bey tiplmesiyle devrinin bazı aydınlarını mizah yoluyla hicvetmiştir. Fazıl Ahmet Aykaç ve Halil Nihat, divan şiiri formlarını kullanarak tanınmış yazar ve şairlerin üslûplarını ve meşhur eserlerini taklitle mizahi manzumeler, Hakkı Nâşir ismiyle Celâl Sahir, Hüseyin Rıfat divan tarzı söyleyişle günün olaylarını karikatürize eden manzumeler yayımlamışlardır.

Roman ve hikâyelerinin en duygulu yerlerinde dahi zarif ve ince mizah öğeleriyle okuyucusunu gülümsetmeyi başaran Reşat Nuri (Güntekin), mizahi magazin dergilerinde Hayreddin Rüştü, Cemil Nimet, Yıldız Böceği, Ateş Böceği

gibi takma isimlerle yazılar yazmış ve Kelebek adlı mizah gazetesini çıkarmıştır (1923). Ercüment Ekrem (Talu), karşılıklı konuşmalara dayalı hikâye tarzındaki mizahî çalışmaları yanında Evliya Çelebi'den esinlenerek “Evliyâ-i Cedîd” tipini ortaya koymuş, ayrıca “Meşhedî Câfer” ve “Torik Necmi” tiplerinin maceralarından oluşan mizahi halk romanları kaleme almıştır. Orhan Seyfi Orhon “Fiske” ve Yusuf Ziya Ortaç “Çimdik” takma adları ve kendi isimleriyle çeşitli eserler yazmış ve *Akbaba*, *Papağan* gibi gazeteleri yayımlamışlardır. İbrahim Alaeddin (Gövsa) “Kıvılcım”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Çamdeviren” ve “Deli Ozan” imzalarıyla bazı mizahi eserler telif etmişlerdir. Fahri Celalettin (Göktulga) ve Memduh Şevket Esenal ile onu yakından izleyen Muhtar Körükçü de yazıları mizah çeşnisi taşıyan müelliflerdir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* adlı romanına ve Haldun Taner'in eserlerine ince bir ironi hâkimdir. Burhan Felek de mizahi hikâye ve fıkralarıyla dikkat çeker. Namdar Rahmi Karatay, temeline atasözü ve tekerlemeleri koyduğu mizahi şiirleriyle tanınmış ve bunların çoğu darbimesel gibi dillerde dolaşmıştır.⁸

1. GÜLERYÜZ'E KADAR TÜRK MİZAH MATBUATINA GENEL BİR BAKIŞ

Mizah kavramı ve Türk edebiyatında mizahın gelişimi üzerine verdiğimiz kısa bilgiden sonra hem Güleriyüz gazetesinden önceki mizah anlayışını hem de incelediğimiz Güleriyüz'ün mizah anlayışını tanımak ve çalışmamızın daha iyi anlaşılmasını sağlamak adına Türk mizah matbuatını genel hatlarıyla ele almak yerinde olacaktır.

Mizah basını hakkında bilgi vermeye geçmeden önce dönemsel bir sınıflandırma yapmak ve bu sınıflandırmaya göre mizah matbuatını kısaca incelemek uygun olacaktır. Mustafa Apaydın “Tanzimat'tan Sonra Mizah ve Hiciv” isimli yazısında mizah basınına Tanzimat dönemi, Abdülhamit dönemi, II. Meşrutiyet dönemi, Mütareke ve Kurtuluş Savaşı dönemi, Cumhuriyet dönemi olarak beş bölümde sınıflandırmıştır. Biz de bu sınıflandırmayı temel alarak mizah dergilerinin

⁸ Âlim Kahraman; “Mizah. Yeni Türk Edebiyatı”, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.209-2011.

ve gazetelerinin edebiyatımızdaki yerini tanıtmaya çalışacağız.⁹

1.1. TANZİMAT DÖNEMİ

Türk toplumunda modernleşmenin başlangıç tarihi olarak 1839 kabul edilmektedir. Tanzimat ile birlikte gelen reformlar toplumun fikri ve şahsi hayatında geri dönüşü olmayan değişikliklere yol açmıştır. Tanzimat aydını bu değişikliklere karşı halkı aydınlatmayı, uymayı bir görev bilmiş ve bu görevlerini gazete, dergi, roman, hikâye ve şiir aracılığı ile gerçekleştirmeye çalışmışlardır.

Türk mizahında yeni yönelmelerin görülmesi de Tanzimat ile kendisini göstermektedir.¹⁰ Tanzimat döneminde Osmanlı Devleti'nde Batılılaşma ile birlikte meydana gelen değişimler, mizah yazarları için önemli bir malzeme olmuştur.

Mizah tarihinde yenileşmenin ilk örnekleri aşağı yukarı 1860'lı yıllara dayanmaktadır. Mizah kendisini basın alanında, önce 1850'lerde Ermenice, daha sonra ise 1870'lerde Osmanlıca gazetelerde göstermiştir.

İlk Türkçe mizah dergimiz Ermeni harfleriyle yayımlanan ve Hovsep Vartan Paşa tarafından 1852 yılında çıkarılan *Boşboğaz Bir Âdem*'dir.¹¹

Osmanlı Devleti'nde, müstakil bir gazete olmayıp Ali Raşit Bey ve Filip Efendi tarafından 1868-1870 yılları arasında çıkarılan *Terakki* gazetesinin haftalık ilave nüshası olan *Letâif-i Âsâr* adlı mizah dergisi¹² Arap harfleri ile Türkçe yayımlanan ilk mizah dergisidir. *Letâif-i Âsâr*'ın boyutları bir süre sonra büyümüş, tam bir mizah gazetesi halini almış ve şaka şeklinde eleştiriler yapmaya başlamıştır. Hatta en son sayılarında karikatürlere de yer vermiştir.¹³

Daha sonra 1870 yılında Teodor Kasap tarafından çıkarılan *Diyojen* ilk müstakil mizah dergisi olarak bilinmektedir. *Diyojen*'den önce çıkarılan *Letâif-i Âsâr* *Terakki* gazetesinin haftalık özel sayısı olduğu için Türk edebiyatında mizah basını

⁹ Güteryüz gazetesi Cumhuriyet öncesinde yayımlanmaya başladığı için bu sınıflandırmada yer alan Cumhuriyet dönemi mizah matbuatı hakkında bilgi vermeye gerek görülmemiştir.

¹⁰ Mustafa Apaydın; "Tanzimat'tan Sonra Mizah ve Hiciv", *Türk Edebiyatı Tarihi*, Cilt:3, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2006, s.324.

¹¹ Apaydın; "Tanzimat'tan Sonra Mizah ve Hiciv", *Türk Edebiyatı Tarihi*, s.324.

¹² Erdoğan Tokmakçioğlu; *Türk Basın Tarihi*, İsim Yayınları, Ankara 2011, s.211.

¹³ M. Nuri İnuğur; *Basın ve Yayın Tarihi*, 3. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 1993, s.243.

Diyojen ile başlatılmaktadır.¹⁴ Türkçe çıkmadan önce Rumca, Ermenice ve Fransızca yayımlanan derginin Türkçe nüshalarında Teodor Kasap'ın yanı sıra Namık Kemal, Ebüzziya Tevfik, Direktör Âli Bey de yazmıştır. 184 sayı çıkarılmış olan dergide sadece üç kez karikatüre yer verilmiştir. Hükümeti sert bir şekilde eleştiren dergi geçici süreyle üç kez kapatılmıştır.¹⁵

Derginin başlığı altında “Gölge etme başka ihsan istemem” cümlesi yer almaktadır. Bu cümle ile dergi, siyasi güçten maddî bir talebinin olmadığını yalnızca basın özgürlüğü istediğini anlatmak istemiştir.

Tanzimat dönemi için büyük bir ilgi toplayan *Diyojen*'de, özellikle Türk toplumundaki kültürel bozulma, Batı'nın Osmanlı üzerindeki emperyalist emelleri, belediyeçilik sorunları ince bir mizah ile eleştirilmiştir.¹⁶ Böyle olunca dergi geniş tepkilere yol açmış hatta mizahın yasaklanması için öne sürülen kanun tekliflerinin mecliste görüşülmesine neden olmuştur.

Diyojen, Rus Çarı ve Mısır Hidivi hakkındaki yazıları dolayısıyla süresiz kapatılmıştır.

Teodor Kasap, *Diyojen* kapatıldıktan sonra mizah çizgisini *Hayal* ve

¹⁴ İnuğur, a.g.e., s.245.

¹⁵ Tokmakçioğlu, a.g.e., s.80.

¹⁶ Apaydın, a.g.e., s.324.

Çingiraklı Tatar dergilerinde sürdürmüştür. 368 sayı yayımlanmış olan *Hayal*, dört sayfalık bir gazetedir. Başlangıçta haftada iki defa çıkmaktayken 35. sayısından itibaren haftada üç defa yayımlanmaya başlar.¹⁷

Dergi, II. Abdülhamit'in basın özgürlüğünü eleştiren eli-kolu bağlı bir adam karikatürüne kızması üzerine kapatılır. Teodor Kasap, çıkardığı bir ilave ile derginin kapanışını (İşte sesim kısılmaya başladı. Ca..nım.. ç1..k1..yor çık..t1..) şeklinde mizah yolu ile duyurduğundan Meclis-i Ahkam-i Adliye'ye sevk edilerek üç yıl hapse mahkûm edilir.¹⁸

Çingiraklı Tatar 29 sayı çıkmıştır. Bu da yine *Hayal* gibi dört sayfadan oluşmaktadır. Türkçesinin yanında Rumca *Kudunatos* adıyla da yayımlanmıştır.

Çingiraklı Tatar ve *Hayal* dergilerinde Teodor Kasap'ın yanında yine Ebüzziya Tevfik'in yazıları da bulunmaktadır.¹⁹

1870'li yıllarda Teodor Kasap'ın çıkardığı dergiler dışında daha birçok mizah dergi ve gazetesi bulunmaktadır.

1873 yılında Zakarya Beykozluyan²⁰ Efendi tarafından çıkarılan *Latife* gazetesinin her sayısında bir karikatür bulunmaktadır. Gazete 1875 yılına kadar devam edebilmiştir.²¹

Bunlardan sonra Antuvan Efendi'nin çıkardığı *Kamer*(1873), Mihaliki Efendi adında bir Rum tarafından çıkarılan *Şafak*(1874) ve yine 1874'te Basiretçi Ali Efendi'nin çıkardığı *Kahkaha*, Tevfik Bey tarafından 1875 yılında çıkarılan *Geveze* ve *Meddah* dergileri de bulunmaktadır.

Çaylak Mehmet Tevfik Bey'in 1876'da yayımladığı *Çaylak* da bu dönemin önemli mizah gazeteleri arasındadır. Gazetenin önemi ise ilk Türkçe mizah gazetesi

¹⁷ Alparslan Oymak; *Osmanlı Mizahında Teodor Kasap (Diyoben, Çingiraklı Tatar ve Hayal Gazetesi Üzerine Bir İnceleme)*, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2013, s.7.

¹⁸ İnuğur, a.g.e., s.247.

¹⁹ Oymak, a.g.e., s.6.

²⁰ Apaydın, a.g.e., s.325. (Bu isim Enver Behnan Şapolyo'nun *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü ile Basın* isimli eserinde "Beykozluoğlu Zekeriya Efendi" olarak Burçin Gülçin Gündoğan'ın *Edebi Yönden Yeni Kalem Dergisinin İncelenmesi* isimli yüksek lisans tezinde ise Zaharya Beykozluyan olarak geçmektedir.)

²¹ Enver Behnan Şapolyo; *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü ile Basın*, Güven Matbaası, Ankara 1969, s.154.

olmasıdır. İki sütunlu ve dört sayfalı olan *Çaylak*'ın başyazılarını Mehmet Tevfik Bey yazarken, resimlerini de Ali Fuat Bey çizmiştir. Bunun dışında gazetede yer alan diğer yazıların hepsi imzasız olarak çıkmıştır. O sırada yaşanan 93 Harbi ve toplumun içinde olduğu dengesizlikler ağır bir üslup ile söz konusu gazetede eleştirilmiştir.²²

Abdülaziz dönemi mizah basınına bakıldığında mizah dergilerinin çeşitli baskılara maruz kaldığını çoğu dergilerin ise yayımladıkları yazılar dolayısıyla kapatıldığı görülür. Fakat bu durum toplumsal ve politik mizahın yapılmasını engelleyememiştir. 1870–77 tarihleri arasında Osmanlıca olarak toplamda yirmi mizah dergisinin yayımlanmış olması bu durumun gerçekliğini göstermektedir. Ancak 4 Ağustos 1876 tarihinde yayımlanan bir karar ile yasaklanan mizah dergilerinin tekrar basın tarihinde boy göstermeleri II. Meşrutiyet'in ilanı ile mümkün olacaktır.

1.2. II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ

1876'da Meşrutiyet'in ilanından Meclis-i Mebusan'ın 1878 yılında süresiz olarak tatil edilmesine kadar geçen yaklaşık iki yıllık süre dışında II. Abdülhamit, 1908'e kadar mizah gazetelerinin çıkarılmasını yasaklamıştır. Bunun sonucunda doğal olarak Türk mizah dergi ve gazeteleri otuz yıl kadar suskun kalmış ve çıkarılamamıştır. Buna rağmen istibdat idaresini yıkmak ve hürriyeti getirmek için gizlice Paris'e kaçan (Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi, Agâh Efendi) Yeni Osmanlılar (Jön Türkler) ülke dışında örgütlenerek Abdülhamit'e karşı muhalif dergi ve gazeteler çıkarmaya devam etmiştir.

Bu gazetelerden ilki Jön Türklerden Ali Bey'in 1895 yılında Londra'da çıkardığı *Hayal*'dir. Dergideki yazılar taşbaskı ile basılmış ve Karagöz-Hacivat konuşmaları şeklinde verilerek Abdülhamit yönetimi eleştirilmiştir.²³

Ayrıca *Hayal*'den sonra sırasıyla *Hamidiye*(1896), *Beberuhi*(1898), *Pinti*(1898), *Davul*(1900), *Dolap*(1900), Tunalı Hilmi'nin maddi desteği ile Jön Türkler adına Ali Fahri Bey tarafından Cenevre'de yayımlanan *Tokmak*(1901)²⁴ ve

²² Tokmakçioğlu, a.g.e., s.73.

²³ Tokmakçioğlu, a.g.e., s.118.

²⁴ Tokmakçioğlu, a.g.e., s.217.

Curcuna(1906) isimli mizah gazetelerini çıkararak yönetimi eleştirmişlerdir.²⁵

Özellikle *Beberuhi* ve *Dolap* yergi türündeki yazılarla padişahın ve yüksek dereceli memurların cehaletini eleştirmiş, onları acı bir dille alaya almıştır.

Sonuç olarak istibdat dönemine bakıldığında gittikçe sertleşen aşırı bir sansür hüküm sürdüğü için gazete sayısının çok da fazla olmadığı görülür.

1.3. II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra basın üzerindeki baskının ortadan kalkmasıyla birlikte Osmanlı Devleti'nde o zamana kadar karşılaşılmayan bir süreli yayın patlaması yaşanmıştır. Bu zaman zarfı içerisinde, çoğu uzun ömürlü olmayan toplumda dosan iki mizah gazetesi yayımlanmıştır. Bu kalabalık mizah gazeteleri, sürekli bir yayın hayatına sahip olmadıkları için daha çok özgürlüğün ilanı ile havaya atılmış Osmanlı feslerine benzetilebilir.

1908 yılından itibaren mizahımızda partilerin etkileri, Batılı anlamda mizah gazeteleri ve yazılı mizah yaygınlaşacak, buna karşılık geleneksel Osmanlı mizahı sönmeye başlayacaktır.²⁶ Bu açıdan bakıldığında II. Meşrutiyet dönemi mizah basını için bir dönüm noktası sayılabilir. Yıllardır mizah aracılığı ile rahatlama olanağı elinden alınan Osmanlı halkı, istibdat yönetimine olan hıncını mizah gazeteleri aracılığıyla dışa vurmuş ve çıkarılan mizah gazetelerinin çoğu eleştiriye ve hicvi ön planda tutmuştur. Bu dönemin mizah basını, Abdülhamit'e yönelik eleştirinin bitmesinden sonra ülkenin politik durumunu yansıtmaya başlamıştır.

Abdülhamit'in düşmesine neden olan ve imparatorluğu savaşa sokan İttihat ve Terakki Partisi, mizaha çok büyük önem vermiş ve bunun sonuçlarını da üstlenmiştir. Ayrıca bu partinin ileri gelenleri Avrupa'da Abdülhamit aleyhinde geniş bir mizah ve karikatür kampanyası başlatarak Abdülhamit'i devirmek için yoğun bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Fakat İttihat ve Terakki Partisi iktidara gelinceye kadar mizahtan büyük yardım gördüğü halde, yönetimi aldıktan sonra hem mizahçılara hem de mizah gazetelerine göz açtırmamıştır. Partinin başa gelmesi ile ortaya çıkan özgürlük ortamında yayına başlayan bütün mizah dergi ve gazetelerini yine İttihat ve

²⁵ Apaydın, a.g.e., s.326.

²⁶ Ferit Öngören; *Cumhuriyet Dönemi Türk Mizahı ve Hicvi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1983, s.75.

Terakki yönetimi susturmuştur.²⁷ Bunun sonucunda mizah basınında İttihat ve Terakki yanlısı ve karşıtı olmak üzere iki grup süreli yayın ortaya çıkmıştır.

Bu süreli yayınlardan en önemlisi şüphesiz *Karagöz*'dür. Ali Fuat Bey tarafından çıkarılan dergi, Teodor Kasap'ın başlatmış olduğu mizah geleneğini devam ettirmiştir. *Karagöz* toplumsal ve siyasal olaylara karşı tarafsız kalamamış; fakat kendini iktidar ya da muhalefet yanlısı olarak da konumlandırmamıştır. Derginin ilk sayılarında Abdülhamit ve istibdat yönetimine karşı yapılan eleştiriler zamanla kendini ince bir alaya bırakmıştır.²⁸

Karagöz'den sonra çıkarılan İttihat ve Terakki Partisi'nin de desteklediği, *Kalem* dergisi büyük ses getirmiştir. Salah Cimcoz ve Celal Esat'ın çıkardığı *Kalem*, yarısı Türkçe yarısı Fransızca çıkan bir dergidir. “Kirpi”, “Vakanüvis”, “Düranda” takma isimleriyle derginin başyazarlığını yapan Refik Halit, dergide önemli siyasi yazılar yazmıştır. *Kalem*'in karikatür çizeri ise Türkiye'nin ilk karikatürcüsü sayılan Cemil Cem idi. Dergi bu isimlerin dışında daha birçok tanınmış yazar ve çizere sayfalarında yer vererek Türk mizahının Batılı bir çizgide gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

Cem, daha sonra kendi adını taşıyan *Cem* dergisini çıkarır. Dergi, *Kalem*'in

²⁷ Ferit Öngören, a.g.e., s.77.

²⁸ Mustafa Apaydın, a.g.e., s.328.

biçimini sürdüren II. Meşrutiyet'in kaliteli ve iktidara muhalif mizah dergilerinden biridir.²⁹ Ayrıca Türkiye'de ilk batı tarzı karikatürlere bu dergide yer verilir. Düz yazıların hemen hemen hepsi Refik Halit tarafından yazılan *Cem*'in her sayıda yayımlanan mizah manzumelerini ise "Âmâ" müstearıyla Hamdullah Suphi kaleme almıştır.³⁰

Bunların dışında dönemin dikkati çeken mizah dergileri arasında Hüseyin Rahmi, Ahmet Rasim ve İbrahim Hilmi'nin çıkardığı *Boşboğaz ile Güllabi*'yi(1908), başyazarlığını Hamdullah Suphi'nin yaptığı ve İttihat ve Terakki Partisi'nin yolundan giden *Davul*'u(1908-1909), Orhan Kemal, Sermet Muhtar ve Sait Hikmet tarafından çıkarılan *El Üfürük*'ü(1908), ilk Türk materyalistlerinden olan Baha Tevfik'in İttihatçı iktidara karşı olduğu için aralıklarla ve değişik isimlerle yayımladığı *Eşek*'i(1910) de saymak gerekir.

Meşrutiyet Dönemi'nin mizah dergileri açısından son derece zengin ve renkli bir dönem olduğunu daha önce de belirtmiştik. Burada bu dönemde çıkarılan bütün dergilerin isimlerini ve açıklamalarını vermek olanaksız olduğundan Turgut Çeviker'in 1908-1918 yılları arasında yayınlanan mizah dergileri üzerine yaptığı tasnifi vermek yerinde olacaktır.

"1. Geleneksel mizah dergi ve gazeteleri: Buradaki yayınlar Tanzimat döneminde yayınlanan "Diyojen" ve "Hayal" mizah dergileri tarzındadır. Bu grupta yer alan dergiler: *Karagöz* (1908) *Nekregu* (1908), *Zuhurî* (1908), *Tasvir-i Hayal* (1908), *Hacivat* (1908), *Geveze* (1908), *İbiş* (1909), *Nekregu ile Pişekar* (1909), *Eşref* (1909), *Hayal-i Cedit* (1910), *Cadaloz* (1911), *Baba Hikmet* (1911), *Köylü* (1913), *Feylesof* (1914), vs.

2. Batılı tarzda modern mizah dergi ve gazeteleri: *Cem* dergisinin tarzında kaleme alınan dergilerdir. Yazar düz yazılarda, konulara dikkat çekmek ve halkı uyarmak, bilinçlendirmek amacını gütmüştür. Bu grupta yer alan dergiler Batılı anlamda mizah anlayışının ilk örnekleridir. Bu nedenle de biçim ve içerikte, karikatürde Batı –özellikle Fransız- etkisi açıktır. Dergilerin kadrosunu oluşturan kişiler Batıyı ve Batı mizahını tanımakta ve bu çerçevede içinde mizaha

²⁹ Apaydın, a.g.e., s.328.

³⁰ Tokmakçioğlu, a.g.e., s.67.

eğilmektedirler. Bu grupta yer alan dergiler ise şunlardır: *Kalem* (1908), *Boşboğaz* ile *Güllabi* (1908), *Dalkavuk* (1908), *Davul* (1908), *Laklak* (1909), *Cem* (1910), *Kara Sinan* (1911), *Karikatür* (1914), *Hande* (1916), *Diken* (1918), vs.

3. Eşek tipi mizah dergi ve gazeteleri: Bu türün öncüsü *Baha Teyfik* tarafından yayımlanan *Eşek* dergisidir. Bu kategorideki dergiler biraz anarşist, biraz sosyalist, insancıl dergilerdir. “*Eşek, seyirlik oyunların mizahi kahramanları ile dolup taşsa, öte yandan modern bir çizgiyi getirip sürdüren mizah yayınları arasına ansızın girmiş ilginç yayınlar zincirinin ilk halkasıdır. Eşek ve öbürleri, yazı ve karikatürlerinde eşekler dünyası aracılığıyla insanları ele almaktadır*” Bu tür dergiler de daha çok yergi, hiciv ve sert bir üslup vardır. Bu grupta yer alan dergiler: *Eşek* (1910), *Kibar* (1910), *Alafranga* (1910), *El Malum* (1910), *Eşek/2* (1912), *Yuha*, vs.”³¹

1.4. MÜTAREKE VE KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ

Mizah basını Mütareke yıllarında da bütün zor koşullara rağmen varlığını sürdürmüştür. Ülkenin işgal altında olması bile mizaha duyulan gereksinimi azaltmamış aksine daha da güçlendirmiştir.

Milli Mücadele dönemi olarak adlandırılan 1919-1922 yılları arasında Türk basını “Milli Mücadele karşısında olanlar” ve “Milli Mücadele’yi destekleyenler” şeklinde iki cepheye ayrılmıştır. Gazeteler arasında yaşanan bu karşılıklı saf tutma hâli mizah dergilerini de içine almıştır.

II. Meşrutiyet döneminde başlayarak Cumhuriyet yıllarında da yayını sürdürülen *Karagöz*, bu dönemde de kayda değer mizah dergilerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dergi, Kuvayımilliyeye yanlısı bir siyasal mizah anlayışı ile kendini gösterir.

1920’de Aka Gündüz ile Ercüment Ekrem tarafından çıkarılan *Alay* bu dönem içerisindeki Kuvayımilliyeye yanlısı başka bir dergidir.³²

Mütareke dönemindeki mizah, özellikle Milli Mücadele etrafında

³¹ Burçin Gülçin Gündoğan, *Edebi Yönden Yeni Kalem Dergisinin İncelenmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar 2014, s.8.

³² Apaydın, a.g.e., s.330.

şekillenmektedir. İstanbul hükümetine ve işgale karşı direnen Sedat Simavi'nin çıkardığı *Diken*(1918-1920) ve *Güleryüz*(1921-1923) bu dönemin en önemli mizah yayınlarıdır. İstanbul'da açıkça Anadolu yanlısı yayın yapan ayrıca Ali Kemal, Rıza Tevfik ve Refik Halit gibi isimlere karşı eleştirileri ile dikkat çeken *Güleryüz*, çıkardığı yazılarla mizah basınında önemli bir yer edinmiştir.

Güleryüz, taşıdığı devrimci ve ulusçu içerik açısından tam anlamıyla bir misyon yayınıdır. Bu yüzden Ankara hükümetinin dolayısıyla Mustafa Kemal Paşa'nın yanında yer alan *Güleryüz*³³ ile yine bu dönemde Milli Mücadele karşısında olan Refik Halit'in çıkardığı *Ay Dede*(1922) dergisi sık sık karşı karşıya gelmiştir.

Ay Dede bütünüyle milli mücadele karşıtı bir yayın olarak düşünülemez çünkü dergide sadece Refik Halit'in yazıları ile "Hain" müstearını kullanan Rıfkı'nın karikatürleri Kuvayimilliyeye muhalif konumdadır.³⁴ Savaş kazanılınca saltanat yanlısı bir yayın politikası izleyen Refik Halit'in *Ay Dede*'si kapatılmak zorunda kalır.

Bunun üzerine Refik Halit *Ay Dede*'nin yerine 1922'de *Akbaba*'yı çıkarır. *Ay Dede*'nin aksine *Akbaba* Kemalist bir çizgidedir.

1919 yılında İstanbul'da çıkan *Kadınlar Oyuncak Değildir* adındaki dergi ise kadınlar için çıkarılan ilk ve tek mizah dergisidir.³⁵

1918-1923 yılları arasında yayımlanan diğer mizah dergileri *Ayine*, *Deccal*, *Cadı*, *Orta Oyunu*, *Nefir*, *Yeni Eğlence*, *Kahkaha*, *Dertli*³⁶, *Zümrüd-i Anka* ve *Kelebek* olarak sayılabilir.

³³ Hikmet Konar, *Diken Mizah Gazetesinin İncelenmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2005, s.28.

³⁴ Apaydın, a.g.e., s.330.

³⁵ Konar, a.g.e., s.29.

³⁶ Apaydın, a.g.e., s.330.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜLERYÜZ GAZETESİNİN İNCELENMESİ

1.FİZİKİ YÖNDEN

Güteryüz gazetesi, 5 Mayıs 1921 (1337) – 14 Ağustos 1923(1339) tarihleri arasında toplamda 122 sayı çıkmıştır. İlk başlarda haftada bir perşembe günleri çıkan gazete, 60. sayıdan 65. sayıya kadar pazartesi ve perşembe günleri olmak üzere haftada iki kez çıkmaya başlar. 90. sayıya kadar yine haftada bir perşembe günleri çıkmaya devam eden *Güteryüz*, bu sayıdan sonra çarşamba ve perşembeleri çıkar. 110. sayıdan itibaren de kapanana kadar haftada bir salı günleri yayımlanır. Gazetenin imtiyaz sahibi ve müdürü ise Sedat Simavi'dir.

Gazetenin ilk sayısının serlevhasında sağ üst köşede verilen bilgilere göre gazetenin idarehanesi “*Nuruosmaniye’de Şeref Sokağında daire-yi mahsusada*”dır. “*Taşra bayilerine talep üzerine şerait-i mahsusa irsal olunur.*”³⁷ ifadesinden gazetenin İstanbul dışına da posta ile gönderildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca gazetenin posta kutusu İstanbul 34’tür. Sol üst köşesinde nüshasının 5 kuruş olduğu belirtilir. Fakat sadece 60 ile 65. sayılar arasında nüshasının 100 para olarak değiştiği görülür. Hemen onun altında ise abonelik şartları hakkında bilgi verilmektedir. Burada geçen ibare aynen şu şekildedir;

“*Abone şeraiti:*

	<i>Memalik-i Osmaniye</i>	<i>Taşra</i>
<i>Üç aylık</i>	70	80
<i>Altı aylık</i>	130	150
<i>Senelik</i>	250	270

Senelik abonesi (50) altı aylığı (25) üç aylığı (12) nüsha itibar olunur.”

Bu bilgilerden sonra ilk sayfada başlığın altında yer alan “*Perşembe günleri intişar eder, edebî, siyasî mizah gazetesidir.*” ifadesi ile gazete bir nevi kendi misyonunu tanıtır. Fakat bu yazının 10. sayıdan itibaren “*Her hafta perşembe günleri*

³⁷ Bu ibare 21. sayıdan itibaren “*Dersaadet’te Nuruosmaniye’de Servet-i Fünun Matbaası’nda daire-i mahsusa*” şeklinde değiştirilerek okura sunulur.

neşir olunur, mesleğinde müstakil, edebî, siyasî Türk mizah gazetesidir.” şeklinde değiştiğini görürüz.

Gülyüz gazetesi 59. sayıya kadar genellikle sekiz sayfa, 60. sayıdan itibaren de çoğunlukla dört sayfa yayımlanmıştır.

Gazetenin ilk sayfası 59. sayıya kadar genelde o haftanın önemini anlatan bir karikatürden oluşmaktadır. Bu karikatürün üzerinde –hepsinde olmasa da- çoğu zaman yukarıda saydığımız bilgiler bulunurken; alt kısmında bazen karikatür ile ilişkili kısa şiirlerin yer aldığını görürüz. 60. sayıdan 66. sayıya kadar ilk sayfalarda karikatürün yanında şiirler, köşe yazıları hatta haberler de bulunmaktadır.

Bazı sayıların ilk sayfasında gazetenin künyesi bulunmamaktadır. Bunlardan 7. ve 8. sayıların sadece yılları; 3,12, 14, 16, 26, 56, 74, 77, 78, 81, 82, 87 ve 88. sayıların ise tarihleri yoktur.

Gülyüz’ün 60. sayısına kadar ikinci, üçüncü, altıncı ve yedinci sayfalarında imzasız ya da müstearla yazılmış köşe yazıları ve haftanın haberleri (“*Haftanın Dedikodusu*”, “*Şundan Bundan*” başlıkları altında) yer alır. Fakat bu sayfalardaki metinlerin çoğu şiir, hikâye, makale ve monolog gibi edebî türlerden oluşur. Dördüncü ve beşinci sayfalarının tamamı -aralarında reklamlara da rastlanmakla beraber- karikatürden ibarettir. O derecededir ki bu sayfalarda çizgi romana rastlamak bile mümkündür. Son sayfa olan sekizinci sayfa da yine karikatüre ayrılmıştır diyebiliriz.

60. sayıdan sonra gazetenin sayfa sayısının dörde indiğini; genelde dördüncü sayfanın karikatüre ayrılmış olup ikinci ve üçüncü sayfalarda da metinlere yer verildiğini görürüz.

Metinlerin bulunduğu bu sayfalarda “*Dereden Tepeden*”, “*Muhavere*”, “*Bir Haftalık Resmi Geçit*”, başlıkları altında devrin bir haftalık sosyal, siyasal ve edebî durumları hakkında bilgi veren ya da bu durumları eleştiren imzasız köşe yazılarına rastlarız. Bunun dışında büyük çoğunluğunu şiirlerin oluşturduğu edebî türlerin de bu sayfalarda yer aldığını görürüz.

Gülyüz gazetesinin fiziki boyutu hakkında son olarak 6. ve 16. sayılarda “*Bayram Nüshası*”, 26. sayıda “*Zafer ve Galibiyet Nüsha-ı Fevkaladesi*” ve 73.

sayıda “*Büyük Muzafferiyet Nüshası*” adı altında önemli günler için başlık atıldığını da söyleyebiliriz.

2. MUHTEVASI YÖNÜNDEN

Güleryüz’ün Türk tarihinde Millî Mücadele veya Mütareke dönemi diye adlandırılan bir dönemde çıktığını yukarıda belirtmiştik. Her eserin yazıldığı dönemin izlerini içeriğinde az ya da çok barındırdığını biliyoruz. İşte söz konusu gazete de yayımlandığı dönemin sosyal, siyasal ve hatta edebî hayatına kimi zaman yazılarıyla kimi zaman da karikatürleri ile kaynaklık etmiştir.

Döneminin en uzun ömürlü gazetesi olan *Güleryüz*, başlangıçtan kapanışına kadar daima Millî Mücadele’yi desteklemiş ve bu mücadelenin karşısında olanları da eleştirmekten kaçınmamıştır. Gazete, Kurtuluş Savaşı’nın en yoğun olduğu dönemde yayın hayatına başlamıştır. Yani bir nevi *Güleryüz* savaşa başlayıp bu savaşın zaferiyle son bulmuştur.

Doğu Cephesi’nde kazanılan zaferden ve ardından imzalanan Gümrü Antlaşması’ndan sonra sıra Batı Cephesi’nde Yunanlılarla yapılacak savaşa gelmiştir. Yunanlılar, İzmir’i işgal ederler ve bununla da yetinmeyip iç bölgelere kadar ilerleyerek işgal alanlarını genişletirler. Mustafa Kemal ve Türk askeri Yunanlıları durdurur. Tüm bu olaylar yaşanırken *Güleryüz*, izlediği yayın politikasıyla her daim Ankara’nın ve Millî Mücadele’nin yanında yer alır.³⁸

Daha önce de değindiğimiz gibi gazete kapak sayfasında kendisini “*Perşembe günleri intişar eder, edebî, siyasî mizah gazetesidir.*” ifadesi ile tanıtmaktadır. Bu açıdan baktığımızda bu yazı ile gazete aslında bizlere bir nevi yayın politikasının özetini sunmaktadır. Buradan yola çıkarak *Güleryüz*’ü incelediğimiz zaman da haftanın sosyal, siyasi ve edebî konularını bulmak mümkündür.

Buraya kadar *Güleryüz*’ün içeriğinden genel hatları ile bahsettikten sonra gazeteyi daha ayrıntılı bir şekilde tanıtmak için türler üzerinden değerlendirmenin daha yerinde olacağı kanaatindeyiz.

³⁸ Gürsoy Değirmencioğlu, Millî Mücadele Dönemi’nde Mizah Basını: “*Güleryüz*” Mizah Gazetesinde Yayımlanan Karikatürlerin İçerikleri Üzerine Bir İnceleme, *Global Media Jurnal Tr Edition*, 6 (11), 2015, s.209.

1.1.ŞİİR

Gazetenin hemen her sayısında bulunan türlerden birincisi hiç kuşkusuz şiirdir. Gazetede toplamda 352 şiir bulunmaktadır. Bunlardan 8 tanesinin hem başlıksız hem imzasız, 23 tanesinin sadece imzasız ve bir tanesinin de sadece başlıksız olduğunu görmekteyiz.

Güteryüz'ün şair kadrosu Çileli(Sedat Simavi), Çimdik ve Akbaba(Yusuf Ziya Ortaç), Kalender(Faruk Nafiz Çamlıbel), Fiske(Orhan Seyfi Orhon), Gave-i Zalim(Hüseyin Suat Yalçın), H. Rüştü, Hayrettin Rüştü, *** ve Saksığan(Reşat Nuri Güntekin), Küheylan, Hemrah, , Ateş Böceği, Türkünoğlu, Türkoğlu, Fil, Hasretkeş, Battal Gazi, Tılsım, Fani Dede, Yeni Mehmetçe, F. Dehri, , Şirin, Kerem, Ç. Nahik, Nahik, Mirnav, Mumcu, Bekçi Baba, Hayrani, Tazı, Yıldırım, Ciddi Adam, Yumruk, Peyda, Şinaver, Azade, Ceylan, Coşkun, Fiskeli, Sevgili, Kırlangıç, Asri, Kargı, Dertli,Y. Kemal, Baha Kamil, Burhanettin Ali, Nacizade Hikmet, Fazıl Ahmet, Halil Nihat, Tarık Mümtaz, Abdülbaki Aziz, Necdet Rüştü, Sefaettin Rıza, Süleyman Nazif, Vedat Örfi, Ali Haydar İlmi gibi toplamda 93 isimden oluşmaktadır.

Şiirlerin biçimsel özelliklerine baktığımızda nazım birimi olarak genelde dörtlükler seçilmiş, bunun yanında beşer ve altışar mısralık bentler de kullanılmıştır. Azımsanmayacak sayıda beyitlerle kurulmuş şiirlere yer verilirken; tek mısralık ve tek dörtlükten oluşan şiirlere de rastlamak mümkündür.

Şiirlerde ölçünün çoğunlukla hece olduğu fakat az da olsa aruzun da kullanıldığı görülür. Hece ölçüsü ile yazılanlar hecenin 7'li, 8'li, 10'lu, 11'li, 14'lü ve 15'li kalıplarıyla oluşturulmuşlardır. Aruz ile yazılanlarda en çok kullanılan kalıp Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün olmakla beraber Mef'ûlü / Mefâilü / Mefâilü / Feülün kalıbına da rastlanır.

Şiirler Millî Edebiyat'ın etkisinden dolayı halkın anlayacağı dilde oldukça sade bir şekilde kaleme alınmıştır. Fakat gazel, kaside ve nazire tarzında yazılan ürünlerde dilin ağırlaştığı fark edilir.

Gazetede ayrıca 11 tane de manzum hikâye bulunmaktadır.

Güteryüz'de yer alan şiirlerde işlenen konulara bakacak olursak ağırlıklı olarak Kurtuluş Savaşı, savaşta kazanılan zafer, düşman kuvvetleri, millî mücadele

karşıtı basın, dönemin edebiyat dünyası, geçim sıkıntısı, bayram günleri gibi sosyal temalar ile aşk gibi bireysel temaların ele alındığını görürüz.

Şiirlerin büyük kısmında ele alınan konu yaklaşık üç buçuk yıl süren Millî Mücadele'dir. Millî Mücadele'nin her anı, her safhası mısralar aracılığı ile millete sunulmaktadır.

Aşağıda verilen "Kahramanlar Destanı" isimli şiirde millî mücadelenin başlamasıyla birlikte düşmana verilen gözdağı ve bu direnişin iman kuvveti ile kazanılacağından bahsedilmektedir:

*"Başlıyor, başlıyor, başlıyor akın,
Akıbet yakındır, akıbet yakın,
Durma, kaç.. Ölümden kendini sakın,
Muhakkak yurdumun yoksa zevali!*

*Ellerde parlıyor keskin süngüler,
Şimdi parçalanır şu tel örgüler,
Al bayrak yükselir, al yıldız güler:
Yürekte andıkça ism-i celâli!.."*

(***, "Kahramanlar Destanı", 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı:2)

Şiirlerde Millî Mücadele ele alınırken Mustafa Kemal Paşa başta olmak üzere, Türk ordusunun ve askerinin cesurluğu ve kahramanlığı da yansıtılmaktadır. Bu tarz şiirlerde Mustafa Kemal, Türk'ün gözbebeği, umut ışığı, baş tacı; Türk milletinin kurtarıcısı, millî kahraman, yeniden doğmalarına sebep olan büyük bir komutan hatta mehdi olarak betimlenmektedir:

*"Tıkanmış iliklere millî iman üfürdün,
Dünkü yorgun Türk neydi, neler oldu bak bugün!
Can çekişen vatana mehdi gibi can verdin,*

Seni hürmetle anar: Millet, vatan, tarih, din..”

(Fani Dede, “Gazi Paşamıza”, 9 Mayıs 1339 (1923), Sayı:108)

Bunların dışında Türk askeri övülüp yüceltilirken düşman askerleri ile dalga geçilmektedir. Şiirlerde Mehmetçik daima güçlü, kuvvetli, iman sahibi, yıldırım gibi aynı zamanda da milletin tek umudu; düşmanın ordusu ve askeri kimi zaman bir kadın kimi zaman bir korkak olarak yansıtılmaktadır.

Aşağıdaki verilen örneklerde Türk askerlerinin çeşitli yönlerden övüldüğünü görmekteyiz:

“Türk askeri bir kaledir sarsılmaz..

Pala, hançer sallamakla yıkılmaz..

Zincir vurup zindanlara tıklmaz.

Esarete ölmedikçe giremez..

Vatanını yad ellere veremez!..”

(Küheylan, “Türk Askeri,” T.y., Sayı:14)

“Zorlu adımları sarsıyor yeri,

Bu Türk askeridir, bu Türk askeri!

Cihanlar verilse yoktur değeri,

Bulunmaz dünyada misli, misali!..”

(***, “Kahramanlar Destanı”, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı:2)

“Davulumun sesi belli,

Bizim beyler kelli felli,

Türk askeri efzunlara ,

Oynatıyor çifte telli!...”

(İmzasız, Başlıksız, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

Buna karşılık gazetede düşman kuvvetlerinin nasıl alaycı bir şekilde ele alındığını gösteren şiirler de bulunmaktadır:

*“Karı gibi fistan giyer,
Sırma cepken, mintan giyer,
Ayağında süslü patik,
Görünüşte gayet atik,
Saldırması belindedir,
Tabancası elindedir!
Fesinde bir mavi püskül,
Kendisini sanır Herkül!”*

(Çimdik, “Efzun”, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

*“Gelecekler temizlesin sonra artık içini,
Biraz daha sallayayım Yunanistan piçini!”*

(Türkoğlu, “Gunaris’in Fikri”, 23 Mart 1338 (1922), Sayı:47)

Güleryüz gazetesinde Türk ordusunu ve askerini destekleyen şiirlerden daha fazla düşman ordusu, Kral Konstantin, Papulas, Venizelos, Gunaris gibi düşman kuvvetlerinin liderleri işlenmiştir.

“Tebrik Destanı”³⁹, “Korkma Artık Pek Yürü”⁴⁰ gibi şiirlerde de kazanılan zaferden sonra duyulan sevinç dile getirilmektedir. Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra zaferin verdiği sevinçle ve galibiyet duygusu ile yazılan şiirlerde Mustafa Kemal Paşa’nın dışında İsmet Paşa ve Refet Paşa’ya da övgüler düzülmektedir. Bunlara “Hoş Geldin, Paşa!”⁴¹, “Edirne’ye”⁴², “Lozan Şarkılarının Tercümesi”⁴³, “Büyük Muzafferiyet Destanı”⁴⁴, “Büyük Milletin, Büyük Babası Yavuz İsmet Paşa’ya”⁴⁵ gibi şiirler örnek verilebilir.

³⁹ H. Rüştü, 7 Ağustos 1339 (1923), Sayı:121

⁴⁰ Çileli, 28 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:89.

⁴¹ Detli, 26 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:80.

⁴² Dertli, T.y, Sayı:81.

⁴³ H. Rüştü, 19 Haziran 1339 (1923), Sayı:114.

⁴⁴ Dertli, 7 Eylül 1338 (1922), Sayı:73.

⁴⁵ H. Rüştü, 14 Ağustos 1339 (1923), Sayı:122.

Millî Mücadele temalı şiirlerde kahramanca savaşan Türk askerinin sonunda ulaştığı zafer ele alınırken onların geride bıraktığı sevgilisi, nişanlısı, eşi, anası ve çocukları da unutulmaz. Şairlerin o derin duygular yüklü şiirlerinde bu kişilerin duyguları, acıları, çektikleri sıkıntılar birer birer işlenmiştir. “Fatma’dan Ali’ye”⁴⁶, “Ana, Oğul Duası”⁴⁷, “Bayram İçinde Yas”⁴⁸, “Mülakat Gecesi”⁴⁹ isimli şiirler bu tema etrafında oluşturulmuştur.

Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra düşman kuvvetleri ile yapılan Lozan Konferansı’nın her aşamalarını da şiirlerde bulmak mümkündür. Bu metinlerin içeriğine baktığımız zaman Lozan’da tartışılan Misakımillî kararları, Musul ve boğazlar sorunu gibi bütün konuların şiirlerde eksiksiz bir şekilde işlendiğini görürüz. “Bulduym Lozan’ı”⁵⁰, “Konferanstan Bir Rica”⁵¹, “Arslan Çıkar”⁵², “Konferans!”⁵³, “Konferansta Müzakere”⁵⁴, “Kırıldı Bel”⁵⁵, “Çıktılar Yola!”⁵⁶, “Sonu Dumandır”⁵⁷, “Yapacak Sandım”⁵⁸ ve “Çaktım Yürüdüm”⁵⁹ şiirleri bu konular üzerine odaklanan metinlerdir.

Şiirlerde bu temaların dışında sosyal meselelere de değinildiğini görürüz. Bunlardan en önemlileri savaş içerisinde olan toplumun yaşadığı geçim derdidir. Devir savaş devri; halk açlık, sefalet, parasızlık hepsini yaşamakta ve şairler de haklı olarak kendilerini toplumun yaşadığı bu sıkıntılardan ayrı tutamamaktadır.

“Şairden Bakkala”⁶⁰, “Küfe Getir”⁶¹, “Gördüm Uyandım”⁶², “Hey Kara Bahtım”⁶³, “Ah A. Ağlıyor”⁶⁴, “Para”⁶⁵, “Arz-ı Hal”⁶⁶ gibi şiirlere baktığımızda hem

⁴⁶ Seleli, 15 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:33.

⁴⁷ H. Rüştü, 26 Teşrinievvvel 1338 (1922), Sayı:80.

⁴⁸ H. Rüştü, T.y, Sayı:82.

⁴⁹ H. Rüştü, 4 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:90.

⁵⁰ Çileli, T.y, Sayı:87.

⁵¹ H. Rüştü, T.y, Sayı:88.

⁵² Çileli, T.y, Sayı:88.

⁵³ Çileli, 4 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:90.

⁵⁴ Çileli, 10 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:91.

⁵⁵ Çileli, 18 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:92.

⁵⁶ Çileli, 25 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:93.

⁵⁷ Çileli, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94.

⁵⁸ Çileli, 7 Şubat 1339 (1923), Sayı:95.

⁵⁹ Çileli, 15 Şubat 1339 (1923), Sayı:96.

⁶⁰ Çimdik, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2.

⁶¹ Şirin, 23 Mart 1338 (1922), Sayı:47.

⁶² Çileli, 3 Ağustos 1338 (1922), Sayı:68.

⁶³ Çileli, 24 Ağustos 1338 (1922), Sayı:71.

⁶⁴ H. Rüştü, 30 Teşrinisani 1338 (1922), Sayı:85.

toplumun hem de memur ve şairlerin geçim sıkıntılarının çeşitli açılardan ele alındığını görürüz:

*Mangırın var ise yâr yolun gözler,
Mizaca göredir söylenen sözler,
Metelik bitti mi çevrilir yüzler,
Bir selam verecek yâran bulunmaz!*

*Ne olur, sevgilim, ey nazlı papel,
Kapımız açıktır, bizlere de gel,
Nezdimde rakibin bil, yoktur güzel,
Fakirde öyle şey mihman bulunmaz!*

(Çileli, “Hey Kara Bahtım”, 24 Ağustos 1338 (1922), Sayı:71)

*“Zannetme benim, derdim küçüktür,
Züğürtlük benim sineme yüküdür,
Borcum binlerden daha büyüktür,
Başımda her gün dumanlar tüter,
Tehi ambarda fareler öter!*

*Servet rüyamış gördüm uyandım,
İtibar baki kalacak sandım,
Eyvah ahmaklık narına yandım,
Başımda her gün dumanlar tüter,
Bakkal Fikri, gördükçe öter!”*

(Çileli, “Gördüm Uyandım”, 3 Ağustos 1338 (1922), Sayı:68)

⁶⁵ Çileli, 21 Şubat 1339 (1923), Sayı:97.

⁶⁶ Fettan, 25 Nisan 1339 (1923), Sayı:106.

Ayrıca şairler sosyal temalı şiirlerinde toplumun ortak değerlerinden olan ramazan ayına ve bayram günlerine de yer vermiştir. Bu tema etrafında şekillenen şiirlerde ramazan ayının gelişi, bayram yerleri, bayram günleri ve bayram coşkusu çeşitli yönlerden okuyucuya yansıtılmıştır:

“Mübarek ay geldi yine,

Seviniyor hâcce nine..

Namaz niyaz bilmeyen bey: .

Tesbih almış bak eline..”

(Bekçi Baba, “Ramazan Geldi”, 18 Nisan 1339 (1923), Sayı:105)

“Gündüzleri bayılırım,

İftar eder ayılırım,

Mahallede bekçi oldum...

Ben de erkân sayılırım!

Diş kirası almam demem,

Revaniye dalmam demem,

Sahura da kal dersiniz,..

Merak etme kalmam demem!”

(İmzasız, “Ramazan Manileri!”, 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54)

Bütün bunların yanında bireysel temalı şiirler de mevcuttur. Bu grupta ele alınan şiirlerde devrin edebiyat âlemi, Milli Mücadele’ye muhalif gazeteciler, Rus kızları ve az da olsa aşk konu olarak işlenmiştir.

Şiirlerde yer alan edebiyat ve basın dünyasını incelediğimizde çoğunlukla Ay Dede ile Ali Kemal’in alaycı bir dil ile eleştirildiğini ve genelde devrin gazeteleri arasında bir tartışma olduğunu görürüz. Bunu anlayabilmek için dönemin basın hayatına bakmakta fayda vardır.

Devrin basın dünyası Kurtuluş Savaşı’nı destekleyenler ve bu savaşa muhalif

olanlar şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Bu dönemin mizahı Aka Gündüz'ün Ankara'dan yazdıkları hariç İstanbul mizahı olarak bilinmektedir. *Ay Dede* İstanbul'da yayımlanan ve işgalcileri destekleyen muhalif gazetelerin başında gelmektedir. İzmit'te linç edilerek öldürülen Ali Kemal'in başyazarı olduğu Mihran'ın gazetesi *Peyam-ı Sabah* ve Yüzelliliklerden Refi Cevat Ulunay'ın yönettiği *Alemdar* gazetesi Milli Mücadele karşıtı, Yunan'ı tutan bir tutum sergilemektedir. *Ay Dede* de işte bu gazetelerin mizah alanındaki temsilciliğini üstlenmektedir. *Güleryüz* ise açık bir şekilde Milli Mücadele'yi desteklemektedir. Bunun sonucunda da bu iki gazete arasında kaçınılmaz bir çatışma ortamı doğmaktadır. *Ay Dede*'nin ve Refik Halit'in şiirlerde bolca yer alması bu yüzdendir.

Güleryüz ile Ali Kemal'in tartışması Ali Kemal'in Sedat Simavi ve onun gazetesi *Güleryüz*'ü suçlaması ile başlar. Ali Kemal, Sedat Simavi'nin Ankara Hükümeti'nden para aldığı için savaşı destekler tarzda bir mizah yaptığını, Ankara Hükümeti'nin gençleri kandırarak hükümete karşı ayaklandığını, Sedat Simavi gibi insanların toplumdan kesilerek atılmaları gerektiğini söyler.

Bunun üzerine *Güleryüz* de sert bir şekilde Ali Kemal'e cevabını verir. Asıl Ali Kemal'in Yunan kralından beslendiğini, işgalciler aracılığıyla gazete sattığını, *Güleryüz*'ün kimseden para almadan kendisi isteyerek Milli Mücadele'yi desteklediğini belirtir. Ve Refik Halit'in gazetesi olan *Ay Dede*'nin sürümünü yükseltmek için *Güleryüz*'e sataştığını vurgulayarak Ali Kemal'i suçlar.⁶⁷

Gazetede de bu konular üzerine "Ay Dede'ye"⁶⁸, "Bir Destan Yazayım"⁶⁹, "Sabah" Baykuşu Sus!"⁷⁰, "Patlıcanlar Diyor Ki"⁷¹ ve "Sevgili Paşamıza"⁷² isimli şiirler yazılmıştır:

"Hâlikim yolladı, seni bizlere

Hâkimsin karaya hem denizlere

Davada muhalif olan sizlere

⁶⁷ Öngören, a.g.e., s.79-80.

⁶⁸ Çiçekçi Oğlu, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2.

⁶⁹ Çimdik, 2 Haziran 1337(1921),Sayı:5.

⁷⁰ Küheylan, T.y., Sayı:16.

⁷¹ Küheylan, 15 Eylül 1337 (1921), Sayı: 20.

⁷² H. Rüştü, T.y, Sayı:78.

Ali Kemal gibi hissiz eşekler”

(H. Rüştü, “Sevgili Paşamıza”, T.y, Sayı:78)

Mütareke yıllarında sokaklar kadını daha yakından tanımaktadır. Fakat erkeklerin bıyık burduğu Türk kadını değil, Rus’tur. Sarışın Rus dilberler yani haraşolar işgalin en eğlenceli zümresini oluşturmaktadır. Sarı saçlı, mavi gözlü, iri göğüslü, dolgun kalçalı ve uzun boylu bu işgal zabiteleri(!) bu yıllarda İstanbul’da tahrip gücü yüksek en önemli unsurdur.⁷³

Gülyüz’ün şairleri de bu kadar etkileyici bir güce sahip olan haraşolara kayıtsız kalamamış ve şiirlerinde onlara da yer vermişler:

“Rus haraşoları ağızdan ağıza

Geziyor bakınız bütün alemi..

Çevirdiler bizi yolunmuş kaza

Her birimiz tattı zevki, elemi!

Yollarında gitti nice genç kurban

..... gözlerin desisesine

Bazen de oldu ki ah öyle bir an

Bin papel saçıldı bir cilvesine!..”

(Küheylan, “Haraşolar....”, 22 Eylül 1337 (1921), Sayı: 21)

Genel olarak şiir kısmına baktığımızda toplumsal yönden ağır basan konuların işlendiğini, yaşanan devrin sorunlarına ayna tutulduğunu, sanatın toplum adına yapıldığını görürüz. Bunu yaparken de şairler şiirlerini genelde eleştiriye kaçan bir boyutta mizahi bir dil kullanarak okuyucuya sunmuşlardır.

⁷³ Hikmet Konar, a.g.e. s.34.

1.2.HİKÂYE

Şiirden sonra gelen en önemli türlerden birisi de hikâyedir. *Güleryüz*'deki hikâyelere baktığımız zaman hikâyede kullanılan dilin halkın anlayabileceği tarzda sade olduğunu görürüz. Hatta günlük konuşma dilinde yazılan hikâyeler de bulunmaktadır:

“—*Yarın zabah (sabah) saat onda belediye gulubesinde müntehap-ı sani intihabı yapılacakdur. İşittük, işitmedük diyeyün<dimeyin>ha!., Dan da da dan dan: Dan da da dan dan... Vakitsiz davul sesini duyan mahalle halkı pencerelelere koşular, kafesleri kaldırdılar, ilk önce Hâce Nine sabırsızlanarak bekçi babadan sormuştu:*

—*Bekçi baba, hu! Yine ne var? Asker mi toplanıyor?.*

—*Yok gadıncağızım, insan beğenilecek!.*

—*Ne insanı beğenilecek ayol? Düğün mü var?*

—*Yok, dernek var.. Fesuphanallah, gulağın lahırtı almayor mu ki!”*

(Meddah, “Hâce Nine ve İntihabat”, 19 Haziran 1339 (1923), Sayı:114)

Teknik bakımdan hikâyeler biraz kusurludur diyebiliriz. Noktalama işaretlerinin kullanımı daha tam olarak oturmamıştır. Cümle kuruluşlarında da bazı eksiklikler görülür.

Gazetede hikâyelere “Küçük Hikâye”, “Ciddi Hikâye” ve “Hikâye” başlıkları altında ayrı bir sütun açılmıştır. Fakat bu başlıklar altında yer alan “Tedavi Ücreti” gibi tiyatro özelliği taşıyan metinlerin tiyatro başlığı altında incelenmesi gerektiğini düşündüğümüz için bu metinler hikâye içerisine alınmamıştır.

Güleryüz'de O. C.(Osman Cemal Kaygılı), Fiske(Orhan Seyfi Orhon), H. R. ve Hayrettin Rüştü(Reşat Nuri Güntekin), Kalender(Faruk Nafiz Çamlıbel), Tatlı Dil, Gümrükçü, Tılsım, Ayçiçeği, Derya Dil, Lokman, Hemrah, Asri, Ayyıldız, ve Meddah müstearlarıyla; Ercüment Ekrem (Talu), Sedat Simavi, Selami İzzet (Sedes), Ahmet Nurettin, Baha Kamil, İzzet Ziya (Turnagöl), Pervin, Server Ziya, Ahmet Cemil, Ahmet Rasim, Fahrettin Osman, A. Kemalettin, Safaettin Rıza gibi isimler de kendi isimleriyle hikâyeler yazmıştır. Ayrıca A.R., Ayn Cim, B. A., A. B., F. A.,

S.A, Ayn Rı, S. R., **, Fe Ayn, R. A, S..., H. A. gibi müstear isimlerin de hikâyeleri yer almaktadır.

Gazetede imzasız 8 hikâye ile birlikte toplam 87 hikâye bulunmaktadır. En çok hikâye Meddah isimli yazara ait olmakla beraber Pervin, O.C. (Osman Cemal Kaygılı) ve Fiske(Orhan Seyfi Orhon) isimli yazarların da hikâyeleri sayıca fazladır.

Güteryüz'deki hikâyelerin içeriğine baktığımızda savaş içindeki toplumun yaşadığı sıkıntılar, çektikleri zorlukların yanında memurların maaş ve iş kaygıları da ele alınmıştır. Bunlardan sonra kadın-erkek ilişkileri, bozuk aile düzeni de anlatılmıştır.

Hikâyelerde Milli Mücadele, şiirlerde olduğu gibi millî duyguları harekete geçirmek yerine sadece toplum üzerinde bıraktığı etki ile ele alınmıştır. Yani Milli Mücadele tema olarak değil de o dönemin sıkıntılarını anlatmak için bir araç olarak kullanılmıştır. Geçim sıkıntısı, kira sorunları başarılı bir şekilde işlenerek mütareke dönemi hikâyeler aracılığıyla okuyucuya yansıtılmıştır.

Hikâye kısmında millî duygulardan çok kadın-erkek ilişkilerinin ön planda olduğunu görürüz. Bu tarz hikâyelerde genelde birbirlerini aldatan bireyler söz konusudur. Hemen hemen her hikâye aldatma mefhumu üzerine kurulmuştur diyebiliriz. “Banyo”⁷⁴, “Tehdit Mektubu”⁷⁵, “Kıtırıştayn Cereyanı”⁷⁶, “Borç”⁷⁷, “Fendi, Yendi”⁷⁸ gibi hikâyelerde bu konuları görebiliriz.

Müstehcenlik de kimi hikâyelere konu olarak girmiştir. Özellikle Pervin imzalı “Bir Hizmetçinin Maceraları” başlığı altında kaleme alınan hikâyelerde hafifmeşrep bir hizmetçinin maceraları yer almaktadır. Pervin imzalı hikâyeler “Küçük Bey”⁷⁹, “Büyük Bey”⁸⁰, “Hanımefendi”⁸¹, “Ufak Bir Eğlence Âlemi”⁸², “Titiz Bir Âşık”⁸³, “Bir Gece”⁸⁴, “Anahtar Deliği”⁸⁵, “Sinemadan Sonra”⁸⁶dır. Bu

⁷⁴ F. A., T.y, Sayı:16.

⁷⁵ Sedat Simavi, 9 Mart 1338 (1922), Sayı: 45.

⁷⁶ Selami İzzet, 23 Mart 1338 (1922), Sayı:47.

⁷⁷ Safaettin Rıza, 31 Temmuz 1339 (1923), Sayı:120.

⁷⁸ R. A., 14 Ağustos1339 (1923), Sayı:122.

⁷⁹ Pervin, 7 Eylül 1338 (1922), Sayı:73.

⁸⁰ Pervin, T.y, Sayı:74.

⁸¹ Pervin, 21 Eylül 1338 (1922), Sayı:75.

⁸² Pervin, 28 Eylül 1338 (1922), Sayı:76.

⁸³ Pervin, T.y, Sayı:77.

hikâyelerde daha çok kadın-erkek ilişkisindeki cinsel uyanışın öne çıkarıldığı görülmektedir:

“Fuat Bey ipekli iç kostümünle yanuma yattı: «Hay küçük kız! Sen de mi beni baştan çıkaracaksın?» diyordu: Acaba ben mi onu, o mu beni?

—Ne güzel kalçaların var. Ufak, fakat zarif. Niçin bacaklarını çengelliyorsun. A, çocuk olma. Gözlerini bana çevir, bakayım!

Fuat Bey’in dudakları her tarafımda geziyordu, eli de rahat durmuyor, beni her yanımdan gıdıklıyordu. Güliyor muydum, hıçkırıyor muydum, bilmem. Fakat iki saat sonra yüz lirayı alarak oradan çıkınca parayı tamamıyla hak ettiği<mi> anladım. Zira oğluna vermediğim bir şeyi babası satın almıştı.”

(Pervin, “Büyük Bey”, T.y, Sayı:74)

Toplumsal bir sorun olarak ahlak çöküntüsünün işlendiği ürünlerde mizahi bir hava ile hikâyelerin sonlandığını görürüz. Örneğin, “Afyon”⁸⁷ ve “Köşkün Kirası”⁸⁸ isimli hikâyelerde devrin bozulmuş ahlak anlayışı ciddi bir şekilde eleştirilirken; gazetede yer alan birçok hikâyede de aynı durumdan bahsedilebilir.

“Akıl Ticareti”⁸⁹ isimli hikâyeye baktığımızda mektuplardan oluştuğunu görürüz. Bunun yanında hatıralardan oluşan “Kurtuluş Yolu”⁹⁰; diyaloglardan oluşan “Tehdit Mektubu”⁹¹ ve “Mutlaka Bir Çocuk Lazım”⁹² gibi hikâyeler de mevcuttur.

Ayrıca dönemin en önemli yazarı olan Ahmet Rasim’in *Eşkâl-i Zaman*’ından “Temaşa”⁹³, “Yeni Camii Usulü Tıraş”⁹⁴ isimli hikâyelerinin de *Güleryüz*’de yayımlandığını görürüz.

Genel olarak hikâyeler, yukarıda saydığımız konular etrafında şekillendiğinden bu türün açıklanmasında tekrara düşmemek adına birkaç örnek

⁸⁴ Pervin, T.y, Sayı:78.

⁸⁵ Pervin, 19 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:79.

⁸⁶ Pervin, 26 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:80.

⁸⁷ Ayyıldız, 21 Eylül 1338 (1922), Sayı:75.

⁸⁸ Fiske, 6 Temmuz 1338 (1922), Sayı:64.

⁸⁹ İmzasız, 29 Eylül 1337 (1921), Sayı: 22.

⁹⁰ Ahmet Nurettin, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48.

⁹¹ Sedat Simavi, 9 Mart 1338 (1922), Sayı: 45.

⁹² Kalender, 26 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:80.

⁹³ Ahmet Rasim, 25 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:93.

⁹⁴ Ahmet Rasim, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94.

vermenin yeterli olduğu kanaatindeyiz.

1.3.TİYATRO

Hikâyelerden sonra tiyatro metinlerini incelediğimiz zaman konularının dolandırıcılık, devrin muhalif basını, dönemin eleştirisi ve Milli Mücadele konuları üzerine kurulu oldukları görülecektir. *Güleyüz*'de yer alan 15 tane tiyatro metni içerisinde bir tane de manzum sahne bulunmaktadır. “Korkulu Rüya”⁹⁵ isimli bu manzum sahnede Kral Kosti'nin savaşa dair gördüğü kâbus manzum bir dille anlatılmaktadır.

Gazetede yer alan “Hokkabaz”⁹⁶ isimli metinde Milli Mücadele'ye muhalif basın üzerinden Ali Kemal ile Refik Halit alaysı bir dille eleştirilmektedir. Sıradan bir Karagöz-Hacivat muhaveresini andıran “Karagöz”⁹⁷ isimli metinde de mizahi tarzda devrin eleştirisi yapılmaktadır. Tiyatrolardan “Emeti Hanım Tavlanmış”⁹⁸ , “Bir Şayianın Aslı”⁹⁹ , “Düello”¹⁰⁰ isimli metinler ise komedi tarzında yazılmıştır.

Vedat Örfi imzalı “İzmir”¹⁰¹ isimli metin tiyatrolar içerisinde en kayda değer oyundur. Aslında gölge ve sestem oluşan oyunda İzmir babasından ayrılmış bir kıza benzetilerek Kurtuluş Savaşı esnasında kaybedilen şehirlerin birer birer geri alındığı ve savaşın kazanılmasıyla erişilen zafer duygusu canlandırılır.

Tiyatrolarda vakaların geçtiği mekânlar çoğunlukla mahkeme olmakla beraber karakolda geçen olaylar da bulunmaktadır. Bunlar; “Emeti Hanım Tavlanmış”¹⁰² , “Cin Ahmet Mahkemede”¹⁰³ , “Sıdika Hanım Mahkemede”¹⁰⁴ , “Kılkuyruk Yaşar'ın Maceralarından: Cinayet Mahkemesinde”¹⁰⁵ dir.

⁹⁵ Çimdik, 6 Haziran 1337(1921),Sayı:6.

⁹⁶ Yalancı Oğlu, 15 Eylül 1337 (1921), Sayı: 20.

⁹⁷ ***, T.y., Sayı:26.

⁹⁸ Âşık, 14 Temmuz 1337 (1921), Sayı: 11.

⁹⁹ O. C., T.y, Sayı:12.

¹⁰⁰ A. R., 28 Temmuz 1337(1921), Sayı:13.

¹⁰¹ Vedat Örfi, 7 Ağustos 1339 (1923), Sayı:121.

¹⁰² Âşık, 14 Temmuz 1337 (1921), Sayı: 11.

¹⁰³ İmzasız, 3 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 27.

¹⁰⁴ İmzasız, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 28.

¹⁰⁵ **, 26 Kânunusani 1338 (1922), Sayı: 39.

1.4.MAKALE

Gazetede yer alan diğer edebî türler arasında “Pend-i Yevmî” ve “Baş Makale” başlıkları altında ele alınan makaleler de bulunmaktadır. Bunların çoğu 60. sayıya kadar gazetenin yedinci sayfasında “Tezvir-i Efkâr”, “Sahte Akşam”, “Sahte Le Journal d’Orient”, “Peyam-ı Sabah”, “Eğlence”, “Çanak Yalayıcı”, “Vakit”, “Şaklaban” gibi isimlerle verilen yalancı ek gazetelerde görülmektedir. 60. sayıdan sonra ise gazetede makalelere çok fazla rastlanmamaktadır.

Güteryüz’de bulunan makaleler daha çok günlük konular üzerine yazılmış, nasihat, övgü, akıl verici bir mahiyettedir. Yani bizim bildiğimiz edebî makale anlayışından uzak bir tarzda sohbet havası içerisinde kaleme alınmıştır. Bu bölümde ele aldığımız toplam 15 makale aslında gazetede muhalif basını eleştirmek adına isimlerini yukarıda saydığımız yalancı ek gazetelerde çıkmıştır. O yüzden kimi zaman makaleler sanki muhalif basının yazarları tarafından yazılmış gibi verilmiştir. Kimi zaman da muhalif yazarların yazdığı fakat bunları alaysı bir şekilde ele alan makaleler yazılmıştır.

Aşağıda verilen “Çakarız” isimli makalede yazılanların Milli Mücadele yanlısı *Güteryüz* tarafından yazılmayacağı aşikârdır. Abdullah Cevdet tarafından yazıldığı belirtilen bu makalede asıl vatanseverliğin Ali Kemal ile düşmana peyrev olmaktan geçtiği ve kurtuluş yolunun bu olduğu belirtilmiş. *Güteryüz* de böyle bir makaleyi yalancı gazete ekinde vererek muhalif basının bir nevi eleştirini yapmıştır:

“Bu ne vahdettir. Yine lahana yaprakları yaprak gibi açıldı. Ocağın kara dumani tütmeye başladı. Yine finolar, bezirgânlar efendilerinden emri aldılar galiba. Nedir o yaygara, gürültü, mütareke kabul etmeyiz diye feryatlar, şaklabanlıklar. Fakat bizi kör, sersem zannetmesinler. Biz bunu çakarız, bu yaygaranın nereden geldiğini biliriz. Bu hain-i vatanlar, bu satılmışlar İzmir’i, Anadolu’yu Yunan’dan kurtarmak istiyorlar. Hayır efendiler hayır! Bu fırsatı da elimizden kaçırmayalım. Bu mütareke fırsatı her zaman ele geçmez. Yunanın bu kurnazlığını yutmalyız. Hepimiz Ali Kemaller, Sadıklar, hacılar ve hocalara peyrev olmalıyız. Bu vatanperverlerin gidişinden ayrılmamalyız. Bu millet ancak bu sayede kurtulur. Ömer’ül-Hayyam bile, sağ olsaydı, bunlara iltihak ederdi. O da bunlar gibi söylerdi. Biz boyunduruktan çıkamayız bunu ben nefsimde tecrübe ettim. İnanın bana

boyunduruktan kurtuldum zannıyla Heyet-i Sıhhiye’de yaptıklarımı okudunuz. İşte bundan ibret alarak düşmanlara kul kurban olalım. Bu milleti kurtaralım. Bu suretle kurtaralım da, herkesin: Koca vatanperverler diye parmakları ağzında kalsın.”

(Doktor Abdullah Cevdet, “Çakarız”, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48)

Yazarlar muhalif basını yine konu olarak burada da işlemekten kaçınmamışlar; bunun yanı sıra mizahi ve eleştirel bir üslupla günlük, sosyal ve siyasal meseleler üzerine makaleler de yazmışlar.

Kimi makalelerin başında makalenin kim tarafından ne suretle yazıldığına dair bilgiler bulunurken kimi makalelerin de sonunda Çanak Yalayıcı ve Gülyeryüz imzaları altında makaleye dair yorumlar yer almaktadır.

Aşağıda bir makalenin başında verilen açıklamadan aldığımız örnek bulunmaktadır:

“Ser-muharrir taslağımız Yasin Efendi bu hafta da bize mantar attı, süt biraderinin teyzezadesinin baldızı fena halde rahatsız olduğu için doktor ve ilaç peşinde koşuyormuş, başını kaşıyacak vakti yokmuş, binaen-aleyh bu hafta dahi baş makaleye yazamayacakmış.. Biz bunun kıtır olduğunu bildiğimiz halde ses çıkarmadık ve karilerimizi baş makaleden mahrum etmemek için siyaset, edebiyat, içtimaiyatta yed-i tülâ sahibi olan Alemdarcı Kadri Bey’e müracaat ettik. Mir-i müşarünileyh hemen kendilerine has olan nezaket ve dirayetle ricamızı kabul ettiler ve lütfen atideki baş makaleyi yazdılar:”

(Ahmet Kadri, “Siyaset-i Cihan yahut Dünya Nasıl Düzelir?”, T.y., Sayı:16)

Bazı makalelerde İstanbul Türkçesi yerine günlük konuşma dilinin, şivelerin veyahut aksanların yer aldığını görürüz:

“Ne alup, ne veriyorsunuz, be adamlar? Böyle Tanrı’nın günü vır vır vır, dır dır dır birbirinizi mi yiyorsunuz? Sözüm yabana dil şahası desem şahaya benzemez, essahdan gavga, niza’, desem oha da benzemez. Şaha didüğün datlı olur, gavga, niza’ ise beyle gazevete sütunlarında değil, gayfede, meyhanada olur. Sizinkisi ne ona benzer, ne buna... Didim a işte bir vır vır, bir dırdır dutdurmuşsunuz, ne aslı var ne faslı.. Hele bizim Eli Kemal Beğ, Allah görsetmesün bir dafa çenesini açtı mı,

gayrik ağzına ne gelürse savurur. Ne önünü gözetür, ne de ardını..”

(Mihran Efendi, “Nedir Ki Zorunuz?”, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

1.5.MONOLOG

Makalenin dışında gazetede “Monolog” başlığı altında 6 metin bulunmaktadır. Bunlardan 4 tanesi Sururi Efendi isimli bir zatın başından geçen olaylara yer verirken diğer ikisi S.S. imzalı “Kadın Kurnazlığı”¹⁰⁶ ve Fiske imzalı “Kadın Dövülür mü?”¹⁰⁷ isimli metinlerdir. Sururi Efendi’nin “Takkeci Kalıbı”¹⁰⁸, “Kadının Fendi”¹⁰⁹, “Baskın”¹¹⁰ ve “Rakıya Veda”¹¹¹ isimli monologlarında haddinden fazla kilolu olan bu zatın içinde bulunduğu durum ve başından geçen olaylar mizahi bir dille ele alınmaktadır. “Takkeci Kalıbı” isimli monologda fazla kilosu yüzünden boynuna yakalık bulamayan Sururi Efendi yine kiloların başına dert olduğunu, bu yükü taşımanın hamallıktan başka bir işe yaramadığını belirterek ulaşım konusunda çektiği sıkıntıları da mizahi bir dille anlatır.

“Kadın Kurnazlığı” isimli monologda ise Sermet Bey, Sakine Nuriye Hanım isminde evli bir kadına gönlünü kaptırır. Sakine Nuriye Hanım eşine ve evine bağlı bir bayan çıkar ve Sermet Bey’in iltifatlarına hiçbir suretle cevap vermez. Fakat Sermet Bey işin peşini bırakmaz ve Sakine Nuriye Hanım’ı daima takip eder ve buluşma talebinde bulunur. Sonunda Sakine Nuriye Hanım, Sermet Bey’i evine davet eder. Buna çok sevinen Sermet, kararlaştırılan vakitte Sakine Nuriye Hanım’ın evine gittiğinde karşısında evin beyini görür ve bunun Sakine Nuriye Hanım’ın kocası ile kendisine kurdukları bir oyun olduğunu anlar. Evin beyi tarafından karısına ahlaksız tekliflerde bulunduğu için dayak yiyeceği halde o kafasını çalıştırarak kadının kendine olan borcunu vermediği için arkasında koşturduğunu söyleyerek olaydan sıyrılır hatta üste beş liralık banknota sahip olması da cabası...

S. S imzalı bu monoloğun sonunda verilen *“İşte hikâyem, şimdi içinizden cesareti olan varsa yine kadınların tarafını tutsunlar, onlara şeytanlık isnat*

¹⁰⁶ S.S., 13 Nisan 1338 (1922), Sayı:50.

¹⁰⁷ Fiske, 26 Haziran 1338 (1922), Sayı:61.

¹⁰⁸ 28 Şubat 1339 (1923), Sayı:98.

¹⁰⁹ 7 Mart 1339 (1923), Sayı:99.

¹¹⁰ 14 Mart 1339 (1923), Sayı:100.

¹¹¹ 29 Mart 1339 (1923), Sayı:102.

etsinler."¹¹² cümlesi ile de kadınların daima kurnaz olarak bilindiği ama aslında erkeklerin de şeytanlıkta ve kurnazlıkta kadınları aratmayacakları vurgulanır.

1.6.HATIRA

Gazetede ele alınan bir başka tür de hatıralardır. Burada Mediha isimli hafifmeşrep bir kadına ait 8 hatıra bulunmaktadır. Bu hatıralarda Mediha'nın sazlı sözlü gece eğlentileri, evine gelip giden erkekler teker teker anlatılmaktadır. Hatıralarda geçen ifadelerle göre Mediha, bu erkeklerin içinden Mükerrerrem isimli bir gence tutulur. Ne yazık ki cinnet geçirecek kadar âşık olan Mediha'nın sevgisine Mükerrerrem tarafından bir karşılık verilmez. Hatıraların sonuna doğru Mediha buhran halinde olduğunu yazar.

Mediha'ya ne olduğu ile ilgili bir bilgi bulunmamakla beraber en son yazılan hatıranın son kısmında bu durumla ilgili bir yazı paylaşılmıştır:

"Mediha'nın hatıratı bundan sonra büsbütün saçmalıyor bu küçük parçalar zaten gösteriyor ki müthiş bir buhran-ı asap içindedir. Bu notları yazarken yanında ne Mükerrerrem vardır, ne başka biri..

Bunlar hayal-i his ile söylenmiş ve yazılmış şeylerdir. Mediha artık cinnet halindedir. Fakat iki ay sonra iyi bir tedavi ile biraz kendine geliyor. Ve o zaman yeniden eski hayatına atılarak icra-yı sanata başlıyor. Hayfa ki aradan çok geçmeden Büyükdere cinayeti meydana geliyor. Mediha'nın iki ay taht-ı tedavide kaldığı zaman, tıbbi hatıratına ait yazdığı şeyler bir mana çıkamayacak kadar saçma olduğu için neşrinden sarfınazar ediyoruz. Büyükdere vakasını ise bu hatıraya karıştırmayı muvafık bulmadık. Binaenaleyh hatırat burada bitmiş oluyor."

(İmzasız, "Mediha'nın Hatıratı", 8 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:32)

1.7.FIKRA

Gazetede yer alan en son tür ise fıkradır. Bu türü köşe yazısı, komik fıkralar ve kıssadan hisse olmak üzere üç başlığa ayırarak incelemek daha doğru olacaktır.

Gazetede yer alan köşe yazısı tarzındaki fıkraların tamamına baktığımızda

¹¹² S.S, "Kadın Kurnazlığı", 13 Nisan 1338 (1922), Sayı:50.

günlük gazete formunda oluşturulmuş haftanın sosyal, siyasal ve edebî hayatından bilgiler veren yazılar oluklarını görürüz. Fakat bunlar köşe yazısından ziyade haber verme niteliğine sahip yazılardır. Bu çalışmada edebî türler ele alındığı için köşe yazıları içinden edebî boyutta olanlar seçilerek alınmıştır. Bunun sonucunda edebî nitelik taşıyan 6 tane köşe yazısı elde edilmiştir.

Bu köşe yazılarını konusu yönünden incelediğimizde diğer türlerde olduğu gibi yine toplumsal olaylardan esinlenerek oluşturulduklarını söyleyebiliriz.

“Bir Onluğa Beş Onluk”¹¹³ isimli yazıda paranın olmadığı devirde para kazanmak için kurulan para tuzaklarından, dolandırıcılıklardan bahsedilerek devrin esnaflarının ve bunlara inanıp da para verenlerin eleştirisi yapılmaktadır.

Püryâni-zâde imzasıyla kaleme alınan “Kurban Payı”¹¹⁴nda parasızlık yüzünden kurban alamayan toplum anlatılırken arka planda geçim derdi verilmek istenmiştir.

Toplumun ortak değerlerinden olan bayramlar burada da karşımıza çıkmaktadır. “Ramazanda Divan Yolu”¹¹⁵ isimli yazıda yazarın gözlemci bir bakış açısıyla ramazan ayında sokakların ve insanların en ince ayrıntısına kadar incelendiğini ve bunun sohbetvari bir hava ile anlatıldığını görürüz.

Köşe yazılarında ele alınan başka bir konu da edebiyat âleimidir. “Dağa Çıkan Kurt”¹¹⁶ta devrin edebiyat dünyası, yazarların eserlerine verdikleri isimlerin garipliği, ve bu isimlerin anlam bakımından uygun olmayışı Yakup Kadri, Ahmet Haşim ve Halide Edip üzerinden örneklendirilerek eleştirilir. Yazının sonunda Halide Edip’in kitabına verdiği Dağa Çıkan Kurt isminin çok manasız olduğunu belirterek Yakup Kadri’nin bu kitap üzerine yazdığı tanıtım yazısı irdelenir.

Güleyüz’de yer alan komik fıkraların içerisinde bizim aşına olduğumuz Nasrettin Hoca fıkraları ve Bektaşî fıkraları bulunduğu gibi diyaloglardan oluşan bazen anlamsız gelen ama fıkra olarak adlandırılanlar da vardır. Bunlarda mizah biraz da dönemin güncel olayları üzerine kurulu olduğu için biraz kapalı anlam

¹¹³ Düşkün, T.y., Sayı:16.

¹¹⁴ Püryâni-zâde, T.y., Sayı:16.

¹¹⁵ ..., 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54.

¹¹⁶ Torpil, 6 Temmuz 1338 (1922), Sayı:64.

taşımaktadır.

Nasrettin Hoca fıkralarına örnek olarak şunları verebiliriz:

“Hocaya bir cenazede cemaatten biri:

—Tabutun ne tarafında bulunmalı!

Diye sormuş. Hoca da:

—İçinde bulunma da, ne tarafında bulunursan bulun!

Demiş.”

(İmzasız, “Cenazede”, 3 Temmuz 1338 (1922), Sayı:63)

“Hocanın katırını çalmışlar. Bunu işiten dostlarından bir kısmı:

—Kabahat senin ki mahfuz bir yere koymamışsın!

Diğer bir kısmı:

—Kabahat katırın, köstek tutmuyor!

Diğerleri de:

—Kabahat karının, güzelce bağlamamış!

Deyince, Hoca:

—Öyle ise hırsızın hiç kabahati yok!

Demiş.”

(İmzasız, “Hocanın Katır”, 3 Temmuz 1338 (1922), Sayı:63)

Bektaşî fıkralarında ise çoğunlukla müridlerin ibadetlerindeki eksiklikler ve yanlışlıklar anlatılmaktadır:

“Bektaşinin birini ramazanda rakı içerken yakalayıp hâkimin huzuruna götürürler. Hâkim ona:

—Utanmıyor musun? Mübarek ramazan-ı şerif ayında rakı içilir mi?.. Der demez zeki derviş:

—Hâkim efendi bir sene! On iki aydır. Mart, nisan, mayıs ilh... Bunların arasında hiç ramazan isimli bir aya tesadüf etmedim. Sizin bunda bir yanlışlığınız

var imiş...”

(İmzasız, İsimsiz, 2 Mayıs 1339 (1923), Sayı:107)

“Bektaşinin birini, ramazanın ilk günü oruç yerken yakalarlar ve hâkimin huzuruna götürürler:

Hâkim: —Ramazanı unuttun mu? Diye sorar. Bektaşi hemen: —Hakkınız var, daha alışılmadı, unuttum.. Malum ya, daha ilk günü. Der ve affolunur. On beşine doğru tekrar yakayı ele verir ve hâkimin huzuruna çıkarılır. Bu defa da hâkim sorar:

—Yine mi oruç yedin?.

—Evet ama, karım rahatsızdı, yemekleri ben pişiriyordum. Şerren de böyledir: Tuzuna bakıyordum der ve yine affedilir.

Nihayet ayın otuzuncu günü, hem de rakı içerken yakalanır ve itile kakıla hâkimin önüne götürülür. Bu sefer hâkim:

—Bir diyeceğin var mı?.

Diye sorunca Bektaşi hiddetle:

—Yo hakim efendi, haksızlık ediyorsun, bugün yevm-i şektir diye cevap verir!!.”

(İmzasız, İsimsiz, 9 Mayıs 1339 (1923), Sayı:108)

Bu bölümde bir de hikâye tarzında yazılmış uzun fıkralara rastlanmaktadır. Bunlara “Hediye”¹¹⁷, “Karanlık Bastı”¹¹⁸, “Acaba Yangın Mı?”¹¹⁹, “Mahkemede”¹²⁰, “Ağırlık Pazarlığı”¹²¹, “Temmuz Sıcağında Soba”¹²², “Kısmette Varsa”¹²³, “Üç Sual”¹²⁴, “Salan, Sallana!”¹²⁵ örnek verilebilir.

Edebiyat âleminde önemli isimler arasındaki şakalaşmalar da bu bölümde yer alır:

¹¹⁷ A C, 24 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:30.

¹¹⁸ İmzasız, 29 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:35.

¹¹⁹ Azade, 2 Mart 1338 (1922), Sayı:44.

¹²⁰ İmzasız, 23 Mart 1338 (1922), Sayı:47.

¹²¹ Deryadil, 6 Nisan 1338 (1922), Sayı:49.

¹²² İmzasız, 20 Nisan 1338 (1922), Sayı:51.

¹²³ İmzasız, 18 Mayıs 1338 (1922), Sayı:55.

¹²⁴ **, 1 Haziran 1338 (1922), Sayı:57.

¹²⁵ B. K., 15 Haziran 1338 (1922), Sayı:59.

“Kasımpaşa İskelesi’ne çıkılıp hemen sahilden sağ tarafa dönülünce orada ufak bir köprü vardır. Bundan iki sene evvel bir gün meşhur sopalı muharrir Selahattin Enis ve arkadaşı Ekrem Vecdet Haliç vapurundan Kasımpaşa’ya çıkıp oradan Beyoğlu’na gidecek olurlar ve kestirme olsun diye mezkûr köprüden geçmek isterler. Tam köprüünün önüne gelirler, Selahattin Enis der ki:

—Aman Ekrem, sen buradan geçme, öteden dolaş!

—Sebebi?

—Sebebini sonra söylerim... Nene lazım, sen öteki yoldan dolaş. Ben seni köprüünün öbür başında beklerim..

Selahattin bunu o kadar ciddi ve telaş ile söyler ki Ekrem de hakikatten kendisinin oradan geçmesinde bir mahzur var zannederek gider, ta yüz, yüz elli metre uzaktan dolaşır, gelir. Ekrem şimdi sorar:

—Niye beni o kadar yoldan dolaştırdın?

Selahattin parmağıyla köprüünün parmaklığında asılı siyah bir lev<h>a üzerindeki beyaz yazıyı gösterir:

—Bu köprüden beygir ve eşekle beraber geçmek memnudur!”

(İmzasız, “Tatlı Şakalar”, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:28)

“Fazıl Ahmet Bey ile Hüseyin Rahmi Bey bir gün Heybeliada’da eşeklerle gezerken تنها bir yerde çalılıklar arasında Hüseyin Rahmi Bey’in gözüne bir kaplumbağa ilişir. Mumaileyh hemen eşekten iner ve Fazıl Ahmet’e çaktırmadan kaplumbağayı yakalayınca Fazıl’ın heybesine koyar, yine eşeğe atlar ve fıstıki makamla yollarına devam ederler. Yarım saat sonra adanın arka tarafındaki çamların altına inerler, biraz nevale yemek isterler. Fazıl Bey sorar:

—Hazret, sen de ne var yiyecek?

—Biraz kuru köfte.. Biraz peynir, zeytin. Birkaç lop yumurta..

—Sende ne var?

—Bende bir parça yalancı dolma.. Biraz Kalkan balığı tavası.. Bir okka ekmek, biraz da irmik helvası..

—Haydi çıkar bakalım!

Fazıl Ahmet heybenin bir gözünü boşaltır ve elini diğerine sokar, sokmaz kaplumbağa kımıldayınca feryadı basar ve koşmaya başlar.

—Hüseyin Rahmi Bey, ne oldun Fazıl der, ne var?

—Aman der. Balıklar dirilmiş!.”

(İmzasız, “Tatlı Şakalar”,24 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:30)

Aşağıda bunların dışında kalan fıkralar hakkında da bilgi sahibi olabilmek için verilmiş birkaç örnek bulunmaktadır:

“—Gece tavan arasına çıktım.

Annemin dizleri ağırlıklı olduğu için merdiven çıkamaz. Aşağıdan seslendi:

—Kızım ne kadar hızlı basıyorsun. Yukarda iki kişisiniz gibi yürüyorsun.

—Buraları altüst anne, topluyorum.

—Ne oldun ya?.. Düştün mü?

—Bir şey değil anne... Şilteye ayağım takıldı, üzerine düştüm.

—Çok yoruldun galiba, neden öyle hızlı hızlı nefes alıyorsun?

—Evet, işten yoruldum.

—Sen mi haykırdın?

—Evet. İçeriye bir kuş girmiş, birden bire uçtu, korktum.

Aşağıya indiğim zaman annem beni alı al, moru mor görünce:

—Aferin kızım, iyi çalışmışsın. Dedi. Yüzünden belli. Eğer ben çıksa idim, senin kadar çalışamazdım.

—Zannederim anne. Bunda hiç şüphemiz olmasın.”

(İmzasız, “Tavan Arasında”, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48)

“—Bizim kıza manyatizma öğrettim. İlk işi beni uyutmak oldu.

—Ben de çocuğu ziraat mektebine verdim. İlk fırsatta ocağıma incir ağacı

dikti.”

(İmzasız, “İki Ahbap Arasında”, T.y, Sayı:88)

“—Bu balık ne için ölmüş dadıcığım?

—Bilmem kızım..

—A.. Bunda bilmeyecek ne var.. Boğulmuş..”

(İmzasız, “Sahilde”, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

“—İzdivacınızı tebrik ederim azizim. Geçen gün zevcenizi gördüm. Maşallah gül gibi.

—Ben de öyle hissediyorum.

—Nesinden?

—Dikenlerinden!”

(İmzasız, “Günün Şakası”, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Son olarak “Kıssadan Hisse” başlığı altında yazılan toplam 10 metinde öncelikle bir fıkra verilir ve bu fıkranın sonunda ders çıkarıcı mahiyette cümleler kullanılır. Bu cümleler kimi zaman sosyal hayatla ilişkili iken kimi zaman da siyasi hayata göndermelerde bulunur:

“Bektaşî babasının biri yaz gecesi misafirliğe gitmiş, eski viran, ahşap bir evde misafir olmuş babaya bir yatak yapmışlar, Allah rahatlık versin! Deyip gitmişler. Bektaşî yatmış tam gece yarısı pireler tahtakuruları üşmüş Bektaşiyi emmeye başlamışlar. Dede vücudu ateşler içinde kaşına kaşına uyanmış, kalkmış, kibriti çakmış mumu yakmış bir de bakmış ki, duvarı simsiyah tahtakuruları bürümüş. Baba bunları toplamış, yakmış, ezmiş, öldürmüş ama epeyce yorulmuş. Işıқта parmaklarına bakmış kanla mülemma. Gayriihtiyari koklamış, pis, mundar, müstekreh bir koku!

Zaten bunalmış olan Bektaşî artık dayanamamış da demiş ki:

—Ey kurban olduğum Allah bunu yaratırken bir kerecik koklamadın mı?

Şimdi onun gibi yurdumuzun her tarafına üşerek bizi ısırان emen ve rahatsız eden Avrupalı mahlûklar için:

—Ey kurban olduğum Allah şu heriflere biraz akıl ve insaf vermedin mi?

Demenin sırası geldi mi? Gelmedi mi?”

(İmzasız, “Kıssadan Hisse”, 4 Nisan 1339 (1923), Sayı:103)

3. MİZAHİ YÖNDEN

Sedat Simavi tarafından çıkarılan *Güleryüz*, hem bir mizah gazetesi hem de Kurtuluş Savaşı’nı destekleyen tek dergi ve gazete olduğu için Türk mizahı içinde ayrı bir öneme sahiptir.¹²⁶ Gazete yazdığı mizahi yazılarla savaş içindeki bir toplumun moralini yükseltmeyi, onlara yol göstermeyi ve onları biraz da olsa güldürerek zihinlerinden savaşın izlerini silmeyi amaç edinmiştir.

Güleryüz’ün bir mizah gazetesi olduğu aşikârdır fakat gazetede bu mizah salt bir güldürme üzerine kurulu değildir. Burada asıl amaç güldürürken düşündürmek, zihinlerde yeni ufuklara yol açmaktır. *Güleryüz*’deki mizah sadece günlük bir mizah değil devrinin nabzını tutmuş geniş bir konu hacmine sahip toplumsal bir mizahtır.

Gazeteye mizahi yönden baktığımızda *Güleryüz*’de yer alan bütün türlerin içinde az da olsa mizah barındırdıklarını görürüz. Bu açıdan mizahi ürünleri tek bir başlık altında toplamak mümkün olmadığı gibi bunları tek tek incelemek de olanaksızdır.

Genel bir değerlendirme ile söyleyecek olursak, *Güleryüz*’de yazar veya şairlerin devrin getirdiği sansür nedeniyle mizaha sığındıkları ve düşüncelerini mizah adı altında daha rahat bir şekilde dile getirdikleri görülecektir. Nitekim gazete daha ilk sayısındaki şiiirle yazdıklarının aslında şaka olduğunu belirterek gelecek tepkilere karşı kendisini garantiye almıştır:

“Güleryüz”üm somurtkanlık istemem

Ne söylesem, inan olsun, şakadır?

Sözlerimde ne keder var, ne elem,

¹²⁶ Öngören, a.g.e., s.80.

Bazı ciddi bile dursam: cakadır!”

(Güteryüz, “Güteryüz’ün İlk Sözü,” 5 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 1)

Buna rağmen yine de sık sık sansür baskısı ile karşılaşan gazete sansür idarehanesi tarafından yazılarını değiştirmeye zorlanmıştır. *Güteryüz* de bu yazılarını değiştirmek yerine sayfalarında kimi zaman boşluklara kimi zaman da büyüklü küçüklü noktalara yer vermiştir.

Devir savaş devri, düşman yurdun her tarafını sarmış; asker aç, susuz bir vaziyette cephede savaşırken aydın kesim de kalemi ile düşmanla savaş içerisindedir. İşte *Güteryüz* de yazdığı her satırla bu savaşın tam merkezinde yer alır. Düşmanın her hareketinin ele alındığı şiirlerde sadece mizah yapmaz aynı zamanda onları amansızca eleştirir. Gazetenin hemen her sayfasında düşman generallerinin, askerlerinin çok alaycı bir şekilde adeta aşağılanarak işlendiğini görürüz. Bunlar arasında Yunanlıların başkomutanı Papulas en çok geçen isimdir. Zavallı Papulas *Güteryüz*’ün iğneleyici ve alaysı tavrından bir türlü kurtulamaz. Kimi zaman karikatürlerle kimi zaman da metinlerle ele alınan Papulas için gazetenin en önemli mizah unsurudur diyebiliriz:

“Türklerce malumdur ne mal olduğun,

İstedığın kadar at martavalı;

Biliriz ne keçi sakal olduğun,

Arslan ile bir mi sandın çakalı?

Dünyada bir olmaz at ile eşek,

Bu bir hakikattir: bi-şüphe, bi-şek;

Merkebin samanı at için döşek;

Elbette atmaca boğar kartalı.”

(H. Rüştü, “Venizelos’a Mektup”, 12 Haziran 1339 (1923), Sayı:113)

“Katrani kaynatsan olur mu şeker?

Cinsini , cinsine çeker

Duyar inanmazdım, doğruymuş meğer

Nimetten sayılmaz derlerdi bakla

Fakat şunu bil ki ey kafa

Metelik vermeyiz öyle boş lafa

Allayıp pullayıp koyarız rafa

O zaman Girye 'ni bul da kucakla”

(H. Rüştü, “Çatla Da Patla?”, 17 Ağustos 1338 (1922), Sayı:70)

Gazete bir savaş devri gazetesi olduğu için aslında işlediği konular hep aynı temalar üzerine kuruludur. Gazetenin mizahi üslubu da tekrar eden bu konular çerçevesinde şekillenmektedir. Bu yüzden aynı konulara burada değinmek yerine sanatçıların gazetede mizahı nasıl kullandıklarına bakmak daha faydalı olacaktır.

Güleryüz'de bazen herkesin anlayabileceği tarzda çok açık bazen de sadece kendi dönemi içinde anlamlı fakat çağımız için düşünüldüğünde anlamının zor olduğu bir mizah anlayışı görülmektedir. Daha çok siyasal mizahların görüldüğü gazetede az da olsa güncel ve sosyal mizaha da yer verilmiştir.

Sanatçıların mizahi üsluplarında küfüre rastlanmaz ama argo önemli ölçüde mevcuttur. Hatta bazen argo kelimeler yerine noktalar koyulduğunu da görürüz.

Güleryüz'de mizah denilince sadece metinler akla gelmemeli gazetede yer alan karikatürler de göz önünde bulundurulmalıdır. Zira karikatürler de mizah yapmanın başka bir boyutudur. Gazete her sayısının kapak sayfası da dahil olmak üzere dördüncü, beşinci ve sekizinci sayfalarını karikatüre ayırmaktadır. Aslında asıl mizahı buralarda yer alan karikatürler oluşturmaktadır diyebiliriz. Çünkü sosyal ve siyasal olaylar karikatürlerde abartılı bir şekilde çizilen resimler aracılığı ile okuyuculara sunulmaktadır. Karikatürlerdeki bu çarpıtıcı ve ironik çizimler okuyucunun zihninde konuya dair daha büyük bir etki uyandırdığı için yazılı mizahın ulaşamadığı noktalara karikatürler aracılığı ile varılabilir.

Sonuç olarak *Güleryüz*'ün mizahı boş bir mizah değildir. Gazetenin mizah anlayışı sadece güldürmek ve eğlendirmek amacı üzerine kurulu olmayıp toplumsal

boyutta ve düşündürme temellidir. Savaşın içinde olan toplumun inancını güçlü tutmak, karamsarlıklarını ortadan kaldırıp onları yeisten kurtarmak ve milli mücadeleye olan inancı canlı tutmak adına yapılan bir mizah anlayışına sahip olan gazete mizahın oklarını kimi zaman düşmana kimi zaman da düşman saflarında yer alan karşı basına çevirmektedir. Kısacası *Güleyüz* daima düşündüren bir güler yüzü amaçlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM
GÜLERYÜZ GAZETESİNDEKİ EDEBÎ METİNLERİN YENİ
HARFLERE AKTARILMASI

1.ŞİİR

(Güleryüz Kapak)

Nabzında bir iman vuran kanınla
Bu ziyâ görmeyen ufka yükseldin
Bilmem ki semadan yüksek alınla
Güneşin doğduğu yerden mi geldin?

(Güleryüz, 5 Mayıs 1337 (1921), Sayı:1)

Güleryüz'ün İlk Sözü

Karilerim, bu ölümlü dünyaya
Henüz bugün açıyorum gözümü!
Dalıyorum bir sevimli rüyaya:
Dinleyiniz benim bu ilk sözümü!

“Güleryüz”üm somurtkanlık istemem
Ne söylesem, inan olsun, şakadır?
Sözlerimde ne keder var, ne elem,
Bazı ciddi bile dursam: cakadır!

Ey karim, ey karim, dikkat et:
Her sahifem, nazım, nesir dolacak.
“Güleryüz”ün her nüshası bir demet,
Seneliği koca bir cilt olacak!.

“Güleryüz”

(Güleryüz, 5 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 1)

Ali Kemal'in Ağzından

“Sabah” ın sefası bana yeterdi,
Üstüme finolar atılmasaydı .
Zannımca işimiz tıklar giderdi

Ocakta kütükler çatılmasaydı.

Yine bugünlerde halimiz yaman.
Kimdir Ankara'dan şu medet uman
Yine attırırdım onlara duman
Kalemim bir pula satılmasaydı.

Hey Kemal bunlarla perende onlara duman
Oynar mı bir ipte hiç iki cambaz.
Çalardım "Akşam'a" ben her "Sabah" saz
İçime şu korku katılmasaydı

Mumcu

(*Güleryüz*, 5 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 1)

Papulas'ın Ensesinde Boza Pişiyor

Türk oğlu Yunan'a atınca künde
Düşman ordusunu sardı hezimet
Şimdi Papulas'ın ense kökünde
Boza pişiriyor kahraman İsmet.

(*Güleryüz*, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

Davulumun ipi beyaz,
Ramazanla bir geldi yaz,
Size iki çift sözüm var,
Dinleyiniz beni biraz!

Davulumun sesi belli,
Bizim beyler kelli felli,
Türk askeri efzunlara ,
Oynatıyor çifte telli!...

(*Güleryüz*, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

Şairden Bakkala

-Bakkal başı Emin Ali'ye-

Bakkal başı.. Sıkılmak kalmamış hiç kimsede,
Veresi mal istemem diye söz verdimse de
İşte nihayet yine dönüyorum sözümde,

Usta, bari sen olsun yüz çevirme özümnden!

Bugün, eve el boş dönme ihtimali yok,
Çocukların açlıktan yürüyecek hali yok,
On gündür yediğimiz sade suya papara,
Hatta ev sahibine veremedim beş para!
İnan olsun cebimde kalmadı bir metelik
Düşündükçe yüreğim oluyor delik, delik!

Kuzum, canım efendim, artık inadı bırak,
Sana manzum-ı istida yazıyorum işte bak,
Ben bu şiiri verseydim eğer bir cerideye
Birkaç lira alırdım tahrir ücreti diye!
Onun da imkânı yok, bari halime acı,
İşte koca bir şair bir bakkala duacı...

Çimdik

(*Güleryüz*, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

Kahramanlar Destanı

Yine dağ başını akşam bürüyor,
Kuşlar selamlıyor doğan hilâli!
Atlılar İzmir'e doğru yürüyor,
Hepsinde belli bir kahraman hali!...

Gözlerde yanıyor bir coşkun ateş,
Yağız çehreleri kavurmuş güneş,
Dünyada bulunmaz bu erlere eş!
Yollara birikmiş bütün ahali!..

Zorlu adımları sarsıyor yeri,
Bu Türk askeridir, bu Türk askeri!
Cihanlar verilse yoktur değeri,
Bulunmaz dünyada misli, misali!..

Hem Eskişehir'de bozdu düşmanı,

Hem Dumlupınar'da attı tırpanı,
Dünyaya kepaze etti Yunan'ı,
Kalmadı zalimin artık mecali!

Başlıyor, başlıyor, başlıyor akın,
Akıbet yakındır, akıbet yakın,
Durma, kaç.. Ölümden kendini sakın,
Muhakkak yurdumun yoksa zevali!

Ellerde parlıyor keskin süngüler,
Şimdi parçalanır şu tel örgüler,
Al bayrak yükselir, al yıldız güler:
Yürekten andıkça ism-i celâli!..

Ey dünkü kölemiz, ey dünkü uşak,
Silah tutamazsın, elin yumuşak,
Türkoğlu belinde demir bir kuşak,
Bırak o yaldızlı, süslü hayali..

Toprağımız artık kana kanacak,
Yunan kıyamete kadar yanacak,
Yarınki çocuklar masal sanacak:
Gerçeğe dönünce Türk'ün âmâli!..

Ey ordu seninle öğünsün aydın.
Gönülden gönüle namını yaydın,
Yurt için kendini bir hiçe saydın,
Ey yerin arslanı, göğün kartalı!..

Yurdumun atisi nurlu bir sabah,
Düşmanın talihi, bahtı simsiyah,

Zira (Papulas)la bir tutmak günah:

Kahraman İsmet'i, şanlı Kemal'i!...

(***)

(*Güteryüz*, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

Efzun

Karı gibi fistan giyer,
Sırma cepken, mintan giyer,
Ayağında süslü patik,
Görünüşte gayet atik,
Saldırması belindedir,
Tabancası elindedir!
Fesinde bir mavi püskül,
Kendisini sanır Herkül!
Kıvırcık saç, pala bıyık,
Ömründe gezmez hiç ayık,
Gece sarhoş, gündüz sarhoş,
Dışı yaman, içi bomboş!
Yürüyüşü cakalıdır!
Akdeniz'in çakalıdır!
Kaş üstüne fesi yıkmış,
Sanki karnavala çıkmış!
Meraklıdır gayet süse,
Bir şey sanır kim görürse!
Fakat sakın siz kanmayın,
Afisine aldanmayın,
Yüzü yoktur, doğrusu ya:
Ne dögüşe, ne kavgaya!
Sade, beyaz mintanı var,
Katmer katmer fistanı var,
Etekleri oymalıdır,
Camekana koymalıdır!..

Çimdik

(*Güteryüz*, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

Ramazanda

-Şehzade Baş-ı-

Dükkânlar öğleden sonra açılır,
Ramazan havası eser her yerden
Gece etrafa bir neşe saçılır
Nargile tütüren tiryakilerden...

Bir kapı önünde genç bir soytarı
Bir şeyler anlatır, ahali güler,
Kantolar söylenen tiyatroları
Alkışla doldurur çırpınan eller,

Güzel Rus kızları toplamış yine
Kahveler, dükkânlar hınca hınç dolu...
Gönüller doymadan gece keyfine
Caddeyi inletir sahur davulu!.

(*Güleryüz*, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

Ay Dede'ye

Ey Ay Dede , sen hastasın,
Emin ol ki, kafatasın
Çorba kâsesine dönmüş!
Hem sulanmış, hem de sönmüş
Artık içindeki beyin!
Zira benim Kirpi Bey'in
Yazısını kim okursa:
Kalbi, demirden bir korse
Giymiş gibi sıkılıyor,
Her sözünden bıkılıyor!
Diyorsun ki: Bir ben varım,
Ben söylerim, ben yazarım,
Başkaları hep dinlesin!..»
A tosunum senin sesin
Bu dünyayı doldurur mu?..
Herkes oturup durur mu

Gevezelik varken a'lâ?..
Bunu bilmez gibi hâlâ
Çıkmiş nara atıyorsun!
Yahu, kime satıyorsun
Gümüş diye tenekeyi?..
Biz anlarınız gayet iyi
Malı şöyle bir görüşte!
Çünkü çoktan erdi rüşte
Matbuatta fakiriniz!
Gayet doğru diyorsun: Biz
Hiç de güzel yazmıyoruz
Fakat asla azmıyoruz!
Sense ya Mevla'yı aldın,
Dört bir etrafına saldın!
Beni dinle iki gözüm,
İşte sana bu son sözüm:
Sakın hiç kimseyi kırma,
Öyle muttasıl haykırma!...

Çiçekçi Oğlu

(*Güleryüz*, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

Muhaliflerin Portresi

En çok onun borusu
Fırkayı altüst eder,
Hatta şu meşhur «lider»
Bile ondan yılanmış,
Şöhreti, şanı sarmış
Bütün muhalifleri!
Onun bin bir hüneri
Varmış güya elinde!
Piryol saat belinde
Her lahza eder: Çın çın!..
Ayaklarında lapçın,
İmam işi çoraplar!
Döner bütün dolaplar

Kafasında çarh gibi;
Fakat bulunmaz dibi
Bir türlü rüyasının,
Uğursuz hülyasının!..

Çiçekçi Oğlu

(Güteryüz, T.y.,Sayı:3)

Bakkaldan Şaire

-Bakkal başı Emin Ali Efendi'nin cevabı-

Şairim.. Yazdığın şiiri okudum,
Sonra, bu cevabı sana dokudum;
Bilirsin, şüphesiz severim seni,
Her gün bir zarara soksan da beni!
Fakat bu günlerde pek fena halim,
Benim de kalmadı artık mecalim!
Nasıl dayanayım a yavrum, söyle:
Daima veresi verirsem böyle?
Şimdi bana eş dost diyorlar: Alık!
Bir liralık borca iki liralık
Pul yapıştırarak senet de versen
Yine borca bir şey alamazsın sen!
Gayri bugün peşin yarım veresi;
Atının pek çatık çünkü çehresi.
Emin ol ki hayır yok bu gidişte,
İhsan kapısını kapadı işte!
Böyle davranmazsam zati iyi bil
Sen bana manzum-ı istida değil
-Süzülüp aktıkça gözümün yaşı-
Mağazama yazarsın bir mezar taşı!
Hem şunu aklında tut ki ey şair
Bir bakkal kalbine vız gelir şiir!
Sen o koftileri başkasına at,
Git Marko Paşa'ya derdini anlat!...

Çimdik

(Güteryüz, 26 Mayıs 1337(1921),Sayı:4)

Yeni Taarruza Doğru:

Ufka bir al bayrak yayarken Batı
Şahlandı tepeden « Refet »in atı

Semadan zemine bir nida geldi
Yine yükseliyor Türk'ün saltanatı

Şimdi gün alevden bir çiçek gibi
Kılınçlar ellerde bir şimşek gibi

Yamaçtan dörtnala kaçan düşmanın
Saplanıp bağrını delecek gibi!

(*Güteryüz*, 26 Mayıs 1337(1921),Sayı:4)

Muhaliflerin Portresi

Pehlivan Kadri

Yerindedir göbek, ense,
Kaç kişiyi yere çalmış!
Fakat bilmem her nedense
Siyasete merak salmış!

Hiç kimseyi almaz kale:
Ne hocayı, ne lideri!
Alemdar'a baş makale
Olur parlak fikirleri!

Bazı biner arabaya:
Hemen gözlüğünü takar!
Ekseriya yürür yaya:
O zaman da yere bakar!

Gece, gündüz gezer yürür,
Kimse bilmez meramı ne?
Bazı horoz dövüştürür,
Bazı gider bedestene!

Meşhur Halit Fahri Bey'in
Dayısıdır bu pehlivan;
Tonton şair onun için:
Yazıyor bir koca Divan!...

Çimdik

(Güteryüz, 2 Haziran 1337(1921),Sayı:5)

Ramazan Geceleri

-1-

Karşiki kahvede bir yığın böcek
Masanın üstünde ediyor yarış!
Ötede, jilleri<zilleri> takmış bir köçek.
Göbeği attıkça kopuyor alkış!

Yolları bürümüş bir coşkun ışık,
Süzülüp duruyor ileri, geri.
Kadınlar, erkekler karmakarışık,
Hepsinin ezelden baygın gözleri!

Hıncahınc toplanmış hanımlar, beyler
Çalgılı, şarkılı Türk bahçesinde.
Sanki, inledikçe medetler, heyler:
Bülbüller ötüyor gül goncesinde!

Gecenin göğsünde şimdi kandiller
Takıyor elmastan birer gerdanlık!
Moskof kızlarına dönüyor diller
“Haraşo” diyerek bir sürü alık!

Çimdik

(Güteryüz, 2 Haziran 1337(1921),Sayı:5)

Yok! Yok! Yok!

Ömrümün artık cidâl ü ceng için dermanı yok
Aşkı yok, cânânı yok, hem vasl ile hicrânı yok!

Arz-ı hâl etmek için hatta üşensem var yere
Çünkü söz anlatamam zaten bugün imkânı yok!

Vâridâtın sanmayın kim en ufak bir hükmü var;
Masrafın lâkin efendim haddi yok, pâyânı yok!

Mutlaka azâd olur sükkânı derd ü gussadan
Öyle bir mülk olsa kim meb'ûsu yok, â'yânı yok!

Ser-te-ser hâli şu dem ma'mûre-i şî'r ü dehâ
Nâmı var ol Kışver'in zîrâ bugün sükkânı yok!

Hem bedestân kalmamış teşhir-i âsâr etmeğe
Şimdi bir tâcir ki tab'ım, malı yok, dükkanı yok.

Şair olmak mair o...lmak saçma şey hep anladık
Kaç hemân ol kimse den kim servet ü sâ mânı yok!

Bir güler yüz bari sen göster Sedat Bey â-leme
Çünkü senden başka devrin çehre-i handânı yok!

Fazıl Ahmet

(*Güleryüz*, 2 Haziran 1337(1921),Sayı:5)

Bir Destan Yazayım

-Fazıl Ahmet'e-

Kalemi bırakıp aldım orağı,
Bir destan biçeyim devrana dair?
Görenin ağzında kalsın parmağı,
Ali Kemal ile Mihran'a dair!

Peyamcı duyunca gözleri dolsun,
Kirpi'nin korkudan çehresi solsun,
İçinde kantarlı küfürler olsun:
Mösyö Papulas'la Yunan'a dair,

Bunu okuyunca kahraman lider
Aksın paçasından buram buram ter!
Sonunda bir kıt'a bulunsa yeter;
İtilaf bekçisi Şaban'a dair!...

Çimdik

(*Güteryüz*, 2 Haziran 1337(1921),Sayı:5)

(Kapak Sayfası)

Yabancı sürüler dalmasın diye
Dağları bekliyor Türk askeri
Derin gözlerini dikmiş vadiye
Tepeden gürlüyor: Yasaktır geri!...

(*Güteryüz*, 6 Haziran 1337(1921),Sayı:6)

Bayram ..

Gerçi biraz garipsedik
Ramazandan ayrılırken!
Ertesi gün bayram dedik,
Neşelendik yine birden!

Bakıyorduk hasretle dün
Bir yudumcuk buzlu suya!
İçiyoruz işte bugün
Bardak bardak, doya doya!

İhtiyarlar hazin, hazin
Birbirini kucaklıyor
Gönülcükleri hepsinin
Gizli bir acı saklıyor!

Çırpıcı'da salıncaklar
Çocukları aldatıyor.
Beyoğlu'nda genç uşaklar
Aftoslarıyla yatıyor!...

Çiçekçi Oğlu

(*Güteryüz*, 6 Haziran 1337(1921),Sayı:6)

Muhaliflerin Portresi:

Sadık Bey

Onun nâm ü şânı malum herkese,
Kırmızı ipekten örme bir kese
Daima boynunda asılı durur,
İçinde merkezin mührü oturur!

Bir tekke şeyhini andırır hali,
İster ki önünde bütün ahali
Bir mürîd aşkıyla inkıyâd etsin,
Diliyle, kalbiyle onu yâd etsin!

Kendi gölgesinden çekinir, kaçır,
Her gün bakla atar, her gün fal açar,
Bugünden keşfetmek ister yarını,
Yarının o meçhul ufuklarını!..

Çimdik

(*Güleryüz*, 6 Haziran 1337(1921),Sayı:6)

Külhanbeyi Ağzıyla

1

Ey Tunalı Tunalı
Sözleri fırtınalı
Tamtakır kaldı cebim
Sana ben tutunalı.

2

Mebus olduk olalı
Sızdırdık taze yalı
Bize de mi lo lo lo
İmanım kahpe nalı

3

Gel arkadaş çakalım,
Abaları yakalım
Yanmadık nemiz kaldı
Aftosa dadanalı

4

Hasret olduk kerize
Gam çöktü gönlümüze
Bir kahve olsa bari
Çiftetelli zurnalı

5

Bir tekke buldum burda
Can feda böyle yurda
Ekmeğimiz tuzlandı
Pekmez yine batalı

6

Lütfetse kambur felek
Bir davet olsa gitsek
Köftesi maydanozlu
Çorbası tarhanalı

7

Göbekli marulumdan
Hâlâ haber yok inan
Beni unuttu zannım
O havruzu kurnalı

8

Yüzüme baktı güldü
Bağa doğru büküldü
Atlattı geçti beni
Bir geçmişi kınalı

9

Halden yoktur bir çakar
Kaldık yine bak bekar
Burada omuzdaşların
Hepsi de kokonathı

10

Kime bilmem ne dedik
Vermiyorlar metelik
Diyar diyar gezeriz

Bu derde biz yanalı

11

Senden haber yok babam

Söz verdi yaşlı imam

Bulacak bir şey ama

İstemem kaynanalı

12

Çıkmadan biz yukarı

Geçti "Bor"un pazarı

Sür eşeği Niğde'ye

Anam babam Tunalı

Gâve-i Zalim

(*Güleryüz*, 16 Haziran, Y.y., Sayı:7)

Ayîne-i Devrân

Devran aynasına bir daha baktım:

Benliğim hayretten hayrete düştü!

Herkese kandilli bir selam çaktım,

Etrafıma bir sürü insan üşüştü!..

Kimisi yan gelmiş, Tokatlıyan'dan

"Şartröz" içerek bakıyor yola!

Kimisi sarkıtmış püskülü yandan

Gözlüyor daima bir karmanyola

Kimisi yüklenmiş çıkınlarını

Terini silerek gidiyor eve!

Kimisi deneyim derken zarını

Bütün servetini yapmışlar deve!..

Kimisi liderle vermiş el ele

"Yıldızım doğacak!" diye bekliyor!

“Ay Dede” kapılmış bir boş emele
Siyaset yolunda hep emekliyor!

Çimdik

(Güteryüz, 16 Haziran, Y.y., Sayı:7)

Talak Davası

Daha ilk günden beri
Yani düğünden beri
Her saat, her dakika
Birbirleriyle kavga
Edip duruyorlardı..
Yürekleri pek dardı.
Zevcenin de zevcin de!
Evlerinin içinde
Dirlik, düzenlik yoktu;
Kavga gürültü çoktu!

Ağız dolusu küfür
Eserdi püfür püfür!
Bazı da yaka, paça,
Olurdu parça parça!

Nihayet bir gün erkek
Dedi: “Bir çare gerek;
Hayatımdan usandım!
Seni ben bir şey sandım!..”
Kadın bir anda coştı,
Dedi: “ Behey haşarı
Haydi defol dışarı!..”
Öyle müthiş bir an ki,
Kıyamet koptu sanki;
Güya dizilip saf saf
Çarpıştı iki taraf!
Nihayet dedi erkek:
“Kahpe.. Sana bu gerek,

İşte kapı, işte yol
Yıkıl karşımdan boş ol!..”

Kadın gitti mahkemeye:
“Lütfen karar verin” diye!
Hâkim: “Zevci çağır!” dedi.
Mübaşire: “Bağır!” dedi
Girdi içeriye erkek,
Hazin hazin düşünerek,
Boyun büktü divan durdu,
Hoca efendi hemen sordu:
“Zevcen bu kadın mı?” diye
Onu boşadın mı?..” diye

Erkek inkâr etti hemen:
“Hiç öyle şey olur mu?. Ben
Severim zevcemi candan!”
Kadın, sesi heyecandan
Titreyerek cevap verdi:
Kocasını hayli yerdi,
Çekiştirdi uzun uzun,
Sonra sustu mahzun mahzun!
Erkek yine gülümsedi:
“Asla kabul etmem dedi,
Ben karımı boşamadım!..”
Kadın hemen birkaç adım
Daha hâkime yaklaştı
Dedi: Derdim başı aştı
Eğer isterseniz beyim
Şahitleri getireyim!

Kadın sağlam tutmuş işi,
İçeriye tam yüz kişi
Geldi şahadet etmeğe...

Hâkim söz verince beye
Cevap verdi adam hemen:
“Refikamı boşarken ben
Nerden duymuş bunca dünya,
Miting akd etmedimdi ya!?!...

Çimdik

(*Güleryüz*, 16 Haziran, Y.y., Sayı:7)

(Kapak Sayfası)

Gönül vermiş şu serseri
“Zafer” isimli bir kıza
Kız diyor ki: Defol geri
Ben aşğım Ayyıldız’a

(*Güleryüz*, 23 Haziran, Y.y., Sayı:8) .

İsimlerde, Resimlerde!...

Tam köprünün üzerinde,
En kalabalık yerinde
İki kişi karşılaştı
Bunlar iki arkadaştı
Ta çocukluk zamanından
Birisinin adı: Hasan,
Kara gözlü, kara kaşlı,
Görünüşte ağır başlı!
Öbürünün adı: Ali,
Gayet garip her bir hali,
İstanbul’un en şıkıdır,
Her güzelin aşığıdır!

Birbirini kaybetmişti
Bu iki dost çok zamandır.
Hasan, dışarı gitmişti,
Diğeri ise lâ-mekândır!

Ali, saatine baktı
Bıyığını bura bura,

Sonra, bir sigara yaktı
Dedi: Vakit var vapura!

Biraz düşünüp durdular,
Sanki: Ne yapalım diye!
Sonra, girip oturdular
Meşhur muhallebiciye!

Biri ilk önce anlattı:
Nerelere gittiğini!
Öteki de hayli attı
Ne yapıp ettiğini!

Bu iki arkadaş hâlâ
Yaşıyorlar ama bekâr,
Evlilerden daha âlâ
Birer güzel Aftos var!

Ali dedi: Sorma Hasan
Benimki ne yaman kurnaz!
Bir kerecik görse insan
Aklı başında durmaz!

Hasan dedi: Sorma Ali
Benimki ne çapkın sözlü!
Bir görüşte oldum deli;
Sarı saçlı, mavi gözlü!

“Ali” resmini çıkardı
Maşukasının ansızın!
“Hasan ”da da resmi vardı
O candan sevdiği kızın!

Birdenbire soldu fakat

Çehreleri perde perde
Çünkü bir örnekti heyhat
İsimler de, resimler de!..

Çimdik

(Güleryüz, 23 Haziran, Y.y., Sayı:8)

Beyanname

Yunan Kralından orduya

Ey kahraman asker, ey şanlı ordu,
Bu uzun yolculuk beni çok yordu;
Emin ol ki sizi çok özledim ben
Daima daima düşündüm kalben..
Gerçi geledim bugüne kadar,
Çünkü dediler ki: Çok fırtına var,
Denizde dalgalar dağ gibi olur,
“Averof” çabalar solur!
İşte bunun için bekledim biraz,
İşte ben de geldim gelir gelmez yaz!
Çok şükür siyasi vaziyet iyi,
Şimdi geçeceğim bütün cepheyi!
Bu sefer zafere ediniz niyet;
Cephe gerisinde lazım emniyet,
Bunun için her gün bir köyü basın!
Ondan sonra da ölüm kursa da pusu
Hiç korkmayın, çalsın hücum borusu!
Silahınız keskin olsun askerler,
Ey cepkenli erler, fistanlı erkekler!...

Çiçekçi Oğlu

(Güleryüz, 23 Haziran, Y.y., Sayı:8)

A.K. Bey'in Eski Bir Gazeli

.....ağlar¹²⁷
Küfrümün kesret ü envâma şeytan ağlar

¹²⁷Metindeki noktalı veya boş bırakılan yerlerin açıkça söylenilmek istenmeyen ya da söylenilmesi uygun olmayan kelimeler yerine kullanıldığı düşüncesindeyiz.

İrtikâb eylediğim habs ü müsâvîye bakıp
Böyle bir cisme nasip olduğuna can ağlar
Bence hiç yok iken icat ettim
Beni insan doğuran madere hayvan ağlar
Nesl-i Adem'de bu da var diye matem tutarak
Herkesin lanet ile andığı merdan ağlar
Görmeden defter-i a'mâl-i siyahımda ne var
Halime yerde köpek, gökte melek kan ağlar
Düşünün siz ne gibi nâdire-i devrânım
.....ağlar

Fino Müstensihi:

(*Güleryüz*, 23 Haziran, Y.y., Sayı:8)

Bursa, İzmir, Edirne kahraman kral
Kör ebe oynuyorlar bakınız hele
Uçuruma gidiyor biçare aval!
Bu üç kızı geçirmek isterken ele

(*Güleryüz*, 23 Haziran, Y.y., Sayı:8)

(Kapak Sayfası)

İlkbaharın gülü budur
Bu sevimli güzel bebek
Hangi aşığın ruhudur
Onu öpen şu kelebek

(*Güleryüz*, 30 Haziran 1337 (1921), Sayı:9)

Sâbık Sevgiliye

Ne yapsan nafiye, ne yapsan boştur;
Başka gönüllerde atımı koştur,
Asude yaşamak şimdi çok hoştur,
Âşıklık, maşıklık hep senin olsun
İsterse etrafın âşıkla dolsun!

El, âb-ı vuslatı içti azizim,
Gülleri dibinden biçti azizim,
Benden de kıskançlık geçti azizim.
Âşıklık, maşıklık hep senin olsun

İsterse etrafın âşıkla dolsun!

Bizim memlekette artık yemezler,

Hercai güzele güzel demezler,

Halka-i aşkında yeni çömezler:

Hüsünle beraber hep senin olsun

İsterse etrafın âşıkla dolsun!

Ç. Nâhik

(*Güleryüz*, 30 Haziran 1337 (1921), Sayı:9)

Kraldan Papulas'a

“Vatanın derdi büyüktür, onu hiç açmayalım”

Aman Allah için olsun bu sefer kaçmayalım!

“Bu sefer kaçmayalım çıksa da dünya karşı,

Kalmasın jeng-i ataletle kılıçlar kında!”

Üç yüz on üçte çalan kanlı hezimet marşı

Gürlesin bari bugün Aydın'ın afakında!

“Bu sefer kaçmayalım, kaçmayalım, kaçmayalım;”

Vatanın dağına bir dağ-ı diğer açmayalım!

Dönüyor işte bütün dostlarımız gün günden;

Papulas, kimseyi hiç dinleme saldır.. İleri!

Damlasın al kanı Türk'ün şu kırık süngünden,

Durma koş.. Haydi atıl.. Vahşeti kaldır.. İleri!

Ne için susmadasın, söyle ayol bir tek söz!

Seni kim görse sanır tıpkısı bir taş heykel,

Derd ü matemle gönül olmadadır hep göz göz,

Ah inanmazsan eğer bir kerecik gel bak, gel!..

Gülecek halime billahi Giritli dahi!

Ben coşup ağlar iken hep gülecektir, gülecek!

Bu son ümit-i zafer gayri çıkarsa vahi,

Ey ecel durma, çabuk ömrüme bir hâtime çek!

Kralın derdi büyüktür, onu hiç açmayalım,
Aman Allah için olsun bu sefer de kaçmayalım!..

Mırnav

(*Güteryüz*, 30 Haziran 1337 (1921), Sayı:9)

Top Atanlar

Pembe konak dün daha
Attı iflas topunu.
Teslim etti Allah'a
Faik Dede ruhunu!

Bir ikinci çatırtı
Duyuldu arkasından;
Şeytan tutup yatırdı
“Hüsnu”yü yakasından!

Şu “emvâl-i menkule”
Buna imrendi mutlak!
Attı yaman bir hamle
Tepeden şallak mallak!

Zati kasanın, heyhat,
Çoktan delikti dibi.
Bunlar değilmiş fakat:
İsmail Faik gibi

O mahpusta cürmünün
Cezasını çekiyor!
Öbürleriyse bugün
Avrupa'ya sekiyor!..

Çiçekçi Oğlu

(*Güteryüz*, 30 Haziran 1337 (1921), Sayı:9)

Sevgiliye

Emin Ali'ye ithaf

Ey şemsi fuadın beni sabır mı sanırdın
Temdîd-i sükût etmeye kadir mi sanırdın
Korkmaz mı idin zülfünü yolmamdan a zalim
Ol rütbe benim destimi kasır mı sanırdın
Etmekte idin zulmünü günden güne teşdîd
Sen kendini kıpkırmızı kafir mi sanırdın
Aşk olsun o Raşid Bey'e kim sillesi pekmiş
Her nazarı didarına hasar mı sanırdın
Bilmez mi idin vardı bu devrin de ferîdi
Dünyada sen emsalini nadir mi sanırdın
Kim gördü vefa çarh-ı felekten bu cihanda
Ol kamburu bir yar ü mezâhir mi sanırdın
Bir şair-i mâhirken Emin Aliyi yavrurum
Bir pinti muallim mi ya tacir mi sanırdın
Duydum ki kesip râhını bir buseni almış
Ol aşığı sabretmeğe kadir mi sanırdın

Yıldırım

(Güleryüz, 30 Haziran 1337 (1921), Sayı:9)

Şairlerin Portresi

1

Sanat ülkesinde yanan bir ışık,
Tanırım ben onu tam on senedir!
Gönlü ta ezelden bir şuha âşık,
Fakat söyleyemem ismini nedir?

Saçları kıvrırcık, kaşları enli,
Gözü bir mavi mine çiçeği!
Dudağı kırmızı, yanağı benli,
Lakabı: Şehzadebaşı'nın beyi!

Vücudu, tıpkısı bir kuş kafesi,
Ruhu dut yaprağı yemiş bülbül!

Hasretle ötmekten kısılmış sesi,
Aldanmış her kime verdiyse gönül!

Kalbi ağlarken de gülümser yüzü,
Arada sırada kafayı çeker,
Fakat şimdi artık bırakmış düzü,
Şampanya içerek oynuyor poker!..

Bir şiir yazayım diye bu şair
Ne zaman eline alsın kalemi,
Fikrine bir sürü kuş ismi gelir,
Bir ispinoz gibi öter elemler!..

Çimdik

(*Güleryüz*, 7 Temmuz 1337 (1921), Sayı:10)

Kuş Dili Çayırında

Fesi yana yıkmış bir delikanlı;
Ceketi omzuna atmış gidiyor;
Bir nara atarak o anlı şanlı:
“Var mıdır bizlere yan bakan!” diyor.

Ötede züppe beyim geziyor,
Elinde kaytanlı bir kamyş baston!
Görenler halinden bir şey seziyor:
Mutlak birisine âşık bu ton ton!

Bir yosma geçiyor dere boyundan,
Sularda titreyen aksi bembeyaz!
Sineden, gerdenden, koldan, koyundan
Çiçek kokuları tütüyor bu yaz!

Nihayet ötede gölgeliklerde
Âşıklar geziyor işte yanyana!

Acaba bu çıkmaz yola seferde
Kadın mı, erkek mi giren ziyana?..

Çimdik

(*Güteryüz*, 7 Temmuz 1337 (1921), Sayı:10)

Telehhüf-i Filozofane

Yuf çarh- ı cefa pîşeye, edvârına hem yuf
Etvârına yuf, meşreb ü mişvârına hem yuf

Â'yâna geçirdiyse de güldürmedi rûyum
Eşvâkına yuf, salvet-i ekdârına hem yuf

Giydirmedi asla bana ol câme-i câhı
Kaftânına yuf, aslına astârına hem yuf

Yuf hâne-i humârına kim bâdesi semmdir
Minâsına yuf, sâgar-ı serşârına hem yuf

Karbon gibi yandırdı edip kils ile hem-bezm
Kimyâsına yuf, hâmız-ı tartarına hem yuf

Bir saati bir saatinin aynı değildir
Eyyâmına, a'vâmına, a'sârına hem yuf

Yuf bağına kim yoktur eser-i renk ile bûdan
Ezhârına, eşcârına, esmârına hem yuf

Yok onda hırîdârı metâ'-ı hünerin hiç
Çarşısına yuf, kûçe vü pazârına hem yuf

Şalgamları ikbâl-i saâdetle eder şâd
Mîzânına yuf okka vü kantarına hem yuf

Yüz bin liralık olmadı bir yarama merhem
Yuf mu'tî-i cimrisine, miktârına hem yuf

Yuf düb-i kebîrindeki miskinliğe elân
Kirpisine, finosuna, çomarına hem yuf

Bûstânını bir bâd-ı semûm eyledi berbâd
Karpuzuna yuf, lahana vü pancarına hem yuf

Yuf “Vakit ” ü “Sabah”ındaki serdî-i “Peyâm”
“Akşam”ına “İkdam” ü “Alemdâr”ına hem yuf

“Tasvîr” ile “Tefsîr”ini mahvetti “Velîd”in
“Tevcîd” ile uğraştığı “Efkâr”ına hem yuf

“Dergâh”ına yuf, kim “Güleryüz”ünde ne söz var
Şairlerin sazına, eş’ârına hem yuf

“Eğlence”si eğlendiremez gönlümü bir an
Gülzârına yuf “Lâle”-i bîmârına hem yuf

Yuf şu’lesiz “Ümid” ile, cansız “Yeni Nesil” o
Nâşirlerinin şîve-i güftârına hem yuf

Çok cezrîmi akmakta varâkpâre-i “Cezri”
Sahiplerinin dîde vü intikamına hem yuf

Bir gün dili şâd etmeyen ol “Çeşm-i siyâh”ın
Bi’l-cümle harîdâr ü fûrûtârına hem yuf

“Mahfil”de gezinmek beni iz’âc ediyor pek
Bânîsine yuf, sakfına, divârına hem yuf

Daldırdı bütün iklimi deryâ-yı cünûna
“İspensir”e yuf, eşher-i âsârına hem yuf

Bir gün emelim vech ile harp etmedi Yunan
Sancağına yuf, ceşşine, serdârına hem yuf

“Kosti” de gidip cephede bir halt edemez hiç
Ervâhına yuf, acz-i bedîdârına hem yuf

Korkmakta kadından beter efzûnlarının da
Fistânına yuf, cepken ü şalvârına hem yuf

Coşkun

(*Güteryüz*, 14 Temmuz 1337 (1921), Sayı: 11)

Nazire

“Nükteden mahrum imiş güyâ Nihâd’ın sözleri”
“Çektiler dün kirpi-i devrâna telsiz telgraf”

H. N.

Nükteden mahrum da söz mü? Bir yığın lâf ü güzâf
Bir mükellef kâse içre sanki tatsız bir hoşâf
Her kelâmı vezne sokmak nüktedânlıktan mıdır?
Nüktedânlık başka şeydir bunlar hep hâyîde lâf:
“Derd-i süknâ halâs ümidi zâhirdir bu gün”
Mısra’-ı bercestesinde!! Nükte bulmak cân-şikâf
Vâkı’â derler ki: Nazmın pek mükemmel, pek dürüst
Görmedik hiçbir bozukluk, ya imâle, ya zihâf
Hazret-i Üstâd Emiri duymasın bu yâveyi
Sonra kalkar der ki ben de nüktedânım pek tuhâf!
Bir yavan söz nesren olsun, nazmen olsun hep odur
Failâtün , mailâtün hep dizilse saf u saf
Fazıl Ahmet cân ile kirpi-devrân var iken
Haydi yavrum başka vâdilerde git, sen kıl tavâf

Fazıl Ahmet

(*Güteryüz*, 14 Temmuz 1337 (1921), Sayı: 11)

Fantezi

Balta limanında bir büyük balık

Buradan bakarız alık, alık

Tarık Mümtaz

(*Güteryüz*, 14 Temmuz 1337 (1921), Sayı:11)

Şiir

Seni sevmek hata imiş bilmezdim

Affedersin, artık sevmem emin ol.

Zaten seni pek o kadar sevmezdim

Nahak yere çok kızmışsın, serin ol!

Kavruk Nafiz

(*Güteryüz*, 14 Temmuz 1337 (1921), Sayı:11)

Beyit

Ey misafir kıl namazın kible bu caniptedir

İşte ibrık, işte leğen, işte peşkir iptedir

Halil Nihat

(*Güteryüz*, 14 Temmuz 1337 (1921), Sayı:11)

Lâ-hakk Sevgilim!

Uzunca boylu ve biraz dolgunca;

Biraz kişmirî ve biraz yaramaz;

Sevişmek bâbında epey dolgunca:

Öperken ısırısın yine aramaz.

Hani ya pek öyle huysuz da değil;

Kıskançlık, mıskançlık filan anlamaz

Kibar kırıntısı.. Soysuz da değil,

Buyurun demeden gelip yanlamaz

Eskiden üç âşık birkaç koca,

Değiştirmişse de bunda bahis yok.

Geçende yeni bir sarıklı hoca:
Talip oldu amma dedi, karnım tok!
O zaman ben sordum? Ne kadar çabuk?
Ne yapayım dedi şimdi işim çok:
Yalnız sen olsaydın, haydi ne ise,
Daha on tane var giren kafese...
Haydi sen abdalsın, aldatmak kolay,
Belki hoca da gelir kantara...
Fakat o geride kalan bir alay:
Katiyyen basmazlar böyle mantara!

Nâhik

(*Güleryüz*, 28 Temmuz 1337 (1921), Sayı:13)

Gülhane Parkı'nda

Her kalpten dökülür neşe, sevinçler;
Kelebekler gibi koşuşur gençler!.
Ağızlarda gezer sevdalı sözler;..
Süzülür, kırıtır şen, çapkın gözler!
Âhlar, baygınlıklar hep gırla gider..
Çocuk bile burada “zen-dostluk” eder!
Analar, babalar aldırılmaz geçer;
Belki de o bile bir tane seçer!..
Bu sele kapılan dönemez geri..
Atılır, uzanır, dalar ileri!
Kalplerde bir zerre bulunmaz gamdan;
Haberleri olmaz gelen akşamdan!
Önlerinde deniz uzanır şeffaf..
Ruhları titretir bir tatlı zifâf !..

Ceylan

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:14)

Kahraman Orduya

Çekinme kimseden ilerle, yürü,
Sarsa da yolunu bin rezil sürü,
Koymasın azminden seni bir engel
Süngünle o kokmuş beyinleri del!

Bir fırtına gibi savrul, savrul, es
Önünde hışmından titresin herkes!

Küheylan

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:14)

Türk Askeri...

Türk askeri bir kaledir sarsılmaz..
Pala, hançer sallamakla yıkılmaz..
Zincir vurup zindanlara tıklılmaz.
Esarete ölmedikçe giremez..
Vatanını yad ellere veremez!..

Düşmanları ordu kurup yürüse,
Yollarını kara duman bürüse,
Her emeli harap olup çürüse;
Fütur etmez arslan gibi saldırır..
Mazlumları tutup yerden kaldırır!..

Onun o ulu hasletleri sayılmaz..
Bir vurduğu kolay kolay ayılmaz..
O ulu, orta her tarafa yayılmaz..
Hakk, vahdettir imanının rehberi..
Pek yakındır Türk yurdunun zaferi!..

Küheylan

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:14)

Cenk Duyguları

Türk eriyim korkmam asla ölümden;
Şarapneller vızıldasa önümden;
Vatan aşkı silinmez gönlümden;
Düşmanıma aman vermez koşarım;
Köpürürüm dalga gibi coşarım!.

Yine duydum hain Yunan saldırmış;
Kırılacağı kafasını kaldırmış;
Mabetlerden Kur'an'ımı çaldırmış;

Başucumda acı, acı o uluyor.
Şen kalbime çamur, zehir buluyor!.

Pençesinde can veriyor kaç diyar;
Rahm edecek ne dost kaldı, ne bir yâr;
Denilemez bana artık bahtiyar;
Yüreğimi bin üzüntü titretir;
Ey fırtına! Cenk yerinden ses getir!

Bu karanlık zâil olsun, açılsın,
İçerime ümit, emel saçılsın;
Kahpe Yunan yere yatsın yıkılsın;
Ulu Tanrım dertlilere nihayet ver;
Çehrelerimiz gülsün artık of yeter!

Küheylan

(*Güleryüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

Yaz Geceleri

Ey yaz geceleri, durgun geceler,
Şafak yakın mıdır yorgun geceler,
Gözlerim sabaha vurgun geceler,
Uyudum uyandım sabah olmadı
Kaşındım, kaşındım çile dolmadı

Tahtakuruları yaktı, kavurdu
Pireler koynumda harman savurdu
Sivrisinek dahi ahengi kurdu;
Bu hepsinden fena, hepsinden beter
Isırdığı yerden dumanlar tüter

Bir taraftan bunlar, bir yandan sıcak
Ev değil mübarek, sanki bir ocak
Koltuğumda yastık, köşe bucak
Dolaşır, dururum gözlerim süzgün
Ne olur! Bir gece uyusam düzgün

Cehennem azabı bu mu acaba?
Hocam baksana bir, kara kitaba!
Kızardım, tutuştum döndüm kebaba
Ey gözümün nuru sabah neredesin
Gözlerim yollarda, sen ah neredesin?

Nâhik

(*Gülyüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

Olsun...

Hulya bu ya!

Her müşkülün var kolayı,
Yeter cepte param olsun..
Kazanmakta güç değildir
Tek insan da meram olsun!.

Geceleri baş sokacak:
Bir ufacık odam olsun
Yağmur akmaz, güneş geçmez
Dayanıklı bir dam olsun!.

Sonra bunda temiz, güzel
Bir sevimli madam olsun
Fakat onu ram edecek
Ateşlice sevdam olsun!.

Biraz sentûr, keman bilsin
Ahenginde makam olsun
Çal dedim mi çalsın hemen
Sabah, öğle akşam olsun

Sevgilimin beybabası
Her kırâtta adam olsun

Yalnız beş on dükkân ile
Bir büyücek hamam olsun!.

Küheylan

(*Güleryüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

(Kapak Sayfası)

Top atıldı, bayram oldu.
Fakat neden benzim soldu?
Benim devletli sultanım!
İki gözüm yaşla doldu.
Dan, dan, da, dan, dan!....
 Ne bayramlar, ne seyranlar,
 Ne ahu gözlü ceylanlar,
 Gördük amma neyleyelim.
 Ağlıyoruz bu zamanlar.
 Dan, dan, da, dan, dan!...

Ali Kemal yine açtı:
Çenesini, cevher saçtı.
Kusura bakma efendim,
Boğazına kurbağa kaçtı.
Dan, dan, da, dan, dan!...
 Kostantin'in planları,
 Papulas'ın yalanları,
 Duyulunca Tesalya'da:
 Kopardılar kolanları.
 Dan, dan, da, dan, dan!...

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:16)

Olsun...

Hülya bu ya!

Alacağım refikamda;
İsterim ki cemal olsun
Cüzdanından taşsın para;
Bir parça da kemal olsun!.

Ne genç olsun, ne ihtiyar
Yalnız yeter cevval olsun!
Her arzumun tatminine
Metin kudret, mecal olsun!.

Ne şık olsun, ne pek sade
Kırıtışı seyyal olsun
Düşüncesi düşünceme
Her hususta meyyal olsun!.

Pek nazikten hoşlanmam ben;
İsmi yeter Nihal olsun
Sevsin gönlü beni her an;
Bir başkası muhal olsun!.

Billur gibi sinesini,
Örten zümrüt bir dal olsun
Çalgı, dernek, ahenk bilsin
Her keyfime uysal olsun!

Küheylan

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:16)

Kurban Bayramı

Bu Kurban Bayramı neşesiz yine
Genç ihtiyar kalpler dalmış engine!

Ümit dileniyor gökten nazarlar;..
Her sinede derin inilti var!.

Her iman sahibi Hakk'a el açmış;
Ümide sarılmış, yeisten kaçmış!

Bekliyor Tanrı'nın son zaferini;
Yazacak yakında şaheserini!

Lâşeden yükselmiş bir dağ üstüne;
Rabbim, kavuştursun bizi o güne!..

Abdülbaki Aziz

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:16)

“Sabah” Baykuşu Sus!

İncitme gönüller incitme sakın..
Bir kere etrafa göz gezdir bakın;

Bugünkü sözünden yarın vazgeçme..
Kavun karpuz gibi hep adam seçme!..

Biraz da kendin de arasan kusur,
Kim bilir ne kadar cürmün olmuştur?..

Onları unutup halkı kirletme..
Küpe olsun bu söz: Pek uzun gitme!

Bu diyarda yoktur aklınla uygun
Fesada uğramış zavallı duygun!..

Kendi halimize of bırak bizi..
Rahat dur açtırma bir çenemizi!..

Küheylan

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:16)

Olsun..

Hulya bu ya!

Bana gelen küçük hanım...
Şuh, cezbeli, oynak olsun
Hayatıma hayat saçan
Bir tükenmez kaynak olsun!

Her emrime diyen: Peki;
Dinç, yorulmaz ayak olsun..

İşlerime yardım etsin..
Masrafıma dayak olsun!.

Olursa da bir validesi
Abdal, şaşkın, bunak olsun..
Oturduğu meskenleri
Hürmetlice konak olsun!

Her nüktemi anlayacak
Zeki, dolgun kulak olsun..
Varlığımdan çözülemez
Metanetli dolak olsun!

Şen yuvamız dırıltıdan
Salim kalsın, uzak olsun..
Bir çatıda, bir yastıkta
Saçlarımız ak pak olsun!..

Küheylan

“Küheylan” Bey’in bugün de üçüncü “Olsun” ser-levhalı manzumesini neşrediyoruz. Bu üç manzumedeki istenilen evsâfî bihakkın haiz olanlardan arzu buyuranların tahriren idarehanemizde “Küheylan” imzasına müracaatları...

(*Güleryüz*, 25 Ağustos 1337(1921), Sayı:17)

“Karagöz”ün Mizahçısına!..

İltifat istemem ben öyle bol, bol;
Mizahta açıktır herkese bir yol;
Ağzına geleni sıkılma söyle;
Loncalı da ancak konuşur böyle!..

Küheylan

(*Güleryüz*, 25 Ağustos 1337(1921), Sayı:17)

Anadolu...

Anadolu ey Türklüğün ocağı..
Düşmanına sapla, keskin bıçağı..
Kaldırıp dik yerde yatan sancağı,

Saf yaylandan gelip sürüsü geçemez.
Tatlı, serin kaynağından içemez!

Kaç yıl var ki kan içinde vadiler..
Kadın, erkek tutup ipe çektiler..
Ortalığa tohum-ı nifak ektiler...
Bütün hakkı terk ettiler satıra
Böyle vahşet gelir miydi hatıra!

Bu rezili sustur artık çoş, köpür..
Kat önüne vatandan fırlat, sür..
Cihan gibi sen de neden olma hür?..
Masum ahı titretiyor bak arşı..
Haydi, tamam geldi vakit çık karşı!

Küheylan

(*Güleryüz*, 25 Ağustos 1337(1921), Sayı:17)

Son Ümit

Kesme ey Türk oğlu son ümidini;
Bu meş'ûm gecenin vardır sabahı..
Tanrı hırpalatmaz bu ulu dini,
Çıkacaktır elbet mazlumun ahı!

Vatanın bükülen kolu kanadı.
Yakında çözülp kurtulacaktır..
Dillerde gezecek Türklüğün adı,
Huzurunda herkes kol açacaktır!

Abdülbaki Aziz

(*Güleryüz*, 1 Eylül 1337(1921), Sayı:18)

Ayineciler!

Kaç senedir mizah yazar,
Yazdığını kendi okur;
İğne ile kuyu kazar,
Yine odur, yine odur.

Şimdi buldu tam eşini,
Biri kase, biri kaşık..
Artık bırakmaz peşini;
Taahhütlü olur aşık..

Biri benzer bezirgâna;
Ver eline birkaç pırtı..
Biri benzer Karaman'a:
Yağlıcadır gayet sırtı!

Birincisi pis bıyıklıdır,
İkincisi biraz şıktır!.

Nâhik

(Birincisini bilene bir adet ustura, ikincisini bilene bir adet kan kırmızı Tekfurdağı karpuzu hediye edilecektir)

(*Gülyüz*, 1 Eylül 1337(1921), Sayı:18)

Nedir?

Yeryüzünden kalktı çoktan
Rahat nedir rehâ nedir?
Ah kalmadı öğrenmedik
Hicran nedir cefa nedir!.

Kıymetini zaman bize...
Anlattı ki para nedir!
Fark edilmez oldu şimdi
Beyaz nedir kara nedir!

Bu zügürtlük günlerinde
Yaşanacak sevda nedir!
Her bir işin başı mangır
Diğerleri bahanedir!.

Çölde gezen bedeviye
Saray nedir sema nedir?

Etrafında öten kuşlar
Bir ezeli teranedir!.

Dünya fani baki Hüda..
Faniliğe beka nedir!
Gece gündüz üzüntülü
Yaşayısta sefa nedir!

Birbirine hırlayarak
Yapılacak şaka nedir!
Mağrur olup servetine
Hemcinsine caka nedir!.

Esnaflarda ara hiç
Vezin nedir dara nedir!
Bu fırsatı kaçırınlar
Doğrusu ya divanedir!

Küheylan

(*Güleryüz*, 1 Eylül 1337(1921), Sayı:18)

Millette...

Cihanın mebgûzu ey bahtsız millet,
Yetişir çektiğin bu kadar zillet,
Dinsin vücudunu yırtan illet.
Cihanın mebgûzu ey bahtsız millet:
Çökünce metin ol dayan asana;
Kin saçan nazarlar dikildi sana;
Hakiki bir dostun var mı baksana;
Cihanın mebgûzu ey bahtsız millet!..

Abdülbaki Aziz

(*Güleryüz*, 8 Eylül 1337 (1921), Sayı: 19)

Dönemez...

Türk askeri korkmaz kılıç tüfekten..
Yurdu için geri durmaz bir cenkten
Farkı yoktur cengin ona dernekten

Arzusunu yumruğuyla dinletir..
Düşmanını zelil, makhûr inletir!..

Harp etmeye ta ezelden pişkindir..
Kılıcı da, süngüsü de keskindir..
Kaç yıl var ki yüreciği ezgindir..
Bu acısı alevlenir sönemez..
Türk askeri harp yerinden dönemez!..

Küheylan

(*Güleryüz*, 15 Eylül 1337 (1921), Sayı: 20)

Pathcanlar Diyor Ki:

Refik Halit Bey'e:

Neden böyle nankör davrandın bize..
Leke bulaştırdın şerefimize!

Kaç asır yaşadık duymadık bir söz,
Nihayet bize de koydun artık köz!

Ne geçimsiz, huysuz avalmışsın be..
Bir ufak habbeyi eyledin küpe!

İstanbul'u yakan bizmişiz sanki?
Bu öyle kuyruklu tam bir yalan ki:

Bunu da sen ancak diyebilirdin..
Bir masum kanına bak yine girdin!..

Müstensihi: Küheylan

(*Güleryüz*, 15 Eylül 1337 (1921), Sayı: 20)

Ahmet Haşim Bey ağabeyimize:

Şairlikten Mizahçılığa

Yedi, sekiz senedir
Dırlandılar, durdular
Şiir ve edep namına
Herzeler savurdular

Lakin bu yıl ağalar
Baştan kara vurdular
Zira herkes usandı
İpsiz, sapsız masala
Kulak veren kalmadı
Ney dururken kavala

Ne vakit ki pazarda
İplikleri söküldü;
Hemen biri bunların
Sağdan sola büküldü,
Şairliği bırakıp
Paskallığa dönüldü,
Hiç şüphesiz bunda da
Usta! Çıkar inşallah
Cümlemize şeyh olur
Posta çıkar inşallah

Nâhik

(*Güteryüz*, 15 Eylül 1337 (1921), Sayı: 20)

Haraşolar

Rus haraşoları ağızdan ağıza
Geziyor bakınız bütün alemi..
Çevirdiler bizi yolunmuş kaza
Her birimiz tattı zevki, elemi!

Yollarında gitti nice genç kurban
..... gözlerin desisesine
Bazen de oldu ki ah öyle bir an
Bin papel saçıldı bir cilvesine!..

Küheylan

(*Güteryüz*, 22 Eylül 1337 (1921), Sayı: 21)

Kaynana Gururu . .

Benim gelinim hanımdır hanım..
Dünyada odur ciğerim, canım

Ne de ısındı bilseniz kanım
Benim gelinim hanımdır hanım!

Zır zır söylenip sokağa çıkmaz
Tangolar gibi başını sıkmaz.
Göğsüne mendil, yemeni tıkmaz
Benim gelinim hanımdır hanım!

Bulaşık yıkar, yemeğe girer.
Koca bir evi süpürüp siler.
Boş zamanda yününü örer
Benim gelinim hanımdır hanım!

Hizmeti bir gün bana bırakmaz..
Yaptığı işi başıma kakmaz..
Her dediğime aldırıp bakmaz
Benim gelinim hanımdır hanım!.

Kul, köle olur verdiğim emre,
Gürültü etmez beyhude yere,
Elinden düşmez hiç iğne tire,
Benim gelinim hanımdır hanım

Çok iyi anlar biçkiyle dikiş,
Parmak ısırtır yaptığı bir iş,
Her arzusuna dünyada ermiş,
Benim gelinim hanımdır hanım!..

Küheylan

(*Gülyüz*, 22 Eylül 1337 (1921), Sayı: 21)

Aynacının Aynasına!..

«Çimdik» yine çıktı bakın.
Dört tarafa yaptı akın!

Şimdi güya satar çalım..
Lakin nerde eski alım?..

Tazı

(*Güteryüz*, 22 Eylül 1337 (1921), Sayı: 21)

Manzum Yunan Tebliğ-i Resmisi

Uğursuz Ankara, ruhsuz Ankara,
Askerimi ittin sen baştan kara!

Yıllarca seninçün didindik durduk,
Karşında koskoca ordular kurduk!

Demek bu seferde değilmiş kısmet
Planımı çaldı Kemal'le İsmet!

Sakarya'dan çektim orduyu geri,
Nehir azgınlaştı kaç günden beri!

Çöllerde iş görmek kabil midir hiç,
Para da etmiyor pek fazla bilgiç!

Kralım ne diyor: Bilmem ki buna,
Nihayet vermeli şu zor oyuna!

Bu cidalin ardı arkası yok,
Bizim askerler aç onunkiler tok!

Bel bağladığımız neyedir neye;
Kapağı atmalı hep Atina'ya!

Başka selametli yol aramayın
Burada gezmeyi de bir zafer sayın!

18 Eylül 1337

Başkumandan: Papulas

(*Güteryüz*, 29 Eylül 1337 (1921), Sayı: 22)

Vişi Kaphıcalarından:

Mektup

Aman Vişi canım Vişi
Burada yoktur erkek, dişi
Âşıklığa vurdum işi
Lakin kimse saz anlamaz!

Kızlarına hayran oldum
Bir gül gibi açıp soldum
Ben de en son bir tek buldum
Çoşkun gönlüm az anlamaz!

Bende para şimdi pek çok
Sırtım sıcak karnım da tok
Pek gelmeye niyetim yok..
Yalnız paşam laf anlamaz!

Evde atar teker, teker
Kluplerde başı çeker
Sonra hali olur şeker
Öyle ayıp, gaf, anlamaz!...

8 Eylül Sene 337

Rıza Tevfik

Ashna mutabıktır: Küheylan

(*Güteryüz*, 29 Eylül 1337 (1921), Sayı: 22)

Yiğit Türk...

Türk milleti baştan başa canlandı..
Eski zillet uykusundan uyandı..
Merdliğine bütün dünya inandı..
İstiklaldir gayesinin temeli,
Yunanlıyı mahvetmektir emeli!

Tırpan attı alçaklara bugünde,
Zannediyor kendisini düğünde,

Gece, gündüz kaya, toprak üstünde:
Düşmanını katmış önüne gidiyor..
Yaşlı gözler ona dua ediyor!

Artık, artık intikamı alacak,
İçlerine akıncılar salacak,
Kılıcını kellelere çalacak,
Arzusunu getirecek yerine;
Her birini kaçırarak bir ine!..

Abdülbaki Aziz

(*Güleryüz*, 6 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı: 23)

Gelin Sevinci...

Benim kaynanam iyidir iyi,
Tam yerindedir kelle,,
Terk etmez bir gün süsü, sürmeyi
Benim kaynanam iyidir iyi!..

Giydiği her şey ona yaraşır..
Göğsünde zümrüt gerdanlık taşır..
Kuyumcularda gezer dolaşır..
Benim kaynanam iyidir iyi!..

Oğluna beni anlatıp durmaz,
Kusurumu da yüzüme vurmaz,
Ağır işlerde kullanıp durmaz,
Benim kaynanam iyidir iyi!..

Adam getirir aş, tahtaya;
Merakı vardır her sabah çaya,
Kızarmakta yapılan paya
Benim kaynanam iyidir iyi!..

Dedikodudan haz etmez kızarmış..
Kimseyi etmez kendinden bizâr..

Akşam olunca erkenden sızar..
Benim kaynanam iyidir iyi!..

Durup dururken huysuzluk etmez..
Bensiz sokağa bir adım gitmez..
Şefkati, rahmı saymakla bitmez..
Benim kaynanam iyidir iyi!..

25 Eylül 337

Küheylan

(*Güleryüz*, 12 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı:24)

Köşe Kapmaca

Hayatın esası: Dalaveredir,
Yani ticarettir: Alaveredir!
Bakınız ne diyor erbab-ı kalem:
Ölümlü dünyada ne lazım elem!
Şakaya kızanlar hödüktür, hödük,
Bazı ney çalarım, bazı da düdük!
Bunlarda katiyen peşrev aranmaz,
Matbuatın saçı pek sık taranmaz!
İşte oynuyoruz, sıvayıp paça:
Osman Cemal ile köşe kapmaca!
O Güleryüzcüyle koparıp bağı,
Aynacı başıya attı kapağı!
Bense Aynacıya küsüp savuştum,
Yine «Güleryüz»e işte kavuştum!...

Yusuf Ziya

(*Güleryüz*, 12 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı:24)

Onlar

Kumanda verirken Türkler ileri
Kral ordusuna diyor ki: Geri!..
Kaçıp gizlenecek delik arıyor.
Türklerin önünden Yunan askeri.

Ey kral denilen uzun
Nihayet aldılar başından aklı.
Dünya bu halinle alay ediyor,
Layıksın, seninçün ne dense haklı!

Sana bir maymunun verdiği tacı.
Bir aslan alıyor bugün ne acı.
Düşene dost olmaz derler, doğrudur.
Kalmadı sizden de sana duacı...

Biz

Hududa koşuyor genç nişanlılar,
İhtiyar yiğitler, delikanlılar...
Çığ gibi yürüyen bu dinç orduyu
Ne ölüm durdurur, ne Yunanlılar!

Ordunun başında parlıyor hilal,
Kalbinde yanıyor aşk-ı istiklal.
En önde köpürmüş bir aslan gibi
Üç tuğlu paşamız Mustafa Kemal!

Görenler kıyamet kopuyor sanır,
Bu azme Yunanlı nasıl dayanır?
Karalla Papulas yirmi yıl evvel
Yediği tekmeği uzaktan tanır!..

Dertli

(*Güleryüz*, 20 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı:25)

Nasihatim Olsun...

Sedat Simavi Bey'e

Nafile kimseden bekleme bir iş,
İster misin rahat sen kendin didiş,
Her adam tutturmuş her türlü gidiş,
Başkasına bakıp sakın aldanma!

Bugün sana güler, yarınsa bana,
Göz diker giydiğin bir tek abana,
Düşme Sedat Beyim faka, kapana,
Tatlı vaatlerden uzak dur kanma!

Tazı

(*Güteryüz*, 20 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı:25)

Diye . . .

Gönül bu ya:

Haspa ruhum kız beğenmez,
Her erkeğe bakar diye..
İçlerinden birisine,
Taşkın gönlü akar diye!

Edemedim hiç imtizaç,
Ekserisi sakar diye..
Bir gün olup ciğerimi,
Acı, acı yakar diye!

Kadınlardan tiksinirim,
Aşktan çabuk bıkar diye.,
Kuracağım evi, barkı
Paldır, küldür yıkar diye!

Asrîlerden haz etmem pek,
Her oyundan çakar diye,
Kollarına her gün başka,
Bir erkeği takar diye!

Annem ise hiç geçinmez,
Sokaklara çıkar diye,
Kendisini köşelere..
Süklüm, püklüm tıkar diye!

Atılmaz da kolay, kolay,
Ağız burnu kokar diye,
Çok korkarım dinç başımı
Belalara sokar diye?..

Küheylan

(*Güleyüz*, 20 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı:25)

Mustafa Kemal Paşa Diyor ki

Kafese korlarken bizi demirden,
Kadın, erkek çocuk silkindi birden.
Millette canlanan bu yüksek iman
Yunan'ı atacak yarın İzmir'den..

Ezilir, çiğnenir duran yolumda,
Yunanın işi ne Anadolu'mda?
Kahraman yüreklerin azmi, kudreti
Birikmiş duruyor benim kolumda.

Yumruğum benziyor Çini taşına,
Kim yerse vay onun koca başına!
Sor ki Kostantin'e bunu yiyince
Nasıl giriyor bir yeni yaşına!..

Gazi Halide Edip Hanım diyor ki:

Yanan gözlerimiz ufku yarıyor
Yakacak, yıkacak düşman arıyor.
İstiklal ilkbahar güneşi gibi
Bütün ruhumuzu gelip sarıyor...

Düşmana yetişir bizim yarınımız,
Gencimiz, yaşlımız, ihtiyarımız.
Bir dişi aslan kesildi bugün
Silaha sarılan kadınlarımız

Papulas Halt Ediyor ki:

Bu son ricatten de yüzümüz aktır,
Türklere taarruz bizden uzaktır.
Çünkü on şartı var kahramanlığın:
Dokuzu gizlenmek, biri kaçmaktır!...

Dertli

(Güleryüz, T.y.,Sayı:26)

Diye

Zamanın genç kızları,
Çıldırıyor aktör diye..
Yürekleri tutuşunca
Bağrıışırılar doktor diye

Şairlerden hoşlanmazlar,
Bol, bol şiir okur diye!
Sevdasını kuru, kuru,
Hayal ile dokur diye!

Yere basmaz ayakları.
Yerler biraz çamur diye..
Kurabiye, pasta yerler,
Francela hamur diye!

Oturduğu mahalleyi,
Zemm ederler çukur diye
Sonra evde gırtlak gırtlığa
Didişirler bulgur diye!

Bilmeyerek kabak çalar
Ekserisi tanbur diye
Hasbalarım genç beğenmez..
Kuru, cılız kanbur diye!

Neler bulmaz bu nazlılar,
Erkeklerde kusur diye.
Kalacaklar böyle dımdız
Gurur, gurur, gurur diye!..

3 Teşrinievvel 337

Küheylan

(*Güleyüz*, T.y., Sayı:26)

Mustafa Kemal Paşa'ya

Kalbinde İzmir hicranı kaynar
Bir kahramansın gazi kumandan;
Ruhunda Faruk imanı kaynar
Bir Müslümansın gazi kumandan

Sanmıştı dünya bir hasta insan
Olmuştu devlet, mirasa her an
Konmak dilerken bir kahpe düşman;
Vurdun, ne heybet gazi kumandan

Kurtuldu iman, kurtuldu Osman
Kurtuldu Fatih, Yavuz, Süleyman
Dersek sezadır İslam'a Hak'tan
Bir armağansın gazi kumandan

Bir şanlı tarih görmüş, geçirmiş;
Mağluba rahmet, kevser içirmiş;
Şefkat yüzünden her hale girmiş
Millet, bu millet gazi kumandan!

Koş, durma! İzmir bekler hürriyet,,
Layık değildir artık inayet;
Fırsat bu fırsat, bitsin bu hasret,
Bitsin bu hicran gazi kumandan!

Hayrani

(*Güleyüz*, 3 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 27)

Veli Çavuş

Hareket emrini alınca ordu,
Kasırgalı deniz gibi kudurdu.

Her çehrede gizli bir sevinç yandı.
Hakk'ın Kur'an'ına kalpler dayandı!

Veli Çavuş duyunca bu sevinçli haberi,
Şimdiden mangasına tebşir etti zaferi!

Dedi: Ey kahramanlar atılınız düşmana,
Düşürün bu melunu istihama, amana,

Ürkütemez bir Türk'ü top, gülle sedaları
Allah, Allah sedaları gezsin bütün dağları

Namınız, heybetiniz her yüreği sindirsin,
Bu kara haileye bir beyaz nur indirsin!

Yoluna yayılınca taarruz kumandası..
Ayrıldı içerisinden Veli Çavuş mangası,

En çetin vazifeyi almıştı üzerine,
Hiç fütur etmiyordu Veli kahraman yine!

Gecenin esmerliği yayıldı tepelere ..
—Hazır olunuz!

Dedi heybetli efelere

Birden atıldılar karanlıklara doğru,
Beş dakikada aldı yarım saatlik yolu!

Yükseldi bir nöbetçi yarın sağ tarafından,
Emretti Veli Çavuş süngüler çıktı kından

Birden Veli atıldı sessiz hesabı gördü,
Beş dakika içinde parçalandı tel örgü!.

Yayıldı şimdi manga bir korkulu pusuya.
Düşman ordusu henüz yatmamıştı uykuya!

Yavaş yavaş, sürünen Veli'nin yiğitleri
Kalmışlardı Veli'den birkaç adımcık geri..

Bir kıvılcım parladı Veli'nin mavzerinden
Dağlar, tepeler sanki oynamıştı yerinden!

Kumandanlar dışarı fırladı çadırlardan
Süvariler koştu tepelerden kırlardan,

Birbirine karıştı girdi koca ordugâh
Veli'nin mangasından yükseldi Allah, Allah!.

Parçalanan örgüden kolayca geçti Veli..
Afallaştı düşmanın yüreksiz askerleri!

Koskoca bir alayın azmi kırıldı bitti,
Bir Veli'nin himmeti kaç binini eritti

26 Teşrinievvel 337

Abdülbaki Aziz

(*Güleyüz*, 3 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 27)

Diye. . .

Tekye, tekye dolaşiyor..
Zavallı halk aş, aş diye..
Bana kaçtır söylüyorlar.
Sen de sokul yanaş diye?

İniliyor memurcuklar
Gece gündüz maaş diye.

Muhtekirler cilveleşir.
«Ye, iç, oyna sarmaş» diye

Ağalarım çıldırırlar...
Süslü, güzel, göz kaş diye
Bakışırılar alık alık...
Bu ne usta nakkaş diye!

Âlâ bafra beğenmezler...
Süprüntülü, talaş diye
Satar savar ekserisi
Yuvasını salaş diye!

Yüz liralık kostüm giyer
En son moda kumaş diye
Saçar serper yosmalara
Gel sinemde oynaş diye!..

Kâinatı kandırırlar
Anam babam kardaş diye
Bir gün olup çıkırlarlar
«Haydi defol kallaş» diye

Küheylan

15 Teşrinievvel 337

(*Güteryüz*, 3 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 27)

Heyecan

Bir güzel sevdim, unuttum derdi de, dermânı da
Bezm-i vaslında tükettim sabrı da, sâ mânı da
İşve-i ibrâmına verdikçe kuvvet cûş-ı mey
İhtiyârım gitti bozdum ahdi de, peymânı da
Gayş olunca mâverâ-yı akl olan bir zevk ile
Neşe-i meyle değıştım, postu da, meydânı da

Rabt eden “Hemrâh” o dilberdir hayata gönlümü:
Başka bir zevk, başka bir dert vaslı da, hicrânı da

Hemrah

(*Güleyüz*, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 28)

Mest-i Zafer

Sence her alçaktan alçak kahpe bir düşman o gün
Saldırınca İzmir’e coştuk kıyam ettik bütün
Bir aşılmaz set kesildik pîş-i istilasına
Hak için, tarih için her bir mukaddes şey için

Senden erlik bekleyen Türk ruhunun feryadına
Çiğnenen namus-ı istiklalinin imdadına
His-i hürmetten muarra en denî bir hırs ile
Yırtılan tarihinin matemli istimdadına:

Koşmak bir züldü koştuk, ey timsal-i şan
Hak-ı hürriyet için öldürdük, ettik bezl-i can
Ezdiğin düşmanla birlikte bütün bir âlemin
Mahvını bir hak bilen melun ümidi boğdu kan

Türk ne yılmaz mert imiş gösterdi darp u savletin
Kan içinde gayzını boğdukça zulüm ve vahşetin
Hak bugün kuvvettir ancak Hak tanırsan kuvveti
Her zaman hürmet görür hakk-ı hayatın, vahdetin

Namusun emrettiği her yerde, her şeyden metin
Bu muzaffer kin ile çarpıştın öldün, dövünmedin
Mahvolurdu başka bir milletin fakat ey nesl-i şan
Hangi nurun fecrisin bilmem ki hâlâ sönmedin?

Azmine baş eğdi -herbir ferdi alçak, derbeder
Bi-hayâ bir kuvvete kıymet veren-erkân-ı şer

Bir İlahi kahrı andırdı o melun kuvvetin
Hak yolunda beynine indirdiğin mest-i zafer

Ali Haydar İlmi

(*Güleryüz*, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 28)

İnayet Ola!

Gizlice gittim o şuhun hırmen-i ihsanına
Sordu fart-ı naz ile kimsin, ne istersin dedi.
Ey enis-i can dedim, geldim zekat-ı hüsn için..
Güldü mağrurane, git miskin Huda versin dedi.

A. A.

(*Güleryüz*, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 28)

Gibi . . .

Bakılınca birden bire
Göze çarpar mağmum gibi
Zannedersin tavırları
Bir küçücük masum gibi!

Her lafları çıtır, pıtır..
Kafiyeli, manzum gibi..
Ne yazık ki bulamadım
İçlerinden arzum gibi!

Sürmelenmiş nazarları..
Birer siyah üzüm gibi
En son moda yürümekte
Şimdi oldu hücum gibi!

Beğenmezler eskileri
Derler: Şişman, tulum gibi
Düşünmezler: Kendileri
Birer masik, kurum gibi!

Göğüs, bağır meydandadır
Kabı açık albüm gibi

Yayıldılar sokaklara
Sel getirir bir kum gibi!

Ekserisi boynu bükük,
Dünyasından mahrum gibi,
Böyle sin, sin yanacaklar
Yaş fitilli bir mum gibi!

Küheylan

(*Güleryüz*, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 28)

Sevgilim

Sevgilimi sorarsanız
Kumral saçlı güzel bir kız
Üç heceli ismi vardır
Fakat munis, canavardır
Yaşı küçük, on beşinde
Bin aşığı var peşinde
Geçenlere oyun yapar
Pencereden çıplak bakar
Onu gören yaramazlar
Utanırlar bakamazlar
Okur yazar, lisan bilir
Ah bilseniz ne sevilir
Uzaktadır fakat şimdi
Kalplerimiz sakat şimdi
Aramızda karlı dağ var
İçimizde bir memba var
Elbet bir gün ikimizde
Aldanmayız sevgimizde

Burhanettin Ali

(*Güleryüz*, 17 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:29)

İmrenor

«Dertliya bir sen misin meftun olan mehpareye
Heft-Kişver çâr-cihette halk-ı dünya imrenor»

Şair tonton edaya şimdi dünya imrenor
Çünkü ceylan, şahin üste, benli ziba imrenor
Kim demişkim saçmadır hep Seyfi'nin manileri
Cinci Meydanı'nda meşhur Bekçi Musa imrenor
Sen beğenmezsin beyim lakin gurab bed-nevâ
Hassaten Monla-yı Baykuş! Zümrüt ü anka imrenor
Kuşdilinden anlayan anlar o râz u hikmeti
Ol sebepten yerde leylek, gökte turna imrenor
Dur biraz sabret efendim ilkbahar olsun da gör
Şüphe yok ki bülbül imrenmezse kurba imrenor
Hey gönül bir sen misin meftun olan ol şaire
Hazret-i pirim efendim Mir-i Yahya imrenor!

Ayn. Cim.

(*Güleryüz*, 17 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:29)

Yarım Portreler!

Yahya Kemal:
Hem müderris, hem de şair,
Gönüllerde gezen zâir
Hû çekiyor (Allah) için
Didiniyor (dergâh) için
(Mehlika)nın aşığıdır?!
Âşıkların en şıkıdır!

Burhanettin Ali

(*Güleryüz*, 24Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:30)

Gönül

Yine mağrur ve şensin gamı yendin mi gönül
Yoksa koynundaki cüzdana güvendin mi gönül
Bu sabah belli.. Dudağında gülüşler pembe
Gece ondan yine bir buse dilendin mi gönül
Taş çıkardın sanırım «Ekrem'e» çapkınlıkta
Şimdi şair geçinen nesle gücendin mi gönül
Sopasız kaldı «Sabahattin Enis»de, ondan:
Feminist olmaya kendin de özendin mi gönül
Papulasvari sesin çıkmıyor öldün mü acep

Elenizm şevki gibi sen de tükendin mi gönül
Akıbet saçlarımı serde ağarttı ahın
Yediğin naneyi kendin de beğendin mi gönül?

Şinaver

(*Güleryüz*, 24 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:30)

Mehmet Çavuş

Hey gaziler şu dağları yine duman bürüdü!
Mehmet Çavuş mangasıyla hazırlandı, yürüdü,
Yunanlıyı derelere doğru attı, sürüdü,
Aslan çavuş al bayrağı, ne de şanlı açıyor
Yunanlılar çekiliyor, geri geri, kaçıyor!

Türk topçusu nişan aldı, ta alınından çakıyor,
Mehmet Çavuş, kumandandan, işarete bakıyor,
Hücum için mavzerlere hepsi süngü takıyor,
Mehmet Çavuş, Yunanlının ta içine giriyor,
Beni takip, edin yavrum, diye, emir veriyor!

Mehmet Çavuş, Yunanlıya, birden bire saldırdı,
Süngüsünü, bir efzunun, ta kalbine daldırdı.
Bir emirle mangasını o hücumla kaldırdı.
Allah Allah diye asker atıldılar, koştular,
Hepsi birden seller gibi kaynadılar, coştular!

Mehmet Çavuş, bağılıyor, ey gaziler vurunuz,
Süngünüzü, Yunanlının ta kalbine burunuz,
Türk askeri nasıl imiş efzunlara sorunuz,
Haydi asker yürüyünüz, siz daima ileri,
Bak bozuldu azminizle Yunanlının askeri!

Yunanlının borazanı acı acı çalıyor,
Şanlı topçu gülleleri ta merkeze sallıyor,
Mehmet Çavuş Yunanlıdan intikamı alıyor.
Kumandanlar hep geldiler, o gazaya baktılar,

Mehmetçiğin sinesine bir madalya taktılar!

Baha Kamil

(*Güteryüz*, 1 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:31)

Hiç Bana Gelmez!

Bak yine dört kolla geziyor ayaz,
Bu hava her züğürt, insana gelmez!
Mezeğe gelse de haşlama piyaz,
Her vakit sofrâ-i canana gelmez!

Nedense aklımdan çıkmıyor canan,
Sanırım, ruhumu gıdıklar her an,
Ben onun olsam da yolunda kurban,
Fakat o, malum ya, kurbanâ gelmez!

Güzeldir, endamı, etvarı, boyu,
Azıcık hercai, fettanın huyu,
Çakıldı yoluna kazdığım kuyu,
Onunçün darıldı, seyrana gelmez!

Bilmem ki ne için bu çilem dolmaz,
Emelim bir türlü, yerini bulmaz,
Ben olur, diyorum. O, diyor, olmaz,
Bu özür ben gibi külhana gelmez!

Seleli

(*Güteryüz*, 1 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:31)

Kıta

Menfaattir hep siyasetten garaz
Fırkalar yaldızlı hap şeklindedir;
Gördüğün parlak programlar dahi
Dâhil ol gel, sen de kap şeklindedir!

Hüseyin Rifat

(*Güteryüz*, 1 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:31)

Kıta

Bakmayın hamamda dava-yı insaniyete
Aç iken sindim, doyunca it misali hırladım.
Âcizi buldukça ezdim, zalime çattıkça da
Darp u kahr altında mahvoldum eşekçe zırladım!

(*Güleryüz*, 1 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:31)

Katmış Dediler

-Erenlerden sual-

Gittim de ihvana, Mumcu'yu sordum,
Kendini ağyara satmış dediler.
Desene fikrimi nafile yordum,
Mangırın tadını tatmış dediler!

Bir Fazıl Ahmet var, o nasıl dedim,
Yanıldım ben keşke sormaya idim,
Sonradan anladım bir herze yedim,
Bankada sırt üstü yatmış dediler!

Dedim ki şu Halil Nihat nasıl?
Ona da bir hüküm vermeli asıl,
Kemençeyle yapmış, dün gece fasıl,
Hamsiyi tavaya atmış dediler!

Ahmet Rasim Bey'i eyledim sual,
Dediler: Onda çok, doğrusu vebal,
Badeyi çekermiş, ber-veche minval,
Ona da, soğuk su katmış dediler!

Seleli

(*Güleryüz*, 8 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:32)

Üflemele Sönmeyiz

Sakarya'da bir gözüktük, hep ödünüz patladı,
Efunların aralarda ne hendekler atladı,
Önümüzde koca koca, pek çokları çatladı,

Şimdi bırak hesabını sonra açar bakarsın,
Zararda mı kârda mısın, sen o zaman çakarsın!

Ey Papulas efunların burada sökmez cakası,
Bilirsin ya Türk'ün yoktur, şöyle böyle şakası,
Nasıl olsa elimizde ordunuzun yakası,
Göreceksin o efunlar birdenbire devrilmiş,
Türk'ün çelik zinciriyle her tarafı çevrilmiş!

Koca Yunan, İzmir'imden çekil artık durma sen,
Öz yurdumuz Trakya'dan sakın hiç dem vurma sen,
Haddini bil, büyük büyük hayalleri kurma sen,
Pek yakında aslan ordu harekete gelecek,
Türk süngüsü bağrınızı hem pek yaman delecek!

Tunç göğsümüz bak azm ile, iman ile doludur,
Gittiğimiz şu yol bizim, hep kahramanlık yoludur,
Bu gazadan dönmeyiz biz bu hakkımız uludur.
Böyle aslan orduyu sen yenemezsin ey Yunan,
İntikamı alacağım şahit olsun şu cihan!

Sen ki bizim hakkımızda, menfaatler ararsın,
Bir ufacık zafer görsen, hemen ona kanarsın,
Bu gidişle hattımızı biraz zorca yararsın,
Biz Uşak ilimizden ölürüz de dönmeyiz,
Bir ezeli nur gibiyiz, üflemeyle sönmeyiz!

Baha Kamil

(*Güleryüz*, 8 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:32)

Kıta

Fırkalarca edilen kavganın
Başka bir şey olamaz manası:
İşitip gördüğü körle sağırın
Sen çekil, ben geçeyim davası!

(*Güleryüz*, 8 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:32)

Fatma'dan Ali'ye

Oğlum Ali, senden haber yok diyerek bunaldık,
Geçen hafta gönderdiğin, mektubunu dün aldık,
Köy imamı efendiye hemen Veli'yi saldıık,

O okudu, biz dinledik, yüreciğim oynadı,
Sözlerini işitince, sana kanım kaynadı!

İhtiyarlık çöktü Ali, benim garip başıma,
Ben ulaştım, şimdi zannım, tamam altmış yaşıma,
Bak beyazlar düştü artık, saçlarıma kaşıma!

Sağ olasin, diye oğlum sana dua ederim,
Sen olmazsan, yavrum Ali, dünyada ben ne ederim!

Yavuklun da gelip bize senden haber soruyor,
(Veli) yine değirmende gündelikle duruyor,
İnekleri, koyunları, sağmak beni, yoruyor,

Bu halimde tarlamızı kendim gider, ekerim,
Harman vakti, ekinimi, toplar eve çekerim!

Geçen sene buğdayları tam yılına yetirdik,
Bu yaz yine, ekinleri, evimize getirdik,
Tarlamızda, bağımızda, hep işleri bitirdik,

Ekmeğimiz, yağlarımız, pekmezimiz, çok Ali,
Hasretinden başka, şükür, bir tasamız yok Ali!
Çek tüfengi, Yunanlıyı ta alnından vur Ali,
Düşmanların, karşısında aslan gibi dur Ali,
Köyümüze döner iken bıyığını bur Ali,

O gazilik nişanı da pek yaraşır koluna,
Gelir iken mektup gönder, hep çıkalım yoluna!

Seleli

(*Güteryüz*, 15 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:33)

Bir Nazire

«Ömrümün artık cidâl-i cenk için dermânı yok
Aşkını yok, canânını yok, hem vasl ile hicrânını yok»

Şimdi devrân serteser şübbânı kılmış kurtizan
Duhter-i asrın da lakin şermin yok, izânını yok

Bir zaman meftun-ı dilken ol (Refik) nev-civân
Çıktı, hayfâ bir rakîb kim aklı yok, irfânını yok

Kalmamış evlâd-ı nâsda doğruluktan hiç eser
Çünkü devrin müstakime lütfu yok, ihsânını yok

Varsa ger âşinân âlî-makamda mutlaka
Yükselirsin öyle kim hiç haddi yok pâyânını yok

Her sabah baykuş misâli ötmede ol pür ü bâl
Fikr-i nâ-hemvârının hiç olması imkânını yok

Kim (Güteryüz) kari'i olsa, olur handân u şâd
Öyle bir mecmua kim bu Artin'i Mihrân'ı yok

A. Fikri

(*Güteryüz*, 15 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:33)

Aman, Aman!

Kaynanamdan bıktım aman,
Doğrusu ya o pek yaman,
Her ne olsa kızar heman,
Çekilmiyor aman, aman!

Görümcemden pek usandım,

Sözlerine hep inandım,
Seni, ben çok sevdim, derdi,
Ne safmışım, hemen kandım!

Kaynatam da tek durmuyor,
Bir köşede oturmuyor,
Pek kincidir, miskin bunak,
Hatırımı hiç sormuyor!

Fakat beyim güzel beyaz,
Akşamları çakar biraz,
Her bir huyu hoştur, ama....
Sarhoş iken laf anlamaz!

Biz ikiyiz, onlar üçtür
Geçinmesi ne de güçtür,
Her bir söze aldirmamak;
Yanlarında büyük suçtur!

Benim ismim kuru maşa,
Ne çare ki, geldi başa,
Ben beyime var ol, derim,
Beyim diyor; hanım yaşa!

[*]Emine

Aslına mutabıktır

(*Güleryüz*, 15 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:33)

Venizelos'tan Kostantin'e!

Ey Kostantin, niçin düştün büyük hülya peşine,
Talihini vurdun ama yanılıp da dişine,
Attığın zar, aksi geldi, bak feleğin işine,
En sonunda mağlup oldun, mars olarak yutuldun,
Demek ki sen bu oyunda bir kapana tutuldun!

Bir acemi dülger ile o büyük taht kurulmaz,

Çıkar, almaz tüfenk ile talim kuşu vurulmaz,
O milliyet sellerine böyle karşı durulmaz,
Talih bak beni çekti sürükledi buraya,
Hiç ummazdım seni aldı ta götürdü oraya!

Şimdi orda kuş çiftleştir, civciv çıkar boş durma,
Tahtı mahtı, bırak artık öyle şeyden dem vurma,
Ben nasılım, diye Kosti, hatırımı hiç sorma
Sakal, makal şimdi bende gelip görsen şaşarsın
Aklın olsa benim gibi düşüncesiz yaşarsın!

Ben burada bir mühendis gibi ölçer biçerim,
Hangi odun işe yarar, görür görmez seçerim,
Bu hayatın köprüsünden eğlenerek geçerim,
Harp içinde sürdüğümüz o sefalar hep yalanmış.
Hakikatse bugün ancak elimizde kalanmış!

Gam çöktü mü çubuğumu, tellendirir yakarım,
Sonra alır iskambili, acar fala bakarım,
İstikbalde ne olacak ben evvelce çıkarım,
Sen orada kumrulara niyet çektir, fala bak,
Bizim için budur ancak bir teselli olacak!

Seleli

(*Güleyüz*, 22 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:34)

—Günün Aşkı—

Cazibeli, tılsımlı bir kadın,
Aman neydi o gül yanak, o dudak..
Beyim, neden öyle birden oynadın.
Hakikatten çalımın var pek atak..

Bu ne illet bilmem sende acaba,
Maşukan mı rast geldiğin her güzel,
İşte yine meftun etti mutlaka,
Karşıdaki tango kamet ince bel..

Ne düşkünlük bu ne serdir bilemem?.
Zaten sevmek yaramazlık demektir?.
Ben bu sözü defterimden silemem.
Günün akı hokkabazlık demektir..

Onca âık vaziyeti gösterip,
Sevgiline vefa-hanlık edersin..
Sonra akı sık eleyip çevirip,
Cici beyim ısırganlık edersin..

Tangolarda geri senin gibidir..
Pek iveli bir yalandan gülümser..
Lakin seni Şeker gibi eritir,.
Rzgrlanır aranızda vaat, eser..

Kokotların hep, mavaldır Şarkısı,
Ya «Recep»i ya «Cim lamı» okurlar
Ellerinde birer «moda» kargısı,
ayırlardan parka mekik dokurlar..

O ehreler türlü renge boyanır,
Dudaklarda zerre kandan eser yok..

Başka eit «Lale Devri» uyanır,.
Hakikatti fakat candan sezer yok..

—Peyda—

(Güleryüz, 22 Knnevvel 1337 (1921), Sayı:34)

Bir Nme

Ey mrrvvetlim sana ah Şimdi Şayan oldu hep
İtiğin her kse elde buzlu ayran oldu hep
Hey ne mutlu cilvelerdir kim gören hayrettedir,
Bastiğım yerler imenzr özüne hayran oldu hep
Ben dedim ki: Kim kime eyler bearet müjdeler

Dediler giryan olanlar cümle handan oldu hep.
Dil, ne çare bir teselli bulmadı heyhat yine
Şerbetin içtim nedense sanki al kan oldu hep
Ummamış mıydım acep ol gamzelerden iltifat?
Aşkından maadası bezme yâran oldu hep..
Dilferib zevk ü faslın cûş eden mestânele,
Dün gece hanende nûş-ı meyle mihman oldu hep..
Aşkına yanmaz mı dil ya sabra takat kaldı mı?
Her biri bigâneleken yar u canan oldu hep..
Meclis-i ikbal ü nazın şem-i ağyar nur eder,
Bende-i dîrînine alemde zindan oldu hep..
Birhele gördün mü zalim neyledin bilmem ki sen,
Onca layık görmedik sayende insan oldu hep.
Öyle bent etmişti zülfün gönlümü eyvah senin,
Kim yanan uğruna canla mülk ü sâ mân oldu hep.
Hem nasıl etmem şikayet hâlihazırdan sana
Mest ü zahit aşına, yar gör ne şeytan oldu hep

(*Güleryüz*, 22 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:34)

Kaşıkcılar Operetinin

(Koparıırken bir dal kiraz) parçasının bestesiyle okunacaktır.

Şundan Bundan!

Devre çıktı, keskin ayaz,
Gider lodos gelir, poyraz.
Kömürcüler bugünlerde,
Her nedense laf anlamaz.
Emaneti hiç sormayın.
Onun sırrı anlaşılmaz.
Cemiyet-i Umumiye,
Zannım, çıktı daha kurnaz.
Aksi gibi (*Güleryüz*)ün
Bugünlerde ağzı durmaz.
Zam yapsalar söylenirler,
Piyasaya hesap uymaz.

Küçüklerin karnı açtır,

Düşünmeli yavrum biraz

Bizde mi a efendim,
Oynatılan bu hokkabaz,
Ben de bulsam ah yolarım,
Böyle besli, semiz bir kaz.
Aman beyim, nene yetmez,
Sade suya kuru piyaz.
Hanımlara dikkat ettim,
Yürüyüşler ne de şahbaz,
Bazıları dolaşmakta,
Şurda burda haylaz haylaz.
Geçenlerde birisine,
Çatmış bizim eski ayvaz,
Bereket ki herif saftır.
Sözünden pek, kolay caymaz.
Gide gele çapkınlıkta,
O da almış bir imtiyaz,
Anlayana sivrisinek,
Gelir derler bir ince saz,

Anlamazsan, ne yapayım.

Davul çalsam yine de az.

Seleli

(*Güteryüz*, 22 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:34)

Türk Askeri

Yürü ey Türk, açılsa da her adımda cehennem
Kıyametler kopsa bütün harap olsa bu âlem.
Senin yine nur içinde dalgalanır vatanın
Tanrı korur canı Hak yolunu tutanın

Düşman sana kılınc çekmiş vatanına yürüyor.
Hudutları kirli mavi bayrakları bürüyor.
Senin kolun kuvvetlidir öyle kolay bükülmez
Türk askeri bir demir ki hiç yerinden sökülmez

Üç yüz milyon İslam hakkı omuzunda yüklüdür
Kaybettiğin vatan senin üç denizin mülküdür.
Yürü asker yürü ey Türk, vatan senin, Hak senin
Şefaatçin peygamberdir, mabedindir Rab senin...

Vatan iman ocağıdır kalbin Kur'an doludur.
Her kurşunun Yunanlıya yıldırımla doludur
Mezarıdır ecdadının çiğnenilen topraklar
Kefenidir üstündeki sulak kuru yapraklar

Aslan nefer titret yeri gökler sana bakıyor,
Gözlerinden çıkan ateş ciğerleri yakıyor.
Yürü kurtar, İzmir'ini, Edirne'ni, hakkını
Çamurlanan bayrağını, namusunu, canını.

Şimşek gibi uzan ve ak, gürle dağlar inlesin.
İnildesin gökler bundan bu denizler dinlesin.

Çek süngünü daya Yunan bağı kopsun deşilsin
Vur gülleni insan yutan uçurumlar eşilsin

Peyda

(*Güleyüz*, 29 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:35)

Bir Tesadüf

Bir tesadüf neydi bilmem: Gece
Bir hayaldi karşımdaki sivrice.
Bıyığını bükmüş, fesi eğrice
Uzuncaydı boyu, beli pek ince

Acep kimdir diye merak ederek
Derin derin baktım onu süzerek,
Ay ışığı yardımıyla görerek
«Affedersin tanımadım deyince

Dedi sonra tanıdım size<i>ben
Kimim, neyim öğrenirsin sonra sen
Hüviyetim için bir şey demeden
Söyleyiniz bana yaz parti dilince

Nedir sizin maksadınız, fikriniz?
Değil «Akşam» hep «Sabah» bu zikriniz
«İkdam»ınız «İleri»niz «Geri»niz
Harf kaçmasın sakın yerli yerince

Mamafih ben bildiğimi söyleyim,
Dedim fakat nasıl inkâr edeyim,
Sırasıyla size dizip dökeyim,
Halis Türkçe yani İslam dinince.

«İkdam» ile say edenler «İleri»ler
«Tevhit» ile «Hakikati» zikr eyler
«Yeni Gün»de hoşça akşam ederler
Biter her şey artık «Sabah» girince

«Güleryüzlü» bir yar için ben de ah
Saklıyorum can evimde bir sevda
Bir âşık-ı sadığım bî-iştibâh
Zira aşkım hem oldukça derince

Soğukkanlı davranmıştım bereket
«Ümit»ini kesti gitti âkıbet
Ertesi gün «Tercüman-ı Hakikat»
Yaz sürdü zapt olundu Derince

Herkes almış çalar elde boru
Elbet yakar yaşı yanan her kuru
Düşünmezler evlerinde bulguru
Uzanırlar Dimyat'taki pirince

Peyda

(*Güteryüz*, 29 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:35)

Ey Yunan

Yüce ilin Tanrı kulu işte benim ey alçak!..
Bastığın yer son vuruşta sana mezar olacak...
Şehâmetin serveriyim... Fütûhâtın eriyim..
Kahpe düşman zannetme ki kralından geriyim..
Kılıcıma orduların boyun eğer, baş verir;
Süngü mıhlar demir kolum, dayanamaz taş erir..
O korkakça saldırışın bu kaleyi yıkamaz,
Kurşunların ürpertemez tek kılımı yakamaz..
Sen kendini boy ölçmeye muktedir mi sanırsın?
Türk askeri ne demektir, tarihinden tanırsın..
Üç yüz on üç seferinde Dömeke'de ne idin?
Daha geçen hücumunda «İnönü'nde» inledin?..
Ne oldun ki bunca asrın bir hükümdar neslini,
Mahkum eder sanıyorsun çünkü Yunan miskini..
Uçsan hatta gökyüzüne, geçsen yerin dibine,
Namert, sana esir olmaz, İzmir ile Edirne..
Anadolu erlerini çeviremez top, gülle,
Bunu söyler, Sakarya'da o çürüttüğüm her kelle..
Sağ kalanın at nalından nişan aldı çekildi,
Ölülerin mezarına Türk süngüsü dikildi.
Sihirbazlık sanatı mı sandın asker oyunu,
Karalın da anladı ya, ne olacak sonunu...
Görülecek hesabımız uzak değil yakındır..
Denizlere dökeceğim işte bu son akındır..
Akan sular köpürse kan yudum yudum içerim,
Ölülerden köprü kurar hasmı ezer geçerim..

Zulme siper adaletin pençesi var işte ben,
Cihan şahit zaferime esirimsin Yunan sen..

(*Güleryüz*, 5 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:36)

Mumcu'nun Destanı

Lahanalar, şalgamlar, turplar, kabaklar
Finolar, çomarlar, ve dangalaklar,
Ey kuş beyinliler koca karpuzlar
Ey Cinoğlu cinler, ey zırtapozlar!

Yetmedi mi artık kırılan kozlar?
Çeneniz kısılsın sersem horozlar!

Bu günler nedense yine azdınız,
Arkamdan bir sürü kuyu kazdınız
Ortada yumurta ve folluk yokken
Yalandan bin türlü destan yazdınız.

Mum gibi doğruyum, yalanım yoktur,
Sırtımda siz gibi palanım yoktur
Bu devran ezkaza bir gün dönerse
O zaman karışmam işiniz ...dur

A. Fe.

(*Güleryüz*, 5 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:36)

—Ev Hali—

Kadın her gün, gezer, tozar..
Erkek eve, döner, sızar,
Kayınvalide hale kızar,
Güleryüz'e şifre yazar.

Görümcenin derdi gelin
İçerliyor o pek derin
Enişteye sorun gelin
Adetini, neden bozar..

Düſer türlü kuruntuya,
Yelken açar akarsuya..
Bir iş olsun diye bu ya
Her nedense o da azar..
Yiyim, içim, geçim yüzü
Dikiş, moda, biçim sözü,
Meselenin hep iç yüzü
Bir gelinden çıkar uzar..

Nasıl hayat, bu nasıl şey?.
Rahat etmez gelin güvey..
Verir döner önceden pey,
Sonra döner kuyu kazar..

Gürültüler devam eder,
Baş edemez büyük peder,
Hak vermesin başka keder
Bu şansın da adı bir zar..

Hemen Mevla dirlik düzen,
Versin, sen de hale özen

Elbet vardır bunu sezen
Hacle olmaz ya bir sarar

Fiskeli

(*Güleryüz*, 5 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:36)

Ay Dede'ye:

Kıta

Ay Dedem bir nasihatim vardır
Sözümü dinle, gel de söyle beri:
Açma her bir hususta ağzına ha
Sürerim sonra Arnavut biberi!

Hüseyin Rifat

(*Güleryüz*, 5 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:36)

Küçük Hanım'ın İlan-ı Aşkı

Çiçeksiniz beyim siz
Kokunuza doyamam
Siz dediğiniz, güzel kız
Sizin gibi olamam
Gelin kadar güzellik
Yüzünüzde nurlanır
Size gören aldanır

Seviyorum, seviyor
Ey gönlümün yıldızı
Sizin için ölüyor
İstanbul'un her kızı

O ne gerden, o ne ten
Güneş midir anneniz
O ne kâkül o ne ben
Çıldırımam mı bendeniz.

Peyda

(*Güleryüz*, 5 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:36)

Olmasaydı

Mevkiinin sefası ona yeterdi
Etrafta muzipler olmasaydı
Sanırız işi çoktan bitirdi.
Ortada deniz olmasaydı
Gazete olmasa kari olmazdı
Akşam olmasa sabah olmazdı
Matbuatta böyle dalaş olmazdı
Kemal'in Peyam'ı olmasaydı.
Hey Rıza Mihran ile dostluk olmaz
Mumcuzade ile ticaret olmaz
Bildiğin Güleryüz resimsiz çıkardı
Filosof Rıza Tevfik olmasaydı

(*Güleryüz*, 13 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:37)

Mumcu-i Devrâne

Ne anlarsın acep bilmem cihanın târumârından?..
Eder ilâ ü ednâ derk peyamın sad hezarından!..
Nedir efkar u ısrarın bu malum ey Macitzade,
Geçersin sen de sabret az sehpanın kenarından
Çe gûnâ meşrebin varmış ilahi bende-i Mihran?
Senin hem-hal-i raksın hep nükûl etti kararından
Ne mürtedsin, ne mülhitsin, nasıl bir zat-i müminsini?!.
Geçer mi mert-i âkil hiç muhit-i yar u gârından...
Vatan uğrunda çarpmazsa o kalp ben neylerim ilmi;
Şu halkı saldı ifsada, ne verdik başka varından?..
Emin ol kim haya etti, hayasız hem Yunan Kosti..
Beyim geçmez misin hâlâ yere hiss-i arından...
Aman vaktiyle bir sussan hemen nisyana el atsan,
Okur elbette bir lanet geçen kabrin civarından..
Görürsün kendini daim tehi ayine-i devde,
Budur kast ettiğin mana peyam-ı şer-nisarından..
Cihan bomboş kafes güya içinde sade sen varsın,
Çalan her telde bir ahenk hazanından, baharından.
Evet ey Mumcu-i devran senin maksudun açık bu
Fakat kim aldı bir meyve Huda'nın her çınarından..

(*Güleryüz*, 13 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:37)

—Kralın Papulas'a Mektubundan Bir Parça—

Doludizgin Bandırma'ya pupa yelken Pire'ye
Atina'da hele biraz soluk aldım Papulas..
Vur edindim bu seferde son kuvveti çeneye.
Konferansta «Gunaris»e boru çaldım Papulas..

O «megali idea»nın hoştu imdi kokusu,
Olmasaydı Türk oğlunun yıldırmanın korkusu,
Atina'da meclisin de kaçtı şimdi uykusu,
Milletimin karşısında donakaldım Papulas..

Ne paşaymış kralını yumruklayan o paşa,

Vurdu bizi beyin üstü değme gitsin ah taş
Duam budur ordularım hemen bize kavuşa,
Anadolu uşağından ben utandım Papulas..

Hakikate kör bakanın sonu işte bu olur,
Zannetme ki tevil için artık yalan bulunur,
«Venizelos» yezidine hangi yüzle durulur?
Bu çıkılmaz uçurama nasıl daldım Papulas..

Lakin senin kuyruğunda sıkışacak pek dara,
Boğulmaya namzetsin gösteriyor Ankara,
Silinmezse ne zarar var alınımızdan bu kara,
Umur etme cenersin, ben kralım Papulas..

(*Güleryüz*, 13 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:37)

Yunan Neferleri Konuşurken

Yunan payı

Aldık arpayı

Yedik sopayı

Geçtik sıpayı

Girdik harmana

Adı Haymana

Daldık samana

Döndük hayvana

3

Yuttu Sakarya

Bin Palikarya

Bu kral var ya

Kanlar akar ya

4

Nehirden öte

Dediler çete

Bak felakete

Türkler erkete

5

Kosti geriye
Biz ileriye
Yana eriye
Döndük deriye

6

Kosti'nin tahtı
Ne canlar yaktı
Bizi bıraktı
Keyfine baktı

7

Kaçtı saraya
Konu paraya
Bak maskaraya
Bakmaz buraya

8

Toplanır bu yaz
Türk, Arap, Kürt, Laz
Olur Papulas
Palas pandıras

9

Yakıldı evler
Yıkıldı köyler
Oldu bir şeyler
Kosti ne bekler

10

Başlarsa toplar
Yürekler hoplar
Türk asker toplar
Etmeli firar

(*Güleyüz*, 13 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:37)

—Sevgilime—

Aman, canım, kuzum, cicim,
Sizin için ağrır içim..

Hazan geçti.. Bu kış günü,
Unuttursa bize dünü..
Otomobil savar olsak,
Sinemada karar kılsak.
Girip, çıksak o «bar»lara
Sitem etsek baharlara..
Fındık, fıstık, lokum, şeker,
Gelir sefa, gider keder..
Tatlıların çeşit cinsi:
Uyandırır aşkı, hissi..
Çukulata, pasta, börek,
Tenavülü açar yürek..
Sünûh eder elbet hisler,
Sevileni, seven besler..
Bu ilk madde: Muhabbette,
Bütün yerde her millette..
Eğlenceyle server ile,
Dönsen eve gurur ile..
Enfes taam, temiz şarap,
Çatallanır [omlet] kebab..
Zaten kustum siparişte
Bir pandantif alın işte
Şu pırlanta yüzük pek hoş,
Sevdiceğim, eder sarhoş..
Kanatlanıp uçar papel.
Seker ayak ve titrer el..
Gözler çapkın bakışlarla,
Süzülür can yakışlarla..
Gördünüz mü aşkı nasıl?..
İşte budur sevgi asıl..
İcabetten sonra neler,
Ne elmaslar, hediyeler..
Küçük hanım bu son sözüm
Cevap verin iki gözüm..

Aşk, muhabbet böyle doğar..
Üst tarafı yalan, zarar..

Sevgili

(*Güleryüz*, 13 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:37)

Maskaranın Türküsü

Ne cebim para bekler,
Ne yüzüm kara bekler;
Ne de şu coşkun kalbim,
Derin bir yara bekler...
Ne gözümde şeref var,
Ne önümde hedef var;
Oynamak istiyorum,
Ne düdüğ var, ne def var...
Bana saray verdiler,
Yola elmas serdiler;
İstemedim, haykırdım:
— Gönlüm başka yer diler..
Bana peri kızını.
O sihir yıldızını,
Verdiler; beğenmedim,
İstedim baldızını...
Cüceler kapı açtı,
Önüme altın saçtı;
Ben istemem deyince
Hepsi korkarak kaçtı.
Ne cebim para bekler,
Ne yüzüm kara bekler,
Bu dünya benim gibi
Şen bir maskara bekler.

Ciddi Adam

(*Güleryüz*, 19 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:38)

Kaynananın Nasihati

Bu gece de bu iş mi?
Sanki iyi gidiş mi?

Nene lazım a kızım,
Sana kına gecesi..

Su mu çıktı evinde,
Otur yerli yerinde,
Bunlar baştan çıkmanın,
Yani birer hecesi..

Yok komşu da şu varmış?
Şöyle saç, baş tararmış..
Krep düşen çarşafı,
Duvaklıymış peçesi..

Dahası var dahası..
Bir de moda belası..
Ana değil, kız şimdi,
Anaların hâcesi..

Eski zaman ah, nerde...
Kaldı başlar hep derde,
Okutmasın vesselam,
Kızı olan bencesi...

(*Güleryüz*, 19 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:38)

-Nişan-

D — Küçük hanım merhamet, gençliğime yazıktır!

Lü — Ayol hadi şuradan aklınız mı kaçıktır
Çekiliniz diyorum sıkılmanız yok mudur?

D — Bir iltifat, tenezzül kulunuza çok mudur?

Lü — Size rica ederim çekiliniz buradan
Vermedi mi zerrece haya size Yaradan
Afif kıza taarruz ne demektir utanmaz!

D — Seven ölür de yine sevdiğine yaranmaz..

Mahvolurum ben sızsiz küçük hanım merhamet

Lü — Defolunuz diyorum aman hissiz musibet.

D — Hissiz olsam güzel kız sever miyim dersiniz?

Her tesadüf, bana ah sizin bir aşk dersiniz..

Lü —Deli misin a çocuk çekiliniz diyorum,

D —Aşık gibi deliyim seviyorum diyorum..

İşte bütün aşkıma bir şahittir bu nişan

Bir nişan ki işlenmiş halis altın elmastan

Hiç olmazsa bunu siz lütfen kabul ediniz

Lü —Bir nişan mı, ne tuhaf, elmastan mı dediniz?

Sevdiniz mi hakikat. Öyle ise a beyim,

Affediniz beni siz sevginize bendeyim..

(*Güleryüz*, 19 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:38)

Yeni Gelin

Kaynanamın dili uzun

Çekilmiyor nazı kuzum

Aman seni Hak korusun

Hiç evlenme iki gözüm

Bir zamanlar özenirdim

Telli gelin olmak için

Gördüğümü beğenirdim,

Ah ederdim için için.

Çayır ve park demez gezer

Dolaşırdım: Akşam sabah..

İster üzer, ister süzer.

Eğlenirdim! Ferah ferah...

Şimdi görsen şu halimi

Döndüm un kedisine

Benzetemem hayalimi

O evvelki kendisine

Beyim alır bastonunu

Sabahleyin çıkar gider

Hesap etmez hiç sonunu
Gelin hanım süpürgeler.

Sahan, tabak ve tencere,
Ne var ise geçer elden..
Ne raf kalır ne pencere..
Kurtulamam yine dilden..

İşin en çatalısı
İlkbaharda anlaşılır
Gelinliğin, cimdallısı.
Analığın kumaşdır...

İşte benim hürriyetim,..
Ötesini var kıyas et..
Hanım değil bir illetim..
Aman kardaşım ihtiraz et..

(*Güleryüz*, 19 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:38)

Yeni Şiir Numuneleri

Ey otomobil geçersin kuş gibi yanımdan
Zannederim kuşlar geçer benim dil ü canımdan
Selam var mı çabuk söyle meraktayım kuzum beyim
Bizim gül yanaklı küçük hanımdan

(*Güleryüz*, 19 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:38)

En Doğrusu

Benim için doğrusu
Can da bir canan da bir
Ben kalender meşrebim
Post da bir, meydan da bir
İhtimal ki han, hamam
Kahve ve külhan da bir!

Yusuf Ziya'ya göre
Kaz da bir ceylan da bir

Eşek de bir, katır da
Hatta küheylan da bir
Tavşan da bir, kurt da bir
Arslanla sırtlan da bir
Daha açık söylersem
Yal* da bir ayran da bir

Yumruk

*Yal= Kepek ve sudan mürekkep bir nevi çorbadır ki hayvanat-ı bakariyye en başlıca gıdalarındandır.

(*Güleryüz*, 19 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:38)

Genç Anadolu'nun Bakir Çocuğuna

Diyorlar ki, şiir, kadın ve çiçek,
Hayat denen o azabın rehberi..
Konmaz ise goncalara kelebek
Sararıyor ve ölüyor her yeri...

Bunlar belki doğru olur... Fakat siz;
Ey yarının bakir kanlı gençleri.
Bugün sizin vazifeniz biliniz..
Bunlar değil... Kalbinizin sevgisi

Yalnız vatan olsun... Vatan –ki yarın-
Şimdi serhatte akan saf kanların
Cesetlerin kuracağı binada
Rahat etsin.. Sükun bulsun her atta....

Ruhunuzda kadın bir yer bulmasın
Çiçekleri bugün yine atınız.
Şiirlerden, hülyalardan kaçınız...
Vatan için artık aksın kanınız...

Nacizade Hikmet

(*Güleryüz*, 26 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:39)

Portre:

Kapkaradır kaşı, gözü,
Ruha yakın tatlı sözü..
Somurtkanlık bilmez asla,
Her dakika «Güleryüzü»!..

Tek gözlükle daim gezer,
Açıkgözdür, çabuk sezer..
Düşmanına aman vermez,
Kalemiyle onu ezer..

Kalbindeki duygusu bir
O da: (vatan sevgisi)dir..
Vatanını seven Türk'e
Selamlaşır haftada bir!..

Latifesi, şakası çok,
Tabasbusu riyası yok..

Bî-günaha eğlencedir
Hainlere zehirli ok!..

A. F.

(*Güleryüz*, 26 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:39)

Sarhoşların Türküsü

Küfeye binerim, binmem eşeğe.
Kulak vermem olur olmaz her şeye..
Sevdamı bağladım yıllardan beri,
Misket şarabıyla dolu şişeye;
Bir adım ileri, bir adım geri.

Çocuktum, coğrafya dersinde hoca,
Demişti. Bu dünya benzer turunca;
Hem de bir dakika durmaz dönüyor.

Şaka sandım, güldüm bunu duyunca,
Şimdi anladım ki kış, yaz dönüyor.

Eyvah etrafımda evler el ele
Vermiş, dönüyorlar, bakınız hele.
Şu sokak feneri bana sarıldı.
Uydum dönerekten ben de bu sele
Bir duvara çarptım, başım yarıldı.

Benim meyhanede atılmış, zarım;
Aksini söyleme şimdi kızarım:
Bu duvar benimdir, bu duvar senin.
Hele akşam olsun, gider sızarım.
Pikesinde bizim Bodur Kösenin.

Ciddi Adam

(*Güleryüz*, 26 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:39)

Manzumemin İlk Mısraı

Muharriri: Faruk Nafiz

«Nafiz» nazarımla hayâlâtta gezerken
Hummasını duydum sanarak sanatın erken
Çıktım reh-i tahrire hemen şair adıyla
Uçtum ebedî afakta aruzun kanadıyla..
Çıktıkça semavâta derinleşti ufuklar.
Gördüm orada genççe bir avare uyuklar
Kimdir bu adam böyle uyur derdim içimden
Gördüm ki bir ayinede makûs imişim ben
Ol saniye bir nağmeli ses duydum İlahi
«Şarkın yedi yüz yılda yetiştirdiği dâhi »

Müstensihi: Azade

(*Güleryüz*, 2 Şubat 1338 (1922), Sayı:40)

İstidâ

Devletlü, atûfetlü saadetlü efendim
Şefkatlü, mürüvvetlü inâyetlü efendim.
Âcizleri erbab-ı devam, ehl-i umurum

Maruf-ı dirayet ü kemal bir memurum.
Ama ki maişet yükü altında zebunum
Temin ederim gırtlığı da aştı düyunum
Beş aylığımız kaldı tedahülde velakin
Ekmekle kömür almak için vermeli peşin.
Esnafla sarrafın elinden ben usandım,
İş kesb-i salah etmeyecek bildim, inandım.
Son çareyi ölmekte bulup gittim imama,
Bir ilmühaber istedim uygunca nizama,
Adet var imiş: Ücret-i temhir de peşinmiş!
Hay kahpe zaman mangıra mevkuf imiş her iş!
Hâlbuki vefat etti mi, memura hükümet
Bir aylığı derhal veriyor haklı isabet
Âciz de vefat eyledi bir aylığı ihsan
Eyler iseniz her nene lazımsa usulen
Takdim ederim –ilmühaber, mazbata, rapor-
Teşvik-i vefat etmek için var idi doktor
Varisleri gönderemem daireye heyhat!
Kendim gelirim aylığımı almaya bizzat!
Ol bapta inayetle kerem-i men lehü illa merg

Azade

(*Güleryüz*, 2 Şubat 1338 (1922), Sayı:40)

«Seyfi» Diyor ki!

A kara kız kara kız.
Gönlümde var yara kız.
Sakın isteme benden
Tutmuyorum para kız!

Sen gül dalında serçe
Ben açım senelerce
Buse yerine bana
Yemek getir bir gece!

«Ben ki kırık bir neyim»

Dinleyin söyleneyim:
Elbisesi şık, ama
Cüzdanı boş bir Bey'im

«Geceler perde perde»
Beni attı bu derde:
Gün batınca ararım
Bir yosma civan nerde!

«Huzuruna varayım»
Saçlarını tarayım.
Uzat bana çantayı
Beş on kuruş arayım.

Siyaset bir fasılmış
Cidale muttasılmış
Duymak isterim bir gün
Ay Dede satılmış

Yanağında benim var,
Boyum yoksa benim var,
«Yusuf Ziya»nın böyle
Kaşları yok, benim var!

Necdet Rüştü

(*Güleryüz*, 9 Şubat 1338 (1922), Sayı:41)

Değişmem..

Mebus-ı şehir «Numanı» «Şaban»a değişmem;
Hemşehri «Celal Nuri»yi meylerâne değişmem,

Kızın bana parmakcılar umurumda değil hiç,
Ben vezn-i aruzu diğer evzâna değişmem.

Her yâre feda etmekte canını adam var,
Ben canımı pek neşeli canana değişmem.

Sakin yaşar insan hem eder emrine münkad
Bir taze avam dilberideğişmem.

Bari bilirim hasmımı. Aldanma muhaldir;
Asla ben o düşmeni o «Mihran»a değişmem

Bir kelb-i akurdan ne kadar ürkse de ruhum
Pek çok severim; «Mumcu-ı nadan»a değişmem

Kızın ne diyeyim; İmir-i nazif söyle ne dursun
Ben «ağlayan» elfâzını «nalan»a değişmem,

Heccav-ı şehir «fazıl» -ı danayı «Nihat»ı
Pek çok yeğidir «Fevzi-i devran»a değişmem

Çok iğnelidir hicv ile hezlin Koca Yılmaz,

Yılmaz

(*Gülyüz*, 9 Şubat 1338 (1922), Sayı:41)

Züğürtlerin Muaşakası

Melahat'la Sadiye,
Biraz gezelim diye;
Sokağa çıkmışlardı.
Yüzünde sevinç vardı,
Bu iki çapkın kızın..
Önlerine ansızın.
Komşunun Nihat çıktı,
Görünüşte pek şıktı.
Nihat sarsılıyordu.
Melahat birden sordu:
Nihat nereye böyle?
Geziniyorduk şöyle
İsterseniz birlikte
Gezelim Cevizlik'te
Bu üç çapkın kol kola,

Koyuldu hemen yola,
Beş on adım gittiler,
Tatlıcıya girdiler.
Hepsi farksızdı açtan
Muhallebi sütlaçtan
Tabak tabak yediler
Sonra haydi dediler
Gidelim yavaş yavaş
Fakat bu üç arkadaş
Bakındı birbirine
Sanki hepsi yerine
Mihlanmışlar gibiydi.
Nihat fesini giydi.
Attı cebe elini.
Yazık ki mendilini
Yakaladı o anda
Gözleri heyecanda
Kızlara doğru baktı
Melahat işi çaktı..
Meğer yokmuş Nihat'ta
Beş kuruşluk kâğıt da
Ötekiler de ise
Bomboş şimdi kese
Tatlıcıya, bu şık bey
Melahat'a âşık bey
Bırakıp paltosunu
Kapattı falsosunu

Saksağan

(*Güleryüz*, 9 Şubat 1338 (1922), Sayı:41)

«Yusuf Ziya» Diyor ki!

Züğürt, derler, yolunu düz ovada şaşırır,
Zengin olan atını yüce dağdan aşırır.
Bu ne doğru bir sözdür, işte misali size
Bu yüreği kederli «Çimdik'in» hali size

Kabahat bende midir yoksa kaderimde mi
Bir engin azap olur ömrümün en hoş demi!
Kalbimden yoksulluğun büyük isyanı taşar,
Ben gamlı sürünürüm, eller neşeli yaşar.

Ben bir kadeh rakıyla balık mezesi yerken,
Sırtıma kırk senelik yırtık aba giyerken
Karşımdaki havyar yer, buzlu şampanya içer;
Arkasına atlastan, ipekten kaftan biçer!

Nasibim hasret olur her kime gönül versem,
Güzel çirkin bir kadın sevmez beni seversem
En sonunda aşkımın çıkar bir pot tarafı
Hicran şişeleriyle dolar gönlümün rafi

Bir yüklü cüzdan için gönlüm ihtiyaç dolu
Çabalarım aşmaya ardı gelmez bir yolu
Bir bey geçer «Oto»da yanımdan rüzgâr gibi
Cebinde elli tane yirmi beşlik var gibi

Karar verdim nihayet kaçıp uzaklaşmaya
«Ümit» vapuru ile denizleri aşmaya
Toprağında, suyunda teselli dolu diye
Haykırdım «Geliyorum ey Anadolu!» diye..

Veda ettiğimiz gün hava tıpkı bir yazdı
Yanımda üç arkadaş birçok manzume yazdı
Ben baktım İstanbul'un sisli manzarasına
Dedim ki: Veda olsun hayatımın yasına!

Lakin bu hayalimin sonu tatlı çıkmadı,
Kader bana ettiği işkenceden bıkmadı
«Faruk»la ikimize pasaportu verdiler
Bizi tekrar gerisin geriye gönderdiler!

Geriye geldim fakat sönmedi hiç ümidim
«Bu ümidim olmasa yaşayabilir miyim.»
Üstadımız değerli şimdi ettim dehalet.

Muharrir: Y. Ziya

Müstensih: Necdet Rüştü

(*Güleryüz*, 16 Şubat 1338 (1922), Sayı:42)

Manzume:

Mal Bulmuş Mağribî

Yüce ormanlarda kulak büyüten
Evvel zamanların azılı kurdu
Bir gece ağıla girmeyi kurdu.
Yollara döşenmiş beyaz bir keten...

İhtiyar çobanın elinde finten,
Bazı uyuklardı, bazı okurdu;
Yanında karısı çorap dokurdu;
Tezek kokusuyla gevşemişti ten.

Köpekler havladı kurt yaklaşınca,
Hayvan gürültüden, salaklaşınca,
Sıçradı o anda binek taşına.

Çoban kapısını yavaşça açtı,
Fırlattı finteni kurdun başına;
Canavar kitabı alınca kaçtı.

Yahya Kemal

Yahya kemal Bey'in hece veznine sıkı sıkıya müdafaalarından üzerinde manzumeleri olduğunu sezmiştik. Bu kere yankesicilikten şairliğe dönen genç, üstatla konuşurken el çabukluğuyla ceplerini karıştırmış ve boş bir cigara kutusu kapağında yazılmış olan şu yukarıdaki manzumeyi bularak bize getirip beş kuruş mukabilinde sattı.

(*Güleryüz*, 16 Şubat 1338 (1922), Sayı:42)

İmzalar:

1

«Dertli»

İbrişimle daima bıyığı matruş gezer,
Cebinin bahçesinde üç buçuk kuruş gezer!

Kopuk, eski bir püskül var kalıpsız!
Her gece «İtilafın» yatar bir hanesinde!

«Şarkın Sultanları»na bir zaman gönül verdi
Bir sultan bahçesinde bekçiliği severdi!

Mevzun bir istidayla her akşam içer meyden
Ah eder dinleyiniz diye bir parça neyden!

Panjurlardan bekleyip bir sevgili bakış,
Cevizlik'te abasız geçirmişti bir kış.

Uzaktan gönül çekip hasret kalınca «ay»a
Dertli oldu bakarak zamanlarca «ayna»ya.

Nihayet kavuşturup göğsünde kollarını
Başladı beklemeye «ümit» dolu «yarın»ı

K. R

(*Güteryüz*, 16 Şubat 1338 (1922), Sayı:42)

Fahriye

Edep meydanında şiirsiz şahım
Yazarsam dünyayı tutar bir ahım
Leyla'yı yazdım da Mecnun'um kaldı
Dergâhta hep ihvan-ı meftunum kaldı
Bu sefer Yakup'un erenler bağı
Şiir yaylasına kurdu otağı
Lakin bir basarsam ben divanı
Yıkarım, yakarım dört bir yanımı

Haşim'in havuzuna kurbağa düştü
Şimdi hep kariler ona üşüştü
Fakat ben bir gazel yazıp çıkarsam
Kariyle dolacak evim ve arsam
Velhasıl «Yahya»yım rakibim yoktur
Şiirde, edepte sermayem çoktur.

Y. Kemal

Müstensihi Keçe Külâh

(*Gülyüz*, 16 Şubat 1338 (1922), Sayı:42)

«Ateş Böceği» Diyor ki!

Gözleri siyah mine.
Hayranım biçimine.
Aşkî bir kızıl şarap,
Doyulmaz içimine.

Saçlarını tutarak
Başında olsam tarak!
Yüzü pembe gül gibi,
Bir buse almak yasak!

Çektirir cefasını,
Sürdürmez sefasını,
Ellere mi saklıyor
Gönlünün vefasını

Ağlar gece-gündüz
Çilem dolmadı henüz
Ömrümde senin gibi
Görmedim bir «Gülyüz»

Süslü, küçük evi var
Baba denen devi var
Hasretinin gönlümü
Kaplayan alevi var.

O bir bahar çiçeği
Ben bir «Ateş böceği»
Vefasızın yok gibi
Beni güldüreceği!

Aylarca «Necdet Rüştü»
Falcılarla görüştü.
Falcı diyor: Sevgilin
Yeni bir aşka düştü!

Necdet Rüştü

(*Güleryüz*, 23 Şubat 1338 (1922), Sayı:43)

Mizah Şairleri

Mizah şairleri, şaklaban beyler,
Her biri bir türlü teşâur eyler.
Aman bir görseniz ne tuhaf şeyler:
Kimi aruz yazar kimisi hece
Kimisi Lazca yazar, kimi Çerkezce

Bunlardan en başta Fazıl Çelebi,
Leb demeden anlar maşallah lebi.
Ağzında daima sakız leblebi:
Çiğniyormuş gibi «rı»ları yutar,
Adadan oltayla espiri tutar.

İkincisi meşhur Halil Nihat'tır
Nüktesi hem cansız, hem bayattır;
Süleyman Nazif Bey ona kanattır:
Beriki çırpınır öteki uçar
Filozof da kızar, ağzını açar

Üçüncü olarak Abdülbaki var,
Her beytinde «mey»le «sâki»var;
Bu bir çeşmedir ki boş yere akar:
Ya ağzına güzel bir tıkaç lazım

Ya kariye geniş bir bakraç lazım

Yusuf Ziya başka yolun yolcusu,
O, hececilerin en çapulcusu;
Takımda Seyfi'dir, onun solcusu;
Bu hokkabaz şair hepsinden yaman,
Çekmeyen kalmadı ondan el-aman!

Sonradan mizaha dökenler işi,
İrili ufaklı sekiz, on kişi;
Sıkıyı görünce, bunlar kirişi:
Kırarlar sanırım mizahilikten,
Deveci ne anlar sipahilikten.

Hemrah

(*Gülyüz*, 2 Mart 1338 (1922), Sayı:44)

(A. K.) Diyor ki:

Olmadı hiç umurun,
Yıktın Anadolu'yu
Bilmezsin bu yağmurun
Ardındaki doluyu.

Vazgeç artık seferber
Olma, ey harp babası!
Toplayım mı haber ver.
Fakat tarağı, tası.

Şimdi ben doya doya
Küfürleri saçarım.
Geldiğin gün buraya
Atina'ya kaçarım!

(M. K.) Diyor ki:

Kıskanmana şaşarım
Şanımlı (...)zade!

Ben atımı koşarım,
Sen kalırsın piyade.

Göğsü imanlı Türk'ün
Yoktur cihanda eşi.
Doğdu azmimle bugün
İstiklalin güneşi.

Ateş Böceği

(*Güteryüz*, 2 Mart 1338 (1922), Sayı:44)

Devr-i Âlem

Benim tayyaremin motoru aşktı,
Râsıdı gönüldü, hayal kanadı.
Râsıdıma dedim haydi gezelim;
Kadın dünyasında biz iklim iklim...
Siyah gözlülerin esmer ufkunda,
Bulutlardan bile sızardı sevda.
Lakin öyle sevda ki her bir seyyah;
Aşkın esrarına olamaz agâh.
Ela bakışların berrak siması;
Hatırlatır bana sahte elması.
Mavi göz kışın mavi semadır:
Harareti bile kıştan kalmadır.
Yeşil göz türbe, aşkın türbesi.
Ölmüş aşkın ise duyulmaz sesi?
Çakır göz gibidir kısa kirpikler.
Ruhu okşar uzun olsa kirpikler.
Her yerde gezdirdi râsıdım beni,
Gördüm esmer, beyaz, sarışın teni!
Bitmeseydi eğer arzu benzini
Bir zenci kızının siyah izini
Kaçtırmazdım gözden, takip ederdim:
«İşte devr-i âlem yapıldı» derdin!

Azade

(*Güteryüz*, 2 Mart 1338 (1922), Sayı:44)

Şanlı Asker!

Beline sarmışsın, mavzer fişengi
Şevk ile beklersin, Yunanla cengi
Tunç gibi kararmış yüzünün rengi,
Yurdumun bekçisi imanlı asker,
Ey arslan yavrusu, ey şanlı asker!

Yunan'ı kaç yerde geri çevirdin,
Önüne geleni yıktın devirdin,
Sen bu topraklar için varını verdin,
Yurdumun bekçisi imanlı asker,
Ey arslan yavrusu, ey şanlı asker!

Azminle titrettin, bastığın yeri,
Görmedi bu cihan böyle askeri,
Gönül nasıl sevmez sen gibi eri,
Yurdumun bekçisi imanlı asker,
Ey arslan yavrusu, ey şanlı asker!

Sakarya boyunda yüce nam aldın,
Kargını düşmanın bağrına saldın,
Böyle bir mukaddes kavgaya daldın,
Yurdumun bekçisi imanlı asker,
Ey arslan yavrusu, ey şanlı asker!

Türkünoğlu

(*Gülyüz*, 9 Mart 1338 (1922), Sayı:45)

Papulas!

Anadolu havası hoşuna gitti,
Baktın ki bir açık meydan Papulas,
Çektiğin emekler boşuna gitti,
Attılar sana da tırpan Papulas!

Ordunu kaptırdın bir büyük sele,
Ne kuyruğu kaldı ne de bir pele,

Yuları verdiniz nihayet ele,
Sen misin çiftmeyi atan Papulas!

Sırtına vurdular bir eski palan,
Sen misin sahipsiz ambara dalan,
Elbette bulunur bir kamçı çalan,
Dörtlü avluyu dolan Papulas!

Sağlamdır bu sefer takılan köstek,
Kırılmaz kapıya vurulan destek,
Var ise sopaya sırtında istek,
Bir daha bu yana dayan Papulas!

Türkünoğlu

(*Güleryüz*, 16 Mart 1338 (1922), Sayı:46)

Ona:

Hem dersin ki alevlendi bak yanıyor şu ocak,
Hem taşırısın odunları, sabahları bir kucak,
Bu günlerde emin ol ki üflediğin o ateş,
Senin gibi marsıkları eteğinden yakacak!

Cenap'a:

Bir zamanlar ticaretin ta dibine dalmıştın,
(Hac Yolunda) gezer iken hayli şöhret almıştın,
Biz vesika ekmeğini büker iken burada...
Sen Şam işi baklavayı fırınlara salmıştın!

Ahmet Rasim Bey'e:

Ağa beyim, sen ne için dokunursun bam tele,
Oynadığım şu oyuna dikkat ile bak hele,
Attığın zar hep dubara gelir ise efendim,
(Mars) olursun çatallaşır hem o zaman mesele!

Feylesof'a:

Diyorsun ki şu hanımlar bana niçin bakıyor,

Zannedersem gönülleri saçlarıma akıyor,
Sen ne kadar kalbinde emelleri saklasan,
Erbap olan meseleyi sözlerinden çıkıyor!

K. N.

(*Güleryüz*, 16 Mart 1338 (1922), Sayı:46)

İstedğim Şey..

Şu dünyadan dileğim:
O civelek sevdiğim,
Biraz ekmek, biraz su..
Ne fırkacılık namı,
Ne rütbe ihtişamı,
Ne zenginlik kaygısı.

Didişmekten bezginim:
Yok kimseye ne kinim,
Ne hasedimden eser.
İnlerken aşk-ı tanburem
Başımdan buram buram
Sevda yelleri eser.

Kimi nam almak ister,
Kimi hep çalmak ister,
Kimi düşmüş süsüne!
Çubuğumu yakayım,
Ses vermeden bakayım
Dehrin gürültüsüne!

Ateş Böceği

(*Güleryüz*, 16 Mart 1338 (1922), Sayı:46)

Gunaris'in Fikri

Avrupalı bu milletten itimadı kaldırdı,
Onun için mebuslar da üzerine saldırdı,
Kara bahtım bana kırktan sonra sazlar çaldırdı,

Ne Avrupalı bu Frenkler bize para vermedi,

Haftalarla gözlerime uyku bile girmedi!

Mevkiimden düşecektim, canım fena sıkıldı,
O sırada zannettim ki (parlamento) yıkıldı,
Sükût ettim, boğazıma sanki bir şey takıldı,

Ağlayarak hemen oradan çıktım, eve gittim ben,
Bunlar ile uğraşmaktan harap oldum, bittim ben!

İstranos, boşo moşo kıvıramaz bu işi,
Bu milletin tepe üstü pek yakındır gidişi,
Sakarya'da Papulas'ın kalmamıştır tek dişi,

Domuz gibi giden asker tazı gibi dönüyor,
O da, yağsız kandil gibi üflemeden sönüyor!

Yine kalkıp mevkiime geldim ama ne fayda,
Kıyametin en büyüğü kopacaktır bu ayda,
Bugün fırsat elde iken basayım bir kalay da...

Gelecekler temizlesin sonra artık içini,
Biraz daha sallayayım Yunanistan piçini!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, 23 Mart 1338 (1922), Sayı:47)

Küfe Getir

Titreye titreye çıktık bahara,
Pılıyı pırtıyı attık kenara
 Tipinin önünden kaçtık, savuştuk
 Şubatı atlattık marta kavuştuk
İlklere kadar geçmişti ayaz,
Bakalım tatlı mı geçecek bu yaz.
 Maaşlar yoluna girer mi dersin,
 Memurlar murada erer mi dersin.
Aylığı peşince alır mıyız biz.

Yok, yine parasız kalır mıyız, biz.

Bakkalla bozdumdu zaten arayı,

Görürse yumuşar belki parayı.

Ekmekçi kapıdan çekti ayağı,

Gelseydi, yüzde yüz yerdı dayağı.

Kirayı veremedim mucir köpürdü,

Onunla davamız bir sene sürdü.

Kış ortası herif bizi ataydı,

Tencere tavayı gelip sataydı.

Halimiz pek yaman olurdu elbet,

Oturup, uğraşmak canıma minnet...

Zavallı almadan üste de verdi,

Yeniden bir hayli masrafa girdi...

Düşündü, taşındı evini sattı,

Benim de borcumu, böyle kapattı!

İş kaldı şimdilik sade kasaba,

Diyor ki efendi bir bak hesaba!

Dedim ki borcumu helal et bitir,

Canımı alırsan bir küfe getir!

Şirin

(*Güleryüz*, 23 Mart 1338 (1922), Sayı:47)

Zeybekten İzmir'e

Güzel İzmir senin için bu kavgaya girdim ben,

Çok şükürler, gazi oldum, muradıma erdim ben,

Servetimi, sâ mânımı hep yoluna verdim ben,

Yola çıktım, geliyorum; kollarını aç bana!

Üzerinden ay doğarken allar kuşan kaç bana!

Yunanlıyı çevirip de önümüze katarak,

Efzunları sahillerden denizlere atarak,

Hep gaziler ellerinde sancakları tutarak,

Doğru senin filizlenen bağlarına gidelim,

Su başında toplaşalım düğün, bayram edelim!

Ötsün senin bağlarında yine çapkın bülbüller,
Açsın yine bahçelerde karanfiller ve güller,
Tak sinene güzel İzmir yine pembe sümbüller,
Etrafına yine Türk'ün güzelliği saçılınsın,
Biraz gül de nazlı İzmir şu gönüller açılınsın!

Sabahları koyunları ovalara salalım,
Dağarcığa yufkamızla bulamayı alalım,
Gülüşelim konuşalım sefalara dalalım,
Ben elime gümüş telli şen sazımı alayım,
Sen dizimde uyu benim, ben ninniler çalayım!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48)

Bir Daha Mı!

Gençlikte bir akşam külahı yıktım,
Bir mutat güvercin avına çıktım.
Yollarım firaklık sis yok seda yok,
Dedim ki: İsabet, bir aşına yok.
Menzil-i maksuda varınca durdum,
Uzandım kafasına fiskeyle vurdum.
Bir dakika geçmedi kapı açıldı,
Etrafa bir latif koku saçıldı.
Sessizce oradan içeri girdim,
Dedim ki: Çok şükür murada erdim.
Sevdiğim dedi ki: Seni gözledim,
Bu akşam yolunu pek çok özledim.
Eline geçerse fırsatın kemi,
Buraya gelmeyi unutma e mi?
Gülüştük, konuştuk, eğlendik, durduk
.....hülyalar kurduk.
Baktım ki hızlıca vuruldu kapı,
İçimden dedim ki: Hah yuttuk hapı.
İkimizi birden korkular aldı,
Ben camı açarken o dondu, kaldı.

O gelen kapıyı açıp girerken,
Ben hemen savuştum yan pencereden!

Şirin

(*Güteryüz*, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48)

Edirne'den Anadolu'ya

Öz kardeşim beni senden ayırdılar, aldılar,
Bu Yunanlılar ellerini ta bağrıma saldılar,
O gün bu gün saf sinemde yerleştiler, kaldılar,
Gece gündüz talihimi düşünürüm ağlarım,
Senin için matem tutar kararları, bağlarım!

Şanlı kardeş, bırakma sen beni düşman eline,
Şu yaralı vücudumu atma Yunan seline,
Parmağı bir dokunda yüreğimin teline,
Mahzun gönül ah ederek derin derin inlesin
Şu kalbimin feryadını bütün cihan dinlesin!

Anadolu yollarına ben çok kurban vermiştim
Cenk yerinde hep yan yana kavgalara girmiştim,
Bir haledede imdadına can atarak ermiştim.
Senin ile biz el ele nice şanlar almıştık,
Dömeke'de Yunanlıya çok kılıçlar çalmıştık!

Bu ikinci payitahtın bu Osmanlı vatanı,
Hep beraber dökmedik mi buralara Türk kanı?
Yok mu bir fert çıkaracak şu bağrımdan düşmanı?
Efunların süngüsünden kurtarmazsa Hak beni,
Ey kardeşim, ben razıyım baştanbaşa yak beni!

Seleli

(*Güteryüz*, 6 Nisan 1338 (1922), Sayı:49)

İltifat-name

Bak şu mîrin refâtına katmer katmer ensesi
Ol diyarın karpuzuna benzemez mi kellesi

Cedit-i cisre duba olsa pek sezâdır gövdesi
Üç dört metre murabbai kaplar anın kaidesi

Elli dombay yutsa doymaz onun işkembesi
Altın, kâğıt her ne balsa hazmederken midesi

Sû-i hazma sebep olmuş şimdi eytam peltesi
Mısır'a doğru pek bakınmış tahrik-i çarh etmesi
Hemen gitsin inşallah kısmet olmaz gelmesi

E. Adil

(*Güleryüz*, 6 Nisan 1338 (1922), Sayı:49)

Gönül Bu Ya!

Daima çıkarlar geçtiğim yola,
Gönlümün sevdiği üç güzel vardır.
Gezerler naz ile her gün kol kola,
Onlar birbiriyle pek kafadardır!

Birini çehresi buğdayî biraz,
Gözlerine çekiyor hafifçe sürme,
Birisi tombulca beyaz mı beyaz,
Sarışın olan da gözleri görme!

Buğdayî olana abayı yaktım,
Beyaza ben zaten çoktan tutuldum!
Sarışın güzele şöyle bir baktım,
Bu aşk oyununda fena yutuldum!

Sorarım gönlüme bu üç güzelden,
İstersen birini seçeyim sana,
—Diyor ki: Ayrılmam ötekilerden;
Lütfedip hepsini alıver bana!

Seleli

(*Güleryüz*, 6 Nisan 1338 (1922), Sayı:49)

Evliya-yı Cedit

Elde bir keşköl, sırtında, aba
Şeklini görenler sanırlar baba..
Ced ile döküp bir kaba
Evliyanın sazı her telden çalar

Üç asır evvelki gözlerle görür,
Eslâfin gezdiği yollarda yürür,
Okuyandan gamı siler süpürür,
Kederi kökünden vurup balatalar.

Nükteli, zariftir sohbeti, sözü,
Kederli de olsa güleçtir yüzü,
Rasim'le yuvarlar,(merkezde) düzü,
Demlenir, istiğrak bahrine dalar!

Kerem

(*Güleryüz*, 6 Nisan 1338 (1922), Sayı:49)

Haraşo Türküsü!

Haraşo, bu sözde nerden duyuldu,
Hep mirasyediler gitti soyuldu,
Rast gelen yosmaya, bu nam koyuldu,
Haraşo, haraşo aman haraşo,
Sizi tanıttı zaman haraşo!

Çarşıda, pazarda, otelde, (bar)da,
Yağmurda, tipide, fasl-ı baharda,
Haraşo geliyor, çekilin varda,
Haraşo, haraşo aman haraşo,
Sizi tanıttı zaman haraşo!

İstanbul, Kadıköy, hem Karşıyaka,
Haraşo ne de hoş yapıyor caka,
Ruslar da edermiş gönülle şaka,
Haraşo, haraşo aman haraşo,

Sizi tanıttı zaman haraşo!

Bu seyyal gönlümüz nasılsa aktı,
Bilmem ki hangimiz kancayı taktı,
Çoğumuz duymadan abayı yaktı,
Haraşo, haraşo aman haraşo,
Sizi tanıttı zaman haraşo!

Şirin

(*Gülyüz*, 13 Nisan 1338 (1922), Sayı:50)

Gunaris Ne Diyor?

Yunan Meclisinde

Efendiler: Kaçazayiz yavas yavas İzmirden,
Gelezeyiz atınaya toparlanıp hep birden,
Düsezeyiz ondan sonra teker meker sedirden,
Bu çok fena isler gelip Yunanlıya çatıyor,
Hallaç topu gibi yürek gümbür gümbür atıyor!

Barba Yarpo efzunları Anadol'a tasirdi,
Düşünceden ordumuzda pusulayı sasirdi.
Gice gündüz plan yapup kafasını tasirdi,
O diyor ki benden yana bu kavgaya bir paso,
Atina'ya döner dönmez ona çekin siz yaso!

Kraliçe bu gidişle çok harabat olezak,
O zavallı ağlayarak saçlarını yolezak,
Türkler bizim Anadol'da papuçları bulezak,
Ben acırım Papulas'a ,Meteksas'a, Sava'ya,
Zahmetleri hepsi gitti bütün bütün havaya,

Drahmi bu günlerde birdenbire bak düsdi,
Ne de çabuk çorbacılar bankalara üsüsdi,
Halimize düşmanlar da kahkahayla gülüsdi,
Ortalığa eğlenceli bir kepaze olduk biz,

Felaketi arar iken Anadol'da bulduk biz!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, 13 Nisan 1338 (1922), Sayı:50)

Avni'ye Nazire:

Kaside-i Matbûât-ı Der-İslambol

Dergâhımı her külliye-i virâna değişmem,
Kişverleri ben mahfel-i turâna değişmem.
Yahya ile Faruk-ı zaman olsa da pîrim,
Her şairi bir Seyfi-i Orhan'a değişmem.
İlhâmımı bin bir kadının vuslatı sarsın,
İlk ağrımı ben âfet-i devrâna değişmem.
Bir havz-ı ela dense sezâ şair-i hazinim,
Ben havzımı bin halka-i ummâna değişmem.
Baykuşla veda etmişken Fahri-i zakkum
«İlk şair»i sultan-ı arûzâne değişmem.
Bir müjde-i Falih de bana verdi selamı,
Yakup'u ben ervâh-ı perişana değişmem.
Yok beis gücendiyse eğer Halide Nusret,
Ben kimseyi nüzhetli Neriman'a değişmem.
Bin tonluk eser yazmalıdır mîr-i Celal'im.
(Cezrîleri?) ben usta-i Numan'a değişmem.
Ey mîr-i Nazif varsa Züleyha-yı muhabbet,
Menfâyı hemen anber-i Tahran'a değişmem.
Parlarsa şafak yıldızı ey Haşim-i evvel
Sina-yı zeri hufre-i hüsrana değişmem.
Şübbân-ı hicâdan o beyaz gölgeli şair
Sahir beyi (kasvatdaki?) buhrâna değişmem.
Fazilla Nihat boks ediyor bahr-i hezelde
Ben onları erkân-ı sporâne değişmem.

Sene 327

F. A.

(*Güleryüz*, 13 Nisan 1338 (1922), Sayı:50)

Elbette Bir Yer Bulacak!

Diplomatlar Cenevre'de konferansı kurdular,
Siyasetten, selametten söyleştiler, durdular,
Fakat Şark'ın kıymetini bilmem kime sordular,
Bu kahraman Türk erleri girmez ise araya,
Bir ufacık ilaç bile bulamazlar yaraya!

Avrupalı konferansta bize bir yer vermezse,
Türkler gidip şu toplana konferansa girmezse,
Zapt edilen kararlara Türk reyini vermezse,
Gıyabında verilecek emirleri tutamaz,
Türkler artık kanıksadı böyle dolma yutamaz!

Ecdadımız gemileri yürütmüştü karadan,
Ahfâdı da Anadolu'da mucizeler yaratan,
Bugün Türkler bu mecliste çıkar ise aradan,
Düşünülen tedbir, derde sanma deva edecek,
O kararlar, bu yaralar hepsi boşa gidecek!

Üç yüz milyon İslam bugün ona dikti gözünü,
Hep çevirdi Avrupa'ya o heybetli yüzünü,
En sonunda dinletecek bu dünyaya sözünü,

Konferansta kendisine elbet bir yer bulacak,
Dertlerini anlatacak mutlak bir er bulacak!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, 20 Nisan 1338 (1922), Sayı:51)

Para

Senelerce sana hasret taşıyan
Bir gönülle aguşuna atılsam.
Ben de artık ferihfahur yaşayan
Bahtiyarlar arasına katılsam!

En eskimiş, en yağlı bir ellilik,

Bence bütün şiirlerden güzeldir.
Hatta puldan yapılan şu metelik
Emin Bey'in bin şiirine bedeldir.

Kadir Mevla'm eğer senden uzakta
Bana takdir eylemişse ölümü;
Emin ol ki rahat etmem toprakta,
Cennette de avutamam gönlümü.

Anladım ki sevda, gençlik, şeref, şan
Asılsızmış şu yalancı dünyada.
Anladım ki ancak sana kavuşan
Bu âlemde eriyormuş murada.

Sen olursan her şeyden zevk alarak
Ömrün bütün lezzetini sezerim
Zevk ve sefa âlemine dalarak
Gündüz uyur geceleri gezerim.

••

(*Güleryüz*, 20 Nisan 1338 (1922), Sayı:51)

Eski Zaman Hanımları

-1-

Uçkurulu çarşafı topuğa kadar,
Makbuldü kırmızı kınalı eller,
Pek çoğu tekkeye kurbanlar adar,
Bir gümüş kemerle bağlanır beller!

Modaydı kollara bilezik takmak,
Gelinler tezgâhta yerli bez dokur,
Pek ayıp sayılır arkaya bakmak,
Gençleri Leyla'yı Mecnun'u okur!

Nadiren duyulur görüp de almak,
Erkeğe kızları analar bulur.

Hoppalık sayılır bir çalgı çalmak,
Öylesi kahvede tefe koyulur.

Şirin

(*Güleryüz*, 20 Nisan 1338 (1922), Sayı:51)

Hüseyin Dayı'dan Çorbacıya

Kahpe yunan İzmir'ime vuruldun,
Hemen geldin o bağlara kuruldu,
Ağlamaktan sızlamaktan yoruldu,
Verir miyim o gelini ben sana,
Hele benim bir gözüme baksana!

Gökyüzünden bize ateş döksen de,
Farz-ı muhal şu dağları söksen de,
Karşımızda dizüstüne çöksen de,
Yine onu yunan sana veremem,
Bile bile esarete giremem!

Bu uğurda ayağımı, direrim,
Senin ile çok belaya girerim,
Elbet bir gün muradıma ererim,
İzmir'ime bayrağını astırmam,
Öz yurduma ayağını bastırmam!

Haydi savuş ciğerini yakarım,
Kurşunumu ta alına çakarım,
Kuyruğuna tenekeler takarım,
Beklediğim günler elbet gelecek,
Türk süngüsü bağrınızı delecek!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Nasılmış?

Ben seni bilirim hünerin çoktur,
Bin türlü ayıbını örtüp kapattın,
Hal böyle giderse işlerin bo..dur

Milletin aşına soğuk su kattın!

Muhafif semtlere bir yelken açıp,
Köşeden köşeye atlayıp kaçıp
Nifakın tohumunu ortaya saçıp
(Lider)in başına kabak patlattın!

Mektepten dışarı derhal atıldın,
Damgalı sürüye sen de katıldın,
Bilmem ki fenere kaçta satıldın,
O renkli papelin tadını tattın!

Nafile emeğin gidiyor boşa,
Gitmedi (beyit)ler (mani)ler hoşta,
Bostanın suyunu vurdun yokuşa,
Bir zaman laf diye karpuz da sattın!

Araya fesadın tohumunu ekme,
Daima düşmanlık ipini çekme,
Gençlikten inince beline tekme,
Bak nasıl devrildin sırtüstü yattın!

..

(*Güteryüz*, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Yeni Zaman Hanımları

-2-

Çarşafklar kısaldı ta çıktı dize,
Modaymış saçları arkadan sıkmak
Sürmeler, allıklar, pudralar yüzde,
Giyinip kuşanıp sokağa çıkmak!

Bu hanım şirkette şimdi muhasip
Öteki terzidir hep dikiş diker,
Beriki avukat yanında kâtip.
Aliye çöpçüdür süprüntü döker!

Komşunun kızı da geçen gün parkta,
Gezerken bir tüccar sevdi de aldı.
Annesi ağlıyor, şimdi merakta,
Ne yapsın zavallı şaşırıldı kaldı!

(*Güleryüz*, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Oldu Hep

Sanma asrın kızları serpildi fettan oldu hep
Vakti gelmişler bile ahu-yı meydan oldu hep

Bâd-ı nekbet öyle vurmuş ki şekl-i ismeti
Sîne gerden kol bacak baldır perişan oldu hep

Yırtılıp yükseldi her düşkün etek diz altına
Eski çarşafklar birer manalı fistan oldu hep

Pudra düzgün sürme allık gizli her bir çehre
Yaptığı çapkın tebeddül den peşimân oldu hep

Yüz açık gerden açık baldır açık kollar açık
Her açıklık fitnede katmerli şeytan oldu hep

Çiğneyip bir sel gibi mecrasını birden bire
Bahsimiz bir haftadır İran ve Turan oldu hep

Sence bunlar bir ufak bardakta amma fırtına
Bak taşımca bastı sel etrafı tufan oldu hep

Sorsalar inkâr eder amma o istifalara
Bâis-ı evvel şu boş zannımca mihran oldu hep

Hey ne halttır ki bilmem nağme-i şappurdan
Coştı kaymaklar bütün çalkandı ayran oldu hep

Ali Haydar

(*Güleryüz*, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Bir Manzume-i Takrîziyye

Şair-i muciz-beyan hem-nâm damad beni
Hazret-i mîr-emiri bir daha girmez ele
İktidar tabını takdir eder üstad olan
Çeşm-i âlem görmemiştir mislini görmez bile
Eyledi on cilt ile tertip divan-ı beliğ
Mazhar oldu her sahife feyz ü hiss menzile
Nağme-i lahûttur el-hakk sarîr-i hâmesi
Her beyan ateşini saldı dehre velvele
Es-salâ yârân nazm ü neşre şimdi es-salâ
İşte meydan hüner çıksın huzur-ı ekmele
Nefi-i fahhârı eylerdi kalemle hâk-sâr
Pîş-gâh- 1 savletinde bir görünseydi hele
Serfûrû etmem hesap-ı ebcede tarih için
Kîl ü kâl mühmel ü menkût zâid meşgale
Bin kaside altı bin tarih ile kırk bin gazel
Bastı külliyyatını beş yüz otuz bin beyit ile
Erenköy

Suat Nazmi

(*Güleryüz*, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Sırası Değil!

Kerem et devletlü nedir bu öfke
Sana vur dedikse kırası değil!
Kemal'in yakana sürdüğü leke
Mürekkeptir, ocak karası değil!

Bilirim sıkılır evde boş duran,
Kavgadır uyuşuk kanı coşturan.
Yangına körükle seni koşturan.
Bu işin keyfidir, parası değil!

Kişinin dostuna sıdkı bütünse,
Böyle dava açmaz biraz düşünse.
El âlem içinde sohbet için
Mahkeme direkler arası değil!

Sen muhalefete ant içtin peşin.
Azıcık yan çizdi sonra gidişin.
Dostun ona kızmış, fakat bu işin
Beni hayran eden orası değil!

İçyüzü bilinmez her ant içenin.
Hele matbuata sürtüp geçenin.
Gazetecilikte rayiç akçenin
Yazısı okunur, tuğrası değil!

Değişip dururken âlemde her şey.
Balmumcuzadenin inadı ta ki!
Bence sen haklısın Lütfi Fikri Bey
Bu dünya durdukça durası değil!

Kemal'in işi yok hiss-i nedemle,
Kanyor yarası tîğ-i sitemle
Kanmak merhemiyle, dest-i keremle
Onacak bir yürek yarası değil!

Cemiyet tabidir bir itikada
Odur kıymet veren her içtihada
Şevk ile koşarken herkes cihada
Elbet ihtilafın sırası değil!

Gel inan sözüme, bırak hiddeti!
Kantara vurdum ben o hamiyeti
Bir Ali Kemal'in bütün sıkleti
Senin sakalının darası değil!

(*Güleyüz*, 4 Mayıs 1338 (1922), Sayı:53)

Olmaz!

Halli her matlabın asan olmaz
At olur bazısı da meydan olmaz

Kârı sövmektedir Artin Kemal'in
Böyle pek yüzlü bir insan olmaz
Kazanır Ay Dede bir çare bulur
Herkesin ortağı Mihran olmaz
Gerçi heccav ama Abdülbaki
Hazret-i Tahir'e akran olmaz
Dede Haşim hezeyan ettikçe
Kimse dergâhına mihman olmaz
Rejinin nazlı muharrir beyine
Kim demiş dikkate şayan olmaz
Yeniden neşrediyor yazdığımı
Fazıl Ahmet gibi şeytan olmaz

••

(*Güleryüz*, 4 Mayıs 1338 (1922), Sayı:53)

Ramazan Manileri!

Gündüzleri bayılırım,
İftar eder ayılırım,
Mahallede bekçi oldum...
Ben de erkân sayılırım!

Diş kirası almam demem,
Revaniye dalmam demem,
Sahura da kal dersiniz,..
Merak etme kalmam demem!

Çorbayı peşin içerim,
Ette yağlıyı seçerim,
Tatlı börek olur ise...
İspanaktan vazgeçerim!

Tabak tabak olsun börek,
Çekti onu çünkü yürek,
Sütlaca ben bir dalarsam..
Ense dümen kollar kürek!

Varsın fazla olsun (döner)
Bağrım hoşaf ile söner
Öyle mide yüklerim ki...
İşkembe ta dize iner!

(*Güteryüz*, 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54)

Karısından Şikâyet Eden Bir Adam

—Hoca Efendi, işim yaman;
Bir çare bul bana aman!
—Ne var, oğlum!
—Nem olacak,
Şu perişan halime bak!
Evde karımın elinden.
Neler çekiyorum bilsen!
Her gün dırlanıp duruyor,
Günden güne kuduruyor.
Hoca Efendi, açık söyle!
Ölünceye kadar böyle
Kahr içinde yaşayım mı?
Şu kaltağı boşayım mı?
—Tahammül et oğlum biraz!
—Hocam tahammül olunmaz
Dırıltısına lafına
Can dayanmaz israfına
—Yaa... O halde bırakıver!
—Öyle ama, âlem ne der,
Yirmi yıldır karı koca
Olduk yaşıyoruz hoca;
—Tahammül et oğlum!
—Doğru
Yalnız bu olsa kusuru
Belki tahammül ederim;
Başa gelmiş bir şey derdim.
Hocam bilmezsin bizimki

Çekilecek dert değil!
Bilmem şeytanlar mı dürter,
Çıkıp sokaklarda sürter.
Rüsva oldum el âleme.
Aman, tahammül et deme!
—Bırakıver!

—İyi ama,
Ben yaştaki bir adama
Bundan sonra kim varacak?
Bekâr hayatı yaşamak
Kolay değil hocacığım!
Bana kim der kocacığım?
Çocuklarıma kim bakar?
—Ee, mademki zaruret var
Tahammül et, dişini sık!
—Bitti tahammül artık!
—Bırakıver!

—İyi, sade...

Hoca kızar pek ziyade.
Der ki: Behey koca ahmak,
İnsaf et de beni bırak.
Takılıp gelme peşime;
Bırak gideyim işime!

**

(*Güleryüz*, 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54)

Zafere Doğru

Yine Şark'ın afakını kara duman bürüyor,
Bak Gunaris Atina'da vakit vakit ürüyor,
Arslan ordu hudutlara doğru kalktı yürüyor,
Türk ordusu kılıcını kargısını biledi,
Kumandanlar ulu Hakk'tan zafer diledi!

Şanlı ordu boynu bükük garip vatan senindir,

Topraklarda akıp giden bu al kanlar senindir,
Haydi artık, zafer senin şerefle şan senindir
Ey Türklerin mert ordusu, ey fedakâr erleri,
Kurtarınız düşmanlardan şu çiğnenen yerleri!

Volkan gibi ateş saçıp seller gibi akarak,
Gökler gibi gürleyerek şişek gibi çakarak,
Yıldırımlar gibi inip düşman bağırı yakarak,
Yunanlının cephesini eritiniz, yarınız,
Al bayrağı açarıktan ta İzmir'e varınız!

Pelevne'nin, Dömeke'nin, Sakarya'nın şanına,
Bir de İzmir gazasını ekleyiniz yanına,
Ot tıkayıp Yunanlının borusuna, çanına,
At topunu aslan ordu fezalarda inlesin,
Zaferinin fermanını bütün dünya dinlesin!

Çileli

(*Güteryüz*, 18 Mayıs 1338 (1922), Sayı:55)

Lütfi Fikri Lisanından:

Tam Sırasıdır!

(Kemal)in beynine vurduğum tekme,
Emin ol devletli, hem kırasıdır.
Sen otur yerinde kasavet çekme,
Azizim bu fırsat tam sırasıdır!

Ben çiğ yemedim ki bana dokunsun,
El âlem içinde ismim okunsun,
Sen çıra değilsin çatlak odunsun,
Vurduğum şu balta ta arasıdır!

Bilirim diyorsun nükteli lafi,
Ne için yaparsın her yerde gafı?
Suyunu içtiğin erik hoşafı,
Zannetme nektarın bir birasıdır!

Hep sensin yangına takım kaldıran,
Tulumba peşinde resim aldırın,
Bak sana curalar, sazlar çaldırın,
O işin hem keyfi, hem parasıdır!

Bankanın çekini indirdin cebe,
On bini kim etti zatına hibe,
Her (Sabah) koşturan seni mektebe,
(Kolağ)ın doları çil lirasıdır!

Bu hesap belki de sorulur yarın,
Otelin, balonun masrafı (bar)ın..
Bizimki yakında gelecek (kâr)ın
Şimdilik ufacık bir burasıdır!

Çileli sazını alınca ele ,
Bülbüller konuyor vurduğu tele,
Sabahî faslından bir oku hele,
(Rıza)nın bamteli tam orasıdır!

Çileli

(Güleryüz, 18 Mayıs 1338 (1922), Sayı:55)

Paşamıza Bayram Tebriki

Bak şu aslan kumandana, ne heybetli bakıyor,
Gözlerinden çıkan ateş şimşek gibi çakıyor,
Bu bakışlar düşmanların yüreğini yakıyor!
Azmiyle, tedbiriyle cepheleri yaracak,
Düşmanları çiğneyerek ta İzmir'e varacak;

(Güleryüz) de kutlularken paşamıza bu günü,
Pek yakında şen İzmir de yapmak ister düğünü,
Ulu Mevla gösterecek inşallah o günü,
Ahfat seni müncî diye yâd edecek ey paşa!

Azmin ile, iradenle, aklın ile çok yaşa!

Çileli

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:56)

Kostantin Diyor ki!

Giriyal Gunaris'i devirdiler, yıktılar,
Zavallının borusuna hemen otu tıktılar,
Doğrusu ya, bu hususta pek canımı sıktılar,
Bola koyduk doldurmadı, dolusu da almadı,
Anlaşıldı bu milletten artık hayır kalmadı!

Istiratos idareyi alır iken eline,
Onun dahi dokundular gocunacak teline,
Öyle tekme vurdular ki o incecik bekine,
Geriye oradan savuşmuş da dar tutmuştu sarayı
Altı ayda kapatamaz belindeki yarayı

Milliciler hudutlara yine asker döküyor,
Düşündükçe yüreğime müthiş sızı çöküyor
Üstelik de parasızlık şu belimi büküyor,
Dâhildeki istikrâzlara, derde deva etmedi,
Üç senedir harp ederiz hâlâ dava bitmedi!

Barba, Papu uzaklarda türlü hava çalıyor,
Aman bana para diye her gün haber salıyor,
Ne göndersem ellerinden milliciler alıyor,
İşimizin esasından, bozuk konu temelli,
Ne yapmalı ne etmeli, bilmem ne ..k yemeli!

Kosti

Aslına mutabıktır

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:56)

Mehmet Çavuş'tan Papulas'a

Karşımıza çıkınız da yüzünüzü görelim,
Ardınıza kaz tüyüyle bir nefit yağı sürelim,
Topunuzu çala kamçı Atina'ya sürelim,

Sırtınıza mavzer, fişek her ne varsa atınız,
Atına'ya gidiniz de orda caka satınız!

Olur olmaz patırtıya biz metelik vermeyiz,
Bile bile Girya Papu esarete girmeyiz,
İzmir'imın üzümünü düşmana yedirmeyiz,
Yanılp da çıkarsanız bir kerecik meydana
Hepiniz bilmiş olun boyarız biz al kana!

Nerde kaldı hani sizin o eski sözünüz,
İnönü'nde, Sakarya'da kızarmadı yüzünüz,
İzmir ile Trakya'da kaldı zannım gözünüz,
Türk sinesi çeliktendir dökme kurşun delemez,
Bir Türk dursa bir manganız ona karşı gelemez!

İki yüz bin Türk aslanı hudutlarda yatıyor,
Yunanlılık Anadolu'da bakın nasıl batıyor,
Ordumuzun mert yüreği İzmir! diye atıyor,
Bize aslan demesinler postunuzu delmezsek
Ordunuzu çiğneyerek ta İzmir'e gelmezsek!

Çileli

(*Güleryüz*, 1 Haziran 1338 (1922), Sayı:57)

Uğur Ola Bayram Ağa!

Bayram Ağa gelince gittiği köyden,
Külâhı yanına yıkan yıkana!
Giyinip kuşanıp konaktan, evden,
Fırlayıp sokağa çıkan çıkana!

Giyinmiş kuşanmış, sıklaşmış beyler,
Mesire yerinde zevk sefa eyler,
Çalgılar davullar rakslar heyheyler,
Masanın başında çakan çakana!

Süslenmiş püslenmiş hanımlar, kızlar,

Görenin –nedense- yüreği sızlar,
Yerlere dolmuş sanki yıldızlar,
Beğenip göğsüne takan takana!

Külhanlar oturmuş, bunlara karşı,
Hep birden okurlar «Yangın var!» marşı.
Bir hale gelmiş ki pazarla çarşı,
Abayı parlatıp yakan yakana!

Dönüşte baktım ki Bayram Ağa gitmiş,
O başka yerlere ah sefer etmiş,
Meclisler dağılmış heyheyleyler bitmiş,
Peşinden hasretle bakan bakana!

Çileli

(*Güleryüz*, 1 Haziran 1338 (1922), Sayı:57)

Tepenize İnecek

Bugünlerde Yunanlılar oturdular karaya,
Kurtlar düştü Giryaların belendiği yaraya,
Papulas'ı çıkardılar her nedense daraya,

Anesti'yi getirdiler başkumandan yaptılar,
Bütün bütün şaşırdılar çıkmaz yola saptılar!

Bak Hacı da gelir gelmez yükseklerden atıyor,
Atina'da Giryalara şimdi caka satıyor,
Türk ordusu hudutlarda aslan gibi yatıyor,
Ummadığı yerden bir gün tepesine inecek,
Anesti'yi yakalayıp gırtlığına binecek!

Çoğu gitti Giryacı Hacı kaldı demek pek azı,
Türk dayağı yemek ile geçirirsin bu yazı,
Yunanistan nerde buldu senin gibi bir kazı.

Papu bile bu dayaktan pek yıldırı da savuştu,

O yıkıldı gitti buradan aftosuna kavuştu!

Haydi sen de gel, boyunun ölçüsünü al da gör,
Arslan Türkler ile Hacı, bir kavgaya dal da gör,
Ordumuzun çelik gibi çemberinde kal da gör,

Biz senin de kuyruğuna tenekeyi takarız,
Yuhalarla gezdiririz seyrine bakarız!

Çileli

(*Güleryüz*, 8 Haziran 1338 (1922), Sayı:58)

Severim

Kış günü bağ-zârı pek severim
Deşt-ibi-berg ü bârı pek severim

Bülbülü zâga eylemem tercih
Güle nispetle hârı pek severim

Can sıkar doğru söz bu âlemde
Güfte-hor, jaj-hârı pek severim

Kim ne derse desin Celal Nuri
Denilen na-bekarı pek severim

Süleyman Nazif

(*Güleryüz*, 8 Haziran 1338 (1922), Sayı:58)

Eski Hars

Filozof, duyuldu bak yine sesin
Ben şaştım doğrusu yaptığın işe.
Şair mi, doktor mu, cambaz mı nesen?
Seni de vurduk biz azizim diş!

Ötmüyor o eski ahenkle sazın,
Çekilmez nafîle ne yapsan, nazın,
İnşallah seninle gelecek yazın,
Elbette çıkarım ben bir güleşe!

Ne kadar yârânın yârdakçın varsa,
Toplasın etraftan sana da parsa,
Üstün gel, pehlivanım kuvvetin varsa,
Ya devlet başa, de, ya kuzgun leşe!

Gelmesin sözlerim devletlim acı,
Kaç erden boşandı muhalif bacı,
O başa oturtsan pırlanta tacı,
Billahi yakışmaz öyle kalleşe!

Tefessüh eylemiş böyle bir başı,
Duygusu azalmış, kartalmış yaşı,
Tutar mı o gövde hamiyet aşı,
Köküne kaktığım o kurtlu meşe!

(Çileli) bu işe dalsam mı bilmem,
Dibinden baltayı çalsam mı bilmem,
Bu çürük odunu alsam mı bilmem,
Kantarı, çekisi bir iki fişe!

Çileli

(*Güleryüz*, 8 Haziran 1338 (1922), Sayı:58)

Hacı Anesti'nin Raporu

Ey Çorbacım ben İzmir'de dere, tepe, düz gezdim,
Köşe bucağ hep dolaştım gece ve gündüz gezdim,
Hudutlara yaklaşınca şöyle pabuçsuz gezdim,

Kavga lafı olur olmaz tabansızlar kaçıyor,
Zoru görünce teslim! Diye hepsi bayrak açıyor,
Doğrusu ya milliciler yaman ateş saçıyor,
Fişenk dersin, makaralar batar kalır dere
Süngüye de dayanacak asker hani nerede?

Ne bargirden hayır kalmış ne katırdan, eşekten,
Askerin de gözü korkmuş, hey Çorbacım kötekten

Yılmazsa da o pediler arttan gelen fişekten,
Zannedersem bazıları kavuruyor, yakıyor,
Zavallılar dönüp dönüp gerilere bakıyor!

Hülasası askerimiz mert Türkleri yaramaz,
..... Anadolu'da duramaz,
Böyle asker böyle ordu burada temel kuramaz,
Bizim için bir çare var, o da: derhal savuşmak
Bir gün evvel sağ selamet Atina'ya kavuşmak!

Hacı Anesti

Aslına mutabık.

Çileli

(*Gülyüz*, 15 Haziran 1338 (1922), Sayı:59)

İzmir'e Doğru

Aslan paşam Kocaeli cephesini geziyor,
Düşmanların can alacak noktasını seziyor,
Yunanlılar Türkler ile harp etmekten beziyor,
Hem bu sefer mert ordumuz pek çok işler açacak
Bilmem artık o efzunlar nerelere kaçacak!

Vur ey paşam, görsün yunan Türk iline akmayı,
Vur ey paşam, vur da görsün Samsun'umu yakmayı,
İzmir'ime, Trakya'ma, hain gözüyle bakmayı,
Aslan paşam Yunanlının canevini yakarak,
Geç de yürü ta İzmir'e, mahmuzunu çakarak!

Şanlı ordu hazırlandı işarete bakıyor,
Hücum emri verilince seller gibi akıyor,
Süngüsünü düşmanların ta kalbine kakıyor,
Senin gibi başkumandan böyle yılmaz bir ordu,
İnşallah pek yakında kurtaracak bu yurdu!

Yurdumuzun halâsıyla gülecektir yüzümüz,
Ordumuzun zaferiyle yürüyecek sözümüz,

Türkoğluyuz ta ezelden Hakk'a doğru özümüz,
Zafer denen şanlı tacı ufkumuza as paşam!
Kalksın artık üstümüzden bu sürekli yas paşam!

Çileli

(*Güleryüz*, 22 Haziran 1338 (1922), Sayı:60)

Hey Yavrum Hey!

Bak yine ben sazımı aldım ele,
Dümteki vurmaya ihvan düşünsün,
Biraz neşe geldi devrandan dile,
Maniyi, destanı yâran düşünsün

Özüme çatana ben de çatarım,
Pabucunu alıp dama atarım,
Bir destan yazarım on bin satarım,
Hiç tınma zararı Mihran düşünsün.

Göreyim feylosof kaldırsın başı,
Hiç bakmam, inirim kayayı taşı,
İtilaf alayı yuttu haşhaşı,
Çareyi Mumcu Mervan düşünsün!

(*Güleryüz*) sözüm söz, curası benden,
Mizahi faslından okumak senden,
Yaparız birlikte geleni elden
Bağırıp satmayı külhan düşünsün!

(*Çileli*) sazında bülbüller öter,
Velakin bugünlük bu kadar yeter,
Bir gün gelir elbet bu hicran biter,
Bitmezse onu da devran düşünsün!

Çileli

(*Güleryüz*, 22 Haziran 1338 (1922), Sayı:60)

Takmaya Geldim!

Hey rıza sazımı aldım da ele,
Zatına şöyle bir çatmaya geldim.
Davullar, zurnalar, çâl-parelerle...
Yaheyli bir nara atmaya geldim.

Bak yine çözüldü çenemin bağı,
Dilimiz kalmadı artık durağı,
Derleyip toplayıp tası tarağı,
Seni de önüme katmaya geldim!

Dediler sapmışın bir saçma yola,
Saldırıp durursun hep sağa sola,
Cambazım! Azıcık kendini kolla,
Karşında parende atmaya geldim!

Hiç bakmam çalarım baltayı taşa,
Metelik vermem ben o tüylü başa,
Baksan
Aşına soğuk su katmaya geldim.

İmanım, var mıdır yan bakan bana?
Karşımda durmasın söyle Mihran'a,
O Mumcu denilen sarı şamdana (şemdana)
Bir mum da ben yakıp takmaya geldim!

Türkoğlu

(*Güteryüz*, 22 Haziran 1338 (1922), Sayı:60)

Yeni Fransız Şairleri Üslubunda

-Ahmet Haşim'e İthaf-

1

Semti Cibali
Sarı boyalı.
İbtida şam,
Sonra akşam?!

Benât-ı meknû
Kurtar bunu!
Kafiyesi sâlih,
Biri de sıkı fıkı
Oldu....

2

Hüseyin Cahit Tanin'de?!.
Tahsin Nahit eninde
Büyükada
Bu da orada?
Zavallı alık!
Uzun hastalık...
Boğar!
Dursun biraz,
Ölecek.
Gerçek?
İzdivaç ü zifaf:
Bu pek tuhaf!

3

Gül cemal,
Dalga!
Enver Paşa,
Kavga!

Ş...

(Güteryüz, 22 Haziran 1338 (1922), Sayı:60)

Paşamız Diyor ki:

-Yaşa paşam varol-

Türkoğluyuz, daim böyle istiklâlle yaşarız,
Derelerden atlar, geçer, yüce dağlar aşarız,
Zulmün, kahrın, karşısında isyan eder, taşarız,
Azmimizin karşısında hiçbir kuvvet duramaz,
Aslan Türk'ü Yunan gibi alçak düşman yoramaz!

Bu Türkiye yaşayacak emin olsun bu cihan!

Düşmanlarda var mı acep böyle kavi bir iman?
Belasını bulacaktır pek yakında şu yunan!
Milletimiz adım adım bu gayeye gidecek,
Cihadını zaferlerle mutlak ikmal edecek!

Yılmaz ordu, cephelerde harikalar yarattı,
İnönü'nde efzulara kaçacak yer arattı,
Allah dedi, Sakarya'dan gerilere fırlattı,
Bir hücumda Yunanlıyı ovalara serdi o!
Düşmanları çiğneyerek Eskişehir'e vardı o!

Onun Bülent mevkiine her bir kuvvet varamaz,
Her neferi bir kaledir, her bir kuvvet yaramaz,
Kostantin'in sürüleri o kaleyi saramaz,
Bütün dünya anlasın ki yüzlerimiz ak bizim,
Talebimiz en mukaddes ve en meşru hak bizim!

Çelik yağsa Türk bağrına sular gibi eriyor,
O her karış toprağına sinesini geriyor
Milletimiz yükseliyor gayesine eriyor
Şanlı ordu taç giyeni karşısında eğecek!
Eğilmeyen başı onun semalara degecek!

Çileli

(*Güteryüz*, 26 Haziran 1338 (1922), Sayı:61)

Vız Gelir Bana!

Kafayı çektim mi şevk ile şöyle...
Çalınan davullar saz gelir bana.
Gönülde gam falan kalır mı söyle?
Bir teki yuttukça haz gelir bana!

Kebabı dizdim mi bir kere şişe,
Hiç bakmam ben artık üç ile beşe,
Lebâleb dolsa da okkalık şişe,
Doğrusu yine de az gelir bana!

Oldum mu bir körkütük bulut,
Bakkalı, kasabı hatırda gel tut,
Kalmasa cüzdanda zerrece nukut,
Emin ol o anda vız gelir bana!

Dünyayı verseler bir pula almam,
Borcumu düşünüp derine dalmam,
Okkayı haklasam sızıp da kalmam,
Cilayı verdikçe hız gelir bana!

Bir tutam ot bana koca çayır,
Masanın üzeri meşher, panayır,
İnişten hiç yılmam, çıktığım bayır,
Köprünün üstünden düz gelir bana!

Babahan sızdığından alt tarafı zapt edilememiştir.

Çileli

(*Gülyüz*, 26 Haziran 1338 (1922), Sayı:61)

Terci-i Bend

Halim yine pek harap sâki
Lutf eyle getir şarap sâki
Her katresi eylesün gönülde
Deryalara inkılâb sâki
Bahsetme «peyam»dan hamuş ol
Çektirme bana azab sâki
Asla eser eylemez eminim
Etsen ne kadar itâb sâki
Zira ki o Mumcu-i zamandan
Yok zerre kadar hicap sâki
Fark etmedeyim egerçi bende
Dönmekte yine dolap sâki
Esmekte muhalefet havası,
Azmakta bütün kelâb sâki
Yazmıştı geçende bir makale

Ol Mumcu-i bi-kitab sâki
Naklinden anın –neuzübillah-
Ben eylerim ictinâb sâki

“Gûş etmesün öyle söz kulaklar
“Âlûdesi olmasın dudaklar

Akbaba

(*Güleryüz*, 26 Haziran 1338 (1922), Sayı:61)

Yunan Meclisinde

-Tercümedir-

Giriyalar, düşününüz kaçalım mı buraya?
Yahut ne var, ne yok alıp götürelim oraya!
İyi hesap yapınız ki tutulursak bu raya
Yollar uzak, bir çamura mutlak batar kalırız!
Atina'ya gelmek için zorca izin alırız!

Bu masraflar Yunanlının temelini yıkıyor,
Onun için aramızda her gün cıngar çıkıyor,
Askerimiz Anadolu'da sürünmekten bıkmıyor,
Efzunların çoğu harbi bıraktılar, kaçtılar!
Firariler, ordumuzda büyük rahne açtılar!

Bir geliyor! Lafi çıksın hudutlarda duran kim?
Aman vire ateş eden. Nişan alıp vuran kim?
Kaçarken haber veren, ma-fevkine soran kim?
O inzibat, o irtibat çığırından çıkmıştır!
Açıkçası askerimiz harp etmekten bıkmıştır!

En tatlısı İzmir ile Trakya'yı verelim,
Sonra dönüp Atina'ya muzafferan girelim,
Biz de milli gayemize bu suretle erelim,
Üç yıl değil, on yılda da alamayız İzmir'i!
Siz Türkleri bize sorun dağ devirir her biri!

Anesti'ye sual edin işler iyi gitmiyor,

Papaz Ekis siyaset filan para etmiyor,
Kırk bin efsun gömdük ama hiç yerinde bitmiyor,
Kurduğumuz o hülyalar birdenbire çökecek!
Milliciler mutlak bizi denizlere dökecek!

Çileli

(*Güleryüz*, 29 Haziran 1338 (1922), Sayı:62)

Nişanlılar Türküsü

Biz hepimiz de birer nişanlı,
Gittiğimiz yol, bak daha şanlı,
Haydi yiğitler dağlar dumanlı,
Durmaya gelmez, koşup varalım,
Güzel İzmir'i hemen saralım!

İzmir güzeli karalar giymiş,
Zülfüne düşman, eli mi değmiş,
O dilber yaralı, hasta mı, neymiş..
Haydi yiğitler yâr gelmiş dara,
Gidip bakalım, derin mi yara!

Baykuş tünemiş, viran bağında,
Çoban gezmezmiş, yüce dağında,
Yere kapanıp şen ocağında,
Dertliyim diye, ağlarmış İzmir,
Başına kara bağlarmış İzmir!

Kalkın yiğitler yolu yaralım,
O garip yurda koşup varalım,
Güzel İzmir'i hemen saralım,
İzmir'e nişan günüdür bugün!
Haydi orada yapalım düğün!

Çileli

(*Güleryüz*, 29 Haziran 1338 (1922), Sayı:62)

Öyle Mi Oldu Böyle Mi?

Geç oldu fakat temiz oldu

O, gözler kararmış, gözler dumanlı,
Çıkınca meydana sandık sis oldu.
Dediler bu gelen Balta Limanlı,
Kendini bilenler müvesvis oldu!

Fırka-i maluma geçince re'se,
Bir meclis toplandı, açıldı celse,
Dediler orada yenilen herze,
Erenler doğrusu, pek nefis oldu!

Etrafa serpildi hep tohum-ı nifak!
Dâhilde kalmadı artık ittifak,
Milletin varını berây-ı infak..
Haydut çeteleri hep milis oldu!

Siyaset sözleri hep dünyayı tuttu,
Sandılar bu sözü millet de yuttu,
İstibdat namına destan okuttu,
İşiten kulaklar hemen is oldu!

Mahutlar tam işte o zaman coştı,
Filozof çarçabuk Paris'e koştı,
Böyle bir sulh yapmak hakikat hoştu
.....!

O anda çevrildi, tersine duran,
Dinlenmedi tozdan okunan ferman,
Yükünü devirdi, çamura kervan,
Bir çuval incir de orada pis oldu!

Atladı, zıpladı. Dolaştı cambaz,
Anladı takdire tedbiri uymaz,
Nihayet eline geçirdi bir saz,
Dedi ki: Talihim pek hasîs oldu!

Türkoğlu silahı pek yaman kurdun,
Bu sefer turnayı gözünden vurdun,
Rakibe çok çetin bir hesap sordun,
Hakikat bu şiirin pek selis oldu!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, 29 Haziran 1338 (1922), Sayı:62)

Terci-i Bend

-2-

Sâki yetişir bırak bu nazı
Gûş eyle şu ettiğim niyazı

Doldur kadehe şarab-ı nâbı
Terk eyle hicap u ihtirâzı

Molla Said'e benzemem ben
Bir tutma benimle yobazı

Ben nûş ederim şarabı Molla
Yer fodulaya doldurup piyazı

.....

Ben aldamam zevahiriyle
Rana bilirim o hilebazı

Devr oldu baru riyasetinden
İsterken o cây-ı dîlnüvâzı

Hiç tilki kılar mı hilât-ı iksâ
Arslanı şikâr eder mi tazı

Gılgizetle kemal-i hiddetinden
Birkaç gündür açıldı ağzı

«Güş etmesin öyle söz kulaklar
«Alüdesi olmasın dudaklar

Akbaba

(*Güteryüz*, 29 Haziran 1338 (1922), Sayı:62)

(Veli)den Annesine!

Asker Mektu<bu>:

Benim annem! Yersiz yurtsuz yaşamaya bıktımdı,
Sen uyurken hemen yüce dağa çıktımdı,
Kol gezerken efzunların birkaçını yıktımdı,
Tizce oradan savuşarak vardım erler içine,
Karşı koydum, Sakarya'da, Yunanlının piçine!

Anneciğim. Yunan ile kavga, yaman oluyor,
En sonunda kahpeciğin sözü aman oluyor,
Yüce dağlar, ova, dere, bütün duman oluyor,
Atıldık mı süngü takıp arslan gibi meydana,
Ölüm, filan gözükmüyor o sırada insana!

Kara bulut gibi baksan karşıdaki yamaçlar
Mitralyözün kurşunuyla biçiliyor ağaçlar
Süngülerin şakırtısı, o kılıçlar, kırbaçlar
Arslan topçu güllesini bir taraftan sağıyor,
Bomba, kurşun taneleri yağmur gibi yağıyor!

Defettik mi önümüzden kalafatacı soyunu!..
Kumandanım kahramandır, pek severim huyunu,
İzin verir, ah bir görsen sen bizdeki oyunu,
Takım takım toplaşırız, gölge gölge gideriz,
Güleş eder, türkü söyler, zevk-i sefa ederiz!

Şimdi yine bekliyoruz, dört gözle biz o günü,
Anneciğim gösterdi ya ulu Mevla bugünü,
İnşallah ta İzmir'de yapacağız düğünü,
Ben o zaman gazi olup öpeceğim elini,

Ham Başçavuş göreceksin bu sevgili (Veli)ni!

Çileli

(Güteryüz, 3 Temmuz 1338 (1922), Sayı:63)

Can Sıkıntısına İlaç!

Denizler görülen bir yeşil çayır,
Arkası ağaçlık, koruluk, bayır,
En koyu gölgeli bir yeri ayır!
Bunları bulup ihzâr ederek!

Çuvala, zembile, torbaya, beze,
Yiyecek, içecek... En nefis meze,
Ne şeytan anlaya, ne cinler seze,

Bu tertip de tamam olduktan sonra..

Haydi, demeli, Eleni, Binnaz,
Sıcakta burada oturmak olmaz,
Gezelim seninle kırlarda biraz,

Münasip bir tarikle menzil-i maksuda varılarak..

Onunla beraber el ele verip,
Halıyı, hasırını, yerlere serip,
O senin gölgede rahata erip,

Şişeyi, sürahiyi, testiği dere kenarında soğuttukta:

Buz gibi maddeyi atarak tek, tek,
Maddeye vermeli biraz da istek,
Mezeler olmalı taama destek,

Dilberin sazı, Binnaz'ın nazı, buselik şehnazı dinledikten sonra

Kuzuya, kebaba... Tereyağ katıp,
Turfanda şeftali... Ağzına atıp,
Yemekten sonra... Sokulup yatıp,

Zevk, sefa, ahde vefa, yerine geldikte...

Çekerek deliksiz tatlı bir uyku,
Yürekten def olup gitti mi kaygı,
Toplanıp oradan kapa, kacak, yaygı
Avdet etmek kuruntuya, iç sıkıntısına,
Sinir hastalığına birebirmiş!

Nakli

Çileli

(*Güleryüz*, 3 Temmuz 1338 (1922), Sayı:63)

İşte At... İşte Meydan!

Giriyalar, son günlerde düşünceye daldılar,
İş büsbütün sarpa sardı, şaşkırdılar kaldılar,
Anadolu'da boylarının ölçüsünü aldılar,
Atina'da fevkalade meclisleri kuruldu,
Istiratos... Anesti'nin fikirleri soruldu!

Taarruza geçtiler mi Türkler karşı duracak,
Ricat edip kaçtılar mı millîciler vuracak,
Böyle durup bekleseler hangi efsun duracak,
Böyle çetin, böyle müşkül bir belaya girdiler...
Kâr temini şöyle dursun bunlar üste verdiler!

Arslan Türkler, ne söylüyor kulağını ver de gör,
O karşıdan belli olmaz, bir içeri gir de gör,
Taarruza geçmek neymiş, at topunu bir de gör,
Bak Mehmetçik yüce dağda arslan gibi yatıyor,
Yunanlılık Anadolu'da hem bak nasıl batıyor!

Ey Yunanlı! Ne yapmanız Türk İzmir'e girecek,
Ordunuzu çiğneyerek muradına erecek,
İzmir'imi çorbacınız hem elliyle verecek,
Süngüsüyle kazanacak yine Türkler zaferi,
Çünkü buna ahit etmiştir, bugün her Türk neferi!

Çileli

(*Güleryüz*, 6 Temmuz 1338 (1922), Sayı:64)

İtilafçılar Marşı

Kalkınız erenler, işimiz yaman,
Cigara, nargile, nedir bu duman?
Uyumuş kalmışız, gecikmiş zaman,
Ceplerde kalmadı köprü fişi
Pek sarpa sardırđık, afyonla işi!

Ah bizi baştan attı bu koca felek,
Reiste eskidi pantolon yelek,
Su tutmaz ne yapsak böyle bir elek,
Ceplerde kalmadı köprü fişi
Pek sarpa sardırđık, afyonla işi!

Geçende baktırđık, baklayla fala,
Baht kuşu oturmuş bir yüksek dala,
O ele geçer mi?... Avcunu yala,
Ceplerde kalmadı köprü fişi
Pek sarpa sardırđık, afyonla işi!

Kalplerde tahammül kalmadı bitti,
Şu felek bizlere ah neler etti,
Paşamız Vişi'ye çekildi gitti.
Ceplerde kalmadı köprü fişi
Pek sarpa sardırđık, afyonla işi!

Haydindi erenler dalalım yine,
Azıcık yorgunluk alalım yine,
Kalkınca bu marşı çalalım yine,
Ceplerde kalmadı köprü fişi
Pek sarpa sardırđık, afyonla işi!

Çileli

(*Gülyüz*, 6 Temmuz 1338 (1922), Sayı:64)

Yeni Fransız Şairleri Üslubunda

Mumcu!

Nedir suçu?

Mektep

Halep

Miladı geçen asır

Evvel Paris sonra Mısır

Firar

Karar

Paris'ten mektup

İkdam'da mergup

Ahmet Cevdet Peşte'de

Bu gülünç işte

Edebiyat

Haltiyat

Bursa'da pamuk

Piyasa soğuk

Kâr ve ziyan

Mihran

Kayseri

Pastırma deri

Curnalleri de var

Curnal ve firar

Cart cart

Otuz bir mart

Âtide Celal Nuri

O da mecnunun biri

Bu zır

O nazır

Venizelos pek hınzır

2

Lahana karpuz

Yazdıkları buz

Bomonti fabrikası

Hiç yoktur şakası
İnhisar ve imtiyaz
Gitti kış geldi yaz

3

Cinoğlu cin
Ahmet Emin

Şm...

(*Güleryüz*, 6 Temmuz 1338 (1922), Sayı:64)

Şükürmüş Meğer

Cavit Bey turnayı gözünden vurdu
Ah çivi çivi sökermiş meğer!
Maroken koltuğa geçti oturdu,
Hep para parayı çekermiş meğer!

Mumcu da atarmış buna taklayı
Oynatıp dururmuş gizli kuklayı
Geçende ağzından attı baklayı
O da hasretini, çekermiş meğer!

Ay başı oldu mu hem trink, para,
Hâsılı gelmek yok, orada, dara,
Ay otuz oldu mu, şöyle bir ara
Vezneden dört bini çekermiş meğer

Kondu mu bir başa bu talih kuşu,
Bir olur dünyada düzü, yokuşu
Rakibin çekti mi bir kere boşu,
Karşında elini dövermiş meğer!

(Çileli) bu, şansa ben derim dama..
Böyle ay doğmaz ki şu bizim dama,
Hocalık, bonkörlük hoş olur ama

Bu işte doğrusu şükürmüş meğer!

Çileli

(*Güleryüz*, 10 Temmuz 1338 (1922), Sayı:65)

Terci-i Bend

-3-

Sâki medet eyle sun piyâle
Âlâm-ı derûnum et izâle

Mazur tut figân edersem
Tan etmemiş şikeste-bâle

Ahval-i acaib zamanı
İdrak eden eylemez mi nâle

Bilfarz şu Kirpi-i nahifi
Kimdir düşüren bugünkü hale

Bulmuştu tarik-ı Hakk'ı evvel
Kim attı onu çeh-i zılâle

Mihran'a ecir eden kim oldu
Kim etti esir Ali Kemal'e

Hem-râhı iken Ziya Gökalp'in
Sâik ne, sebep ne itizâle

Gaflette heba olur giderse
Billah acırım o nev-i nihâle

Her gün yazıyor ceridesinde
Millet aleyhine makale

«Gûş etmesin öyle söz kulaklar

«Âlûdesi olmasın dudaklar»

Akbaba

(*Gülyüz*, 10 Temmuz 1338 (1922), Sayı:65)

Hayali Bir Seyahat

Gel seninle çubukları karşılıklı yakalım,
Gözümüze yakın gören gözlükleri takalım,
Kösemizden şu dünyaya dikkat ile bakalım,
Haydi şöyle, hayal ile biz el ele verelim,
Alıştık ya, en evvela Almanya'ya girelim!

Aman ahbap, pek karışık doğrusu ya burası,
Yer yer kopmuş firkaların fırtınası, borası,
Gürültülü oluyormuş fonfonların horası,
Yürü, durma, kısa yoldan Fransa'ya geçelim,
Biz yorgunluk kahvesini oracıkta içelim!

Tamirat var, burada da uzun boylu durulmaz,
Bir çalışma, bir didişme, esbabı ne! Sorulmaz,
Ver elini aziz kardeş yolcu olan yorulmaz,
İrlanda'ya gidip havadisler alalım,
İster isen birkaç gün de o diyarda kalalım!

Orası da karışıkmiş, bilir misin Amman'ı
Artık Şark'ı dolaşmanın geldi demek zamanı,
Balkanlarda tütüyormuş yine odun dumanı,
İrlanda'da durmak olmaz varalım Ankara'ya
Çünkü deva o bulacak yürekteki yaraya!

Çileli

(*Gülyüz*, 10 Temmuz 1338 (1922), Sayı:65)

Memurlar Tarafından Hazin Bir Tarzda

bestelenerek Maliye Nazırı Beyefendi'ye takdim

olunan şarkıdır,

Halimiz payan mıdır nezzare Allah aşkına?
Söyle hacet var mıdır tekrara Allah aşkına?

El, avuç açtırmadan ağyara Allah aşkına;
Bir maaş itâsına bul çare Allah aşkına!

Biz ki memuruz esasen bizde yoktur zerre şans.
Yüzde beş yüz faiz olsun hiç düşünme al avans.
Evde açlıktan çocuklar eyliyor zira ki dans!

El, avuç açtırmadan ağyara Allah aşkına;
Bir maaş itâsına bul çare Allah aşkına!

Fiske

(*Güleryüz*, 10 Temmuz 1338 (1922), Sayı:65)

Yunan Ordusundan Anesti'ye

Hacı Gırya, zannetme ki biz ileri gideriz,
Türkler ile buralarda yine kavga ederiz,
Biz İzmir'i geri verir borcumuzu öderiz,

Bu ordudan uzun boylu bir izaat umma sen,
Yüzümüze dikkatli bak gözlerini yumma sen!

İnönü'nün, Sakarya'nın aldık Hacı tadını
Sen bizlere anma artık Ankara'nın adını,
Hep silaha sarıldılar, Türk eriyle kadını,

Bu millete dünya birlik olsa karşı duramaz,
Yunanistan şen İzmir'e muhtariyet kuramaz!

Birkaç kişi geldik Hacı, bak kaç nefer dönecek
Toplu iken yenemedik, kalanlar mı yenecek,
Bu gidişle hepimizin, evi barkı sönecek,

Bol keseden atma Hacı sonra rezil olursun,
Türk hücumu kalkar ise bizi zorca bulursun!

Hiç şüphesiz Türkler bizden yine üstün çıkacak,
Kurduğunuz hülyaları bir tekmede yıkacak,

Zaten bezgin olan asker, canından da bıkkacak,

Üstümüzde şakıyacak Türk'ün acı kırbacı,
Bozgun nasıl olur imiş göreceksin sen Hacı!

Çileli

(*Güteryüz*, 20 Temmuz 1338 (1922), Sayı:66)

Bikr-i Masum

Ya on dördtü yahut on beşti yaşı;
Pek ağırbaşlıydı, yoktu evin başı;
Bilmezdi dünyanın kuruluşunu,

Babası üstüne titrerdi bütün,
Korkardı bu çiçek solmasın bir gün,
Saklardı kızını yabancı gözden,
Rastgele söylenen her kötü sözden..

Sokağa yalnız bırakmazdı hele,
Kem nazar konmasın bu nazlı güle.

Yanına yaşlı bir dadı katmıştı,
O günden sonra da rahat yatmıştı.
Kızcağız bir akşam gezmeye çıktı,
Güzergâhında birçok gönüller yıktı;

Arkada dadısı önde ise kendi,
Aheste revişle sahile indi.

Mevsim yaz, hava da fazla sıcaktı..
Kumsalda oturup denize baktı.

Biraz ileride, on kadar herif,
Uzun boylu, kısa, şişmanca, zarif,

Kumluğun üstüne uzanıp üryan

Olurlardı halka bu türlü ayan.

Dadı kalfa, buna hiç aldırmadı;
Oturmuştu genç kız, o kaldırmadı.

Bir müddet etrafları seyrettiler,
Vakit gecikince eve gittiler.

Kapıdan girerken rastladı baba.
—Kızım! İyi gezdin, sıkılmadın a?

Nereye gittiniz söyle evladım?.
Çayırdan tarafa, mutlak anladım..

Kız cevap vermeden atıldı dadı:
—Bu mevsimde kırım çıkmaz ki tadı..

Hasretiz boğazın da rüzgârına,
Şöylece indik deniz kenarına.

—Öyle mi?. Kimleri gördünüz ora<da>?.
—Yüzüyordu birkaç kişi kenard<a>..

Öteden karıştı hanım kız söze,
Kemal-i safvetle (dedi) geveze:

—Ne tuhaf beybaba!.. Bu banyo yapan
Herifler içinde yoktu Müslüman!!

Asri

(*Güleryüz*, 20 Temmuz 1338 (1922), Sayı:66)

Atar Dururuz!

Biz sazla, curayı aldık mı ele,
Bak tozu dumana katar dururuz!
Bakmayız gelecek yağmura, sele,

Günahkâr başlara çatar dururuz!

Bazen deniz gibi sakin yaşarız,
Bazen köpürürüz bazen taşarız,
Haksızlığı görünce birden coşarız,
Sonunda kündeysi atar dururuz!

Dediler şu Mumcu aldı yürüdü,
Gözünü bir kara duman bürüdü,
Kabakçı denilen sersem züğürdü,
Bahçıvan Mihran'a satar dururuz!

Çok iri çamları dibinden devirdik,
Nice maskeleri hep ters çevirdik,
Beşler meclisine zor ile girdik,
Şimdi de böyle keyif, çatar dururuz!

Türkoğlu, dervişiz, tasamız yoktur,
O (Baykuş) sesinden yasamız yoktur,
Eldeki asamız, zehirli oktur,
Tamam zamanında atar dururuz!

Türkoğlu

(*Güleyüz*, 20 Temmuz 1338 (1922), Sayı:66)

Anesti'nin Tekmil Haberi

Yüz elli bin nefer çıkmış ta İzmir'den karaya,
Gerideki hizmet için yirmi bin çık daraya,
On binini haydi bırak, irtibata araya,
Hesapladım geri kalan yüz yirmi bin nerede?
Birkaç kişi var zannettim, ovalarda, derede!

Otuz bini altı ayda firar etmiş, savuşmuş
Elli bini Sakarya'da aftosuna kavuşmuş,
Şu derede kalan yalnız bir serseri çavuşmuş,
Yine hesap ettim tam kırk bine tamamlanıp dolmuyor,

Zannedersem yekûn yanlış, hesap doğru olmuyor!

On bin nefer, hastamız var, çadırlarda yatıyor,
Beş bin nefer gerilerde, rakı, şarap satıyor,
Üç bini de ısıtmadan son topunu atıyor,
Şimdi artık elde kalan yirmi iki bine bak,
Üşenmezsen ey Çorbacı hesaplara sen de bak!

Toplasam da mevcudumuz yirmi, bine varamaz,
Varsa bile kalanları artık işe yaramaz,
Bilirsin ya, zaten Türkler çoğu, azı aramaz,
Bir hücumla kalktılar mı defterleri kaparız,
Atina'da yekûnunu hep beraber yaparız!

Hacı Anesti

Aslına mutabıktır.

Çileli

(*Güleryüz*, 27 Temmuz 1338 (1922), Sayı:67)

Bom, Bom

Mahut lahana yaprağına

Gözün aydı! Samsun topa tutuldu
Mektep, hastane hep oldu harap..
Bu alçak darbede yendi, yutuldu
Fakat zimmetine geçti o hesap..

Sevindin değil mi? Duyunca birden
Göğsün kabarmıştır şevk ve fahirden
Dem vurursun hâlâ katil severden
Ne desem nafîle, sende yok hicap.

Gazhaneyi gelip anan da yakar
Hasta, çocuk kanı pek kolay akar
Medeniyet(!) asrı, seyrine bakar
Sen de bu falsoyu görürsün sevap

Yiğitse ordunuz(!) cepheden vursun
Kahpelik istemem, diler kudursun
Kapanası dilin bir lahza dursun
Uluyup durursan misal-i kilâb

Ey zakkum yaprağı «Peyâm-ı kabak»
Gözünü dört açıp sen bana bir bak
Atarım kışına bir yaman dayak
Biz Türk'ün başına örülmez çorap!
Samsundan gönderilmiştir

H. Rüştü

(*Gülyüz*, 27 Temmuz 1338 (1922), Sayı:67)

Dinlemez!

Züğürdî bahsinden bir dem açarım,
Nedense azizim canan dinlemez,
Nükteler yağdırır, hikmet saçarım,
İşine gelmez de, devran dinlemez!

Ekmekçi gücendi çekildi, gitti,
Ev sahibi dedi: Temmuz da bitti,
Mahalle bakkalı sitekler etti,
Derdimi söylerim ihvan dinlemez!

(Cavit)in yanına gireyim, dedim,
Bir kere yüzünü göreyim, dedim,
Bir destan yazıp da vereyim, dedim,
Velakin babacan destan dinlemez!

Nerede azizim vergili kapı,
Bu nısıf maaşla yuttuk hep hapı
Emanet verse de şu bizim çayı,
Küçülmüş, desem de, bostan dinlemez!

(Çileli) kalemi vurdun kalaya,

Felekle başladın yine alaya,
Dün haber yolladım (Velid) balaya,
O da pek öfkeli, ferman dinlemez!

Çileli

(*Güleryüz*, 27 Temmuz 1338 (1922), Sayı:67)

Git Güle Güle

-A. K Bey tarafından Sirkeci Garı'nda okunmuştur-

Frengistan semtine git güle güle..
Bizlere peyrev ol da yol aç paşam!.
Şurada birkaç gün geçsin de hele,
Geliriz bizler de sen kol aç paşam!

Bak Venizelos'a, bizden izanlı,
Evvelden anladı koca Yunanlı,
Çoktandır gördü de ufku dumanlı,
Lisan-ı hal ile dedi: «Kaç paşam!»

Sen (Vişi), (Karlsbad), (Marinbad), dolaş,
Oradan yakındır Paris'e ulaş,
Bul orada (Nubar)ı, eski arkadaş,
Sen ondan büyüksün, on kulaç paşam!

Keyfine bak gez bütün Avrupa'yı,
İstersen gidip de görürüm papayı,
Devlet sofrasından aldık ya payı,
İnanma derlerse: Millet aç, paşam!

Kargı

(*Güleryüz*, 27 Temmuz 1338 (1922), Sayı:67)

Pek Çürüktür Temeli

Anesti'nin cebinden düşmüştür.

Kararımız, muhtariyet filandır,
Kulak verme, hepsi sarıh yalandır,
Bu İzmir'den savuşmaya plandır,
Üç senedir çokbattık biz,

En sonunda iflas topu attık biz!

Gide gide iş dayandı paraya,
Girmez oldu artık dostlar araya,
Kızgın demir, bastı Türkler yaraya,
Trakya'da düştük büyük vartaya,
İşte bunu koyamamıştık hartaya!

Sakarya'da hep cepheler yarıldı,
Ondan sonra Avrupalı darıldı,
Millet bizim yakamıza sarıldı,
Müşkülleştii çıkmak işin içinden,
Hayır umma Yunanistan piçinden!

Asker kaçar, kumandanlar kaçarken,
Türkler bize türlü bela açarken,
Üstümüzden bombaları saçarken,
Bize göre yiğitliktir, savuşmak!
Bir zaferdir, aftoslara kavuşmak!

Drahmi düştü köprü fişine,
Papaz Ekis bak feleğin işine,
Bütün dünya vurdu bizi dişine,
Pek çürüktür, bu hülyanın temeli,
Ne yapmalı, bilmem ne bo... yemeli!

Anesti

Aslına tıpa tıp muvaffaktır.

Çileli

(*Gülyüz*, 3 Ağustos1338 (1922), Sayı:68)

Gördüm Uyandım!

[Söyletme beni derdim büyüktür bestesiyle okunacaktır]

Zannetme benim, derdim küçüktür,
Züğürtlük benim sineme yüktür,

Borcum binlerden daha büyüktür,
Başımda her gün dumanlar tüter,
Tehi ambarda fareler öter!

Servet rüyamış gördüm uyandım,
İtibar baki kalacak sandım,
Eyvah ahmaklık narına yandım,
Başımda her gün dumanlar tüter,
Bakkal Fikri, gördükçe öter!

Batmış adamdan, hesap sorulmaz,
Mucir tasdî'den bıkmaz, yorulmaz,
Alacaklıdan evde durulmaz,
Başımda her gün dumanlar tüter,
Gelen kapıda, bağırır öter!

Ne yapsam bilmem, şaşırıp, kaldım,
Kırk günde nısıf bir maaş aldım,
Günler geçtikçe borçlara daldım,
Başımda her gün dumanlar tüter,
Bir tam maaşla bu hicran biter!

Çileli

(Güteryüz, 3 Ağustos1338 (1922), Sayı:68)

Yine Matbuatta Mülhem

Seyredip nisvân-ı asrı çeşmimiz mahmur olur,
Lakin onlar pek sevilmez, kalbimiz mahrur olur.
Haklı Nusret, saklatacak böyle nadir gülleri;
Aşka iman etmeyenler daima makhur olur.
Dert-i aşkın varsa durma koş Erenler Bağına,
Orda şöhret nefh eden bir Nur Baba manzûr olur.
Dört beşer zapt eylemişler postu da, dergâhı da,
Pir-i Haşim sanki onda sahip-i me'cûr olur.
Ben eminim bi-manend bir evliyadır Ercüment,
Şimdi asrîlerle istihza eder, mesrur olur.

Sanki onlardan değilmiş bak Sefanın oğluna,
Gençliği tenkit ü istihfâf ile mağrur olur.
Hayret etmem Kirpi'den derlerse doğmuş Ay Dede;
Telgrafın tellerinden bak neler mecrûr olur.
Beş müderris çıktı kâin koptu müthiş bir grev,
Böyle şübbânla millet daima mansûr olur.
Bir Fuzuli mezhebindenmiş bu şûriş ey Nihat!
Tab olunsun bu Nedim'in gayretin meşkûr olur.
Bir tedahüller verilsin rast gelen memur olur..
Dehriya sus dehre atma sehim-i kanited u mizah
Asrımızda âlim aranmaz bilmeyen meşhur olur.

F. Dehri

(*Güleryüz*, 3 Ağustos1338 (1922), Sayı:68)

Ne İdik Ne Olduk!

Bir zamanlar, biz sakalı vermiş idik hep ele,
Düşmanlar da dokunurdu ikide bir bam tele,
Yurdumuzun her yerini kaptırmıştık bir sele,
Derin, derin düşünürdük, dertleşirdik, ağlardık,
Her gün acı bir ses duyar, kalbimizi dağlardık!

Birdenbire milletteki cevher erdi (Kemal)e
Gayur millet hazırlandı bir aşk ile cidale,
Bütün dünya şaşıp kaldı Türklerdeki bu hale,
Engelleri birer birer süngümüzle yıktık biz,
Karanlığın ortasından bir nur gibi çıktık biz!

Nur büyüdü, ve boşaldı Şark'ta güneş olmaya,
Karanlıklar şimdi artık yüz tutmuştu solmaya,
Düşmanlar hep koyuldular, saçlarını yolmaya,
Cihan bize hemen dikti hayret ile gözünü,
Pek çokları tasdik etti Türk'ün haklı sözünü!

Adana'yı kattık yine biz şerefle vatana,
Süngü ile karşı durduk bize gülle atana,

Şimdi nişan alıyoruz, sulh kızını tutana,
Elbet onun elinden de o periyi kaparız,
Onlar matem ededursun, biz düğünler yaparız!

Çileli

(*Güteryüz*, 10 Ağustos 1338 (1922), Sayı:69)

Destan

Bayram Günleri...

Dinleyin ehibba, söyleyim destan,
Bayram ne kadar hoş, tatlı zamandır.
Sarmaştı Memo'yla Bozacı Mestan,
Türkoğlu gülüyor, o pek yamandır.

Bir yanda çalıyor, davul dümbelek,
Zengine ipekli verirken felek,
Fakirler sırtına bulamaz yelek,
Bilene pek büyük, bir imtihandır!

Kemençeyle tepiyor Laz oğlu hora,
Âşıklar saz çalar, bıçkınlar cura,
Kimisi oynuyor, koşarak (tura)
Cümleten gönüller şad u handandır!

Salıncakçı çalar, darbuka, maşa,
Çocuklar bağırır, hep birden yaşa,
Yumurcak devirmiş fesini kaşa,
Bunların bazısı pek afacandır!

Hanım kız tellere tutunur kayar,
Dadısı oturmuş masrafı sayar,
Çocuklar gezmekten kim demiş doyar,
İnanma hemşehrim o söz yalandır!

Beride oynuyor, baktım hokkabaz,
Ötede zıplıyor hünerli cambaz,

Yukarda çalıyor, bir de ince saz,
Gazeli okuyan, kazı yorandır!

Çocuklar atlara, bindi, yarıştı,
Dargınlar öpüştü, o gün barıştı,
Bayram da maziye gitti karıştı,
Onunçün efendim gönül giriyandır!

Çileli

(*Güleryüz*, 10 Ağustos1338 (1922), Sayı:69)

Yağı Bitti!

Yunanlılar başladılar yine türlü oyuna,
Anadolu dar geliyor, çünkü kö... soyuna,
İstanbul'dan bahsederken çapulcular boyuna...
Planları kararları, çok geçmeden çakıldı,
Efzunları ayakları kayalara takıldı!
İzmir'imde muhtariyet hülyasını kurdular,
Avrupa'da her kapıya başlarını vurdular.
Berikiler bir ağızdan coş! Deyince durdular,
Şaşırdılar bütün bütün, yanlış yola saptılar,
Meclis kurup, karar verip, sanki bir iş yaptılar!

Meyhaneci alayları ne yapsanız nafile,
Yunanistan gemisini kaptırdınız bir sele,
Bu kararla dokundunuz yine nazik bir peyke,
İşte İzmit şuracıkta değildir pek uzakta,
Arslan Türkler bir yürürse kalırsınız tuzakta!

Bilirsiniz Türkler avlar arabayla tavşanı,
Kabarmasın bir kerecik yoksa onun ayrıanı,
Sağlam kalmaz ordunuzun bak o zaman bir yanı,
Size öğüt veren kimse pek sözünden dönüyor,
Kandilinin yağı bitti, anlaşıldı sönüyor!

Çileli

(*Güleryüz*, 17 Ağustos1338 (1922), Sayı:70)

Çatla da Patla?

Ya Rabbi ne nankör? Şu ispermeçet
Saçtığı herzeler sığmıyor akla
Aslına nesline bin kere lanet
İlahi şerrinden milleti sakla

Gelmemiş cihana bunun bir eşi
Balçıkla sıvıyor parlak güneşi
Venizelos bile böyle güreşi
Gözüne alıp da atmadı takla

Katranı kaynatsan olur mu şeker?
Cinsini , cinsine çeker
Duyar inanmazdım, doğruymuş meğer
Nimetten sayılmaz derlerdi bakla

Fakat şunu bil ki ey kafa
Metelik vermeyiz öyle boş lafa
Allayıp pullayıp koyarız rafa
O zaman Girye'ni bul da kucakla

Bir zerre vermeyiz biz bu vatandan
Anadol inandı, gel buna inan
Yaklaştı Türklerin girdiği zaman
İzmir bağlarına, çatla da patla

Samsun

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 17 Ağustos1338 (1922), Sayı:70)

Hey Kara Bahtım!

Dert ile bir kere taşı mı gönül,
Aktarıp teskine kazan bulunmaz.
Tahammül dağını aştı mı gönül,
Bağlayıp tutmaya organ bulunmaz!

Ben miyim talihsiz, bahtım mı kara,
Yaptığım tedbirler, etmiyor para,
Elimde bir döşek geçse bir ara,
Üstüme örtmeye yorgan bulunmaz!

Maaşlar kırıldı, masrafı kastık,
Kalmadı başımın altında yastık,
Bakkala, kasaba hesabı astık,
Yekûnu tartmaya mizan bulunmaz!

Diyorlar: Geniş ol bu böyle gitmez,
Bu hicran günleri imtidâd etmez,
Sade bir kösenin sakalı bitmez,
Dünyada ona da derman bulunmaz!

Mangırın var ise yâr yolun gözler,
Mizaca göredir söylenen sözler,
Metelik bitti mi çevrilir yüzler,
Bir selam verecek yâran bulunmaz!

Ne olur, sevgilim, ey nazlı papel,
Kapımız açıktır, bizlere de gel,
Nezdimde rakibin bil, yoktur güzel,
Fakirde öyle şey mihman bulunmaz!

Kim demiş yoluna kurşun atarım,
Bağrıma basar da, öyle yatarım,
Ne iflas ederim, ne de batarım,
Zatından vefalı canan bulunmaz!

Bir arsa alsam da yangın yerinde,
Kazmaya başlasam her gün serinde,
Bir çömlek çıksa da hayli derinde,
İçinde (zer) değil, şeytan bulunmaz

Hâsılı bahtımın yüreği katı,
Çöküyor altında durduğum çatı,
Geçse de elime fırsatın atı,
Onu da sürmeye meydan bulunmaz!

(Çileli) çekilir ne gelse başa,
Bu müziç kaygıyı çaliver taşa,
Vur sazı, cevherler yumurtla yaşa,
Felekte sen gibi sultan bulunmaz!

Çileli

(Güleryüz, 24 Ağustos 1338 (1922), Sayı:71)

Hesapları Uymadı

Atina'da yine matem havaları çalıyor,
Şark işleri kırmızıya yakın renkler alıyor,
Hep aftoslar derin derin düşünceye dalıyor,
Çünkü artık anlaşıldı bu zahmetler boşuna,
Yaptıkları hiç gitmiyor Avrupa'nın hoşuna!

Muhtariyet kararları kıvamını bulmadı,
İstanbul'a doğru gelmek aksi gibi olmadı,
Anlaşıldı efzunların hesapları dolmadı,
Başladılar Avrupa'ya yeniden başvurmaya,
Anadol'da uzun boylu gelmeyecek durmaya!

Attığımız odun Yunan kazanını taşırdı,
Kostantin'i, Anesti'si pusulayı şaşırdı,
Türk topunu Yunanlının tepesinden aşırđı,
Paşamızın satırından yürekleri hopluyor,
Girya Hacı korkusundan yeni asker topluyor!

Gönderiniz onları da zimbalarız geçeriz,
Vakti gelsin ordunuzu diken gibi biçeriz,
İzmir'imın şırasını kana kana içeriz,
Yuha,larla göndeririz sizi Kordon Boyu'ndan,

Pek hazerli dönersiniz, bu zahmetli oyundan!

Çileli

(*Güteryüz*, 24 Ağustos 1338 (1922), Sayı:71)

Başlangıç

Euz neuz

Kirpi şeytana giydirir külah.

Her Müselman ki sure başlaya.

İblisi yedi kere taşlaya

Yedi defa da okursa Tebbet»

«Ebu Leheb»i yıldırır elbet.

Sığındım sana ey Tanrı-ı yezdan

«Yamyam»ın eli kamalısından

Ve şeytan gibi bizi esneten

Kirpiye benzer o kalemi nesneden.

Bade-zâ «Güteryüz» dönerek

Derim ki bana bir sütun gerek.

Çünkü pek mühim bir havadisim var

Sanmayın «fil»i sağır bir duvar

Ajansa yeni abone oldum,

Kulağı delik bir nesne buldum.

İnanmazsanız kuru lafa

Bakın birinci telgrafa:

«Eskimoların yağlı kralı

Yunanın iki boş ceneralı

Aşçı Anesti ve Papulas'a
Etti eliyle formalar iksa.»

İkincisi bir telsiz telgraf:
«İstanbulinski işte bi-taraf.»

Üçüncü haber çifte tellidir,
Gelip gittiği sular bellidir:

«—Giremezlerse dönemem aman!
—Gelemediler; halimiz yaman...»

Fil

(*Güleryüz*, 24 Ağustos 1338 (1922), Sayı:71)

Zaman

Dünyada bugün hükmeden iflasla ziyandır
Baştanbaşa gördüklerimiz zulm ile kandır.
Üç beş vagonun saye-i nakdindeki ezvâk,
Gönlüme de bulut oldu. Ufuklar da dumandır.
Rus dilberinin gözleri uğruna ne çare,
Evlerdeki eşya bile çarşıya revandır.
«Haroşa»ların avdeti mevsuk ise şayet
«Hercai»lerin kalbi bugün nâle figandır.
Uçmakta mı şampanya, bar eğlenceleri hep
Ol saat-i vuslat, ki birer şanlı cihandır.
Vuslatları kim akşamı bir ilkbahardır
Ferdası gün ama, ki bir efkârlı hazandır.
Dans, kanto, göbek, çifte düğünler yasak oldu
Bi-şüphe «Blanş» partisinin keyfi nihandır.
Heyhat, mevcut yine tango denilen şey.
Her yerde onun rüzgârı haşmetle vezândır.
Bazılarının layığı enfes yemek ama
Bazılarının hakkı da arpayla samandır.
Hiç kızmasın «Emiri» bu ahvali görünce
Esbabı bütün bunların elbette zamandır.

Yirminci asır benzemez evvelki zamana
Baştanbaşa gördüklerimiz canla canandır.
Titretti şu hicvin yine âlemleri «Arifi»
Keskin kalemin çünkü kığılcımlı sapandır.

-Erenköy-

Vedat Örfi

(*Güleryüz*, 24 Ağustos 1338 (1922), Sayı:71)

Hacı Anesti'nin Siyaset-i Akılânesi

Papulas'tan üstün imiş Anesti,
Anladı bu harbin sonu felaket,
O dahi zaferden ümidi kesti,
İşte girdiğine etti nedamet.

Umduğu dağlara çöktü kara yas,
Kalbini kapladı simsiyah bir pas,
Papulas misali palas pandiras,
Gürleyeceğine etti kanaat.

Hâlbuki Anesti gayet hiddetli,
Öküz kadar kurnaz, hem de heybetli,
Dediler tarısı pek çok süratli,
Çifte atmasında vardır kıyamet.

Kaçmakta tazıya attırmış kıç,
Tam tırnaktan atma fakat zeki,
Bu iş böyle sökmez, hiç efendim, hiç
Diye Kostantin'e etmiş şikâyet.

Demiş ki Türklerle başa çıkılmaz,
Kuvvetsiz bilekle demir sıkılmaz,
Kükreyen bir arslan ine tıklılmaz,
Etmeli çaresiz Türk'e dehalet.

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 31 Ağustos 1338 (1922), Sayı:72)

Mumcudan Kral Kosti'ye!

Ey Kostantin cenapları, ey koca kral
Sizin için bak ne hale giriftar oldum.
Özrümde her dakika artarak melal,
Hasretinle günden güne sarardım soldum

Ocakçılar birer birer ediyor akın,
Bu gidişle hepimizin zevali yakın,
Haşmet-penah bizi yalnız bırakma sakın,
Bugünlerde ziyadece evhamlı oldum!

Bir zamanlar bana herkes hürmet ederdi,
Papulas da (Hiç manendin bulunmaz!)
En sonunda pasaportu elime verdi,
Şimdi heyhat, söylemekten pek çok

İşte artık ordunuzun takati bitti
Bu suretle ümidimiz hep boşa gitti,
Bunca yıldır çektiklerim canıma yetti,
Beni kurtar bu diyardan perişan oldum!

Türkoğlu

(*Güleyüz*, 31 Ağustos 1338 (1922), Sayı:72)

İlk Yumruk

Gördünüz mü Yunanlılar, Türkler nasıl duruyor
Silahını çekip hemen sizi nasıl vuruyor
Toplarını tüfengini bakın nasıl kuruyor,
Bu ilk yumruk arslan Türk'ün bir ufacık şa<kası>
Bir hücumda elindedir Anesti'nin yakası!

İzmir'im in cephesinde ilk silleyi patlattı,
Oradaki efzulara hayli hendek atlattı,
Kocaeli tarafında ikinciyi çatlattı,
Bundan sonra hazır olun çapulcular akına
Er iseniz kaçmayınız, sokulunuz yakına!

Türk hakkından vaz geçip de leke sürmez namına
İnşallah süngüsüyle şan katacak şanına,
Pek yakında okuyacak hepimizin canına,
Tuttuğunuz cepheleri süngüsüyle yaracak
Ordunuzu çiğneyerek ta İzmir'e varacak

Siz de onu anladınız başka kapı çaldınız
Oradan da kovuldunuz, son cevabı aldınız
Şimdi artık zannedersen düşünceye daldınız
Ey aftoslar son kararlar bir çıkmaz yol tut<tunuz>
Nasıl olsa çapulcular sağlam hapı yuttun<uz>

Çileli

(Güteryüz, 31 Ağustos 1338 (1922), Sayı:72)

Hasbihal

-Çileli Baha Kamil Bey'e-

İnsanlığı bir kitle-i ejder mi sanırsın
Ta haşre dek insanı muammer mi sanırsın.
Hamit Bey'e üstad-ı muazzam dedilerse
Her neşredilen şiirini «Makber» mi sanırsın
Olduysa Reşat Nuri Bey'in «Hançer»i meşhur
Gerçek onu bir sahip-i hançer mi sanırsın
Post kapmak için bin yere baş uralmalı mutlak
Rahatlığı mahcuba mukadder mi sanırsın
Memuriyetin yoksa sakın isteme «Kamil»
Kendin gibi işsizleri ender mi sanırsın.
Kırk yaşına girdin. Niye nisvâna bakarsın,
Bir aynaya bak. Kendini dilber mi sanırsın
Enver Paşa Enver Bey'i öldürdü. Sen elan
«Serdar»ı Trablus'taki «Enver» mi sanırsın
Karşında göründükçe bütün gün «Ali Ratıp»
Rast geldiğin insanları «Monşer» mi sanırsın
Şık çantada erzak taşıma modası çıktı
Her çantalı «Beyefendi»yi berber mi sanırsın.

Bir şiirini neşretti (Güleryüz) diye Örfi
Sen kendini bir şair-i ekber mi sanırsın
-Erenköy-

Vedat Örfi

(Güleryüz, 31 Ağustos 1338 (1922), Sayı:72)

Nefs-i Enfes

İkametgâhımı sual eyleme
Ben şimdi külhanda yatarım hocam
Mumcu-i Mervan'a sakın söyleme
«Sabah» filan demem çakarım hocam

Çok yararlık ettik mülke, millete
Doğrusu hayranım ben o hizmete
Bir an evvel gidip bağ-ı cennete
Sana hülle donu yaparım hocam

Beni zannettiler bir kara cahil
Hâlbuki bendeniz, insan-ı kâmil
Hem okuryazarım âkilim âkil
«Sevre» imzamı atarım hocam

Şairim, edibim, hatta feylesof,
Ağzım lafa dolu fakat içim kof
Papelsiz kalınca çekerek bir of
Sarığı, cübbeyi satarım hocam

Beni hakir eden kaderim zahir
Belki de vicdanım değildir tahir
Aşçılık âleminde mahirim mahir
Pişmiş aş su katarım hocam

H. Rüştü

(Güleryüz, 31 Ağustos 1338 (1922), Sayı:72)

Büyük Muzafferiyet Destanı

1

Dinleyin ağalar beyler paşalar
Zafer neşesiyle yazdım destanı
Bu hızla ordumuz yakında atar
İzmir'den denize kahpe Yunan'ı

2

Meydanı boş bulan düşman ordusu
Arslan ülkesinde kurmuştu pusu
Nihayet taşarak Türk'ün duygusu
Teng etti düşmana bugün meydanı

3

Bir zaman nasılsa yurda saldılar
O güzel Aydın'ı bizden aldılar
Köylere girdiler, şehre daldılar
Kestiler camiden çıkan ezanı

4

Düşmanın zulmü tak etmişti cana
Yanardı yürekten oğul, kız, ana
Babalar ederdi dua Yezdan'a
Bizi zalimlerin etme kurbanı

5

Yetiştii imdada derhal paşamız
O şanlı şerefli gazal paşamız
Kahraman Mustafa Kemal Paşamız
Titretti bir ejder gibi düşmanı

6

Nihayet son zafer güneşi doğdu
Mahzun gönülleri ümide boğdu
Arslan ülkesinden onları kovdu
Anlattı düşmana yahşi yamanı

7

İzmit'te alınca Türkler abdesti
Yunanlı bıraktı pabucu mesti

Yarışı kazanan Hacı Anesti
Bir günde boyladı Yunanistan'ı

8

Coşmasın bir kere İslam askeri
Önüne bir anda katar itleri
Tüfengi bombayı topu siperi
Dinler mi kabaran Türk'ün ayranı

9

Dedik konferanstan çıkmaz netice
Hakkımız verilir kılıç çekince
Azmimiz olmazsa halimiz nice
Sakla sen samanı gelir zamanı!

10

Başkumandan dedi İsmet Paşa'ya
Ordumuz benzedi kırılmış yaya
Düşmanla başlarız biraz alaya
Olursan askerin sen kumandanı

11

O gün İsmet Paşa kararı verdi
Gaziye bir plan tomarı verdi
Paşayı meraktan kurtarıverdi
Hududa çağırdı Ali İhsan'ı

12

Ali İhsan Paşa çıkar bir dağa
Azmeder düşmanı hemen sarmaya
Bir fırka sola der bir fırka sağa
Verir sonra artık hücum fermanı

13

Arşı kaplar Allah Allah sedası
Şanlıdır dünyada Türk'ün gazası
Müstecâp olarak halkın duası
Ordumuz kuşatır hemen dört yanı

14

Çelik toplarımız atınca nara

Kahpe Yunanlılar başlar firara
Kavuşur ordumuz Karahisar'a
Üç günde düşmana atıp tırpanı

15

Yollara dökülen bütün ahali
Allah'a şükür eder görüp bu hali
Kahraman ordunun şehri işgali
Sevinçle ağlatır her Müselmanı

16

Şehir haricinden gelir bir nefer
Ordumuz yirmi bin esir aldı der
Toplandı silahlar toplar tüfenkler
Yunan sürüsünün arpa samanı

17

Yapar İsmet Paşa yeni bir plan
Sarar Eskişehir'i o gün arkadan
Hey Tanrım oradan da o kahpe düşman
Akdeniz'e doğru yağlar tabanı

18

Düşer bir gün sonra Karahisar'dan
Eskişehir'imiz de bu hücumlardan
Saklasın askeri Rabbim nazardan
Bütündür hepsinin dini imanı

19

Orduyu yine din gayreti bürür
Yerinde duramaz coşar köpürür
Bir kol da İzmit'ten Bursa'ya yürür
(Bilecik) çevirir yolundan anı

20

Yine aftoslarla ederek şaka
Yiğit askerlerimiz girer Uşak'a
Doğar galibiyet güneşi Şark'a
Neşeye gark eder sabi sübyanı

21

Kaçtı geçen sene Girye Papulas
Sen de ey Anesti yurdumuzdan bas
Türklerle bir kere edince temas
Esaslı öğrendik devri, devranı

22

Türkler başlayınca uzaktan tosa
Koştı Yunanlılar Venizelos'a
Hiç kar mı dayanır böyle lodosa
Gelsin de anlasın o da cihanı

23

Boş yere dırlanma ey Mumcuzade
Yürürsün Pire'de yarım piyade
Derdine yan bugün dünden ziyade
Kral Konstantin'le yakıp şamdanı

24

Bana anlatırdı babam bir zaman
Teselya cenginde nasılmış Yunan
Bir duman çıkınca Türk'ün topundan
Hemen kovalarmış kaçan kaçanı

25

Birleşti Türk, Arap, Acem, Laz paşam
Git Yeşil Cami'de kıl namaz paşam
İzmir, Edirne'siz olamaz paşam
Unutma ettiğin ahd-i peymanı

26

Hakikat nurudur yüzünde yanan
Bin yılda bir doğmaz böyle kahraman
Cengiz'in işi yok diyorlar yalan
Gelsin de görsünler ondan yamanı

27

Hey Dertli bu dünya kalmaz haine
Ordumuz düşmanı ezecek yine

Yakında bizimdir İzmir Edirne

O zaman yazarsın yeni destanı

Dertli

(*Güleryüz*, 7 Eylül 1338 (1922), Sayı:73)

Hepsi Senindir!

Arslan ordu Yunanlıya yine ateş saçıyor,
Kaleleri süngüsüyle birer birer açıyor,
Gördünüz mü kahpe düşman ne de yaman kaçıyor,
Ey Allah'ım, bir yumrukta Yunanlıyı devirdi,
Çorbacının ordusunu paçavraya çevirdi,

Bentler yıkan seller gibi köpürerek ak, yürü,
Gökler gibi gürleyerek şimşek gibi çak yürü,
Yunanlıyı bir temasta kömür gibi yak yürü,
At topunu şanlı ordu dağlar taşlar inlesin
Kahpe düşman titreyerek fermanını dinlesin!

Ey yurdumun arslanları, ey kahraman ordumuz,
Savletinle kurtulacak şu zavallı yurdumuz,
Himmetinle düşmanlardan kalmadı hiç korkumuz,
Çek süngünü Yunanlının bağrına daya vur,
O eğilen başlarına kap da yerden kaya vur!

Vur da görsün ta beynine, kafasına, koluna,
Kurban olsun Yunanlılar İzmir'immin yoluna,
Bakma yürü, arslan ordu hiç sağına soluna,
İşte bugün söz senindir yüce meydan senindir,
Zafer senin, şeref senin, emir ve ferman senindir!

Çileli

(*Güleryüz*, 7 Eylül 1338 (1922), Sayı:73)

Gelin İzmir!

Güzel İzmir üç yıl evvel düşman seni almıştı,
Zehir sızan hançerini yüreğine salmıştı,
O yemyeşil bağlarına hırsız gibi dalmıştı,
O hırsızlı bir hamlede önümüze kattık biz,

Çorbacının ordusunu Akdeniz'e attık biz!

Ayrıldığıım zaman İzmir, el basarak Kur'an'a,
Vermem diye ahdetmiştim seni Yunan'a
İşte bugün ovaları bulayarak al kana,
Sancağımı diktim yine senin yüce dağına,
Şanlı hilal doğdu hemen güzel, yeşil bağına!

Bundan sonra tarlalarda çiftimizi süreriz,
İncirleri, üzümleri, hep birlikte düreriz,
Gölgelikte otururuz al sancaklar öreriz,
.....
Bir bayrak da Sultan Selim Cami'ne takarız!

Trakya'yı alır almaz çifte düğün olacak,
İslamların yürekleri sürur ile dolacak,
Türkün ahdi işte o gün tam yerini bulacak,
Şanlı ordu kavuşturdu milletimi bu güne,
Üç yüz milyon İslam med'uv, bu şerefli düğüne!

Çileli

(Güleryüz, T.y, Sayı:74)

İtilafçılar Şarkısı

Harap Olduk

[Kesik Kerem makamındadır]

Gamzedeyiz, devamız yok,
Garibiz, yer yuvamız yok,
Kaderimiz böyle imiş
Derdimiz var, sefamız yok!

Talih bizden yüz çevirdi,
Yaktı, yıktı hem devirdi,
Bir zamanlar hüküm sürdük;
O da böyle bir devirdi!

Elem bizi terk etmiyor,
Ektiğimiz ot bitmiyor,
Ne dersiniz arkadaşlar,
İşlerimiz denk gitmiyor!

Taklak attı yine devran,
Yarı yolda kaldı kervan,
Ümitler hep heba oldu...
Bak yenildi başpehlivan!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:74)

Matbaacı Aftoslara

Davul çıktı dan dan etti,
Mahzunları handan etti;
Düşmanların başlarına,
Dünyaları zindan etti..

Anesti'yi kaşındırdı,
Kostanti'yi düşündürdü.
Şu davulun gümbürtüsü,
Aftosları aşındırdı..

O aftosçu efendiler,
Bak davula gücendiler;
Kostanti'yi yapmış diye;
Tabetmekten çekinmişler..

Hey dostcuklar, hey dostcuklar,
Be imanım aftoscuklar!
Bu davulu çalacaktır
Şu eldeki topuzcuklar[*]

Hasretkeş

[*] Yukarıya derç ettiğimiz manzume, Kıbrıs'ın Lefkoşa kasabasında, Müslüman kardeşlerimiz tarafından neşredilen «Davul» gazetesinden iktibas

olunmuştur. Manzume mealinden anlaşılacağı vecihle matbaacı aftoslar, Müslüman kardeşlerimize gazetenin tabı hususunda müşkülât göstermektedir. Bu manzumede o müşkülâtın ilhamıyla yazılmıştır, aftoslar her yerden takip ettikleri maksadı ve gayeyi bariz bir şekilde gösterdiğinden aynen derç ediyoruz.

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:74)

Musibet Tellahna

İsmi koyalım «Peyamcı Artin»
Çünkü muztarıptır İmam Ali
«Kemal»im de deme, tek ol «Lamartin»
Hacâletten kurtar «Namık Kemal»i

«Türk»üm diye atma ortaya yalan
Titriyor kalbinde ulu Kayıhan
Sence ne güçlük var? Onu da çiz yan

Oynama milletin namusu ile
Sen de o fazilet yoksa da bile
İnersem ensene bir acı sille
Apışıp kalırsın aftos misali

Bu teptiğin millet sana neyledi
Tuttu muarefe nazar eyledi
Nafile zehirden şifa bekledi

Mesleğin habbeyi kubbe yapmaktır
Rah-ı hakikatten dönüp sapmaktır.

H. Rüştü

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:74)

Mehmet Çavuş'a

Bir bakınız şu kahraman er oğlu askere,
Nasıl hayran olmaz insan böyle arslan nefere?
Yunanlının ordusunu baştan başa ezerek;
Yıldırımlar gibi erdi bu muzaffer zafere!

Büyük asker zafer senin, şeref ve şan senindir,
İzmir senin, Bursa senin, yüce vatan senindir
İşte bugün azmin ile anlattın ki cihana;
Söz senindir, şanlı asker emir ve ferman senindir!

Dünya bilir ta ezelden İzmir Türk'e nişanlı,
Vuslatıyla gönlümüz şen, başlarımız dumanlı!
Bu iki genç sevdalıyı birbirinden ayıran
En sonunda eder Türk'ü İzmir aşkıyla kanlı

Güzel İzmir, almak için seni düşman elinden
Anadolu baştanbaşa köpürdü kan selinden.
Yunanlının gırtlığından tutup attık denize
Yakalamak isterken o seni nazik belinden!

(Güleryüz, T.y, Sayı:74)

Ey Yunan!

Ey Türklüğün hısm-ı bi-amanı,
İslamların ey adüvv-i canı!
Tam dört sene kâinatı sarsan,
Harb devri hitam bulunca düşman
Şen yurdumu bi-hicap kâsidin,

Mahv eylemek istediği Türk'ü,
Heyhat... Fakat düşünmedin ki:
Türk yıldızı üflemekle sönmez,
Türk öldürür ama, asla ölmez!
Vaktiyle cihana hâkim olmuş,
Tarihi şerefle, şanla dolmuş,
Bir millet esir olur mu? Alçak.
İdama nasıl cevap verir bak!
Bak hasta dedikleri o, yerden,
İrkildi, atıldı, coştı birden,
Düşmanları hâke serdi yer yer.
Namusunu kurtaran gazanfer!

Mert oğlu, asil, Őecî, bahadır,
A'dâsını mahv ve kahra kadar
Türk askeridir evet., Ey a'dâ
Ey hısm-ı zebun, eğil, selamla!
Bak arşa çıkardı Türk hilali,
Nurlandı o râyetin cemali.
an sesleri hep kesildi durdu,
Haksızlığa, Hak muzaffer oldu.
Artık bu cihanda Türk yaşarken,
İman ile, azm ile coŐarken
Ey düşman-ı din, adüvv-i afet,
Ey Balkan'ın en denîsi namert,
Yalnız sana penâh vardır.
Ancak o da bir: Derin mezardır!

Türkoğlu

(*Gülyüz*, 21 Eylül 1338 (1922), Sayı:75)

Yeşil Bursa

Yeşil Bursa daim seni düşünürdüm, ağlardım,
Hasretinle ah ederdim yüreğimi dağlardım,
Senden ayrı düştüm diye karaları bağlardım,
İŞte bugün o kaygılar, o elemeler gitti hep!
O hicranlar, o matemler, o gözyaşı bitti hep!

Arzularım güzel Bursa'm Şen yüzünü görmeyi,
Bağlarından bin bir çeşit çiçeği dürmeyi,
O iekle nazlı Bursa sana elenk örmeyi,
A kolların anayurdu atılayım boynuna,
Beni de al o yemyeşil cennet gibi koynuna!

Bir görüşte nazlı canan san gönül verdim ben,
Bir kerecik güldüğünü görmez miyim, derdim ben,
Hamt ü minnet işte bugün muradıma erdim ben,
Al bayraklar saf sineni ne de güzel aarmıŐ,
O yemyeşil ovalar sanki nurlar saarmıŐ!

Bürün artık yeşil yurdum beyazlara allara,
Bürün artık atlaslara, ipeklere, şallara,
Güller açsın, bülbül yine yuva kursun dallara,
Ben de geçip hareminde mihman olup kalayım,
Koyu yeşil gölgelikte sana sazlar çalayım!

Çileli

(*Güleryüz*, 21 Eylül 1338 (1922), Sayı:75)

Yunan Heyulasına

Demedim mi sana sataşma Türk'e
Bir kere kızarsa halin yamandır
Sürünme, dokunma, yanaşma Türk'e
Ayranı şişerse işin dumandır

Bak nasıl sözlerim hakikat oldu
Yunan leşleriyle ovalar doldu
Taze aftosların sarardı soldu
Dünkü efzunların bugün nihandır

Ömründe yemedin böyle bir dayak
Üç yüz on üç solda sıfır kaldı bak
Türk'ün bu darbesi çok kaçtı kıyak
Acı mahşere sürse şayandır

Kudurmuş coştun, köpürdün
Kendini aynada dev gibi gördün
Nihayet defteri, tarihi dürdün
Bugün saltanatın kuru yalandır

Ne kimseden korktuk, ne de ağladık
Hakka, adalete gönül bağladık
Sen gibi düşmanı sağladık
Şimdi bize düşen şerefle şandır

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 21 Eylül 1338 (1922), Sayı:75)

İzmir’de Celal Nuri Bey’e

Ey memleketin cezrî-i zi-nur u celali
Âlemde senin cennetinin var mı misali

Paşa-yı zamandan bana geçseydi o kudret
Çoktan seni yaptımı cünun mülküne vali

Maziden eğer geçse yolun rehgüzarında
Saf-beste olur Hafız u Hayyam u Gazali

En sonra edip kast-ı sefer İzmir’e gittin
Tahsin ederek darbe-i şimşir-i kemali

Sen çıktığın esnada hemen sahil-i bahre
Gelmiş dediler seyrine hayretle ahali

Yakup ne âlemde acep Aydın ilinde
Sıhhatte mi yahut sebük-ruh-ı cibâli

Memnun mu acep Ahmet Emin Bey balayında
Olmuş mu yoksa anın düğün masrafı gâlî

Her neyse haber ver bize İzmir’den azizim
Ama sözün asar-ı cevbinden ola hali

Kalender

(*Güteryüz*, 21 Eylül 1338 (1922), Sayı:75)

Kıt’a

Altı yüz yıllık taassup kesp-i hiffet eyleyip
İntihabat-ı asarı hamdolsun Hüda’ya başladı;
İşte şeytan-ı racîmi Kabe’de recime bedel
Müselmanlar Bab-ı Ali’de Peyamı taşıladı

Hüseyin Rifat

(*Güteryüz*, 28 Eylül 1338 (1922), Sayı:76)

Şanlı Ordu

Arslan ordu gece gündüz yollarını gözlerim,
Yıllar geçti, ayrı düştük... Seni pek çok özlerim,
Sana dair kaygılarım, sana dair sözlerim,
Sür atını şanlı ordu seller gibi boşan gel!
Fişengini, kılıncını, silahını kuşan gel!

Yıldırımlar gibi yürü, al bayrağı açarak,
Atlarının nallarından kıvılcımlar saçarak,
Yüce dağlar ovalardan kuşlar gibi uçarak,
Gel, boynuna sarılayım kollarımı dolayım,
Sancağımın gölgesinde ben de mesut olayım!

Sür atını yollardaki tozları kat dumana,
Sana asi diyenler o gün düşsün amana,
Gür sesinle haykırarak de ki, kahpe zamana:
Hani nerde, zulmün topu, şarapneli, güllesi?
Bak nelere karşı koydu Türk'ün çelik sinesi!

Hani nerde, şen yurduma kundakları koyanlar?
Hani nerde yetimlerin hazinesini soyanlar?
Hani nerde gariplerin gözlerini oyanlar?
Tükür kalbi karaların o kanmayan gözüne,
Tükür bahtı karaların utanmayan yüzüne!

Çileli

(*Güteryüz*, 28 Eylül 1338 (1922), Sayı:76)

Dünya Şaşırdı!

Bir gaza yaptı ki Mustafa Paşa,
Sıkıyı görünce Yunan şaşırdı.
(Millet)im hep birden bağıırırken yaşa,
Şu Mumcu denilen Mervan şaşırdı!

Türkoğlu kavgada tanımaz hatır,
Yunan'a salladı her yerde satır,

Dikince nalları kuyruksuz katır,
Anesti, Kostantin, Yordan şaşırđı!

Gönüllü yazılan ihbarlar nerde?
Yunanlı hepsini bak soktu derde,
Kandiller sönünce semt-i Fener'de,
Harelim, Pandeli, Dikran şaşırđı!

Bir zaman birleşti Peyam'la Sabah,
Hepsinin başında değiştı külâh,
Ümitler olunca sonunda tebâh,
Ne dersin kırk yıllık Mihran şaşırđı!

Paşamın gelince yakından sesi,
Aftoslar giydiler çarçabuk fesi,
(Nay) diyen sıkıştı bastırđı yesi
Tekbiri duyan şeytan şaşırđı!

(Çileli) bak dünya tornistan etti,
Yunanlı İzmir'den defoldu gitti,
Türklerin imanı zulmü eritti,
Bu azmi görünce devran şaşırđı!

Çileli

(*Güleryüz*, 28 Eylül 1338 (1922), Sayı:76)

Derdinize Ağlayın!

Arslan ordu berbat etti Anadolu'da Yunan'ı,
Efzunların arkasından verdi topçu dumanı,
Geldi artık Trakya'da hesapların zamanı,
Şanlı ordu orada da ateşleri saçacak,
Bilmem artık Yunanlılar hangi ine kaçacak
Kaça kaça aftosların anaları ağladı,
(Güm) der demez hepsi birden tabanları yağladı,
Kalanları Mehmetçikler süngülerle dağladı,
Yunanlının genç askeri Anadolu'da kaldı bak,

Her taraftan Kostantin'e (yuuf) borusu çaldı bak,
Atina'da şu günlerde gürültüler çoğaldı
En (Kalantor) dedikleri züğürtlükten bunaldı,
Hep cereme vere vere aftoslarda ne kaldı,
Seyreyle sen gümbürtüyü Yunanistan içinde,
Şimdi artık hep ümitler Giritlinin piçinde!
Kim gelirse fayda vermez Türk Yunan'ı yendi ya,
Güvendiğin hep aftoslar paçavraya döndü ya,
Ümidiniz, emeliniz bir rüzgârla söndü ya,
Şimdiden sonra oturup da derdinize ağlayın,
Şim<di>den sonra başınıza karaları bağlayın!

Çileli

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:77)

Yuha!

Zırtapozlar per ü bali<n> açıyorlar.. Yuha!
Hâr u zilletle bakın. Hep kaçıyorlar.. Yuha!
Ser-te-ser olduğu günden beri Türk hande-i senâr,
Ah u zar eyleyerek baş saçıyorlar.. Yuha!
Saldırıp, yurdumu yaktıkça o hain düşman,
Bi-haya hande edenler kaçıyorlar... Yuha!
Başta patron, o fûrumaye, harîs sâdır-ı zebun,
Almış ihvanını toptan kaçıyorlar.. Yuha!
Kırılıp hâmesi en sonra şu melun Kemal'in,
Hâsiren, ebkem ü lâl, hep kaçıyorlar.. Yuha!
İşte Mihran'la Sait, işte o dürzi-i ekber,
Toplayıp damını, yer yer kaçıyorlar.. Yuha!
Görmemiş mislini âlem bu firarın elhakk,
Hepsi birden dolu dizgin kaçıyorlar.. Yuha!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:77)

Ahvale Dair

Son asr-ı terakki bizi zîr ü zeber etti
Erkekleri te'nîs ile nisvânı er etti

Bir hain-i din eyledi derviş «Rıza»yı
Bir Mumcu-yı delâl-ı sefil «Fener» etti

«Fevkel beşer»in namını aldıkça o merdûd
Der mülke ne ettiyse bu divaneler etti

Fehimetmez o sersem ki makalâtını düşman
Efkâr-ı Umumiye 'ye üç yıl seyretti

«Gazi»ye kimin haddi bu âlemde söz atmak
Bir millet o serdarı bugün taç-ı ser etti

İbrâz-ı kerametle geçenlerde «Emirî»
Bir hams<i> alıp deşte birden lüfer etti

«Bahyi¹²⁸»yı bir ay görmedi biçare kalender
Bir hayli zaman Şişli'ye ser ü sefer etti

(Güleryüz, T.y, Sayı:77)

Ana Vatana

Anadolu, Anadolu!
Kutludur sağı solu
Yürü kurtar Edirne'yi
Tuttuğun yol Allah yolu

Anadolu! Bu ordular
Yaman pusu kurdular
Türkün haklı, sedasını
Kâinata duyurdular

Anadolu ana vatan
Sensin bu feyzi yaratan

¹²⁸ Kelime “b” harfi ile yazılmış ancak baskı hatasından dolayı bir noktanın eksik olduğunu düşünüyoruz. Doğru kelimenin “Yahya” olabileceği kanaatindeyiz

Öz oğuldur can vererek
Dışını bağından atan

Temiz kalpli Anadolu!
Bükülmeyen haklı kolu
Uğruna kan dökmek için
Binlerce evladın dolu

Sevimli yurt! Güzel nine
Tepti hicranlarım yine
Geldikçe yâda titrerim
Evvelki elemli sene

Gitsin o günler gelmesin
Yavruların melemesin
Mübarek sinende artık
Alçak düşman gezinmesin

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:77)

Dangalak Yunanlılara

Bu devran böyledir, ağlama kuzum
Yiğidin alınına yazılan gelir
Sandım ki midene sıralı üzüm
Hünkâr suyu gibi bi-girân gelir

Ne idi zorunuz? Behey oburlar!
Adamı kaz gibi kafese korlar
Yunan'a gözdağı Türk'tür diyorlar
Senden gayrisine bu yalan gelir.

Ne lazımdı sana Bursa, Ankara
Mahvettin ordunu nafîle yere
Yunanlık gömüldü şimdi İzmir'e
O yerlerden acı bir figan gelir

Türk'ün süngüsüdür beynini delen
Kaldır ellerini merhamet dilen
Bu işin sonunu biz idik bilen
Sabır eden elbette kahraman gelir

Zeval yoktur Türk'e, şanlı hilale
Bak nasıl kavuştun sen izmihlale
Güvenme zırtapoz Ali Kemal'e
Ondan sana daha çok ziyan gelir.

H. Rüştü

H. Rüştü Bey: Son manzumelerinizi neşretmek imkânı şimdilik yoktur.

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:77)

Mehmetçiğin İmanı

Yunanlılar Anadol'da çorap gibi söküldü,
Önümüzden kaçıyorken Akdeniz'e döküldü,
Mahut Kosti Çorbacının yine beli büküldü.
Sardı kara bir felaket Yunanlının bahtını
Konstantin de bu uğurda feda etti tahtını,

Türk askeri evelallah kırar taşı, demiri,
Bakın nasıl düşmanından aldı güzel İzmir'i,
Mani olmaz azmimize Boğazların zinciri,
Süngü değil, hançerle de onu yere sereriz,
Deniz atlar, dağ atlarız, Edirne'ye gireriz.

Bekliyormuş orda bizi, geçse bile seneler,
Ak sakallı ihtiyarlar, beyaz saçlı neneler.
Kendisini bekleyeni unuttur mu bu asker?
Ey neneler, hemşireler, pek çok zaman kalmadı,
Hasretine dayanmaya bizde derman kalmadı.

Bak ne diyor kahramanlar: Ayrılık yok, ölüm var,
Hakka karşı adalet var, zulme karşı zulüm var,

Ey Edirne, asırlardan beri sende gönlüm var,
Süngü değil, hançerle de düşmanları sereriz,
Deniz atlar, dağ atlarız, Edirne'ye gireriz.

Dertli

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:78)

Sevgili Paşamıza

Görmemiş mislini çarh-ı devran
Gazana hayrandır gökte melekler
Nâm-ı bülentle doldu âsmân
İyd-ı sürûr eder cümle melekler

Türk'ün gözbebeği, kahraman paşa!
Kâinat durdukça sen binler yaşa
Yüzünü sürmekçün bastığın taşa
Millet heyecanla yolları bekler

Askerin önünde dağ gibi gitsen
Yıldırımlar gibi, gürleyip ötsen
«Hedef Atina'dır» diye emretsen
Deryaları aşır hep gidecekler

Millet zahirindir, eyledi peyman
Allah'ım saklasın, kem nazarlardan
Şirin Edirne'ye girdiğin zaman
Kıyamet koparıp sevinecekler

Hâlikim yolladı, seni bizlere
Hâkimsin karaya hem denizlere
Davada muhalif olan sizlere
Ali Kemal gibi hissiz eşekler

H. Rüştü

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:78)

Arslan Ordumuz

Şükür olsun Tanrımıza, bizi ye'se salmadı,
Mehmetçiğin vatanında tek yabancı kalmadı,
Sayesinde düşman bizden bir karış yer almadı.

Mudanya'da devletlerle uzlaşınca Osmanlı
Mütareke senedini imzaladı Yunanlı!

Türk, İzmir'i düşmanlardan silah ile zapt etti,
Trakya'yı siyasetle memlekete raptetti,
Yunanlıyı mağlup etti, kâinatı habt etti.

Bundan sonra kimin haddi bize bulmak bahane,
İhtiyatsız olanların kendi girer ziyana!

Yiğitlerin süngüsüyle yeni bir ufuk açıldı,
Yollarına istikbalin parlak nuru saçıldı,
Yüreklerden keder gitti, felaketten kaçıldı.

Hakkın senin bu şereften nasibini al, çoban,
Gün doğarken yanık yanık kavalını çal, çoban!

Yiğit asker! Döndü vatan himmetinle cennete,
Artık hacet bırakmadın sen niyaza, millete.
Silahınla dehşet verdin Yunan denen lanete,

Mudanya'da devletlerle anlaşınca Osmanlı,
Trakya'yı verdi arslan ordumuza Yunanlı!

Dertli

(*Güleyüz*, 19 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:79)

Siyaset-i Malumaya

İzmir'e girince kahraman ordu
Siyaset bağında koştu bir bora
Türklüğe uzanan diller kurudu
İndi mavi bayrak, yok zito, hora

Baktılar ki bu sel böyle akacak
Yunan varlığını yıkıp yakacak
Anladılar işin ...ku çıkacak
Dediler girilmez bitaraf bura

Türk ili olur mu Türk'e bitaraf?
Çakarız maksadı hem de harf-be-harf
Ne mantık kaldırır ne de nahiv ü sarf
Vatanın canevi, boğazı ora

Muzaffer bir ordu maval dinlemez
Koyun gibi durup kaval dinlemez
Kahraman paşamız masal dinlemez
Bakmıyoruz bugün saza tambura

Denizde ıslanan yağmurdan kaçmaz
Namusu<n> kilidini mert olan açmaz
Kanatsız, kuyruksuz hiçbir kuş uçmaz
Borcu yok kimsenin böyle boş zara

H. Rüştü

(*Güleyüz*, 19 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:79)

Hoş Geldin, Paşa!

Sevinçten çıldırarak alkışlıyor bu hali,
Ne yapacak karşılarsa ya Mustafa Kemal'i?..
Refet Paşam İstanbul'a sefa geldin, hoş geldin,

Millete siz gösterdiniz bu zaferin yolunu,
Kıvıran da siz oldunuz Yunanlının kolunu,
Düşündünüz yolunuzun hem sağını, solunu.

Arkanızdan ilerleyen kahraman Türk askeri
Hem kazandı, hem bizlere kazandı zaferi

Türk olur da insan nasıl alkışlamaz sizleri,
Çılgın gibi karşılasak biz yine az sizleri,
İstanbul'da göreceğiz artık bu yaz sizleri,
Kavuşacak İstanbul'a Anadolu yakında,
Düşmandan çok dost kazandık biz bu büyük akında

Nice yıllar yolunuz bekliyordu Trakya,

.....

Rahmetini bize saçtı gelmiş geçmiş enbiya!

Allah size yol göstere, millet size yar olsun,
Kemal Paşa, Refet Paşa, hep paşalar var olsun!

Dertli

(*Gülyüz*, 26 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:80)

Ana, Oğul Duası

Gazi paşamıza

Bir yetmişlik anam vardır. Eniştemle oturur
Gün aşırı oruç tutar; her gün abdestli durur
Elde tesbih, dilde dua, okur, okur üfürür
Yaradanım bu millete zeval verme, öldürme
Peygamber başı için düşmanları güldürme

Diye ağlar ve yalvarır. Mor damarlı elleri
Titreyerek semalara açılırdı kolları
Gösterirdi, işte Kabe'n, diye gizli yolları
Kapanırdı secdelere, gece, gündüz ağlardı
Bu mübarek kadın benim yüreğimi dağlardı

Bu ihtiyar aziz anam, bir gün bize gelmişti
Hiç unutmam. Namaz için abdestini almıştı
Kiblesini şaşırılmıştı, hayretlere dalmıştı
Sordu bana, Rüştü oğlum kible semti neredir
Dedim anne bizim kible, şimdilik Ankara'dır

Demek oğlum, Hak yolunu kafir düşman kapatmış
Müselmanın sinesine bir zehirli ok atmış
Türk ordusu bunun için Ankara'yı kuşatmış
İşittim de inanmadım, demek doğru bu haber
Öyle ise getir oğlum seccademi seriver

Evet anne! Maalesef boğuluyor Hak sesi
_____o meclisin reisi
«Kemal» adlı bir Türkoğlu, dini bütün bir paşa
Kitabını korumakçün başlamıştır savaşa

Oturduğu yerde sessiz namazının bitirdi
İçin için inleyerek hayli tekbir getirdi
«Amin» dedi ellerini gözlerine götürdü
Yaradanım Habibinin hürmetine, sen sakla
Saf yürekli o yavrumu milletine bağışla

İşte paşam! Biz arkandan ana, oğul ağladık
Gece, gündüz uyumadık, sana gönül bağladık
Seni Hakk'ın birliğine, varlığına sağladık
Bir duadan gayri hizmet elimizden gelmedi
Bu milletin gözyaşını başkaları silmedi

Sen kurdun bu vatani, sen kuruttun yaşları
Sen kaldırdın yükseklere, yerlerdeki başları
Sana şakir bu vatanın toprakları, taşları

Selam olsun ulu gazi, o kahraman orduna
Seni Allah bağışlasın bu mübarek yurduna.

H. Rüştü

(*Güteryüz*, 26 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:80)

Sabık Kral Kosti Ağzından

«Soldum artık ateş-i aşkınla bir bak halime» şarkısı gibi okunacaktır.

Soldum artık darbe-i kahrınla bir bak halime
Bahis oldun mahvına berbat ü izmihlâlime
Haşre dek bir çare yoktur inkisâr-ı bâlime
Nerden aldandım da kondum, İzmir'in gül dalına

İstemezdim İzmir'im gülzâr-ı ateşbâzını
Dinlemezdim şimdi Türk'ün sayha-i kahharını
Ben elimle ordumun çektim dem-i idbârını
Nerden aldandım da kondum, İzmir'in gül dalına

Gerçi tatmıştım, bilirdim, çok yamandır savleti
Böyle dehşet saçmamıştır Âl-i Osman devleti
Bildiğimden bin kat üstünmüş meğer Türk milleti
Nerden aldandım da kondum, İzmir'in gül dalına

H. Rüştü

(*Güteryüz*, T.y, Sayı:81)

Edirne'ye

Anadolu yavruları İstanbul'da duruyor,
Gizli gizli düşmanına karşı neler kuruyor,
Karşısında manileri deviriyor, vuruyor:

Düşünmüyor ki yıldırım ne, top tüfenk ne, demir ne?
Yiğitlerin gözlerinde tüten: Edirne!

Ey mübarek Anadolu toprağının evladı,

Sizlersiniz memleketin bugün kolu kanadı,
Sayenizde Türk ilinde bir tek düşman kalmadı.

Yunanlıyı bir hamlede topladınız, dürdünüz,
Sakarya'dan atlattınız, Akdeniz'e sürdünüz!

Dünya bilse karşınıza çıksa sizin gam değil
Esen rüzgâr sert olsa da biliniz ki sâ'm değil,
Size karşı duranların billah akli tam değil.

Heybetiniz dehşet verdi Panayot'a Bodos'a
Dünyada kar dayanır mı acep böyle lodosa?

Kemal Paşa muzaffer Türk milletinin baş tacı,
Refet Paşa Yunanlıyı titreten bir umacı,
Siz de düşman ensesinde birer zafer kırbacı:

Yerleşince bu heybetli kuvvetler bir araya
Yunanlılar oturdular Edirne'de karaya.

Dertli

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:81)

Yeni Güneş

Yine Şark'tan yeni bir güneş doğdu,
Yine karanlığı nuruyla boğdu,
Vatanı içinden kemirenleri
Hakk'ın kuvvetine sığınıp kovdu!

İlk önce Yunan'ı sürüdü, attı,
Düşmanın üstüne yürüdü attı,
Güzel İstanbul çöken zulmeti
Mefkûre nuruyla yürüdü, attı!

Şimdi ne yapacak eski kallaşlar
.....

Onlara hep lanet okuyor bugün
Dereler, tepeler, topraklar, taşlar!

Feylesofun sustu musibet sazı
Tüylerini döktü Peyam'ın kazı
Falcı lider Sadık dövünsün dursun
Kim arar kim sorar o hokkabazı!

Türkoğlu sadakat eder ahdine,
Kendisi hâkimdir kendi bahtına,
İrade onundur, iktidar onun
Hiç kimse çıkamaz onun tahtına

Yeni Mehmet'çe

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:82)

Bayram İçinde Yas

Şehit Ömer'in yavruları

Sonbahar, şafak vakti, tan yerleri ağardı
Hep köy halkı uyanmıştı. Kızlar koyun sağardı
Minareden bir Monlacık Allah'ını anardı
Genç, ihtiyar bütün köylü abdest aldı peykârdan
Camiye tez girmek için atladılar duvardan

Yanık sesli bir müezzin tavanları inletti
Allah diye haykırarak yürekleri şenletti
Ak sakallı imam birçok nasihatler dinletti
«Âmin» dendi, eller kalktı, boyunları büküldü
Sandılar ki gökten yere gül suları döküldü

Namaz, tesbih. Dua bitti. Birer birer çıktılar
Birbirinin ellerini can-ı yürekten sıktılar

Kederleri, elemeleri dağıttılar, yıktılar
Ocak yandı cezvelerde kahveleri kaydadı
Genç yiğitler bıçaklarla Türk horanı oynadı

Bu sırada bir süvari köye doğru yürüdü
Bir kasırğa koptu sanki, yolları toz bürüdü
Avludaki kara köpek uzun uzun ürüdü
Baktılar ki bir jandarma, muhtar! Deyip geliyor
Bir taraftan çevresiyle[1] kan terini siliyor

Muhtar koştu «Buyur» dedi jandarmayı getirdi
Hemen bir tas ayran ezdi ayaküstü içirdi
Sağ tarafta bir sedirin üst başına geçirdi
Sonra sordu ne var, ne yok? Edirne'den ne haber?
Acep nerde bizim asker? Anlat biraz birader

Müjde dedi o jandarma, işte size mektup var
Al da oku muhtar emmi, herkes duysun ne zarar
Zannedersem yarın köyün askerleri buradalar
Kavga bitti, hak bizimdir, biz kazandık oyunda
Kahramanlık Türkoğlunun soyunda var soyunda

Ertesi gün davul, zurna, hazırlandı donandı
Kadın, gelin, nişanlılar allar giydi kuşandı
Kırk hanelik küçük bir köy al yeşile boyandı
Karşı çıktı askerlere, yavuklular, analar
Bükük belli, bağırlı kılı, ak sakallı babalar

Sökün etti karşı yoldan bulut gibi bir asker
Önlerinde kızıl bayrak şeref saçıp şan döker
«Yaşasın Türk» sesleriyle inliyorken bütün yer
Mehmet, Hasan, Turak, Emin birer birer göründü

Yaşlı gözler sevinç ile topraklara süründü

O gün durup dinlenmeden davul zurna çaldılar
Namazgâhta kurban kesip muhabbete daldılar
Yavuklular, yârlerini yanlarına aldılar
Hasretliler kavuştular, öpüştüler, coştular
Oynadılar, sıçradılar, gülüştüler, koştular

Akşam olmuş her evciğin ışıkları yanmıştı
Üç çocuklu bir kadın köy yıkıldı sanmıştı
Arslan Ömer şehit olmuş bu haberi almıştı
Bir tek bu ev baştan başa karaları bağladı
Üç çocuklu bu genç kadın bütün gece ağladı

Sonbaharın bu sabahı her yer bura boyandı
O yavrular uykusundan sıçrayarak uyandı
Yürekleri babasızlık acısıyla pek yandı
Ne baksınlar? Anaları seccadeye uzanmış
O şefkatli nazarları ilelebet kapanmış

Şaşırdılar üçü birden saçlarını yoldular
Bağırdılar, tepindiler, deli gibi oldular
Köyün halkı ağlaşarak içeriye doldular
Bu muratsız tazeciği yıkadılar, yudular
Bir servinin dibindeki mezarcığa koydular

Akşam olmuş ortalığı sükûnet sarmıştı
Bu üç yavru, o mezarın baş ucuna varmıştı
Gözlerinden akan yaşlar toprakları karmıştı
Melül, melül ağlayarak dediler ki «Anne, biz
Bilmem nasıl sürükleriz, bu hayatı kimsesiz

H. Rüştü

[1]Çevre: Mendil demektir.

(*Güteryüz*, T.y, Sayı:82)

Nefs-i Enfes

-Seyrani Dede'ye nazire-

Aşk bezminde gidenlerin
Bir saz olsam ellerine..
Seviyorum diyenlerin
«Kurban olsam dillerine...»

Dil bağına şöyle girsem,
Gonca olup da dirilsem,
Bir taç gibi geçiversem,
«Yâr zülfünün tellerine...»

Serim hançerle vursalar,
Vücudumu kavursalar,
Kül eyleyip savursalar,
«Muhabbetin yellerine...»

Aşığımız biz güzelin,
Mefnunuyuz yâr sevenin,
Rakip ile cenk edenin,
«Silah olsam bellerine...»

Türkoğlu! Kaldır parmağın
Vaktidir yâre tapmağın
Bu yolda akan ırmağın
«Katre olsam sellerine...»

Türkoğlu

(*Güteryüz*, T.y, Sayı:82)

Memurların Manisi

İstanbul'da memur idim!
Hizmetime mağrur idim,
Hele aylık aldığım gün
Ne kadar da mesrur idim!

Birden bire döndü felek,
Döktü bizi yere elek,
Satılmadık bir canım var,
Gitti elden ceket, yelek!

İçiyordum şarabı,
Yutuyordum kebabımı,
Şimdi gören şaşar kalır
Yırtık pırtık çorabımı!

Aman, kurtar bizi paşam,
Bekliyoruz sizi paşam,
Ah açlıktan hepimizin
Bükülüyor dizi paşam!...

Battal Gazi

(*Güleryüz*, 16 Teşrinisani 1338 (1922), Sayı:83)

Der-vasf-ı Ceraid

İstanbul

Ey Güleryüz, Güleryüz
Dünyalar oldu dümdüz
Şark'tan bir güneş doğdu
Geceler oldu gündüz

Ey Karagöz Hacivat
Cephe harbin pek berbat
Ahlak dersi verirken

Monologdan ne maksat

Ey İleri! İleri
Cerideler dilberi
Sille, yumruk seslenir
Tufanı, medi, cezri

Ey fikri doğru Tevhit
Azminde olma nevmi
Cesarettir ibarettir
Ebu'l-Ziya-yı Velit

Ey tatlı dilli Vakıf
Havadisin neden kıt
Arzun gibi sulh olsa
Elbet olursun sen fit

Ey ağırbaşlı İkdam
Hakikattir bu bayram
Lozan siyasetinden
Ben senin kadar çakmam

Ey Peyamcı, Peyamcı
Kuyruğun oldu kamçı
Neden Sabahçı Mihran?
Bugün sana yabancı.

H. R

(*Güleyüz*, 23 Teşrinisani 1338 (1922), Sayı:84)

Ayyaşın-i Kirâma

Balık pazarında süt gibi düzü
Mideye tavasıyla yutar durursun
Üste de çekersin bir sarma kuzu

Süslü, püslü caka satar durursun

Gece Beyoğlu'nda atarsın demir

Eleni olmazsa Viyolet gelir

Meyhaneci Kosti veresi verir

Elbette sırt üstü yatar durursun

Bütün gün içersin buz gibi bira

Düşündüğün dalga hep dalavira

Çakıştır imanım, sıra bu sıra

Sonra nedametle yanar durursun

Burası aksidir. O işler yasak

Adamın kışında şaklıyor dayak

Aklın varsa eğer şimdiden bırak

Düz yerine ayran atar durursun

Birkaç yıldır perhiz ettik alıştık

Gece gündüz vatan için çalıştık.

Şimdi dervişlere biz de karıştık

Yap da gör! Nasıl keyif çatar durursun

Samsun: H Rüştü

(*Güteryüz*, 23 Teşrinisani 1338 (1922), Sayı:84)

Ah A. Ağlıyor

Akçesizlikten bütün gün ceplerim kan ağlıyor

Ben değil, bakkal, fırıncı cümle dükkân ağlıyor

Öyle maraz bir züğürtlük var ki âlem müşteki

Despo, Anjel, Virjin, Eftim, Dikran ağlıyor

Jarseden bir fistan ister, mutlaka almak gerek

Almasam ta sabaha dek koynumda canan ağlıyor

Dün gülerken talih na-sâzıma pür-mest ü şevk

Şimdi geçmiş karşıma zilletle Yunan ağlıyor

Öyle tatbik eylemiş ki itisaf ve zulmünü
Yerde zî-ruh kalmamış gökte sürûşân ağlıyor
Biz yine «Men dak dak» kaydına hiç düşmedik
Sor ona, bak. Der bütün Türklerden insan ağlıyor
Ruy-ı arzın adil(!)oğlu! Yurdumu gördün mü sen
Gel de bir bak! Harp yüzünden nice viran ağlıyor
Bizde dil yok, sizde insaf hakkı teslim vaadi...
Evvela kayd-ı temeddün(!) sonra vicdan ağlıyor
Kuvvet-i pazum ile girdim bugün öz yurduma
Dün «zito»«hurra» diyen her veçhe handan ağlıyor

H. Rüşti

(*Gülyüz*, 30Teşrinisani 1338 (1922), Sayı:85)

Hülyadan Hakikate

Bu yıl Anadolu çok mahsul verir
Tarlalara Yunan gübresi ekti
Bu kızgın sıcakta çelikler erir
O kokmuş cesetler suyunu çekti

Harmana başladı savurmak için
Türk yurdunu kasıp kavurmak için
Cenabet Kosti'ye taç vurmak için
Sözde bizi yandan çevirecekti!

Yalancı pehlivan peşrevi yaptı
Gâh pes etti gâhi aykırı saptı
Bursa, İzmir ona zehirli haptı
Bir çelmede Türk'ü devirecekti!

Bir yumrukta düştü o kahramanlar(!)
Dağıldı emeller, yıkıldı şanlar(!)
Dağları kirletti o kızıl kanlar
Az kaldı cümlesi geberecekti

Ey Yunan piçleri! Zulmünüz çoktur
Asıp kestikleriniz çoluk çocuktur
Sandınız Türklerin sahibi yoktur
Allah bunu size gösterecekti

H. Rüştü

(*Güteryüz*, 30 Teşrinisani 1338 (1922), Sayı:85)

Bir Muhacir Kadının Şikâyeti

Yürü yolcu! Söze tutma, beni bırak yalnız
Görmez misin? Kucağımda can veriyor hasta kız
Kocam. Oğlum hep kesildi bu çocukla kimsesiz
Başım açık, yalın ayak, böyle oldum muhacir
Bilmem bizim halimize kim üzülür, kim acır?

Kapıştılar ne var ne yok, soğan gibi soydular
Çoluk, çocuk, genç, ihtiyar bir mescide koydular
Hepsinin de gözlerini birer birer oydular
Bu çocuğu kavrayarak bir ben kaçtım, kurtuldum
Tanrı bana kuvvet verdi, kanat açtım kurtuldum

Şimdi geldim, çok yoruldum. Şuracıkta çömeldim
Yüküm hasta, bir garibim, Hakk'a doğru yöneldim(!)
Şu dağlardan nasıl aştım? Nasıl ateşli geldim
Bu aç susuz geliş bana şimdi elem veriyor
Oğul, koca, konu komşu hep aklıma geliyor

Ulu tanrı merhameti esirgemiş Yunan'dan
Yunan demek, zulüm demek dağı, taşı ölüm, kan
Sütüm kesik, zayıf düştüm kızın hali çün yaman
Ülkenize düştüm oğul, kucağımda hasta kız
Yürü yolcu ağla peyim, beni bırak yalnız

H. Rüştü

(!)Yönelmek, dönmek. Teveccüh demektir

(*Güleryüz*, 7 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:86)

Hendek Mekân Ali Kemal'e Mersiye

Bilmedik kadrini şu İstanbul'un
Seni adam edip sıraya kattı
Nazik mektepliler bekledi yolun
Sana üç, beş çürük yumurta attı

Vız gelirdi sana kokmuş yumurta
Savurdun küfrü ta ulu orta
Hayatta geçirdin bin türlü varta
Lakin sonuncusu pek fena çattı

Bizim yumurtamız yumuşak olmaz
Nankör, kapımızda bir uşak olmaz
Anladı sen gibi yumurcak olmaz
Rahm ile bu millet seni zıbarttı

Şimdi cehennemde yanıyor cismin
Lanetle geçmiştir tarihe ismin
Yok oldu varlığın, mahvoldu resmin
Adın, sanın bugün yerlere battı

Yaşamak istiyor artık bu millet
Yaşamaz vatanda sen gibi illet
Ruh-ı nâ-pâkına bin kere lanet
Naz ü nimet çünkü kıçına battı

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 7 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:86)

Yahya Kemal ile Terennüm

Gördüğüm afet-misalin farkı yoktu hûrdan
Mehlika banuya benzettim onu ben dûrdan

Yeter enzârıyla açtı bin ceriha sineme
Kalmadı bir nokta farkı gönlümün kalburdan
Göz edip, işmar edip iknaya yeltendimse
Bir cevap almak ne mümkün dide-i mağrurdan
Bir şiir yazsam da versem iltifat eyler deyü
Eyledim tahrir uzunca bir gazel mâhûrdan
Yaklaşp «Cana! Dedim, al tercüman-ı aşkıımı
Bir cevap çıksın civanım gonce-i memhûrdan
Her sözüm rana vesika hasmın buhranına
Kıl medet, kurtar beni şol zulmet-i Dimbo'dan
Ben vesika lafzı söyler iken ol mehlikâ
Saldırıp destin çıkarıp sine-i billurdan
Bir hüviyet kartı, ayttı: «İşte bak. Her şey tamam
Yoksa kurtulmak ne mümkün siz gibi memurdan!..»
Mehlikâ banuya benzetmiş iken (Yahya) meğer
Bu kadımmış, halk olunmuş fuhuş ile çamurdan

Tılsım

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:87)

Sefil Firariye

Şanlı tarihimin nurlu bayrağı
Devr-i leîminde simsiyah oldu
Hain bir düşmanın,sancağı
Sen gibi alçağa bir penah oldu

Altı yüz senelik padişah tacı
Görmedi ömründe böyle bir acı
Bu millet ona da buldu ilacı
Eski saltanatlar hep tebâh oldu

Vatan kaygısıyla eylemek cidal
Temin-i istiklal, ümit-i ikbal
Çalışmak, didinmek, hâsılı her hal

Fikr-i Kayserince bir günah oldu

Alçak düşmanlara kapı açışın
Anadolu içine nifak saçışın
Günahkâr kadınlar gibi kaçışın
Âlem-i İslam'a intibah oldu

Şimdi Kral Kosti seninle hem dem
Değil Malta sana layık cehennem
Seninle beraber gitti keder, gam
Kararan bahtımız mihr ü mah oldu

H. Rüştü

(*Güleryüz, T.y, Sayı:87*)

Lozan'a suret-i mahsusa gönderdiğimiz meşhur şair (Çileli tarafından yazılmıştır)

Buldum Lozan'ı!

Dinleyin paşalar, beyler, ağalar,
Sazımı çalmanın geldi zamanı.
Dün gece rüyamda aşarak dağlar,
Araya araya buldum Lozan'ı!

Konferans! Dediler içeri daldım.
Manzara pek hoştu, şaşırdım kaldım,
Giritli Giry'a bir boru çaldım,
Orada okudum ben de fermanı:

Lort Gurzon listeye (Boğaz'ı) kattı
Bir nutuk söyledi bilgiçlik sattı,
Çiçerin arkadan bir bomba attı,
Yoldaşım tozlara kattı dumanı:

Romanya fikrini ileri sürdü,

Akılınca bizleri ufacık gördü,
Konferansı haritayı topladı, dürdü
Hepsinin nedense sıkıldı canı!

Nihayet paşamız söze girişti,
(Coni)ye (Girya)ya biraz ilişti,
Daveti hal etmek pek mühim işti,
Doğrusu vermedi hasma amanı!

Konferans bugünlük burada bitti,
Paşamız Girya'yı bir hayli eritti,
Azalar dağıldı çekildi, gitti,
Fakir de topladım hemen yorganı!

Çileli

(Güleryüz, T.y, Sayı:87)

Konferanstan Bir Rica

Harbi biz kazandık hakkımız bâhir
Hüsnüzan ehliyiz kalbimiz tâhir
Lozan konferansı ölçüp biçerek
Türklerin hakkını verecek zahir

Diye bakıyoruz, Yunan muteber
Sanki Venizelos galip bir asker
Konferans denilen adil(!) mahkeme
Dürbünün tersinden bakıyor meğer

Hâlâ diyorlar ki Türkler aldanmış
Yaldızlı sözlere varsın inansın
Yunan ne de olsa ehil sayılır
Sözü bir edelim şu Türkler yansın

Emin ol Lort Gurzon bu Türkler kanmaz

Sütte ağız yanan yoğurta yanmaz
İsmet Paşa gibi bir büyük asker
Kahpe siyaset bir gün aldanmaz

Hak ise özünüz Hakk'a tapınız
Sulh ise arzunuz sulhu yapınız
Gayri hiç kimseden korkumuz yoktur
İster Hakk'a gidin, ister sapınız

H. Rüştü

(Güleryüz, T.y, Sayı:88)

**Lozan muhabir-i mahsusumuz şair-i meşhur (Çileli) tarafından
gönderilmiştir.**

Arslan Çıkar

Dinleyin ağalar bir dem sözümü,
Sözümden dertlere bir derman çıkar,
Doğruyu söylerim, kırpmam gözümü,
Öfkeyle başımdan bir duman çıkar!

Konferans toplandı fakir de gitti,
Gözlüğü taktım da hayli seyrettim,
Gürültü kopunca, eridim bittim,
Dedim ki her yerde bir şeytan çıkar!

Kikirik uzunca bir deve gibi,
Her şeyin altında (hüve) gibi,
Venizelos ufak (bir düve)[1] gibi,
Yunanlı yurdundan bu hayvan çıkar!

Konferans kızıştı yükseldi sesler,
İttifak etmiş kurnaz teresler,
Tükendi solukları, hatta nefesler
Bakalım bu işte kim yaman çıkar!

Çiçerin yoldaşım girişti söze,
Gâh dike vurdu o gâhi de düze,
Diyordu her şeyi aldırırım göze,
Bu işin sonunda mutlak kan çıkar!

Nihayet paşamız notayı verdi,
Haritayı çıkardı ortaya serdi,
Hepsinin aklı da hesaba erdi,
Türklerin erleri hep arslan çıkar!

[1]İnek yavrusuna derler.

Çileli

(Güleryüz, T.y, Sayı:88)

Korkma Artık Pek Yürü

Büyük millet! Zaferinle semalara çıktın sen,
Tacı alıp kendin giydin taç giyeni yıktın <sen>
Sana asi diyenleri zindanlara tıktın sen
Yaşa var ol! Nurlu yüzün sararmasın solma<sın>
Sen mesut ol düşmanların asla rahat bulma<sın>

İradenle, tarihinle şan katarak şanına,
Nurlu bir yol açtın bugün sen Türklüğün başına,
Esareti gömdün artık düşmanının yanına,
Dindi biraz öksüzlerin, yetimlerin yaşları
Gariplerin yükseldi bak o eğilen başları!

Yurdumuza bundan böyle kara yaslar girmesin
Düşmanların kara eli bu toprağa ermesin,
Yaşa var ol, büyük millet Tanrı zeval verme<sin>
Ervah bile gökten seni hürmet ile anıy<or>
Bir yavrunu gören kimse arslan gördüm san<ıyor>

Yeryüzünde bir millette var mı senin saf kanın
Kimde vardır, söyle senin, o sarsılmaz im<anın>
Takdirine mazhar olan sensiz ancak Yazdan'ın
Var mı senin şu cihanda bir manendin bir eşin,
Dünyaları tuttu bugün ay yıldızın güneş<in>

Bundan böyle al sancağı arslan gibi çek yü<rü>
Şu zavallı yurdumuz saadetler ek yürü,
İşte refah yolu budur, korkma artık pek yü<rü>
Dünya görsün on beş yıldır kan ağlayan göz<ümüz>
Gülsün biraz yüce millet şu elemli yüzümüz

Çileli

(*Güleryüz*, 28 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:89)

Ninni

Uyu benim güzel oğlum mini mini meleğim
Sen uyu ki rahat olsun şu yaralı yüreğim
Sana bağlı ümitlerim, emellerim dileğim
Ninnilerle büyüteyim. Seni asker edeyim
Ondan sonra şu dünyaya veda edip gideyim

Nazlı yavrum! Yiğit baban muradına ermedi
Okşamadı, koklamadı, gül yüzünü görmedi
Al atını doya, doya ovalarda sürmedi
Harbe gitti, şehit düştü, seni koydu kimse<siz>
Bir anan var o da hasta o da zayıf, cüssesiz

Büyü yavrum, adam ol da intikam al düşmandan
Kahramanlık miras kaldı sana merhum babandan
Ne zabıt ol, ne yüzbaşı, ne binbaşı, kumandan
Baban gibi onbaşı ol, dayın gibi bir nefer
Vatan için can verecek, öz ve doğru bir aske<r>

Soyun, sopun kavgalarda birer birer yittiler
Askerliğe heves edip durmadılar gittiler
Cümlesi de şan yolunda, din yolunda bittiler
Uyu oğlum sen onların yuvasını şenlendir
Ruhlarını «Yasin» ile Fatiha'yla şenlendir

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 28 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:89)

Anadolu'dan Kaçan Rum ve Ermeniler

Asırlar geçirdik, bir memlekette
Para sizde idi sefalet bizde
Biz kusur etmedik size hizmette
Sefa sizde idi kasavet bizde

Her pazar, paskalya, madam, matmazel
Çıkar gezerdiniz hep güzel, güzel
Ut çalarken koçu okurdu gazel
Neşe sizde idi, meskenet bizde

Bizim hatuncuklar kafes altında
Sizin matmazeller balkon katında
Siz yatıyordunuz şafak vaktinde
Hayat sizde idi, esaret bizde

Sizin evleriniz güllük, gülistan
Bizim bahçecikler sanki bir viran
Siz çorbacı ağa, biz köle, kurban
Şeref sizde idi, hamakat bizde

Battı kıçınıza bu naz ve nimet
Hizmetçilik etti size bu millet
Git Yunanistan'a anlarsın kıymet
Nankörlük sizdedir. Sadakat bizde

Kaçın, gidin haydi, yollar açıldı
Sanki yolunuza güller saçıldı
Ne vardı ortada niçin kaçıldı
Yaygaralık sizde, belâhet bizde

Haydi gidin kuzum! Uğurlar olsun,
Vatan şerrinizden hemen kurtulsun
Yunan toprağında karnınız doysun
İhanet sizdedir, selamet bizde

Çürük sandalyeyi üç yüze sattım
Yüz binin yanına elli bin kattım
İşvebazlıklarla Türk'ü aldattım
Fitnelik sizdedir, nezahet bizde

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 28 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:89)

Lozan muhabir-i mahsusumuz (Çileli) t<arafından> gönderilmiştir:

Konferans!

Konferans nasıldır! Dinleyin ihvan
Onu da sığdırdım, curaya, saza
Uyuşmak yaklaştı der iken heman
Bakarsın mecliste çıkar haraza!

Geçen güniçeri girdi,
Etrafa cakalı bir selam verdi,
Mecliste bir ufak duman belirdi,
Frenkler saldırdı bizim Boğaz'a

Sonra söz dayandı ta
Pek hücum edildi orda aftosa,
Baş Girye başladı hemen fiskosa,
Biz dedik kıymetli! Pandeli, Roza

.....çarçabuk bahse atıldı
Bu «.....»nın ardında hepsi katıldı,
İş talik edildi, nîm kapatıldı,
Genç Türkler gelemmez, bu kadar naza!

Dediler Musul'u alalım ele
Pek çoğu attılar dubara gele,
.....düşüşü atsaydı hele,
Dünyayı bulardı mendebur gaza!

Bereket paşamın duyuldu sesi,
Herkesin kesildi birden nefesi,
Nihayetbastırdı (yes)i
Arkadan başladı bolca piyaza!

İlimde irfanda derindir paşam,
Azimkâr, ümitvar, metindir paşam,
Pek kolay aldanmaz çetindir paşam,
Perende attırmaz,cambaza!

Çileli

(*Güteryüz*, 4 Kânunusani 1338 (1922)¹²⁹, Sayı:90)

Gurzon'a Kapalı

Mektup

Konferans denilen Lozan mecması
Sidik yarışında çok yaman çıktı
.....akıl menbaı
Derdim fakat sonu pek yavan çıktı

Sözüne bakarsan hilebaz gibi
Her ipte oynayan bir cambaz gibi

¹²⁹ Tarihin doğrusu 1339'dur. Ancak gazetenin 90. sayısı yanlışlıkla 1338 olarak verilmiştir.

Gâh mandolin gibi, gâhi saz gibi
Bozuk akort ile pehlivan çıktı

.....
.....

Kâh şaha kaldırır kâh sürer atı
Anladık maksadı kof yalan çıktı

Keşke gitmeseydi paşam Lozan'a
Yunan'la yapardık sulhu yan yana
Kızınca katardık tozu dumana
Bu işin altından çok ziyan çıktı

Mösyö! Ben sözümden vallahi dönmem
Öyle ateşim ki kolayca sönmem
Sulh idi emelim bütün düşüncem
Korkarım altından bir çapan çıktı

H. Rüştü

(*Gülyüz*, 4 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:90)

Mülakat Gecesi

Gülsüm

On yıl oldu sen askere gideli
Hafta geçmemişti düğün edeli
O zaman demiştim «verek» bedeli
«İstemem giderim» dedin Mehmet'im
«Çabucak dönerim» dedin Mehmet'im

Mehmet

Öyle oldu Gülsüm! Ey gözü kara!
Uymadı evdeki hesap pazara
Düşmanın bağrında açtığım yara

Emin ol ayrılık hırsıydı Gülsüm
İntikam aşkıyla doluydu Gülsüm

Gülsüm

Seni düşünürdüm hep gece gündüz
Boşluktu her yanım, hayatım dümdüz
Gelirdi, geçerdik kış bahar ve güz
Yolunu bekledim böylece Mehmet
Güldürdün Gülsüm'ü bu gece Mehmet

Mehmet

Hasret acısıyla ben de yanardım
Düşman karşısında seni anardım
Çok şükür ölmeden geldim de sardım
Kurtulmasa vatan dönmezdim inan
Mahvoldu kalmadı bir tane düşman

Gülsüm

Mehmet bilsen ki ben nenler çektim
Büyük arpalığa hep tütün ekdim
Sana çarık, mintan gönderecektim
İşte işlediğim oyalı mendil
Mehmet'im terleme al terini sil

Mehmet

Kurban olsun sana Mehmet'in Gülsüm
Bak nasıl sevginle kabardı göğsüm
Yeniydi mintanım, çarığım, üstüm
Çok güzel besledi bizi bu millet
Biz de canla, başla eyledik hizmet

Gülsüm

Ettiğim dualar gitmemiş boşa
Çok şükürler olsun bu kurtuluşa
Sorardım ben seni rüzgâra kuşa
Hasret acıları hep sevinç oldu
Şimdi artık içim aşkla doldu

Mehmet

On yıldır görmedim, yumuşak yatak
Yastığım taş idi, yatağım toprak
Söyletme of Gülsüm! Yetişir bırak
Haydi Gülsümcüğüm artık yatalım
Aşkımızı birbirine katalım

H. Rüştü

(*Gülyüz*, 4 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:90)

Lozan muhabir-i mahsusumuz (Çileli) tarafın<dan> gönderilmiştir:

Konferansta Müzaker<e>

Lort Gurzon:
Efendiler isterim ben, hem Musul'u hem gazı
Onun için bırakmam, elimdeki Boğazı,
Galiplerin hukukuna biraz hürmet ediniz:
Çıkarmayın İstanbul'dan Martyos'u Ayvaz'ı

Mösyö Bonar Lav:
Bilirsiniz Fransızlar dayanamaz paraya,
Ben hissemi isterim ha, kaynamasın araya,
Siz Musul'u müttefikim İngiliz'le anlaşın,
İşler sarpa sararsa ben karışmam oraya

Mistrı Çanilde:
Dostlarımız ahbarlara ayrı bir yer vermeli
Onlar dahi sayemizde bu gayeye ermeli,

Türk yurdunda bizim için açık kapı olsun ki
Ha deyince o delikten parmağımız girmeli!

Venizelos:

Patrikhane İstanbul'dan dışarı çıkmasın
Türkler bizim başpapazı devirmesin, yıkmasın
Kemal Paşa genç Rumları asker için toplayıp
Hudutlara sevk ederek canlarını sıkmasın

İsmet Paşa:

Hey Frenkler zannetmeyin sazınıza kanarım
Yaptığımız son zaferi yâd ederim, anarım
Siz Türkleri hâlâ eski uykuda mı sandınız
Demek sizde anlayış yok, işte buna yanarım

Efendiler, veremeyiz yurdumuzdan bir yeri
Sanmayınız toptan korkar yurdumuzun erleri
Biz sulh için kalktık, geldik Ankara'dan buraya
Karşınıza dayarım ha şanlı askeri!

Çileli

(*Güleryüz*, 10 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:91)

Der-Vasf-ı Şuara-yı İstanbul

Tevhit'i, Güleryüz, Vakit, Tanin'i
Okurum kendimi bildim bileli.
Bunların içinde mest eden beni
«Keyfli» ile «Zevkli» bir de «Çileli»

«Seyyah»ın sevimli sihr-i beyanı
Ruhlara işleyen nafiz lisanı
«Gave-i Zalim»in ah u figanı
Köşemin neşesi, zevki, emeli

Okurum hemşehrim «Halil Nihat'ı»
Çok yaman tanındı dünyada adı
Amucam köşede verdi feryadı
Dayımın inliyor tamburu teli

«Mehmet Emin» Bey'i zaten okurum
«Aka Gündüz»üme hayran olurum
«Celal Sahir»Bey'i aktör bulurum
«Feylesof Tevfik» sırttı keli

«Akif»i sorarsan o koca sultan
Her sözü ateşli, her şiiri volkan
«Tevfik Fikret» Bey'in «Zangoç»u yaman
Gerçi ben anlamam öyle her dili

Bir «Yahya Kemal» var dilde söylenir
Bir şiir yazarsa üç yıl dinlenir
Öyle şairliğe herkes imrenir
Şairler içinde o da bir deli

Doğrusu severim «Fazıl Ahmet»i
«Ahmet Hikmet» ile «Emin Bülent»i
«Falih Rıfkı» Bey'i bir de «Siret»i
Bağ-ı üdebanın onlardır gülü!

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 10 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:91)

**Lozan muhabir-i mahsusumuz şair-i meşhur (Çile) tarafından
gönderilmiştir:**

Kırıldı Beli!

Dinleyin ağalar, fakiri biraz
Lozan'da esiyor itilaf yeli!
Onunçün şakıyor elimdeki saz,

Esasen düzgündür, mandalı, teli!

Eskiden tanırım Rıza Nur Bey'i
Geçen gün Girya'ya vurdu tekmei,
Giritli şaşırđı, kürek çekmeyi,
Aftosun ortadan kırıldı beli!

Kim dedi, Kikirik yamandır yaman!
Aşıtı paşamı gördüğü zaman,
Geçende bir oyun yaparken heman,
Çok çabuk görüldü parmağı, eli!

Japonlu biri var, çakal mı çakal,
Ne saç var azizim, ne bıyık, sakal,
O burun yamyassı, kafa portakal,
Helvacı mermeri, teresin keli!

Geceli, gündüzlü çalışır paşam,
Gurzon'la uğraşır, yarışır paşam,
Hesaba gelirse barışır paşam,
Şu sulhu yapmaktır onun emeli!

Çileli

(*Güteryüz*, 18 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:92)

Lozan muhabir-i mahsusumuz şair-i meş<hur> (Çileli) tarafından gönderilmiştir:

Çıktılar Yola!

Havalar bozuldu sular karardı,
Bakmayın erenler siz sağa sola?
Ordumuz böyle fırsat aradı,
Hep yüce dağlardan çıktılar yola!

Konferans işleri sarpa sardırdı

Tangolar talebi, zora vardırđı,
Kikirik Yunan'a hudut yardırđı
Gözleri diktiler hep İstanbul'a!

Paşamız dedi ki: Hey dünya inan,
Hududu geçerse bu kahpe Yunan,
Görürsem yurdumda mirasa konan,
Çıkarız yeniden biz de kola!

Şu sulhun gemisi yan üstü yatar,
Bir dalga oldu mu pek çabuk batar,
Ordumuz Yunan'ı önüne katar,
O zaman olacak tam karambole!

Doğru mu dünyayı bulamak kana,
Ateşi attınız yüce Balkan'a,
Baş Giryâ sen dahi söyle Yunan'a
Ahdimi anlasın, yani Nikola!

Olursa bu sulhu yapar gideriz,
Defteri burada kapar gideriz,
Olmazsa çarçabuk kopar gideriz,
O zaman belanız mübarek ola!

Çileli

(*Güleryüz*, 25 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:93)

Kikirik'e Açık Mektup

Ne ısrar edersin ey Con Kikirik!
Musul'dan maksadın çalmak mı gazı?
Yetmiyor mu size bol elektrik?
Babamın Musul'da inliyor sazı.

Gel, otur, ölçelim, şöyle santimle

İnadın beyhude, sözümü dinle
Musul mücavir mi bilmem sizinle?!
Kaçanı kovala a obur tazı

Yavuz'la Çiçerin vermiş el ele
Dünyayı boğarlar ateşle sele
Sulhu yapmaz isen sözümü belle
Gayri çekemeyiz bu kadar nazı

Terbiyeli konuş, hududunu bil
Aldatmak fiilini hatırdan sil
Bu Türkler bildiğin gafil Türk değil
Hiç dolma yutmuyor o İsmet Gazi

Sevgili Allah'ım.. Türk'ü korusun
Irmaklar, denizler birden kurusun
O zaman belanı sen de bulursun
Bize göstermedin, güneşli yazı

«Misak-ı Milli»yi oyuncak sanma
Venizelos piçin sözüne kanma
Türkün darbesiyle ateşe yanma
Dinleme beyinsiz oradaki, kazı

Hepimiz erenleriz, hepimiz arslan
Kadınlarımız bile kükreyen kaplan
Hepimiz can ciğer, kardeş, Müselman
Yabancı zannetme, Çerkez'i, Laz'ı

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 25 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:93)

**Lozan muhabir-i mahsusumuz şair-i meş<hur> (Çileli) tarafından
gönderilmiştir:**

Sonu Dumandır

Nihayet dayandı sonu gaza,
Pür-ateş kesildi... Paşam yamandır
Dedi ki: Gelmeyiz, siteme naza,
Kikirik sonunda işin dumandır!

Hey dünya biliniz, artık uyandık,
Meriç'in yanına geldik dayandık,
Kim demiş sizlerin sözüne kandık,
Bu işler bizimçün zevkli plandır!

(Misak)la çevrildi Türk'lerin yurdu
Ordumuz Boğaz'da lutf ile, durdu
Pür-silah bekleyen o şanlı ordu,
Kaleler deviren, zincir kırandır!

Biz Türk'ler hak ettik artık yaşarız,
Musul'un uğruna dağlar aşarız,
Veremem diyene cidden şaşarız,
Musul'un erleri hep Müselmandır!

İzmir'le, Trakya'da ne ise de,
Musul da öyledir, diyorum size,
Yunan'ı ben nasıl döktüm denize,
Sizi de dökerim, demem filandır!

Siz hak tanıyıp, adil olunuz,
O anda bir sulha çıkar yolunuz,
Biz rahat bulalım siz de bulunuz,

Fırsatı tutunuz, tamam zamandır!

Çileli

(*Güteryüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

Halil Nihat Bey tarafından gönderilmiştir

Hamsi koydum tavaya

Başladı oynamaya

makamındadır!

Hamsi

Hamsiyi al de elüne de

Bak duvağuna telüne,

Çok tazesi hamsinin,

Benzer yeni gelüne!

En sevdiğim kadunun da,

Hamsi koydum adını,

Eteğinden tutunca...

Sallıyor kanadunu!

Hamsi sanki tellüdür de,

Tam okkası ellüdür.

Hamsi yiyen güzelin,

Gözlerinden bellüdür!

(*Güteryüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

Fransız Medeniyetinin Yüksek Duygularına

Ana lisanından evvel oğluma

Fransızca dersi tavsiye ettim

Fransız ışığı doğdu yoluma

Diye ümitlerle o yola gittim

Teşekküre karşı «mersi»dir adet

Süslenmek adını koyduk «tuvalet»

«Orövuvar» demek oldu zarafet

«Bonjur»«Bonsuvar» üzüldüm, bittim

Medeniyet ruhu sizde hüveyda
Sanırdım. Meğerse dilde o gayda
«Piyer Loti»«Klodfarer»den maada
Cümlelerinizi artık mezara ittim

Ben sizi severdim öteden beri
Derdim Paris arzın, en güzel yeri
Hepiniz deliymiş, abdal, serseri
Beyhude kendimi yedim erittim

Medeniyet, adle, hayata makrûn
Biz de hürriyete siz gibi meftun
Hakkımı sıyanet etmedin bir gün
Mösyö «Puankara» ben sana nettim

H. Rüştü

(*Güleyüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

**Lozan muhabir-i mahsusumuz şair-i meşhur (Çileli) tarafından
gönderilmiştir:**

Yapacak Sandım!

Bu hafta ufuklar hayli karardı,
Dananın kuyruğu kopacak sandım!
Kikirik bu işte fırsat arardı,
O çıkmaz yollara sapacak sandım!

Anladım, Kikirik cidden budala,
Genç sulhu asmıştı bir ince dala,
Nihayet azizim o kala kala,
Sonunda bir külâh kapacak sandım!

Baş Girya dayağın tadını tattı,

Gurzon'a bir günde on tokat attı,
Kaç defa eğildi yerlere yattı,
Teresi, Gurzon'a tapacak sandım!

Hani ya efendim, şimdiki Lozan,
Gaz ile kaynayan, bir zorlu kazan,
Yüzlerce okuyan binlerce yazan
Bu dünya dalgayı çakacak sandım!

Bravo! Dedim ben (Puankara)ya,
Çarçabuk atıldı dostum araya,
Bir ilaç bulmuştu bizim yaraya,
O sulhu münferit yapacak sandım!

Çileli

(*Gülyüz*, 7 Şubat 1339 (1923), Sayı:95)

Şair Mişon Efendi Tarafından Gönderilmiştir

Andı Andı Andı Balato

makamındadır!

Hasköy çarşısından yirdim içeri,
Bir kel tıraş ediyor, yurdum berberi,
Hem mis yibi kokuyor teresin teri,
Bakınız surata şu çıplak başa,
Kozmetik de sürmüş o kara kaşa!

Kömürcüler bu sene vurdu parayı,
Hepsi bonkör oldular... Bu şubat ayı,
Haydi haydi desene yine yutulduk,
Biz yazı beklerken kışa tutulduk!

Aşıl veriş kalmadı hesap uymuyor,
Uskumruyu yemekten madam doymuyor,
Tedariksiz yidersem eve koymuyor,

Hep bu sene işimiz ayinesiz bitti,
Yice yündüz çalıştım, dermanım yitti!

(*Güleryüz*, 7 Şubat 1339 (1923), Sayı:95)

Sulh Fırıldacı

Sulh olacak diye ümitlenirken
Şimdi ilkbahara kaldı diyorlar
Konferans heyeti hep pupa yelken
Akıntıya kürek saldı diyorlar

Lort Gurzon bin bir desise
Baktı aldırın yok boş lafa kimse
Venizelos gibi bir kâse ise
Yavuz yuf borusu çaldı diyorlar

Hiç çekilmez oldu Gurzon'un nazı
Gözünde parlıyor Musul'un gazı
Siyaset ilminin kurnaz cambazı
Bu işte hataya daldı diyorlar

Sulh olacak bugün olmazsa yarın
Elbet doymak ister aç olan karın
Boğazlar bahsinde yoldaş Çiçerin
Gemini azıya aldı diyorlar

Fransızlar atıyor Alman'a satır
Kikirik ortada kukla oynatır
Balkanlar parlıyor bak çatır çatır
Buna da «Tabii haldi» diyorlar

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 7 Şubat 1339 (1923), Sayı:95)

Türk Askeri

Mehmetçiğin Şiirlerinden...

-1-

Sakarya, İnönü düşmanla doldu,
Nişanlılar bütün sarardı, soldu,
Bir gün toplanmışlar geldiler bize,
Dediler: Çok yazık, çok yazık size
«Bundan sonra bilin artık küskünüz,
«Hiçbir gün gülmesin gülen yüzünüz..
«Çünkü siz soktunuz yurda düşmanı
«Kırlattınız, büyük kutsi imanı;»
Bu sözler derindi deryalar kadar
Kulaklarda gezdi, acı bir rüzgar..
Hepimiz gönüllü, asker yazıldık.
İki gün olmadan köyden çağırıldık.
Emirler verildi: «Hudut boyuna,
«Hazırlanın büyük, şanlı oyuna,
«Gazanız son olsun, ta Akdeniz'de
«İstiklal» ve «vatan» ellerinizde!....»
Bin yemin, bin ahitle ateşe girdik,
Düşmanın yüzünü geri çevirdik...

Mudanya: Ziyabay Ülgen

(*Güteryüz*, 7 Şubat 1339 (1923), Sayı:95)

Kikirik'e Türk Ültimatomu

Yine duman çöktü bizim dağlara
Her tarafı kan kokusu kuşattı
Düşmedik kurduğun çürük ağlara
Sanma Türk arslanı uykuya yattı

Türkler senin tıynetini bilirdi
Sen giderken kuzum onlar gelirdi
Siyaset ufkunda gözler belirdi
Çünkü Türk, seninle çok aşık attı

«Medeni» dedik size inandık
Bütün vaadinize sadıktır sandık
Bu işin sonunda yine biz yandık
Fransız işvesi bizi aldattı

«Bitaraf mıntıka» dediniz durduk
İstedığınız yerde bir çadır kurduk
Bu haksız kararı orduya sorduk
Asker «Hazır ol» hep silah çattı

Sulh şartlarını alıp okuduk
O kirli kâğıdı helaya koyduk
Dünyada silahı, silahta bulduk
Tatlı sözlerimiz sizi kabarttı

Salip dost olamaz şanlı hilale
Uygundur kitabım hakikat hale
Dünyayı sevk ettik cenk ü cidale
Gözün! Devletleri sözün ayarttı

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 15 Şubat 1339 (1923), Sayı:96)

Lozan muhabir-i mahsusumuz şair-i meşhur (Çileli) tarafından gönderilmiştir:

Çaktım Yürüdüm

Dediler konferans hitama erdi,
Lozan'dan, kalktım yürüdüm!
Talihsiz olanın biter mi derdi,
Of dedim çubuğu yaktım yürüdüm!

Otele giderek hemen giyindim,
Çarçabuk atladım, trene bindim,
Nihayet buraya gelince indim.
Gözlüğü gözüme taktım yürüdüm!

Hey gidi İstanbul sanki bir yıldız,
Cilveli, kıkırdak, pek nazlı bir kız.
Ne hiddet, kaldı, ne hız,
Fettana şöyle bir, baktım yürüdüm!

Ahbaplar yanıma geldi bir ara,
Dediler aylık yok, hep geldik dara,
Tutarsın! Lütfeyle, verilsin on para,
O anda ben işi çaktım yürüdüm!

Bu sadık ahbaplar girecek paya,
Hepsi de, verecek gelecek aya,
Kim dinler... Atladım tramvaya,
Doluymuş bakmadım! Kaktım yürüdüm!

Borç isteyen zevâtın takibinden kurtulabilmek için kafiye gibi bir bela
aramaya vakit bulamadığımdan manzumeyi burada bırakmaya mecbur oldum.

Çileli

(Güleryüz, 15 Şubat 1339 (1923), Sayı:96)

Para

Bilmem ki ah neredesin?
Duyulmuyor yine sesin?
Uçar, kayar hemen gider,
Cıva gibi bir nesnesin!

Gönül verdim cicim sana,
Dolaş da gel, biraz bana,
Bu hasretin yetti, artık
Hem tak dedi, artık cana!

Sensiz cihan zindan gelir,
Muhabbetin candan gelir,
Senin bulunduğun yerde,
(Suzan) gider (Handan) gelir!

Hey bivefa nazın yeter,
Çok istemem azık yeter,
Aldığımız hava bütün...
Lodosla poyraz yeter?

Çileli

(Güleryüz, 21 Şubat 1339 (1923), Sayı:97)

Soruyor Gönül!

Konferans dağıldı iş sarpa sardı,
Harp mi var? Sulh mu var?.. Soruyor gönül
Gönülde ne latif emeller vardır,
Ne tatlı hülyalar kuruyor gönül!

Bir kere sulh olsa efendim aman,
Aylıklar yoluna girer, o zaman,
Paranın lafını duyunca heman,
Kuş gibi çırpınıp vuruyor gönül!

Yırtılsa yamadır, giyerek gider,
Ekmeği katıksız, yiyerek gider,
Hayırdır inşallah! Diyerek gider,
Nedense hep hayra, yürüyor gönül!

(Çileli) ummasın dehrden vefa,
Gördün mü ey gönül cihanda safa;
Nedir bu hayatta çektiğin cefa?
Deyince: Hınk! Diye duruyor gönül!

Çileli

(Güleryüz, 21 Şubat 1339 (1923), Sayı:97)

Samsun'dan Gönderilmiştir

Şu Kökçüzadeler kökten kitapçı
Emsalleri yoktur koca Samsun'da
Çekirdekten yetme hem de hesapçı
Aldatmak bilmezler hiçbir oyunda

Mesleğin aşığı namusludurlar
Kimseyi incitip hak yememişler
Gayet terbiyeli hem usludurlar
«El-kasibu Habibullah» demişler

Kanaatkârdırlar gözleri toktur
Müşteriye rağbet, ikram ederler
Bu sebepten naşı namları çoktur
«Er-rızku a'l Allah» deyip giderler

Sıdk ü sadakati rehber etmişler
İntizam ve sürat gayeleridir
Her zaman bir doğru yoldan gitmişler
Timsal-i kanaat dense yeridir

Bir tek emelleri varsa âlemde
Çalışıp nîk-nam eylemek peyda
Zaten ezeldir bu his adamda
«Leyse lil-insâni illâ mâ se'a»

(Güteryüz, 28 Şubat 1339 (1923), Sayı:98)

Ne Kaldı!

Dün akşam düşündüm, derine daldım,
Dedim ki çilenin pek azı kaldı!
Külâhı kaldırdım yerlere çaldım,
Acaba alnımda kaç yazı kaldı!

Dedim ki: Kara kış hitama erdi,
Şubatı yolladık, mart yeni girdi,
Üşüdük, titredik, artık elverdi,
Martın da birkaç gün poyrazı kaldı!

Dedemden yadigâr kaldı bir kümes,
Babadan kalmadır, giydiğim şu fes,
Kaynatam dünyaya etmezmiş heves,

Dayımdan bir tüfenk, bir tazı kaldı!

Dâyinler kapıyı, söveyi yıktı,
Gelmekten, gitmekten pek çoğu bıktı,
Biri var azizim sırnaşık çıktı,
Anladım en sona yılmazı kaldı!

Elimde olanı dâyinler sattı,
Çoğunun parası nezdimde battı,
(Çileli) dostunuz müthiş top attı,
Elinde üç telli bir sazı kaldı!

Çileli

(*Güleryüz*, 28 Şubat 1339 (1923), Sayı:98)

Arslan Durur mu!

Ha bugün ha yarın deyip gideriz,
Haydi biz, bekledik; devran durur mu?
Müminse yok, diye yemin ederiz,
Apustol dinler mi Mihran durur mu?

Memuruz, urganla çekeriz ayı,
«Tekkeyi bekleyen içer çorbayı»
Diyerek ömrümüz, geçiyor dayı,
Kırk beş gün mide boş insan durur mu?

Gel de bak! Evlerde döşek mi kaldı,
Kervana katmaya eşek mi kaldı,
Tüfenge sürmeye fişek mi kaldı,
Azizim, böyle boş meydan durur mu?

Evlenmek mecburi, olursa eğer,
Sanma ki bizim de canımız çeker,
Sizlere yok, dersek o bahs-i diğer,
Öyle ya, bakalım ihvan durur mu?

(Çileli) asla saklamam sözümü,
Evlenmek için ben kırpmam gözümü,
Ver de bak havyarı kuru üzümü,
İhtiyar sandığın arslan durur mu?

Çileli

(Güleryüz, 7 Mart 1339 (1923), Sayı:99)

Olmadı, Olmadı.

Sahn-ı medeniyet «Lozan» demiştik
Orada da adalet gören olmadı
İşte gönçe-i sulh! Evzan demiştik
Uzanıp o gülü deren olmadı

Beşer mustarıptır, yürekler ezgin
Bütün şu insanlar canından bezgin
Ecel at oynatır hep doludizgin
Dedik. Fakat kulak veren olmadı

Paşam şerefini vikaye etti
Hak ü adaleti himaye etti
Sulhu lisanına sermaye etti
Ne çare ki sulha giren olmadı

Ey güzel İsviçre, sevimli «Lozan»
Mevta-yı sulha çok derin bir kazan
Sebepsin bu hale ey ordu bozan!
Senden evvel defter düren olmadı

Maksat anlaşıldı, adalet yoktur
Kin, garaz, intikam sözlerde çoktur
Esasen hepinizin fikri bozuktur
Postunu sulh için seren olmadı

H. Rüştü

(Güleryüz, 7 Mart 1339 (1923), Sayı:99)

Bak Şu Şanlı askere elindedir bayrağı.
Atlayarak geliyor ovaları ırmağı
Yıldırımlar, gülleler, Şarapneller sağsa da;
O aÇacak mutlaka, volkan olsa her dağı

Türk dinler mi ey cihan yıldırımını ateşi?
Yoktur onun dünyada bir manendi, bir eşi!

(*Güleryüz*, 14 Mart 1339 (1923), Sayı:100)

Her Kafadan Bir Ses!

Borçlu

Ben çamurda kayarım,
Fakat hatır sayarım,
SıkıŐtırma ey dâyin
Tediyyeden cayarım!

Çileli

Karşıdan bir kız gelir,
Yüreğime hız gelir,
Öyle yan yan bakışlar...
Çileli'ye vız gelir!

İttihatçı

Muhalifler soldular.
Sanma pişman oldular,
Biz açıkta gezerken...
Onlar hizmet buldular!

Alacaklı

Memurda yok, ermiyor,
Paralı da vermiyor,
Kime gitsem yok dedi,
Buna aklım ermiyor!

..
(*Güleryüz*, 14 Mart 1339 (1923), Sayı:100)

Mecburi İzdivaç Meselesi:

Al Bir Daha!

Ara sıra bir yoklarım,
Gönül diyor, evlenme ha!
Bir gül bulur da koklarım,
Gönül diyor, evlenme ha!
Diyorum ki; zengin alsam,
Ne düşünsem, ne bunalsam.
Şu âleme ben de dalsam,
Gönül diyor: Evlenme ha!
Bu hayatın var mı sonu?
Bak kocadım, enikonu,
Onu bırak, düşün bunu,
Gönül diyor: Evlenme ha!
Çoluk çocuk birer birer,
Aramıza gelir girer,
İnsan muradına erer,
Gönül diyor: Evlenme ha!
Dedim gönül, niçin böyle,
Muterizsin bana söyle,
İkide bir hemen öyle,
Diyorsun sen, evlenme ha!
O dedi ki varsa paran,
Şifa bulur hemen yaran,
Talih ile hoştur aran,
Bir yetmezse al bir daha!
Düşünmeli fakat peşin,
Sökülür ha, sonra dışın,
Bak o zaman bo...tur işin,
Çekerler ardından yuha!

Çileli

(*Gülyüz*, 14 Mart 1339 (1923), Sayı:100)

Fevzi Paşamız Diyor ki:

Yüce dağlar al kanlara boyandı,
Yunan zulmü ta ciğere dayandı,
Türk yurdundan bir karış yer vermeyiz,
Uykudaki arslan artık uyandı!

Sulh yapmaya kadar bizim ordumuz,
Düşmanlardan kalmamıştır korkumuz,
Bu ordudur, hakkımızı alacak;
İnşallah yükselecek yurdumuz!

Kazım Karabekir Paşamız Diyor ki:

Sulhtan sonra fabrikalar açarız,
Cehaletten bucak bucak kaçarız,
Çocuklara fen ü sanat öğretip;
Garip yurda saadetler saçarız!

Mekteplerdir, bu çerağı yakacak,
Gençlik artık nur yoluna bakacak,
Fabrikalar kuruldu mu vatanda;
Türk iline çok servetler akacak!

Çileli

(*Güteryüz*, 21 Mart 1339 (1923), Sayı:101)

İsmet Paşa'nın Lort Gurzon'a Mektubu

«İstedin de gönlümü verdim sana»

şarkısı gibi okunacaktır.

İstedin de destimi verdim sana
Yoksa bakmazdım bile senden yana
Ah ne kurnazlıklar ettin sen bana
Bilmedin kadrime yazık ey mankafa

Vaat ile aldatmak isterdin sen beni
Çok şükür aldanmadan sattım seni
Şimdi yaktın ateşe sen kendini

Bilmedin kadrini yazık ey mankafa

Sen benim amalimi hiç çakmadın
Sulhu reddettin bu hale bakmadın
Şem-i ümidi bir an yakmadın
Bilmedin kadrini yazık ey mankafa

Ben yüce dağlar aşan İsmet'im
Her nev-i müşkül, esir-i şevketim
Hülâsa ben teşne-i hürriyetim
Bilmedin kadrini yazık ey mankafa

Çok niyaz ettim sana, kan akmasın
Allah'ın petrolleri can yakmasın
Ordumuz emre mahya bakmasın
Pendimi gûş etmedin ey mankafa

Şimdi mesul sensin ancak kan için
Şimdi mahkûmsun şu milyon can için
Şimdi mükrimsin bir kuru can için
Bilmedin kadrini yazık ey mankafa

H. Rüştü

(*Gülyüz*, 21 Mart 1339 (1923), Sayı:101)

Ankara'dan gelen alaylı bir misafire ait olmuş bir vaka

Nasıl Çaktılar

Geçen gün gittim ben ta bedestana,
Hep görenler yan yan bana baktılar!
Bu bakışlar tuhaf gelir insana
Bir laf ettim hep başıma kaktılar!

Bedestana nasıl ise daldımdı,
Gönlüm neyi sevdim ise aldımdı,
Sağ elimi şöyle cebe saldımdı,
Papellere çoğu aba yaktılar!

Çıkardım cebimden elli liralık,
Veznedar dedi ki (bu kalp) babalık
Herifin ağzı da pek kalabalık,
Battal! Edip beni fena yaktılar!

Dediler buna bir zapt tutalım,
Bir polis çağırıp ona katalım,
Yalvardım, dediler haydi yutalım,
Hâlâ ben şaşırdım nasıl çaktılar!

••

(*Güleryüz*, 21 Mart 1339 (1923), Sayı:101)

İstanbul Türküsü

Gide gide bir derede battık biz,
Baştan başa iflas topu attık biz,
Yatak yorgan kazanları sattık biz,
Tanımıyor artık kardeş kardeşi,
Aç kapıyı geliyoruz top taşı!

Gayr-i faal, manga, tabur, bir alay,
Sen imdada yetiş kuzum Atalay,
Kara talih, bak istedi bir kalay,
Tanımıyor artık kardeş kardeşi,
Aç kapıyı geliyoruz top taşı!

Bu yoklukla bellerimiz büküldü,
Ceket, yelek, pantolonlar söküldü,
Borçlu kaldık dişlerimiz söküldü,
Tanımıyor artık kardeş kardeşi,
Aç kapıyı geliyoruz top taşı!

Ey züğürtlük, ah elinden el-aman,
Hepsi neyse, parasızlık pek yaman,
Biz de söyler, güler idik bir zaman,
Tanımıyor artık kardeş kardeşi,

Aç kapıyı geliyoruz top taşı!

Bu düşünce yüreklere ok gibi,
Hiç kimseden bize imdat yok gibi,
Bu gidişle encamımız ... gibi,
Tanımıyor artık kardeş kardeşi,
Aç kapıyı geliyoruz top taşı!

Çileli

(*Gülyüz*, 29 Mart 1339 (1923), Sayı:102)

Peri-i Sulha

Medeni sandığın Con Kikirikler
Bizim kadar sana rağbet etmedi
İsmi andıkça yüreğim titrer
Kimse gül yüzüne hürmet etmedi

Cidden kahpe imiş şu Fransızlar
Lozan'da toplamış bir sürü kızlar
Dünya da varmış böyle arsızlar
Kepaze oldu da hiddet etmedi

İtalya, o zaten makarnacıdır
Yunanlı esasen laternacıdır
Bu işte mert çıkan şu «Varna»cıdır
Romanya'sı, Sırp'ı gayret etmedi

İnsanlık davası eden dinler
Aguş-ı nazında rahatı neyler
Menfaat uğrunda terk-i yar eyler
Bunlar utanmayı adet etmedi

Ey nazım-ı âlem! Ey sulh perisi
Huzur u rahatın mesut serisi
Oldun kâinatın bir serserisi
Fakat Türkler senden nefret etmedi

Sanırdım bu işler kolayca biter
Maksat felaketse bu kadar yeter
Konferans dağıldı oldu besbeter
Bu işe bir şeytan lanet etmedi

H. Rüştü

(*Güteryüz*, 29 Mart 1339 (1923), Sayı:102)

Yeni mektepli memurların

Marşı!

Biz gayr-i faalız, halimiz yaman,
Yeniden mektebe başladık heman,
Büyüdük, küçüldük hey gidi zaman,
Haydindi gidelim mektebimize,
Çalışmak gerektir derslerimize!

Hesaptan çoğumuz izinsiz aldık,
Kırkıdan sonra biz, ne sazlar çaldık,
Memurluk bâbından tezkire aldık,
Haydindi gidelim mektebimize,
Çalışmak gerektir derslerimize!

Zihinler yatmıyor yeni hesaba,
Borcumuz pek çoktur, bakkal kasaba,
Hocadan kalmamak, lazım itaba
Haydindi gidelim mektebimize,
Çalışmak gerektir derslerimize!

Herhangi şirkete girersen eğer,
Koyarız talihin altına teker,
Nasipte bu dahi var imiş meğer,
Haydindi gidelim mektebimize,
Çalışmak gerektir derslerimize!

Çileli

(*Güteryüz*, 4 Nisan 1339 (1923), Sayı:103)

İsmet Paşa'ya Lozan Manileri

Gurzon.

Akşama gelecektiniz
Beni görecektiniz
Şu hummalı gönlüme
Şifa verecektiniz

Venizelos.

Odamı çiçekledim
Saatlerce bekledim
Gözlerimin yaşını
Birbirine ekledim

Çiçerin.

Dünya karanlık oldu
İçim şevkinle doldu
Sensiz şu taze ömrüm
Niçin sardı, soldu

Bompar.

Bütün gece özledim
Yollarını gözledim
Şüpheli hislerimi
Yüreğimde gizledim

İsmet Paşa.

Dün gece gelemedim
Unumu elemedim
Ordumu güç zapt ettim
Cıvızlık dilemedim

Mehmetçik.

Ben süngümü biledim
Dileğimi diledim

Topunuza bir cevap
Son sözümü söyledim

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 4 Nisan 1339 (1923), Sayı:103)

(Koşma)

Bu asır ne fettan, ne kahpe asır;
Nerde o muhayyel, cennetlik kasır!
Her ipek halının iç yüzü hasır,
Medeni yüzlerden riya akıyor...

Gelemem zamanın tekâpusuna,
Karışmam âlemin her hususuna,
Acırım talihin o mahpusuna,
Ki solgun yüzünden hayâ akıyor.

Çok şükür, düşmedim bir fettan dile,
Ben minnet etmedim güzele bile,
Bin güzel yetişmez şu engin dile,
Sanmayın kalbimi hicran yakıyor...

Âşıklar, gönülsüz bir sürü çılgın,
İhtiras ateşi hepsine salgın,
Ben böyle sevdadan yılgınım yılgın,
Aşkımın ufkundan ezel bakıyor..

Her rica, teşekkür emin ol, yalan;
Tabasbus ediyor varsa ağlayan,
Kin, haset ü sitem ufkuna dalan,
Gözüne günahattan gözlük takıyor.

Merhamet ü insaf kuru laf iken,
Hıyanet ü hile sarraf iken,
Emniyet, itimat tozlu raf iken
Ruhumdan her derde derman akıyor.

Ey Fani, beşerin afakına çık!
Zarar yok desinler sana da kaçık;
Mağrur ol, hakkındır, alnın apaçık;
Kalbinin gözünden devran bakıyor.

Fani Dede

(*Güteryüz*, 11 Nisan 1339 (1923), Sayı:104)

Sulh Şarkısı

Gel ey sulh-i peri-i can-şikârım
Emin ol ben seniñün nalekârım
Teehhül etmeden hâlâ bekârım
Emin ol ben seniñün nalekârım

Seninle vuslat ister kalb-i na-şad
Yeter artık figan dâd u bi-dâd
Dayandı kalbe bu sûzişli feryat
Emin ol ben seniñün nalekârım

Öpeydim istemezdim başka bir şey
Seni alsam ne lazım çalgı, hey hey
Ne ut ister, ne tambur, ne keman, ney
Emin ol ben seniñün nalekârım

Bana tambur seda-yı gam-küsârın
Bana neydir neva-yı tâbdârın
Kemanım, nağme-i zar u nizarın
Emin ol ben seniñün nalekârım

Ölürsem görmeden kabrimde ağla
Biraz da sen benimçün sine dağla
Diler pembe, dilersen kara bağla
Emin ol ben seniñün nalekârım

H. Rüştü

(*Güteryüz*, 11 Nisan 1339 (1923), Sayı:104)

Bekçi ile Beraber

Besmeleyle çıktım yola
Selam verdim sağa sola
Genç ordumun zaferleri
Dört cihanda hep duyuldu

Canım reçel, kaymak ister
Patinajda kaymak ister
Kral Kostı öldü ama
Pangalos'um dayak ister.

Davulum bir tokmak ister
Muhallifler çomak ister
Doğru yoldan çıkanları
Doğru yola sokmak ister.

Salih ağa hatun ister
Bunun için altın ister
Ben de mebus olsam eğer
Gönül böyle kanun ister

Okum çelik bir yay ister
Atalay Bey kalay ister
Benim şakrak «Güleryüz»üm
Gece gündüz alay ister

S. R

(*Güleryüz*, 18 Nisan 1339 (1923), Sayı:105)

Ramazan Geldi

Mübarek ay geldi yine,
Seviniyor hâce nine..
Namaz niyaz bilmeyen bey: .
Tesbih almış bak eline..

Gece, gündüz her yer açık,

Oruçlunun benzi kaçık;
Bu yıl da mı o yosmalar:
Gezecekler açık saçık?!

Gözüküyor yarasalar,
Bari işte yarasalar;
Şehzade'de kuşdilinde:
Başlayacak piyasalar..

« —Şanlı bir sulh maksadımız,
Kalktı şaha al atımız;
En gururlu düşmanları:
Titretiyor Türk adımız..

Çalışmalı her kol, bacak;
İşlemeli sapan, nacak..»
Diyen fırka memleketi:
Refah ile yaşatacak..

Bekçi Baba

(*Güleryüz*, 18 Nisan 1339 (1923), Sayı:105)

İntihabat Kavgası

1—İmam Salih Efendi Diyor ki:

—Eğer mebus olur isem,
Vaz geçip her layihamdan;
Derim: Herkes hürdür efem,
(Kedi düşer gibi damdan).

İster alın dörde kadar,
İster asla evlenmeyin!..
Affediniz: O zamanlar
Sulanmıştı bende beyin...

2—Besim Atalay Bey Diyor ki:

—Ey İstanbul memurları,

Darılmayın bütün bütün!..
Bilin ki her sokan arı
Bal da verir size bir gün..

Vaat edersem bu kararı:
Seve seve kaparsınız:
Mütedâhil maaşları
Alıp deve yaparsınız!.

3—Tunalı Hilmi Bey Diyor ki:

Ey Atalay, ey Atalay!
Hiç boş yere çene yorma;
Sana millet vurdu kalay,
Ümitlenip bıyık burma!

Taraftarım: Hep kadınlar (*)
Hepsi bana rey verecek;
Küçüksu da bu ilkbahar,
Al kadehle: Mey verecek..

Fettan

[*] Mir-i mumaileyh mecliste kadınlara da intihabat hakkı verilmesini teklif etmişti.

(*Güleryüz*, 18 Nisan 1339 (1923), Sayı:105)

Bekçi İle Beraber

Bugün ayın ilk haftası,
Gurzon'un yok bir tahtası;
Ara sıra konferanslar:
Bu senenin son modası..

İsmet Paşa geçti bakın,
Şen çocuklar kandil yakın;
Paşamın bir emri ile
Ordum gelir akın, akın..

Bakın kendim neler kurdum:

Kurtulmalı mutlak yurdum!
Sulh olmazsa bu sefer de,
Süngü taksın arslan ordum..

Ankara da usta Çester:
Mebuslardan izin ister;
Didonlarla Conilerden
İtirazla doldu defter..

Bizde mebus olsa kızlar:
Salih Ağa ağlar, sizler;
İntihabata karışmasın:
İttihatçı şu mızımızlar...

Güler yüzlü cici beyim,
Senin olsun benim reyim;
Biraz da siz çalışınız:
Sayenizde dinleneyim..

S. R.

(*Güleyüz*, 25 Nisan 1339 (1923), Sayı:106)

Arz-ı Hal

Ey muhterem valimiz,
Perişandır halimiz;
Kaç yıldır neler çektik!.
Kalmadı mecalimiz..

Satacak şey kalmadı,
Atacak şey kalmadı;
Yanık nefesimize
Katacak şey kalmadı...

Öksüz, yetim idik dün,
Bize hamisin bugün;
Gayr-i faalleri de

Gelir gelmez düşündün...

İstanbul'un derdi çok,
Deva bulan kimse yok;
Sayenizde olacak:
Hepimizin karnı tok...

Sevindi her derbeder,
Gönül tutmuyor keder:
Şehri teşrifinizi:
«Güleryüz» tebrik eder...

Fettan

(*Güleryüz*, 25 Nisan 1339 (1923), Sayı:106)

Bekçi ile Beraber

Bugün ayın on beşidir,
Gök aynanın bir eşidir;
Benim Gazi Kemal Paşam:
Genç ordumun güneşidir..

Şanlı paşam acı bize:
Paltolarımız çıktı dize..
Bayram geldi, maaş gönder,
Son ricamız budur size..

Dinle beni ey Atalay:
Denize bir seccade yay;
Bize bayram hediyesi
Gönder birkaç okka alay..

Bak Taninci yapamadı,
Keçe külah kapamadı;
Şu Didonlar güzellikle
Doğru yola sapamadı..

Serd-ab olmuş bak odama,
Başımda bir uğuldama;
Kadınların hoppalığı
Neşe verir her adama..

Beş görüyor şaşkı gözüm,
Budur size en son sözüm:
«Şanlı bir sulh yapacağız..»
Diyor şakrak Güleryüz'üm..

S. R.

(*Güleryüz*, 2 Mayıs 1339 (1923), Sayı:107)

Koşma

-Men-i Müskirat hasebiyle-

Ey demkeş kardeşler sözüm doğruysa:
Şu menhus tütünün dumanı yok mu?
Nedir kabahati üzüm suyuysa!?!
O kızın bir dini, imanı yok mu?.

Kırk türlü meyveden çekmeye kalktım,
Olmadı: Yerlere dökmeye kalktım;
Kapı çaldım, el etek öpmeye kalktım:
Acaba bir tekin inamı yok mu?.

Kimisi can verir canan uğruna,
Kimisi ser verir hûbân uğruna!
Zaten yaranılmaz insan uğruna...
Hiç de bu rakının kurbanı yok mu?.

Bu kadar müritler açıkta kaldı,
Her biri Mecnun'a rekabet saldı;
Öyle ne çeşit, ne rağbet kaldı:
Yahu şu cemaatin imamı yok mu?..

Yorgi'ye uğradım veremem dedi,

Vasil de kırk sopa yiyemem dedi,
Miço da sonunu bilemem dedi:
Bir göğüs gelecek Yunanı yok mu?!

Ahmet Rasim

Aslına mutabıktır: **Hüner Horozu**

(*Güteryüz*, 2 Mayıs 1339 (1923), Sayı:107)

Ramazan Öğütleri

Ne tatlıdır şu ramazan!
Her ocakta kaynar kazan;
Elli değnek kazanıyor:
Yanılıp da oruç bozan.

Davulumun davlumbazı,
Perhiz ettik kış, yazı;
Bize sulhu getirecek:
Lozan'daki İsmet Gazi.

Asıl bayram o gün bize,
Müjdelirim onu size;
Ey ağalar haber verin:
Siyasetten bendenize.

Gazeteler! Susun biraz,
Ayrı ayrı çalmayın saz;
Hocalara yobaz derken
Siz oldunuz tamam yobaz.

Siyasette sükûn şarttır,
Sükûn ise bugün şarttır;
Sulh kızını almak için:
İttifaklı düğün şarttır,

Her yerde var parti, fırka;
Her bir millet tapar Hakk'a;

Vatan aşkı müreccahtır:
Kâinata her bir aşka.

Bizde niçin bu ihtiras?
Sus ki vatan bulsun halas;
Çorba gibi karıştırma,
Güzel düşün, ağırca bas!.

Varsa kinin içinde tut.
Muvakkaten olsun unut;
Ruhundaki haklı isyan
Uyumazsa cebren uyut!

Ta ki vatan bir kurtulsun,
Gözlerdeki yaş kurusun;
Ondan sonra hak söyle,
Haksıza sehpa kurulsun.

Rüştü

(*Gülyüz*, 9 Mayıs 1339 (1923), Sayı:108)

Gazi Paşamıza

Bir gün bizi zilletle çiğnemek istediler,
«Hasta adam bu sefer öldürülür» dediler;
O anda dinç ruhundan acı bir isyan kopan
İlk Müselman sen oldun, sen ey milli kahraman!

Tıkanmış iliklere milli iman üfürdün,
Dünkü yorgun Türk neydi, neler oldu bak bugün!
Can çekişen vatana mehdi gibi can verdin,
Seni hürmetle anar: Millet, vatan, tarih, din..

Millet nedir anladık, benimsedik vatanı;
Dün bir kölemiz iken İzmir'e göz atanı,
Yumrukla karşıladık, bir volkan gibi taşıdık
Ruhumuzla çarpıştık, zafer dağları aştık..

Çelik azmin önünde söndü düşman ateşi,
Garip yurdun ufkunda doğdu zafer güneşi.
Can çekişen mi<ll>eti nefesinle dirilttin,
Seni hürmetle anar elbette vatan, tarih, din.

Fani Dede

(*Güteryüz*, 9 Mayıs 1339 (1923), Sayı:108)

Bayram Oldu

Top atıldı, bayram oldu;
Düşmanların rengi soldu.
Hür yurdumun her köşesi
Bin bir sevinç ile doldu.

Şeker yerken isteriz bal;
Keman gibi inler kaval.
Bugün Hilal-i Ahmer'in
Şefkat çiçeklerinden al!

Şanlı bir sulh yapmak meram,
Cihan buna olacak ram;
Gazimizin İstanbul'a
Geldiği gün büyük bayram!..

Fettan

(*Güteryüz*, 16 Mayıs 1339 (1923), Sayı:109)

Hakkın Sedası

Tuttu zalimlerin zulmü cihanı,
Çıktı mazlumların arşa figanı;
Sabreden bir murat olur diyorlar:
Murada ermenin geldi zamanı..

Bir zaman Yunalı, bir düşeş attı,
Türkün harimine pençe uzattı;
Hasta ve cılızdır sandığı Türkler:
Korkak ordusunu önüne kattı..

«İnönü», «Sakarya» birer ders oldu,
Dostları (!) postları (!) meded-resi oldu;
Baktılar ki Türk'ün azmi şiddetli:
Cepheleri birden bire ter oldu..

Kan, ölüm getirdi girdiği yere,
Sandı ki o yerler Atina, Pire;
Bir hücumda kaçtı Yunan sürüsü,
Kahraman ordumuz girdi İzmir'e..

Konferans denildi, konferans oldu;
Lozan illerinde hayli dans oldu.
Sulh iken gayemiz, sarpa sardılar:
Bu da Yunanlıya ayrı şans oldu..

Gurzon bıraktı gitti,
Paşam da peşinden elveda etti;
Konferans dağıldı bir gün içinde:
Venizelos ise eridi, bitti..

Şimdi çağırıldılar tekrar Lozan'a
Umarım davada paşam kazana;
Eğer şu dünyada adalet varsa?
Hak vermelidir Hak kazanana..

Yıllarca bekledik «sulh» diye diye,
Bir türlü olmadı.. Bilmem ki niye?
Kâinat doymadı insan kanına;
Medeniyet asrı(!)

Ey on iki ayın şahı ramazan:
Milletin refahı söyle: Ne zaman?
Şerefli bir sulhu bahşet ki bize:

Keselim yoluna kınalı kurban..

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 16 Mayıs 1339 (1923), Sayı:109)

Bayram Yeri

Çoluk çocuk süslenmiş, gülüyor yüzler,
Yeryüzünde kalmamış sanki öksüzler..
Çalkanyor bir sevinç içinde meydan,
İki atlıkarınca döner bir yandan.
Salıncakta yavrunun gönlü bulanır,
Beşikçinin anneye ağzı sulanır;
Kayık salıncaklarsa tayyare gibi,
Ürkütür her sinirli, ihtiyar kalbi..
Yollar bisiklet-süvar gençlerle dolu,
Vazgeçmemiş atından Acemin oğlu..
(Oto)larda uçarken ipekten kızlar,
Aşka susamış çılgın gönüller sızlar..
Bir taraftan çığırtma, zurna, dümbelek:
Ağlayana gülüyor.. Böyledir felek..

Fani Dede

(*Güleryüz*, 16 Mayıs 1339 (1923), Sayı:109)

Bayram Sabahı

-Hilal-i Ahmer için-

Geçen yıl düşmanın yaktığı yerden,
Bu sabah yükselen her sesi dinle;
Rüzgâr sığınmış harabelerden
Yalvaran binlerce bîkesi dinle..

Zafer bayramının temelinde, bil,
Türk'ün taş kesilmiş kemikleri var,
Bu yalnız sevinmek bayramı değil,
Büsbütün gelmedi o mesut yıllar..

Gülerken bir lahza gözlerin bugün:
O harap ellere şefkatle baksın;

Kimsesiz Türkleri bu sabah düşün:
Genç kızlar göğsüne bir «hilal» taksım..

S. F.

(*Güteryüz*, 16 Mayıs 1339 (1923), Sayı:109)

Maniler

«Evliya»nın pendisi pek hoş;
«Rauf» kısa, al tahta boş..
Nur Baba'nın her sohbeti:
Demir hindi gibi mayhoş..

Kadıköy'de ince saz var,
Çayırdaki bin türlü naz var;
Böyle şeyler neme gerek;
Elimde bir yağlı kaz var..

Göz süzerek satma çalım,
Kuşdilinde buluşalım;
Derede bir sandal tutup:
Anafordan uyuşalım..

Türkü

Sıcacık odalarda buz içirdin kışın;
Nerde şimdi, yüzüme armut gibi bakışın!
Bir kabak çiçeğini saçlarına takışın..
Nerde şimdi, yüzüme armut gibi bakışın!

Bozulmuş bir fonograf gibi çıkardı sesin,
Vücudumu haşlardı külhan gibi nefesin;
Aldırmazdım (maskara!.) deyişine herkesin
Nerde şimdi, yüzüme armut gibi bakışın!

Kırlangıç

(*Güteryüz*, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

Gazel

Geçkinim sinnen fakat her dem şu gönlüm tazedir,
Râz-ı dil ifşâ olunmaz, olsa da hem-râzadır.
Nazdırdilberlerin etvârına ziynet veren,
İğbirârım laubali duhter-i binâzedir.
Dalgalar teşkîl eden şelaleden bir farkı yok.
Saçları canânımın tam bir buçuk endâzedir.
Âşıkın esbâb-ı ahı vuslat-ı dildâr ise,
Bülbülün de iştiyâkı ilkbaharla yazadır.
Kimseye atf-ı sitem etmem ezelden Rüştü'yüm:
İnfîlîm, inkisârım tali' -i nâ-sâzadır.

Rüştü

(*Güleryüz*, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

Blöfçülerin Marşı

Yunanlıyız, kurusıkı atarız;
Sıkışırsak dinimizi satarız;
Lozan'daki sulha zehir katarız:
Yunanlıyız, Yunanlıyız, Yunanlı..
Gözü harpten yılmış, yarık tabanlı..

B<l>öf yapmak bizim eski şanıımız,
Korkumuzdan kurumuştur kanımız,
Bir sıkımlık kalmış iken canımız:
Yaygarayla göz boyamak istedik,
Paramız yok, sulh veyahut harp dedik.

Fakat Türkler buna kulak asmıyor,
Bizim çürük tahtamıza basmıyor..
Misakını hiçbir kuvvet sarsmıyor:
Faydasızdır kurusıkı yaygara,
Para bulup vermeliyiz onlara..

Fettan

(*Güleryüz*, 29 Mayıs 1339 (1923), Sayı:111)

Bir Maaş Yeri..

Karanlık, daracık, kasvetli bir yer..
Horozlar ötmeden koşar, gelirler..
Köşede gözlüklü bir mütekait,
Geleni listeye ediyor kayıt..
Bekleyip dururlar bir hacı gibi;
Veznedar bey ile mağrur katibi..
Onlarsa gelirler öğleye yakın,
Gişelere başlar çılgınca akın:
İterek, dürterek birbirlerini,
Herkes kale gibi korur yerini..
Kâtibin kalemi asla yürümez;
Parasız kalpleri nasıl bürümez
Burada endişe, ihtiras, keder!?.
Cehennem azabı çektirir bu yer..
Kadınlar günüyse sanki bir hamam,
Didişen, boğuşan hepsi de tamam,
Bir çığlık tufanı derhal yayılır,
Nineler sıcaktan düşer, bayılır..
Nihayet akşama doğru bu dapdar
Odanın havası leş gibi kokar..
Veznedar bağırır: Paydos yarına!.
Açıkgöz olmayan kalmıştır yaya..
Fakat halk razı bu tatlı azaba:
Her hafta verilse maaş her hafta..,

Fani Dede

(*Güteryüz*, 29 Mayıs 1339 (1923), Sayı:111)

Palikarya Türküsü

Lozan'da Girya Venizelos tarafından Küçükçe'den bestelenmiştir.

Samarinin azisini suratımdan silemem,
Kılızında zan vireyim baska bir sey dilemem,
Bana sen de azimazsan kimler azir bilemem,
Kılızında zan vireyim baska bir sey dilemem:

Ne param var, ne pulum var; azi bana ey pasam!
Sen haklısın, ben basımı tasta tasa vurazam,
Karaağas virezeyim, artık uslu durazam:
Kılızında zan vireyim baska bir sey dilemem.

Fettan

(*Güteryüz*, 5 Haziran 1339 (1923), Sayı:112)

Tarz-ı Kadim:

Gazel

Yoksul oldum. Servetim yağmaya düşâr oldu hep,
Bâb-1 ümidim kapandı. Mevkiim târ oldu hep;
Geçtiğim yollar serab-1 dûzah-1 hicran iken,
Şimdi gördüm her taraf feyfa-yı gülzar oldu hep;
Gizli gizli ağlayıp dem çektğim viraneler,
Ayrı ayrı haclegah-1 yar u ağyar oldu hep,
Bir zamanlar rabt-1 ümit ettiğim zincir-i aşk
Parçalandı her biri bir ayrı zünnar oldu hep;
Bir züğürtlük var fakat bilmem nedir, afet midir?
Ben değil dünya bu sevdaya giriftar oldu hep;
Ötme ey bülbül yeter! Geçti baharın neşvesi,
Baksana yağmur yağarken ortalık kar oldu hep..

H. Rüştü

(*Güteryüz*, 5 Haziran 1339 (1923), Sayı:112)

Hanımlarımızın Yeni Türküsü

«Bolu mebusu Tunalı Hilmi Bey tarafından curcuna buselikten bestelenmiştir »

Türk kadını artık esir yaşamaz,
Hâkim, reis, mebus olmak isteriz;
Yoksa millet her müşkülü aşamaz,
Biraz da biz horoz olmak isteriz:
Siyasi hak isteriz,
Mebus olmak isteriz..

Bize kimse akli kısa diyemez,
Saç da kestik biz bu gaye uğrunda;

En sofi er hakkımızı yiyemez,
Vatan için hiçbir mahzur yok bunda:
Kısa değil aklımız,
Mebusluktur hakkımız..

Biz değiliz yalnız sevda perisi,
Kırılmaya mahkum birer oyuncak ..
Varsa çıksın erkeklerden birisi:
Bir «Ateşten Gömlek» daha yazacak!.
İlk önce bir insanız..
Biz de yaşar bir canız..

Fettan

(*Güteryüz*, 12 Haziran 1339 (1923), Sayı:113)

Venizelos'a Mektup

Türklerce malumdur ne mal olduğun,
İstedğin kadar at martavalı;
Biliriz ne keçi sakal olduğun,
Arslan ile bir mi sandın çakalı?

Dünyada bir olmaz at ile eşek,
Bu bir hakikattir: bi-şüphe, bi-şek;
Merkebin samanı at için döşek;
Elbette atmaca boğar kartalı.

Milletin her zaman Türk'e sataştı,
Türk'ün harimine bazen yanaştı,
Yumruğu görünce it gibi kaçtı;
Şahit buna asrın şahı, kralı..

Şimdi tazminatı vermem diyordun,
Lozan'da sen türlü nane yiyordun,
Kâh oturuyordun, kâh gidiyordun;
Andırır şu halin köhne masalı..

Sizden aldığımız bir Karaağaç,
Tamirat derdine olmuyor ilaç;
Kuyruğu kurtardın yemeden kırbaç:
Akıllı kafirsin, ey orta malı!

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 12 Haziran 1339 (1923), Sayı:113)

Lozan Şarkılarının Tercümesi

«Gidelim Göksu'ya bir âlem-i âb eyleyelim tarzında okunacaktır»

Gidip İsviçre'ye bir âlem-i ab eyleyelim,
O azimkâr paşayı vaz'-ı dolap eyleyelim;
Aldatıp Türkleri biz nûş-ı şarap eyleyelim,
O azimkâr paşayı vaz'-ı dolap eyleyelim

Laf ile gaye-i maksuda erişmek ne muhal!
Yutmuyor lokmamızı Türk paşası mir-i Kemal;
İsmet'in fikrine versin ki felek zıll-i zeval:
O azimkâr paşayı vaz'-ı dolap eyleyelim.

Şöyle bin bir dereden tatlı su isal edelim,
Türklerin hakkını bir hamlede pâmâl edelim;
Zaferin şevketini kendimize mal edelim,
O azimkâr paşayı vaz'-ı dolap eyleyelim.

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 19 Haziran 1339 (1923), Sayı:114)

Kalamış Türküsü

Aç kurt gibi, sevinerek vaat dolu her bakıştan?
Aç açına geçiyordum yine sakın Kalamış'tan.
Sinirlenip kızıyorken denizdeki her «fiş.. fiş..» dan
Arsız gönül vaz geçmezdi yine sakın Kalamış'tan!

Banyo yapan atlı hassas: Bizim Arap kızı idi,
Karnımdaki o sabahtan arta kalan sızı idi.
Gönlümdeki arzularım tıpkı aygır hızı idi:

Martta azan kedi gibi geçtim, sakın Kalamış'tan!

Kırlangıç

(*Güteryüz*, 19 Haziran 1339 (1923), Sayı:114)

Maniler

Gelene bak, gelene!.
Çiçek almış eline;
Kuran olsun gençliğim:
Saçlarının teline..

Her zenginde gönlü var,
Dudağında gülü var;
Gözlerini kalplerden
Gizleyen bir tülü var..

Bayılırim yâdına,
Doyum olmaz tadın
Medeniyet lafzı da
Muzaf olur adına..

S. R.

(*Güteryüz*, 19 Haziran 1339 (1923), Sayı:114)

Maniler

Aşığın dert ortağı ay,
Gökte kurmuş nurdan bir saray;
Dudakların ayırmaz mı:
Bana da bir küçücük pay?..

Bir gelincik midir al al
Yanakların süzölmüş bal,
Acı da şu zavallıyı
Bir gececik koynuna al!

Suda ördek yıkanıyor,
Kalp onu da kışkanıyor;
Hasretinle yüreciğim

Hıçkırıktan tıkanıyor

Yaseminden beyaz tenin,
Gerdanında var bir benin;
Can evimden vurdun beni:
Esirinim artık senin..

F.

(*Güteryüz*, 26 Haziran 1339 (1923), Sayı:115)

Gönül

Bu gidişle bir gün bize de gelir:
Mebusluk sırası, ağlama gönül!
Hasretle yandığın gayri elverir,
Artık karalar bağlama gönül!

Yeşilzadeden fazla âlimsin,
Besim Atalay'dan hayli zalimsin,
Tunalı Hilmi'den daha nâimsin:
Deli deli akıp çağlama gönül!

Sen de bu vatanın bir öz oğlusun!
Sırmalı kılıçlı, altın tuğlusun,
Sen de bu milletin sadık kulusun;
Ah ile kendini dağlama gönül!

Erbab-ı zekâya sermaye, gamdır:
Came-i serşârı maye-i semdir;
Dideden dökülen katre-i nemdir:
İstim sanıp boşa sağlama gönül!

Mebusluk dilersen, şöyle kır boyun,
Natırlık istersen hamama soyun;
Pehlivanlık değil, bu başka oyun!
Elini, kolunu bağlama gönül!

(*Güteryüz*, 3 Temmuz1339 (1923), Sayı:116)

Altın Aşkına

Altın dedin, altın diye tepindin:
O doymaz gözünü Allah doyursun!
Vermeyiz dedikçe küplere bindin,
Bunca fedakârlık gözüne dursun...

Aslen efendiyiz, gözümüz toktur,
Sulh ve sükûnete arzumuz çoktur,
Altın dediğin şey bizlerde yoktur,
Olsa da verenin gözü kör olsun,

Hem niçin verelim? Böyle midir hak?
Borçlu düşenlerin haline bir bak!
Batmaya mahkûmdu bütün alacak
Buldukça bunayan yansın, kudursun

Biz de insanlığa kailiz dedik,
Biz de sulha doğru mailiz dedik,
Namertlik âleminde cahiliz dedik,
Bizi hiç görenler Allah'tan bulsun,

Ey büyük milletler gözlüğü takın,
Oynanan oyuna insafla bakın,
Ben bu kadar dedim siz fazla çakın;
Akan kanlı seller artık durulsun...

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 3 Temmuz 1339 (1923), Sayı:116)

Maniler

Yaz gelir. Leylek gelir;
Yâr bize seyrek gelir;
Koynunda geçen demler
Saatse çeyrek gelir.

Bahtımın yıldızıdır,

Dudağı kırmızıdır;
Beni her gün eriten:
Kalbimdeki sızıdır.

Razıyım cefasına,
Bir günlük vefasına;
Bu medeni sevginin:
Doyulmaz sefasına..

Anlatamam tadını,
Neşeli hayatını;
Herkes diyor ki: Şark'ın
Bu, en güzel kadını..

Gözlerinde var hülya,
Kendisi bir manolya,
En son emelim: Onu
Koklamak, doya doya...

F.

(*Güleryüz*, 10 Temmuz 1339 (1923), Sayı:117)

Bazı Liyakatli (!) Mebus Beylere

Hay u huy-ı dehre bir kulak verdim
Herkeste mebusluk hırsı hüveyda
Mebusluğa layık adam az derdim
Meğer insanları sarmış bu sevda

Bunca felaketten ibret almadık
Cehlimizi bilip geri kalmadık
Vatan hasta iken neler çalmadık?
Milliyetçi olduk şimdi biperva

Mebus çık, al her ay iki yüz lira
Geçti sirkat devri, geldi bu sıra
Ne zarar!.. Olursan sen de maskara

Maskara olanlar geziyor hâlâ

Bilmem bu küstahlık cesaret midir?
Zımmen fazileti hakaret midir?
Mebusluk yağma mı, rezalet midir?
Kimsede kalmamış düşünce, hayâ

Ey gafil uyuma! Uykudan uyan
Sana kârlı ah âleme ziyan
Bu para sana da muzırdır inan
Alacak olduğun kan, irin, yara

Şu öksüz milletin haline acı
Kel başa yakışmaz mebusluk tacı
Ne softa, ne derviş, ve ne de hacı
Millet işlerinde etmiyor para

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 10 Temmuz 1339 (1923), Sayı:117)

Mani

Mahmur mahmur bakışı
Şimşek gibi çakışı
Dalgaları andırır
Saçlarının akışı

Mendili markalıdır
Kadife hırkalıdır
Yüzden zayıf görülür
Velakin arkalıdır

Elinde gül demeti
Mezem bildircin eti
Beni de al yanına
Göreyim her hizmeti

Duta çıktım dut yedim
Seni çok göresedim
Gurbete git dedimse
Yıllarca git mi dedim

Kanaryam var kafeste
Kulağım kaldı seste
Gel bir kere öpeyim
Bari şu son nefeste

Lamba yaktım nur gibi
Şişesi billur gibi
Gözlerinin içine
Sevda okunur gibi

Jersedem fistanım var
Kuş kadarıcık canım var
Altımda yatağım yok
İpekli yorganım var

Başında mor peştamal
Gel bu gece bizde kal
Bu iş böyle giderse
Ayrılırız ihtimal

Rüyada görüyorum
Mum gibi eriyorum
Şu üç günlük hayatı
Cebr ile sürüyorum

H. R.

(*Güleyüz*, 10 Temmuz 1339 (1923), Sayı:117)

Zamana Göre

Harbi darbı sevmez bir adam iken,
Şimdi o işlerin kolcusu oldum;

Olmasın yolumda taş, çamur, diken,
Derken o yolların yolcusu oldum..

Harp tanıttı bana akla karayı,
Açtı yüreklere kanlı yarayı,
Hâsılı öğretti zevki, parayı,
Bahşış verenler bolcusu oldum..

Avrupa'yı hakka sadık sanırdım.
Conileri ise sudan tanırdım,
Hele Fransa'ya çok aldanırdım,
Şimdi cümlesinin falcısı oldum..

Gördüm ki kimse de ar yok, hayâ yok,
Sözlerde sebat yok, ahde vefa yok;
Beşerde figandan gayri seda yok:
Arzuhal verenin pulcusu oldum..

Hakkı anlamakçün kendimi yordum,
Büyük sandığımı en küçük gördüm,
Lozan'dan tarafa dönüp tükürdüm,
Ben de bu sofranın balcısı oldum.

H.R.

(*Güteryüz*, 10 Temmuz 1339 (1923), Sayı:117)

Sulh Manisi

Kavuştuk sulh kızına,
Düğün var bu yaz yine;
Çorap ördü paşalar:
Venizelos kazına?.

Bak herkesin karnı tok,
Çehrelerde <n>eşe çok,
Keçe külah kapmaya
Namzetler, <ya>ğma yok!.

İyileri seçelim,
Şerbet yapıp içelim;
Camilerde şükür edip,
Kendimizden geçelim...

Cihana şan saçtık biz,
Cehaletten kaçtık biz;
Sulh içinde hayata
Artık kucak açtık biz.

S. R.

(*Güleryüz*, 17 Temmuz 1339 (1923), Sayı:118)

Olduk...

Doğduk İstanbul'da, fakat ne çare
Gurbet ellerinde ihtiyar olduk.
Dolaştık serseri, bitap, avare
Yalnız yâdınla bahtiyar olduk.

Mektepte okuduk bir hayli zaman;
İktisap eyledik bir parça irfan;
Bak da bize utan, ey koca devran;
Güya ki sahip-i itibar olduk!!..

Armut gibi olmak şerefmiş meğer,
«İlim» dedikleri bir harfmiş meğer,
Ömrü pek beyhude telefmiş meğer,
Ne halt karıştırdık, sanatkar olduk!.

Ne kemikte kuvvet, ne kanımız var.
Açlığa pek güzel idmanımız var
Ne kımıldamaya dermanımız var
Ne yelkenci ne de dümendar olduk:

Evimiz benziyor tıpkı metfene
Gömleğimiz döndü eski kefene

Karı sülük gibi, çocuklar kene
Güya ocak düzdük bahtiyar olduk!.

Ya Rabbi nimetin sineklere mi!?
İkbalin, devletin köçekler<e> mi!?
Her türlü refahın keleklere mi!?
Bizim suçumuz ne neden hor olduk?.

Samsun:

Kemal Emin

(*Güleryüz*, 17 Temmuz 1339 (1923), Sayı:118)

Maniler

Yıldızları saya, saya:
Hıçkırarak baktım aya;..
Kır düşecek saçlarıma.
Gülmeden hiç doya, doya

Güneş doğar güle güle,
Ağzı benzer beyaz güle;
Değişmem ben kokusunu:
Yasemine ve sümbüle...

Sıra dağlar, koyu dağlar;
Hicranıma her gün ağlar;
Yârsız geçen günlerim hep:
Genç kalbimi her gün dağlar..

Yeter artık can ver bana.
Dudağından kan ver bana,
Mesut; zevkli günlerinden:
Bir sefalı an ver bana!..

S. R.

(*Güleryüz*, 17 Temmuz 1339 (1923), Sayı:118)

Bayram Manileri

Mukaddes bir ateşsin,
Yeryüzünde güneşsin;

Belki bütün cihanda
Az bulunur bir eşsin..

Mehtap senin duvağın,
Yıldızlıdır yanağın;
Karanfilin ruhudur:
O kırmızı dudağın?!

Seni kalbime kodum,
Bin bir şiir dokudum;
Aşkımın son dersini
Gözlerinden okudum..

Aşk bir elem gibi,
İçmeliyim dem gibi;
Gül, bir daha görünsün:
Dişlerin badem gibi..

Böyle elinde elim.
Gel cennete gidelim;
Kaşların da kalbime
Haçer oldun güzelim..

Gönlüm ister eğlence.
Bu gece gel erkence!.
Koynunda bir yuva kur:
Seni seven şu gence!.

F.

(*Gülyüz*, 24 Temmuz 1339 (1923), Sayı:119)

Pangaltı Şarkısı

Çöktü artık gençliğimin temeli,
Yaktı beni bir Pangaltı güzeli;
Soldurmaktır hep gençleri emeli,
Yaktı beni bir Pangaltı güzeli..

Sabahları tuvalete başlıyor,
Gözleriyle ruha zehir aşıyor;
Buseleri dudağımı haşlıyor
Yaktı beni bir Pangaltı güzeli..

İhtiyarsan para kalmaz kesede,
Kanma sakın: Çıldırarak sevse de;
Tatlı zehir var sunduğu busede:
Yaktı beni bir Pangaltı güzeli..

S. R.

(*Güteryüz*, 24 Temmuz 1339 (1923), Sayı:119)

Katmerli Bayram

Kalbinize neşe dolsun,
Türk'e haset eden solsun;
Şu katmerli bayramınız;
Tatlı olsun kutlu olsun!

Gelmediyse usta Çester,
Bana sulhun keyfi yeter;
Lozan'da da bu milleti
Kurtaranlar alkış ister!.

Ey mebuslar hırstan kaçın,
Bize doğru bir yol açın;
Anadolu tarlası<n>a:
İlim saçın, irfan saçın!.

Açılalı Karaağaç,
Mideme et oldu ilaç;
Bu bayramda maaş yok mu?.
Sırtlar açık karınlar aç!.

S. R.

(*Güteryüz*, 24 Temmuz 1339 (1923), Sayı:119)

Banyo Şarkısı

Güzel güneş semada bir avize,
Üzme beni, gel girelim denize;
Hem yorgandır, hem yastıktır kum bize;
Üzme beni gel girelim denize!.

Kalbimize bin bir neşe katalım,
Eğlenerek kahkahalar atalım;
Sarılalım çam dibinde yatalım,
Üzme beni, gel girelim denize!..

Mustafa Remzi

(Güleryüz, 31 Temmuz 1339 (1923), Sayı:120)

Çengelköy Şarkısı

Göğsündeki ya kavundur ya kelek;
Yaktı beni Çengelköylü bir melek.
Nedir senden çektiklerim ey felek?
Yaktı beni Çengelköylü bir melek.

Alaturka imiş güya bu işler,
Yanağımı öper, sıkar ve dişler.
Onu saran gencin gönlü genişler;
Yaktı beni Çengelköylü bir melek.

S. R.

(Güleryüz, 31 Temmuz 1339 (1923), Sayı:120)

Maniler

Gözükürsün, kaçarsın,
Aşkına nur saçarsın;
Hicran dolu <k>albimde
Şebboy gibi <a>çarsın..

Seni aradım, sordum;
Hiddetinden mosmordum;
Fındık kurdu sevgilim
Nerde kaldı! Diyordum..

Şeker, dudağın ay gibi,
Süzüldün bir çay gibi;
Gönlümün sahilinde
Kuruldun saray gibi..

Gönül benzer engine,
Gökyüzünün rengine;
Bizi gören yan yana;
Diyor: Dengi dengine!..

Söyle bana ey cici,
Söyle canımın içi:
Senin de mi hevesin
Böyle gelip geçici?!

F.

(*Güleryüz*, 31 Temmuz 1339 (1923), Sayı:120)

Mahallemin Kadınları

Yanıma gel beyazlı,
Kırıtma nazlı nazlı!.
Bir eğlenti yapalım:
Maydanozlu, piyazlı..

Yan bakma ey pembeli,
Yoktur başımın keli;
Seni sevenler niçin
Oluyor hep zır deli?

Göz kırpma mor fistanlı,
Bu köyde anlı şanlı;
Sana vurulanların
Eli bıçaklı kanlı.

Gücenme ey pilicim,
Bana sensin bir içim;

Aşkınla bir yanardağ
Gibi kaynıyor içim..

Fettan

(*Güleryüz*, 31 Temmuz 1339 (1923), Sayı:120)

Mektup

Mutlak cevap verin yoksa kızarım
İadeli taahhütlüdür bu mektup
Sonra kızıp saçınızdan asarım
İadeli taahhütlüdür bu mektup.

Çengelköylü, güzel gözlü şen melek
Dudakların ya kirazdır ya çilek
Satıp savdım bak kalmadı bir yelek
İadeli taahhütlüdür bu mektup.

Koynundaki manolyadan versene
Üstümüze atlas yorgan sersene
Seni sevdim vallahi ben bu sene
İadeli taahhütlüdür bu mektup.

Çengelköylü, uzun boylu şen melek
Soldur beni gece gündüz emerek
Öleyim ben kiraz çilek yiyerek
İadeli taahhütlüdür bu mektup.

S. R.

(*Güleryüz*, 7 Ağustos1339 (1923), Sayı:121)

Tebrik Destanı

Sulh güneşi doğdu, dideler ruşen-
-Nurlu ufkumuzda, güldü saadet
Şimdi vatan mesut, Türklüğüm pek şen
Geçmiş olsun artık bunca felaket

Çok kara günlerin şahidi olduk,
İçimizden sızan kana boğulduk,

İzmir'im gidince gül gibi solduk
Sanmıştık o zaman koptu kıyamet..

Kahra, zulme karşı sabır ile baktık,
Hak adaletin diye yürekler yaktık,
Cümlemiz emindik, kurtulacaktık,
Bilirdik ki sabrın sonu selamet..

Bir zaman geldi ki sabırlar bitti,
Tecavüz hançeri canlara yetti,
Türklük Allah'ına yeminler ettik,
Meskenet haline verdi nihayet.

Saldırdı düşmana arslanlar gibi..
Yavrusu çalınan kaplanlar gibi,
Kaçırdı düşmanı ceylanlar gibi.
Kurtardı ruhunu eyledi rahat..

Sulh dediler gittik biz de oturduk,
Hakiki sulh için bağdaşı kurduk.
Onlar yürümedi, bizler de durduk,
Baktılar ki Türk'ün kastı metanet..

Tarih kaydetmedi böyle şerefi
Harikalar saçan şanlı hedefi
Sulh kızı oturup kurdu gergefi
İşledi Türklere zaferli ayet

Çok şükür, bu şanlı günleri gördük
Sulh gülistanından gonceler derdik
Azim ile çalıştık, murada erdik
Bu saadet bize Hakk'tan inayet

Ey kardeş, gel, şimdi sevinç yaşı dök

Rabbin huzuruna imtanla <imanla> çök
Hamdolsun sıyrıldı omuzlardan yük
Türk milleti oldu gark-ı hidayet

H Rüştü

(*Güleryüz*, 7 Ağustos1339 (1923), Sayı:121)

Maniler

Bu gece gel gezelim!
Benim şirin güzelim
Aşkımızın şiirini:
Dudaklardan süzelim!

Evinin üç katı var
Kaymak gibi tadı var
Kadıköy'ünde; Şişli'de:
Bir medeni adı var

Dudağın alı var.
Goncenin balı var.
Vefasızın emrinde:
Konak, oto, yalı var.

Elinde bir sazı var
Biraz fazla nazı var
Yolmak için koynunda
Semiz<c>e bir kazı var!..

S. R

(*Güleryüz*, 7 Ağustos1339 (1923), Sayı:121)

Büyük Milletin, Büyük Babası Yavuz İsmet Paşa'ya

Sensin paşam! Düşmanlara arslan gibi saldıran
Bu milletin yerde yatan hilalini kaldıran
Sakarya'da, Afyon'da zafer marşı çaldıran
Evvel Allah, sonra sana arka landık, yürüdük
Bir emrinle dağı, taşı al kanlara bürüdük

Tedbiri itmam edip «Lillah» dedin. Yürüdün
Mehmetçiğin hayatını, canın kadar korudun
Çok geçmeden düşmanları öne kattın, sürüdün
Allah sana nasip etmiş o şerefli zaferi
Hiçbir tarih yazmamıştır böyle müthiş marşı

Sensin bugün! Türkoğlunun göz bebeği, babası
Sensin paşam! Zayıfların, alillerin asası
Sensin bugün öksüzün, yetimlerin atası
Allah seni bu millete deva için yaratmış
Milyonlarca hasta Türk'e şifa için yaratmış

Aziz paşam! Sen Türklüğün timsalisin ta ebet
İsmetinle, iffetinle payidar ol cetbecet
Düşmanlara karşı kurdun bir geçilmez, çelik set
Sensin paşam! Bu vatanın halâskârı, Fatih'i
Sensin paşam, şu bilgisiz saf milletin nâsılı

Askerliği Türk'e layık şanla yaptın, bitirdin
Avrupa'ya diplomatlık seslerini yetirdin
En nihayet sulh kızını getirdin
Arslan paşam! Seni tarih şanlı yazacak
Milletimiz, isminizi vicdanlara kazacak

Ben nefsim, aziz paşam! Sana secde ederim
Çizmenizin ökçesine kurban olur giderim
Her gün sana dua eden öz ve doğru bir erim
Büyük paşam: Sen getirdin bize sulhu refahı
Velhasıl hoşnut ettin Peygamberi, Allah'ı..

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 14 Ağustos 1339 (1923), Sayı:122)

Maniler

-1-

Girdim koynunda yattım.

Sevda okumu attım.
O akşamki rüyamda,
Ona gönlümü sattım.

-2-

Diz çöktüm ve yalvardım.,
Onu ruhumla sardım.
Arıyorken kalbimi
Ben de kalbine vardım

-3-

Baktı güldü ansızın,
Yüzü sarardı kızın,
Anladım bir eşi var,
Bu büyük vefasızın.

-4-

Yansam acımıyor hiç
Ne lazım bana sevinç
Bazen güler ve der ki:
Gel, haydi aşkı iç!

-5-

Durdu gözüme baktı.
Sonra kalbime aktı.
«Kimsin» dediğim an,
Kaçtı gönlümü yaktı.

S. R

(*Güleryüz*, 14 Ağustos1339 (1923), Sayı:122)

Pehlivanın Türküsü

Bizim köyün çiçek kokan dağları
İğdelerin süslediği bağları
Koyunların otladığı bayırlar
Zümrüt gibi dalgalanan çayırlar
Elmas kadar duru akan ırmağı
Hep çitleri saran gelinparmağı
Ayrı, ayrı gözlerimde tütüyor
Kaval sesi kulağında ötüyor

Elde testi suya giden Fatmacık
Düşte olsun görse idim azıcık
Unutmadım top sakallı babamı
Gözü yaşlı, sırma saçlı anamı
Altın diye topladığım başaklar
Çelik, çomak oynadığım uşaklar
Bir<er><bir>er hep aklıma geliyor
Hasretler<i> şu bağrımı deliyor

Burada da var, o <bayı>rlar o dağlar
O çiçekler, o çim<enler> o bağlar
O anneler, o ahyar dedeler
Bağlarında hiç kokmayan iğdeler
Burada da var o çağlayan nehirler
Anlamam ki lisanını, ne söyler?
Hep yabancı, ben onları sezmedim
Köyüm gibi seve, seve gezmedim

Her çöl güzel, her köy şirin, her yer hoş
Bilmem neden? Garip gönlüm yalnız, boş
Her yer vatan, her yer güzel, hep gülşen
Fakat olmaz nedense? Hatırım şen

H. Rüştü

(*Güteryüz*, 14 Ağustos1339 (1923), Sayı:122)

1.1.MANZUM HİKÂYE

Manzum Hikâye:

Gelin Odası

-1-

Mahallede düğün vardı,
Herkesi neşe sardı,
Bayezid'de meşhur sahaf,
Gayet zarif, gayet tuhaf
Bir zat olan Hacı Bey'le

Vereceklerdi el ele.

Güzel, taze bir kadını;
Şimdi unuttum adını!...

-2-

Hacı Bey'in hiç kimsesi,
Ne babası, ne annesi
Kalmamıştı bu dünyada,
Hepsi ebedî rüyada.
Yapyalnızdı yeryüzünde,
Fakat, ömründe bir gün de
Görünmedi çatık kaşlı
Hep neşeli, hep telaşlı!
Takılırdı o herkese,
Herkes gülerdi ne dese!..

-3-

Bir gün komşuları dedi:
«Bizi dinle Hacı Efendi,
«Artık geldin altmışına,
«Yani hayatın kışına!
«Karar verdik dün gece biz,
«Seni evlendirmeliyiz!..»
Düşünmeden sordu Hacı:
«Kim olacak bizim bacı?..»

-4-

Geçmemişti henüz on gün,
Hazırlandı tekmil düğün,
Hacı öyle şıklandı ki,
O kadar âşıklandı ki:
Baştan aşağı değişti!
Evde pilav, zerde pişti!..

-5-

En nihayet gece oldu,
Her yer karanlıkla doldu;
Çıktı camiden ahali;

Anlatamam ki o hali!
Birçok fener yanıyordu,
Gören bir şey sanıyordu,
Yollar, aydınlıktı bütün,
Yeni doğmuş gibiydi gün.
Derken bir ses dedi: Tamam;
Birdenbire durdu imam!
Kapısını çaldık evin,
Tıpış tıpış indi gelin!
Taşlıkta dua okundu;
Damat bey gerdeğe kondu!..

-6-

Fakat, gayet eminim ki
Geçmemişti henüz iki
Dakikacık bile daha;
Bir gürültü, bir kahkaha
Uğuldadı her taraftan!
Hacı, düşer gibi raftan
Çıktı evden haykırarak,
Yalın ayak, başı kabak!...
Meğerse bu, mahallenin
Hacı Bey'e şakasımış!
Meğerse bu süslü gelin
Mahallenin sakasımış!...

Çimdik

(Güleryüz, T.y.,Sayı:3)

Manzum Hikâye

Pehlivanın Aşkı

Vücudum gayet iri
Adamcağızın biri
Anlattı yana yana
Bu hikâyeyi bana:

—Önce kendimi beyim

Size takdim edeyim:
İsmim, pehlivan İhsan
Dünyada hiçbir insan
İhsan'ı deviremez,
Kolunu çeviremez!
Her nereye gittimse,
Kimle güleş ettimse,
Bir el ensede yendim,
Dillerde gezen bendim!

Şimdi, yaşım otuz üç,
Şimdi anladım ki güç.
Yaşamak benim için;
Çürürüm için için!
Vücudum sağlam, fakat
Yüreğim, kalbim sakat!
Bilmezdim nedir haram,
Yıllarca olmadı râm
Hiçbir kimseye gönlüm!
Bilirdim asıl, ölüm
Kul olmaktı bir kıza!
Bir güzel vefasız!
Fakat, bir gün ansızın.
Bir böyle vefasızın
Düştüm kurduğu ağa,
Başladım ağlamaya!
Soldu vücudum gamla,
Eridim damla damla!

Nihayet söz kesildi,
Geldi, şefkatle sildi.
Dinmeyen gözyaşımı
Bastırdı sinesine
Ağladım sine sine!

Hoş geçindik bir zaman,
Ne of dedik ne aman!
Fakat bir gün ansızın
O sıcak gözlerinde
O çapkın sözlerinde
Bir gizli hile sezdim,
Ayrılmadım peşinden.
Duydum ki, o eşinden
Ayrılmış benden önce
Bu kahpenin kızına,
Bu gönül yıldızına!

Ansızın benzi soldu,
Gözleri yaşla doldu,
Dedi: Ben bunca sene
Herkesi yine yine
Olmuşken başpehlivan
İnce, nazik bir civan
İşte murada erdi,
Beni yerlere serdi!...

(***)

(Güleryüz, 26 Mayıs 1337(1921),Sayı:4)

Manzum Hikâye:

Zafer Rüyası

Bir sonbahar gecesi..
Bulutların peçesi.
Ayın solgun yüzünde.
Dağlar, taşlar hüzünde,
Her yer hasta benizli,
Dereler gizli gizli,
Hıçkırıyor, ağlıyor,
Coşkun coşkun çağlıyor!

Dağlar, tepeler aştım,

Saatlerce dolaştım,
Ne bir ses var, ne ışık;
Yollar hayli karışık,
Şimşekler çakıyordu,
Şehaplar akıyordu!..

Bir hayli daha gittim,
Derken bir ses işittim,
Gördüm işte nihayet.
Gayet aydınlık, gayet
Büyük, güzel bir çadır.
Muhakkak burasıdır
Benim aradığım yer.
Şimdi (Papulas) eğer
İçindeyse ne iyi,
Görürüm divaneyi...

Otlara bürünerek
Yerlerde sürünerek
Kapıya kadar gittim;
Aralıktan seyrettim
Çadırın her yerini,
Yunan seraskerini!

Bu yamru yumru adam
Bir haftadan beri tam
Çıkmamış çadırından,
Ümit kesmiş yarından!
Hasta, yorgun ve şansız
Apoletsiz, nişansız
Kumru gibi duruyor,
Düşünüp oturuyor!..
Birden bire ürperdi,
Mutlak ilhama erdi,

Hemen kalemi alıp
Hayal ufkuna dalıp
Düşündü «Atina»yı,
Sevgili «Katina»yı!
Hem neşeli, hem mahzun
Yazdı gayetle uzun
Zafer dolu bir tebliğ,
Üslubu gayet belîğ!
Diyordu:

«Kemal Paşa
Asla çıkamaz başa
Benim efzunlarımla
Benim tosunlarımla
Açık toprak üstünde!..
Misal işte: Bugün de
Düşmanı şu dik yardan
Sürüdük Karahisar'dan
Ey Avrupa, ey Asya,
Bunu sanmayın rüya,
İşte bugün yine biz
Muzafferiz, galibiz!...»

Papulas bu tebliği,
Bu tebliğ-i belîği
Gurur ile yazarken
Hem yazar hem azarken,
Yunan'ı, Türk askeri
Atıyor geri geri
Güzel diyarımızdan
Karahisar'ımızdan!...

(Güleryüz, T.y., Sayı:26)

Manzum Hikâye

Efendi ile Uşak!

Cevdet, şimdi bıkmış nefret etmişti,
Ümitleri bütün boş gitmişti.

İsterdi ki, artık uzağa gitsin,
Bir başka kapıya uşaklık etsin.

Çünkü -kendisince- bu beyefendi,
Manendi bulunmaz (hasis)lerdendi.

Bununla beraber gören tanıyan,
Beyin zekâsına olurdu hayran.

Herkesle geçinir, sohbet ederdi,
Âlem de bu zata hürmet ederdi.

Hatta ara sıra, gelirdi beye,
Civar köylerden pek çok hediye.

Demek bir kişiydi sevmeyen... Evet,
Yalnız bir kişiydi uşağı Cevdet.

Bu gelen şeyleri sevinçle alır,
Büyük bir sevinçle beye çıkarır!

Lakin avdetinde o birden bire,
Somurtup dururdu kendi kendine

Hâsılı hiç yoktu kalbinde rahat,
Daima gözlerdi bir küçük fırsat.

Şayet bir defada geçirse ele,
Bir ders verecekti mutlaka beye!

Bu kaygı Cevdet'in bağrını deldi,
Nihayet hediye bir tavşan geldi.

Bey o gün meşguldü biraz fazlaca,
Uşak aldırmadı şöyle usulca.

Odaya girerek «Alınız» dedi,
Yine köylülerden hediye geldi!

Sonra tavşanı fırlattı kaçtı,
Bu kaba takdime efendi şaştı.

Hiddetle uşğa seslendi derhal,
Dedi: Ne yüzüzlük sendeki bu hal!

Belki bin defadır hep söylüyorum,
Ben böyle alçaklık istemiyorum!

Nasıl bir cüretle bu işi yaptın?
Hangi cesaretle onu fırlattın?

Bey söyledikçe köpürüyordu,
Hiddetini asla yenemiyordu!

Nihayet pek fazla gazaba geldi,
Ansızın uşğa şu emri de verdi!

—Şimdi şu koltuğa biraz sen otur,
Bir müddet e<f>endi mevkiinde dur!

Uşak mevkiine geçeyim de ben,
Bak nasıl verilir hediye öğren!

Cevdet sevinerek itaat etti,

Çünkü onun için, bu bir fırsattı.

Şimdi uşağını beklemedeydi,
O da tavşanla odaya geldi!

Evvela hürmetle bir selamladı,
Sonra nazikâne söze başladı!

Dedi —«Beyefendi bu naciz şeyi,
Karşığı (Yeşilyurt) köyünün beyi,

Hediye olarak size göndermiş,
Kabul etmenizi rica edermiş,

Bey de (!) teşekkürle derhal cebinden,
Bir yirmilik çıkarıp hemen,

Uzatır sonra ilave eder:
—«Sen de şununla bir, kahve içiver!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, 7 Eylül 1338 (1922), Sayı:73)

Manzum Hikâye

İnanma Dostuna Saman Doldurur Postuna

Ufak kırgınlıkları bulunmasaydı eğer,
Dört ay mütemadiyen seviştiler beraber.

Ateşli nameleri muntazaman gelirdi,
Herkes bu iki genci nişanlanmış bilirdi.

Kız on beşinde vardı, pek cazipti gül teni,
Ela gözlü bir şuhtu, süt gibiydi gerdeni.

Daima güleryüzlü, daima hoştu daima şendi,
Dilberlikte hülasa bulunmazdı manendi.

Kâinatta biricik sevgilisi Nihat da
Henüz on sekiz bahar görmüş idi hayatta..

Fakat kıza nispeten biraz daha zayıftı,
Benzi az çok sararmış, vücudu pek nahifti..

İşte bu gönül hastası sevda zede,
Tam dört ay yaşamıştı birbirinin kalbinde.

Lakin fazla sürmedi o muhabbetin hızı,
Ansızın söndü bir gün kalplerinin yıldızı.

Ateşli namelerin birden kesildi ardı,
Gizli mülakatlardan artık eser kalmadı.

Bu sebepsiz iftirak Nihat'a girân geldi,
Sacide'nin hasreti onun bağrını deldi.

Bir müddet sükût etti pek büyük bir azimle
Fakat takati yoktu ziyade tahammüle

Nihayet tesiriyle birçok muğlak hislerin,
Düşündü uzun uzun düşündü derin derin..

Sonunda -kendisince- güzel bir çare buldu
İlk işi refikine derdini dökmek oldu...

Lemi on dokuzunda henüz ya var, ya yoktu;
Velakin tecrübesi Nihat'tan daha çoktu.

Kurnazlık gösterirdi mutlaka her işinde,
En zorunu yapardı birkaç saat içinde.

Nihat'ınkisi ise, ona göre bir (hiç)ti,

Bu sebeple ilk günden vazifeye girişti.

Önce birçok âteşin nameler yazdı kat kat,
Arkasından yetiştirdi hususi bir mülakat.

Bir iki gün içinde her iş olup bitmişti,
Nihat, dildânesini tekrar elde etmişti...

Artık keder yerine neşesi kaim oldu,
O eski şetareti yeniden vücut buldu

Yeniden konuştular, seviştiler bir zaman..
Hâsılı sevinçlerine asla yok idi payan.

Herkese nasip olmaz, deyip, bu tatlı hayat,
Gıpta edenler varken –nedense fakat- heyhat,

Yine fazla sürmedi bu muhabbetin hızı,
Yine bir iki günde söndü o aşk yıldızı.

Nihat, bu defa yine Lemi'sine göründü,
Muvaffakiyetinden onun, zaten emindi.

Bu sebepten nazlanmak istedi Sacide'ye,
İlkin teklif etmedi, tekrar sevişsin diye..

Bir müddet sustu, fakat öyle bir zaman geldi,
Artık büsbütün sabrı, tahammülü tükendi.

Yeniden muhtaç oldu Lemi'nin hizmetine,
Dedi: «Saadetimiz, bağlıdır himmetine..»

Lemi memnuniyetle karşıladı bunu da,
Fakat bu defa başka bir sevinç vardı onda.

Fazla söz söylemeden derhal işe atıldı,
Tekrar birçok hususi mülakatlar yapıldı.

Nihat her gün Lemi'ye söz almaya giderdi,
O da, ona alayla mukabele ederdi:

«Vaziyetten memnunum.. Biraz sükûna gel de
«Yakında, elbette bir cevap edersin elde!..»

Filhakika, aradan altı gün geçti tamam
Sacide'den Nihat'a geldi şöyle bir selam:

Bazı meşru mazeret saikasıyla bir dem,
«Bundan sonra seninle katiyen görüşmem!

«O eski hatıralar, bugün bir hayal oldu,
«Baharına doymadan, aşkım sarardı, soldu.

«Artık nazarlarımdan büsbütün ettin sükût,
«Bu en son cevabımdır: Bir daha beni unut!..»

Nihat pek meşrusu oldu bu acıklı nameden
Düşündü uzun uzun etrafını görmeden.

Sonra, hafif, pek hafif bir ümitle, gitmeye
Karar verdi, o aziz arkadaşı Lemi'ye.

Birçok uzun, yorucu sokakları dolaştı,
Nihayet refikinin hanesine ulaştı.

Yüreğinde pek büyük bir helecanı vardı,
Bu haliyle adeta yürümeden korkardı.

Sonra merdivenlerden çıkarak birer birer,

Binaya dahil oldu.. Fakat sessizdi her yer.

Hafif adımlarla odaya kadar geldi,
İçerdeki seslere şöyle bir kulak verdi.

Sonra cesaretini toplayarak bir yere,
Kendini atıverdi odaya birden bire.

O dakikada benzi soldu, sapsarı oldu,
Çünkü: İkisini de kucak kucağa buldu!

5-Teşrinievvel-38

Türkoğlu

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:78)

Manzum Hikâye

Rüya

Mevsim bir yaz günüydü.. Yer sıcak, hava sıcak.
Sanki ateş yağardı semadan kucak kucak,

Kuşlar, bülbüller susmuş, esen rüzgâr durmuştu,
Cehennemî hararet, şevke pusu kurmuştu.

Her taraf baygın ölgün, her taraf nefessizdi.
Hülasa baştan başa her yer bütün sessizdi..

Nahide on beşine yeni girmiş, bir kızdı.
Yerde, fakat, biricik parıldayan yıldızdı.

O kıvrık saçları ipekten bir demetti,
Ufacık dudakları bir içimlik şerbetti.

Yanakları bir güldü, pek şirindi endamı,
Süzgün bakışlarıyla delirtirdi adamı,

İlhami, bu yirmilik, şuh; esmer uzun boylu,
Nahif vücutlu lakin, biraz da hırçın huylu

Genç çocuk, karşılaştı işte böyle bir günde
Nahit ile ilk defa büyük parkın önünde

Göz işareti ile iyice anlaştılar.
Asla belli etmeden kapıya yaklaştılar,

Şimdi ikisinde de büyük bir neşe vardı,
İkisinin de artık sevinçleri kabardı.

Bahçe pek تنها idi.. Vakit de pek erken,
Kol kola veriştiler içeriye girerken.

Kalplerinde başladı pek büyük bir helecan,
İlkin söz söylemeden ilerlediler bir an.

Sanki bu dakikada her şey hayat bulmuştu,
Her şey bu yeni aşkla sanki mesut olmuştu.

Bülbüller ötüştüler, kuşlar cıvıldaştılar
Hafif bir rüzgâr esti, yapraklar oynaştılar...

Az daha yürüdüler aynı sevinçli yüzle,
Takatleri kalmadı ziyade tahammüle.

Artık, iri çamların koyu yelpazesinde,
Yüz yüze oturmuştu bu iki sevdazede.
İlk söz itiraf oldu kendi sevgilerini,

Sonra birlikte döktüler kalplerindeki,

İkisi de sevmiştı yekdiğerini kalben,
İkisi de olmuştu sevda esiri birden...

Epeyce devam etti bu tatlı anlaşmalar,
Velakin memnu' idi elle şakalaşmalar.

İlhami'nin asabı her an geriliyordu,
Yaklaşmak istedikçe kız da geriliyordu.

Fazla ısrar etmedi Nahide'nin haline,
Elbette erecekti yakında âmaline...

Sade, çok rica etti bu dilber sevgiliye,
Bir gece kendisine (randevu) versin diye,

Önce kabul etmedi kız, nazlanmak istedi,
Fakat bu ricalara tahammül edemedi.

Kati teminat aldı İlhami'nin ağzından,
Taşkınılık yapmayarak uslu duracağından

Sonra o gece için saatin on birinde
Razı oldu bu dostu beklemeye evinde.

Gece.. Sessiz ve sakin, fakat mükevkeb gece..
Kamer, nurdan ipekler serpiyordu gizlice.

İlhami son olarak tekrar saate baktı.

Sonra tekrar yerimden acelece kalktı.

Merdivenlerden indi yıldırım süratiyle,
Vakit yaklaşmadaydı kendinin saatiyle,

Yürüdüğü yollarda adeta koşuyordu..
Sanki gaipten bir ses ona «Koş koş!» Diyordu.

Nihayet beyaz renkli bir konağın önünde
Ansızın durdu, zira seslenmişti Nahide,

Etrafı tarassuttan sonra içeri daldı,
O dakika saat, tam on ikiyi çaldı.

Nahide... Bu sevimli, dilber, işvebaz kız,
Yeryüzünde biricik parıldayan yıldız,

İnce kar gibi beyaz dekolte endamıyla,
O gece uzun uzun oturdu İlhami'yle...

Kollar, bacaklar açık, sine bütün üryandı,
Vücudunun en mahrem hatları nümayandı...

İlhami'yi bitirdi hele süzgün bakışlar.

Fikrini bin hayalin ipekleri sarmıştı.

O dakikada artık gözleri kararmıştı,

Etrafını görmeden atıldı birden bire,

Bir buse almak için, bu sevimli dilbere.

Kız, ona karşı retle eyledi mukabele,
Sonra derhâl başladı küçük bir mücadele:

O mani oluyordu erkeğin bu haline,
Erkek de istiyordu kavuşmak âmâline.

İlhami kurnazlıkla bir hamle daha yaptı,
Bu defa Nahide'nin bileklerini kaptı.

Şimdi, onları artık sevinçle sıkmadaydı,
Fakat yavru kuş gibi, kız da çırpınmadaydı,

Nihayet son gayretle kendini toparladı,
Bir tartışta hasmını yerlere yuvarladı,

Arkasına bakmadan, sonra, koşarak kaçtı.
İlhami şaşkın şaşkın birden gözlerini açtı:

Fakat heyhat, bulmuştu kendini yatağında,
Sımsıkı duruyordu yastığı kucağında!..

Türkoğlu

(*Güleryüz*, 26 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:80)

Manzum Küçük Hikâye

Bir tepenin eteğinde beş on evli bir köy var
Köyün tamam ortasından bir temizce su akar
Her bir evin önü bahçe, her tarafı gül kokar
Akşam olur, koyun, manda, inek, sığır hep gelir
Keçi, oğlak, koyun, kuzu, dana buzak meleşir

Sabahleyin çoban çıkar çil horozlar öterken
Her bacadan koyu, açık, mavi duman tüterken
Ezan okur bir müezzîn nurlu şafak sökerken
Saza kızlar testilerle koşuşurlar bir peykâra
Oracıkta tatlı tatlı konuşurlar bir ara

Fatma der ki, Havva! Zehra! Mektup geldi Emin'den
Diyecektim bunu size şimdi değil deminden
Kimisinden selam yazmış hiç yazmamış kiminden
Fatmacığım benim için keder etme, ağlama
Vatan için ölür isem sakın kara bağlama

Diye bir de su serpiyor şu yaralı bağıma
Bu söz ile derman çalar her sızıma, ağrıma
Sağ haberi geldi şükür o yaradan Tanrıma
Ölmez isen kavuşuruz, sabre delim, duralım
Hepsi asker ne yapalım, kimi kimden soralım

Fatma sözü bitirmeden Havva hemen atıldı
Bu saygısız Havva için bütün kaşlar çatıldı
Havva ise çılgın gibi güle güle katıldı
Dedi kızlar benim de var arslan gibi nişanlım
Fatma kızın sözlerinde bir havadis var sandım

Ben Hasan'dan mektup aldım size bir şey demedim
Gece, gündüz uyumadım yemek bile yemedim
Yaptırdığı al fistanı bir gün bile giymedim
Dört yerinden yara aldı o kahraman ölmedi
Kimsenize duyurmadım fakat yüzüm gülmedi

Ondan sonra Zehra çıktı sesi kalın, kendi hoş

Dedi kızlar sözünüzüz hepsi yavan hepsi boş
Nefer gitti bizim Veli sonra oldu başçavuş
İlk sancağı diken odur İzmir'in başına
Kurban oldu o yerlerin toprağına, taşına

Şimdi onun ruhu için Fatihalar adarım
Saçlarımın tellerinden ona çelenk yaparım
O arslanın acısını unutamam. Yanarım
Haydi kızlar yeter artık köyümüze gidelim
Büyük Allah böyle yazmış alnımız nidelim?

H. Rüştü

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:88)

Köyde Bir Gece

Manzum hikâye

Bir kış günü, sabahleyin şiddetlice ayazdı
Karşı dağlar mor değildi benek benek beyazdı
Müezzinin okuduğu sela idi, niyazdı
Ben atımı hazırladım köyde işim var idi
Bir dakika duramazdım çünkü günler dar idi

Ata bindim yamç1, başlık, çizme, kırbaç mükemmel
Yola çıktım esiyordu acı acı kara yel
İnce bir kar süslemişti bahçeleri ne güzel
Öğle vakti dar geçitten köye girdim hızlıca
Köy imamı dedi, bende misafirsin bu gece

Attan indim aldı atı ahırına bağladı
Tandır işi bazlamayı taze yağla yağladı
Asker olan oğlu için hem söyledi ağladı
Gece oldu kodamanlar birer birer geldiler
Kılığımdan, sözlerimden mesleğimi bildiler
Dediler ki a efendi bir şey duyduk pek acı

Halifemiz firar etmiş, boş bırakmış o tacı
Acep şimdi nerde? Diye gösterirken yamacı
Durun dedim anlatayım size onun aslını
Bu millete oynadığı son oyunun faslını

Türk ordusu vatanını korumakçün düşmandan
Ankara'da toplanırken, İstanbul'da o sultan
Asi diye fetva yazdı her tarafı sardı kan
Anadol'un saf yurduna alev, duman verdiler
Baba, oğul, ana kardeş birbirine girdiler

Hiç korkmadan Anadolu Hakk'a doğru yürüdü
Az zamanda düşmanları köpek gibi sürüdü
O sultanın gözlerini şehvet hırsı bürüdü
İsterdi ki Türk ordusu Yunanlıya yenilsin
Padişahın ahı tuttu, böyle oldu denilsin

Allah bize yardım etti düşmanları sağladık
Domuz gibi kısıkıvracık kollarını bağladık
Deniz gibi çalkalandık, bir sel gibi çağladık
İstanbul'a yürüyerek her devleti şaşırdık
O baykuşu yuvasından yuhalarla kaçırdık

İşte aziz ağalarım sulatanımız o adam
Sarayında dolaşanlar hep cariye, hep madam
Bilirdi ki Anadolu baştan başa ıssız dam
Utanmadan, arlanmadan firar etti Malta'ya
Anladı ki millet onu layık görür baltaya

Vardı bende birer nüsha Vakıt, Tanin, Karagöz
Halifenin resmi olan bir de nefis «Güleryüz»
İşte dedim halifemiz budur bizim öz be öz

Dayılarım bundan sonra her bir söze kanmayın
Abdülmecit adlısından gayrisini anmayın

Anladım ki sözlerimden hayli ibret aldılar
Derin derin düşünerek hayretlere daldılar
Vahdettin'in rollerini duyup dona kaldılar
Dediler ki be efendi, razı değil buna din
Var oldukça Abdülmecit; yaşamasın Vahdettin

H. Rüştü

(*Güleryüz*, 28 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:89)

Manzum Hikâye

Bir Mektup Bir Tecrübe

Hayri yirmi üçlük bir hoppa delikanlıydı,
İki haftadan beri Nihal'le nişanlıydı.
Fakat kadına karşı kalbi yine zayıftı,
Sevdiklerinin asla yoktu hesabı, haddi.
Uzaktan bir kız geçse, ona heyecan gelir,
En neşesiz deminde derhal canlanırır.
Bir hastalık olmuştu adeta onda bu hal,
Kaç defa gözü ile görmüştü bunu Nihal.

Kızın ihtarlarını Hayri reddediyordu:

«Senden başka bir kızda gözüm yoktur, diyordu,
«Sensin benim hayatım, malım, mülküm her şeyim,
«Ben dünyada Nihal'siz yaşayabilir miyim!...

Bundan sonra bir hafta geçti tamam aradan,
Her şey unutulmuştu bu geçen maceradan..
Bir gün; bir bahar günü.. Kuvvetli bir gün,
Neşe sanki olmuştu o gün dünyaya küskün.
Her tarafta üzücü bir sükût hükümferma,
Sanki ağlamak için fırsat arardı sema...
Hayri penceresinde dalgın oturuyordu,

Zihnen yine bin türlü şeytanlık kuruyordu.
O esnada hizmetçi odaya giriyordu,
Zarif, pembe zarflı bir mektup getiriyordu.

Hayri mektuba önce lakayt bir nazar etti,
Fakat o dakikada aklı başından gitti.
Yazı bir kız yazısı.. Hem de yabancı bir kız...
Tekrar sabırsızca mektubu süzdü hız hız.
İfade gayet açık.. Kız Hayri'yi seviyor,
Sevgisini şöylece ona izhar ediyor:
«...Sizi ilk defa yolda gördüğüm günden beri,
«Gönlümde taşıyorum bir muhabbet serîri,
«Her bir haliniz beni adeta cezbediyor,
«Kaniyim ki hayatta bana tek yar olacak,
«Beni daima mesut ve bahtiyar kılacak,
«Bir kimse varsa o da sizsiniz, evet siz, siz,
«Ben asla yaşayamam artık dünyada sizsiz,
«Her ne kadar tanıımıyorsanız da beni,
«Dinleyiniz bu bîkes kalbimin iniltisini.
«O kalp ki sizin için daima çarpmadadır,
«Bütün arzu, emeli size kavuşmadadır.
«Lütfen reddetmeyiniz beni yalvarıyorum,
«Zira ben sizin için adeta yanıyorum.
«Büyük bir cesaretle açtım işte (randevu),
«Hiç olmazsa birinci vuslatımız olsun bu.
«Cuma günü ikide, siz İhlamur Köşkü'nün
«Az ilerisinde geniş vadiyi dönün..
«Ben yanında beklerim o sık ağaçlı yerin,
«Siz de kudûmunuzla beni şereflendirin..»

Bu satırları tekrar tekrar okudu Hayri,
Şüphesi kalmamıştı onun bu işte gayri:
Kız görmüş pek sevmiş... Gönül bu, sever elbet
Hem elle tepilir mi ağaya gelen nimet.

Bekle de «Nişanlın var!» diyenler de olacak,
Fakat bu macerayı kim nereden duyacak...
Daha çok düşünmedi.. Zaten hoppaydı huyu,
Hemen kabul eyledi açılan randevuyu,
Hayri sabahtan beri tuvaletle meşguldü,
Belki kırk elli defa saç tarandı bozuldu.
Her defasında mutlak bir kusur buluyordu,
Hiddetinden kan terler içinde boğuluyordu.
Nihayet sıra geldi yakayla kravata,
Bundan da maruz kaldı bin türlü müşkülata:
Kâh rengini beğenmez, kâh «Bu, beni açmaz!» der,
Artık tecrübe etti hepsini birer birer.
Elbise intihabı... O da ayrı mesele,
Sonra (esans) sürünmek.. O en müşkülü hele
Acep hangi kokuyu kız fazla beğenecek,
Hangisine acaba «Bu pek güzel!» diyecek...
Hâsılı saatlerce bu suretle uğraştı,
Artık randevu vakti tamamıyla yaklaştı.

Hayri, gözünde gözlük, elinde eldiveni,
Üçer beşer atladı acele merdiveni.
Yolda da hemen aynı süratle gidiyordu,
Fikri bin bir hayalin zevkini güdüyordu.
Birkaç dakika sonra mahut meydanı döndü.
Ağaçlık arkasında küçük hanım görüldü.

Kız Hayri'yi görünce derhal ayrıldı oradan,
Süratle ilerledi o da bir başka yoldan.
Lakin çocuk ansızın yetişti. Yakaladı,
Bir zafer sevinciyle hanımı kucakladı.
O anda hicabından fakat sarardı kaldı,
Çünkü kucakladığı kız: Nişanlısı Nihal'di!...

Türkoğlu

(Güleryüz, 21 Şubat 1339 (1923), Sayı:97)

Manzum Hikâye:

Hidayet'in Sevgilisi..

Hidayet, hemen hemen vardı yirmi beşinde,
Her gün koşardı yeni bir macera peşinde.

Hiç de katiyen bakmaz güzel veya çirkine,
Kulluk, kölelik eder adeta sevdiğine.

Fakat, bu hale rağmen pek yüksekten atardı,
Refikasına karşı bir de çalım satardı...

Bir kızla münasebet peyda ediverdi mi,
Artık gelmiştir onca gururlanmanın demi.

Velev çirkin de olsa «Dünya güzelidir!» der,
Bıkmadan, yorulmadan saatlerce meth eder:

Güya, ilkin arzuyu kadın izhar edermiş,
İlkin daima kadın kendisini severmiş..

Bu da razı olurmuş eğer dilber olursa,
Yani karşıdakini cana yakın bulursa,

Hâsılı ne dem gelse dostlarıyla yüz yüze,
Öyle bir anlatır ki gözlerini süze süze,

Karşısındaki mutlak sözlerine aldanır,
Onu, görüldüğünden daha vakarlı sanır.

Besim, sevda işinde pişkince bir çocuktu,
Onun da sergüzeşti, maceraları çoktu.

Lakin Hidayet gibi kendini meth eylemez
Maceralarındansa bir kelime söylemez.

Bilmezdi asla nedir kibir, azamet, gurur,
Herkes'e karşı aynı tevazula durur.

Bugün nasılsa yolda buluştu Hidayet'le,
Esasen samimiydi kendisiyle gayetle.

Hava pek müsaitti.. Vakit de epey erken,
Bir müddet konuştular yolda gitmekteleken..

Nihayet ileride bir gazino gördüler,
Sonra yaklaşp hemen içeri girdiler.

Hidayet bir saatten beri bir mutad yine,
Meth edip duruyordu bir kız'ı refikına:

«—Bak birader, diyordu, öyle dilber bir kız ki,
« Hayır, o bir kız değil.. Öyle parlak yıldız ki,

« İnsan onun yüzüne bakmaya kıyamıyor,
« Bir kere de baktı mı, seyrine doyamıyor;

« Gözleri cazibeli, bakışı biraz süzgün,
« Mişvârı hoppa..Lakin; endamı zarif, dü<z>gün

« Açılmış bir gül gibi yanakları al aldır,
« Ufacık dudakları sanki şekerdir, baldır,

« İlik gibi gerdanı ne sevimli, ne sıcak,
« O bembeyaz sinesi fakat kaymak mı kaymak.

« Hem öyle terbiyeli, öyle nazik bir şey ki,
« Biraz dikkatli baksan kızarıverir rengi.

« Yolda kimseye asla ayan gözle bile bakmaz.

« Hatta en şık beylerin lafına kulak asmaz.

«Hülasa: Cihanda bir namus- ı mücessemdir,

« Bu haliyle herkese kendisini sevdirebilir...»

« Bir gün nasılsa beni görmüş ve pek beğenmiş,

« Bana hakiki bir yar budur!» diye söylenmiş..»

« Nihayet mektubuyla haberdar etti beni,

« Aynı zamanda hem de gönderdi bir resmini.

« İşte her ikimiz de mesuduz o gün bu gün,

« Sanki her dakikamız oluyor bayram, düğün.

« Sana da göstereyim yanımdaysa..»

[Cebinden çıkardığı bir fotoğrafı uzatarak]

—Bak hele,

« İnsan nasıl can vermez bu hüsn-i bî-bedele...»

Besim, resme bakınca güldü müstehziyâne:

« Oo..., dedi, hakikaten bir afet-i zamane?»

Hidayet, bu alayın derhal farkına vardı,

Artık heyecandan beti benzi sarardı:

« —Ne o, güldün görünce.. Yoksa tanıyor musun?

« —Galiba öyle bir şey.. Sakın (İclal) olmasın

Bu son söz Hidayet'i sanki beyninden vurdu,

Adeta korka korka tekrar Besim'den sordu:

« Söyle.. Nerden tanırısın.. Allah aşkına Besim?

«Ayol tanımaz mıyım... Benim eski metresim!

Türkoğlu

(*Güleryüz*, 18 Nisan 1339 (1923), Sayı:105)

«Manzum Hikâye»

İntikam

Rüzgâr yine binlerce feryat, çılgılık savurdu
Pek uzakta bir saat yavaşça beşi vurdu
Hikmet açtı gözünü, yatağında gerindi
Ruhundaki acılar gece kadar derindi
Daha birkaç gün evvel böyle siyah bir gece
Kocasını görmüştü ablasıyla gizlice
Zevci zengin yaşlı bir taşralı avukattı
O gece şen kadının ruhuna bin yas kattı
Ablanın avukatla varmış güya davası
Fakat işin iç yüzü, hakikati, foyası
Malum oldu Hikmet'le bütün evdekilere
Aklı döndü Hikmet'in didiklenmiş mindere
Evlerinde misafir gibi bir doktor vardı
Kaç defa Hikmet'e gözleriyle yalvardı
Ta küçükten tanırdı bu ateşli, şen genci
Onun ile geçmişti her elemi, sevinci
Son bir akşam Hikmet'le doktor yalnız kalmıştı
Hatta bu gece için Hikmet'ten söz almıştı

Sarstı hırsıyla fırtına pencereyi, kafesi
Genç kadında uyandı bir intikam hevesi
Yavaş yavaş yatakta kocasını dinledi
Karanlıkta bir baykuş boğuk boğuk inledi
Yatağından ayrıldı, örtündü bir ince tül
Tehlikeli bir zevkle çarpıyordu o gönül
Şair doktor okurdu: Ona bin aşk bestesi
Ne ilahi saatler yaşatacağı sesi?
Kocasını bir ihtiyar, fakat biraz zengince;
Edilir mi hiç tercih bir ihtiyar bir gence?!
Bir gürültü yapmadan büyük sofaya çıktı,
Rüzgârlar pek hırçındı, fakat sema açıktı.
Şair doktor kapıyı bırakmıştı apaçık,

Hikmet girdi odaya neşeyle açık saçık..
Birkaç saat böylece gencin koynunda yattı
Gözlerinin şiirinden taze emeller tattı
Odasına dönerken kocasını görmüştü
Fakat ona bin hile ve bin yalan örmüştü.

Sabahleyin kocası onu hiddetle sarstı
İri elleri ile güzel göğsüne bastı
Geceki vakaya pak hiddetliydi vekil bey
Söyle, ne işin vardı o odada? Dedi..

—Şey...

—Nasıl şey... Bir genç kadın...

—Ne var dişlerim için

Gitmiştim doktora ben hem bana böyle hırçın
Bağırmanın doktor her an ziyaret edilir
Fakat avukatlara gündüzleri gidilir.

Bu cevabın hiç yoktu su götürür bir yeri,
Artar iken ruhunun bin azılı kederi...
Avukatın ağzını hıçkırıklar kapadı,
Odayı bir devamlı ve saf sükût kapladı.

Sefaettin Rıza

(*Gülyüz*, 2 Mayıs 1339 (1923), Sayı:107)

2. HİKÂYE

Süzgeç (Filter)

Ahmet Akif Efendi temizliğe gayet meraklı, titiz bir adliye memuruydu. Kalemindeki koltuğuna her gün evinden beyaz bir örtü taşır, onunla oturacağı yeri örter, ondan sonra otururdu. Lokantada yemek yemez, aşçılardan tiksiniirdi. Bir gün arkadaşlarından biri pilavın içinde sinek bulunduğunu söylediği zaman iki gün öğürmekten kendini alamamıştı.

Bununla beraber Akif Efendi, zevcesiyle her gün kavga ederek, sebze ve etleri kaynamış su ile yıkıtmaya muvaffak olmuştu. Mamafih tanıdığı doktorlardan biri mikroskopla ona en saf menba suyunun bile bir damlasında milyonlarca hayvan olduğunu gösterince ne yapacağını şaşırılmıştı. Kaynamış suda içilmez ya! Doktordan bir çare bulmasını rica etti. O da bir süzgeç tavsiyesinde bulundu.

Akif Efendi bütün günlerini süzgeç aramaya hasretti. Tikisine tiksine ara sıra iki yudum su içiyor, rast geldiği tanıdığından süzgeç satılan bir yer soruyordu. Nihayet biri balık pazarında bir dükkân salık verdi. Akif Efendi de bu müjde üzerine şubenin sonuncu çarşambasında balık pazarına indi, süzgeç satan dükkânı aradı, buldu.

Dükkândan içeri girince usta istikbal etti, elini yıkayan uşak da başıyla selam verdi. Akif Efendi sordu:

—Sizde su süzgeci varmış. Ehibbadan biri tavsiyesinde bulundu. Görebilir miyiz?

—Baş üstüne, efendi hazretleri. (Çırağına) Apustol, buraya en iyisinden bir süzgeç getir.

Süzgeç geldi. Bu, porselenden mamul, kaplı, borulu zarif bir aletti. Akif Efendi tekrar sordu:

—Tecrübesini yapabilir miyiz?

—Hay hay, beyefendi, musluğunu açınız!

Akif Efendi süzgecin musluğunu açtı, dükkâncı da temiz bir bardak tuttu. Musluktan gayet berrak, billur gibi bir su, şerit halinde akıyordu. Bardak yarısına

kadar dolunca Akif Efendi süzgecin musluğunu kapadı. Bardağa gayet temiz bir su birikmişti. Dükkâncı dedi ki:

—Beyefendi, bir kere lezzetine de bakarsanız süzgecimin ne kadar faydalı olduğunu tasdik edersiniz.

Akif Efendi evvela bir iki yudum içti. Ondan sonra suyun lezzetini beğenmiş olacak ki hepsini bitirdi. Dükkâncı:

—Suyu nasıl buldunuz? Dedi.

—Güzel mamafih bu süzgecin iyiliğini ispat etmez.

—Neden?

—Çünkü esasen temiz su koymuştunuz, zannederim.

Dükkâncı malını methetmekten mütevellit bir gurur ile başını kaldırdı, ağır ağır gülerek:

—Bilakis, Beyefendi, dedi, içtiğiniz su demin bizim çırak Apostol'un bulaşıkları yıkadığı su idi. Hâlbuki süzgeç bu suyu temiz berrak... Fakat ne oluyorsunuz, renginiz sarardı?

Akif Efendi süzgeçten geçen bulaşık suyunu içtiğini duyar duymaz içi tersine döndü. Ve bulantısını defetmek için تنها bir köşe aramak üzere koşa koşa dükkândan dışarı çıktı.

O günden beri Akif Efendi, bulaşık suyundan maada, her nevi suyu içer: Elmalı, Terkos, Kırk Çeşme... ilh.

Tath Dil

(*Güleryüz*, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı: 2)

Cömert Hırsız

..... mümeyyizlerinden Adnan Bey ramazanın üçüncü gecesini zevcesini, kayın validesini ve çocuklarını tiyatroya götürmeyi vaat etmişti. Evin yegâne hizmetçisi de bunlara iltihak edecekti. Gece Şehzadebaşı'nın kalabalık caddesinin kabile kabile geçen halkını aralayarak tiyatroya geldiler. Adnan Bey ailesi için bir loca, kendisi için de bir bilet aldı. Oyun gayet eğlenceliydi. Herkesle beraber Adnan Bey de güldü

ve alkışladı.

Oyun bittikten sonra Adnan Bey haremini koluna, çocuklarını yanına aldı, Beyazıt'taki evine döndü. Kapıyı anahtarla açarak içeri girer girmez elektrik düğmesini çevirdi, ortalık aydınlandı. Fakat birden bire kapalı olarak bıraktığı salonun kapısını açık gördü, hâlbuki evde kimse yoktu. Acaba kendisi mi yanılıyordu? Derhal eline tabancasını aldı, kendisi gayet cesaretliydi, hemen salondan içeri girdi ve derhal elektriği yaktı.

Kadınlar çocuklar sapsarı kesilmişti: «Gitmeyin» diye yalvarıyorlardı. Adnan Bey masanın altında iki kirli insan ayağı gördü:

—Çık dışarı... Beynini patlatırım!

Diye haykırdı. Masanın altından saç sakalına karışmış, yüzü morarmış, iri yarı bir hırsız çıktı. Henüz bir şey aşımamıştı. Adnan Bey:

—Önüme düş... Polis merkezine gideceğiz.

Diye emretti. Hırsız yalvardı, yakardı, fakat tabancanın namlusu önünde itaate mecbur oldu. Yola düzöldüler.

Adnan Bey<in>evi تنها bir yoldaydı, caddeye çıkmak için biraz yürümek lazım geliyordu. Hırsız:

—Vallahi beyim zulmediyorsunuz... Ayağınızın altına toz toprak olayım, hani daha bir şey aşımamıştım... Diye söyleniyordu.

Adnan Bey şikârını gözden kaçırmıyor:

—Yürü, melun, eğer yetişmeseydim evi cascavlak bulacaktım. Diyordu...

Hırsız yalvarmakla işin bitmeyeceğini anladı elini cebine sokarak bir deste banknot çıkardı. Adnan Bey'e uzatarak:

—Tamam, yüz liradır, imanım! Dedi, beni bırakırsan hepsi helal olsun!..

Adnan Bey bu teklif karşısında ilk önce şaşırdı, aylığın muntazam çıkmadığı zamanda bu para fena değildi. Mamafih, ciddiyetle:

—Hayır! Diye reddetti.

Hırsız —Darılma be arkadaş. Yüz tane azsa yüz elli yapalım...

Adnan Bey —İki yüzden bir para aşağı olmaz.

Hırsız —Tozlu olacak ama ne yapalım, başka çare yok. Al da say.

Adnan Bey iki yüz lirayı aldı, saydı ve herifi serbest bıraktı. Memnuniyetle evine döndü. Karısına:

—Keratayı merkeze teslim ettim. Diye gururlandı. Sabaha kadar gözüne uyku girmedi. Şaka değil havadan iki yüz lira kazanç bu...

Ertesi gün yirmi beş liralığın bir tanesini bozdurmak için sarrafa gitti. Sarraf banknotun altına üstüne baktı. «Sahtedir!» dedi.

Zavallı Adnan Bey de hırsıza<in>cömertliğindeki hikmeti o zaman anlayabildi.

Tath Dil

(Güteryüz, T.y,Sayı:3)

Şen Masallar

Müstesna Bir Kadın

Ali Nazîm, şu yolda takrir-i macera etti:

Perizad Hanım için kalbimde yanan ateş-i aşk İstanbul yangınları gibi hiç sönmek istidadını gösteriyordu.

Yedi aydan beridir, kendisini her gün, her yerde takip ediyor, nazar-ı dikkatini celp etmek, kendimi ona beğendirmek için, biçim biçim kıyafet, renk renk eldiven, boyun bağı değiştiriyordum.

Perizad Hanım'ın nail-i visali olacağım vaka biraz şüpheliydi. O ana kadar, kimse, bu güzel ve müstesna kadının bir erkeğe karşı hatta en ufak bir müsaadede bulunduğunu beyan edemiyordu.

Kendisini fevkalade şuh, zarif, latif olduğu halde, mütemadiyen deri ticaretiyle meşgul olan alâik-i dünyeviyyeden külliyyen azade, aşk ve kadın hususunda «Vurdum duymaz!» bir herif olan kocasını aldatmak henüz aklından bile geçmemişti.

Ne Şişli'nin çenesi düşük küçük hanımları ne de Karşıyaka'nın mahalle

karıları... Bey'in haremi Perizad Hanım'a dair dedikoduyu bais bir tek vaka işitmemişlerdi.

Bütün azim ve gayretime, bütün istirhamkâr davetlerime, niyazlarıma, vaatlerime, aşkımin derecesi hakkındaki teminata rağmen hep cevap-ı red ile karşılanıyordum.

İlkbaharın asap üzerine olan tesirinden medet umuyordum. Boşa çıktı. Kezalik, ılık temmuz akşamlarının ruha çılgınlık veren nefesleri de kâr etmedi. Sonbahar ise hiçbir fayda vermedi.

Nihayet, bir gün, germi gölgede bırakan sebatıma mı hayran oldu, şiddet-i ateş-i aşktan, gitgide eriyen halime mi acıdı?.. Bilmem.. Benimle birlikte bir öğle yemeğinde bulunmayı kabul etti. Bir öğle yemeği. Yalnız o kadar!

Hatta ilave etmişti:

—Şayet bir münasebetsizliğe kalkışırsanız bırakırım ha!

Ben de saçma sapan yeminlerle uslu duracağımı temin etmiştim.

Yerini tasrih etmeyeceğim, zira bir daha gidecek olursam boşboğazlık ettim diye kovulurum, Beyoğlu'nun müteaddid yan sokaklarının birinde, misafirperverliğiyle meşhur -eksik olmasın- (Zaruhi) Dudu'nun evine düştüm. Biraz sonra o da geldi.

Başını açarken biraz kızardı. Dudu'dan utanır gibi oldu, saçlarının buklelerini düzeltti, ense kökünü öptüğüm için kızdı:

—Aman Allah'ım! Ne ayıp!.

—Vallahi utanıyorum..

—Ya kocam duyacak olsa?

Kabilinden beylik sözler sarf etti. Ben buna benzer pek çok calî nedamet ve teessür ifade eden cümleler dinlemiştim. Lakin bu alliyülâde kelimeleri, Perizad Hanım'ın ağzından çıkarken, samimi hissediyor ve bundan da ayrıca mütelezziz oluyordum.

Sofrada fiilen pek küçük, ehemmiyetsiz tecavüzlerde bulundum. Perizad Hanım'ın çehresi, uzun müddet vaz'-ı mütevahhişini muhafaza etti ve her defasında

buseler dilenen dudaklarımı huşunetle reddetti.

«Bir kadeh mey keşînin cümle hicâbın götürür!»

İki yudum şampanya kendisini kerki gibi açtı. Ancak temenni-i visal ettiğimde bir saat kadar bana zevcinden, ona karşı borçlu bulunduğu sadakatten izzet-i nefisten, günahatan bahsederek, birçok masal okudu.

Fakat o kadar ısrar ettim ki sonunda beni reddedemedi.

Hücre-i vuslattan çıkarken, bu müstesna kadın artık kolunu koluma geçirmiş, tamamen benim olmuştu. Ben ona aşkın kutsiyetinden, kudretinden, lezzetinden bahsediyor, bu muazzez günün tekrarı için yalvarıyordum.

O elan biraz sarhoş, hâlâ biraz sermest-i huzûz, yarım ağızla, bu gibi mülakatların tekerrürü tehlikeli olacağından, bir gören olursa evi barkı yıkılacağından dem vurarak, naz etmek, beni daha yalvartmak istiyordu.

Çocukça bahaneler uydurarak, söylendi durdu.

Yine buluşacağımızdan emin olduğum cihetle, ben fazla ısrar etmiyordum. Diğer taraftan Erenköy'üne gitmek için son trene yetişmek mecburiyetinde idim.

Misafirperver Dudu ile hesabı gördüm, ve biraz acele ederek Perizad Hanım'la kol kola merdivenleri inmeye başladık. Bu esnada ben, böyle afif bir kadını günaha sevk ettiğimden dolayı, hafiften vicdan azabı hissetmeye başlıyordum.

Tam basamakların en alt başında, bu müstesna kadın birden bire durdu ve eliyle merdiveni göstererek bizi mütebessimâne teşyî' eden (Zaruhi) Dudu'ya hitaben:

—Aa! Madamcığım, dedi; geçen sene burada yol halısı vardı.. Niçin kaldırdın?!

Ercüment Ekrem

(*Güleyüz*, 26 Mayıs 1337(1921), Sayı:4)

İftara Azimet ve Avdet

Zavallı Hacı Halil Efendi'nin bu ramazan boynu pek bükük idi. Onuncu günü olduğu halde henüz bir defa olsun iftara gitmemişti. Hâlbuki Hacı Halil Efendi

ta gençliğinde, merhum babasının sağlığından beri evvela hısım, akrabadan başlayarak, ramazanın hiç olmazsa yirmi beş akşamını iftara gitmekle geçirirdi. Lakin birkaç senedir ancak bir, iki yere gitmekle iktifa ediyor, onlarda da eski tat ve tuzu bulamadığı için mahzun oluyordu.

Dün akşam köşe penceresinde uyuklarken aklıma geldi, eski ehıbbasından sermühendis Muhammed Bey'e gitmeli dedi. Muhammed Bey kudema-yı memurinden ve hayli zengin zevattan olup on beş sene evvel Topkapı'da Hacı Halil Efendi'nin komşusu idi. Meşrutiyete müteakip oğullarının ısrarıyla Şişli'ye nakl-i hane etmiş ve alafranga hayata geçmiş idi. Hacı Halil Efendi on üç senedir her ramazan Muhammed Bey'e iftara ve bayram tebrikine giderdi. Hatta geçen sene ramazanda Muhammed Bey hasta yatarken Halil Efendi'ye yastığının altından iki buçukluk bir kâğıt çıkararak dış kirası vermiş ve yalnız ramazanda bayramda değil, her vakit beklerim demişti...

Şimdi Halil Efendi'nin gözünün önünden o geçen ramazandaki aldığı iki buçukluk kağıt ile mükemmel ve mükellef bir iftar sofrası ve enva yemekler ve müteakiben yaldızlı cigaralar; ve mümsik kahveler bir resm-i geçit yaptı. Ve hemen kalktı cübbesini arakıyesini giydi, karısına seslenerek:

—Huu! Ben bu akşam Muhammed Bey'e gidiyorum, yemeğe beklemeyin...
Deyip sokağa fırladı.

Tramvayda Halil Efendi şöyle düşünüyordu:

—Şu adam ne iyi kalpli, ne Müselman, ne sahî bir adamdı. Semtimizin adeta şenliği idi.

Nasıl oldu da oğullarının sözüne uydu, Topkapı gibi temiz, havadar, asude bir Müselman semtini terk edip, Şişli gibi gürültülü, patırtılı, alafranga bir muhite gitti?.. Halil Efendi her ramazan Muhammed Bey'e iftara giderken böyle düşünürdü. Sonra oradaki göreceği ikram ve itibarı ve topa beş dakika kala rengârenk reçeller, peynirler, sucuklar ve kokulu simitler, pideler huzurunda geçireceği mugaşşi dakikaları tahayyüle başladı.

Muhammed Bey'in oğullarının ikisi de Topkapı'dan çıktıkları zaman on yedi, on sekiz yaşlarında birer alafranga-meşrep gençlerdi. Lakin o zamandan beri Halil

Efendi bir defa olsun yüzlerini görmemişti. Çünkü onlar Şişli'ye taşınalıdan beri öğleyin evden çıkarlar ve sabaha karşı eve girerler. Babaları Muhammed Bey'in altı ay evvel vefat ettiğinden ve bu iki kardeşin şimdi büsbütün alafrangalaşmış aileden çıktıklarından Hacı Halil Efendi'nin haberi yoktu.

Tramvay Osmanbey'de durunca Halil Efendi indi ve aradaki bir sucu dükkânının aynasında kelleyi, kulağı düzelttikten sonra şalvarının cebinden tespihini çıkardı ağır, ağır yola revan oldu. Kapının önüne geldiği zaman ezana on dakika vardı. Kalbi tatlı bir heyecan ve helecan içinde zili çekti ve karşısına başı açık saçları taranmış, beyaz önlüklü yeni hizmetçi çıktı:

—Kimi istiyorsunuz?

—Muhammed Beyefendi'yi...

—(...) Sermühendisliğinden müteakit Muhammed Bey'in evi burası değil mi?

—Burası.. Lakin Muhammed Bey öldü. Şimdi burada küçük oğlu Nevzat Bey oturuyor:

—Muhammed Bey öldü mü?.. Muhammed Bey öldü ha.. Vah, vah, vah!

—Canım şimdi sen ne istiyorsun onu söyle!

—Bir şey istemiyorum mahdumu burada ya.

—Burada ama bu vakit kimseyi kabul etmez.

—Ne demek... Sen git haber ver, de ki peder-i merhumun aziz ahbablarından ve eski komşularımızdan Hacı Halil Efendi gelmiş...

Uşak gitti ve Halil Efendi'nin gözünden birkaç damla yaş aktı. Beş dakika sonra uşak geldi:

—Kart düvizitiniz var mı?

—Anlamadım..

—Kartınızı istiyor.

—Canım kartı, martı ne karıştırıyorsun. Topkapılı Hacı Halil Efendi gelmiş, de.

Uşak tekrar gitti ve geldi:

Eğer mühim bir şey için görüşmeye geldinizse, yarın dedi, öğleden sonra saat iki buçukta sizi kabul edecek..

Ve patlayan topla beraber, Halil Efendi'nin yüzüne karşı şiddetle kapıyı kapadı..

O.C.

(*Gülyüz*, 2 Haziran 1337 (1921), Sayı: 5)

Fena Bir Şaka ve Fena Bir İntikam

Hikmet'le Remzi, bu iki haşarı genç; kendilerinden on yaş büyük olduğu halde bazı cihetlerde onlardan daha genç görünen Hasan Kemal'le alay etmekten büyük bir zevk duyuyorlardı, ona neler yaparlardı neler!..

Bir kadın ağzından sahte mektup yazıp kalemdeki adresine gönderirler, onun ağzından saçma sapan aşk tezkireleri yazıp birtakım kızlara verirler, yolda giderken peşinden aşüfte bir kadın göndererek musallat ederler; daha neler, neler.. Hasan Kemal kendisi de çok alaycı ve lüzumundan fazla geniş meşrep bir adamdı. O da vaktiyle genç iken böyle ne maskaralıklar yapmış, ne hatır ve hayale gelmeyen alaylar icat ederek rast gelenle eğlenmişti. Lakin şimdi yaş otuzu geçince biraz durgunlaşmış, eski haline nispetle adeta melek gibi olmuştu. Eskiden kabil mi idi ki biri çıksın da Hasan Kemal'le alay etsin? Hemen on misli acısını çıkarır ve insanı yaptığına, yapacağına pişman ederdi. Şimdi ise işi dervişliğe vurup böyle olur, olmaz şeylere aldırımıyordu. Fakat bir gün Hikmet'le Remzi onun sabrını tükettiler, artık çileden çıkardılar.

Evvvelki senenin haziran ayında bir pazar günü akşamı, Hasan Kemal kan, ter içinde köprünün Haliç İskelesi'nden bilet alırken, uzunca boylu, gayet temiz, tirendaz, son moda bir hanım yanına sokularak, sert bir çehre ile:

—Efendi, azıcık bakar mısınız? Dedi.

Hasan Kemal, acaba bildik mi diye hanımı tebessümle süzerken, hanım:

—Utanmadan, sıkılmadan bir de gülüyorsunuz, diye çıkışmaya başladı. Hasan Kemal o akşam zihnen o kadar meşgul ve dalgındı ki bunun da Hikmet ve Remzi'nin

bir oyunu olduğunu birdenbire fark edemedi ve alık alık hanımın yüzüne bakarak:

—Affedersiniz efendim. Bir hata mı ettim?

—Daha hata mı ettim diye soruyorsunuz? Ettiğiniz hatayı bilmiyor musunuz. Beni kim farz ediyorsunuz ki böyle terbiyesizce mektuplar gönderiyorsunuz? Ben sizin ağzınızın pabucu muyum bakınız size tembih ediyorum, bir daha herkesin namus ve haysiyetiyle oynayacak olursanız alimallah...

—Aman hanımefendi, ne mektubu, ne namusu ve haysiyeti? Benim hiçbir şeyden haberim yok..

Hanım Hasan Kemal'in bu tecahülü karşısında çantasını açtı ve içinden pembe bir zarf çıkararak uzattı buyurun işte dedi, marifetiniz!.

Hasan Kemal'in şimdi aklı başına geldi ve hiddetinden dudaklarını ısırarak bir şeyler kekeledi sonra zarfı açtı, içinden çıkan aynı renkte yazılan satırları okumaya başladı:

Sevgili cicim!

Ah, bilseniz sizi ne kadar seviyorum. Sizi ilk gördüğüm günden beri çektiğim azabı tasvir için insan Viktor Hugo veya Lamartin olmalı.... ilh.

Kemal bu soğuk mektubun daha iki satırını okur, okumaz utancından sarardı ve soğuk terler dökmeye başladı. Sonra hanıma döndü, gayet ciddi bir tavır ile:

Hanımefendi, dedi, katiyen emin olunuz bu mektubumu ben yazmadım ve size ben göndermedim. Evvela böyle şeylere benim terbiyem, tecrübem, hal ü mevkiim müsaade etmez. Saniyen böyle soğuk yazıları benim kalemim yazmaz. Bu bir oyundur, bir oyun ki iki çapkın tarafından yapılıyor, ben bunu arzu ederseniz size ispat edeceğim.

Şık hanım, Hasan Kemal'in sözlerinin ciddiyetine kani oldu ve sordu:

—Bunu yapanlar kimler?

—Hikmet, Remzi isminde iki genç.

Şimdi hanım Hasan Kemal'den gençlerin adresini aldı ve özür dileyerek çekildi. Bir de Hasan Kemal etrafına baktı ki, birçok kimseler kendisini göz hapsine almışlar, büsbütün utandı sıkıldı ve zihninde fena bir intikam arzusu ile vapura atladı.

Remzi'nin Fitnat isminde kısa boylu, yerden yapma, cılız, esmer fakat çok okumuş, çok hassas, çok kibar kırıntısı bir sevgilisi vardı. Üç ay olmuştu, Remzi bunu bulalı.. Lakin bu üç ayda birbirlerini o kadar sevmişlerdi ki, sanki şimdi biri Leyla, biri Mecnun gibi idiler. Remzi zaten pek akıllı değil, bir yarım Mecnun idi ve ahval gösteriyordu ki Fitnat'a olan aşkı belki üç ay daha geçirse onu tam bir Mecnun yapacak.. Onlar haftada birkaç gün ekseriya cuma, pazar günleri buluşup Boğaziçi'ne, Kadıköy'üne, Florya'ya gidiyorlar ve kırlarda, denizlerde baş başa saatlerce birbirlerine dertlerini yanıyorlardı. Hasan Kemal bunu biliyordu ve bu pazar Sütlüce'den Şişli'ye kadar yürüyüş yapacaklarından haberdardı. O akşam hemen zihninde bir intikam planı çizdi ve ertesi gün Mısır Çarşısı'na uğrayarak bir parça tarçın, karanfil, zencefil, vanilya ve bir parça da ak amber aldı. Sonra dostu olan bir eczacıdan da bir miktar başka bir ilaç uydurdu. Bunları şekerle kaynattı ve güzel bir tatlı yaparak cebine koydu, pazar sabahını bekledi. Pazar günü sabahleyin tesadüfi imiş gibi Remzi'yi yakaladı ve bir takriple tatlıyı ona yedirdi. Sonra hiç renk vermeden ayrıldı... Remzi ile Fitnat'ın muşakasası pek platonik idi. Hele Remzi o kadar suyuna tirit gidiyordu ki, Fitnat bir gün aman demişti, Remzi aşkıımızın safiyetini, ulviyetini ihlal etmeyelim diye kol kola da mı girmeyelim. Mamafih Fitnat da bu hususta Remzi'den aşağı kalmazdı. İkisi de o kadar hassas, hayalperver idiler ki bu asırda bu kadar saf muşaka ancak bunlarda görülüyordu... Vakta ki Remzi Hasan Kemal'in verdiği tatlıyı yedi ve bir saat sonra Fitnat'la buluşarak Okmeydanı sırtlarına doğru yollandılar. İşte o zaman Remzi'nin aşk-ı flatonisi pek başka pek fena bir şekil aldı.

Ertesi günkü gazetelerin vukuat-ı zabıta kısmında şöyle bir vaka vardı:

Dün öğle üzeri Okmeydanı'ndaki telsiz telgraf istasyonu civarında bir hendekte Remzi isminde bir genç, Fitnat isminde bir kıza taarruz ve cebren bokrini izale eylediğinden der-dest olunarak hakkında tahkikat ve takibat başlanmıştır.

O. C.

(*Güteryüz*, 16 Haziran 1337 (1921), Sayı: 7)

Deli Aziz Bey'in Sünnet Olması

Beykozlular, onu bana meşhur Deli Aziz Bey diye takdim ettikleri zaman, şimdiye kadar tanıdığım ve ahbab olduğum hadsiz, hesapsız delilerden gına

getirdiğim için şimdi bu sonuncu deli ile biraz ihtiraz ve biraz endişe ile konuşmaya başladım. Çünkü hayattaki gidişatlarına ve leh ve aleyhlerindeki bin türlü kilükallere imrenerek dost olduğum delilerin her birinden bir türlü zarar görmüş ve her birinden bir türlü dargın olarak ayrılmıştım.. Vakıa bunların içinde ne boğazıma sarılan, ne elindeki kalın sopa ile üzerime hücum eden ve ne de “Parmasını çantamın yırtık veya söküğüne sokarak büyütmeğe çalışanına” tesadüf etmedim; lakin bunlar benim dertsiz başımı öyle çok dertlere soktular ve beni delilikten öyle nefret ettirdiler ki.. İlk tanıdığım deli, bir kalem arkadaşımdı, yaşını, başını almış, saçlarına kır düşmüş, gelinlik iki kız ve damatlık bir oğlan babası idi. Böyle olduğu halde, bir gün kaleme bunak mümeyyizimiz uyuklarken benim elime kâğıt makasını tutuşturup mümeyyizin sakalını dibinden kestiren ve beni de mümeyyizi de kepaze ettiren ve beni daha böyle birçok soytarılıklara teşvik ederek benim terfi ve tefeyyüzüme mani ve bugünkü hal-i esef-i-iştimalime ilk sebep olan odur.

İkinci tanıştığım deli, bir muharrir ve şairdi, bendeki heves-işir ve tahriri körüklemek bahanesiyle, bütün milletlerin sonuna bir “zemm” ilave ederek ortaya attıkları ne kadar berbat, belalı, içinden çıkılmaz fakat insanı çileden çıkarır, sözüm yabana birtakım ulum ve fûnûn ve mesâlik varsa onlarla zihnimi alt, üst eden bugün kendi kendimi tanıyamayacak kadar serser bir hale gelmekliğime sebep olan da bu ikinci delidir.

Üçüncü görüştüğüm deli; bir mütefelsiftir. Ayık iken durgun, küskün, daima düşünür ve sarhoş iken coşkun, taşkın ve mütemadiyen söyler, kâinat keriz, fakat vaktiyle kâinatı gezmiş, görmüş bir ihtiyardı. Bu da benim yorgunluğumdan bil-istifade genç yaşında bana öyle bir ihtiyarlık uzlet-nişînlik, meskenet aşladı ki “Dergâhçılar” belki on sene çalışsalar onun kadar muvaffak olamazlar... Bu üç belli başlı deliden, divaneden maada daha birçok deliler, divanelerle görüşüm, düşüm, kalktımsa da onların hepsinden ayrı ayrı bahsetmek uzun kaçacağı için şimdilik bana bu yeni tanıttıkları Beykozlu Deli Aziz Bey’den biraz bahsedeceğim:

Görünüşte orta yaşlı olan bu adam anlattıklarına göre orta halli bir deliymiş.. Yani ne zır deli, ne de pek hafif.. Her ne olursa olsun delilerden ağzım pek yandıği için takdim ettikleri zaman sadece:

—Teşrif ettik!.. Dedim ve aldırmadım.

Lakin o hemen laubaliliğe başladı:

—Azizim Beykoz'u nasıl buldunuz?

—Çok hoş..

—Bizi nasıl buldunuz?

Siz de âlâ..

—Hele ben aliyülâ lâ değil mi?

—Evet efendim..

—.....

—.....

Deli beş dakika kadar sükûttan sonra:

—Affedersiniz efendim, size bir şey soracağım..

—Buyurunuz!

—Siz sünnet oldunuz mu?

Delinin bu suali üzerine ben sandalyemi iki adım geriye çektim ve yanımdakiler gülmeye başladılar. Sonra döndüm, onlara dedim ki:

—Orta halli dediğiniz deli böyle olursa acaba zır deliniz nasıldır?

Gülmeden kırılıyorlardı. Anladım ki benim delilerden hoşlanmadığımı bildikleri için bunu mahsus beni kızdırmak için getirmişler. Lafı kapatmak istedim ve sustum. Lakin deli susmadı, sırtarak:

—Şayet siz de sünnet olmadınızsa bu akşam Göksu'da çayırdaki benim sünnet düğünüm var, beraber olalım!

Ben yine aldırmadım ve yanımdakiler, yine güldüler.

Hazırın ve asıl bu komedinin müretteplerinden Hami deliye hitaben dedi ki:

—Haydi Aziz Bey, sen şimdi eve git, entari ve takke giyiniş gel, biz de burada saz takımını ve hokkabazı hazırlayalım, iki saat sonra ki vapurla Hisar'a gider, orada Göksu çayırında düğüne başlarız. Koca deli kalktı ve küp gibi karnını sallaya, sallaya, sırtarak evin yolunu tuttu. Sonra Hakkı izah etti:

—Bu dedi, senin bildiğin delilerden değil.. işte biz bununla her vakit böyle sünnet edeceğiz diye alay ederiz?

—Nasıl?

—Çok tuhaf dinle, dedi ve anlatmaya başladı...

Hami'nin bana anlattığı bu çok tuhaf hikâyeyi ben de gelecek hafta karilerimize anlatmayı vadediyorum.

Ayn. Cim.

(*Güleryüz*, 23 Haziran 1337 (1921), Sayı:8)

Deli Aziz Bey'in Sünnet Olması

-2-

Hami, Deli Aziz Bey'i nasıl sünnet ettiklerini şöyle anlattı:

Tam bu mevsimde, ötede, beride sünnet düğünleri başlar başlamaz biz de burada beş on kişi toplanır köyün fakir çocuklarını sünnet ettiririz. Ya buradaki çayırda, yahut Sultaniye Çayırı'nda çadırlar kurar, çalgılar, hokkabazlar, ortaoyunları getiririz. Hem kendimiz eğlenir, hem de fakir çocuklarını ve analarını, babalarını sevindiririz. Birkaç senedir de adet ettik, bu deliyi kandırır, seni de sünnet edelim diye giydirir, kuşatır, başına kurdeleli, boncuklu takke ve göğsüne bir şal takar, davul, zurna ile çarşı, pazar dolaştırdıktan sonra akşamüstü getirir, sünnet çocuklarının yanında bir karyolaya yatırırız.

—Ee sonra?

—Sonra efendim sünnetçi çocukları keserken yalandan bunu da karga, tulumba edip götürürüz. Ve sünnetçi yalandan bir şeyler yapar.. Bir de püskül bağlarız ve getirir yine karyolaya yatırırız. O gece sabaha kadar herkes gülüp alay eder. Kimi oyuncak getirir kimi bahşiş olarak para verir ve ertesi gün bütün çocuklarla beraber kalkar o da evine gider.

—İyi ama bunda bir fevkaladelik, bir tuhafılık yok ki...

—Dur patlama!. Tuhafılık bundan sonra başlar.

—Nasıl?

—Aziz Bey karyoladan kalkıp yürümeye başladı mı yolda ilk rast geldiği adamdan itibaren çarşıdaki bütün esnafı baştan aşağı dolaşır. Entarisini kaldırıp sırtarak bak ben sünnet oldum diye para toplar. Hatta kahveci Manol var ki Aziz Bey’le çok alay eder. Geçen sene yine böyle Aziz Bey yalandan sünnet olup yataktan kalkar kalkmaz doğruca Manol’ündükânına koşar. Manol de zavallı karısıyla yemek yiyormuş, Aziz Bey entariyi kaldırıp da:

—Bak ben sünnet oldum Manol usta!

Deyince Manol dayanamaz kalkar;

Seni sünnet edenin de, ettirenin de diye alır yürür...

—Bu her sene böyle devam eder mi?

—Her sene böyle devam eder.

—Peki bu sene ne vakit ve nerede yapacaksınız?

—Bu sene bir ay sonra Göksu’da niyetimiz.

—Niçin Göksu’da yapacaksınız?

—Böyle bir deli daha orada varmış.. İki beraber olsun diye...

SON

Ayn. Cim

(*Gülyüz*, 30 Haziran 1337 (1921), Sayı:9)

Küçük Annem

Daha on yaşında idim; komşularımızdan birisiyle tanışmıştık.. Annesine hala, kızına abla diye alıştım. Beni ne kadar severlerdi! Mektepten dönüşümde eve gitmeden halama uğrar onların büyük havuzlu, gül fidanlar ile, çiçeklerle dolu bahçelerinde koşar, oynardım. Yeni ablam bana bayılıyordu. On beş on altı yaşında narin yapılı, uzun saçlı, çok sevimli, ağırbaşlı idi ela gözlerinin bütün bildiklerine tesir eden bir cazibesi vardı. Varlık ve saadet içinde yaşayan bu genç ablamın bir gün boş durduğunu görmezdim hizmetçi bir tarafta, o bir tarafta ev işleriyle uğraşırđı. İlkbahar gelince bana beyaz elbiseleri içinde daha sevimli ve daha müşfik olurdu. Ben mektepten dönünce kanarya ve finosunu unuttur bana yemişler, şekerler

çıkardı, sonra bahçede dolaşırdık. Bana daima:

—Sefacığım çalış doktor ol! Derdi.

Seneler geçtikçe ben ablamı daha çok sevmeye başlıyordum onun bana olan şefkatini daha derin duyuyordum aynı nevazışleri esirgememekle beraber artık beni öpmüyor ve biraz uzak duruyordu. Beyaz ve sevimli siması biraz daha uzamış, ela gözleri daha derin bir tesir yapıyordu. Yalnız:

—İlahi! Ben bu oğlanın büyüdüğünü göreceğim miyim? Diye söylenirdi. Ve beni bir gün görmeden yapamazdı, bazı hastalandığım günler bize gelir annemden çok benim tedavime uğraşır. Onu hiç benzemediği halde anneme benzetirdim.

Hele ince kaşları altındaki şefik nazarları annemin bakışlarına çok benziyordu. Sağ gözü altındaki “ben” onun beyaz çehresine bir asalet verirdi. Son zamanlarda görücülerin gelip gittiği konuşulurken gözlerinin etrafı pembeleşiyor ve bu sevimli küçük annemi de o dakika başka ve benim anlayamadığım bir hissin hâkimiyeti duyar ve benden uzaklaştığını zannederek ağlamak isterdim. Artık benimle eskisi kadar alakadar olmuyordu; gülmüyor, düşünüyordu. Serzeniş ettiğim zaman güzel gözlerinde yaşlar belirdiğini görür, fazla ısrar etmezdim.

Bir gün Anadolu’ya gidiyordum vedaya geldim. Sükûnetle karşıladı halamın ve sonra onun elini öptüm. Kapıya kadar benimle geldi, simasında çizgiler çoğalmıştı, dudakları solmuş gibiydi.. O vakit beni çekti ve göğsü üstünde sıktı çoktan beri öpmeyi yanaklarımdan öptü.. Ağlıyordu.

Birkaç ay sonra dönüşümde onu evdekiler arasında aradım yoktu. Annem anlamıştı, ben sormadan:

—Nigar Hanım —ismi öyle idi- çoktan beri İstanbul’da dedi.

—Ya halam?

—Vefat etti, dedi.

Ağlayarak —Ben şimdi gidip ablamı bulacağım dedim. Annem gözlerini açarak:

—Hayır! Dedi artık Nigar ablamı unut! O, çok fena bir kızmış! Onu hatırına bile getirme... Annemin bu emri o kadar kati idi ki ben anlamadan itaate lüzumunu

hissettim. Fakat küçük annemi unutmak mı?...

Birçok defa İstanbul yollarından ona tesadüf ederim diye gezdim. Ona benzer birine tesadüf ettim mi heyecanımdan düşecek gibi olurdum mahalleli onun ismini bile benim yanımda konuşmuyordu. Bununla beraber ben onun akrabasından bir alçak tarafından iğfal olunmuş olduğunu duydum ve bütün akrabasının tanıdıklarının onu tel'in sebebini de bu suretle öğrenmişim. Hâlbuki ben zavallı ablamı unutamadım bir gün deli olduğunu diğer bir gün tren yolu üzerinde bir hastanede hastabakıcı olduğunu işittim.

Hiçbir gün tesadüf ümidini kesmedim. Sık sık rüyamda görür ve onun hatıralarıyla yaşardım. Sınıflar geçtikçe, işte bak abla!. Doktorluğa yaklaşıyorum demek için onun şimdi, benim daha gölgeli tahayyül ettiğim şefkatli ela gözlerini arardım.

Fakat artık ben eski Sefa değilim, eğer ablam şimdi beni görse hüngür hüngür ağlardı ben ne kadar değişmiş, zayıflamış, hasta bir haldeyim. Etrafımda en sevdiklerim birer birer öldü en parlak emellerimin ağır ağır gurubunu gördüm. Tabii ablam da ne kadar değişmiştir. Belki ben onu görsem tanıyamazdım fakat gözleri, mümkün mü bana ayrı bir âlem-i şefkat yaşatan o gözleri hayatımın sonuna kadar unutmak?

Herhalde o, beni böyle büyümüş ve bıyıklanmış görse sevincinden ağlardı. Geçenlerde bir gün, isli, tavanlı bir müessesese çamaşırhanesinde idim çamaşırıcı ile konuşmaya başladım söz uzadı ve nihayet demir yolu üzerinde bir hastanede hademelik ettiğini söyledi.. O kadar tuhaf oldum ki.. Hemen sözünü keserek:

—Orada kaç sene bulundun. Dedim.

—Bütün harp seneleri!

—Orada Nigar Hanım isminde bir hastabakıcı var mıydı?

Titriyordum.. Zavallı çamaşırıcı hayretle bakıyordu.

—Evet...

—Nasıl? Dedim tarif et! Şöyle uzunca boylu...

—Evet ela gözlü, çok ağır, asil bir kadın.. Bütün hastabakıcıları içinde en

temiz ve iyisi.. Hatta sağ gözünün altında bir beni vardı.

—Ne oldu?

Sararmıştım çamaşırıcı söylemek istemedi o kadar kati soruyordum ki, nihayet cevap verdi:

—Verem oldu. Öldü...

—!...

Zavallı küçük anne. Keşke seni daha yaşıyor bilse idim... Ve keşke gül bahçelerinin mesut kızının böyle sefil bir hayat içinde gözlerini yumduğunu duymasa idim. Fakat küçük anne! Bana hayatımın sonuna kadar sönmeyecek olan o şefkatli bakışların hayatta pek yalnız kalan Sefa'na ebedi arkadaşlığını yapacağından teselli buluyor ve bak işte kaç seneler sonra hüngür hüngür ağlıyorum.

A.R.

(*Güleryüz*, 7 Temmuz 1337 (1921), Sayı:10)

Delinin Külahı

Vaktiyle ihtiyar bir karı koca varmış kırık, viran evlerinin, basık tavanları altında her gün Allah'a tevekkül yaşarlarmış. Bir kış günü adamcağız sabah namazını kılmak için kalktığı zaman evlerinin karşısındaki tımarhanenin damının üzerinde bir şeyin mehtabın aksiyle parladığını görür. Dikkatli dikkatli bakar. Aman Yarabbi ne görsün gayet iri bir “şımşırak” taşı. Hemen karısını uyandırır. Kadının da netice-i tetkikatı aynı çıkar. Kocasına der ki:

—Efendi artık zengin olduk yarından tezi yok bu köhne evi yıktırıp bir konak yaptırmaya başlayalım.

Fakat... Şey... Ben komşumuz Nuri Paşaların evlerinin biçimini çok seviyorum acaba o tarzda yaptırsak Paşa Hazretleri darılır mı?

Bunun üzerine kocası a... Ben şimdi sorar gelirim diyerek çıkar.

.. Nuri Paşa'nın ağaları böyle vakitsiz misafiri Paşa'nın kabul etmeyeceğini söylerlerse de ısrar eder. Paşa'nın yanına girer.

Paşa —Hayır ola Hacı Efendi der. Böyle vakitsiz gece vakti bu ziyaretin

sebebi ne.

Hacı Efendi, muhayyel zenginliğin verdiği gururla:

—Efendim der, bu sabah abdest almak için kalktığım zaman karşıımızdaki tımarhanenin damının üzerinde bir şımşırak taşı buldum bize saadet temin eden bu elmasla yarın bir konak yaptırmak istiyoruz refikam cariye de efendimizin konaklarının biçimini arzu ediyor acaba aynı yaptırsak darılır mısınız diye merak ettik. Bunun için geldim. Paşa Hacı Efendi'nin çıldırdığına hiç şüphe etmeden:

—Bilakis memnun olurum. Hacı Efendi yaptırınız der karı koca sefalar içinde gark olurken bu sefer kadının aklına kalfa meselesi gelir. Der ki:

—Paşa'nın kalfalarının isimleri de güzel halayıklara o isimleri koysak darılırlar mı, dersin a efendi der kocasına sorar. Hacı Efendi bu sefer kalfa meselesini sormak üzere tekrar Paşa'ya gider. Yine memnuniyetle döner bu gidip gelme keyfini<e> sabaha kadar devam eder.

Biraz sonra ortalık ağarmaya başladığı zaman Hacı Efendi taşı almak üzere dama çıkar bir de bakar ki... Sabaha kadar şımşırak taşı zannettikleri elmas soğuktan buz tutmuş bir delinin külahı imiş.

B. A.

(*Gülyüz*, 28 Temmuz 1337 (1921), Sayı:13)

Ciddi Hikâve

Ebleh ile Ahmak

Ebleh Efendi o gün daireye Ahmak Efendi'den evvel gelmişti. Masasına oturdu, düşünmeye başladı. Yirmi seneden beri Ahmak Efendi ile aynı kalemde bulunuyorlar ve ikisi de aynı şedit-i intizarla, ihlal edecek olan mümeyyizliğe teşne duruyorlardı. Ebleh, şimdi içinden ah, diyordu, müfettişlerin biri yoklamaya gelse de, geç kaldığından dolayı Ahmak'ı tecziye etse... Mamafih bu ve buna mümasilharis düşünceler onların samimi bir arkadaş olmasına mani olmamıştı.

Ebleh, masasının önündeki bir yığın evrakın arasından kendi namına olan bir mektubu aldı ve açıp okumaya başladı. Mektup şu mailde idi:

Muhterem Ebleh Efendi!

Yarın akşam saat altı buçukta Kadıköy İskelesi'nde bulununuz. Arkadaşımız Ahmet¹³⁰ Efendi'nin zevcesi Hamakat Hanım'ı hiç ummadığımız bir vaziyette görüp şaşıracaksınız. İhtiramlar...

Mektubu okur okumaz Ebleh sevindi. Demek şimdi arkadaşı Ahmak'ın boynuzlarından tutabilecekti. Ertesi akşam daireden çıktıktan sonra yolda Ahmak'ın ellerini hararetle sıktı ve gözlerinde fevkalade bir istihza parıltısıyla yola revan oldu. Ahmak Efendi de aynı enzâr-ı istihzakârane ile onu selamladı ve ikisi birden ayrıldılar...

Bir saat sonra Kadıköy İskelesi'nde tekrar birbirlerine tesadüf edince afalladılar. Ebleh şimdi Ahmak'a mektubu gösterdi, Ahmak da cebinden aynı mailde bir mektup çıkararak ona gösterdi.. Demek ikisi birden aldatılmışlardı. Tam ayrılacakları sırada zevceleri Belahet Hanım ile Hamakat Hanım çıkageldiler. Onlar dahi zevçlerine gelen mektuplar gibi birer mektup almışlar ve bu akşam saat altı buçukta Kadıköy'üne geldikleri takdirde zevçlerini hiç intizar etmedikleri bir halde bulacaklarını zannetmişlerdi...

Şimdi dördü birden bunun bir şaka olacağı kanaat getirerek evlerine döndüler...

Fakat eve geldikleri zaman kapıları açık ve içerisini karmakarışık ve yukarı çıkınca odaları bomboş buldular. Evleri kâmilen soyulmuştu.

Ebleh Efendi Kızıltoprak'da Ahmak da Acıbadem'de oturuyorlardı. Ebleh'in telefonu şiddetli şiddetli çaldı.

—Kimsiniz?

—Ahmak

—Hayır ola

—Bizim evi soymuşlar

—Bizimkini de....

Ertesi gün kaleme, ikisine hitaben yazılmış gelen bir mektupta hırsızlar özür

¹³⁰ Kelime metnin tamamında "Ahmak" olarak geçtiği için burada yanlışlıkla "Ahmet" yazıldığı kanaatindeyiz.

diliyorlardı:

Sizi ve zevcelerinizi, aldattığımızdan dolayı affınızı istirham ve bu vesile ile arz-ı ihtiram eyleriz.

Ayçiçeği

(*Güteryüz*, T.y, Sayı:14)

Eski Bir Hatıra

Allah rahmet eylesin, Tatar Haydar isminde bir arkadaşımız vardı ki, sanki anası onu, bir asma çubuğunun dibinde, yahut bir rakı fiçisinin içinde doğurmuş dünyaya kıdem bastığı dakikada ağzına, meme yerine kadehi dayamıştı. Gece sarhoş, gündüz sarhoş.. Sabah sarhoş, akşam sarhoş.. Haydar otuz yaşında öldü ve ölene kadar onu ayık gören olmadı. Hele ömrünün sonlarına doğru hiç ayılmadı, yirmi dört saat mütemadiyen su yerine rakı içti. Üç yüz yirmi sekiz senesi, tam bu zamanda idi, doktorlar onu cebren rakıdan kesmişler ve yanına bir muhafız terfik etmişlerdi. Haydar, anasıyla birlikte bir tekkede sığıntı olarak yatar, kalkarlardı. Tekkenin misafir odalarında dünyanın her tarafından gelmiş türlü seyyahlar, dervişler vardı. Haydar'ın anası tekke emektarlarından olduğu için Şeyh Efendi işbu misafir dervişlerden birini lütfen Haydar'a muhafız etmişti. Haydar nereye, o da oraya..

Maksat rakı içmesine meydan vermemektir. Aynı zamanda Haydar'ın dizleri de tutuktu. İki adım yürüdüktan sonra düşer kalırdı. Şimdi kendisine muhafız tayin edilen derviş aynı zamanda Haydar'ı yorulduğu yerde sırtına alarak taşırdı. Bu adam iri, yarı, güçlü, kuvvetli, çam yarması gibi bir şeydi ve o kadar saftı ki...

İsmi Refahiyeli Derviş Süleyman'dı. İstanbul'a geleli altı ay olmuştu. Henüz oturduğu tekkenin ismini öğrenememişti.

Bir salı günü, öğle sığağında sırtında Haydar olduğu halde Derviş Süleyman tekkenin kapısından çıktı, ağır ağır Topçular'ın yolunu tuttu ve peşlerine bir sürü çocuk takıldı. Biraz ilerde, bostanların arasında biz de iltihak ettik ve alayla Kazıklıbağ'a gittik.. Haydar orada ölü gibi bir hasıra uzandı, derviş de bir kenara çökerek bizimle hoşbeşe daldı.. Neden sonra ikindi okunuyordu. Derviş Süleyman bize dedi ki:

—Efendiler, siz şu Haydar'a mukayyet olun ben varam şu camide namazı

kılayım.. Peki dedik derviş gider gitmez, Haydar cebinden yüz dirhemlik bir şişe çıkardı başladı çekmeye.. Yarım saat sonra derviş geldi, Haydar da şişeyi dibinde kalan bir parmak rakı ile beraber dikenlerin arasına fırlattı. Biraz ileride çalgı ve Rum kızları dansa başladı. Şimdi Haydar coştı, arkası üstü yattığı yerde kıvranmaya başladı. Derviş Süleyman evvela bir şey anlamadı. Sonra Haydar'ın ellerini şıkırdatmasından ve yıkıla yıkıla ayağa kalkmasından işi çaktı, telaşla yanına sokuldu, ağzını kokladı: Sonra bize döndü:

—Kim içirdi yine bu zakkumu buna? Ben şimdi tekkede ne cevap vereyim?

Biz gülüyorduk ve Haydar gittikçe coşuyordu. Nasıl oldu, birden Haydar olduğu yere yıkılıverdi, gözler süzüldü, ağzından köpükler gelmeye başladı. Derviş Süleyman deli gibi çırpınıyor, ne söyleyeceğini, ne yapacağını bilmiyordu.

Uzaktan Kazım Bey isminde gayet antika, alaycı biri vardır, o göründü. Şimdi biz dervişe:

—Hah dedik, işte doktor bey geliyor. Bu gelen belediye doktorudur. Koş Derviş Süleyman etekle, yalvar, o ayıltır bunu.

Derviş Süleyman cübbesini topladı, kavuğunu düzeltti ve Kazım Bey'in yolunu keserek eteğine kapandı:

—Guzumdohtor bey, gurbanın olayım, bu soytarı benden habersiz irakı içmiş, şunun çaresine bah, beni ta'zîdengurtar.

Kazım Bey gayet ciddi bir tavırla Haydar'ın yanına geldi ve hiç bizim yüzümüze bakmadan nabzını, göğsünü, yokladı. Sonra dervişe döndü:

—Bunun işi bitmiş!

—Ne olmuş ki?

—Fazla kaçırmış.. Yarın sabaha kadar açılmazsa ölür.

—Dime efendi.. Bunun bir çaresi?

—Çaresi var amma masraflı olur!

—Kaç para masraf olur ki..

—Beş on kuruş gider..

—Getsin ne yapalım..

—Haydi çabuk, koş bakkaldan üç tane taze yumurta ile biraz kırmızı biber al, gel...

Derviş gitti, çabucak yumurtalar ile biberi aldı, geldi. Kazım Bey onları bir çanağa kırdı ve yüzlerce seyircinin arasında zavallı Haydar'ın yüzünü bununla boyadı. Sonra bu yetişmiyormuş gibi biraz da kahveciden kömür tozu istedi, onunla yanaklarına, burnuna birer yuvarlak siyah ben yaptı. Derviş bütün bu ameleği kemâl-i tevekkül ve safiyetle seyrediyordu. Ondan sonra dervişe dedi ki:

—Al şimdi bunu sırtına, götür doğru evine, hemen yatağa yatır, üzerini güzelce ört, iki saat sonra bir şeyciği kalmaz, kalkar.

—Efendi bu halde nasıl götüreyim... Bana darılırlar.

—Sen bilirsin, al şimdi götürüp yatağa yatırmazsan ölür.

Derviş bir müddet elleri böğründe düşündü. Sonra naçar, yakalayınca sırtına aldı, peşinde bir alay çocuk yuha çağırarak tekkenin yolunu tuttu.

O. C.

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:14)

Deli Hidayet

Eyüp Sultan'ın sayılı ve namılı abdallarından bir Deli Hidayet vardır ki bir dakika çenesinin sustuğu görülmez. Mütemadiyen zır, zır söyler. Gündüz, gece her sokağı dolaşır. Her çeşme başında başını göğsünü, kollarını yıkar. Yaz, kış incecik keten bir ceket arkasında.. Göğüs, bağır apaçık... Ayaklarında yırtık, pırtık posuruk bir ayakkabı.. Püskülsüz, ağarmış, yağlı fesi koltuğunun altına sıkıştırmış.. Ellerinde yemiş ve yiyecek çıkınları.. Bir kase, bir kaşık.. Her arzu ettiği yerde bir mola verir. Her çaldığı kapı teyzesinin evidir. “Teyze bu akşam bana ne vereceksin?. Hani fotinler sen de yalan söylüyorsun.. Yarın akşam hazırla emi.. Unutma” Böyle ekseri evleri dolaşarak akşamı eder ve gece yaralarına kadar sokak, sokak dolaşmaktan bıkmaz usanmaz.

Sonra Eyüp'te ne kadar tekke var, hepsine müdavimdir ve tekkeden çıkınca göz aşınalarından birine rast geldi mi ilk işi: “Neden balçığa gelmedin ne güzel oldu.

Hoş ben de olmayaydım falso edeceklerdi ya.. Yarın akşam Selami'ye gel olmaz mı?." Der ve yerlere bakına bakına omuzlarını aşağı, yukarı indire, kaldıra bir sarhoş gibi iki tarafına yalpa vura, vura yürür.

Her semtin, her devirde yetiştirdiği söz dinlemez haşarı sokak döküntüleri vardır. Bizim semtin bu nevi yumurcakları da harpten evvel Hidayet'le "Şam Deli Hidayet" diye eğlenirler ramazanda ise "Hidayet oruç yiyor" diye arkasından bağırırlardı. Zavallı Hidayet oruçlu olduğunu anlatmak için her gece: Efendi amca Hidayet oruç yiyor diyorlar. Bak dilime oruçsuz muyum?." diye musallat olur ve ağız dolusu küfürlerle onlara mukabelede bulunurdu.

Harp içinde Hidayet'i kızdıracak yeni bir eğlence daha ihdas ettiler. "Hidayet ekmek satıyor." Bunu işitti mi bütün gılgitiyle taşar ağza alınmayacak küfürler savururdu mütareke oldu ekmek pullandı. Bütün o satış dalavereleri ortadan kalktı "Hidayet ekmek satıyor" sözü bitmedi.

Geçen gün kahvede otuyordum. Hidayet uzaktan sükûn etti. Peşinde sürü ile haşarat.. Aynı nakaratı tekrarlıyorlardı. Yumruğunu sallaya, sallaya hızlı, hızlı geldi halka hitaben: Herkes meyhaneye gider kimse eğlenmez. Sabırsızlık eder iki gün sonra salıverirler. Sabahtan akşama kadar kahvede kumar oynar. Biri çıkıp da: Ayol nedir senin bu yaptığın kepezelik demeye dili varmaz. Göz göre, evine karı getirir. Sabahlara kadar nara, çığlık çalgı mahalleyi tutar. Ağzını bile açan olmaz sonra sen tekkeye gidersen abdal derler. Doğruyu söylersen deli derler. Bilmem ki ben de şaşırdım. Ne yapacağım? Allah aşkına bu yumurcaklara söyleyin benim peşimi bıraksınlar. Peki ben deliyim bunlar akıllı mı? Bu rezalet akıllının yiyeceği mudur? Bu hanım evlatları kuzum benden ne istiyorlar? Bunlara anaları evde terbiye vermezler mi? Böyle çıkarıp, çıkarıp koyuvermişler. Sokaktan köpekleri kaldıracaklarına bunları kaldırsalar ne olurdu. Herkes dinlenir. Rahat ederdi. Hem bunlardan ne hayır umulur?" Ben daha ziyade dayanamadım. Deli, deli diye eğlendiğimiz bir adamın ağzından çıkan bu doğru ve haklı sözler karşısında başımı önüme eğdim ve uzaklaştım. O coşmuş ve köpürmüş tavrıyla hâlâ anlatıyordu.

A. B.

(*Güleryüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

Gönül Kimi Severse!...

İclal, güzelliği, şuhluğu ve lüzumundan fazla kibarlığı ile muhitinde öyle şöhret ve şan kazanmış, dillere öyle destan olmuştu ki; onun ismi anıldığı vakit bile, aşk ve alaka peşinde gezen ve zen-dost geçinen bütün gençler çılgın bir muhabbet ve hürmet ve yek-diğerine karşı rekabetle tir, tir titrerler, kendilerinden geçerler. İclal, hakikatten güzeller güzeli, gayet şen ve şuh ve biraz fettan ve pek fazla kibar tavırlı bir kızdı. Oldukça da zengin ve namdar bir aileye mensuptu.. Babası, Mektupçu Hayri Bey, bir paşazade olduğu gibi, annesi de eski paşalardan birinin kızı idi. Lakin İclal, daima olduğundan pek fazla görünmeye çalışıyor, muhitine pek yükseklerden bakıyordu. Bununla beraber yine o beğenmediği muhitinin birçok gençleriyle mektuplaşıyor, onları türlü, tatlı vaatlerle kendine cezbederek peşinde koşturmaktan bir zevk alıyordu. İclal'in semtteki âşıklarının adedi sayılamayacak kadar çoktu. Bunların ekserisi zabıt, kâtip, muharrir, şair, gazeteci, avukat, aktör, musikici gibi kimselerdi ve bunların hepsi de genç, yakışıklı, şık çocuklardı. İçlerinden en kırtıpilleri tüccar kâtibi Ahmet Talat ile açıkta mülazım Mehmet Baha idi ki, bunlar da yirmi, yirmi iki yaşlarında genç, gürbüz, kaşları gözleri yerinde birer babayiğit oldukları halde birinin ayakları biraz haddinden fazla büyük, diğerinin harpte sakat kalan bacağı biraz kısa idi.. Ve biraz da fakir idiler. Diğerlerinin ise ne hüsünce, ne kıyafetçe, hatta ne de servetçe hiç noksanları yoktu.

İclal bunların hepsini yakmış, tutuşturmuş, hepsini aldatmış, ve hepsinin kolunda günlerce gezmiş, fakat hiçbirine hakiki bir rûy-ı iltifat göstermemişti. Yekûnu iki düzineyi geçen âşıklar hırslarından birbirlerini yiyorlar ve arada sırada işi kanlı bıçaklı olacak raddelere kadar ilerletiyorlardı.. Ve bu, budalaların her biri zannediyordu ki, güzelliği, şıklığı cihetiyle rakiplerine olan rüçhanından dolayı İclal kendisinin.. Kimi zannediyordu ki servet ve asalet cihetinden olan rüçha<n>namebni İclal kendisinin.. Kimi zannediyordu ki aşkında gösterdiği sebat, sadakat, safiyet dolayısıyla İclal, kendisinin.. Ve kimi zannediyordu ki şirretliği, kabadayılığı, yumruğu bahasına İclal kendisinin.. Zavallı budalalar hiç hatırlarına getirmiyorlar ki İclal hiçbirinin değil.. İclal bunların kiminin hüsnüyle kiminin parasıyla, kiminin saflığıyla ve kiminin şirretliği ile bir hayli müddet alay ettikten ve kimini daha ziyade güzelleşeceğim diye, günde beş defa berbere ve sekiz defa hamama gönderdikten; kimini deli gibi birçok lüzumsuz şeyler mubayaasına sevk

eyledikten; kimine göz taşları, süblimeler içirdikten ve kimini de sarhoş edip kavga, gürültü ve rezalete sevk ettikten sonra nihayet bir gün, öyle bir gün ki hepsinin de en ziyade ümitvar-ı visal olduğu bir gün birdenbire ortadan kayboluverdi. İclal kaçmıştı.. Hatta evde anası, babası bile kızlarının, böyle yedi mahalleyi ateşe veren güzeller güzeli İclal'in nereye gittiğinden haberdar değillerdi.

Âşıkların ahları gökyüzüne çıktığı ve gözyaşları dereler gibi aktığı bir akşam semtte bir havadis çıktı:

—İclal Köse Yumurtacı'ya kaçmış!

Ve ertesi gün bu kara ve fena haber teyit etti. İclal hakikatten Köse Yumurtacı'ya kaçmış ve bir hafta evvel nikâhı ve düğünü bile icra edilmişti.

Şimdi herkesi bir beht ve hayret istila etti. Kimse buna ihtimal vermek istemiyor, fakat emr-i vaki karşısında herkes lal ve ebkem kalıyordu. Nasıl kalmasın? İclal gibi, sürülerle genç ve güzel âşıkları çıldırtan bu kadar güzel ve kibar bir kız nasıl olur da böyle bir herife kaçardı? Köse Yumurtacı denilen adam tüysüz, buruşuk yüzlü, kel kafalı, kısa boylu, yusuvarlak, topuz gibi altmışlık bir ihtiyardı.. Sadece bu kadar olsa haydi ne ise.. Mübarek, anadan doğma hem sağır, hem de dilsizdi.. Çarşıdan geçen ve onu ilk defa gören herhangi bir yabancı acaba insan mı, yoksa insanlaşmış bir şempanze mi? Diye karşısına geçip lâakal beş dakika seyrine daldardı ve onun kendine mahsus öyle bir lisanı ve öyle bir evzâ' ve etvârı vardı ki, iyi terbiye görmüş bir maymun herhalde ondan daha iyi sesler çıkarır ve daha iyi ifade-i meram edebilirdi.

O. C.

(*Güleryüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

Banyo

—Margrit! Nurettin ile bir daha görüştüğünü görmeyeceğim!

—Eh Nusret! Bizler, Türk hanımıyız?! Madamlar her erkekle görüşürler.

Nusret Bey, metresi Margrit'den şüphe ediyordu Nurettin Margrit'i nerede görse adeta bir kukla gibi eğilip bükülerek yaklaşır ve Margri'nin manalı bir tebessümle uzattığı ince parmakları üzerine titrek dudaklarını dokundururdu. Nusret,

böyle adi medeniyete pek kızardı.

Uzun müddet ses çıkarmadı, fakat nihayet sabredememiş ve bugün kalbinde parlayan kıskançlık alevini güzel metresinin pembe yüzüne saçmıştı.

Margrit, o gün müteessir bir halde banyoya gitmek üzere evden çıktı, yolda Nurettin'e rast geldi. Nurettin mutadı vechile sokularak koluna girdi. Margritsafhasıyla meseleyi açtı. Nurettin:

—Margritciğim! Nusret'in hakkı var! Seviştiğimizi anlamış. İhtiyat olarak bir daha sokakta birbirimize tesadüf etsek bile görmemezliğe, tanımamazlığa gelelim, hiç selamlaşmayalım, olmaz mı?

—

—Fakat görüşmek için de bir hile, bir çare düşünelim! Ben, sensiz ne yaparım. Benim güzel kokulu çiçeğim!.

Düşüne düşünene deniz kenarına kadar gelmişlerdi. Margrit birden bire meserretli bir sesle atılarak:

—Buldum “Monfidel aman” buldum dedi, işte hamamlar!. Benim banyo saatim malum!.

Sen de o zaman banyoya gelirsin! Denizde buluşur görüşürüz, oh ne iyi!?. Nusret her gün işinde sen ise buradasın, değil mi?

Bütün yaz mevsimi, Nurettin'le Margrit günün aynı saatinde banyoya gelirler, soyunup aynı zamanda denize atılırlar, açılırlar, sahilden pek uzaklardan birleşip görüşürler, hatta bir çift martı gibi sevişirlerdi. Dünyada böyle garip muaşakaya pek nadir tesadüf olunurdu.

Artık Nusret'in şüpheleri zail olmaya yüz tutmuştu. Fakat bir gün daireden erken döndü, arkadaşlarının ısrarıyla deniz hamamı üstündeki gazinoya oturdular, önlerindeki buzlu bira dubleleri sık sık dolup boşalıyordu. O sıra Nusret'in nazarları yüzen iki cisme ilişti, dikkatle baktı. Biri Margrit'in yeşil deniz takkesini giymişti. Fakat ona benzer bir başkası olabilir ya.. Ehemmiyet vermedi.. Yüzenler sahile biraz yaklaştılar. Margrit'in şuh ve şen kahkahası kalbindeki şen mikroplarını faaliyete getirdi. Onlar yaklaştıkça Nusret'in gözleri büyüdü, nefesleri sıklaştı ve nihayet

yerinden kalkarak tepeden sahile doğru koşarcasına indi. Gözlerini ovuşturup dikkatle baktı yanılmıyordu, Margrit ile Nurettin dudak dudağa.. Hiç ses çıkarmayarak soyunmaya başladı. Kalbinden olan rahatsızlığını, doktorun kendisine denize girmeyi men ettiğini unutarak yarı çıplak bir halde denize atıldı.. Nefesi tıkanıyor morarıyor, yine bu iki deniz aşk martısına doğru yüzmeye çalışıyordu.Margrit uzaktan beyaz çamaşırılı bir şahsın kendilerine doğru geldiğini görerek:

—Nurettin? Biri geliyor, ayrıl! Demiş, ayrılmış... Fakat pek geç kalmış, artık cürm-imeşhut halinde yakalanmıştı. Nusret kan beynine hücum etmiş olduğu halde Nurettin'in kafasına bir yumruk indirebildi. Ondan sonra birbirlerinin boğazına sarılıp deniz içinde dövüşmeye başladılar.. Margrit uzaktan helecanlar içinde seyrediyor yanlarına yaklaşamıyordu. Diğer yüzenler yetişip ayırdılarsa da iş işten geçmiş, Nusret tıkanarak bayılmıştı.

Margritağlayarak yaklaştı kolunu Nurettin'in omzuna attı. İkisi, baygın Nusret'i aralarına aldılar.. Sahilde toplanan halkın istihzaları arasından hastayı karaya çıkardılar.

Ertesi gün Margrit, menzûl Nusret'in yatağının başı ucunda ağlıyor, yalvarıyor, af diliyordu.

F. A

(*Güleryüz*,T.y, Sayı:16)

Bir Kadeh Yüzünden

Şahap uzun uzun anlatıyordu:

—Emin ol, Saib; diyordu; hayatın bütün ezvâkı şu kadehtedir. Zannedilir ki mecmua-i hayat budur.. Bilmem hangi sene idi henüz şu ab-ı hayatın ilk kadehini dudaklarıma temas ettirirken vereceği neşenin hülyasıyla çıldırmıştım.. İşte bunun, o zamandan bu güne kadar şu mütevali kadehlerin verdiği bir zevk-i humar ile yaşamak, zevk almaktayım.. Saib, seni temin ederim ki bu kadehte elem, keder, beka yok.. Hayır, hayır yalnız bunda zevk var, neşe var, evet “Biraz daha coşarak” Hayat var, hayat var.. “Bağırır gibi” Çak bir tane daha!. At bir daha!.

Onlar karşı karşıya oturuyor, aralarına sıkışmış olan çilingir sofrası,

kahkahalarını tezyide vasıta oluyordu. Saib bu uzun ve belki saçma felsefe üzerine manidar bir nazarla baktı. Şahap bu nazarların kaydettiği manayı anlayarak sözüne devam etti:

—Evet anlıyorum bana demek istiyorsun ki bir kadeh içecektik ve bir kadeh için buraya geldik. Hâlbuki bu çok, çok değil mi? Hayır, Saib, hayır bu çok değil bu çok olamaz. Bak henüz bir şeyimiz yok.. Bak gözlerim süzülmedi hissediyorum ki dudaklarımda da bir ağırlık yok! Ve emin ol ki senin nazarlarından uçan her bir hali görmekteyim.. At! At! Allah aşkına at!..

Saib —Lakin Şahap! Müsaade! Ben bu pis..

Şahap — Amma delice söylüyorsun pis mi? Bu pis mi Saib? Bu hayat verici, bu neşe saçan, bu bütün lezâiz-i maddiyye ve maneviyyeyi kadehinde, şişesinde cem eden şeye pis demek bir cinayettir. Söyle Saib!.. Buna, bu galiz lafzı sarf etmek cinayet değil de nedir?.

“Kadehleri doldurur” Bak şunun rengine.. Bak şundaki letafete.. Çek, çek, çek Saib! İstirham ederim “Çekerler”

Saib —“Ağızdaki acılığın gidermek için meze alır” Fakat Şahap.. Bilirsin ki ben fazlaya mütehammil değilim ve bunu evvelce söylediğim gibi sen de bu hususta ısrar etmeyeceğini vadedtiğin..

Şahap —İlk içenler gibi söylüyorsun, hâlbuki ben seni bir ayyaş olarak tanırdım, va-esefâ aldanmışım.

Saib —“Bu sözden biraz muğber” Hayır canım aldanmadın.. İçerim, yine eski bir ayyaş gibi içerim.. Emin ol ki hiç değişmedim “Sözü tebdil için” Yerimin uzaklığını unutuyorsun,

Şahap —Düşündüğün şeye bak.. Bu gece gitmezsin.. Bizde yatarsın. Saib bunlar için çare bulunur. İç, iç de bütün zevki tadasın “Biraz ciddi” Eğer bu memlekette rakı kalkarsa..

Saib —“İlave eder” Tabiatıyla bütün fenalıkların önüne geçilmiş olur.

Şahap —Belki bilakis.. Tezayüt eder “Elindeki kadehe bakarak” Söyle Saib.. Bunda.. Ohh.. Bundaki lezzet nerede var..

Saib —“Biraz canı sıkılarak” Of canım sen ne dersen de.. Ümmü’l-habâistir vesselam.

Artık ikisinin de gözleri bulanmıştı, ikisi de ağırlaştı.. Çehreleri takallüs etti ve dudaklar söz söylemek için zorla açılıyordu.

Şahap —“Bî-mecal” Saib gidelim!.

Saib —“Keza takatsiz” Gidelim Şahap!.

Hesabı gördüler, kalktılar, bahçeyi terkle yürümeye başladılar yürüdükçe nazarlarına çarpan ev, eşya, dükkan, apartman, her şey, ve hepsi.. Yürüyordu Şahap söz söylemek için: —Saib; dedi; yer mi dönüyor yoksa biz mi dönüyoruz?. Saib de metanetini muhafaza ettiğini anlatmak için: —Yer dönüyor; dedi; ve manasız manasız gülüştüler.

Bacakları titreyen, vücutlarında kuvvet kalmayan bu iki arkadaş gidiyorlar ve aynı zamanda evde kıracakları potların tamiri için çare arıyorlardı.

Geldiler, Şahap biraz daha metin çingırağı çevirdi, girdiler.. Kapıyı açan içeriye haber verdi evdekilerin gözlerinde derin birer sual dolaştı ve neticeyi de çabuk anladılar; evet, sarhoş, sarhoş olmuşlar.. Validenin rica ve ısrarıyla biraz yemek yendi ve uyumak için çekildiler.

Sabahleyin kendilerini görmeye gidenler onları henüz ağır bir hastalıktan kalkmış nekahet devrini yaşayan iki hasta vücuda benzetmişlerdi. Üste iki günlük mide rahatsızlığı da caba!.

S A

(*Güleryüz*, 25 Ağustos 1337 (1921), Sayı:17)

Tanıdığım Delilerden Bazıları

Sırası geldi de yazıyorum. Bu günlerde gazetelerde yine delilerden fazlaca bahsedilmeye başlandı. Takvimden bir yaprakçı gün geçmiyor ki bir deliden bahsetmesin.. Ezcümle geçende Mazhar Osman Bey dostumuzun başından geçmiş kaza, bende delilik ve deliliğe ait birçok tatlı, acı, tuhaf, iğrenç muhtelif ve müteaddit hatıralar uyandırdı. Ben şimdilik bunların tuhaf olanlarından birkaçını zikredeceğim ki buna hem kariler gülecekler, hem de içimizde deliliğe özenenler kendine güzel

birkaç model elde etmiş olacaktırdır.

1

İmam Nerde?

On, on iki sene evvel bir yaz günü, öğle vakti küçük bir mezarlığın karşısında kain dar, ve kasvetli mahalle kahvesinin önünde hasır iskemlelere oturmuş, o gün çıkan merhum Baha Tevfik'in "Piyano" mecmuasını okuyarak feyz! alıyorduk.. Sağdaki dik yokuştan biri peyda oldu.. Bu, kısarak boylu, tıknazca, kara bıyıklı, matruş kafalı, iri gözlü, kalın kaşlı biri idi. Arkasında eski bir bahriye elbisesi ve kafasında uzun, kıpkırmızı bir fes vardı. Telaşla yanımızageldi, selam verdi ve soluyarak sordu:

—İmam nerede?

—Hangi imam?

—Mahallenin imamı?

—Ne yapacaksınız?

—Lazım?

—Çok mu lazım?

—Ne söylüyorsunuz yahu? Duracak vaktim yok.. Haydi çabuk, nerde ise söyleyin!.

—Evine baktın mı? Evinde olmalı..

—Evi nerede bilmiyorum ki..

—Gösterelim..

—Haydi çabuk, gösterin, zira duracak vaktim yok.. Sabahtan beri dolaşmadığım yer kalmadı.

—Siz nerede oturuyorsunuz?

—Unkapamı'nda Hacı Kadın Mahallesi'nde..

—Bizim mahallenin imamı ile görülecek bir işiniz var demek..

—Hangi bir iş, hangi beş iş.. Görülecek çok işim var.

Herifin gözleri fal taşı gibi açılmış, suratından şırl şırl ter akıyor, elleri ayakları titiyordu. Biz de zannettik ki gayet mühim ve müstacel bir iş için gelmiş.. Kalktık, imamın kapısına gittik, kapıyı çaldık.. Uyuyor dediler.

—Aman uyandırın, çabuk uyandırın..

Bir kadın cevap verdi:

—Ah., oğlum, bilmez misiniz titizdir, şimdi öğle yemeğini yedi, yattı. Nasıl uyandırırım? Sonra bize kızar.

—Aman efendim, uyandırın, gayet mühim bir iş var..

Beş dakika sonra imam efendi bir don, bir gömlekle, baş açık, yalın ayak karşımıza dikildi ve sert, abus bir çehre ile sordu:

—Ne istiyorsunuz?

Adam cevap verdi:

—Bu mahallenin imamı sen misin?

—Benim...

—Sen beni tanıyor musun?

—Hayır, tanımıyorum?

—Bana adla, sanla meşhur “Deli Mahmut Nuri Kaptan” yahut “Kaptan Nuri Mahmut Deli” derler anladın mı?

—Peki ne istiyorsun?

—Ne isteyeceğim Allah’tan belamı istiyorum..

(Cebinden bir gümüş çarık çıkararak) Al şu çarığı da on para eksigi bozuver!..

Şimdi imam neye uğradığını pek anlamadan içeriden yakaladığı süpürge sapı ile dışarı hücum eder etmez, beriki tabanları kaldırınca haydi yokuş aşağı!..

Kimdi, neydi, nasıl bir deliydi? Maatteessüf uzun uzadıya anlayamadık lakin o kadar güldük, o kadar güldük ki hâlâ aklımıza geldikçe güleriz.

—İkinci deli gelecek haftaya.

O.C.

(*Güteryüz*, 1 Eylül 1337 (1921), Sayı:18)

İlk Randevu

Nihayet geçen cuma, en samimi arkadaşlarımdan Rıfat'ı Gülistan'da yakaladım. Rıfat pek hoş sözlü bir gençtir. Mektepte iken etrafına toplanır, güzel hikâyelerini, tuhaf sergüzeştlerini dinler, güler, vakit geçirirdik. Bu eski hatıralar aklıma gelince hâlâ kalbim sızlar, mağmum zamanlarımda hâlâ Rıfat'ı ararım. Bu Cuma da ruhumda bir sıkıntı vardı. (Ah! Rıfat olsa da biraz vaktimi geçirsem.) diye söylene söylene Gülistan'a girmiştım. O, dere kenarındaki sette yine kafayı tütüslüyordu. Beni görünce:

—Vay Fuat!. Gel bakayım gel! Nerelerdesin yahu? Kırklara mı karıştın, göreceğim geldi gibi bir sürü ağız kalabalığından sonra bana bir iskemle uzattı ve —Otur bakalım! Dedi. Oturdum. Elimi içtiği ispirotodan mütevellit hararetili elleri ile sıktı:

—Nasılsın bakayım, iki gözümün nuru? Dedi. Ben hâlâ dalgın dalgın düşünüyordum.

—At bakalım bir, iki kadeh! Sen de benim gibi şakımaya başlarsın! Nedir bu canım?. Gam kuyusuna düşmüş gibi!..

—Rıfat! Dedim, bugün çok mükedderim, sebebini sorma!

—Sormaya ne hacet!.. Yine kadın yüzünden değil mi?

—Bugün akşama kadar seni aradım, tuhaf sergüzeştlerini dinlemek emeliyle ruhum ne kadar çırpındı, bilsen!. Ne ise, yine kalp kalbe karşıymış...

—Ya... Mektepteki gibi hâlâ sana meddahlık, hokkabazlık edeceğiz de paşa oğlumuzu eğlendireceğiz, öyle mi?. Geçti o günler... Arkadaşım! Eski çamlar bardak oldu..

—Rıfat! Söyle Allah aşkına! Bülbül gibi öt! Ruhumda tekâsüf eden şu keder bulutlarını dağıt!

—Vay Fuat! Sen şair olmuşsun be! Bu ne sözler?! Yanımda Kamus da yok

ki...

—Alayı bırak, Allah'ını seversen, haydi başla!

—Pekâlâ!. Kaç aylık hasretimizin sonu şerefine!. İşte, sana şu son aylarda başımdan geçen garip ve elim bir sergüzeşt!. İki kadeh attı ve söze başladı:

—Fuat! Malum ya, bu çayırlar!. Bildiklerini tekrar etmeyeceğim! Bir av daha ağımıza düştü. Gece gündüz endişeli nazarlarıyla beni süzer, benimle görüşmek isterdi. Ben, her ne kadar, her goncanın etrafında dolaşan, onlardan aşk ve hayat usaresi emmek isteyen arsız bir arı idiysem de!.. Bu kız böyle üzerime fazla düştükçe kendimi daha ağır satmak istiyordum. Hizmetçisiyle mektup yolladı. Cevap vermedim. Nihayet üçüncü mektuba ilk cevabı lütfederek!. İlk randevu mahallini tayin buyurdum!..

Ertesi gün aynanın önünde iki saat uğraştım, tıraş oldum, saçlarımı güzelce taradım, en manidar renkli kravatımı bağladım, bonjurumu giydim, elde podösüet eldivenler, kolda gümüş saplı baston yola çıktım. Evden beni fevkalade bir sosyete davetli sandılar. Yarı yolda hararet bastı, hem tuzlu, hem tatlı yemekler yemiştım, aşılama sudan iki bardak yuvarladım ve yine yola revan oldum!. Randevu mahalline geldim, küçük hanım sabırsızlıkla beni bekliyordu, sahile indik, oturduk, öteden beriden konuşmaya başladık. Yarım saat sonra karnımda şiddetli ağrılar hissetmeye başladım. Basurdan yeni kurtulmuştım. Demek öğleyin yediğim imambayıldı ile kavunun üstüne içtiğim buzlu sular dokunmuştu. Ah! Ben ne büyük hata işlemiştim! İrsî hastalığım yine nüksedecekti. Yavaş yavaş bostan patlıcanı gibi morardım. İçimdeki sıkıntı beni gittikçe boğuyordu. Artık olduğum yerde oturamamaya, iki tarafa kımıldanmaya başladım. Kızcağız beni rahatsız ettiğini sanıyor ve ela gözlerinden adeta üzüntü akıyordu. Ya sinirli zannedecekti veya vücudunda (süvariler!) dolaşiyor diyecekti. Böyle suizanlar hatırıma gelince, adeta çıldıracaktım. Nihayet muhibbem tahammül edemeyip:

—Neniz var! Sakın oturduğumuz yerden pire filan gelmesin?! Dedi. O kadar, o kadar utandım ki tarif edemem. Sıkıntım gittikçe arttı, alnımdan sıcak ter taneleri dökmeye başladım.. Bu güzel fırsatı feda ederek eve dönmek, hem büyük bir ahmaklık, hem de refikama karşı kötü bir tahkir olacaktı. Kızcağız şaşırmişti. Ağzımı açamayacak derecede morardım. Gözlerimden ateş fırlıyordu. Düşündüm: Yanından

ayrılıp meseleyi defetsem ve tekrar gelsem?!. Fakat münasip bir mahalde yok!. Buna hiç cesaret edemedim ve (Bugün pek rahatsızım, müsaadenizle yarın:) diyebildim ve ayrıldım, arkama bakmadan eve doğru koşmaya başladım. Kızcağız hem korkmuş, hem şaşırılmıştı. Eve zor yetiştim.

Rıfat iki kadeh daha attıktan sonra sözüne devam etti:

—Ertesi gün erkenden mev'id mülakata gittim ama ne fayda!. Kuş uçmuş, iş işten geçmişti. İşte bu meşum hatayı bir daha tamir edemedim. Bu güzel fırsatı kaçırdım. Ah!.. Şimdi o hanım kızı nerede görsem başını gülererek çevirir ve (Hastalıklı!) diye eğlenir! (Kahkahalarla gülererek) adam sende; Amasya'nın bardağı! Biri olmazsa biri daha!.

Fakat Fuat! O gün çektiğim cehennem gazabı aklıma gelince hala terliyor, o günden beri yemek üzerine hemen su içmemeye yeminliyim.

O sırada saz başladığından sözünü kesti ve kadehini doldurmaya başladı.

Kadıköy

F. A

(*Güleryüz*, 8 Eylül 1337 (1921), Sayı:19)

Tanıdığım Delilerden Bazıları

2

Mehpare Hanım

Bana gayet kibar, zengin bir ailenin gözbebeği diye takdim ettiler. Bir bahar akşamı üç beş arkadaş kırdı dolaşıyorduk. Beyaz ipek maşlahı ve başörtüsü, beyaz iskarpinleri ve mavi şemsiyesi ile Mehpare Hanım uzaktan söktü. Arkadaşlarım dediler ki, işte sana eş olacak bir kız. Tam senin kafanda, tam senin istediğin gibi.. Zengin, kibar, fakat gönülsüz, okumuş, yazmış, fakat hoppa değil; güzel, şuh, fakat çok namuslu.. haydi durma, git kendini takdim et!..

—Nasıl?

—Nasıl olacak, herkesin yaptığı gibi.

—Canım, şimdi dediniz ki, hoppa değil.. Peki nasıl olur da gider, kendimi

takdim ederim.. Ya şemsiyeyi kafama yersem?..

—Katiyen.. Her şeyin bir yolu, erkânı var. Gidip de paldır, küldür konuşacak değilsin a.. Evvela şöyle uzaktan süzersin, sonra yavaş, yavaş sokulup münasip bir söz atarsın.. Bu suretle ahbap olursun...

Mehpare gittikçe yanımıza yaklaşıyor ve yaklaştıkça gözlerini bize dikiyordu... Aramızda pek az bir mesafe kalınca tebessüme başladı. O zaman yanımdakiler birden selam verdiler, o da aynı vecihle mukabele etti, ben şaşırdım ve yanımdakilere:

—Demek sizinle hukuku var.

—Dedik ya kibardır, amma gönülsüzdür.

Ben başka şeye zahib oldum ve hemen arkadaşlarımı oldukları yerde terk ederek hanımın yanına sokuldum..

—Efendim, bendenize iltifat yok mu?

—Estağfurullah.. Buyurunuz gezelim..

—Gezelim efendim..

Başladık yan yana yürümeye.. Beş on adım gittikten sonra, oturalım dedi.

—Peki efendim, emredersiniz.

Oturduk. Ben şimdi ne yolda idare-i kalam edeceğimi düşünüyor ve onun balıketindeki, tozpembesi kollarına ve gerdanına alık, alık bakarak içimi çekiyordum. O hemen tabakasını çıkardı:

—İçer misiniz?

—Eyvallah!

Cigaraları yaktık, birer nefes çektik, tam ben kimsiniz, nesiniz, diye soracağım sırada o elini boynuma atarak:

—Yatalım mı?.. Dedi.

—Nereye yatacağız?

—Buraya..

—Aman efendim nasıl olur?

—Burayı beğenmedinizse, biraz daha şöyle çekilelim.. Orasına bakın, çimenlik...

—Fakat herkes ne der?

—Herkesin ne demeğe hakkı var. “Katip benim, <ben> katibin” el ne de karışır?

—Bendehaneye gitsek?

—Peki gidelim..

—Buyurun efendim!

—“Yoo.. Ben yorgunum, yürüyemem, beni kucağınıza alın!..

—Alay mı ediyorsunuz?

—Ciddi söylüyorum!

—Çıldırдың mı?

—Sen çıldırmışsın edepsiz herif! Çekil bakayım yanımdan, çekil diyorum, çekil...

Ben şaşkın, şaşkın yüzüne bakarken şemsiyeyi kapıp başıma bir tane indirmesin mi?

Ben aman etme deyinceye kadar arkamdan bir de koca kaya fırlattı... Neye uğradığımı bilemedim, başladım bağıra, bağıra kaçmaya.. Arkadaşların yanına geldim ki, gülmeden katılıyorlar. Meğer ismi Mehpare bu zavallı kızcağız iki defa Bimarhane’ye girmiş, çıkmış bir zır deli imiş...

O. C.

(*Güleryüz*, 15 Eylül 1337 (1921), Sayı: 20)

Akıl Ticareti

Dersaadet: 3 Eylül 337

Azizim Kemaleddin Bey.

Mektubunuzu aldım. Müessesemde talep ettiğiniz kâtiplik vazifesi maalesef

münhal değildir. Nuriye Hanım namında bir kızcağız tarafından üç senedir ifa edilmektedir. Tabii bu kızcağızın vazifesine haksız yere nihayet vermesini siz de arzu etmezsiniz. Mamafih münhal bir vazife vukuunda sizi derhal haberdar edeceğim tabiidir. Hürmetlerimi takdim ederim

Bulgurcuzade

Dersaadet: 4 Eylül 337

Kardeşim Bedri.

Bulgurcuzade'den cevab-ı ret aldım. Nuriye Hanım isminde bir kâtibesi varmış. Binaenaleyh başka bir kâtibe lüzumu yok imiş. Mamafih o mevki münhal olursa beni haberdar edecekmiş. Sen işgüzersin. Ne yaparsan yap Nuriye Hanım'ı oradan atlatmanın çaresine bak. İşsizlik canıma yetti.

Kemaleddin

Dersaadet: 5 Eylül 337

Azizim Kemaleddin.

Teklifin pek kolay. Bir haftaya kadar Nuriye Hanım'ı ben atlatabilirim. Fakat masarif-i zaruriye olarak bana yirmi lira göndermen lazımdır. Gözlerinden öperim.

Bedri

Dersaadet: 6 Eylül 337

Kardeşim Bedri

Arzu ettiğin yirmi lirayı leffen takdim ediyorum. Bütün ümidim sendedir.

Kemaleddin

Der-saadet: 7 Eylül 337

Bulgurcuzade Müessesinde Kâtibe Nuriye Hanımefendi'ye

Hanımefendi

Siz beni tanımazsınız, fakat bendeniz sizin için iki senedir hummalı bir aşk ile yanıp tutuşuyorum. Lütfen tenezzül edip şu varakpareme cevap verirsiniz kulunuzu minnettar bırakmış olursunuz, sizi yarın parkta dördüncü sıranın önünde saat dört raddelerinde bekleyeceğim. Lütfen beni reddetmeyiniz. Minnettarınız.

Bedri

Dersaadet: 16 Eylül 337

Bulgurcuzade Müessesesi Müdüriyet-i Aliyesi'ne Efendim.

Üç senedir kitabet vazifenizi ifa etmekteyim. Bu müddet zarfında sizin şikâyetinizi mucip olacak bir harekâta bulunmadığım gibi bana karşı olan teveccüh ve iltifatlarımızın da minnettarıyım.

Fakat kısmet bu kadar imiş. Mısırlı bir prens dest-i izdivacımı talep etti. Ayağıma kadar gelen bu nimeti reddetmeyi münasip görmedim. Bu günden itibaren vazifeme nihayet vermenizi rica ile işbu hareketimden dolayı bendenizi mazur görmenizi rica ederim.

Nuriye

Dersaadet: 17 Eylül 337

Kardeşim Güzideciğim.

Her şey oldu bitti. Bir haftadır parkta korte ettiğim Mısırlı prens nihayet dest-i izdivacımı talep etti. Artık Bulgurcuzadenin kâtibesi Nuriye Mısırlı prence hanım oluyor. Beni tebrik etmez misin? Koyun suratlı Bulgurcu'nun müessesesinden istifamı bu sabah verdim. Saadetime iştirak edeceğini bildiğim için bu mektubu yazıyorum. Gözlerinden iştihakla öperim.

Hemşiren

Nuriye

Dersaadet: 18 Eylül 337

Azizim Kemaleddin Bey

Bizim kâtibe Nuriye Hanım izdivaç bahanesiyle yazıhaneyi terk etti. Vazife münhal olunca sizi haberdar edeceğimi vaat etmiş idim. İşte sözümü tutuyorum. Gördünüz ya! Yarından itibaren yeni vazifenize ibtidar edersiniz. Baki hürmet.

Bulgurcuzade

Dersaadet: 19 Eylül 337

Kardeşim Güzideciğim.

Başıma gelenleri sorma. Beni iğfal eden prens ortadan kayboldu. Hem beni yerimden etti, hem de bütün ümitlerimi suya düşürdü. Teessürümü kabil değil tarif edemem. Pek bedbahtım. Yarın gelir sana dertlerimi yanarım. Zavallı kardeşin:

Nuriye

Dersaadet: 20 Eylül 337

Azizim Kemaleddin.

Her şey yolunda gitti. Plan muvaffakiyetle tatbik edildi. İhtimal Bulgurcuzadeden mektup da almışsındır. Fakat itiraf ederim ki yalancı Mısır prensi olmak insana çok pahalıya mal oluyor. Nuriye Hanıma çiçek, çikolata ve araba masrafı olarak yirmi beş lira sarf ettim. Demek şimdi bana beş lira borçlusun. Bulgurcuzadeden ilk alacağın aylıktan ödersin. Baki selam.

Bedri

(*Güleryüz*, 29 Eylül 1337 (1921), Sayı: 22)

Cebir Hocası

Talebeye İthaf

—Bir zâid sekiz S cezr A taksim dört yaz! Sabri Efendi!..

Sınıfın derin sükûnetini, cebir hocasının bu ürkütücü sesi ihlal etti. Kollarını

kürsüye, dayamış, kırmızı burnunun ucundaki gözlüğüyle önündeki sarı defteri süzüyor ve siyah tahta karşısında yüreği hoplayan talebe bu muadeleyi soruyordu. .. Cebir hocası.. Bütün hocaların içinde haddini ve bilhassa talebe için had hususunda yekta ve müstesna bir şahsiyettir. Haftanın iki gününden maada her gün, her sabah erkenden ilk derse yetişir ve sahifelerce dersi yarım saatte tekrare muvaffak olduktan sonra da talebeyi tahta başına adeta kabir suali sormaya gelirdi.

Talebe, meselenin veya muadelenin halinden biraz tereddüt etse hemen yumuk gözlerini açar ve sert bakışlar ile suret-i hali düşünen biçare çocuğun aklını başından alır. Onu büsbütün şaşırtırdı. Bu esnada daha asabileşir, yerinden kalkarak, kürsüden iner, geniş adımlarla dershaneyi dolaşır, kendi kendine bir şeyler mırıldanırdı.

Bütün talebe bu esnada cansız ve sessiz, bir heykel gibi önlerine bakmaya mecbur olurlar, Hoca Efendi'nin yüzüne asla bakamazlardı. Böyle bir geşt ü güzârın neticesi herhalde deftere, aşağı kurtarmaz, üç izinsiz yapıştırmak olurdu. Talebe için geçen bu sabah saatleri birer ders değil, adeta birer cendere idi. Cebir hocası gelmeden evvel, kış ise, sobanın başına toplanırlar:

—Ah bir hastalansa da biraz rahat etsek!

—Yok, yok vapur batsa da büsbütün kurtulsak!

—Yok canım!. Tramvay çiğnese daha iyi, çünkü zararı bir, (or, kasvaderdeki?) diğer zavallılara yazık değil mi?

Hem çocukça, hem süfli temennilerde bulunurlardı. Fakat beş dakika sonra mübarek, turp gibi sapsağlam yine dershaneye girer ve hemen kara tahtanın başına geçerek hiç nefes almadan defteri açar ve başlardı.

—Derece-i saniye muadelesi..

—Ah! Bu derece-i saniye muadelesi; talebeyi ne kadar kasmış, kavurmuştu. Üç ay bunu öğrenmek için kan tere battılar, hele öğrenmesinler,!.

Üç dört hafta dışarı çıkamamak, eve gidememek zavallı talebenin dört gözünü fal taşı gibi açardı. Zorla öğrendiler ve anladılar.

Asıl cehennem azabı imtihan zamanıydı. Her talebe saatlerce tahta başında

ecel teri, yine hocasını tatmin edemezdi. Müdür, mümeyyizler, bile insafa gelip

—Yeter canım! Dedikleri zaman o, kaşlarını çatar, ufak defterini cebinden çıkararak:

—Ben bunu üç defa derse kaldırmışım da bir şey yapamamış diye somurtur.

İşte o zaman talebenin yüreğine kaynar sular iner. Saatlerce bülbül gibi şakıyışına o, yine defterde işaret ettiği numaradan bir santim fazla vermez, arzu ederse üç noktayı kondurup insanı topaç gibi çevirirdi:

Bu zulme ne müdür, ne mümeyyiz ses çıkarabilirdi. Bütün mekteplerde hükmü, nüfuzu, itibarı pek ziyade idi:

Bir gün ders saati çaldı, talebe hemen yerlerine oturarak kendi tabirlerince bu zebani hocayı beklemeye başladılar. Defterlerini hazırladılar fakat, cebir hocası bu sabah muayyen vaktinde gelmemişti acaba bu fevkalade sebep ne olabilirdi?

Cebir hocası, o gün her nasılsa, vapuru kaçırmıştı, bir sandala atladı, deniz biraz dalgalıydı, yarı yola geldiler, yakından geçen bir geminin dalgaları sandalı daha ziyade sarstı. O sırada derse tam vaktinde yetişememekten mütevellit bir tesir dalgınlığı içinde yüzen hocanın elindeki gazeteye sarılı sarı defterleri ve öğle nafakası denize düştü, pek ağır olduğundan dibe kadar gitti. O anda sandaldan acı bir feryat yükseldi:

Eyvah! Cebir hocası gitti!. Kayıkçı alıklaşmış, elinden kürekleri bırakmış, denize düşen hocayı arıyordu.. Nihayet şaşkın sordu?

—Canım efendi! Ne diyonallasen! Denize hoca filan düştü mü ki.. Nerede hoca?. Hâlbuki hocamız yanından asla ayıramadığı defterlerine bu unvanı vermişti. Şimdi nasıl ders verecekti.. Bunu tahattur edince kayıkçıya cevap vermeden bayıldı.

O gün mektepte talebe, en mesut bir bayramı tesit eder gibi meserretli idiler. Çünkü cebir hocası gelmemişti.

Kadıköy: F. A

(*Gülyüz*, 12 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı:24)

Ceylan Bey'in Cüzdanı

Tıkır Ali tevkifhanenin ağır ve şikâyetli gıcırıtlarla açılan kapısından içeri

adım atar atamaz, bütün mahpuslar (O buyurun, Ali Bey!) diye kendisini karşıladılar. O ünsiyet peyda ettiği bu mahalle çekinmeyerek, onun ratıp ve ölgün havasını kaç kere teneffüs etmiş ciğerleri ferah ferah şişerek girdi. Hepsi başına toplandılar ve bu sefer onun başına gelen vakayı dinlemek için kulak kesildiler.. Tıkır Ali hiddetli hiddetli gülerek:

—Adam sen de.. Adi bir dolandırıcılık.. Biz namuslu hırsızlarız, Allah'ın kurnaz kullarıyız.. Allah dünyada enayileri, abdalları, safları niçin yaratmış?. Böyle parasız, pulsuz fukaranın aklıyla, zekasıyla, namusuyla geçinmesi için değil mi.. Ebleh herifler kanmasınlar? Onların ellerinden paralarını zorla mı alıyoruz? Boğazlarına dizimizi dayayıp da mı çalıyoruz? Bıçak gösterip korkutarak mı soyuyoruz? Açıkgozlüğümüz ne diye bir cürm olsun.. Fazla söyleyerek bir köşeye çekildi. Cebinden çıkardığı gazetesini okumaya başladı.

Âdeti ilk önce gazetenin son sayfasını gözden geçirmektir yine öyle yaptı. Zihninde hâlâ birkaç papel koparmak için birisini tuzağa düşürmek fırıldağını çeviriyordu ve bunu için de en münasip vasıta ilanlardı. Müdür-i mesul imzasının üstündeki son satırlarda şöyle bir ilan gözüne ilişti.

—Mühim İlan—

[Evvvelki gün köprü ile Bayezid arasında tramvayda içinde nüfus tezkireleri, dört adet senet ve bir vekâletname bulunan bir cüzdan unutulmuştur. Bulan Ömer Abed Hanı'nda kırk dokuz numaraya getirdiğinde fevkalade memnun edilecektir..]

Bunu okur okumaz yanında kahve pişiren Cingöz Ethem'e seslendi:

—Ethem, koş işler yine tıkırında, eline kağıdı, kalemi al da yanıma gel..

Ethem kahveyi kapattıktan sonra yanına geldi ve çömelerek cebinden kalemini, zımbalı defterini çıkardı ve ustasının gözlerinin içine bakmaya başladı.. Ali yavaş sesle:

—Yaz, bakalım dedi..

[Ömer Abidin Hanı'nda kırk dokuz numaradaki efendiye:

Bir tesadüf olarak cüzdanınız elime geçti. Fakat ertesi gün hapishaneye düştüm, şimdilik buradayım.. Evrakınızı benden gelip alabilirsiniz. Fakat

isteyeceğim mükâfat Karaköy'den birkaç okka poğaça, Hacibekir'den iki kutu şeker ve birkaç paket de pandispanya olacaktır. Bunları da birlikte, getirdiğiniz takdirde cüzdanınız içindeki evrakla birlikte size teslim edilecektir. Eğer şikâyet ile elimden zorla almak isterseniz ortadan yok edeceğime emin olunuz, beklerim efendim. (Dördüncü koğuştta Ali Tıkır..) Bu mektubu yazdırdıktan sonra dışarıdan bir zarf aldırıldı mektubu içine koyarak posta kutusuna attırdı: Sonra Ethem'e döndü:

—Ulan Ethem! Canım da ne kadar poğaça istiyor şu adam bir faka bassa da....

Diye mırırdanmca Ethem işin künhüne vakıf oldu..

Ceylan Bey yazıhanesinin loş ve kasvetli odasında asabi ve telaşlı adımlarla dolaşıp duruyordu. Verdiği ilana henüz bir cevap gelmemişti. Şimdi müvekkilesine ait olan işbu evrakı yeniden çıkartmak gibi uzun ve külfetli bir vazife ve mesuliyet altında kalmıştı. Düşünüyor, derin derin düşünüyordu.

O anda odacı bir mektup getirince sevinçle kaptı. Ve zarfı yırtarcasına açarak okumaya başladı. Cüzdanı bulunmuştu. Artık sevincinden kabına sığamıyordu. Mektubu itina ile katlayıp ceketinin kalbi üstündeki ufak cebine yerleştirdi. Bu güzel ve inanılması müşkül tesadüfe hayret ediyordu. Hâlbuki kendisi bulan adama elli lira vermeyi gözden çıkarmıştı. Bu zavallı adamcağız ise ondan birkaç liralık yiyecek istiyordu. Fazlasıyla götürmeye karar vererek handan çıktı ve dükkânlara uğraya uğraya, elleri paketlerle dolu olduğu halde hapishaneye geldi ve Ali'yi görmek istediğini söyledi.

Hapishane müdürü başgardıyanı çağırarak:

—Beyi, Ali'nin koğuşuna götürünüz, kendisiyle görüşmek istiyor..

Dedi ve Ceylan Bey gardiyanla beraber meserreti bir kat daha artarak ve bir dolaba düşmediğine sevinerek çıkarken müdür hayretle bu zengin zatın Ali ile ne alışverişi olabileceğini düşünüyordu,

Biraz sonra Ali'nin koğuşuna geldiler ve gardiyan kapıyı açarak:

—Tıkır Ali!

Diye haykırdı..

Ali uyukladığı köşeden fırladı ve Ethem'e:

—Poğaçalar geldi..

Dedikten sonra kapıya koştu ve altın gözlüğü ile kendisini süzen bu zengin adama hitaben:

—Beyefendi, hediyelerinizi tabii unutmadınız. Lütfettiniz. Onları içeri götüreyim de cüzdanınızı sakladığım yerden çıkarıp getireyim siz bitişik bekleme odasında istirahat buyurunuz. Dedikten sonra Ceylan Bey'in elindeki paketleri aldı ve içeri girdi. Koğuşa geldiği zaman dört arkadaşı hemen paketleri açtılar, tereyağı kokulu poğaçaları, sakız gibi latilokumları, yumuşak pandispanyaları on dakika zarfında sildiler, süpürdüler.

Ceylan Bey hâlâ dışarıda bekliyordu. Nihayet sıkılarak müdürün odasına çıktı. Meseleyi anlattı. Müdür acı bir tebessümle:

—Beyefendi dedi, onun aldatmadığı kimse kalmamıştır. Harikulade, fakat beşeriyete muzır bir zeka.. Ne yapacağımızı şaşırdık..

Dedi.. Ceylan Bey asla hiddet etmeyerek gardiyanla içeri bir sarı lira gönderdi ve takdirler, hayretler içinde yazıhanesine döndü.

F. A.

(*Güleryüz*, 15 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:33)

İspanya'da Bir Seyahat

(Eskoryal) muhteşem şatoları, kırmızı kiremitli beyaz sayfiyeleri biriktirmiş asaleti haiz bir kasabacıktır. (Guvadarrama) sıra dağlarının iki bin beş yüzü bulan en yüksek tepesinin eteklerine tutunmuş bir halde derin vadilere korkunç uçurumlara bakar. Yaya olarak Madrid'e trenle iki saattir.

(Eskoryal), harap ve bazen tamir olunmuş şatolarını eski bir asilzadenin geniş ve şerefli göğsünde taşıdığı nişanlar gibi taşır. Çünkü o şatolarda krallardan tut birçok İspanyol asilzadeleri asırlardan beri barınmıştır. Kasabanın, üzerinde tutunduğu küçük yayla öyle iddia ediliyor ki hüsnün dünya üzerindeki mümessili imiş... Havası, suyu, bahçeleri ve her şeyiyle mükemmel bir cennet kopyası! Eskoryal İspanya'nın bu latif kasabası kış günleri derin bir uykuya dalar. Daha

teşrinlerde (Guvadarrama) dağlarıyla beraber beyaz kar tabakaları altında müsterih kalır... Artık şatoların muhafızlarına ait dairelerle fakir tabakanın basık evlerinin bacalarından titrek dumanlar büyük bir tevekkülle İspanya semalarına dağılır gider. Eskoryal uyuşuk ve kendi kabuğu içinde ta nisana kadar kımıldamaz ve hareketsizdir. Bu uyuyan Eskoryal'dir. Fakat yaz gelip de yaylalar, dağ yamaçları, vadiler ısınıp, papatyalarla, düğün çiçekleriyle daha birçok çiçeklerle süslenip dalgalanmaya başlayınca Eskoryal esner, gerinir ve kımıldanır. Artık ovadaki istasyona inen etrafı kayalık dar yolda hareket başlar, bütün o yol gelenlerle doludur. Her nevi arabalar, otomobiller mütemadiyen Eskoryal'e kadın ve para taşır, bu ta ağustosla kadar devam eder.

Eskoryal'in harekete gelmesi demek, kasabanın her tarafından, bilhassa geceleri yıldızlara doğru kahkaha ve musiki yükselmesi demektir. Akşamüzerleri kasabanın etrafı tenezzüh edenlerle çevrilir. Yine bir yazın en güzel günlerindendi. Güneş kasabayı ilk hamlede avucu içine almıştı. Kasabanın yegâne gazetesi çıkmış müvezziler her kapıya bırakıyor, sütçü arabaları süratle geçiyor. Mevâşî kırlara çıkıyordu.,.

(Aramanta) Caddesi'nin üzerinde büyük bir köşkün taraçasında iri gözlü bir İspanyol kızını hem kahvaltısını ediyor ve hem de sabah gazetesini gözden geçiyordu. Ayaklarının dibindeki güzel bir köpek hanımın terlik içinde saklı çıplak ayaklarını kokluyordu... İçeriden bir ses:

—Kivrina! Kızım hava pek rutubetli atkını niye arkana almadın? diye sesleniyordu. Kivrinaisini taşıyan bu sevimli kız gazetede pek şayan-ı hayret bir şey görmüş gibi hayretle kalktı ve yandaki köşke bağırdı:

—Marya!... Marya!.. Sonra ağzını avuçlarının içinde saklayarak daha kuvvetli haykırdı. O zaman yandaki köşkün panjuru birden açıldı ve tıpkı Kivrina'nınkine benzeyen bir baş çıktı...

—Nedir Kivrina? Diye sordu. Kivrina kemal-i ehemmiyetle:

—Bak dedi sana çok şayan-ı dikkat bir havadis. Kulaklarını aç dinle:

(Dün akşamüzeri Madrid'den üç Türk genci kasabamıza gelmişler ve Poryonta Oteli'ne inmişlerdir.): Nasıl?

—Aman Kivrına hakikatten ehemmiyetli bir şey. Ben şimdi sana gelirim Karinalara telefona et dedi. Bu mükâlemeden yarım saat sonra dört kız taraçada toplanmıştı... Karina ile hemşiresi Pivmiya'nın elinde bir albüm vardı... Pivmiya dedi ki:

—Bak Marya! Bir Türk resmi başında koca bir sarık allı yeşilli elbiseler kocaman bıyıklar elinde koca bir kılıç tutuyor!... Diğerlerine nispetle daha küçük olan Karina dedi ki:

—Acaba bu vahşi adamları Eskoryal'e ne için bırakmışlar:

Kivrına kemal-i hiddetle cevap verdi:

—A! Dedi polislerimiz oteli daima nezaret altında bulundururlar!

Marya ise: Şüphe mi var şüphe mi? Dedi. Hiç onlar başıboş bırakılır mı?

Kivrına —Bu Türkler babam söyler, Arapların kölesi imiş!

Bu esnada Kivrına'nın validesi göründü. Dört kızın böyle meraklı meraklı konuşmaları onu alakadar etmişti. Bu otuz beşlik sevimli bir kontesti. Söze karıştı:

—Nedir, ne var?

Kivrına atıldı: Eskoryal'e üç Türk gelmiş!

Kadıncağız hafif bir heyecan-ı alâim geçirdi sonra:

—Nereye gelmişler diye sordu.

—Anne Boryonta Oteli'ne inmişler!

—Vah zavallı otelci! Kim bilir ne kadar ziyana girmiştir dedi:

—Neye?

—Neye olacak kim bilir ne kadar tahribat yapmışlardır.. Ancak onlar Araplara boyun eğmiş! Arapların büyük imparatoru Muhammed'in ismini duyunca sükûnet bulurlarmış.

Karina ile Pivmiya birbirlerine sokulmuşlardı. İki kızın yüzünde de korku görünüyordu.

Kont kemal-i merakla dinleyen kızlara gözleri yaşarmış bir halde:

—Ah çocuklarım dedi. Onlar Hristiyanların en mazlum bir kavmi olan Ermenileri kestiler!

Dört kız ellerini semaya kaldırarak kesilen Ermenilere dua etti..

Kızlar şimdi ne yapacağız manasında birbirlerinin yüzüne bakıştılar. Adeta neşeleri kalmamıştı.

Marya dedi ki —Ben babama söylerim polis müdürü onun arkadaşı.. Bu esnada köşkün dış kapısında bir matmazel daha görüldü. Ki<v>rına bunu görünce —Ah!.. Sadrini geldi diye bağırdı kızlar hep birden karşılamaya gittiler.. Sadrini şeytan bakışlı diğerleri gibi on altı ile on yedi arasında şirin bir kızdı.. Sadrini hepsine birden:

—Duydunuz mu. dedi. Diğerleri cevap verdi..

—Türkler gelmiş!

Sadrini yanlarına gelere<k>:

—Görmeye gidelim mi?

—Olur mu diye sordular.

—Niye olmasın herkes gidiyor biz de gideriz... Gülüşe gülüşe köşke girdiler.

Boryonta Oteli <yi>ne aynı isimli bir meydancıkta mükellef bir oteldir. İşte bu otelin ikinci katında meydanlığa nazır daireyi üç Türk genç işgal ediyordu... Üçü de yirmi ikişer yirmi üçer yaşlarında sevimli, güzel ve kuvvetli gençlerdi. Üçü de tuvaletlerini ikmal ile uğraşıyorlardı.

En uzun boyluları dedi ki:

—Çocuklar! Bir kelime bile İspanyolca bilmiyoruz ilk işimiz bir hoca tutmak olsun dedi daha narın daha munis bir simayı haiz olanı cevap verdi.. Mabadı var.

(*Güleryüz*, 29 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:35)

[Geçen nüshadan mâbad ve hitam]

—Sadi'nin hakkı var ilk işimiz bu olmalı...

Üçüncüsü ve biraz şişmancası narine hitaben..

—Saffet sen biraz Yahudice bilirsin. Bir zamanlar Hasköy’de oturdun. Dedi.

—Aman yaptın ha! Küçükken oturmuşum Mithat da öyle laf söyler ki...

Sadi dedi ki:

—Çocuklar ben bu gece yatağa girince hesap ettim cebimizde ancak üç yüz elli liramız var. Yani burada ve bu otelde şahane bir hayat yaşadığımız takdirde bir aylık!

Saffet —Canım şimdi onu karıştırma!

Mithat —Nasıl karıştırılmaz, ya biterse?.

Saffet —Allah bir kolayımı daha verir..

Bu sırada otelin nazır olduğu meydanlıkta bir gürültü duyuldu. Sadi penceren baktı

—A! Dedi..

—Ne var?.

—Bak ahali birikmiş otele doğru meraklı meraklı bakıyorlar..

—İhtimal bir vakıa..

—İhtimaldir..

Üçü de pencereden bakıyordu, bak polis ahaliyi dağıtmak istiyor.. Bu esnada oda kapısı vuruldu.. Kapı açılınca iki İspanyol polisiyle otel müdürü göründüler.. Otel müdürü gençleri işaret ederek:

—İşte bunlar dedi. İki polis hayretle birbirlerine baktılar... Polisin biri sordu. Müdür Fransızcaya tercüme etti.

—Polis efendi soruyor: Siz Türk müsünüz?

—Evet!

—Sakın Türk unvanında başka bir millet olmayasınız?

Üç genç hayretle birbirlerinin yüzüne bakiştılar fakat meseleyi anlamışlardı..

—Evet biz Türk milletinden İstanbullu üç genciz! Diye cevap verdiler polis tuhaf tuhaf güldü sonra müdür dedi ki:

—Pardon mösyöler sizi ahali görmek istiyor?..

Mithat bir kahkaha koparıverdi.

—Ulan herifler bizi galiba hayvanat-ı vahşiye zannetmişler!.

Saffet biraz içerlemişti... Sadi olabildiğine, kahkaha atıyordu.. Mithat dedi ki:

—Hay haymaa'l-memnuniye kendimizi gösteririz ama bittabi bir ücret mukabilinde!

Saffet: Ne yapıyorsun Mithat!.

Otel müdürü: Baş üstüne diye gitmişti..

Mithat —Dur enayileri soyalım da görsünler dedi. tekrar pencereden baktılar ahali para topluyordu.

Saffet —Gördün mü rezaleti! Diye kıvranıyordu.

Sadi —Mithat şurada bir kaplan postu var şunu al da bir görün!. Ahali oldukça dolmuş meydanlık almıyordu biraz sonra otel müdürü:

—Mösyöler dedi şu altmış beş (peseta) [1]i lütfen alınız!

Saffet fena halde kızmıştı.

—Herif sen de biraz olsun nezaket yok mu? Diye bağırdı.

Sadi ile Mithat Saffet'i zorla susturdular Mithat:

—Müdür Efendi siz bu parayı lütfen Madrid Fukaraperver Cemiyeti'ne gönderiniz ve bize makbuzu verirsiniz dedi. Sadi ile Mithat balkona çıktılar.. Saffet içeride kalmıştı Mithat yüksek sesle ahaliye Fransızca:

—Muhterem Eskoryalılar! Hakkımızdaki gösterdiğiniz bu teveccühe ve alakaya ki kıymeti altmış beş peseta imiş arz ü şükran eyleriz. Biz İstanbullu iki Türk genciyiz bir arkadaşımız içeridedir. Şu halde muhterem Eskoryalılıarmüteşerref oluyoruz demektir?

Ahaliden biri bağırdı:

—Siz Türk değilsiniz. Biz Türkleri görmek istiyoruz!

Birçok sesler birden bağırdı:

—Evet evet biz Türkleri görmek istiyoruz... Aksi taktirde paramızı!..

Sadi —Paranız çoktan Madrid Fukaraperver Cemiyeti'ne havale olunmuştur.

Bizim Türk olmadığımızı ispat edene (Burada gayr-i ihtiyari güldü) bin peseta ikramiye verilecektir.

Ahali arasında kahkahalar... Mithat ilave etti: Katiyen mahlût değiliz!.. Saf olarak Türk! Matmazelin biri Fransızca bağırdı:

Eğer bütün Türkler sizin gibi ise İspanyol aileleri hiçbirini memleketlerine sokmasınlar zira kızları için matem tutmaları muhakkaktır.

Bu söz birçoklarını güldürdü. İhtiyarlar bu sözü pek küstahâne buldular.

İki genç bu iltifatından dolayı sesin geldiği tarafa reverans yaptılar.

Mithat —Hiç şüphesiz bundan sonra çok kibar, nazik Eskoryalıları muarefe peyda etmeye gayret edeceğiz! Ve ümit ederiz ki kıymetimiz altmış beş pesetadan yukarı çıkar!.

Ahaliden biri bağırdı:

—Eğer siz hakikatten Türk'seniz şimdiden af talep ediyoruz...

Öteki arkadaşımızı da görmek isteriz!..

Sadi:

—Diğer arkadaşımız biraz rahatsızcadır. İnşallah bundan sonra kendisini çok dinlersiniz?

Ahali yavaş yavaş dağılıyordu. Bunlar da içeri girdiler. Beş dakika geçmemişti ki otel hizmetçisi on kadar matmazelin kendilerini görmek istediğini haber verdi. Üç genç oldukça şaşkırdılar. Kıyafetlerine biraz daha çekidüzen verdiler ve beş dakikaya kadar büyük salonda matmazellere mülaki olacaklarını bildirdiler. Büyük salonda toplanan bu matmazeller hepsi de yüksek ailelere mensuptular..

Gençler salona inince Mithat dedi ki:

—Çok kibar ve mültefit matmazellere bizi görmek istemelerinden dolayı teşekkür ettikten sonra kendimi takdim edeyim:

—Ressam Mithat!

Arkadaşım Doktor Sadi! Ve diğer arkadaşımız Viyoloni Saffet!

Her takdimde matmazeller selamlıyor Sadi ile Saffet de yerlere kadar eğilerek kerrelerce bu güzel kızlara iade-i selam ediyorlar.

İçlerinden sarışın bir matmazel:

—Ben Fransız'ım dedi bütün bu matmazellere temin ederim ki Türklerin hepsi böyle centilmendir! Zira Türkleri yakından tanırım!

Diğer biri —Ah bize ne kadar yanlış anlatılmışlar! Dedi.

Mithat —Matmazellerden çok rica ederim ki birer pastamızı kabul etsinler. Hepsi de oturdu..

Saffet'in etrafını çeviren birkaç kız diğerlerinden fazla alakadar görünüyordu.

Mithat —Demek siz Türk deyince...

Matmazelin biri —Vahşi anlıyorduk!

Sadi güldü... Mithat: Ve şimdi kanaat getirdiniz ki:

(Matmazelin diğeri) — Medeni ve sevimli insanlarmışsınız! Diye ikmâl etti.

A. R.

(*Güleryüz*, 5 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:36)

-Bir Mektep Talebesinin :Hatıra Defterinden-

16 Mayıs çarşamba:

Bugün müdüre hanım beni odasına çağırdı derslerime çalıştığım pek memnun olmakla beraber diğer arkadaşlarımla beraber düşünmekliğimi zira pek münzevi bir hayat yaşadığımı ve bunun doğru bir şey olmadığını söyledi. Ya Rabbi benim gibi bir hoca kızının tango yetişen hanımlarla münasebeti ne derece kabildir. Hem onlar beni aralarına almıyorlar.. ben de zaten onlara karışmam ya !

18 Mayıs cuma:

Allahım; allahım; onları bu sayfalara nasıl yazacağım?. Ne yaptım da bütün ihtisâsâtımı doğruca olarak bu sayfaya yazmaya yemin etmiş bulundum.. Keşke etmez olsa idim..

Ah nasıl yazayım bilmem ki: dün gece nasıl oldu bilmem bir şey almak için odamdan dışarı çıkmıştım annemle efendi babamın yatak odasının kapısı açıktı içeriden fısıltılı sesler geliyor idi. Adetim olmadığı halde yavaşca baktım. Ah Rabbim; hayır kabil değil, yazamayacağım.. İçime fenalık geliyor.. Bu adiliği mümkün değil hazmedemeyeceğim.. Annem olduğuna inanamayacağım.. Hele efendi babam.. Gülmemek kabil mi? Bir an içeri girip onları bu fena ve gayrimeşru vaziyette yakalayıp kepaze etmeyi kurdum. Halbuki vaziyetin komikliği beni içeri bırakmıyordu..

Ah artık ben bunlara anne baba diyemem kabil değil! O hal gözümün önüne geldikçe yerlere geçiyorum.

Hele annem yine o küçükten beri taidığım hiddetiyle:

—Lamia; iyi ve namuslu bir ev kadını olmaya çalış! Deyince:

—O nasihati evvela sen kendine ver! Diyeceğim.

Hele babam elinde tesbih sakalını karıştırarak:

—Kızım ahlaktan kırık numara istemem! Dedi mi:

—Herhalde seninki gibi sıfır değildir! Diyeceğim..

Bu sabah çaya indim. Annemle efendi babam kemal-i ciddiyetle beni bekliyorlardı. Evvela yüzlerine bakmak isterdim kabil mi? Akşamki halleri gözümün önüne gelince itiyadım hilafına katılırcasına gülmeye başladım. Zavallı ahlaksızlar kız acaba deli mi oldu <diye> birbirlerine bakıyorlardı.....

Ayn Rı

(*Gülyüz*, 13 Kânunusani 1337 (1921), Sayı:37)

Vefasız

Petrol lambasıyla hafifçe aydınlanan bir odada on sekiz yaşlarında iki kız saç bir mangalın yanına karşı karşıya oturmuş ve çeneleri dizleri arasında sakız çiğniyorlar. Biri esmer öteki sarışın.

Sarışın, sakızı ağzında tatlı tatlı bir daha çevirdikten sonra gözlerini tavanın sık bir noktasına diker ve süzgün bir bakışla söyler vefasız!

Esmer —Neden kız!

Sarışın —Neden mi; bu da sual mi?

Esmer —Niye sual olmasın?

Sarışının gözleri yaşarır, esmere kindârane baktıktan sonra anlatır:

—Beni aldattı.. Benimle eğlendi! Ben büyük babamın verdiği paralardan topladığımı sırf ona gösteriş olsun diye arabaya verdim.. Beyaz keten iskarpinlerimi, krem muslin çoraplarımı bu yağmurda onun için kirlettim. Hele geçen sene ağlaya zırlaya zorla yaptırdığım fes rengi çarşafımı bir görsen ne hale girdi.. Dudaklarımdaki ve yüzümdeki boya bile yağmurdan aktı..

(Esmer katılırcasına güler)

—Niye gülüyorsun.. Dün zaten bana herkes gülmüştü. Bilmem niye güldüler.. Araba iskeleye gelir gelmez indim ve parayı verdim herkes bana bakıyordu. Ben hiç kimseye ehemmiyet vermiyormuş gibi davrandım etrafımdan ahlar yükseliyordu hiç aldırır mıyım; sonra herkes benim randevuya geldiğimi bilmesin diye bir bilet almak lazım olduğuna hükmettim. Ha bak unutuyordum gözümde de hani altmış kuruşa almıştık bir gözlüğüm vardır o, çantamı açtım gözlükler tuhaf gösteriyor, adeta lodosa tutulmuş gibiydim meci diye mi çeyrek mi farkında değilim, bir mevki veriniz diye fırlattım bir bilet verdi üste de bozuk para veriyordum sizin olsun diye yürüdüm terbiyesiz herif arkamdan:

—Hanım sizin altmış paranıza mı tenezzül edeceğim bunu yavuklunuza hediye ediniz demez mi! Terbiyesiz diye yürüdüm.. Ben ne bileyim o sırada bir beyin ayağına basmışım bir de bakayım ki zavallı beycik:

—Ah nasırım! Diye Mevleviler gibi dönmüyor mu?

Artık gözlerimin dalgasını sersem etmişti kendimi dara-dar kadınlar mevki kısmına attım.

(Esmer gözlerinden yaş gelircesine güler ve sakızı patlattıktan sonra sorar):

—E! Sonra sonra!

—Sonra ne olacak aksilik üzerine aksilik?.. Bizim imamın kayınvalidesi orada değil mi imiş! Biraz kurulayım oradaki hanımefendilere gösteriş yapayım karşımda

bana bakarak bir fiskostur başlamasın mı? Sonra bana nereye gideceğimi sordu o kadar şaşırđım ki... Halama dedim. Bereket versin! İstanbul diye bir naradır koptu kapılar açıldı hepsi kalktı gitti ben de kurtuldum..

Esmer —Peki sen sevgilini orada mı bekleyecektin?

—Ne bileyim ben!. Tabi dışarda duramazdım ya?

—Sonra ne oldu?

—Ne olacak vapurlar geldi gitti doldu boşaldı bir de baktım ki akşam olmuş.. Param da kalmadığı için o yağmurda çamurda eve döndüm.. Vefasız! (Mendiliyle gözünü siler)

Esmer —Peki bana bu yeni sevgilinle nasıl tanıştığınız ve nasıl randevu verdiğinizi anlatmadın.

—Nasıl olacak çarşıda rast geldim yakışıklı bir genç, yanında biri daha vardı, bana cicim sizin hüsn ü ânınızın meftunuyum lütfet de yarın iskelede buluşalım dedi ben de peki makamında peçemi kaldırıp indirdim.

—Bu kadar mı?

—Evet!

—Hakikatten vefasızmış!

Ayn. Rı.

(*Gülyüz*, 19 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:38)

Ev Sahibi, Kiracı!

Nihat, on sekiz yaşında evlenmiş bir sene sonra da ayrılmıştı. İlk karısı Mısırlıydı; müheykel, uzun boylu bir hanımefendi. Etrafı koyu sürme halkalarıyla çevrilen iri tahrirli gözleri vardı ki, karşısında en iradeli gönüller bile sarsılır. İşte, İdadi tahsilini yarıda bırakan bizim mini mini mektepli da fazla dayanamamış, on iki ay içinde, damarlarında çöllerin ateşi dolaşan bu kudretli kollar arasında eriyivermişti.

Hanımefendi ne oldu bilmem, fakat Nihat, ondan ayrıldıktan sonra bir müddet yalnız yaşadı biz, bu tecrübesiz çocuk kalbinde gizli bir ateşin, sessiz sedasız, için

<için> yandığını hissediyorduk. Lakin ne onda söylemeye, ne de biz de sormaya cesaret vardı!

Bu vakanın üzerinden tam on sene geçti. Nihat bugün yirmi dokuzunda. Mısırlı hanımefendiden sonra, galiba birkaç kere daha evlenip nişanlandı. Dün arkadaşlar söylüyorlardı, şimdi uzun boylu, zümrüt gözlü, kızıl dudaklı bir Rus dilberiyile sevişiyormuş:

—Bu son aşk, onu o kadar yormuş o kadar harap etmiş ki, aynaya baksa kendini tanıyamaz diyorlar.

Doğrusu şaşım. Nihat, o bir dalda duramayan, o yirmi dokuz senelik hayatına yirmi dokuz bin gönül macerası sığdıran sergüzeşt aşık Nihat nasıl oluyordu da kalbini, iradesini böyle bir Moskof pençesine teslim ediyordu?..

Bunu hayli düşündüm, fakat bir türlü anlayamadım.

Dün, Balık Pazarı'na gitmişim; biraz öteberi almak için. Sıra dükkânlardan birisine girerken Nihat ile göğüs göğüse geldim:

—O.. Nerelerdesin ayol?

Diye hafif tertip boynuma sarıldı. Az daha tanıyamayacaktım: Derinliğinde yıldırımlar kaynaşan zeki gözleri çukura gitmiş, yanakları çökmüştü. Çekine çekine sordum:

—Yahu ne oldu sana, hasta mısın?..

—Yok!...

Sonra gizli gizli göğüs geçirerek ilave etti:

—Yorgunluk!...

Onda söylemek, ben de dinlemek ihtiyacı vardı. Yavaş yavaş konuşarak yürümeye başladık.

—E, anlat bakalım şu aşkını!..

—Vay, sen de mi duydun?..

—Duymayan kalmış mı ki!..

Kesik kesik öksürdü, düşündü, sonra yarı memnun, yarı muztarip bir sesle

başladı:

—Doğrusunu söyleyim ister misin?. Gayet rahat, gayet üzüntüsüz bir hayat.. Çok, pek çok memnunum. Bilhassa masrafsız oluşu hepsinden iyi.. İşte yirmi dört saatlik yiyeceğimiz şu küçücük paketin içindeki peynirle tereyağından ibaret.. Birbirimiz seviyoruz. Hem nasıl seviş biliyor musun: Kıskanmadan, üzmeden, kavga etmeden!..

—Peki güzel mi bari?..

—Oof.. Haraşo... Haraşo!.. Zümrüt gibi güzel gözleri, yakut gibi kırmızı dudakları, inci gibi beyaz dişleri var... Hele boy pos; tıpkı baston francalası gibi: Hem has, hem pişkin!

—Bir lahza dalgın dalgın düşündü, sonra tuhaf bir sesle:

—Eğer işin yoksa bu akşam bize gel, hem seni takdim ederim, hem de güzelce eğleniriz!.

Dedi.

Bila tereddüt kabul ettim:

—Peki gelirim.. Zati yalnızlıktan sıkılıp duruyordum...

Birden kaşlarını çattı:

—Öyle ise azizim, haydi bakalım masraf gör.. Seni de ben doyuracak değilim ya...

Şaştım doğrusu, o bizim eski şen, cömert, kibar Nihat ne hale gelmişti... İçime hazin, acı bir düşünce çöktü. Ağır ağır bakkal dükkânından içeri girdik. Yağ, havyar, peynir... Daha birçok, birçok şey aldık. Sonra o paketi yükledi ve tünele doğru yollandık...

Duvar dipleri sulanmış, karanlık bir sokağın başındaki ilk evin önünde durduk. Nihat, bastonuyla cama birkaç defa vurdu. Sonra sofadan ağır kuvvetli ayak sesleri geldi ve iri çizmeli, iri boylu bir Rus kapıyı açtı. Girdik. Evin içinde sanki talim yapan bir süvari alayı var idi. Ne ses, ne gürültü Ya Rabbi... Nihat memnun, mütebessim yürüdü. Ben hayretten susa sakalmış idim. Karşımızdaki odaya girdik:

Sağda bir şezlong, üstüne keten pantolonlu, eski ve kocaman ayakkabılı dört

Moskof askeri yan yana, sımsıkı oturmuştu. Bizi gördükleri halde kımıldamadılar bile... Nihat'ın sevgilisi olması lazım gelen narin bir kadın aynanın karşısında dudaklarını boyuyor, ve yanındaki genç, sevimli zarif ecnebi zabitiyle tatlı tatlı konuşuyordu.

Nihat, elindeki paketleri masanın üstüne bıraktı. Sonra, karısına dönerek halim bir sesle sordu:

—Olga, sen sokağa mı çıkıyorsun?

Kısa ve sert cevap verdi:

—Evet...

Ben hâlâ şaşkın şaşkın ayakta duruyordum. Arkadaşım kesik kesik öksürerek karyolanın kenarına ilişti. İkimiz de düşünüyorduk. Nihayet, madamın tuvaleti bitti. Ve bizi hafif bir baş işaretiyle selamlayarak, genç zabitle güle oynaya çıktı gitti!

Artık tahammülüm kalmamıştı.

—Yahu Nihat, bu ne hal?

Bu nasıl aşk? Bu senin karın değil mi?

Yorgun ve müteessif yüzüme baktı:

—Azizim, dedi, artık o eski gençlik ateşi bende yok. Şimdiden sonra gözlerimi toprağa dikip dinlemeye muhtacım. Hem sonra bunda fena bir şey de görmüyorum. Hayatta biraz da filozof olmalı canım, farz et ki bu benim sevgilim değil de evim, yani ikametgâhım şimdi ben bu evi oda oda kiraya verirsem o benim olmaktan benim malım olmaktan çıkar mı?

Nihayetsiz bir hayretle sordum:

—Yani ben ev sahibiyim onlar kiracı mı demek istiyorsun?

Hazin hazin gülerek başını salladı:

—Öyle ya!...

(*Güleryüz*, 2 Şubat 1338 (1922), Sayı:40)

Sükût-ı Hayal

Nermin'in yatak odası, en aşağı katta; sokak kapısından girilince ikinci oda içerisi mini mini bir kutu gibi ceviz karyolasının yanında ufacık bir kütüphane hep aşk kitaplarıyla dolu. Hava yaz, dışarıda sönük, sönük parlayan mehtap açık pencerelerden tam karyolanın üzerine aksediyor.

Yaz gecesinin ılık bir rüzgârı tül perdelerle pencerelerin camlarını öpüştürüyor. Duvar Japones resim kartelleriyle dolu en ziyade göze çarpan bir yerde Nermin'in yarım dekolte çıkarttığı bir resmi asılı odanın içi karmakarışık koyu kırmızı kadife şezlongun üzerinde uyuşturucu kokulu iç gömleği atılı biraz ötedeki kanepede mini mini ayaklarının mini mini iskarpinleri bütün bu tuvalet takımları kadınlığın mahrem süsleri hep açık meydanda duruyor. Nermin toz pembe ince muslin elbisesiyle karyolanın üzerine uzanmış yaprakları sararmış eski bir kitabı dalgın okuyor. Ay beyaz yüzüne billur göğsüne vurmuş zaten güzel olan tenine şiiirî bir güzellik vermişti. Odanın kapısı bir sessizlik arasında açıldı. Belki Nermin kadar güzel fakat Nermin'den daha hoppa, daha işvebaz bir kız yılışık bir sesle:

—Küçük hanım. Sizi yemekte bekliyorlar.

Romanın en tatlı en heyecanlı yerine gelmişti. Kitabı bırakıp gitmek bu mümkünsüz bir şey.

—Kız anneme başı ağrıyor gelemeyecek diye söyle olmaz mı. Yemeğimi buraya getir belki sonra yerim. Biraz geçince ufak bir tepsi içerisinde yemek geldi. O da romanını bitirmiş kütüphanesine koymak üzere ayakta duruyor fakat biraz müteessir görünüyordu. Peyker tepsiyi masanın üzerine bırakarak çekilip gitmek üzereyken Nermin:

—Gitme otur senle konuşacağım.

Nermin şezlonga yaslandı panjurları kapadı yine eline bir kitap aldı

—Peyker bu gece ne güzel değil mi ne kadar da mehtap var «Bak ay pırıl pırıl parlıyor»

Peyker —Küçük hanım saat kaç

Nermin —Daha pek erken ancak dokuz buçuk on hem sen saati ne yapacaksın.

Peyker —Şey hiç hiç

Utanır gibi küçücük yüzünü kapadı.

Nermin —Bu akşam kız sana ne oldu.

Peyker —Ne olacak hiçbir şey yok.

Nermin —Beni üzmemeniz doğrusunu söyle

Peyker —Size kurdele almaya giderken Mahir Bey'i gördüm de

—Ne Mahir'i mi gördün sahi mi sahih <mi>söylüyorsun sen bugün Mahir'i gördün mü?

Peyker —Gördüm hem de ne söyledi bilseniz Nermin bu gece ikide beni beklesin dedi.

Nermin —Gel gel Peykerciğim senin ufacık ağzını öpeyim bak bana ne büyük müjdelere getirdin

Peyker —Vallahi küçük hanım gelecek ama biz ne yapacağız.

Nermin —Neden

Peyker —Bu akşam karşiki odada daynızın oğlu nişanlısınız Fahri Bey yatacak da

Nermin —Yatsın ne var ki.. Oda sen de

Peyker —A hiç öyle şey olur mu küçük hanım

Saat ikiyi çalıyor, bütün ev halkı yatmış yalnız Nermin, Peyker, Fahri uyanık Nermin'in gözleri biraz kapanır gibi oluyor. Okumak istediği kitap bazen parmakları arasından düşüyor o zaman Peyker alıp küçük hanıma veriyor.

Nermin — Saat kaç Peyker. Mahir daha gel<me>yecek mi?

Peyker — Bir saat daha bekleyeceğiz. O zaman gelip gelmeyeceği belli olur.

Nermin —Uykuya tahammülüm kalmadı gözlerimin kapakları gittikçe ağırlaşıyor. Ha hem sen sokak kapısını aralık bıraktın mı?

Peyker —Ben hepsini yaptım hanımcığım. Siz müsterih olunuz.

Nermin —Mahir ikiye kadar gelmezse ne yapacağız.

Peyker —Siz uyursunuz ben beklerim.

Nermin —Gazı söndürünüz. Ben uyuyacağım. Sen bekle gelince beni uyandır.

Saat üç, Fahri odasında sabırsız geziniyor. Birbir<i> üzerine üç sigara içti. Tasarladığı fikrinden geçiyordu. Kendi kendine:

—O benim meşru nişanım değil mi. Ne vakit olsa onun odasına girmek hakkına mâlik değil miyim. Öyle ise neden korkuyorum. Bu güzel geceyi neden yalnız geçireyim.

Dedi.

Kimse görmez diye muhteriz korkak adımlarla ilerledi. Sofayı çıktı. Tam Nermin'in oda kapısının tokmağını çevirmek isterken kapı kendi kendine açılıverdi. O zaman Fahri:

—Bak nasıl benim geleceğimi ümit etmiş de kapıyı aralık bırakmış

Diye yavaş yavaş söylenerek Nermin'in karyolasının yanına yaklaştı. Kalbi tıp tıp atıyor vücudu buz kesiliyordu uyuyan Nermin'i gayet seri bir hareketle kucağına aldı. Sonra kulağına

Nermin ben geldim uyan yavrum ben geldim

Nermin biraz bekleyip afalladıktan sonra uyandı kendisini kolları arasında tutanı sevgilisi Mahir zannederek muttasıl Fahri<yi> kendine doğru çekiyor ve aynı zamanda:

—Oh Mahir beni ne kadar çok beklettin heyecandan yarım hastalanacağım sen de bir hafta bensiz kalacaksın hem yavaş konuşalım karşiki odada nişanım dayımın oğlu Fahri yatıyor.

Diye sıcak buseleriyle Fahri'yi ısıtıyordu.

S. R.

(*Güleryüz*, 9 Şubat 1338 (1922), Sayı:41)

Sevda Kahramanları

Mektebi beraber bitirmişlerdi. Postaneye memure olduktan sonra mesut bir tesadüf ikisini de vazî ve asude bir merkezde yerleştirmişti. Tabiatlarındaki

mübayenetle yine pek sevişiyorlar idi. Lamia hilkaten ne kadar bedbin ve sessiz ise Sadiye o nispette şen ve geveze idi.

Postrestant gişesi Lamia'ya isabet ediyordu. Bu dar pencere, ona hayatın bütün debdebe ve ihtişamını, bütün zillet ü sefaletini görmek için pek geniş bir saha-i tetkik idi. Bilhassa için müracaat eden kadınlarla erkeklerin tehacümü onu mütehayir ediyordu. Bir gün Sadiye ona:

—Görüyorsun ya, dedi, biz burada böyle pinekleyip duralım. Bak âlem nasıl eğleniyor.

O lakayitâne cevap verdi:

—Adam sen de, hepsi yalan, hepsi kendi kendini aldatıyor...

Sadiye itiraz etti:

—Sen her şey için yalan dersin. Görmedin mi deminki kız kim bilir ne tehlikeleri göze alarak mektepten kaçmış buradan mektubunu almaya geliyor. Hiç yalan için bu kadar fedakarlık yapılır mı?...

Lamia cevap vermedi.

Nerden doğduğu belli olmayan bir genç kız şeytaniyetiyle Sadiye bir şey düşündü. Ve oradaki adreslerden birine manasız bir iki cümle yazarak o sabah Çengelköy'ündeki şubeye bıraktı.

Dört beş saat sonra mektup kendi gişelerine gelmişti. Lamia onu her zamanki lakaydisiyle dolaba atarken Sadiye gülüyordu sonra sabredemeyerek meseleyi hikâye etti..

Arkadaşı kaşlarını çattı:

—Fena hareket ettin, Lamia, dedi, bunu yapmamalıydın..

—Adam sen de imza koymadım ya. Biraz eğleniriz...

İki gün sonra püskülsüz fes, matruş bıyıklarla son neslin hakiki bir çocuğu yanında aynı kıyafette biriyle geldiler.

—(A. N.) namına bir şey var mı efendim?

Bu Sadiye'nin yazdığı adrestir...

Lamia ağır ağır mektubu uzattı.

İki genç şimdi köşeye çekilmişlerdi.

Mektup sahibi okurken çehresinde garip işmizâzlar hâsıl etmeye ve arkadaşının his-i tahsini<ni> tahrike çalışıyordu. Bitirdikten sonra arkadaşı sordu:

—Dün akşamkinden değil mi?..

—Evet ondan... Nasıl cidden piliç gibi değil mi?...

—Zararsız... Ne yazıyor?

—Bu akşam yine gelecekmiş...

Onlar çıktıktan sonra Lamia gülüyor Sadiye de hayretten büyümüş gözlerini açarak:

—Ne bayağı insanlar, diyordu, pek haklısın Lamia hepsi yalancı, hepsi kendi kendilerini aldatmaktan zevk alıyor.

(*Güleryüz*, 16 Şubat 1338 (1922), Sayı:42)

İmtihan Şerefine

İlkbaharın yakmayan güneşi pırıl pırıl ışıldıyor ağaçlar, sarı yeşil tüllerle süslenmiş her taraf her yer şen. Fethi yatakhane karyolasının altından cumalık elbisenin pantolonunu çıkarırken Şevket'e:

Fethi —Şevket hava da çok güzel bakalım bugün ne kadar eğleneceğiz.

Şevket —Eğlenmekte söz mü bilhassa bilhassa söyle bil bakalım bilhassa

Fethi —Koca teşrih imtihanını atlattıktan sonra

Şevket —Tabii bizim gibi talebeler için en büyük sevinç ne olabilir.

Fethi —Şevket sen lakırdı ile hiç giyinemiyorsun haydi çabuk ol da buradan çıkalım geniş bir nefes alalım. Şevket Fethi'nin sözlerinden harekete geldi. Mini mini dolabının üzerindeki aynasında tuvaletini ikmal etti.

İkisi beraber daha koridorda merdivenlerde kol kola vererek ta mektebin kapısına kadar latif şakalarla geldiler. Orada bütün vakarlarını takındılar ve koca biricik müessesenin kapısından dördüncü sene talebesine has bir gururla çıkıp

gittiler.

Saat üç buçuk İstanbul tarafındaki vapur iskelesinde halk birikmiş geçen yolcuları setrediyorlar perşembe olduğu için kalabalık daha ziyade, bahar herkesi güldürüyor. Beyaz göğüsler, mevzun baldırlar, tombul vücutlar birer ikişer görülmeye başlıyor. Fethi Şevket ikisi de iskelede bekliyorlar. Şevket durmadan üzerinin şıklığına keremi veriyor. Bu sırada Fethi Şevket'in kolunu dürterek:

—Hani seninle bugün yatakhane ne kararlaştırdık idi.

Şevket —Ben unuttum gitti. Söyle de hatırıma gelsin.

Fethi —(Teşrih)i atlattığımızın şerefine kurtizanlık yapacaktık.

Şevket —Doğru Fethi, şimdi benim hatırımdan geçiyordu ama bak sen a vapurdan çıkanlardan hiçbiri bize bakmıyor bile.

Fethi —Elbette bir bakanı bulunur.

Diyerek Şevket'in kolundan çekti. Daha görünebilecek bir yere götürdü. Hakikaten bu gün bu zavallılara kimse iltifat göstermiyordu. Ufacık bir tebessümü, hafif bir bakışı bile esirgiyorlar, çok görüyorlardı.. Bütün vapur boşaldı. Hiç kimseyi bulamadılar. Bugün onlara kadınlar sanki boykot yapmışlardı. İkisinde de evvelki şetaletin binde biri kalmamış, meyus sendeleyerek köprüünün üzerine çıktılar. Güzel çirkin bütün kadınlara öyle haris bakıyordu ki.. Nihayet üstü başı düzgün peçeleri sınıksız kapalı, tamamıyla mestur iki genç hanım Fethi'nin nazarlarından kurtulamadı. Hemen Şevket'e:

—Şevket haydi yavrums bak şu gençleri gördün mü işte onları takip edeceğiz yürü.

Diyerek çocuğu çekerek ilerlemeye başladılar.

Nispeten تنها olan Fincancılar Yokuşu'nu çıkarken Fethi dayanamadı kızların yanına yaklaşarak:

—Muhterem küçük hanımefendiler. Bizim gibi istikbali yüksek iki gencin refakatini kabul etmek lütfunda bulunursanız.

Onlar bu sözlere pek yavaş çıkan uzun bir kahkaha ile cevap verdiler. Bu gülüşten cesaret alan Fethi artık iyice söylenmeye mazarını, halini, istikbalini hatta

ailesini bile Şevket'e söyler gibi anlatmaya başladı. Hanımlar yine kıs kıs gülüyorlar aynı zamanda adımlarını da sıklaştırıyorlardı. Fethi yine cesaretini eline aldı. Onun arkadaşı ile beraber yaklaşarak:

Fethi —Bize yalnız gitmek hiç yaraşır mı?

Bu söz üzerine hanımlar koşar gibi yürümeye başladılar Fethi ilerleyerek:

—Hiç olmazsa hiç olmazsa bir parça yüzlerinizi görebilsek.

Hanımlar böyle Şehzadebaşı gibi kalabalık bir yerde kendilerine söylenen sözlerden müteessir olarak bir kırtasiyecî dükkânına giriyordular. Fethi Şevket'i yalnız bırakarak bila-fütur içeriye daldı. Hanımlar bir kutu şık kâğıt ve zarf ile birkaç tane kart aldılar. Paralarını verecekleri zaman Fethi:

—Zahmet etmeyiniz eğer tenezzül buyurulursa bendeniz diye hemen gişeye gideceğini anlatmak istedi onlar yine bir baş işareti ile muvafakat cevabı verdiler. Fethi öyle sevindi ki utanmasa dükkânın içerisinde hoplayacak zıplayacak kalpağını havaya atacaktı. Buz gibi terler dökerek sevinç hülyalarıyla gişeye gitti. Borcunu verdikten sonra arkasını dönüp hanımlara:

—Beraber gidebilir.

(iz) ikmal edemedi. Büyük bir sayha ile orada iskemle üzerine yıkıldı. Kızlar bunun üzerine telaş ederek Fethi'nin yüzüne bir parça sular yedikten sonra kendine gelebildi. Sonra kapalı hanımlardan biri:

—Nişanlınızla hemşirenizden bu derece korkacağımızı bildiğiniz halde niye kurtizanlık yapıyorsunuz mamafih ne ablanız ne de ben ikimiz de ilk ve son defa yapılmış bir hareket olarak bunu kabul eder sizi affederiz değil mi zîşan.

S. R

(*Gülyüz*, 2 Mart 1338 (1922), Sayı:44)

Tehdit Mektubu

Beş Kısımlık Sinema Dramı

Vaka Der-saadette zamanımızda güzerân eder.

Birinci Kısım

Server Bey o gün kumarda bütün mevcudunu kaybetmiştir. Dostlarından Tüccar Ruhi Bey'den para çekmek için imzasız bir tehdit mektubu göndermeye karar veriyor. Ve yazısını değiştirmek için sol eli ile şu mektubu karalıyor:

Ruhi Bey

Yarım saat on ikide sizin yazıhaneye uğrayacak olan on yaşında çocuğa kapalı zarf-1 derununda bin lira teslim etmezseniz öbürsü gün bu alem-i faniye veda etmiş olacaksınız.

İmza: !???

Mektup yazılıp bitince hizmetçisi Pakize'yi çağırıyor ve eline üç kuruş sıkıştırarak vakit kaybetmeden derhal postaneye koşup mektubu tevdi etmesini emrediyor.

İkinci Kısım

Pakize sokakta dükkânların camekânlarına baka baka postane yolunu tutmuş gidiyor.

Köşe başında âlâ Koz helvası satan bir Arnavut'un tablası önünde ağzı sulanıyor ve kendi kendine şöyle bir hesap yapıyor:

—Bizim Server Bey bu mektubu Ruhi Bey'e posta ile gönderiyor. Hâlbuki ben koşa koşa Ruhi Bey'in evine gitsem, mektubu kendi elimle versem, posta parası ile de şuradan koz helvası alsam? Olur mu olmaz mı?

İçinden gelen bir ses «Olur» diyor, Pakize Arnavut'a parayı verip koz helvasını alıyor, ağzında ballandıra ballandıra Ruhi Bey'in evinin yolunu tutuyor.

Üçüncü Kısım

Ruhi Bey yazıhanesinden yeni avdet etmişti. Yatak odasında kunduralarını çıkarıyor. Haremi odaya giriyor, ve Server Bey'in beslemesinin geldiğini, ve kendine verilecek müstacel bir mektubu olduğunu söylüyor. Pakize'yi odaya alıyorlar.

Pakize nefes nefese mektubu uzatıyor, ve:

—Bizim Beyefendi mektubu size posta ile yolladı. Fakat müstacel olduğunu da söylediği için postada gecikmesin diye koşa koşa ben kendim getirdim.

Bu cümleyi bitirir bitirmez ev geç kalmamak için son süratle merdivenleri dörder dörder atlayarak gidiyor.

Ruhi Bey mektubu açıp okuyor. Kan tepesine çıkıyor. Ve: Hay alçak herif hay ben seni dost bilirdim... Ben seni dost bilirdim... Parayı vermezsem beni öldüreceksin ha?.. diyerek odanın içinde bir yukarı bir aşağı dolaşıyor.

Dördüncü Kısım

Yazın bir cuma sabahı. Temiz ve berrak bir hava Server Bey sokakta dolaşıyor; ve bu güzel havadan istifade ederek bir güneş banyosu alıyor.

Ruhi Bey çalgı köşkünün gölgesinde bir sandalyeye oturmuş gazete okuyor.

Server Bey Ruhi Bey'i görünce ona doğru ilerliyor.

—Vay beyceğizim görüşmeyeli ne kadar zaman oldu. Maşallah ne kadar toplanmışsınız.

Ruhi Bey bu iltifata cevap vermiyor. Derhal elindeki gümüş saplı bastonu kaldırıyor, kafası budur diye Server Bey'e birkaç defa indiriyor. Server Bey haykıra haykıra parkın dolambaçlı yoları arasında kayboluyor.

Beşinci Kısım

Aradan seneler geçmiştir. Server Bey ne zaman parka gitse bu elim vakayı hatırlar, ve kendi kendine içini çeke çeke şöyle söylenir:

—Yazımı da değiştirmiştim... Bu adam mektubu benim yazdığımı nereden çaktı?.

Sedat Simavi

(*Gülyüz*, 9 Mart 1338 (1922), Sayı: 45)

Kıtırıştayn Cereyanı

Muharriri:Selami İzzet

Yemekten sonra, Delil Bey'in karısı Cûdiye Hanım, sözü dedikoduya intikal ettirdi. Çok sevdiği arkadaşı Fikriye'den son zamanlarda soğuduğundan bahis açtı. Fikriye pek münasebetsiz bir hayat sürmeye başlamıştı. Ne Cûdiye, ne de kocası Delil Bey tesettürün aleyhinde değillerdi. Fakat her şeyin bir derecesi vardı!

Son zamanlarda, hanımların yaşayışları ve münasebetsizlikleri hususunda, Cûdiye ile amcazadesi tamamen hemfikir idiler. İkisi de bu hayatın aleyhinde bulunuyorlardı. Yalnız Delil Bey, karısı ile Fikret'in bu derece ileri gitmelerine taraftar değildi. O, bir dereceye kadar mazurdur, diyordu; kocası hep işiyle meşgul oluyor, ve karısını lüzumundan fazla ihmal ediyor.

Cûdiye bu söz üzerine bütün bütün isyan etti:

—Allah için güzel mazeret... Eğer her işiyle meşgul olan kocanın karısı Fikriye gibi olacaksa, vay kocaların başına gelen.

Bunun üzerine, Fikret:

—Fikriye Hanım'ın kocasına kıtırıştayn cereyanını öğretmeli. Dedi.

Delil Bey ile karısı hayret ettiler:

—Kıtırıştayn cereyanı da nedir?

—Bu son bir ihtira. Bunun sayesinde kocalar, zevcelerinin sadakatlerinden emin olabilecekler.

—Bu nasıl kâbil olur?

—Fen bu, şaka değil... Telsiz telgrafi... Telsiz telefonu düşün...

—Peki bu cereyan ne imiş?

—İşte bunu maalesef size anlatamayacağım... Çünkü bir kadının huzurunda söylenmeyecek sözler söylemek mecburiyetinde kalacağım.

—Öyle olsun.. Ben gidiyorum. Baş başa kalınca, Delil'e elbette anlattırın.. O da, bana anlatır.

—Ondan ben mesul olmam.

Delil Bey gülmeye başladı:

—Görmüyor musun canım seninle alay ediyor.

Fikret kemal-i ciddiyetle:

—Hiç değil. Dedi. Gayetle ciddi söylüyorum. Cûdiye odadan çıksın eğer beş dakika sonra, kıtırıştayn cereyanına inanmaz isen, sana elli lira veririm... Sen de

buna karşılık bana şu parmağındaki yüzüğü ver... Bahse giriyor musun?

—Pekâlâ.

—Cûdiye şahitsin.

—Evet. İşte ben gidiyorum.

Cûdiye çıkar çıkmaz, Delil istievaba başladı:

—Bu da nedir Allah'ı seversen?

—Müthiş bir şey azizim.

—Anlat.

—Çok mu merak ediyorsun?

—Oldukça!

—Neden?.. Cûdiye'den şüphe edemezsin.. Akrabam diye değil ama, Cûdiye çok namuslu bir kadındır.

Delil'in yüzü biraz ekşidi. Kısa bir tereddütten sonra:

—Evet. Dedî. Bununla beraber kadındır ve son zamanlarda halini pek beğenmiyorum. Durduğu yerde sinirleniyor, olmayacak şeyler için ağlıyor... Bütün gün sokakta. Nereye gidiyor?.. Nereden geliyor? Bunlar biraz midemi bulandırdı. Dünyada her şey olur. Bak, horozlar bile yumurtluyor. Onun için anlat bakayım bu cereyan nedir?

—Azizim Delil, bu cereyan, kırıştayn cereyanı mevcut değildir. Bu muhayyel bir cereyandır. Yalnız gördün ki, karını bu cereyanın mevcudiyetine inandıracak kadar ciddi konuştum. Elli liralık bir bahse girdim. Sen aileden yadigâr bu yüzüğü ortaya koydun. Şimdi içeriye girdiği zaman yüzüğü benim parmağında görür, senin kani olduğunu, böyle bir cereyanın mevcut olduğunu anlar. Bundan sonra da tabii, sen her şeyi bileceksin zannı ile eğer bir şey yapıyor ise, yapmaz. Sen de rahat edersin... Şüphe edecek sebep kalmaz.

—Peki ama izahat isteyecek?

—Canım gayr-i merî bazı damarlardan bahsedersin.. Esasen karın bir şey bilmez, söylediğin sözleri yutar.

—Âlâ. Bu pekiyi bir fikir. Al bakalım yüzüğü.

Ertesi günü, Fikret, odasında, koltuğuna gömülmüş sigarasını içiyordu. Kapı çalındı. İçeriye Cûdiye girdi:

—Âlâ dedi, bulunmaz bir fikir. Bir cereyan icat ettin. Olur şey değil. Filvaki dün gece beni oldukça hırpaladı... Fakat nihayet bu kıtırıştayn cereyanına benim de kani olduğuma kanaat getirdi. Artık rahat... Biz de, bundan sonra korkusuz sevişeceğiz. Nereden geliyorsun? Nereye gittin? Ne yaptın? Diye mütemadiyen kulaklarımın etini yemeyecek.

Fikret:

—Evet dedi.

Sonra, parmağındaki yüzüğe bakarak ilave etti.

—Üste de, pek fena olmayan bir yüzük kazandım.

(*Güteryüz*, 23 Mart 1338 (1922), Sayı:47)

Kurtuluş Yolu

Muharriri: Ahmet Nurettin

-Kırkından sonra azan bir kadının defterinden-

1 Nisan Sabah

Bugün takvimden bir yaprak kopardığım zaman hafif bir feryadı zapt edemedim.. Tembel, miskin adamdan kurtulalı işte nihayet bir ay olmuştu.. Öyle ya.. Geçen ayın sonuncu günü biteviye kan kusmak.. Gecesi de öksüre öksüre dili bir karış dışarda kalmıştı.. Aman Allah'ım, hiç sevmediğim o adamı ertesi sabah bir de bu haliyle görmem şimdi gözümün önüne geliyor da tüylerim ürperiyor.. Çok şükür, ölüm bizi birbirimizden ayırdı.. Yoksa başak türlü ayrılmanın imkânı yoktu...

Zavallı Câzım, bana bıraktığın servete diyecek yok.. Fakat neye bir parça yakışıklı değildin? Sonra beni niye bu kadar ilerlemiş yaşım ile aldın. Of... Ben de deli gibi söyleniyorum.. Yaşlı bir kimse de hiç yakışıklı olur mu?

7 Nisan Gündüz

Biraz evvel Hafız Latif yanımdaydı... Câzım Efendi öldükten sonra

muhabbetimi buna verdim.. O kadar seviyorum ki... Tostoparlak çehresinde yıldız gibi parlak iki yeşil gözü beni bitiriyor... Sesi de bambaşka. Onda ruha işleyen bir tesir var.. Gazel bilmediği için ara sıra ona kaside okutturuyorum.. Kulaklarını tıkayarak, gözlerini yumarak:

Meded kıl rûz-ı mahşerde...

Diye feryadı insanı mest ediyor...

Şimdi mesudum. Ne para derdi, ne adam kıskançlığı var. merhumun serveti ikimizi de gül gibi geçindirecek.. Hafız'ın kimseye yan baktığı yok.. Hem sıkılğan, hem korkak.. Fakat aynı zamanda kalender bir adam.. Nasıl olursa yiyiyor ve nasıl olursa giyiniyor. Kaç defa ayağına mestini çorapsız geçirdiğini eski, harap latalarla ziihtiram kimselerin huzuruna çıktığını fark ettim.. Gerçi bu en ziyade hor giyinmeden ileri geliyor ama.. Bana göre aranıp da bulunur şey değil.. Çünkü ona kadınlardan kimse bakmaz.. Hatta içlerinde alay edenleri bile var... Halbuki ahmaklar zahiri alayış neye yarar.. Deruna bakmaz. Onda sizin hiç fark edemediğiniz ve hiç bilmediğiniz iki define var: Ses ve güzellik.

10 Nisan Sabah

Dün gece bir geçit atladım..

Yatsıdan sonra Hafız Latif'i yine gizlice eve almıştım.. Yok olası, bizim sokak kapısının bir illeti var... Açılıp kapanırken bostan dolabı gibi gıcırda.. Yedi mahalleyi uyandırır.. İlle karşımızda Kırımli iki Tatar karı kapının her açılışında sanki kendilerine bir ciddiyeti varmış gibi cumbadan biçimsiz kafalarını uzatır, gözetlemezler mi, bütün sinirlerim ayaklanır...

İşte bunların şerrinden sakınmak için Hafız içeri girdiği zaman kapıyı tekrar örtmedim.. Aralık bıraktım.. Zira bir iki saat sonra yine gidecekti.. Bu korku ile sabaha kadar kalmıyordu.. Hemen bahçe tarafındaki odaya çıktık.. Mehtap vardı.. Lambayı yakmadım oturduk.. Konuştuk.. Ufak ellerim onun geniş avuçlarında, yüzlerimiz nefeslerimizle rüzgârlanacak kadar birbirine yakın.. Heyecanlı bir an geçirdik... Şimdi etraf sakin.. Herkes derin bir uykuda idi.. Bu saatte uyanık, sevgisiyle hembezm ihtimal ki yalnız biz idik..

Fakat bu zanda yanıldığımı çok geçmeden anladım.. Aşağıda bir gürültü

oldu.. Kapı açıldı.. Birisi karanlıkta bastığı yeri görmeyip kunduralarıyla öteye beriye çarparak yukarı çıkıyordu..

Birden yüreğim ağzıma geliyor gibi oldu.. Kalbim hızlı, hızlı atmaya başladı.. Betim benim kül kesildi. Biçare Hafız'ın da az daha dili tutulacaktı. Fakat o daha cesur davrandı.. Latasını giydi.. Beni odaya kapayarak sofaya çıktı. Şimdi şöyle bir muhavere işitiyordum:

—O.. Merhaba Mustafa dayı..

—Mehreba mazin (müezzin) efendi.. Meret gapıyaçıhgoymuşlar.. Hele bir sival edeyim dedim. Bahtım ses veren yoh.. Mutlah içerde hırhız var diyerek girdim. Değülmüşemma, gicevahti sen burada ne arayın..

—Bu gece Câzım Efendi'nin rahmet-i Rahman'a kavuşalı kırkınıcı gecesi değil mi? Biçare kadın, kocasının ruhu için biraz lokma dökmüş.. Beni çağırmiş.. Uzun uzun okudum.. Üfledim.. Hemen şimdi de gitmek üzereydim..

—Ben ne bileyim ayol.. Evvelden malumat vermehyoh mu?

—Zarar yok canım.. Mahalle bekçisi demişler. Elbet vazifen.. Neyse hadi yürü.. Ruh dolaşiyor.. Taciz etmeyelim..

—Çıhak.. Çıhak..

Merdivenden inerlerken Hafız içeriye, bulunmadığım bir odaya seslendi:

—Allahasımarladık hemşire hanım.. Merak etme, merhum yakayı kurtarmış.. Hemen Cenab-ı Mevla cümlemize nasip eylesin...

O dakikada Latif'in zekasına parmak ısırdım.. Söyledikleri düşünmekle bulunur akla gelir şey değil iken böyle birden bire anlatmak.. Doğrusu hayret.. Meğer benim sıkılğan, korkak bildiğim Hafız ne yavuz adammış..

Şimdi onu daha ziyade seviyorum..

Ahmet Nurettin

(*Güleyüz*, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48)

Pot

Muharriri: Ahmet Nurettin

Ramazan mahallenin en cahil bir adamıydı.. Mektep medrese nedir görmemişti.. Küçük yaşından beri okumaya yazmaya hiç hevesi yoktu.. Onunla bir semtte doğup bir arada büyüyen çocukların her birisi şimdi kibar, nazik birer bey oldukları halde bu ortada böyle sipsivri kalmıştı.. Çabuk anlamaz, iyi tesir etmez, can sıkıcı bir kafası vardı.. Öyle uzun uzun şeyler ezberlemek şöyle dursun, ötekinin söylediğini berikine doğru dürüst anlatamazdı.. Mahallede herkes ondan yaka silkiyordu. Aman benimle konuşacak, bende nefes namına bir şey bırakmayacak diye kimsenin selam verdiği yoktu.

Ramazan'ın ömründe akli ancak bir şeye ermişti: Bozacılık. Bu sanatı nasılsa öğrenmiş, iyi biliyordu. Kantarcılar'da ufacak bir dükkâmı vardı. Bütün kış geceleri cadde sokak demez dolaşır, güğüm güğüm boza satar, sonra topladığı paralarla altı ay yaz kendini idare ederdi.. Daha çoluğa çocuğa karışmamıştı ve galiba bu gidişle hiç evlenmeye de niyeti yoktu.

Uzun yaz günlerinden biri idi.. Ilık bunaltıcı bir rüzgar esiyordu hava o kadar sıcak yollar o kadar tozlu idi ki.. Ramazan, o günü olsun bu toz duman arasında geçirmemek istedi. Şimdi canı deniz görür, rüzgar eser bir yer arıyordu oraya gidip şöyle birkaç saat, hatta belki de bir gün geçirir ise ne hoş olacaktı..

Hemen hatırına hemşehrilerinden Süleyman Efendi geldi.. Bunun Kireçburnu'ndaBoğaz'a karşı küçücük bir evi vardı.. Oraya güneş yalnız sabahları tesir eder, öğleden sonra da aksine, camları kıracak gibi rüzgar eserdi..

Düşünmeye, savsaklanmaya vakit bırakmadı.. Yanına lazım olacak kadar para aldıktan sonra soluğu köprüde aldı.. vapura bindi.. Bir buçuk saat sonra Kireçburnu'na geldi..

Süleyman Efendi'yi ne vakitten beri görmediği için pek değişmiş buldu. Enikonu zayıflamış, kadidi çıkmıştı. Yüzünde öyle eski neşe de yoktu.. Hiç tebessüm etmiyor, sözlerini tane tane söylüyordu. Bu biraz tuhafına gitti.. Fakat bir şey demeden arkasına katıldı.. Yukarıya çıktı. Denize karşı, istediği gibi bir odaya alındı...

Şimdi burasını daha başka bulmuştu.. Ortada yan yana serili birkaç seccade.. Duvarlarda baştan aşağı ayet yazılı levhalar.. Kenarda büyükçe bir rahlenin üzerinde birçok Arapça kitap.. Bunları böyle gözden geçirmekten denize bakmaya, biraz nefes almaya sıra bile bulamadı.. Artık Süleyman Efendi vücutça değil, işte her şeyce değişmiş demektir.. Hatta evin şeklini bile değiştirmedigine şüphe ederek bir aralık pencereden dışarıya baktı.. Fakat nedense onu ihmal edilmiş gördü...

Hemşehrisiyle birkaç saat öteden beriden konuştuktan sonra onun yeni bir âdetine daha vakıf oldu: Hemen her lakırdısının sonunu «şerif» ile bitiriyordu... Mesela hizmetçisini çağırıyor, ona:

—Kızım, şu seccade-i şerifi ser..

—Ha, peşkir-i şerifi getir..

—İbrik-ı şerifimi boş bulundurmasan a, ya...

—Leğen-i şerifimi bir dök hele..

Gibi nihayeti daima «şerif» ile biten emirler veriyordu... Hatta kendisine kapıyı açar açmaz sorduğu sual bile bu cinsten değil miydi:

—Hatır-ı şerifleriniz iyidir inşallah...

Fakat Ramazan, Süleyman Efendi'de gördüğü yeniliklerden en hoş yine bunu buldu.. İşte bir ilim, bir nezaket ki emsalsizdi.. Bunu şimdiye kadar hiçbir yerde işitmemişti.. Artık ağzını sıkı tuttu.. Böyle adamın yanında ulu orta konuşmamalı, mümkün olduğu kadar onun gibi ağır, kibar kibar söylemeli idi.. Bunu da yapmaya kendisinde bir iktidar görmediği için o gün pek az lakırdı etmeye çalıştı.. Hiçbir şey sormuyor, sorulanları ise kısa kısa cevaplarla üzerinden atıyordu... O geceyi orada geçirmişti..

Ertesi gün ilk vapura yetişmek için erkenden kalktı.. Giyindi.. Hemşehri ile vedalaştı.. Nihayet tam kapıdan çıkıyordu ki Süleyman Efendi, akşamdan beri kaç defa dilinin ucuna getirip bir türlü söyleyemediği meseleyi sordu:

—Şey.. Baksanız a..

—Efendim, sizdedir kulağım..

—Siz niçin namaz kılmazsınız?

Ramazan kıpkırmızı oldu.. Hakikati söylememekle beraber buna münasip bir cevap vermeliydi.. Bir iki defa yutkundu. Sonra:

—Efendim dedi.. Hani bir daha tövbeler olsun ya..

—Nedir o efendim?

Evvvelki gün yaptık bir cahillik.. Kazara pantolon-ı şerifime biraz rakı döküldü de..

—!!

(*Güteryüz*, 6 Nisan 1338 (1922), Sayı:49)

Hayır

Zülkarneyn Efendi, elli yaşlarında, mutaassıp aynı zamanda asabi ve son derece kıskanç bir zevçti. Emel Hanım ise yirmi sekiz yaşında çok güzel, şu fakat fazlaca saf bir zevce idi. Beş senedir mesudane geçiniyorlardı. Bir gün Zülkarneyn Efendi'nin, Anadolu'daki zengin amcalarından birinin vefatı üzerine kendisine uzunca bir yolculuk görüldü. Zevcesi Emel Hanım'ı yanına çağırdı ve ellerini ellerinin içine alıp okşayarak dedi ki:

—Emelciğim, ben birkaç ay kadar buradan uzaklaşacağım, seni ne kadar sevdiğimi, kendi gözümünden bile kıskandığımı bilirsin! Ben de senin bana karşı olan sadakat ve iffe<t>inden katiyen ve kâtıbeten eminim. Fakat ne olur, ne olmaz, ben gittikten sonra hısım, akrabadan, eş, dosttan birçok kimseler seni etrafını alacaklar. Adestimden şüphem yok ama, ne kadar olsa sen genç ve güzelsin. Olur ki....

Şimdi senden bir şey rica edeceğim, daha doğrusu sana zevciyetimin verdiği bir hakla bir şey tavsiye edeceğim...

—Buyurun efendim..

—Ben gittikten sonra erkeklerden her kim olursa olsun sana bir şey söylerse hayır diyeceksin!

—Baş üstüne efendim..

—Katiyen söz ver bakalım!

—Katiyen söylüyorum ki, siz buradan gittikten sonra erkeklerden her kim

olursa olsun bana bir şey söylerse hayır diyeceğim..

—Bir de yemin et!

—Vallahi!...

—O halde müsterih olarak yarın hareket edeyim...

Zülkarneyn Efendi'nin azimetinden bir gün sonra hısımlar, akraba ve eş dosttan birçok gençler eve damlamaya başladılar. Fakat Emel kocasına verdiği söz ve ettiği yemin mucibince bunların bütün tekliflerine karşı kati bir lisanla sadece:

—Hayır!... Diyor ve baştan savıyordu fakat bu gençlerden birisi —ki Zülkarneyn Efendi'nin süt biraderinin üvey oğlu idi- kurnaz ve işgüzar bir çocuktur. Öyle bir iki defa bozulmakla sıkılır ve yılar takımından değildir. Müteaddit defalar Emel'in karşısında mağlup olduktan sonra kadının mütemadiyen «Hayır» demesindeki hikmeti çaktı. Ve bir gün öğleden sıcağında lafı başka vadilerde dolaştırdıktan sonra dedi ki:

—Emel Hanım, zevcinizin müfâratından canınız sıkılmıyor mu?

—Hayır!

—Emel Hanım, seni sevdiğimi söylersem, bu itirafım seni rencide etmez değil mi?

—Hayır!

—Emelciğim, cüretimi arttırarak seni der-aguş etsem gücenmezsin ya?

—Hayır!

—Daha, daha cüretlenerek dudaklarından öpsem benden iğrenmezsin ya?

—Hayır!...

Bir saat sonra Zülkarneyn Efendi'nin süt biraderinin üvey oğlu ile Emel Hanım yan yana oturmuşlar, kahvelerini içerlerken erkek sorar:

—Emelciğim, şimdi halimizden müteessir olmadın ya?

—Hayır efendim, hayır!..

Lokman

(*Güteryüz*, 13 Nisan 1338 (1922), Sayı:50)

Acı Bir Şaka

Harb-i Umumiye'nin son zamanlarında bir yaz gecesi idi. Müşteriler dağılmışlar. Kahveci Hacı Behçet de çardağın altındaki iskemleleri toplamaya başlamıştı. Birden bire köşe başından dört tane müsellaah asker peyda oldu. Bunlar kahvenin önünden geçerken etrafı süzdüler ve yüksek sesle selam vererek kaldırımı sökercesine bir takırtı ile geçip gittiler. İhtiyar ve hastalıklı imam:

—Yine bir şey var dedi.. Ve korku ile kalkıp değneğini kaka, kaka evin yolunu tuttu. Hacı Behçet, hemen salkım ağacında asılı duran feneri söndürdü. Sonra hasırın üstünde uyuklayan bir genci dürttü:

—Uyuma oğlan dedi. Kalk, haydi evine git, bak senden başka kimse kalmadı.

Çocuk, sersem bir halde kalktı ve Hacı Behçet'in yüzüne doğru gerine gerine dedi ki:

—Hacı biraz uyuya kalmışım.. Allah hayırlara tebdil eylesin! Fena bir rüya gördüm.

—Haydi şimdi git eve, uyu da, rüyanı yarın sabah anlatırsın! Kahveyi kapıyorum.

—Sen yine kapaya dur canım, ben çabucak anlatırım.. Sözde seninle beraber dağın başından geçiyormuşuz, birden bire karşımıza pür-silah dört tane eşkıya çıkmasın mı?

—Sus oğlan, ağzımı hayra aç!

—Rüya bu, babam.. Ben kendim uydurmuyorum!..

—Eey sonra?

—Sonra, derken efendim, bize davranmayın dediler....

Alık oğlan, sözünü ikmal edemedi kasatura şakırtılarıyla askerler tekrar sükûn eylediler. Hacı Behçet:

—İşte dedi.. Rüyan çıktı uğursuz herif!

Müteakiben askerler geldiler, Hacı'nın karşısına dikildiler ve içlerinden biri sordu:

—Gayfeci Hacı Behçet sen misin?

Hacı işin içinde bir bela olduğunu çaktı ve yüreği oynayarak:

—Evet dedi, ağalar, benim!

—Bize birer gayfe yap!

—Baş üstüne yapayım!

Hacı, eli ayağı titreyerek içeri girdi, kapattığı ocağı tekrar açtı kahveleri pişirip, getirdi... Askerlerin ağzı fena halde rakı kokuyordu. Hacı içinden diyordu ki, bunlar mutlaka firari olmalı, buralarda bir yeri basmaya geldiler... Ve helecan ve heyecan içinde bir iskemle aldı, yanlarına çöktü.

—Ey, hoş geldiniz, hemşehriler!

Kara bıyıklı ve kara yağız onbaşı cevap verdi:

—Hoş bulduh emme! Bakalım bizi memnun edecek misin!

—Ne demek çavuşum ne emrederseniz baş üste!

Onbaşı tabakasını Hacı'ya uzattı:

—Sar bahalım bir cigara!.

Hacı cigarayı sararken, onbaşı kulağına geldi:

—Bize bu gece dört tene elazım!..

—Dört tane, ne lazım?

—Esker uşağına, ne elazım olur?

Hacı biraz düşündü asker uşağına ne lazım olacak, dedi. Olsa, olsa silah. Hâlbuki bunların silahları vardı. Ne istediklerini bir türlü anlayamadı. Tekrar sordu:

Ne lazımsa söyleyin. Mümkünse çaresine bakarız. Askerler güldüler. Onbaşı alay ederek:

—Gısrak elazım, Hacı, gısrak!.. Dört tene gısrak.. Emme üstüne bindün mü, zabbahagadardayanmalu!..

Hacı yine düşünmeye başladı. Sonra onbaşıyı kenara çekip:

—Vallahi dedi, burada istediğiniz gibi kısrak bulamazsınız. Mahallemizde birkaç arabacı var ki hayvanlar vesika ile kepek yedikleri için açlıktan bir deri kemik kalmışlar...

Onbaşı, Hacı'yı tecahül ediyor zannetti ve kızdı, suratına hafif bir şamar vurarak:

—Alay mı ediyon bizimle hayvan herif!.. Biz iki ayaklı gısrakhistiyoz..

Hacı işi anlar gibi oldu. Fakat bu istenilen kısraklarla kendisinin hiçbir alakası olmadığı için şaşkın şaşkın askerin yüzüne baktı ve yalvaran bir sesle:

—Aman hemşehrim, dedi, siz yanlış yere gelmişsiniz. Öyle şeylerle benim alakam yok, hamdolsun yirmi senedir şu mahallede...

—Onbaşı bir tokat daha yapıştırdı:

—Sus bize martaval ohuma!... Biz sağlam yerden habaraldıh.. Senin elinin altında çoh varmış... Ne yapup, bize bu gice dört tene bulacahsın, yoksa imanını gebertürüz burada!...

Hacı, şimdi bu belanın nereden geldiğini de anladı, ama ne yapsın, bu herifleri başından nasıl atlatsın?... Onbaşı, kasaturayı çekmiş. Başucunda bekliyordu. Bereket versin ki o, böyle birçok vartalar atlatmış, işgüzar alaycı takımındandı. Şimdi biliyordu ki bu püsküllü belayı onun başına saran, yine kendi gibi alaycı, antikalardan biriydi. Ben de dedi, başka birinin başına sarayım.. Birden bire tavır ve adabı değiştirdi, onbaşıyı biraz daha kahvenin içine doğru çekti, ve gayet mühim bir sır tevdi ediyor gibi:

—Hemşehrim dedi, aradığınız var, lakin malum a.. Bizim geçinmemiz bu yüzden.. Bazı boşboğazlar, sonra bizi ele verdikleri için, mecbur oluyoruz böyle ihtiyatlı davranmaya. Fakat anladım ki siz, kabadayı çocuklarısınız!

Şimdi sizi bir yere göndereceğim, eğer memnun olmazsanız, gelin yarın bana istediğinizi söyleyin!

Onbaşının yüzü güldü, sevinçle arkadaşlarının yanına gelip onları da müjdeledi. Hacı Behçet, duvarın dibinde ikinci defa uykuya dalan alık, oğlanı kaldırdı, usulce eline iki çarık sıkıştırdı; al bu asker ağaları, Mehmedaki'nin evine götür, kapıyı çal benden selam söyle, bu akşam orada misafir kalacaklar, dedi. alık oğlan sevinçle askerlerin önüne düştü. Onbaşı geriye kaldı, Hacı ile para meselesini görüşmek istedi. Hacı omuzunu silkip:

—Ehemmiyeti yok.. Yarın sabah ödeşiriz dedi.

Sonra alelacele kahveyi kapadı, savuştu.

Mehmedaki denilen adam, tiryaki ve rint-meşrep kırkbeşlik bir bekârdı. Her akşam rakısını içmeden evvel bir miktar afyon yutar ve tam bu vakit tatlı ve hülyalı uykusuna daldı. Hacı Behçet kahveyi kapayıp evine çekildikten sonra usulca pencereyi açtı, ortalığı dinlemeye başladı. Beş dakika geçmemişti ki Mehmedaki'ninferyadı duyuldu:

—Allah aşkınıza durun! Günahdır. Ben öyle adam değilim.. Sizi gönderen, yanlış göndermiş.. Can kurtaran yok mu?...

Hacı Behçet pencereden kıs kıs gülüyordu.

Hemrah

(*Güleryüz*, 13 Nisan 1338 (1922), Sayı:50)

Ticaret Âleminde

Abdülhalim Sükûti Bey şairdi. Gece yaralarına kadar, yazdığı şiirin, dimağında düğümlenen son kafiyesini bulmak için çalışır, sonra yorgun, harap, akşama kadar uyurdu. Hayata, şu hakiki hayata o kadar yabancı idi ki, eğer zengin ve pişkin bir tüccar olan babası olmasaydı yaşayamazdı. Fakat bir gün babası, ansızın hastalandı, bir hafta sonra da ölüverdi. Abdülhalim Sükûti Bey, aylarca, bu muazzez vücut için ağladı, ona mersiyeler, mezar taşları yazdı. Fakat şiir, yaşamak için bir memba olmazdı. Yavaş yavaş bunu kendisi anlıyordu. Uzun uzun düşündü, taşındı, nihayet mümkün merteye zarif, ince ve şairane bir ticaret buldu: manifaturacılık!

Evet, bir bahar havası gibi hafif, ince; güller gibi ateşin, çimenler gibi yeşil, sema gibi mavi, köpük gibi beyaz, gece gibi siyah. Rengârenk ipekliler, tüller; bir

katresi ruhu mest eden lavantalar satacak, ve bu suretle hem kesesini dolduracak, hem de gönlünü eğlendirecekti!

Nihayet, Beyoğlu'nun en mutena yerinde, şahane bir mağaza kiraladı. Camedânlar tamir ve tezyin edildi. Hizmetkârlar tutuldu, artık her şey hazır. Gece, sevinçten adeta uyuyamadı. Sabahı ipe çekti. O müstahdeminden evvel dükkâna gelerek müşteri beklemeye başladı. İki üç saat sonra, zarif ince şuh, ter u taze bir güzel, bir Şişli güzeli kapıdan içeri, bir kuş gibi sekerek girdi:

—Camda bir bluz gördüm, gri bir bluz...

Kız o kadar oynak, o kadar lütfkâr idi ki, yeni tacirin bütün iradesi eridi. Gönlünde yine o eski coşkunluk başlamıştı.

Genç kız, kıpkırmızı dudakları arasında bembeyaz, sedef dişlerini göstererek sordu:

—Fiyatı nedir efendim?

Abdülhalim, şaşkın, tecrübesiz bir cesaretle cevap verdi:

—Bir buse!...

Müşteri tatlı tatlı gülümsedi:

—Pekâlâ lütfen söyleyin sarsınlar!

Şair, kendi eliyle paket yaptı, hanımefendiye takdim etti. Fakat kız, dükkândan çıkarken hain bir istihza ile dudaklarını bükerek, arkasından gelen ihtiyar Arap'ı gösterdi:

—İstedığınız ücreti dadımdan alınız!...

(*Güleryüz*, 20 Nisan 1338 (1922), Sayı:51)

Tehdit Mektubu

Lamia kocasını sevmiyordu. Yirmi üç yaşında, şen, hoppa ve son derece müsrif olan bu kadın kömür tüccarı Ekrem Efendi'ye serveti için varmıştı. Kocasına karşı bomboş duran kalbini amcazadesi Necip'in aşkı dolduruyordu. İki seneden beri hiç kimseye bir şey sezdirmeden sevişiyorlar, münasebetlerini ihtiyatla, maharetle devam ettiriyorlardı.

Necip bu izdivaçtan pek memnundu. Biliyordu ki Lamia eğer bu elli beşlik zengin kömür tüccarına varmasaydı kendini uzun müddet sevemeyecek, bitmek, tükenmek bilmeyen heveslerini, israflarını tatmin edecek başka birinin kollarına atılacaktı. Hâlbuki şimdi ne mesut, ne hararetle bir hayat-ı âşıkane yaşıyordu. Sevgilisinin süse, eğlenceye, ziynete, elbiseye ait olan bütün ihtiyaçlarını kocası temin ediyor, kendisine kalbinin ve gençliğinin bütün hararetiyle sevişmek, müsrifsiz ve zahmetsiz bir surette üryan bir ruh ile sevişmekten başka bir şey kalmıyordu.

Necip akşam eve geldiği zaman Lamia'yı hilâf-ı mutad neşesiz ve sinirli buldu.

—Ne oldun yavrum?

—Hiç!

—Kocan nerede?

—Ne bileyim?.. Yine kömür işi için defoldu gitti.

—İyi ya.. Demek ki yalnızız.

—Evet, öyle ama..

—Ne demek istiyorsun Lamia? Yoksa beni artık sevmiyor musun?

—Hayır, Necip böyle şeyler hatırına getirme. İhtiyarla kavga ettik onun için biraz sinirliyim.

—Ne oldu?

—Yeni bir manto istedim. Almadı, kavga ettik.

Manto bahsini işitir işitmez Necip'in kalbi süratle çarpmaya başladı. Bu tatlı hayat-ı âşıknesinin ufkunda ilk defa siyah bir bulutun görüldüğünü zannetti. Bu defa titrek bir sesle dedi ki:

—Müsaade et Lamiacığım, kocanın reddettiği bu hediye ben alayım. Şimdiye kadar sana küçük bir hediye bile vermedim. Hiç olmazsa bu suretle...

Lamia'nın, müstehzi kahkahaları Necip'in sözünü kesti.

—Benim istediğim dört yüz liralık bir manto Necip. Sen bunun parasını kıyamete kadar ödeyemezsin.

—Fakat bu bana hakaret Lamia!

Hayır, niye böyle düşünüyorsun. Açık konuşalım. Ben senin vaziyetini biliyorum. Senden hiçbir hediye kabul etmem. Yalnız senden bir hizmet isteyeceğim. Bana yardım edeceksin. Seninle beraber kocamdan intikam alacağız.

Müziç, sıkıntılı dakikalar geçiren Necip bir şey anlamayarak sordu:

—Nasıl?

—Dinle. Ekrem'in ne kadar korkak olduğunu ve beni ne kadar çok sevdiğini bilirsin. Seninle beraber bir tehdit mektubu yazacağız. Dört yüz lira isteyeceğiz. Bu mektubu hemen götürüp postaya vereceksin. Ekrem mektubu okuduğu zaman parayı vermek istemezse onu benimle beraber iknaya çalışacaksın.

Necip hiç beklemediği bu garip teklif karşısında kısa bir tereddüt geçirdi. Genç kadının harareti buseleri o kadar tatlı idi ki Necip'i böyle zararsız sahtekârlığa değil, bir cinayete bile sevk edebilirdi.

Mektubu beraber yazdılar. Necip kendi eliyle postaneye verdi.

Ertesi gün akşam yemeğinden kalktıktan sonra Lamia kocasına:

—A, size bir mektup gelmişti vermeyi unuttum.

Dedi. Necip'le beraber yazdıkları tehdit mektubunu kayıtsızca kocasına uzattı.

Ekrem Efendi satırları okurken Lamia ve Necip uzaktan şeytanî nazarla tesirini tetkik ediyorlardı. Bu ihtiyar kömür tüccarı canını sevmekle parasını da kolayca feda edecek bir mizaçta değildi. Fesini eline alarak dolaşmaya, düşünmeye başladı. Lamia kocasının masanın üstüne bıraktığı mektubu aldı gayet müheyyiç bir sesle okudu:

Kömür Tüccarı Ekrem Efendi'ye

Efendi,

Servetinizin beş yüz liraya baliğ olduğunu biliyoruz. Geçen günkü muamelenizden sekiz yüz lira daha kazandınız. Bu paranın ne suretle kazanıldığını soracak değiliz. Yalnız sizden bir defaya mahsus olmak üzere dört yüz lira istiyoruz. Nezaketimizi takdir ederek parayı derhal bahçenizin sol tarafındaki erik ağacının

altına bir zarf içinde bırakırsanız teşekkür ederiz. Aksi takdirde zabıtaya haber vermek gibi soğuk muamelelerinize sizi ve sevgili zevcenizi öldürmekle mukabele edeceğiz. İmza Kızıl Hançer.

Lamia kocasına bağırdı.

—Felaket.. Çabuk söyle ne yapacaksın?

—Hiç.. Vermeyeceğim! Zabıtaya haber vereceğim.

—Nasıl zabıtaya mı haber vereceksin?

Lamia Ekrem Efendi'nin bu kararından cidden müteheyyiç olmuştu. Onun için sahteliği hiç belli olmayan heyecanlı bir sesle

—Kendine acımıyorsan bari bana acı! Dört yüz lira için benim hayatımı tehlikeye koyuyorsun ha..

Diye haykırmaya, ağlamaya, tepinmeye başladı. Necip de Ekrem Efendi'ye bu parayı vermenin muvafık olacağı tarzında müessir nasihatlerde bulundu. Lamia iki defa üst üste bayıldı. Necip'in, bu samimi aile dostunun gözlerinden yaşlar aktı. Nihayet Ekrem Efendi elleri titreyerek dört yüz lirayı saydı. Bir zarf içine koyup işaret edilen yere bıraktı.

Bir gün sonra, Neciple, Lamia gülerek öpüşerek akşam oynadıkları oyundan bahsederlerken Ekrem Efendi diğer odada kendi kendine:

—Zavallı Lamiacığım, çok üzüldü, bari şu istediği mantoyu alayım da memnun olsun!

Diye düşünüyordu.

(*Güteryüz*, 4 Mayıs 1338 (1922), Sayı:53)

Bir İntihar

Hizmetçi içeri girdi:

—Beyefendi, bir genç sizi görmek istiyor. Dedi. Avukat Şevki Bey:

—Geliyorum, misafir odasına alınız! Diye cevap verdi ve karısını ikna etmiş olmaktan mütevellit bir memnuniyetle sözüne devam etti:

—Anlıyorsun ya, hiçbir suretle olamaz. Bir defa henüz pek genç imiş. Bu

yaşta bir çocuk aile teşkil edemez. Sonra henüz mektep talebesi imiş. Hâlbuki ben kendime damat olacak adamın istikbalini temin etmiş olmasını isterim. Hatta biraz geçkince bile olsa bence ehemmiyeti yok. Yalnız maişetini temin edecek bir mevkie sahip olması şart..

Karısı daima başıyla onu tasdik ediyordu. Görülüyordu ki zevç ve zevce aynı fikirde idiler. Şimdi bir defa da kızlarının fikrini anlamak icap ediyordu. Çünkü Şevki Bey, sözlerini daima kati bir lisanla söylemeyi itiyat eylemiş olmasına rağmen pek mütevehhim, pek müvesvis bir mizah sahibi idi. Aşağıda misafir odasında kendisini bir zâirin beklemekte olduğunu unutarak kızıyla konuşmak istedi.. Semra pederine muarız görünmedi. Necip’i biraz tanıyordu. Hiç konuşmamış değildi; fakat asla bu gençle muaşaka edecek kadar sohbetini ileri götürmemişti. Nefret etmemekle beraber Necip’i sevmiyor; biraz fazla çocuk, fazla ehemmiyetsiz bir şahsiyet buluyordu. Hâlbuki Necip adeta dimağı bir hezeyana kapılarak ne yaptığını bilmemezlikten mütevellit bir şaşkınlıkla Semra’nın pederine bir mektup yazmış, kızına ilan-ı aşk etmişti. Avukat Şevki Bey bu hareketten fena halde muzdarip olmuştu. Necip’in validesi geldiği zaman o kadar ters cevap vermesinin sebebi bu olmuştu. Semra:

—Şüphesiz ben de sizin fikrinizdeyim. Ve size rica ederim bir daha bana bu çocuktan bahsetmeyiniz. Çünkü bence hiçbir ehemmiyeti yok, dedi.

Şevki Bey kızının sözlerinden pek memnun oldu. Gönlündeki endişe tamamen zâil olmuştu. Misafirin kendisini beklediğini hatırladı. Telaş ile:

—Ayıp oldu yarım saatten beri bekliyor. İhtimal utanılacak biridir. Gidiyorum.

Dedi. Misafir odasının kapısını açtığı zaman hayretinden dona kaldı. Odanın ortasında, halının üstünde bir naaş yatıyordu. Bir eli göğsünde, gözleri kapalı, saçları dağınık, yirmi bir yaşlarında kadar bir genç.. Bu çocuk kimdi? Misafir odasında bu zavallıyı kim öldürmüştü?.. Telefona koştu polis merkezini evinde bir cinayet vuku bulduğundan haberdar etti. Hizmetçileri çağırdı kimse bu genci tanımıyordu. Yarım saat evvel kapıdan Bey’i görmek istediğini söylemiş, Şevki Bey misafir odasına almalarını söylediği için oraya alınmış idi?.. Merkez memuru, zabıta ve tabii iki polis içeri girdiler. Tabip yerde yatan cesedi muayene etti. Kalbinin üstüne sapladığı çakıyı

tutan avucunda bir de küçük bir kâğıt vardı. Doktor bu kâğıdı okur okumaz işi anladı. Bu küçük kâğıtta aynen şu satırlar yazılıydı.

«Hain Semra'ya ve onun hain pederine!

«Her ikiniz de beni reddettiği için «İntihar ediyorum. Naaşımı önünüzde görür de belki yaptığımız cinayetin fecaatini anlarsınız. «Bir gencin gonca-i hayatını acımadan soldur»dunuz. Elveda Semra, beni başka birinin ağuşunda bahtiyar olurken an! Elveda Şevki Bey, bana bari öldükten sonra «merhamet et!»

İmza

Necip

Doktor dişlerinin arasından: «Çapkın!» Dedi. Ve yere eğilerek naaşın kulağına bir şeyler söyledi. Naaşta asar-ı hayat ve tebessüm göründü.

Şevki Bey son derece telaş ediyordu. Evinde böyle bir cinayetin vukuu onu müteheyyiç bir hale getirmişti. Acaba kendisine bundan bir mesuliyet teveccüh edecek miydi? Cani ele geçmezse ne olacaktı?..

Zabıta tabibi Şevki Bey'i bir köşeye çekerek:

—Sizi pek müteheyyiç buluyorum.

Dedi.

—Evet, doktor, pek müteheyyiç, pek müteessirim.. Evimde hiç böyle şeylerin vukuunu istemezdim.. Mecruh ölmüştür değil mi?

—Hayır.. Yaşıyor!

—Yarası?

—Bunda o kadar telaş edilecek bir şey yok. Onun asıl yarası kalbinde?!..

—Eyvah, kalbinden yaralanmışsa mutlaka ölür değil mi?

—Eğer isteyeceğim şeyi vaat ederseniz onu derhal tedavi ederim.

—Nasıl?.. Anlamadım!..

Doktor Şevki Bey'in kulağın eğildi:

—Semra Hanım'ı bu gence nişanlarsanız bu mesele kapanır.

Dedi. Şevki Bey derin derin düşündükten sonra razı oldu. Zabıta tabibi Necip'i kolundan tutarak:

—Kalk bakalım delikanlı! Nişanlımın evinde intihar eylediğinden dolayı beyan-ı itizar et diye Necip'i yattığı yerden kaldırdı. Genç çocuk mahcup olmakla beraber yaşadığından, bilhassa sevgilisine kavuştuğundan dolayı pek mesut görünüyor, Şevki Bey'e ne olursa olsun bir daha intihar etmeyeceğine dair teminat veriyordu!

**

(*Güleryüz*, 8 Haziran 1338 (1922), Sayı:58)

Bir İzdivaç

Bir akşam yemekten sonra biraz fazla mide dolgunluğunun verdiği tatlı rehavetle gözlerim kapanırken kapı çalındı. Misafir geldiğini düşünerek zorla yerimden kalktım. Kapıyı açar açmaz posta müvezzii burnuma taahhütlü bir mektup uzattı. Yazıyı tanıdım. Bizim Necmi'nin yazısı.. Fakat niye mektubunu taahhütlü göndermiş acaba?.. Merak ettim. Hemen kapının arkasında zarfı yırttım. Necmi'nin mektubu şu dört satırdan ibaretti:

Kardeşim,

Nemide'nin bu hafta bir doktorla evleneceğini akrabalarından birinin vasıtasıyla haber aldım. Ne yap yap bu işi boz. Doktorun ismi Hüsamettin Bey'miş. Başka malumatım yok. Pek müteessirim. Gözlerinden öperim.

Necmi benim pek sevgili ve pek eski bir arkadaşım. Hayatının yegâne mahremi bendim. Nemide ile münasebetlerini de bütün teferruatıyla biliyordum. Sarışın, hayal-perver, ince ve hassas bir genç olan Necmi Nemide'yi küçükten beri seviyordu. Genç kızın da Necmi'ye temâyülü vardı.

Yalnız Nemide'nin annesi fazla maddi bir kadındı. Kendine damat olacak erkeğin bir mevki sahibi olmasını istiyor, şairliğe, hassasiyete ehemmiyet vermiyordu. Nasıl oldu bilmem, genç arkadaşım bunu bildiği halde bir gün fazla heyecana kapıldı. Nîm-resmi bir surette Nemide'yi istetti. Aldığı cevap nazikâne bir red oldu. Nemide henüz küçük olduğu için bu yaşta evlenemezmiş..

Her âşık gibi daima ümit eden Necmi bu haberden sonra meyas olacağı yerde daha çok ateşlendi. O sene mektepten çıkmıştı. Toy bir çocuk olduğuna bakmadan taşraya gitmeye karar verdi. Kendisine bir mevkii yapmak istiyordu. İzmit Sultanisi'nde Türkçe muallimliğine tayin edildi. Ümit ediyordu ki birkaç sene sonra İstanbul'a döndüğü zaman tecrübe ve malumatı artmış olacak, hiç olmazsa kendini bir müdürlüğe tayin ettirebilecekti.

İşte zavallı Necmi bu hayal içinde yaşarken ansızın Nemide'nin bir doktorla evleneceğini haber alarak şaşırması olacaktı. Bana yazdığı mektupta bu izdivacı bozمامı rica ediyordu. Bu vazifeyi nasıl ifa edeceğimi bilmeden işe koyuldum. Her rast geldiğime o hafta evlenecek Hüsametdin Bey isminde bir doktor tanıyıp tanımadıklarını soruyordum. Aldığım cevaplar daima menfi çıkıyordu. Bazıları da bu Doktor Hüsametdin Bey hakkında biraz tafsilat istiyorlar, isminden başka bir şey bilmediğimi söyleyince sualimi manasız buluyorlardı. Hafta nihayetine iki gün vardı. Öğleüstü mektep arkadaşım Yüzbaşı Doktor Nihat'a rast geldim.

—Doktor, Hüsametdin Bey isminde tanıdığın bir doktor var mı?

—Var.

—Ama bu hafta evlenecek olsun!..

—Evet evlenecek.

—Deme doktor?

—Dur bakayım.. Erenköy'ünde biriyle.. Galiba Nemiye isminde bir kızla evleniyor.

—Aman doktor, bu Hüsametdin Bey nerede ise bana göster!

Eliyle yoldan geçenlerden birini işaret ederek:

—İşte!

Dedi. Ben tesadüfün bu derecesine şaşırılmışım. Hemen arkadaşşımdan ayrılarak Hüsametdin Bey'e yetiştim.

Kemal-i nezaketle:

—Beyefendi sizinle konuşmak istiyorum.

—Buyurunuz!

—Zatı aliniz Doktor Hüsamettin Beysiniz değil mi? Bir yanlışlık olmasın?

—Evet, evet! Doktor Hüsamettin. Emrâz-ı efrenciyye Mütéhassısı

—Affedersiniz efendim, zat-ı aliniz bu hafta evleniyor musunuz;?

Ciddi bir tavırla

—Evet!

—Necmiye Hanım isminde bir kızla evleniyorsunuz. Öyle mi efendim?

Haşin bir tarzda

—Evet, ne olacak?

—Affinızı rica ederim efendim, bendenizi mazur görünüz. Vicdanen ifasına mecbur olduğum bir vazife var.. Beni size karşı müşkül bir mevkide bırakıyor. Müsaade ediniz. Açıkça söyleyeceğim. Zat-ı alinizin izdivaç edeceğiniz bu Necmiye Hanım arkadaşlarımdan Muallim Necmi Bey’le senelerden beri sevişiyorlar. Bunu ispata hazırım. Şimdi arzu ettiğiniz tarzda hareket etmekte serbestsiniz.

Hüsamettin Bey fena bir his içinde bunalmıştı. Bana adeta muhakkarane bir tavırla..

—Bu söylediğiniz sözleri götüreceğim zatın yanında da tekrar eder misiniz? Diye sordu.

—Hay hay.. Kimin yanında isterseniz! Dedim. Hüsamettin Bey’le bu izdivaç işine delalet eden bir tüccar refikinin yanında gittik. Doktor mütehevvirdi arkadaşına oldukça ağır cümleler söyledi. Kendisinin böyle bir kızla evlenmesine delalet ettiği için teessüf etti. Cebindeki nişan yüzüğünü masaya fırlattı. Sonra bana döndü:

—Beyefendi, bana öğreteceğiniz başka faydalı malumatınız yoktur sanırım!?..

Bu hakarete içimde hissettiğim büyük bir sevinçle tahammül ederek.

—Affedersiniz efendim, vicdanen ifasına mecbur olduğum vazife bundan ibaretti.

Diye her ikisini selamlayıp sokağa fırladım. Doğru postaneye koştum. Necmettin’e müjdem verdim. Neşeme payan yoktu.

Üç gün sonra odamda gazeteleri karıştırarak Necmi'den alacağım cevabı düşünürken gözüme şu firka ilişti.

Akit

Erenköy'ünde müteveffa ** Bey'in kerimesi Necmiye Hanımefendi ile ettibayı marûfamızdan Emraz-ı Efrenciyye Mühassısı Doktor Hüsamettin Bey'in akitleri dünkü perşembe günü icra kılınmıştır. Tarafına saadet temenni ederiz.

Hayretimden dona kaldım... Aradan seneler geçtikten sonra tahkik ederek anladım ki mesele gayet basit bir surette hallolunmuştu. Hüsamettin Bey zevcesinin güzelliğini ve servetini takdir için günahını affetmiş, Necmiye Hanım da karşısında izdivaca amade, beğeneceği bir erkek hazır bulunca mazisini unutturmuştu. Ah, bu kadınlar! Hisleri ne kadar sathidir, vaatlerini ne çabuk unuturlar!

Fiske

(*Gülyüz*, 22 Haziran 1338 (1922), Sayı:60)

Taahhütlü Mektup

Hasibe Hanım kaşlarını çatarak sordu:

—Neye karar verdin Nihal?

—Hiçbir şeye anne?

—Fakat babanı sinirlendireceksin.. Sana bu sabaha kadar mutlaka cevap vermeni söylemişti.. Şimdi sorarsa ne diyeceksin?

Nihal kayıtsızca omuzlarını silktilti. Masanın üstünde duran resimli gazetelerden birinin sayfalarını çevirerek:

—Ne yapayım hiçbir şeye karar veremedim!

Dedi. Hasibe Hanım kızının bütün hareketlerini gözüyle takip ediyordu. Fena bir cevap almamak için sualini tekrar etmedi. Bir müddet sinirli bir halde sustu. Sonra Nihal'in yanına giderek kati bir sesle:

—Eğer o züppe ressamı düşünüyorsan ümidini kes!

Dedi. Nihal birdenbire parlayarak cevap verdi.

—Siz de o ahmak tüccardan vazgeçin!

—Nihal!...

—Ne yapayım, anne! Beni mecbur ediyorsunuz!

Oldukça şiddetli bir münakaşa başlamak üzereydi. Hizmetçi Nihal'in refikası Mücella Hanım'ın geldiğini haber verdi. Hasibe Hanım, kızına faydalı nasihatler verdikten sonra akşama kararını öğrenmek üzere odadan çıktı. Nihal için için pek üzülüyordu. Ressamı sevmekle beraber annesinin sözlerini de haklı buluyordu. Hakikatten bu genç çocuğun hiçbir mevkii yoktu. İstikbâlde ne olacağı da meçhuldü. Hâlbuki tüccar hiç de öyle değildi. Lastik yakalık takmasına, taşralı lehçesiyle konuşmasına rağmen serveti olan bir adamdı. Vakıa Nihal onu biraz fazla budala buluyor; ona âşık olmayı değil, onun tarafından seilmeyi bile pek gülünç telakki ediyordu ama...

Mücella Hanım odadan içeri girdi Nihal koşarak arkadaşının boynuna atıldı. Hıçkırıklı bir sesle geçirdiği buhranı anlattı. Mücella Hanım, hayatta pek tecrübeli bir kadın tavrıyla gülümseyerek sonuna kadar Nihal'i dinledi. Sonra ayağa kalktı. Nihal'in saçlarını okşayarak.

—Bu o kadar müşkül bir vaziyet değil, dedi.

—Nasıl müşkül değil, Mücella, söyle, ne yapayım? Bu ahmak tüccar için beş seneden beri sevdiğim genci terk etmek kolay mı?

Mücella şeytanca gülmeye başladı. Sonra Nihal'e daha çok sokularak

—Beni dinle, dedi, eğer izdivaçta aşk olabileceğini ümit ediyorsan aldanıyorsun. İzdivaç ile aşk su ile ateş gibidir bir arada bulunamaz. Hâlbuki sen gençsin. Şüphe yok ki sevmeye de ihtiyacın var. Bunun için de bir aşğın olmalı. Bu aşğın kocan olursa uzun müddet sevmeyeceğine emin ol. Ne demek istediğimi anladın mı?

—[Şaşırarak] Hayır. Biraz!

—Daha açık söyleyim: Ressam ile sevişmeli, tüccar ile evlenmelisin. Ressam da bir genç âşık için lazım olan evsaf var. Genç, yakışıklı, hassas, sanatkâr... Tüccar da iyi bir koca için aranan sıfatlar var: Biraz bön. İş adamı... Paralı. Geçkince.. Âşıklarımı istediğin kadar değiştirebilirsin. Fakat kocanın değişmesine lüzum yok. Dırıltısız yaşamak ve her istediğini yaptırmak için biraz ihtiyatlı ve zeki olmak kafi..

Haydi ressama bir mektup yaz. Bu fena haberin kederini izale edecek bir randevu ver. Git annene de tüccarla evleneceğini söyle. O da sevinsin. Biz de bir saat sonra Şadan'da seni bekliyoruz.

Mücella Nihal'i yanaklarından öperek odadan çıktı. Genç kız uzun uzun düşündükten sonra kalemi eline aldı ve ressam mektubunu yazdı. Hizmetçiyi çağırdı. Mektubu postaya vermesini söyleyerek odadan çıktı. Hasibe Hanım, telaş ediyor, yerinde duramıyordu. Nihal'in hareketini teccüs etmiş, bir mektup yazdığı<nı> kapının deliğinden gözetlemişti. Hiddetle içeri girdi.

—Kız küçük hanımın yazdığı mektubu ver! Dedi.

Hizmetçi korkarak mektubu uzattı. Hasibe Hanım zarfın üstünde ressamın ismini görür görmez kaşlarını çattı. Artık Nihal'in bu sırrını babasından saklamamaya karar veriyordu. «Ne kıyamet kopacaksa kopsun!» Diyordu. Dışarı çıkmak üzereyken bir fırtına gibi Nihal içeri girdi. Annesinin boynuna sarıldı.

—Tüccarla evlenmeye karar verdim anneciğim, beybabama söyle e mi?... Şadan'a gidiyorum.

Dedi. Hasibe Hanım'ın şefkatinden gözleri doldu. Kendi kendine: «Ne fena şeylerden şüphelendim. Zavallı Nihal ne masumdur!» diyordu.

Elindeki mektubun ressama yazılmış bir kat-ı alaka mektubu olduğundan asla şüphe etmediği için Nihal gider gitmez hizmetçiye:

—Al şu mektubu kız, çabuk postaneye bırak. Hem belki gitmez, postada kalır. Taahhütlü gönder dedi ve üst tarafı küçük hanımın bahşisi olsun diye eline bir lira sıkıştırdı.

Fiske

(*Gülyüz*, 29 Haziran 1338 (1922), Sayı:62)

Tavuğu Paralayan Sansar

Hüseyin Kamil Efendi o akşam da bir iki kişiyle atıştıktan sonra evine döndü. Kapıyı var kuvvetiyle çaldı. Bir saniye geçmeden sokakta homurdanmaya başladı.İçeri girerken:

—Uyuyor musun be?Açsana!..

Diye karısını tersledi. Geçen sene emniyet sandığından aldığı altmış lira için terhin ettiği evinin satılacağına dair ihbarname geldiği günden beri böyle huysuz, tersiz bir adam olmuştu sokakta hiç yoktan ötekiyle berikiyle atışıyor, evde karısının kalbini kırıyordu. Kadın sesini çıkarmadı. Fena bir cevap alacağını hissettiği için para meselesinin ne olduğunu sormadı.

—Yemek hazır mı? Getir de şuracıkta ziflenelim. Karşılıklı oturdular. Çiğnediği lokmaların boğazında dirildiği fark olunuyor, ikide birde başını sallayarak içinden bir şeyler mırıldanıyordu. Nihayet dayanamayarak söylemeye başladı.

—Bu kadar senedir memurum, yahu! Bunca eşim dostum var. Altmış lira bulamayım!.. Bu olur şey mi?

—Ey, zaman hali efendi! Kimsede para kalmadı ki.

—Olanda öyle var ki...

Gözüne mutfak kapısının dışındaki tavuk tüyleri ilişti...

—O ne?

—Hiç yemeğini ye de anlatırım!

—Bana küfrettirme! Söyle nedir, tavuğu mu kestir?

Kadın biraz yutkunduktan sonra cevap verdi.

—Hayır, bu sabah sansar boğmuş!

Hüseyin Kamil Efendi elinden kaşığı ve göğsünden havluyu fırlatarak ayağa kalktı.

—Ne sansar mı? Hem de çilli tavuğu ha... Biz de mutlak bir uğursuzluk var!..

Bahçede çilli tavuğun tüylerini karıştırdı. Düşündükçe hiddeti arttı. Şimdi bütün gayzı bu sansarda toplanıyordu.

—Vay melun, vay! Mahalledeki tavuğun içinden geldi de bizimkini seçti?.. Namusum hakkı için bu yezidi geberteceğim!..

Yatsıdan sonra da hiddeti geçmedi. Bahçeye bir iskemle atıp sansarı beklemeye karar verdi. Karısının sözüne kulak asılmıyordu, kadın en tatlı bir lisanla:

—Canım efendi, diyordu, sansar beklenir mi? Seni bahçede görürse gelir mi ki

öldüreceksin! Bir kapan bul da kuralım!...

Hüseyin Kamil Efendi hiddetinden deli gibi olmuştu. Kulağına laf girmiyor, itiraz olunmaya tahammül etmiyordu. Karısını tersleyerek yatmaya gönderdi.

Bahçede, mehtabın altında sigarası ağzında düşünüyordu. Saat ilerliyor, yavaşyavaş el ayak çekiliyor, etrafta ses kalmıyordu. İçi geçmek üzere iken bir gürültü oldu. Bir gölge komşunun mutfak damından duvarın üstüne atladı. Kuvvetli nefeslerle soluyarak kümese doğru ilerliyordu. Tam hizaya geldiği zaman Hüseyin Kamil Efendi avucuna aldığı iri bir taş parçasını fırlattı. Kafasından vurulan sansar bahçeye düşerek debelenmeye başladı. Koştı. Bütün hıncıyla kafasını çığneyerek sansarı öldürdü.

Sabahleyin karısına sansarın ölüsünü göstererek:

—Nasılmış, sansar beklenir miymiş? Şimdi de gelsin, tavukları boğsun. At şu pisi süprüntü tenekesine!

Dedi. Kadın:

—A, niçin atıyoruz efendi, sansar para eder. Hem şimdi çok kıymeti var, götürüp satmalı diye cevap verdi.

Hüseyin Kamil Efendi düşündü.

—Sahih be! Belki birkaç lira alırız. Ver şunu bir göstereyim!

—Sansarı kuyruğundan tutup sallaya sallaya gitti. Çarşıda bir kürkçü Ermeni müşteri çıktı.

—Ne istiyorsun efendi ona?

—Sen ne verirsin?

Ermeni sansarın tüylerini muayene ettikten sonra

—Kırk kâğıt vereyim.

Dedi. Hüseyin Kamil Efendi'nin gözleri fal taşı gibi açıldı. Kırk kâğıt mı? Acaba sahi mi söylüyor? Diye düşünüyor, hele candan kalbi çarpıyordu. Yüz liradan dem vurdu. Seksen kestiler.

O akşam Hüseyin Kamil Efendi birkaç tane atarak kafayı tütsüledi. Eve iki

saat geç geldi. Karısı merakla bekliyor, kocasının huysuzlaştığını bildiği için dışarıda birisiyle kavga edip bir belaya, uğramasından korkuyordu. Telaş ile kapıyı açtı.

Hüseyin Kamil Efendi karısına vakayı anlattı. Kadın en ziyade evin rehindenkurtulduğuna sevindi. Kocasını sarhoşturdu. Neşesinden kakkahayla gülüyor, zıplıyor:

—Yaşasın sansarlar! Kahrolsun tavuklar diye bağırıyordu.

Fiske

(*Güleryüz*, 20 Temmuz 1338(1922), Sayı:66)

İmtihan

Bu imtihan kelimesi kadar sevmediğim, hoşlanmadığım bir kelime yoktur. Ben bu kelimeyi her kimden işitsem, derhal midem bulanır, gözlerim kararır, âdeta kendimden geçerim. Henüz altı yaşımda var, yokum. Beni gelin gibi süslediler, bir arabaya bindirdiler, ilahilerle, âminlerle mektebe başlattılar. Mektepte yeni tanıştığım arkadaşlarla oyun, eğlence içinde seneyi tamamladık. Bir gün hocamız bu hafta imtihan olacaksınız, dedi. Bunu duyar duymaz içime bir korku çöktü. Yarım yamalak dersimi ezberledim. İmtihana girdim yüreğim de hallaç tokmağı gibi güm, güm atıyordu aksi şeytan hoca hiç bilmediğim sayfayı açmasın mı? İkındım, sıkındım. Bir türlü sökemedim. Hoca kızdı, çık dışarı! Dedi. Ben kıpkırmızı olmuşum. Dışarıda nöbet bekleyen arkadaşlar: İmtihanı verdin mi? Diye sordular.. Hiç cevap vermedim. O sene sınıfta kaldım, evde pederden, valideden işittiğim tekdir, azar, yüreğime işledi. Sokakta çocuklar bile benimle eğlenmeye başladılar. Ertesi sene imtihanı verdim. Son sınıfta da kıdemime hürmeten sınıfı geçirdiler. Hâsılı ben döne, çevrile, iptidaiyi bitirdim. Rüştüye gittim. Bir sene oldu, olmadı imtihan var, dediler. Ne imtihan mı? Eyvah, yine sinirlerim boşandı, gözlerim karardı, içime bir ezginlik çöktü. Yine imtihan ha... Bittim. Çalıştım, çabaladım, ne ise sondan ikinci olarak sınıfı geçtim. İkinci sene imtihan zamanı geldi. Yine o kâbus göründü. Artık gece rüyamda; gündüz hülyamda hep bu imtihan derdiyle uğraşıyordum. Korkudan ders çalışmaya bile halim kalmıyordu. Neşesiz, isteksiz, halsiz, mecalsiz imtihanlara girip çıkıyordum. Kâh ikmal, kâh ipka, kâh terfi... Rüştüye de bitirdim. Benim şahadetnamelerhadd-i nizameyi ucu ucuna dolduruyordu. Hani feda edecek tek numaram yok!

Haydi idadiye! Ne derssen iş gittikçe müşkülleşiyor, dersler artıyor, imtihan derdi büyüyordu! Ben ilâ-maşallah dört senelik idadiyi tam yedi senede bitirdim, çıktım. Çıktım ama gel bana sor. Peder, valide, muallimler nazarında, bu çocuk okuyamaz! Hükümünü giydim.

Mektepte sınıfın birincisi nasıl tanılır ise ben de öyle. O çeviklikte, çalışkanlıkta; ben ağırlıkta, tembellikte nam almıştık. Ah, o imtihan günleri ekseriya mayıs, haziran gibi senenin en latif, en cazip, en gezintili aylarına tesadüf ederdi. Herkes sazlarla, çalgılarla, Kâğıthane'ye, Göksu'ya, Çırpıcı, Veli Efendi taraflarına giderken, ben, bet beniz uçuk, fikr-i perişan, dünyaya küskün bir halde mektebe imtihan vermeye; o dar, tehlikeli; korkunç köprüden geçmeye giderdim. Dersler de büsbütün can sıkardı. Mesela (Menes) Mısır'ın ilk hükümdarı imiş. Kimin umurunda, bundan bana ne. Coğrafyada, dünyanın en yüksek dağları Himalaya, denizlerin derin yeri Bahr-i Muhît-i Kebir'in bilmem neresi imiş. Vız gelir bana. Hele hesap. Cepte metelik yok biz milyonluk taksimini, on para arttıramıyoruz, faiz-i mürekkep ve basitin desturunu belliyorduk. Bir kere hüsnühat dersinde Lam elifi düzgün yazamadım diye hocadan bir yumruk yedim hâlâ hatırımdan çıkmaz! Daha neler, neler. Hocalarım bana bunları öğreteceğine mesela bir şehremininin karşısına nasıl çıkılır, memuriyete kayırlamak için hangi taraftan sokulunur. Hâsılı şu dünyada ne suretle külah kapılır, diye ders verselerdi şimdiye kadar bir baltaya sap olmuşum.

Darülfünuna girdim. Yine imtihan. Aman ya Rabbi, ne bitmez, tükenmez imtihan, bu her sene yenir yutulur şey değil ki!. Ağır aksak orada da kat-i merâhil ettim. Güç hal yakayı kurtardım. Zavallı gençliğim hep bu imtihan derdiyle geçti. Oh, çok şükür artık imtihanlar bitti! Şimdiden sonra imtihansız, düşüncesiz, mesut bir halde yaşarım, diyordum. Memuriyete başvurdum, şehadetnameyi gösterdim. Onun ehemmiyeti yok imtihana tabi tutarız! Dediler. Vay canına hâlâ imtihan ha! Duvardan düştüm, babam dedi ki: Bu da manevi bir imtihandır. Hastalandım ziyarete gelen ahbablar:

—Bu fani dünyada nasıl olsa olur ama iş öbür dünyadaki imtihanı vermekte!

—Ne orada da mı var? Eyvah, şimdi hapı yuttuk. İşte azizim, o gün bu gün bu imtihan korkusuyla ölmek istemiyorum!

Müstensihi

Baha Kamil

(*Güteryüz*, 3 Temmuz 1338 (1922), Sayı:63)

Köşkün Kirası

Necmi Bey Erenköy’ündeki köşkünü pek ucuz kiraya verdi. Beş odası, iki salonu, bir hamamı ve iki yüz elli arşın bahçesi olan böyle kutu gibi zarif bir köşk o civarda her zaman için şimdikininki iki misli fiyatıyla müşteri bulurdu. Bazıları, Necmi Bey’in büyük bir kumar borcu yüzünden köşkünü terhin ettiğine hükmediyor, bazıları da köşkün işgal edileceğini haber aldığı için alelacele kiraya verdiğini zannediyorlardı. Hâlbuki mesele pek sade idi. Necmi Bey köşkünü bir yağ tüccarının karısı isticar etmişti. Güzel ve sihirli gözleri olan bu kadın delikanlıyı tatlı sesi, baygın gözleriyle şaşırtarak kontratı imza ettirivermişti. İşte hepsi bu kadar.. Ne kumar borcu, ne işgal tehlikesi mevzubahis değildi.

Her ay iptidasında Necmi Bey köşke gidiyor, kirayı bizzat bu güzel kadın bir zarf içinde boyunun ve göğsünün taravetini kapı aralığından temaşa ettirerek teslim ediyordu. Köşkün bedel-i icarına böyle bir temaşa vergisi de ilave edilince kira hakiki derecesini buluyordu. Necmi Bey kiracılarından memnundu.

Bir ay başında hanımefendi, işlerinin fena gittiğinden bahsederek gelecek aya kadar müsaade edilmesini rica etti. Kapının aralığını daha fazla açtı. Boynunu ve göğsünü daha fazla gösterdi.

Necmi Bey nezaketle bu talebi kabul etti. Köşkün kirasını alamadığı halde memnunen avdet etti.

Ertesi ay Necmi Bey köşke gittiği zaman hanımefendi alacaklarının tahsil edilemediğini söyledi. Kapının aralığını daha ziyade açtı ve bütün vücudunu temaşa ettirdi. Necmi Bey yine kemal-i nezaketle ve memnunen avdet etti. Üçüncü ay hanımefendi hemen nim-üryan bir surette meydana çıkıverdi. Bir ay daha müsaade edilmesini rica etti. Dördüncü ay da böyle geçti. Nihayet beşinci ay Necmi Bey’le

hanımefendiarasında küçük bir ihtilaf çıktı:

—Dört aydı değil mi efendim?

—Hayır, beş ay olacak galiba..

—Bana dört ay gibi geliyor!

—Beş ay zannedirim!

—O halde müsaade ediniz de kontrata bakalım. İçeri teşrif ediniz.

Necmi Bey şaşkın ve müteheyyiç içeri girdi. Genç kadın Necmi Bey'in nazarına tesadüf edince eliyle göğsünü kapayarak

—Ah, pek açık saçığım!.. Affedersiniz!.. Diye güldü. Bir kız gibi koşarak merdivenleri çıktı. Biraz sonra kontrat geldi. Necmi Bey kontratı almak isterken yanlışlıkla kadının bileğinden yakaladı. Ayakları yekdiğerine dolaştı.. Her ikisi kanepenin üstüne düştüler.....

İki saat sonra beş ay imza edilmişti. Necmi Bey pek memnun ve yorgun avdet etti. Şimdi Necmi Bey köşke her gittikçe bu güzel kadının kalbinin bir köşesinde işgal ettiği yere mahsuben kontratı imzalıyor, kiracılarından bahsedenerlere:

—Oo; pek memnunum! Köşkü bu yağ tüccarına pek ucuza verdim ama, karısı her ay borcunu şıkır şıkır ödüyor.

Diye müstecirleri methediyor!

Fiske

(*Güteryüz*, 6 Temmuz 1338 (1922), Sayı:64)

Şapka Tüyü

Yemekten sonra Harbiye Nezareti'nin yazıcılara tahsis edilmiş küçük odasında toplanmıştık. Hepimiz İhtiyat zabiti idik. Fakat içimizde en şerefli mevkiî Ressam Cevdet'in idi. Ressam da bizim gibi İhtiyat zabiti olduğu halde yazıcılık ediyor, talimden muaf tutuluyordu. Düşününüz bir kere ne imtiyaz! Oturduğumuz odada yalnız o ikamete mezundu. Biz hepimiz onun misafiri idik. Himayesi altında bulunuyor, onun nüfuzuna güvenerek birkaç saatimizi bu odada geçirmek saadetine nail oluyorduk. Şeklen asker olmuştuk, fakat ruhen hiçbirimiz asker değildi.

Zapturaptan kaçıyor, yekdiğerimizle aynı hak ve salahiyeti haiz adamlar gibi konuşabilmek için ressamın odasına can atıyorduk. Muazzam biri ini andıran bu taş koğuştta biz bir aslan pençesinden kaçıp kurtulmak isteyen farelere benziyorduk. Bir delik bularak birkaç saat hürriyetimizi teneffüs ediyorduk. Ressam nazik bir çocuktu. Her türlü bahse tahammül ederek dinler, kendisi çok az gevezelik ederdi. Bilhassa kadın bahislerinde ketum davranıyor, Don Juanlıklarını anlatanları dinlemekle iktifa ediyor idi. Bir gece ressam<a> dedim ki:

—Sen niçin maceralarını anlatmıyorsun?

—Benim yok ki!

Mümkün mü? Elbette bazı sergüzeştler geçirdin.

—Sizi alakadar etmez. Hem ben iyi anlatamam. [Bir dakika durdu] Ah, bana fena bir hadiseyi hatırlattınız.

—İyi ya, onu anlat.

—Bu bir kadın meselesinden ziyade bir para meselesi. Daha doğrusu beceriksizliğim yüzünden çektiğim bir azap. Anlatayım vaka Paris'te talebe bulunduğum zamana ait. Paris'te tahsilde bulunduğum sırada birkaç küçük maceradan sonra yüksek sınıfa mensup, güzel, asil bir madamla tanıştım. Ben pek sevilmış değilim, fakat bu defa nasılsa talihim iyi gitti. Kadın bana ciddi bir meyil gösteriyordu. Yekdiğerimize hürmetkârane hareket ediyorduk. Gençliğin neticesi olan zaruri bir tecrübesizlikle bu kadına karşı bir talebe gibi değil, serveti olan büyük bir adam gibi hareket ediyordum. Kendimi küçük düşürmemeye itina ediyordum. Aşkımızın en tatlı devresinde Balkan Harbi zuhur etti ve bir müddet sonra İstanbul'dan beklediğim para gecikti. Bir iki hafta kadından uzaklaşmaya mecbur oldum. Yabancı bir memlekette parasız kalmanın ne demek olduğunu bilir misiniz? Ne faciadır, ya Rabbi! Cebimde ancak birkaç sü kaldığı zaman arkadaşım Nedim imdadıma yetişti. Onun parası gelmişti. Hemen gidip parasını alacaktı. Bana da iki yüz frank ikraz edecekti. Gece saat dokuz buçukta Kafe Rovayyal'de buluşacaktık. O gün akşama kadar sırtüstü odamda yattıktan sonra aç karnına giyindim. Ve dokuz buçukta KafeRovayyal'e gittim. İçerisi sisli ve kalabalıktı. Benim gözlerimde zaf-ı basar vardı. Masaları arıyordum, bir şapka tütünün biraz ileride bana doğru eğilerek sallandığını fark ettim. Bir adım ilerleyerek dikkatli baktığım zaman beni çağırın

kadının tam kendisi olduğunu gördüm.

—Mühim bir işiniz mi var?

—Hayır, bir arkadaşımın buluşacaktık.

—O halde biraz oturabilirsin. Seni çok zamandır görmedim.

Mecburen oturdum. Bir dakika sonra garson geldi, ne istediğimi sordu. İçimde ilk şüphe ve azap başladı.

İhtiyaten en ucuz olan şeyi ismarladım. Mamafih cebimdeki para kadarını da tediye kâfi değildi. Ya Nedim gelmezse diye düşünüyordum, titriyordum. O geçirdiğim buhranın farkında değildi. Neşeyle mütemadiyen söylüyordu. Benim gözüm kulağım ve gönlüm kapıya müteveccih idi.

—Dalgınsın?

—Hayır dinliyorum.

Yavaş yavaş şüphem hakikat oluyor, içimdeki azap büyüyordu. Nedim'in gelmeyeceği anlaşılıyordu. Bununla beraber bir belki ile avunmaya çalışıyordum. Belki şimdi koşarak içeri giriverir de....

Nihayet Nedim'in gelmesi için hiçbir ümit kalmayacak derecede vakit gecikti. Budala gibi olmuştum, ne söylediğini duymuyordum. Evet, hayır diye kısa cevaplar veriyordum. Geçirdiğim buhranın farkına vardı.

—Sen muzdaripsin nen var?

Diye sordu.

—Bir şeyim yok biraz başım ağrıyor da.

—Kalkalım.

—Peki.

Diye yerimde mihlanmış kaldım. Halime taaccüp ediyordu. Biraz sonra

—Çok geç oldu. Kalksak artık!

Diye tekrar etti.

—Peki! Dedim yine yerimden kımıldanmadım.

—Arkadaşın gelmez değil mi?

—Hayır!.

Gözlerimin içine baktı. Sonra masanın altından elimi yakaladı. Ben içimden:

—Oh, sırasını buldu!

Diyordum. Mevkiimi fark etmişti. Avcuma madeni bir şeyin dokunduğunu hissettim. Almamak için parmaklarımı sıktım.

—Al, al! Rica ederim çocuk olma!

Çaresiz!.. Kabul ettim. Verdiği altını bozdurarak kahveden çıktık. O, çok neşeli, idi, ben fena bir sarhoşluğun içinde yüzüyordum. Bana pek tuhaf ve samimi bir tarzda:

Ah, pek çocuksun yavrum! Diyordu, ben senin paran olduğunu biliyorum. Fakat ne olsa bir talebesin. Bir an için paran olmayabilir. Bunda bu kadar sıkılacak ne var.

Beraber yemek yedik. Ve beraber yattık. O gece hayatımın geçirdiğim en tatlı, en samimi dakikalarımı yaşadım. Nedim'in gelmediğine gizlice memnun olmakla beraber geçirdiğim buhran o kadar şiddetliydi ki böyle bir mükâfat mukabili bile olsa bir daha bu maceranın tekerrürünü isteyemiyorum.

Fiske

(*Gülyüz*, 10 Temmuz 1338 (1922), Sayı:65)

Elli Dirhem Sıtkı

Elli Dirhem Sıtkı! Elli Dirhem lakabı cüssesinden kinaye. Ufacık, tefecik, kavruk, esrardan, külden, suiistimalin her türlüünden yanmış, cılız bir külhanbeyi. İfa-yı vazife halinde memurin-i belediyeye itâle-i lisanda bulunmuş, bir zabı-varakasıyla maan beraber (raporda bu tabir aynen mevcuttur) ceza-i sulh hâkiminin huzuruna dayamışlar. Hâkim, çatık bir çehre ile isticap ediyor:

—Adın ne?

—Elli Dirhem!

—Nasıl Elli Dirhem!

—Basbayağı Elli Dirhem! Yedi mahalle beni böyle bilir.. Değiştiremem ya?..

—Asıl kendi adın yok mu?..

—Var! Sıtkı!

—Neye söylemiyorsun?

—Yüz bin tane Sıtkı var!.. Halbuki Elli Dirhem dedin mi?. Bütün takım alayına sor.. Bilirler.

—Sabıkan var mı?

—Neler soruyorsun abe beybaba?... Ahiret suali mi bu canına yandığım?! Hazır lafi açmışken cebimdeki mangırda da sor!. Tövbe ya Rabbim, sen bilirsin!

—Bana bak!. Burası mahkeme!.. Ne sorarsam ona cevap ver.. Başından büyük lakırdı etme, cezanı teşdit ederim.

—Sor be babacığım!... Biz de kimseye sövmedik a?..

—Sen belediye memurlarına ifa-yı vazife halinde itâle-i lisan etmişsin. Tuttuğun serginin yarım metre tecavüzü varmış, kaldır geriye çek, demişler.. Sen de elfaz-ı nalâyıkınaistimal etmişsin. Ne diyeceksin?.

—Ben kimseyi istimâl etmedim, anladın mı?. (Sâmiinde handeler, hâkim de gülümser, Sıtkı kızar) Ne gülüyor bu avallar yahu!?. İstimâl ettiğimi bilen varsa gelsin de yüzüme söylesin. Bak hâkim efendi! Ben on senedir Karabaş'ta sergi tutarım, anladın mı?, Tekmil-i esnafa sor.. Daha kimseye, evelallah, ters laf etmedim. Dün kabzımalardan biraz mal aldım, anladın mı?.. Getirdim serginin önüne koydum.. Tam istif ediyordum, anladın mı?. Belediye kavvası geldi, dikildi.. Kaldırırısın, kaldırmazsın, maraza dediğin bundan çıkar.. Zaten biraz evvel öbür ölüsü kandillilere salatalıkları sokakta suladım diye on beş lira cereme veriydim anladın mı?. Can acısıyla kavvasa ne dediğimi bilmiyorum.

—Eşek demişsin..

—Dedimse ne çıkar.?

—Nasıl ne çıkar?

—Öyle ya?. Daire müdürüne söz temsili aslan deseydim kızarmıydı?

—(Boş bulunarak) Yoook!..

—Öyle ise bu, eşek dedim diye niye kızıyor?. O da hayvan, bu da hayvan!..

Asri

(*Güteryüz*, 27 Temmuz 1338 (1922), Sayı:67)

Kepazelik

Geçen yaz, bir akşamüstü bizim Cemil, beni Vedia ile Nimet’e takdim etmişti; bu gece, illa sandalla bir mehtap âlemi yapalım, diye ısrar ettiler, baş üstüne hanımefendiler, dedim; ayrılırken Cemil beni bir kenara çekti, ben ağabeyimin kavalını¹³¹ alırım, beyhude masraftan çıkmayız, dedi. Eh olur dedim, iskelede buluşmayı kararlaştırdık; ben gittim üç şişe şampanya aldım, tam saat dokuzda sandalla beraber Cemil on dakika sonra da hanımlar gözüktü. Bindik; tam kulübün önüne geldik, Cemil biraz dışarı çıkıp kulübe uğrayacağım dedi, onu çıkardık, beş on, on beş, yirmi dakika bekledik. Herif gelmez.. Ya Rabbi sen bilirsin, ben de kulübe çıktım, koydun ise bul... Çaresiz geriye döndüm, Cemil bir yere gitmiş olmalı dedim. Tekrar denize açıldık. Ayın on dördü çamların arasından iri, küflü bir bakır tepsi gibi göründü, mavi, altınlı suları küreklerle karıştırarak, yakamozlarla eğlenerek şişeleri boşaltıyorduk. Kâfir şampanya, şişede durduğu gibi midede durmaz, bize bin çılgınlık ilham etti. Şairliğin yanından bile geç<me>diğim halde!

Gece Leyla’yı ayın on dördü

Köyde çıplak yıkanırken gördü

Diye ezberden ne şiirler okudum. Nimet’in sesi, bilir misiniz harikuladedir, bize Traviyata’dan melodik parçalar, alaturkadan ne güzel şarkılar söyledi, sonra bilmem bahis nasıl oldu da soğuklara, kışlara döküldü, karlı gecelerin açık mor göklerinde yıldızların donmuş elmaslar gibi parladığını anlatırken birden bire:

—Rüştü Bey, ben fena halde üşüyorum, dedi.

—Eğer kabul buyurursanız hanımefendi dedim, size ceketimi takdim edeyim. Evvela istemedi. Sonra arkasına aldı, tekrar küreğe oturdum. Aradan on dakika geçti,

¹³¹ Kelime “kaval” olarak yazılmış ancak bu sözcük burada ilgisizdir. Metnin içeriği düşünüldüğünde bu sözcüğün “sandal” olması kuvvetle muhtemeldir.

geçmedi:

—Şimdi de ellerim üşüyor, dedi.

—Bir çaresi var hanımefendi, diye cevap verdim, müsaade buyurursanız küreğe Vedia Hanım geçsinler, ben yanınıza geleyim, elinizi cebime sokarsınız...

Bu garip tasvire iki kadın evvela kahkahalarla güldüler, o kadar orijinal gördüler ki.. Vedia kürek çekmeye geldi, ben dümene, Nimet'in yanına Vedia'nın ısıttığı yere oturdum. Dünyanın en tabi tavrıyla teklifimi tekrar ettim, elini cebime soktu. Mehtabın altında bütün bütün sararmış saçlarıyla, bakarak terden kollarına yapışmış Frenk gömleğimi tuttu.

—A... Rüştü Bey fakat sen pek terlisin, hasta olacaksınız vallahi... Dedi. İnce parmakları sert, adalı koluna gömülüyordu:

—Sizin için ölsem bile gam yemem, dedim. Güldü, dedi ki:

—Ne çabuk... Daha durunuz bakalım...

Başörtüsünün kenarlarından çıkan saçının bitmez tükenmez bükümlerinden birini dişlerimle çekerek cevap verdim:

—Aşk, şu karşınızdaki denizde eriyen ay gibidir, birinden on dördüne kadar on dört gün işler değil mi? Bir adam on dört dakikada değil, on dört saniyede bile âşık oluverir»

—Yirmi sekizine kadar da yavaş yavaş küçülür, artık otuzuna doğru hiç görünmez olur» değil mi? Dedi.

—Öteki ayın birinden itibaren de bir başka ay başlar dedim.

Buna hepimiz birden kahkahalarla güldük. Dudaklarım dudaklarımı ararken zavallı Vedia başını iskeleye doğru çevirdi. Deniz sandalın kenarlarına şapırtılarla hücum ediyor ve kısa, sinirli hamlelerle geri geri çekiliyor, tekrar ilerliyor, tekne çalkalanıyor, sırtkan ay hamlede kürekleri bırakan Vedia'ya gülüyor gülüyordu!..

—Vedia Hanımefendi bizi affederler... Dedim. Saate baktığım zaman, artık ay iri bir limon çiçeği gibi soluyordu:

—Sabaha iki saat var, isterseniz dönelim dedim...

—Olur... Dediler.

Hızlı hızlı iskeleye doğru gelirken uzaklardan bir ses:

—Neredesiniz be yahu!.. Diye bağırdı. Yaklaştık:

—Sen kim oluyorsun?.. Diye sordum

—Kim olacak ben imanım.. Sandalcı bendeniz... İki saatliğine tuttunuz, beyleri kodunsa bul... Sabah oluyor, yazın ayazında işin yoksa çivi kes...

—E çok söyleme, dedim... Fakat ben de şafak atmıştı. Cemil, sandalı ağabeyimin demişti, bu herif de neci oluyordu?.. Yanaştık:

—Sen Cemil Bey'in sandalcısı değil misin? Dedim.

Omuzlarımı bütün bütün düşürerek:

—Cemil Bey de kim oluyor?.. Kopuğun birisi, İsmail dedi, iki saatliğine ne vereyim? İki lira paşam dedim, sayenizde dört saat şunun şurasında çene attık. Uçlan bakalım dört papeli...

Eyvahlar olsun, ben cebimdeki parayı şampanyaya vermişim; Cemil'in ilahi gözü kör olsun, sandal onun diye üstüme fazla para da almamışım, hanımlar iskelede görünür görünmez dudaklarında bir tebessümle bizi dinliyorlardı; şunları başımdan savayım, ne olursa olsun herifle yalnız başla kozumuzu paylaşırız, dedim

—Hanımefendiler lütfen siz ilerleyiniz, ben şimdi gelirim, gelmesem bile şimdilik oruvar!.. Yavaş yavaş uzaklaşırken boğuk boğuk fısıldaştıklarımı işitiyordum. Hincımı heriften alayım dedim:

Baksan a omuzdaş, yaptığın çığlığın farkında mısın?..

—Estağfurullah beyim, dedi, oldukça pişkinlerdeniz.. Velakin bende takat kalmadı ferman senin beyzadem.. Şunun şurasında bu kadar ehemmiyetsiz bir para için hır çıkaracak değiliz ya.. Hani ya üç yüz doksan dokuz versen hiç bana gelmez..

Çaresiz:

—Yarın Nizam'da Rüştü Bey'in köşkü diye sorarsın, gel al paramı..

—Ne buyurdunuz?.. Uç baba torik.. Hiç bana bakma sap sokağa.. Nizam'da Rüştü Bey?.. Sarı Çizmeli Mehmet Ağa... Hiddet topuklarıma çıkıverdi, ceketimi

giyerek yürüdüm:

—Terbiyesizliğin lüzumu yok, karşıdakine iyi bak.

Önüme geçti:

—Ey ne olacak?.. Sökül paraları be...

—Terbiyeni takın rezil herif!.. Diye bağırdım; uzaktan bir ayak sesi geliyordu, inşallah bir polistir, derken kıranta bıyıklı, bol paçalı bir külhanbeyi yaklaştı; baştan ayağa kadar beni süzdü:

—Ne oluyor be keleş?. Diye sordu. Sandalcı cevap verdi:

—Na şu hırtı görüyor musun? Aldı karıları yanına sabaha kadar burada bana çivi kestirdi; şimdi de yarın gel de paranı vereyim, koskoca adanın içinde Rüştü Bey diye ara dur, Sarı Çizmeli Mehmet Ağa...

Sonradan gelen daha insafılı çıktı. Cebinden çakmağını çıkardı, afilli tavırlarla çaktı, yüzüme tutarak:

—Ben Beyefendiyi tanırım, maruftur, ulan enayi salatası ağzını tetik al eşşoğlu... Beyzadem bakmayın kusuruna bu keratanın.. Ulan bey vermezse yarın gel benden al..

—Aşk olsun azizim, dedim, daha olmazsa bu terbiyesiz herifi köşke kadar götürecektim

Değnekçi Kemal samimiyetle benimle bir toka etti; sonra bu kâfi gelmemiş gibi boynuma atıldı, Nimet'in bıraktığı yerden şap diye öptü...

—Eh Allah'a ısmarladık, dedim...

Arkamdan:

—Eyvallah beyim diye bağıştılar!..

29 Teşrinisani 1921

F. C.

(*Güleryüz*, 3Ağustos 1338 (1922), Sayı:68)

Gölge ve Hayal

Yolda rast geldiğim sinema meraklısı teklifsiz bir arkadaşım sordu:

—Nasıl?! Bunu hâlâ görmediniz mi?

—Gördüm!

—Nasıl buldunuz?

—Ben mi? Bilemiyorum. Şimdi pek müstacel işlerim var. bunu başka bir gün tahlil ederiz.. Arkadaşımla ayrıldık. Yolda kendi kendime gülmeye başladım. Bu sinema gecesi hemen gözümün önüne geldi. Fakat merak etmeyiniz: Herkesin malumu olan bu mevzudan bahsetmeyeceğim bu, o geceye ait, şimdi zihnimde canlanan küçük, sade bir hatıradan başka bir şey değildir.

Bir akşam, ecnebi dostlarımdan muhterem bir zatın Tarabya'daki apartmanına gitmiş idim. Arası hayli uzayan bir ziyaret olduğu kadar, uzakça bir semtten geldiğim için beni görünce refikasıyla beraber sevinerek:

—O! Âlâ oldu! Akşam yemeğimizde iki misafirimiz de var. Hepimiz sinemaya, Atlantid'e gideceğiz. Avdette misafirlerimizi Taksim'e bıraktıktan sonra, biz yine beraber, buraya, bize geliriz... Dediler. Bu kararı ben de pek iyi buldum. Yemekten sonra, Tarabya'dan Beyoğlu'na bir tenezzüh.. Sonra eğlenceli bir sinema... Yine otomobil ile, neşeli bir avdet... Hakikaten hoş! Yemek vaktine kadar neşeli musahabelerle vakit geçirdik, güldük, eğlendik...

Madam saate baktı:

—Muhterem dostlarım, dedi. Sinemaya gideceğimizi unutmayalım. Soframız hazırdır. Sonra vakit daralır, sıkışıp telaş etmeyelim...

Sofrada, yemeğe başlamadan evvel biraz votka içiyorduk. Pek tenevvü eden bahisler kızıştıkça vatkalar dolup dolup boşalıyor, madamın pek mültefitane ısrarları hepimizde bu latif bahislerin, kahkahalı şakaların, latifelerin devamını arttırıyordu...

Bir aralık biz o aydınlık sofranın etrafında lakırdılarla pek neşelenmiş, coşmuş, yemek salonunun süslü duvarında çaryek saatte bir öten bülbüllü kocaman saati, sigara dumanının vatkaya karışan haleleriyle örtülerek İsviçre'nin yüksek tepeleri kadar bizden uzaklaşmış, yukarıda kalmış idi...

Taam başlarken madam, votka ile dolu iki kadehten birini uzatarak:

—Şeref ve afiyetinize...

Dedi, ve kadehini kaldırdı. Kadeh büyükçe idi, ben bila-tereddüt:

—Kemal-i teşekkürle madam...

Demeye mecbur idim. Nitekim o büyük kadehin fazlalığına yan gözle bakmayı bile nezakete muvafik görmedim. Bir hayli konuşuldu, yemekler yenildi; sofradan kalktık. Fakat heyhat! Ayaklarım yere mihlanmış, kafam uyuşmuş, beynim kapaklı gramofon makinesine dönmüş idi! İçinde çalınan hayali bir valsle zemin ve asuman hem-ahenk idi... Masa, iskemlelere gülüyor; sürahiler, bardakları dansa davet ediyor, çatalar, kaşıklarla kol kola raks ediyorlardı!!. İki otomobil gece تنها caddelerden rüzgâr gibi esip geçiyordu...

Aman ya Rabbi... O ne gidiş idi! Biraz serin, biraz temiz hava dedim ama o sürat içinde hava almak şöyle dursun, ağza buruna çarpan havadan, inkıta teneffüsle boğulmak işten bile değil! Sigaranın ateşleri, havada uçuşan ateş böcekleri gibi dağılıp perendeler atıyordu... Göz kapaklarıma asılan iki çeki taşının ağırlığı bana dünyaları göstermiyordu. Sinemaya gittiğimi biliyorum, ama nasıl gidiyoruz, neredeyiz? Nerelerden geçiyoruz? Bunu tayin edecek göz, bende yok idi! Kâh tekerleklerin denizle öpüşür gibi tehlikeli cilvelerini görüyor, kâh derin ve karanlık bir yolun hemen müntehasına süratle akıp giderken kendimi kuyunun ağzından aşağıya bırakılan bir taş zannediyordum... Sanki caddeler kumaş, otomobili de ayaklı bir dikiş makinesinin iğnesi idi! Sinemaya girdiğimiz zaman kafamda kazanlar kaynıyor, müthiş bir uyku göz kapaklarımı birbirine kilitliyordu. Olanca kudretimi topladım. Bu halimi beşâşetle idare ederek tadile uğraştım. İki locayı işgal ettik. Fakat ben, nazikâne bir kurnazlıkla güya misafirlerle sıkışmamak için mösyönün yalnız biraderzadesini locaya alarak sinemanın nihayetine doğru bu halimi geçirinceye kadar diğer locayı onlara bıraktım...

Mösyönün biraderzadesiyle bizim locada yalnız kalınca votkanın bana bu akşamki oyununu biraz hikâyeye ettim. Gülüştük. Fakat o ağır uyku yakamı bırakmıyordu! Tepemden geçme cisim bir temel çivisi sanki beni oturduğum yere mihlamış idi... Kalabalığın uğultusu, yeni gelenlerin esvap hışıltıları bana ninni gibi geliyordu ortalık apaydınlık... Benim gözlerimde yarı açık pencere kafesleri gibi

mahmur-ı hâb... Bu esnada uğultu kesildi. Kesif bir zulmet içinde, titrek şekillerle Atlantid başladı.

Ah o karanlık, ah o muazzib karanlık! Herkesin gözleri perdede,.. Benimkiler, bu âlem-i hestîye çoktan veda etmişlerdi!..

İskemlede tıpkı bir manken gibi oturuyordum. Ara sıra vücudumun hafif inhinasıyla beraber hemen düzeliyor, fakat gözlerim tekrar kapanıyordu.

Tenha bir oda... Rahat bir yatak... Mışıl mışıl bir uyku... İşte benim gözümde tüten şeyler bunlar! Ah! Bu üç saadete nail olmak için daha ne uzun saatler, bahusus yollar vardı! Taksim nerede, Tarabya nerede?!

Bunları gözlerim kapalı düşünürken... ken... yine dalmışım. Zaten gözlerim alışmış idi; karanlıkla beraber kapanıyor, aydınlıkla beraber açılıyordu..

Benim gözlerimin de sinemanın elektrik povarlarından farkı yok idi: Bir pil de benden geçmiş gibi, yukarıdan aydınlığı idare edenin eli butona bastıkça bütün povarlarla birlikte açılıp kapanıyorduk!

Bir aralık bilmem... Kaçınıcı dalışların birinde idi; yanımdaki zat gülerek hafifçe bana dokundu galiba biraz horlamışım! Önden bir iki kişi, geriye doğru bakınmışlar... Hiç yaptığım şey değil ama..., Nasıl ise olmuş! Fakat düşündüm: İş horultuya binmiş idi; felaket! Derlendim, toplandım, bir iki öksürük ile kendime geldim, yahut gelir gibi göründüm... Hayır, bütün bu tedbirler beyhude idi! Mümkün değil! Gözlerim yine kapandı... Herkes seyrettiği oyunla gülüyor, eğleniyor, ben de kendi kendime rüya görüyordum...

Oyun mahallinin münevver perdesindeki hayaletleri seçmek ne mümkün... Şair ne güzel söylemiş:

«Dönmekte bütün gördüğüm eşya

Tefrik edemem nuru dumandan»

İşte ben de öyle idim...

Aradan ne kadar zaman geçmiş bilmiyorum, azim bir patırtı ile gözlerimi açtım, bu patırtının bana münasebeti olmak ihtimaliyle bir lahza şaşladım. Hayır herkes ayağa kalkmış, paltolarını giyiyorlardı: Oyun bitmiş idi...

Yolda muhterem dostlarımın oyun hakkındaki sözlerine ben, pot kırmamak için iştirak edemiyordum şayet, ara sıra bana teveccüh eden sualler olursa:

—Evet... Hakikaten.. Hele o nokta pek hoş idi! Gibi cevaplarla, görenlere de görmeyenlere de muvafık sözler sarf ediyordum!

Fakat aksi olacak ya bir türlü oyununu lakırdısı bitmiyordu ki!...

Bazı suallerin cevaplarını idare etmekten aciz kaldığım dakikalar da oluyordu. Mesela oyunun bilmem hangi kısmında, bilmem kim gelirken, öteki neden öyle olmuş? O nokta pek anlayışlamamış arada ne olmuş?

İşte bunun cevabı benim harcım değil idi! Ben yalnız paltomun yakalarını kaldırarak ellerimle tutuyor, müthiş bir rüzgar deryasında yüzüyordum.. Beni bir an evvel yatağa kavuşturacak olan otomobile şimdi avdette minnettar idim...

Yine o karanlık caddeleri, yaydan çıkmış ok gibi geçip menzil-i maksuda yaklaşıyorduk... Apartmana gelip de, vedadan sonra yalnız odama, ve daha sonra da yatağıma girip başımı yastığa koyduğum zaman, kapalı gözlerimin önünde, denizlerin, otomobillerin, yoların, hele o yollar da çenesi çan çanlı kırmızı tramvayların sinemaların, kalabalıkların hatıraları yavaş yavaş siliniyordu....

Hele... Atlantid! Bu zavallı isimle onun etrafındaki bahisler, bana o dakikada, küre-i arzın meçhul sularında yeni keşfolunmuş bir ada kadar uzak, dumanlı; Hint masalları kadar müphem ve karanlık geliyordu!!...

İzzet Ziya

(*Gülyüz*, 17 Ağustos 1338 (1922), Sayı:70)

Vazifeperverlik

Sıcak bir yaz günü idi. Üç beş komşu şadırvanlı kahvenin serin çınar gölgeleri altına hasır serdirmiş, nargile içerek sohbet ediyorduk. Bir köşede sırtını bir kahve iskemlesine yaslamış, hiç lakırdıya karışmadan gazetesini okuyan mahalle muhtarı Raşit Efendi'nin «Fesuphanallah» gibi hayret nidaları çıkardığını işittik. Aramızdan biri «Hayır ola Raşit Efendi, gazetede mucip-i hayret bir havadis mi var» dedi.

Muhtar cevap verdi:

—Çok şayan-ı hayret bir şey... Cihangir’de bir polis memuru dün gece devriye geziyormuş. İki kişinin usulca bir bahçe duvarından atladıklarını görmüş. Peşlerini bırakmamış. Nihayet herifleri evin mutfağında yakalamaya muvaffak olmuş. Temiz bir dayak çektikten sonra ikisini de birden karakola götürmüş.

—Peki ama bunda şayan-ı hayret bir şey yok dedik.

Muhtar Efendi: Kerem edin bitireyim. Dedi.

Bu iki hırsızdan biri polisin oğlu, öteki de eniştesi imiş.... Bu ne fazilet... Bu ne vazifeperverlik..... Ben bu yaşa geldim, bu kadar müstakimane vazifesini yapan bir memur görmedim... Cevat Bey isminde bir mutasarrıf mazûlü: Ben gördüm dedi, hem bundan âlâsını.... Anlatayım da dinleyin.. Üç yüz yirmi senesinde Konya kazalarından birinde kaymakam idim. Burası sevimli sakin bir yerdi. Ahalisi kuzu gibi ve tabi<i>, işlerinde güçlerinde namuslu adamlardı. Sade bir kusurları vardı. İşrete biraz ziyademeyl gösteriyordu, mamafih serkomiser olan zat gayur bir adamdı. Onun himmet ve ga<y>reti sayesinde hemen bir hadise çıkmıyordu. Bir gün bu adamcağız fecien vefat ediverdi.

Yerine bir münasibin tayini için mutasarrıfa yazdım. Cevaba bir zaman idare-i maslahat etmemi, mevcut polisler arasında birisini komiser vekili yapmamı bildirdi.

Memuru tanı mıyordum. Rûfekâ-yı mesaimden bazılarının reyini sordum. Bana Hasip Efendi isminde Giritli bir polis tavsiye ettiler. «Hasip Efendi biraz işrete münhemiktir, fakat idareli bir adamdır.» dediler. Adamcağızı çağırarak serkomiser vekâletini teklif ettim. Hatta bir faaliyet gösterirse asaleten tayini için de çalışacağımı söyledim.

Hasip Efendi’nin bu tekliften memnun kalacağını tahmin ediyordum. Fakat hayret! Polis memuru kaşlarını çattı. Derin derin düşündü:

«Efendim fakire müsaade edin.... Bir başka arkadaşı intihap buyurun» dedi.

Birden bire içimde büyük bir merak uyandı. Hasip Efendi’nin niçin bu vazifeyi kabul etmek istemediğini behemehâl öğrenmek istedim. Fakat bütün ısrarlarıma rağmen bana yalnız şu kadarcık bir şey söyledi:

«Arkadaşlar fena çocuklar değildir, aralarında haşarıca olanları yok değil, ama evelallah bu fakir onları yola getirir, hüsn-i idare ederim. Gel gelelim bunların

içinde bir edepsiz var ki onunla başa çıkacağımı hiç ümit edemiyorum. Sırasını buldukça işret eder, bazı yalandan hasta olur, vazifesine gelmez, sonra birkaç kere de meyhanecilerden beş on kuruş aldı.. Vakıa o kadar ehemmiyetli bir şey değil; ama ne de olsa bir rüşvet sayılır, hülasa bizim mesleğe yakışmaz birçok halleri var.» Hasip Efendi'nin bu sözleri hoşuma gitti:

«Sebebu bu ise kolay Hasip Efendi.. Sen ona iyi bir tembih verirsin.. Dinlerse ne âlâ..., Olmazsa kolundan tuttuğumuz gibi atıveririz» dedim. Bu teminat Hasip Efendi'yi büsbütün heyecanlandırdı:

«Yok, yok Kaymakam Bey.... Kimsenin yüzümden sokakta kalmasını istemem. Çünkü o adam aynı zamanda üç çocuk babasıdır.» dedi

—Kim bu adam Hasip Efendi, diye sordum. Polis gözlerini indirdi:

—Onu söylemek vazifem haricinde Kaymakam Bey, dedi.

Ben anut bir adamım akla koyduğum şeyi behemehâl yapmak istedim. Binaenaleyh talebimde ısrar ettim. Hasip Efendi'ye serkomiser vekâletini hemen hemen zorla kabul ettirdim. Adamcağız yanımdan çıkarken tekrar o arkadaşı mevzubahis etti: «Komiser muavini Saffet'le ben ona şimdi güzel bir divan veririm edebince, namusunla vazifeni yapacaksan yap yoksa alimallah seni azlettiririm ha...

Biraz da kendin düşün.... Hem sakın beni aldatmaya kalkayım deme..... İşrete, rüşvete, tembelliğe tövbe ettiririm.»

Hasip Efendi yanımdan çıkarken kahkahalarla gülüyordum. Bu ısrar pek tuhafıma gitmişti. Ne ise uzatmayım efendim, aradan birkaç hafta geçti. Hasip Efendi ateş gibi bir adam çıktı. Hizmetinden idaresinden çok memnundum bir gün o fena ahlaklı arkadaşımı hatırladım.

«Nasıl senin arkadaş Hasip Efendi inşallah biraz yola getirdin» dedim.

Hasip Efendi evvela «Eh, bir dereceye kadar» diye sözü kapatmak istedi. Fakat sonra açıldı, taştı:

«Ah Kaymakam Bey ben bu adamla uğraşamayacağım... Yine ara sıra münasebetsizlikler ediyor.

Geçen gün bağırdım, çağırdım, yüzüne tükürdüm. Bir zaman uslanır gibi

oluyor, sonra yeniden azıyor.»

—Arkadaşlarından şikâyet edenler var mı? Diye sordum nefretle başını sallayarak:

—Ah ne sinsidir, ne uyur yılandır o.... Karda gezer de izini belli etmez..... Yalnız ben bilirim onun ne mal olduğunu..... Ne yapalım tahammül edemezsem bir şey yazarım, artık icabına bakarsınız.

Üç gün sonra bir sabah Hasip Efendi'den aynen şu tezkereyi aldım:

«Maiyyet-iâcizanemdeki künyesi bâlâdamuharr<ir> (4) numaralı polis memuru mükerreren vuku bulan ihtarlarım rağmen dün gece vazife başında bir mutat işret etmiş, ve fazla olarak geç vakte kadar dükkânını açık bırakmış olan Meyhaneci Nikoli'nin bu hareketine birkaç para mukabilinde iğmâz-ı ayn etmiş olduğundan hizmetine hitam verilmesi bâbında....

İmza:

Serkomiser Muavini

Hasip

Tezkerenin üstündeki künyeyi okuyamamıştım. Kâğıdı tesadüfen odamda bulunan başkâtime uzattım. Kurnaz bir yerli olan ihtiyar kâtip bir kahkaha saldırdı:

Hasip bin Mehmet, Kaymakam Bey, dedi.

—Nasıl polis kadromuzda bir Hasip daha mı var?

—Hayır.... Kendisi.... Vekâleten komiser olduğu halde asaleten polis değil mi ya?

O vakit ben de kahkahayı kopardım. Zavallı Hasip Efendi serkomiser vekâletini istikamet dairesinde ifa etmek istemiş, kendi kendisini polislikten azletmiş idi.

Hayrettin Rüştü

(*Güleryüz*, 24 Ağustos 1338 (1922), Sayı:71)

Vapur Gişesi Önünde

Muharriri: Hayrettin Rüştü

O akşam Boğaziçi vapurları gişesinin önü mahşere dönmüştü, birkaç kere

kalabalığın arasına karışmaya gayret ettim. Bir defasında hayli ilerlemekte muvaffak oldum. Fakat kuvvetli bir akıntı görünmez bir dalgaya benzeyen garip bir kuvvet her defasında beni dışarı attı. O vakit naçar bir köşeye çekilerek uzaktan gürültüyü seyretmeye başladım.

—Beybaba merdivenden fiçı yuvarlıyorlar, altında kalırsan mortoyu çektiğin resmidir ha,

Bu sözleri bana fesinin kenarına lale takmış, kırmızı mintanlı bir delikanlı söylemişti. Şok-ı tabii ile kendimi sakındım. Telaşla etrafıma baktım. Köprüünün merdiveninden hakikaten bir fiçı gibi yuvarlak, fazla olarak koluna da davul gibi bir bohça geçirmiş, bir kocakarı iniyordu. Tas gibi tekerlek çehresi tere batmış, uzun burnu horoz ibiği gibi kızarmıştı. Büyük hanım gişe önündeki kalabalığı görür görmez bağırmaya başladı

Bu ne kalabalık ayol... Bu vapur kaptanları Allahtan korkmuyorlar mı böyle ümmet-i Muhammed'i ezdirmeye... Ben şimdi nasıl alacağım bu bileti...Eyvahlar olsun akşamlar da oluyor.... Kaldık kalanlarla.. Oğlum parayı çıkarken versem olmaz mı? Büyük hanım bu suali biraz önce bana hitap eden delikanlıya sormuştu. Külhanbeyine alay lazımdı: — Karışmam içeride beş mislini alıyorlar ha... Sen sokuluver canım... Bir parça açılıversinler... Sen kadın kişisin... Dedi. Büyük hanım birbirini itip kakan ahaliye yalvarmaya başladı: Evlatlar Allah rızası için bir parça durun da geçeyim... Ben ananız yerinde kadını ayol... Günahdır itmeyin.. vallahi ölür mölür de üstünüze kalırım ha,.. Kapı kapı sürürler sizi: Büyük hanım bu yalvarmalara aldırman olmadığımı görerek meysûne sustu, kalabalıklar içinden fessiz sarı kafası görünen bir çocuk düdüğü gibi ince bir sesle haykırdı:

—Büyük hanım ver parayı bilet alayım..

Büyük hanım dualarla kesesini açmaya başladı.

—Parmak kadar çocuk ama vallahi koca heriflerden merhametli.. Hay Allah işini rast getirsin oğlan...

Külhanbeyi yine seslendi:

—Büyük hanım... Parayı vereyim deme.. Yumurcak seni anaförleyecek.

Büyük hanım döndü:

—Ne dedin oğlum. Ne dedin... O yankesici mi o... Bak hıncır piçe... Külhanbeyi yine teşvik etti.

—Büyük hanım sen sokulmaya bak... Sen kadınsın... Seni öyle pek sıkıştırılmazlar kocakarıya yeniden bir gayret gelmişti. Etrafına bakındı. Kılık kıyafet itibarıyla en çok beni itimata layık görmüş olacak ki bohçasını bana emanet etti:

—Aman efendi birader... Sakın çalan olmasın ha.. Ben «billah» deyip gireceğim. Kocakarı hakikaten ümit edilmez bir gayret-i şiddetle hücum eylemişti. Kollarıyla kalabalığı yarıyor, yumurta yumurtlayan bir yer kümes bir tavuk kadar ağız gürültüsü yapıyordu. Nihayet bu dalgalı kalabalık içinde bir gedik açtı. Artık gişeye yaklaşmıştı.. Önünde birçok biletler alan bir ihtiyar Yahudi ile kavgaya başladı ayol bu kaç bilet böyle.. Köpek sürüsü gibi ne çok çoluk çocuğun var senin... A doslar para da bozdurmaya kalktı. Tevekkeli ümmet-i Muhammed ezim ezim, eziliyor.

İhtiyar Yahudi'nin çatlak bir sesle:

—Hanım sus aklımı karıştırdın, hesabımı şaşırıttın, diye bağırdığını işittik. Bu kocakarı nihayet gişenin önüne varmıştı.

—Kaç para oğlum... Güverte kaç kuruş...

Biletçi — Nereye hanım söylesene.. Diye bağırdı.

Büyük hanım birdenbire şaşırılmıştı:

—Şey canım... Şeye... Ey aklımdan kaçırverdi... Benim gelinin oturduğu iskele neresi... Boğaziçi'nde işte...

Biletçi —Canım çabuk ol!.. Bu kadar kişi bekliyor...

Kocakarı —Aman ya Rabbim sen bilirsin... Dilimin ucundadır söyleyemiyorum... Zaten kafamda yarım akıl var... Onu da bu kalabalık darmadağınık etti.

Uzun boylu bir Arnavut —Çattık belaya, diye acı acı bağırdı. Kocakarıyı iyiden iyiye itip kakmaya başlamışlardı.

—Ayol Allah rızası için benim gelinin mahallesini söyleyiverin canım...

Alaycının birisi —Yahudi ise Kuzguncuk'tur.

Büyük hanım —Yahudi sensin... Edepsizin zoruna bak... Niye Yahudi olsun... Babası onun Lala Hatip'tir... Hem öyle Müselman adamdır ki gece gündüz başını secdeden kaldırmaz... Birkaç ağızdan birden: «Ya söyle... Ya defol» cadı diye bağrıştılar.

Büyük hanım öyle sıkıntı ile memura çattı:

Haram olsun size bu devletin parası... Ayol hangi iskeleye gideceğimi sen söyleyiver... Dilin mi kopar...

Arkadan uzun bıyıklı, aksi çehreli tulumbacı kıyafetli bir adam, korkunç bir sesle bağırdı: —Yakalayın kolundan... Def edin şu geçmişi kandilliyi...

Büyük hanım bir sayha-i zafer kopardı: —Hay ağzını öpeyim oğlum... Geldi aklıma geldi... Kandilli İskelesi'ne çıkacağım...

Hayrettin Rüştü

(*Güleryüz*, 31 Ağustos 1338 (1922), Sayı:72)

Bir Hizmetçinin Maceraları

Küçük Bey

İlk hizmetçiliğim Tüccar Fuat Bey'in Erenköy'ündeki köşkünde idi. Bugün beş sene oluyor. O zaman Harb-i Umumi'nin en karışık zamanı olduğundan harp zenginlerinden maadasının evinde yiyecek lokma, giyecek hırka bulunmuyordu. Babam öldükten sonra beni, ailemin zaruretine mebni, bu köşke getirdiler. O zaman yaşım on altı, vücudum ufak tefek, hülasa henüz iş hususunda ham olduğundan<olduğumdan> orta hizmeti göremeyeceğimi anlayan ev halkı beni küçük hanımla küçük beyin oda hizmetine tayin ettiler. Küçük bey bıyıkları henüz terlemiş, güzel sevimli bir gençti. Her gün babasının yazıhanesine iner, beraber çalışır, akşamları geç vakit dönerdi. Doğrusu ben köşkten, köşktekiler benden memnunduk, öyle «Pervin, aşağı in! Pervin yukarı çık!» diye emretmiyorlardı, ben de onların şikâyetini mucip bir harekette bulunmuyordum.

Bir gün cuma idi, vakit ağustos nihayeti olduğu için öğleden sonra ev halkı tatlı bir gündüz uykusuna yatmışlardı. Köşkün içinde hafif bir boya kokusu vardı. Zira daha dün iki amele bütün binayı baştan başa boyamışlar, temizlemişlerdi. Biz de

o gün öğleye kadar evdeki intizamsızlığı düzeltmeye çalışmış, yorulmuştuk. Ben biraz dinlenmek için odama çıkmak istedim. Şöyle bir uzanayım dedim. Yatağıma girer girmez yakından gelen boya kokusu beni rahatsız etmeye başladı. Anladım, bir gün evvel sıvacılar en üst katı da boyadıktan sonra kireçli suları sofaya bırakmışlar, gitmişlerdi. Kendi kendime:

—Şunları alt kata indireyim! Dedim.

Odanın kapısını açınca Selahattin Bey'in –küçük beyin ismi bu idimerdivenlerden çıktığını gördüm. Halim açık saçık olduğu için «A! A!» diyerek çekildim. Ben bu hareketim üzerine Selahattin'in döneceğini, gideceğini zannederken benim kapımı açıp içeriye girmesin mi? Aklım başımdan gitti. Yatağımın çarşafına sarıldım. Hâlbuki o bana büsbütün yaklaşarak kollarımdan tuttu, kendisine doğru çekti:

—Ne yapıyorsunuz Selahattin Bey? Ya görürlerse... Diye hafifçe haykırdım, o:

—Kim görecek? Herkes uyuyor... Diyerek beni yanaklarımdan öptü, vücudumda bir gevşeme hissediyordum, nihayet Selahattin'in dudakları dudaklarıma değince kendimden geçtim.

Birden bire merdivenden işittiğimiz bir ayak sesi ile aklımız başımıza geldi. Ben ne yapacağımı şaşırırken Selahattin derhal sofaya fırladı ve etrafına baktıktan sonra eline geçen bir kocaman fırçayı boya tenekesine daldırdı, duvarları boyamaya başladı. Merdivenden çıkan büyük hanımdı, Selahattin'i bu halde görür görmez son basamakta durdu. Ben kapının aralığından onları seyrediyor, bir taraftan da acele acele giyinmeye çalışıyordum. Selahattin yorgun argın, nefes nefese, ter içinde, duvarları boydan boya fırçalıyordu. Büyük hanım:

—Selahattin, bu halin ne? Boyacılığa mı başladın? Diye seslendi.

Selahattin Bey, o şaşkınlık içinde, ne söylediğini bilmeyerek:

—Hayır, anne, dünkü işçiler üst katı unutmuşlar da... Badana yapıyordum!
Dedi...

Pervin

(*Gülyüz*, 7 Eylül 1338 (1922), Sayı:73)

Bir Hizmetçinin Maceraları

Büyük Bey

Köşkte küçük beyle iki aydan beri tatlı tatlı zamanlar geçiriyorduk. Hatta geceleri yatağıma gelmek için odasını bile en üst kata, benim odamın yanına taşıtmıştı. Selahattin Bey o kadar güzeldi ki adeta tutunca içime sokmak istiyordum. Fakat bu tehlikeliydi: Bir insan sevdiğine karşı, kız iken fazla zayıf olmamalı. Teyzemin dediği gibi bunda netice iyi çıkmaz. Sanki aşağıda çok gürültü oluyormuş gibi تنها bir yer arayan küçük bey her gece kitap yerine göğsümü açıyor. Dudaklarında ders yerine dilimin ucu dolaşıyordu. Böyle cümbüşler içinde yaşadığımız içindir ki hem Selahattin'in, hem benim yorgunluktan gözlerimizin altı siyahlanmıştı.

Bir gün beni büyük bey yanına çağırdı, dizleri ağrıyormuş. Nazik bir tavır ile:

—Pervin, biraz beni ovar mısın? Dedi.

Fuat Bey, milyonca banknottan yorgan yapan, yeni zenginlerden biriydi. Hovardalığı dillerde dolastan olmuştu. Klaopatra, israf olsun diye, incileri şarap kadehinde eriterek içermiş. Fuat Bey de aynı fikirle sevgililerinin sigarasını elli liralık kaimelerle yakarmış. Henüz kırk yaşında olduğu halde ellisinden ziyade gösteriyordu. Bununla beraber sefahatten yorulan yüzü hâlâ sevimli, yakışıklıydı.

—Kâfir, dedi, ben seni ufak bir çocuk sanıyordum. Ne güzel bir göğsün var: Aç göğsünü bakayım?

Hicabımdan yere geçiyordum, mamafih mademki büyük bey emrediyordu, açmaya mecburdum! Fuat Bey dizlerini ovdurmaktan vazgeçerek ayağa kalktı. İpek bir gece elbisesi içinde ne kadar zarif görünüyordu, bana:

—Yarın hanımdan izin al, akrabandan birini görecekmışsin gibi yap. Benim yazıhaneme gel, yüz lira kazanacaksın!

Yüz lira mı? Bu bir servet. Ertesi gün hanımdan izin aldım, Fuat Bey'i yazıhanesinde buldum. Bir otomobile bindik, Şişli'ye geçtik. Şık bir apartmanın önünde inerek üçüncü kattaki güzel bir daireye çıktık. Daha içeriye girer girmez Fuat Bey maharetli bir çapkın eliyle çarşafımı, buluzumu, etekliğimi, hepsini bir anda çekip çıkardı. Nihayet çırılçıplak kalmıştım, beni geniş bir karyolaya attı. Karyolanın önünde ve arkasında iki ayna vardı ki beni yukarıdan ve aşağıdan tamamıyla ifşa ediyordu.

Fuat Bey ipekli iç kostümünle yanıma yattı:«Hay küçük kız!Sen de mi beni baştan çıkaracaksın?» diyordu: Acaba ben mi onu, o mu beni?

—Ne güzel kalçaların var. Ufak, fakat zarif. Niçin bacaklarımı çengelliyorsun. A, çocuk olma. Gözlerini bana çevir, bakayım!

Fuat Bey'in dudakları her tarafımda geziyordu, eli de rahat durmuyor, beni her yanımdan gıdıklıyordu. Gülüyor muydum, hıçkırıyor muydum, bilmem. Fakat iki saat sonra yüz lirayı alarak oradan çıkınca parayı tamamıyla hak ettiği<mi> anladım. Zira oğluna vermediğim bir şeyi babası satın almıştı.

Pervin

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:74)

Bir Hizmetçinin Maceraları

Hanımefendi

Yeni girdiğim yer Feride Hanım isminde, kırk yaşlarında, merhum İsmail Paşa'nın haremının eviydi. Süleymaniye'de güzel, geniş, konak yavrusu denilecek gibi bir eve ve epeyce emlağa sahip olan hanım ilerleyen yaşına rağmen olgun ve dolgun bir kadındı. Edası cidden azimetliydi. Ah o boy, o pos... kadınlığıma rağmen beni de baştan çıkarabilirdi. Kemal ermiş iri güller gibi dökülmek için bir fırtına bekleyen bu kadın her tarafta ciddi olarak tanılıyordu. Be-hükm-i teali hiç evladı olmamıştı. Ara sıra ziyaretine gelen bir biraderi vardı. Her halde bütün servetinin ona intikal edeceğini düşünen Feride Hanım evlatsızlığından müteessir görünüyordu, bunu onundurgunluğundan anlıyordum.

Bir ay sonra hanımla aram fevkalade iyileşmişti. Bir gün tatlı tatlı konuşurken derinden bir «Ah!» etti, Sebebini sordum. Çocuksuzluğu imiş.

—Hanımefendi, dedim, bu gayet kolay bir şey. Eğer istediğiniz gibi güçlü kuvvetli bir delikanlı bulursanız...

—A, kız, o nasıl söz? Ağzına biber koyarım! Dedi. Hiddetinin sahteliği sesinden belliydi. Ben cesaretimi topladım:

—Sizin yerinizde hangi hanım olsa böyle yapar, dedim. Bu kadar zenginsiniz. Bir kere servetinizin nihayet yabancı varislere geçeceğini de düşünüünüz...

Daha onu ikna edecek birçok şeyler söyledim. Çünkü hanımın ayağını bir kaydırırsam yapacağım vasıtacılıktan epey para kazanacağımı anlıyordum. Hem de mutaassıp olan kadınlar hizmetçilerinin de tek durmasını isterler. Bu ise benim harcımdır değil.

Hanımı yola yatırdım, fakat o bu hafifliğe alışmamış olduğundan erkeği nasıl tedarik edeceğini düşünüyordu. Ben yine akıl öğrettim:

—Hanımcığım, bir gün sizinle Şişli'ye çıkarız. Herhalde peşinize düşecek bir delikanlı bulunur.

Hanım buna razı oldu, ertesi günü tramvaya atladık, Şişli'ye indik. Buralarını ben de pek iyi bilmiyordum. Fakat talih yardım etti, birden bire arkamızda genç ve şık bir bey peyda oldu. Nereye gidersek yanımızdan geçiyor, bırakmıyordu. Hanım asileşerek onu birkaç defa kovacak oldu. Fakat ben önüne geçtim. Yoksa bütün planım alt üst olacaktı.

Yavaş yavaş Hürriyet-i Ebediye Tepesi'ne yürüdük. Orada benim vasıtamla hanım bir iki söz söyledi işler yolunda gidiyordu. Gencin ismi Hikmet Bey'di, yirmi beş yirmi altı yaşlarında idi. Fakat çok güzel ve nazikti. Nihayet bir hafta sonra buluşlamaya<buluşmaya> karar verildi.

Feride Hanım, âşığından ayrıldıktan sonra heyecandan boğuluyor: «Hep bunları başıma getiren sensin!» diyordu. Fakat bu mülakat hanımına o kadar tesir etmişti ki âdeti on yaş daha genç görünüyordu. Bir hafta sonra hanım evden yalnız çıktı ve gece yarısına yakın, arabayla yanında Hikmet Bey olduğu halde eve geldi;

Ben her iki taraftan bahşiş alıyordum.

Ondan sonra Hikmet Bey her gün bize devama başladı. Aradan üç ay geçtiği

halde hanımda çocuk doğurmak alameti yoktu. Banyosunu muntazaman yapıyordu. Bir gün eve bir telgraf geldi, hanımın biraderi fena halde hasta imiş. Feride Hanım telaşla hazırlanarak Hikmet'e beyan-ı mazeret etmecliğimi, o akşam gelemeyeceğini söyledi, gitti.

Akşamüstü Hikmet Bey geldi, hanımı sordu. Kendisine malumat verdim. Hikmet Bey çapkın çapkın gülerek:

—Ne olur, o yoksa sen varsın ya..

Pervin

(*Güleryüz*, 21 Eylül 1338 (1922), Sayı:75)

Afyon

Selahattin, yakışıklı ve zarif bir genç olmakla beraber, zafiyet-i umumiyyeden muzdaripti. Her gece kumar, içki ve kadın ile hayat geçirdiği için bu hastalık kendisinde tabiileşmişti. Onun için daima mukavvi ilaçlar, şuruplar, haplar kullanırdı. Bunların tesirini barut gibi hissettiğindenhiçbir suistimalden perva etmezdi.

Bir gün refiklerinden Fuat'ın evine uğradı, refiki evde yoktu, haremi Selahattin'i istikbal etti, Fuat'a intizaren salonda oturdular. Selahattin sigarasını yakmak için kibrit alacağı esnada cebinden küçük bir kutu düştü, kadın kutuyu yerden alarak Selahattin'e vereceği sırada içinde siyah ve üzeri tozlu haplar görerek bunun ne olduğunu sordu. Şüphesiz Selahattin kuvvet ilacı olduğunu söyleyemezdi:

—Afyondur, dedi, bir dostumun elinden kaptım, çok istimal ediyor da!

Kadın afyonu görmeye çok meraklıydı. Derhal içlerinden birini alarak yuttu.Selahattin itiraz etmeye vakit bulamamıştı. Kadın yavaş yavaş gevşeyeceği, tatlırüyalar göreceği yerde bilakis harekete gelmişti:

—Bu nasıl afyon, Selahattin Bey? Dedi. Fakat mukavvi hapın tesiri gittikçe ziyadeleşiyordu. Kadın:

—Aman, dedi, Fuat'ı bekleyemeyeceğim!

Selahattin'in aklından şimşek gibi bir fikir geçti ve kadını kocasını beklemek azabından kurtardı. Selahattin dedi ki:

—Bu afyon bir kişiyi çıldırtır, iki kişiyi uyutur. Gördünüz mü şimdi nasıl ikimiz birden gevşedik, tatlı rüyalar gördük?.

Ayyıldız

(*Gülyüz*, 21 Eylül 1338 (1922), Sayı:75)

Bir Hizmetçinin Maceraları

Ufak Bir Eğlence Âlemi

Bir gün hanımefendiden müsaade aldım, ailemi görmeye gittim. Biraz sonra eksiklerimi tamamlamak için Beyoğlu'na çıkmak lazım geldi, bonmarşenin önünden geçerken bir ses işittim, «Pervin! Pervin!» diyordu. Derhal mağazadan içeri saptım, peçemi açtım, karşımda geçen sene evinde hizmet ettiğim Fuat Bey'in oğlu Selahattin Bey vardı:

—Nerdesin? Niye birden bire kayboldun? Dedi. Ben de, bir yalan uydurarak, artık hizmetçilik etmediğimi, ailemin yanında oturduğumu söyledim. Selahattin:

—Ben seni bugün bırakmam, beraber gezeceğiz! Dedi.

—Nasıl olur, evden habersiz gezemem.

—Kabil değil elimden kurtulamazsın, haydi Kadıköy'üne gidelim!

Selahattin'in gözleri güneş vurmuş cam gibi parlıyordu, heyecanlıydı. Bir seneden beri o kadar da gelişmişti ki! On sekiz yaşında, çiçek gibi, güzel bir genç olmuştu. Herhalde ona kendimi biraz tanıtmak arzusu içime doğdu, «Peki!» dedim.

Oradan arabaya, arabadan vapura atladık. Moda'ya kadar gülüşerek, konuşarak yürüdük. Oradan sandala bindik. İçimiz kaynadığı halde kendimizi muhafaza ediyorduk, vakit yavaş yavaş guruba yaklaşıyordu, ben: «Selahattin, geç kaldım kaldım, eve döneceğim.» dedim. O hiddetle itiraz etti:

—Hayır bu gece benimle berabersin.

Ben ne kadar reddetmek istedimse de o kadar mukavemet etti, nihayet geç vakit Moda'dan arabaya atladık, Haydarpaşa'da yel değirmeninde eve gitmeye beni mecbur etti. Bize erkek gibi iri yarı, bıyıkları terlemiş, kalın sesli bir Ermeni karısı hizmet ediyordu.

Masaları kurduk, mezeleri dizdik, kadehleri doldurduk. Gittikçe başımız dumanlanıyordu, yaprağını döken bir ağaç gibi ben de elbiselerimden sıyrıldım, çıplak bir dal gibi meydanda kaldım. Selahattin musahabesiyle teklifsiz görüşüyordu. Belli ki buraya epey zamandan beri devama alışmış! Bana (nâdi?)den bir ut getirdi. Çal dedi ben udu kucağıma alınca tenime serin serin temasını hissettim, teni içimi yakıyordu. Çapkın şarkılar çaldım:

Salla cicim salla cicim mendilini

Göndersene göndersene sevgilimi

Ben saz çalıyordum, Selahattin de şarkı söylüyordu bereket versin ki koca evde bizden başka kimse yoktu. Nihayet ben işi çengiliğe döktüm, odanın ortasında raks etmeye başladım, oynadım, oynadım, Selahattin'in önüne gelince arka üstü durdum. Beyaz bir gölgenin önünde serildiğini gören Selahattin bana şahin gibi atılmak isterken ben fırlayıverdim. Odada raks ederek dolaşıyordum, bereket Selahattin mukavemet edemedi. Atıldı. Arka üstü devrildim, sarhoşluk hali ondan sonra ne olduğunu bilmiyorum, sızmışım!

Sabahleyin uyandığım zaman vücudumun bir kısmı açıkta kalmıştı. Selahattin yorgun argın uyuyordu. Ben giyinirken o da uyandı, elini cebine attı. Ben, uzattığı parayı reddederek:

—Hayır dedim, sen benim eski efendimsin... Sana karşı vazifemi yaptım!

Selahattin son kuvvetiyle tekrar bana yaklaştı, neden sonra yavaşça dedi ki:

—Şişli'de küçük bir apartman tutacağım, nasıl benimle beraber yaşamak ister misin? Sevincimden haykıracaktım, çünkü zaten benim de istediğim, beklediğim şey, bütün gaye-i hayalim bu değil miydi?.. Cevap-ı muvaffakiyet verdim.

Pervin

(*Güleryüz*, 28 Eylül 1338 (1922), Sayı:76)

Bir Hizmetçinin Maceraları

Titiz Bir Âşık

Gayet garip bir ailenin yanına girmiştim. Bir ana ile iki çocuktan ibadet<ibaret> olan bu aile gayet garip bir ahenk tevlit ediyordu. Hanım, eski

kibarlardandı. Büyük oğlu Abdullah Şinaver Bey büyük bir muharrirmiş, küçük oğlu da tiyatro mu ne oynatırmış, tiyatroyu nasıl oynattığını bilmem, fakat üçü de beni epey oynattılar!

Abdullah Şinaver Bey çok titiz bir gençti. Paris'te bulunmuş, İsviçre'yi dolaşmış, Piyer Loti'yle konuşmuş, evvelce günlerini Beyoğlu'nda geçirdiği halde ahval-i hazıraya mebni İstanbul'a nakl-i seyran etmiş bir zattı. Sabahleyin kalkar kalkmaz bir buçuk saatini musluk başında geçirir. Evvela elini yüzünü su ile yıkar, ondan sonra sabunlu su ile yıkar, onun üzerine sıcak su geçirir, sabunlu sıcak su ile yıkar, takım olunmuş su ile yıkar, nihayet havluya siler mi diyeceksiniz? Hayır, tentürdiyotlu eczahane pamuklarıyla elini yüzünü kurular! Çünkü mikrop korkusu var! Dışarıda, lokantalarda ne yapıyor bilmem. Fakat çatalı bıçağı önünde yanan ispiro lambasının alevine tutmadan eline almıyor. Mübareğin yaşayışı yaşayış değil ki! Cehennem azabını dünya yüzünde çekmeye çalışıyor.

Bugün Şinaver Bey bana edibane harfendazlık etti:

—Şinaver ne demektir, biliyor musun?

—Hayır beyefendi bilmiyorum.

—Şinaver, dalgıç demektir.

—Çok güzel.

—Bu gece odama gelir misin?

—Niçin, beyefendi?

—Ben dalgıç, sen de denizsin. Yüzmek talimi yaparız.

Ah o gece ne ettim de bu dalgıcın odasına gittim! Nasıl oldu da bunun o kadar titiz, meraklı bir adam olduğunu unuttum!

Hamam dairesi, pek tabii olarak, Şinaver Bey'in odasının yanında idi. O benden vaat alınca gizli olarak hamamı yakmış, suları ısıtmış. Ben odaya girer girmez:

—Pervin, dedi ben seni öpmek istiyorum. Fakat gözümün önünde yıkan, vücudunu (isterilize) pamuklarla kurula da ondan sonra! İçimden çare yok, başa geleni çekeceğiz!. Dedim, soyundum, gözünün önünde gülünç bir halde sıcak

banyoya girdim. Su musluğunu açmakla banyodan dışarı fırlamaklığım bir oldu. Şinaver Bey hamam dairesindeki bütün suları kaynatmıştı. Bir damla soğuk su bulmak kabil değildi. Bilmecburiye banyodaki suyun soğumasını bekledim, yıkandım. Şinaver Bey tamamiyle temizlendiğime emniyet kesp edemediği için üstümü iyice keseledi, nihayet bir şişeden pamuklar çıkararak vücudumu kuruladı. Ben artık çektiğim eza bitmiş sanıyordum, bir de Şinever'e baktım, bir pamuğu ispirto ile ıslatarak bana yaklaştı:

—Müsaade et de dudaklarını sileyim mikrop kalmasın zira öpeceğim de!
Dedi, siz olsanız ne dersiniz? Ben sabrettim.

Pervin

(*Güteryüz*, T.y, Sayı:77)

Rüya

-Mülazım Münir'in hatıratından-

Her akşam, güneş vedaya hazırlanırken, yanlarında «Cici»leri.. Ana kız setteki beyaz evden çıkarlar; yıldızlar parıldamaya başlayıncaya kadar bazen yola ve dereye hâkim bir kenara çekilirler, bazen yolun yolun serinliklerinde yavaş yavaş dolaşırlardı. Bir Cuma yalnız başıma gezinirken beni alakadar etmeye başlayan bu komşularım günler geçtikçe içimde bir merak uyandırmaya başladı. Her akşam dereye gölgeler inerken artık ben de onları arıyor, «Cici»nin yavru köpekleri kovalayarak haykırmasını duyduğum zaman buradalmış diye müsterih oluyordum.

Yavaş yavaş onlar da bu alakadarlığımın farkına varmaya başladılar. Bazen tesadüf, bazen de arzu bizi karşı karşıya getirdikçe annesi nafiz nazarlarıyla beni süzüyor; fakat genç kız gözlerindeki manayı göstermemekte ısrar ediyordu. Bu genç kızda asabı sarsan harikulade bir güzellik yoktu; lakin kendisine cazip bir kudret veren gururu, zarif bir edası, ahenktar.. Titrek bir sesi vardı. Bazen vişne rengi mantosuna bürünerek bir sultan haşmetiyle gözlerini hiçbir tarafa dokundurmadan geçişi; bazen dereye hâkim tepelerin üstünde «Cici»siyle beraber bal rengi çarşafının etekleri uçuşarak, ayaklarının dibindeki zavallıları bir sürü şey vardı ki... Seyredilmeye layıktı.

Günler geçiyor; fakat bu mağrur genç kızın, ekseriya ajurlu bir peçenin

gölgelendirdiği çehresinde ne bir bakış, ne bir tebessüm, ne de bir usanç alameti..
Hiçbir mana bulamıyordum.

Bir gün bütün kanımda alevler dolaşmaya başladı ve yandım. Beni akşam tenezzühlerinden mahrum bırakan bu hastalık çok canımı sıktı.

Bir akşam ateşime, halsizliğime bakmayarak yine genç komşumu aramaya çıkıyorum. Yolun kıvrıldığı noktada, ağaçların yeşillikleri arsında vişne rengi mantosuyla onu tanıyorum. Yavaş yavaş ilerliyorum. Yolu hafif bir serinlik kaplamış. Ağaçların arasında gurubun kavuniçi boyasından bir parça duruyor. Soldaki ince dere sessiz akıyor.

Annesi kır çiçeklerinden bir buket yapmakla meşgul. «Cici» havlamaya başlayınca bana bakışıyorlar. Yürüyorum. Annesi buketi yarıda bırakıyor. Gözlerinde keskin ve müstehzi bir lema var. Çatılan kaşlarının arasından beni süzüyor:

—Genç zabitlerin kadın gölgelerinde mahmuz şıkırdatmaya pek istidadı var..
Diyor.

Beynimde bir karışıklık duyuyorum. Yalnız acı bir tebessümle başımı sallıyor ve yürüyorum.

Ertesi günü cephede bir vazife almak için bir teşebbüs yapıyorum. Beni bırakmamak istiyorlar.

—Hayır diyorum, gideceğim.

Dumanlı, karışık, kalabalık bir muharebe sahnesi. Toz, toprak, ve heyecan içindeyim. Sağ kolumda bir yara var.

Cepheden dönmüşüm. Kolum sargı içinde. Bir akşam aynı yolda komşularımı buluyorum. Genç kız siyahlara bürünmüş. «Cici» artık havlamıyor, kuyruğunu sallayarak ayaklarına sürünüyor. Komşularımda eksik bârit ve mazur bakış yok. Hatta genç kızın gözlerinde munis bir tatlılık var. Yorgun bir sesle:

Genç zabitler, diyorum, kadın gölgelerinde mahmuz şıkırdatmasını bildikleri gibi, icap ettiği zaman canlarından fedakârlık yapmasını da bilirler.

Annesi başını önüne eğiyor. Genç kızın dudaklarında afv dileyen bir tebessüm titriyor.

Nasıl oluyor, bilmiyorum, ellerimde genç komşumun narin ve sıcak parmaklarının temasını duyuyorum.

Gözlerimi açtığım zaman kendimi sırsıklam buldum. Doktor nabzımı dinliyor,

—Terlemeniz çok iyi.. Artık atlatıyorsunuz.. Diyordu. Bu acı tatlı rüyanın tesiri altında birkaç dakika uyuştum kaldım. Akşam oluyordu başımı kaldırdım. Komşularım yine tenezzühe çıkıyorlardı. Genç kız hakikaten siyahlar içindeydi. «Cici» havlayarak koşuyor, annesi bu yaramaz köpeğin arkasından sesleniyordu. Yorgun gözlerim yavaşça kapandı ve ağrıyan başım yastığa düştü.

Server Ziya

(*Güteryüz*, T.y, Sayı:77)

Bir Hizmetçinin Maceraları

Bir Gece

Derler ki hizmetçilerin güzel olması her evde başka bir çile doldurmasına vesile olurmuş. Ne kadar doğru! Ben de mütemadiyen değiştirdiğim evlerde küçük ve büyük beylerin elinde hırpalanarak daha on yedi yaşında adeta bir kadın şekli aldım. Uzaktan gören katiyen bana genç bir kız demez. Boyum uzadı, göğsüm genişledi, iki yanım dolgundur. Galiba bana eziyet yapıyor. İnsan bu surette epey de para kazanıyor, bir senede sandığımda epey dünyalık birikti. Benim için ev değiştirmek adeta oda değiştirmek gibi bir şey oldu. Hepsinde de ayrı bir vakanın kahramanı oldum. İhtiyarlara tesadüf ettim ki benim kadar torunları olduğu halde bana ilan-ı aşk ettiler, çocuklu kadınlar gördüm ki âşıklarına benimle mektup gönderdiler. Küçük beylerle büyük beylerden ise ne çektiğimi ben bilirim.

Bir zaman bir kalem müdürlüğünden mütekaait yaşlı bir zat vardı, Ahmet Bey, onun Erenköy'ündeki köşkünde bulunuyordum. Ahmet Bey'in gayet güzel, uzun boylu ve olgun bir zevcesi vardı. Ahmet Bey'in hiç çocuğu olmadığından yeğeniyle beraber yaşıyordu. Cevval, ateşin ve yakışıklı bir genç olan Vedat'a öteden beri hayret ediyordum, diğer evlerin beyleri gibi bana takılmıyordu. Bunun sebebini bir gün, Vedat'la yengesini fena bir vaziyette yakalayınca, anladım. Ondan sonra her ikisinin mahrem-i esrarı oldum. Herhalde bu güzel yenge, muşmula gibi bir amcadan

ziyade Vedat'a yakışırdı. Onlar da işin yakışıklı tarafını bildikleri için gündüzleri fırsat buldukça sevişiyorlardı. Fakat bir gece beraber bulunamıyorlardı, çünkü ihtiyar evden gündüz bile nadiren ayrılıyordu.

Bir gün iki sevdalının talihleri yardım etti, amca beyi eski refiklerinden biri kızının düğününe çağırıyordu. Ahmet Bey Çamlıca'ya gideceğinden o gece gelemeyeceğini söyledi. Artık bizim deli âşıklardaki sevinci görmeli! Derhal araba çağırttılar, amca beyi bindirdiler, düğüne yolladılar. İhtiyar gittikten sonra, sehpayı kurdular, mezeleri dizdiler, içmeye ve eğlenmeye başladılar. Akşam zamanı geçti, gece oldu, ikisi de bir yatağa sızdılar.

Gece yarısı birden bire kapı çalındı. Gecelik gömleğimle kapıyı açmaya gittim. Bir de ne göreyim, bizim ihtiyar değil mi? Ne yapacağımı şaşır<d>ım, eğer yukarı çıkarsa, odasına girerse ve yatağının halini görürse mutlaka köşk altüst olacaktı. Bu zamanda Çamlıca'dan nasıl araba bulmuş da buraya kadar gelmişti? Biraz sonra işiteceğim bir tabanca sesini şimdiden düşünerek titriyordum. Fakat... Bereket versin ki açık saçıktım. Eski bir hovarda olduğu yeni karısıyla sabit olan Ahmet Bey bir iç gömleği altında gizlenen dolgun vücudumu hoş bulmuş olacak ki:

—Hanım uyandı mı? Diye sordu.

—Hayır. Dedim.

—Öyle ise onu beyhude rahatsız etmeyeyim, senin odana gelsem daha iyi!

Hem böyle söylüyor, hem beni odama doğru götürüyordu. Hanımı tehlikeden kurtarmak için kendimi tehlikeye koyuyordum, fakat sermayeden ne ziyanım vardı? Hususiyle ihtiyarın başı epeyce dumanlıydı, o da belli ki düğünde boş durmamıştı. Benim yatağımda sızdı.

Hemen hanıma koştum:

—Beyefendi geldi, fena halde sarhoş. Odamda yıkıldı kaldı. Vedat bir lahzada elbiselerini derledi ve topladı, odasına kaçtı. Hanım sordu:

—Acaba sana ilişmek istedi mi?

Ne manasız sual! İnsan bu vaziyette, bu sırada ihtiyar için kıskançlık eder mi? Kadınların akli kısa derler, ne kadar doğru bir söz.

Pervin

(Gülyüz, T.y, Sayı:78)

Bir Hizmetçinin Maceraları

Anahtar Deliği

Zülkipli Paşa'nın Süleymaniye'deki konağına girmiştım. Paşanın yaşlı başlı bir haremi ve iki de oğlu vardı. Büyüğü Refik Bey Avrupa'dan yeni gelmiş ve evvelce nişanlandığı amcasının kızıyla ben konağa girmeden bir ay evvel izdivaç etmişti. Gerek Refik Bey, gerek genç zevcesi güzel, nazik ve birbirini seven bir çiftti. Yan yana geldikleri zaman ihtiyarlar memnun oluyor, gençler kıskanıyordu. Küçüğü Suat Bey ise Galatasaray'dan hafta bir kere memnun gelir, müteessir bir halde mektebine dönerdi. On altı yaşında, zeki, çalak ve gevezeydi.

Konakta bana verdikleri oda, yeni gelinle güveyin yanında küçük bir oda idi. Evde Paşa ihtiyar, küçük<büyük> bey yeni evli olduğu için başımı dinlendiriyordum. Kadınların da bir nevi tebdil-i havaya ihtiyaçları vardır ki o da istirahatir, ben de fazla yorulduğum için bundan istifadeye çalışıyordum. Hem de yanımdaki odada iki gencin koyun koyuna yattığını bilmek bana âdeta neşe veriyordu. Aramızda kilitli bir kapı vardı, geceleri hafif hafif inilti bu kapıdan aşarak bana kadar geliyordu.

Bir gece karyolama uzanmıştım, elektrikleri söndürdüğüm için karanlıkta derin bir düşünceye daralmışdım<dalmıştım>. O sırada karşı duvara beyaz, yuvarlak, küçük bir lekenin, bir ziyanın aks ettiğini gördüm. Şüphesiz bu yanımdaki odadan geliyordu. Yanımdan<yerimden> kalktım, ziyanın geldiği deliğe eğildim. Damatla gelinin mükellef karyolaları tam karşıma isabet ediyordu. Tuhaf şey, bunlar yattıkları zaman aydınlığı ne yapıyorlar? Karanlıkta daha güzel uyunmaz mı?

Anahtar deliğinden dikkat ettim. Muhabbetleri hitama ermiş, ikisi de açık saçık uyuyorlardı. Lambanın ziyası altında gelin hanımın bütün güzelliği, hemen baştan aşağıya kadar, meydanda idi. Sanki göğsü, kolları, beli, bacakları gizli kalmaya tahammül edemeyerek sıyrılmış hava alıyordu.

Aradan iki üç geçti, bir gece yine anahtar deliğine eğildim. Refik Bey'in

zevcesi odada yalnızdı, hem dolaşıyor, hem de yatmaya hazırlanıyordu. Saçlarını çözdü, kostümünü çıkardı, çoraplarını atacağı esnada Refik Bey içeriye girdi, bu vazifeyi ifa etti. Zevcesinin ayaklarını ellerini öptü, saçlarını okşadı, göğsünde muhabbetle sıktı. Kadının dolgun taraflarını daha tercih ediyor, ellerini şurasından burasına dolaştırıyordu, ben heyecanla neticenin ne olduğunu beklerken kuvvetle bir kolun belime, bir elinde göğsüme sarılacağını hissettim... Hayret ve dehşetle geriye döndüğüm zaman... Suat Bey'i gördüm.

Meğerse ben delikten ağabeyisiyle yengesini seyrederken küçük bey anahtarını kapımın deliğine uydurmuş, içeriye girmişti... O gece anladım ki bana hiçbir yerde istirahat mukadder değil. Ağzı süt kokan çocuklar bile ilk muhabbet talimlerini benim üstümde yapıyor

Pervin

(*Gülyüz*, 19 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:79)

Karda İz

Nihat Bey birkaç sene tahsil için Avrupa'da kalmıştı. Ulum-ı âliyenin hepsine vukufu olduğuna kaniydi. Bilhassa her şeyi mantıkî cihetinde mütalaa eder, hisse tabi olmak insanı aldatır derdi. Mantık dairesinde düşünür, mantıkla yer, mantıkla içer, hatta mantıkla uyurdu.

İstanbul'a avdetinden biraz sonra evlendi. Karısı cidden çok güzel ve çok kibardı. Sevişerek evlenmişlerdi. Mesut ve tatlı bir hayatları vardı. Daima şen ve her zaman neşeli idiler. Birçok kadın erkek dostları bilhassa Nihat'ın genç arkadaşları onları hiç yalnız bırakmıyorlardı.

Hatta bunlardan birisi nazar-ı dikkati celp edecek kadar sıkça devamla başlamıştı fakat Nihat aldırılmıyordu bile, çünkü karısını kıskanmak adeta mantıksızlıktı. Sevişerek evlenmişlerdi. Ve karısı her zaman kendisini eski şiddetle sevdiğini söylüyordu. Binaenaleyh müsterihtti. Yine bir gün bu genç arkadaşı onu ziyarete gelmişti. Hava soğuk iki günden beri yağın kar her yeri kaplamış, köşkün arkasındaki çam ormanını fevkalade güzelleştirmişti. Böyle soğuk kış günlerinde sıcak odada mütalaa ne kadar güzel oluyordu çaylarını içtikten sonra karısı biraz bahçeye çıkmayı karın manzaranın güzelliğinden istifadeyi teklif etti. Nihat biraz

mantıksız buluyordu karısı ısrar etti. Genç arkadaşı da karısının fikrine iştirak ediyordu. İkiyi çıktılar Nihat kitaplarıyla meşgul olmayı tercih etmişti onların bu hareketlerindeki mantıksızlığa gülüyor beş dakika sonra titreye titreye dönersiniz diyordu. Aradan belki bir saat geçmişti. Hâlâ avdet etmemişlerdi. Nihat ilk defa olarak kuşkulandı acaba... Dedi kalktı yanındaki salona geçti oradan odaları dolaştı, yokladı bahçeye çıktı kardaki izleri takibe başladı yürüdü. Yürüdü. İzler çamlığa doğru uzanıyordu. Nihayet buldu. Soğuktan çok müteessir olmaları lazımken bilakis ikisinin de neşeleri yolunda idi. Ve ayak izlerinin nihayetinde arka üstü yatırılmış bir kadın şekli vardı.

Çok garipsiniz dedi bu soğukta buralarda ne işiniz var genç arkadaşı böyle karlı hava ve manzaraya doymayacağını anlatıyordu Nihat'ın gözleri yerdeki şekle dikilmişti. O zaman karısı ilave etti: Boylarımızı ölçtük de..

Gümrükçü

(*Güleryüz*,19 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:79)

Mutlaka Bir Çocuk Lazım...

[Bir doktor beyin muayenehanesinde.. Dostlarından Ahmet Bey'in refikası Leyla Hanım gelmiş konuşuyor<lar>.]

Leyla —Zevcimin rahatsızlığını keşfettiniz mi doktor bey?

Doktor —Evet kendisine seyahat tavsiye ettim.

Leyla —Bu rahatsızlığın seyahatle, yahut herhangi bir usul-i tedaviyle geçeceğine emin misiniz?

Doktor —(Müteredit) Şey... Bilmem... Belki...

Leyla —Doğru söyleyiniz, doktor bey. Zevcimin günden güne sararıp solduğunu, şifasız bir yeis ile harap olup gittiğini görmek beni de kahrediyor. Rica ederim, onun hastalığı nedir?

Doktor —Siz benden iyi bilirsiniz?

Leyla —Farz ediniz ki bilmiyorum, yanılmış olabilirim, lütfen izah eder misiniz!

Doktor —Çocuğunuzun olmaması...

Leyla —Yalnız bu kadar mı:

Doktor —Ve bu kabahatin ancak kendisine ait olması Ahmet Bey'i mahvediyor.

Leyla —Doktor bey, bilirsiniz ki ben Ahmet'i pek çok severim...

Doktor —Hiç şüphe yok.

Leyla —Onun gözümün önünde günden güne eridiğini görmek, sonra en küçük yardımda, hatta bir teselli de bile bulunamamak ne acı şey!

Doktor —Pek acı!

Leyla —Ahmet Bey sizin de dostunuzdur, siz de onu iyi tanırıyorsunuz _____ bir halde görüp de imdadına gelmemeniz bana onun hiçbir çaresi olmadığını anlatıyor.

Doktor —Pek doğru.

Leyla —Ahmet Bey yeis içinde kendi kendini yiyor. İsmi taşıyacak bir çocuk dünyaya getirmeden yaşamak, sonra sebeplerin yalnız kendisine ait olması kendisini öldürüyor. Bunu kurtarmak için bir çaresi yok mu?

Doktor —Hayır.

Leyla —Doktor bey, mesleğinize ait hiçbir sırrı ifşa etmemek için yeminlisiniz, sözlerimin buradan çıkmayacağına emin olarak size söyleyim ki bunun çaresi var!

Doktor —Acaba?

Leyla —Maksat bir hastayı ümit ile tedavi etmek değil mi? Bundan kolay ne var! Zevcim bir çocuk istiyor, bunun için bütün ilaçlara müracaat etti, her nev'ini kullandı. Yalnız birini unuttu ki bunu tabiatıyla hatırlamakta mazur idi!

Doktor —Hangi ilaç bu?

Leyla —En maruf ilaç... Metin bir erkekle temas etmek...

Doktor —Siz mi?

Leyla —Evet, ben. Mademki başka hiçbir çaresi yok, ben bunu yapacağım?

Doktor —(Hayretle) Nasıl.. Siz mi?

Leyla —Benim zevcime ihanet etmek aklımdan bir türlü geçmez, onu dünyalar kadar severim. Fakat kendi hayatının mevzubahis olduğu bir zamanda ona ait bir şeyden fedakârlık etmekte de bir beis görmem. Siz ne dersiniz?

Doktor —Ne diyeceğimi şaşırdım!

Leyla —Fakat Ahmet'in istirahatine matuf olan bu tedbirin haysiyetimizi rencide etmemesi için mahrem olması lazım.

Doktor —Elbette.

Leyla —Bunun için Ahmet'in en yakın dostlarından birine meselenin vahametini anlatarak müracaat edeceğim. Şüphesiz bu fedakârlıktan çekinmez.

Doktor —Tabii.

Leyla —Bu hususta ilk önce aklıma birisi geldi.

Doktor —Kim?

Leyla —Siz!..

Doktor —(Dehşetle) Ne söylüyorsunuz Leyla Hanım? Zevcinizin bu hastalığı sizin beyninize tesir etmiş.

Leyla —Hayır ben meseleyi sükûnetle düşünüyorum. Siz bir kere doktorsunuz, bu tedaviyi herkesten evvel yapmaya vicdanen mecbursunuz. Sonra Ahmet'in gayet iyi bir refikisiniz, bunun için zevcesine de bir hemşireniz nazarıyla bakarsınız. Daha sonra hasbelmeslek bunu ifşa da etmezsiniz. Görüyorsunuz ki günahımız gayet masumane olacak.

Doktor —Fakat, Leyla Hanım. Ben evliyim dört tane çocuğum var.

Leyla —Ne zarar! Zevceniz duymayacak olduktan sonra...

Doktor —Beni mazur görünüz, Leyla Hanım.

Leyla —Fakat diğer tarafta hasta ölüyor.

Doktor —Siz güzelsiniz, gençsiniz başka birisini bulamaz mısınız?

Leyla —Ben aşk yapmak değil, bir hasta tedavi etmek istiyorum bunun için en

münasip ilaç da sizdedir!

Doktor —Farz ediniz ki ben bu münasebetten sonra size âşık olmuşum!

Leyla —Yemin ederim ki yarın kocamla seyahate çıkacağım, sizin verdiğiniz ilacın semeresini kollarımda görmeden avdet etmeyeceğim. Siz unutacaksınız, kocam da seyahatin yaradığını zannedecek. Cevabınız?

Doktor —Peki. (Muayene odasının şezlonguna beraber uzanırlar.)

[Bir sene sonra Leyla ile Ahmet, bir çocukları olduğu halde seyahatten avdet etmişlerdir. Mesut bahtiyar sayfienin bahçesinde otururken doktor girer.]

Ahmet —(Semirmiş, neşeli, memnun) Gel, bakalım, doktor. Nerelerde kaldın?

Doktor —(Zayıf, müteessir, hasta) Midemden rahatsızım da vaktinde ziyaretinize gelemedim.

Ahmet —Öyle ise bu gece buradasınız. Gideyim de sana güzel bir tatlı tembih edeyim.

Leyla —(Ahmet gittikten sonra) Ne var, doktor bey, pek ziyade sararmış solmuşsunuz. Hasta mısınız?

Doktor —Bir seneden beri.

Leyla —Acaba, geçmiş olsun, fakat esbabı nedir?

Doktor —Sizsiniz. Leyla Hanım. Ne halt ettim de Ahmet'i tedaviye çalıştım kendim aşk hastalığına tutuldum. Sizi seviyorum.

Kalender

(*Güteryüz*, 26 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:80)

Bir Hizmetçinin Maceraları

Sinemadan Sonra

Kadıköy'ünde gayet sessiz bir ailenin yanında bulunuyordum. Bunlar on seneden beri evli bir çift oldukları halde çocukları olmamıştı, halleri vakitleri yerindeydi. Ben üst katın hizmetlerine bakıyordum, bir erkek aşçı da hem matbah işlerini görüyor, hem de çarşıya pazara koşuyordu. Hanımım otuzuna yaklaşmış, beyim otuz beşine merdiven dayamıştı. Mamafih ikisi de birbirine denk, yakışıklı ve

kibardı Aliye Hanım'ın rahatsızlığı dünyaya bir çocuk getirmesine mani oluyordu. Bununla beraber aralarında geçimsizliğe delalet edecek ufak bir vaka bile işitmemiştim. Her ikisi birbirinden memnundu, ekser akşamları bey işinden dönünce ikisi kol kola girer, gezmeye çıkarlardı. Evimiz Moda'ya yakın olduğu için bu gezintiler ekseriya orada vaki olurdu. Ayda iki üç gece birlikte sinemaya giderler, ara sıra da beni yanlarına alırlardı. Üçümüz bir locaya girerdik. Onlar öndeki sandalyelere oturur, ben de arkadaki bir köşeye ilişirdim.

Bir gece yine sinemadaydık, evvela bir dramın ikinci serisi gösterildi. Bu heyecanlı, Masist'in sergüzeştleriyle dolu, uzun bir şeritti. Ben birinci serisini izlediğim için bundan canım sıkıldı, bereket versin ki uyku bastırmadan evvel bu bitti, bir gülünç oyun başladı. Oyunun hülasası şöyle idi:

Komik bir adamın çirkin bir zevcesi ve güzel bir hizmetçisi vardı, komik adam hizmetçiyle işi pişiriyor, yanaklarını sıkıyor, köşede bucakta kızcağızı sıkıştırıyordu. Daha eve geldiği gün sofrada karı koca yemek yerken hizmetçi sahanı getirdiği, tabakları değiştirdiği esnada kalçasını sıkımişti, odadan madam önde çıkarken arkadan gizlice hizmetçiyi öpmüştü...

...Sinema nihayetini beklemeye vakit kalmadı, hizmetçinin nereleri sıkılıyorsa benim de oralarım sıkılmaya başlamıştı hayretle haykıracaktım, bir de baktım ki vücudumda dolaşan el yabancı değilmiş: Bizim beyefendinin eli!.. Hanım kahkahalarla sinemayı seyrederken beyefendi nerede ise benimle işi uyduracaktı. Artık sinemaya mı güleyim, bu hale mi güleyim, şaşırdım kaldım!..

Sinema bittikten sonra kalktık ve eve döndük. Onlar odasına girdi, ben de kendi yatağıma! Bu geceki vakayı düşünme düşünme uyudum. Aradan ne kadar zaman geçti, bilmem, üzerimde bir tazyik hissetmeye başladım. Korku ile fırlayacaktım, fakat kandilin ziyası altında beyin çehresini fark ettim, sesimi çıkarmadım. Esasen gecelik bir kıyafette idim, yorgana sarılmak istedim, bey benden kuvvetli çıktı, karyoladan yorganı fırlattı. Ben yatağın içinde derlendim, toplandım, fakat ne kadar kapatmak istesem bir yerim açık kalıyordu. Göğsümü örtüp, bacaklarımı kısmak istedim, bir el darbesiyle gömleğim sıyrılnca ben eldivenden çıkan bir el gibi meydanda kaldım, ne yapayım? Daha fazla muavenet edemezdim, ondan sonra yüzümde sıcak, heyecanlı, seri nefesler dolaşmaya başladı, ve vücudumda müthiş bir

ağırlık ve baygınlık hissettim nihayet ne oldu bilmiyordum.

...Fakat o sırada odadan giren parlak bir ziya bizi kendimize getirdi: Hanımefendi, elinde büyük bir lamba kapıda dikilmiş duruyordu.

Vaziyetimiz su götürür gibi değildi. Bey açık yerlerini kapamaya çalışırken ben de yatak çarşafına sarılmıştım. Hanımefendi, ciddi vaziyetine halel getirmeden ve beye doğru hiç bakmadan, bana:

—Pervin, yarın sabah derhal bütün eşyanı alacaksın, gideceksin! Dedi.

Pervin

(*Güleyüz*, 26 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:80)

...Hasan'ın Mantığı...

Onu bütün mahalleli tanıyordu... Harp senesi oraya geldiği vakit kahvede herkes etrafını sarmış, hikâyelerini merakla dinlemişlerdi. O her şeyden hatta siyasetten, fenden, dini meseleden bile bahsediyordu; muhataplarına kendi hakkında iyi fikirler vermeye çalışıyordu.

Söylediği sözler; sorulan suallere verdiği cevaplar mahalleliye yakından gözücüyor; onlara kanaat bahşediyordu. Her meseleden ona danışırlar, ondan sorarlar verdiği mantıkî cevaplara itiraz etmezlerdi. Bundan kinaye olarak ismini -Mantık Hasan- koymuşlardı.

Yatağında doğrulur gibi oldu; ve gece hava pek durgundu. Ufak bir rüzgâr bile esmiyor; yapraklar kımıldamıyordu... Vücudu terlemiş gibi idi... Sivrisinekler, tatarcıklar açık kollarını bacaklarını neşterleyerek kırmızı kırmızı kabartmışlardı.

Kaşınarak kalktı... Uykusu kaçmıştı. Sofada pencereler açtı... Duvara dayalı ot minderine oturdu. Kesesinden bir sigara sardı. Hem içiyor, hem düşünüyordu.

Böyle epey müddet gecenin sessizliği içinde etrafı seyretti. Ayın sonuydu; sönük solgun ziyası her yeri açıkça göstermiyor, yeşillikleri gölgeli bırakıyordu...

Geldiği günden beri ona mahalleli bakıyordu... Birkaç para toplayıp eline sıkıştırıyorlar, kahveden çaydan para sormuyorlar; oturup yattığı evden kira hesabı istemiyorlardı... İhtiyar nine evinin üst katını ona vermişti.

O, buraya geleli ne kadar olmuştu;.. Mahallelinin çoğu değişmiş, o eski cömert, mert delikanlılar şehit düşmüştü. Artık onu düşünenler azalmış, hemen hemen hiç kalmamıştı, para falan getirmiyorlar, halini sormuyorlardı, geçen seneden beri ihtiyar nine kira için zavallı parasız Hasan'ı sıkıştırıyordu... Ona gösterilen itibar çoktan sönmüş bitmişti.

Bu gece derin derin düşünüyordu. Şimdiye kadar iş için kaç yerlere başvurmuştu fakat bir türlü yerleşememiş; hiçbir baltaya sap olamamıştı.

Artık çalışmak lazım geliyordu. Kollarındaki kuvvet belki de eskisinden ziyade idi. Sakalık, odunculuk edebilirdi. Fakat böyle ağır, yorucu işlere hiç gelemezdi. Kolay, kazançlı bir yol arıyordu... Ellerini açtı. Dua etti, Rabbim sen büyüksün; ihsan et. Dedi.

Saf mütevekkildi... Bu sırada çalıkların arasında bir hışırtı oldu. Hemen pencereden yavaşça sarkarak baktı. Uzun, siyah vücutlu iki hayvandı... Vakit geçmeden bunların birer sansar olduğunu anladı.

Sesini çıkarmayarak, merakla seyrediyordu. İrisi geldi; bahçe merdiveninin önünde kıvrıldı; testekerlek oldu. Küçüğü olduğu yerde etrafa, ufak gürültüden sıçrayıp kaçacak gibi korkak, korkak bakınıyordu.

Mantık Hasan düşündü, taşındı. Herhalde bunda bir hikmet vardı demin Allah'a yalvarmış; dua etmişti. Bu bir nimet ki ayağa kadar gelmişti. Eğer onları elde edebilse idi kim bilir derilerini kaçta satacak şöyle bir iki günde dehşetli para sahibi olacaktı.

Yukarıdan kafalarına ağır bir şey atmak istedi. Fakat bu onlara isabet etmezse lüzumsuz yere hayvanları ürkütmüş ve gece yarısı herkesi ayaklandırmış olacaktı... Aklına bir şey geldi. Suya sabuna dokunmadan onları yakalayabilirdi.

Oh!.. Artık bu sefaletten kurtulacak kimseye boyun eğmeyecek; yüz suyu dökmeyecekti... İşte böyle bir sansar avcısı oluverecekti. Ne hayaller kurmuyor; neler düşünmüyordu! Eğer kuracağı tuzaklarda muvaffak olabilseydi mahallenin belki de en zengini en itibarlısı olacak nam ve şan kazanacaktı.

Ertesi sabah kimseye bir şey söylemedi her şeyi yalnız yapar; yalnız görürdü. Evden fırladı... İri bir sıçan kapanının pazarlık ederken geri kalan para ile kendisini

ancak bir akşam doyurabileceğini anladı, biraz tereddüt etti fakat düşünceye ne hacet vardı. Bu gece bir sansar yakalayacak yarın kahvede bir mezat yapıverecekti.

Sevinçle eve geliyordu. Birden aşkla bir şey geldi... Sansarı kapana davet için ne koyacaktı işte onu bilmiyordu... Fakat bu kadar düşünmek bile lazım değildi... O da kedi köpek cinsinden bir hayvandı. Geçen ciğerciye çağırdı. Ödü<1> olarak yüz dirhem ciğer tarttırdı.

Akşam olmuş; etraf kararmıştı... Mantık Hasan yavaşça bahçeye indi. Kapanı kapının tahtasına mıhladı... Ciğeri çengele astı ve yavaş merdivenleri çıktı... Dün geceki oturduğu mindere merakla diz çöktü; pencereden sarktı.

Saatler geçti; hâlâ bekliyordu... Meydanda bir şey gözüküyor; en ufak bir çıtırtı bi<le> olmuyordu... Gözleri kapanıyordu; uykusu gelmişti. Bunu böyle pencereden saatlerce beklemek doğru değildi... Kendisi gelir tutulurdu onun yaptığı şüphesiz acemi bir avcılıktı... Hemen kalktı yatağına girdi,

Sabahleyin dehşetli bir çığlıkla uyandı. Bahçede kıyamet kopuyordu. Pencereye koştu... İhtiyar nine feryat figan ediyordu... Şüphesiz sansar tutulmuştu... Sevinçle merdivenleri indi. Kendini bahçeye zor attı... Fakat birden ne olduğunu anlayamadı. Kapanda ihtiyar ninenin kıymettar Tekir'ini kısılmış görünce şaşırıldı. Kaldı.

Sütçü Gazi, Kahveci Osman, Deli Mehmet daha çoluk çocuk bahçeye dolmuşlardı. Kimi ihtiyar nineye gülüyor; kimisi de merakla kapandaki ezilen Tekir'e bakıyordu... Hepsi birden Mantık Hasan'a döndüler.

—Yahu bu ne iştir!.. Kediye kapan kurulur mu? Diye bağırdılar...

Mantık Hasan telaş etmedi... Son attığı avcılık taşının da suya düştüğünü görünce kızmadı, düşünmedi bile... Hemen hükümane ve mütehakkim sesiyle mantıkî muhakemesini yürüttü.

—Deli olmayın... Diri iken ben bunu kaç kereler sansar görmüştüm. Tutulup öldükten sonra kedi olmayacağını nereden icat ettiniz? Dedi.

S...

(Güleryüz, T.y, Sayı:81)

Sedir Altı

Kır köprü sancağı Hüseyin Veli Paşa'dan sonra rabitalı bir mutasarrıfa malik olamamıştı. Aradan kırk sene geçtiği halde gerek nezarete gerek. Kır Köprü'de Hüseyin Veli Paşa'nın ismi hürmetle yâd olunuyor ve icraatı yeni mutasarrıflara misal olarak gösteriliyordu.

Hüseyin Veli Efendi, Kır Köprü sancağının tarihinde mühim bir devir işgal ediyor idi. Paşa-yı mumaileyhin hatırasını hürmetle yâd etmeyen yalnız selefleri idi, çünkü hiçbiri, Kır Köprü sancağının ahalisini Hüseyin Veli Paşa kadar memnun edememiş idiler. Mülkiye müfettişliğinden terfian Kır Köprü sancağı mutasarrıflığına tayin olunan Sebati Bey üç süvarinin refakatinde mahal-i memuriyetine giderken arabada kendi kendine, «Bu uğursuz herifin bulunmuş olduğu bu yere beni nerden tayin ettiler. Ağzımla kuş tutsam yaranamayacağım diye söyleniyordu.»

—Araba kasabanın çarşısından geçerken halk onu selamlamak için ayağa kalkmadı. Herkes ümidi kırık «Hüseyin Veli Paşa'nın devrini yaşatacak mutasarrıf kalmadı» diyor idi. Sebati Bey hükümet konağına vasıl olunca eşrafı davet etmeden evvel muavinini çağırdı:

—Oğlum, dedi ben buraya icraat yapmak için geldim. Hüseyin Veli Paşa devrini yaşatacağım. Eşrafa böyle haber gönder: «Yarın hepsini kabul edeceğim» Ertesi gün Sebati Bey eşrafı akşama kadar bekledi. Fakat mutasarrıfın davetine kimse icabet etmedi. Kemal-i itina ile vazifesini görmeye koyuldu. Merkezden gelen emirleri, telgrafları, tamimleri günü gününe kazalara tebliğ etti. Bir işini ertesi güne bırakmadı.

Aradan altı ay kadar geçmiş fakat zavallı mutasarrıf, sancağının, halkının bir türlü kendisini celbe muvaffak olamamıştı. Sebati Bey'in icraatı ve faaliyeti karşısında eşraf dudak büküyordu ve «Nerde Hüseyin Veli Paşa devri, nerde bu devir» demekte devam ediyordu.

O aralık icra edilen intihabatta sancağın temsil ettiği fırka galebe çaldığı halde, bu muvaffakiyet belediye reisinin basiretine atfolunuyor, ve mutasarrıfın bunda hiçbir dahli olmadığı ileri sürülüyor idi. Vazifesini seven Sebati Bey bu adem-i itimattan meymus olmuyor, elbet kendini elbet kendini anlayacaklarını ümit ediyor idi. Fakat günün birinde Sebati Bey için büyük bir felaket haberi geldi. Nezaret

haksızca ve tarafgirane yapılan intihabatın feshini ve serian yeniden intihabat icra edilmesini emrediyor idi. Sebati Bey artık tahammül edemdi. Odasındaki Hüseyin Veli Paşa devrine ait büyük sedirin yanına yaklaştı. Ve Hüseyin Veli Paşa'ya hitap ediyor gibi sedire:

—Söyle uğursuz insan dedi, senin devrinde böyle emir gelseydi ne yapardın! Sebati Bey adeta sedirden cevap bekliyordu.

Ellerini kalçalarına koyarak سوالini tekrar etti. Sedirin sükûtuna tahammül edemedi. Ve var kuvveti ile eski sedire kuvvetli bir tekme indirdi. Sedir devrildi ve parçalandı, yerden sedirin yastığı ile tahtası arasında bulunan birçok kâğıt fırladı: Hüseyin Veli Paşa'nın bütün muamelât-ı resmîyesi:

Sebati Bey şaşaladı, kâğıtları birer birer tetkik etti hepsi muamele görmemiş, evrak. Hatta bazı zarflar açılmamış bile. Sebati Bey doğruldu. Sediri düzeltti, öptü ve bir tavr-ı hürmetkârane ile redingotunun düğmelerini ekleyerek:

—Affedersin Hüseyin Veli Paşa dedi, usul-i idareni bana öğrettin. Sana ebediyen minnettarım badema ahalinin memnuniyetini celp için tarz-ı idareni takip edeceğim.»

Aradan beş sene geçti. Sedir, Kır Köprü mutasarrıf Sebati Bey'in evrak-ı vâride dolabı oldu Sebati Bey de Hüseyin Veli Paşa gibi liva halkı tarafından hürmetle, sitayişle yâd olmaya başlandı.

Ahmet Cemil

(Güleryüz, T.y, Sayı:82)

Harbin Avcıları:

Rüşvet

İki gündür eve, ancak kuru ekmeğe getirebiliyordum, açlıktan avurtlarımız, göçtü, karınlarımız çöktü, garip ve acayip mahlûkata döndük. Yine açız! Fakat dükkânlar tıklım tıklım dolu! Biz şekerin yüzünü görüp teyemmüm edemezken caddelerden tatlıcı dükkânları taşıyor. Kuru ekmeğimize katık bulsak razıyız.. Fakat ne gezer... Biz karı koca tahammül ediyoruz. Ama! Ya çocuklar, laf anlar mı? Biri açım ekmeğe diye yaygarayı basar, diğeri meme, süt diye ağlar! Baba ol da bu

feryatlara dayan bakalım, çıldırmak işten bile değil...

Ayın son günleri, aylık bitti. Bizim kadının hırkasını birkaç mecediyeye sattık günümüzü gün ettik, sonraya Allah kerim!.

Bu ay ne kadar uzun, yine bereketsizmiş.. Bitmiyor, tükenmiyor. Hırka parası. Çoktan bitti. Artık ne satacak bir şey kaldı. Ne borç alacak kimse! Sahilde kulübemde derin derin düşünüyordum engin umman sanki beni kendine çekmek istiyor, intihar etmek emelindeyim. Hemen gözümün önünde karımın ve masum çocuklarımın hayalleri beliriyor, kendimi zor muhafaza ediyordum. Gece nöbetçi kaldım, biraz sahilde dolaştım, sonra kulübeme çekildim. Uykulamak üzere idim. Fakat yarının nafakasını nasıl tedarik edeceğimi düşününce uykum filan kaçtı. Hemen yerimden fırlayarak beynim ateşler içinde, kendimi yine deniz kenarına attım biraz dolaştım, dolaşırken ileride iskeleye yakın birtakım karaltılar hissettim, hemen yere yattım, sürünerek ilerledim, bir taşın arkasına gizlenerek bu yabancı gölgelerin konuştuklarını dinlemeye başladım. Kalın bir ses yavaşça?

—Ulan Ahmet! İki çuval ama, ne kadar da ağır!

—Ey ne yapalım! Para kolay kolay kazanılmaz!

Denize baktım bir sandal sahilden henüz açılmıştı. Bunlar çuvallar omuzlarında köye doğru yol aldılar, hemen ilerledim, dur! Diye bağırdım. Bu iki şahıs-ı meçhul arkalarına döner dönmez beni karşılarında buldular. Tabii bu ağır çuvallarla kaçamazlardı. Durdular. Bir elimle cebimdeki tabancamı tutarak sordum.

—Kimsiniz? Nereden geliyorsunuz çuvalların içinde ne var? Çuvalları sırtlarından indirip birbirlerine bakiştılar. Kalın sesli cevap verdi:

—Malum ya kardeşim! Biz de esnafız, malı götürüyoruz..,

—Pöyle gece yarısı, nerden çaldınız, punları bakayım.

—Yo.. Bak, hırsızlığı kabul etmeyiz, çok şükür şimdiye kadar o namussuzluğu yapmadık.

Mülayimane:

—O halde kaçan<kaçak> malı!

Evet.. Tütün be kardeşim! Ne olacak biz de bununla geçiniyoruz..

O sırada kısa boylu diğeri yanıma takrip etti. Bana bir oyun oynamaları endişesi ile geri çekildim ve silahımı çıkardım.. İki de güldüler.

—Yok canım korkma! Bizim silahla şakamız yoktur elhamdülillah hepimiz de Müslümanız, Müslüman Müslümana kıyar mı hiç?.. dedi ve elini uzatarak yirmi beşlik bir kağıt gösterdi....

Allah'ım bu benim aylık maaşımdı. Ömrümde böyle yirmi beş liraya malik olmayı hatır ve hayale getirmemiştim. Biraz oturdum. Müşkül bir vaziyet karşısında kalmıştım. Evvela gözlerimin önünde aç ve sefil ailemin hal-i pür-melâli canlandı, gözlerimden düşen iki damla yaşı onlardan gizledim. Rüşvet almak gibi bir namussuzluğu ben bunların sefaletten, ölümden tahlisi için irtikâp edecektim. Elimi uzattım. Fakat o anda, üstüne sanki gaipten bir satır inmiş gibi, elimi şiddetle çektim çünkü o levha-i sefalet silinmiş, hatırıma senelerden beri, muhafaza ve müdafaa ettiğim pek kıymettar namusum gelmişti, hayatımda malik olduğum bu lekesiz servet-i yegânemi feda edemezdim. O yirmi beş lira bir gün yine bitecek, yine aç kalacağız, o vakit giden namusum, geri gelecek mi? Yok.. İşte bunu düşündüm, ve heriflere:

—Hayır! Karakola gideceğiz, diye bağırdım. Bu iffet ve istikamete şaşan kaçakçılar mümanaat etmek istediler. Silahım elimde düdüğümü çaldım, imdadıma geldiler, herifleri kodese tiktik.

Bugün küçük oğlum açlıktan telef oldu. Ekmek param yokken okkası kırk kuruşa nasıl süt alabilirdim...

Büyük oğlan ise ekmek, ekmek diye tahtalar üstünde kıvraniyor. Karım baygın yatıyor,.. Allah'ım bu feci tahammülsüz manzara karşısında çıldıracağım!

Maaştan bir ses yok!. Evvelki geceki dahi, rüşveti niye kaçırdım diye nadim olmak

üzereyim.. Fakat.. Namus! Aç ve ölgün gözlerim içinden o pek kıymettar elmas yine parlıyor, alnım açık ve temiz... Hiç olmazsa namusumla ölüyorum diye müteselli oluyorum...

Fahrettin Osman

(*Güleryüz*, 16 Teşrinisani 1338 (1922), Sayı:83)

Ne İdi, Ne Oldu?

-1-

Evvel

Seniha sabahtan beri bıkmadan, usanmadan ördüğü tentenesini elinden bıraktı. Artık canı sıkılmıştı, biraz udunu aldı. Onu tıngırdattı. Bu musiki aleti de onu eğlendirmiyordu. Loş kafesler arkasında, basık tavanlar altında otura otura hırçınlaşan bu zavallı kız cumbanın penceresini açtı, sokaktan gelip geçenleri seyrederek biraz vakit geçirmek istiyordu. Evleri, İstanbul'un en az güneş gören, en az yolcu geçen hücre sokaklarından birindeydi. On dakika kadar durduğu halde ufak bir çocuktan başka geçen olmadı. Annesi beşuş bir çehreyle içeri girdi. Tatlı tatlı gülümsüyor, bir şey söylemeye hazırlanıyordu. Nihayet: Kızım, dedi, biraz seninle konuşacağım.. Bak, maşallah artık büyüdün, yetiştin.. Mürüvvetini görecek zamanımız geldi.. Böyle şeylerde kızların söz söylemesi çok ayıptır evladım.. Annen, baban kimi münasip bulursa ona «Peki!» dersin!.. Geçen gün seni hamamda görmüşler, pek beğenmişler.. İhtimal bugün yarın görücü gelirler.. Yukarıdan aşağı döşeli. Dayalı, konak yavrusu bir evleri varmış. Kardeşleri evlenirse ona vereceklermiş.. Heyetiyle bırakıp çıkacaklarmış.. İnşallah bize kısmet olur, sen de rahat edersin biz de...

«Böyle şeylerde kızların söz söylemesi çok ayıp» olduğu için Seniha ağzını açamadı.

İki gün sonra filhakika görücüler geldiler. Bir hafta içinde söz kesildi. İlkbahara evlenmek üzere nikâhları kıyıldı. Şimdi düğün hazırlıkları yapılıyordu. Seniha kâh gergef başında kâh dikiş makinasının önünde saatlerce oturuyor çalışıyor, çalışıyordu...

Bahar geldi. Ağaçlar, parmaklıklardan rengârenk iplikler bağlanmış evliya pencerelerine döndü bir haftaya kadar düğünleri oluyordu. Fakat Seniha daha zevcini görmemişti

—Damat geliyor!

Dediler. Koltuğu görmeye gelen kadınların gürültüsü arasında bu söz dalgalana dalgalana yayıldı. Kapının önünde bir fayton durdu. Dik bıyıklı, kırkılık bir

zabit geniş omuzları dolgun göğüs, gergin bacaklarıyla mahmuzlarını şıkırdatarak bu yumuşak kalabalığın arasından geçti. Gelinle yan yana merdivenden çıkmaya başladı

Şimdi; aşağı taşlıktan gelen;

—Şükür yetiştirene dostlar!

Feryadı cevap verdi.

-2-

Şimdi

O gün Semra, Peyman'ın tertip ettiği çaya davetliydi. Gecedan başlayan tuvalet mukaddimesi öğleye kadar devam etti. Bugün Peyman'ın erkek misafirleri de vardı. Tabii böyle (sosyete)ye alelade bir tuvaletle gitmek doğru olmazdı. Kapıdan çıkarken annesine şöyle tembih etti:

—Odanın içi karmakarışık.. Onları topladıktan sonra süpür e mi?

..Çaya tam vaktinde yetişti. Misafirlere takdim edildi. Bugünkü davetliler içinde, onun tanışmadığı genç yok gibiydi. Yalnız en son takdim edilen:

—Necdet Suat Bey!

Bugünkü misafirlerin en şıkı, en zevk-i selime muvaffak giyinmişti. Semra, «Bu gençte giyinmenin dahası var.» dedi. Çaydan sonra bir fırsat düşürerek yalnız kaldılar. Uzun parmaklı palmiyelerin arkasında yan yana edebiyattan, musikiden, resimden, modadan bahsettiler. Biraz salondakilerin giyinişlerini çekiştirdiler.. Semra, Necdet Suat'ın artık fevkaladeligine katiyen kani olmuştu. Necdet Suat kendisini mesut edebilecek yegâne gençti.. Ertesi gün, Tokatlıyan'da buluşmak üzere ayrıldılar.

...Bahar sonlarında evlendiler. Düğünleri Şişli'de bir apartmanda asrî bir şekilde oldu...

Aradan üç ay geçmemişti. Bir akşam Peyman Semra'dan şöyle bir kart aldı:

«Dün akşam saat sekizde bir oğlumuz oldu. Ufak bir müsamere yapacağız.. Yarın öğleden sonra bize gel!»

A. Kemalettin

(*Gülyüz*, 30 Teşrinisani 1338 (1922), Sayı:85)

İntihar

-1-

Aylardan beri devam eden aşkları o güne kadar, titreyen ellerin saatlerce içiçe kalması, gönülden gelen şehkalarla göğüslerin kabarması, ve sonra... Bu samimiyetten hicap eder gibi pembeleşen dudakların derin bir idraksizlik içinde birbirini bulmasından ibaret kalmıştı. O gün ise –birçok hafızalar gurur «hicap, heyecan, azap» gibi hatıralar uyandıran bir gün- AyastefanosFeneri sahilinde vaziyet değişmişti; Nakibe'nin ısrar ve mukavemetine karşı Cudi, her randevuda beraber getirdiği nevale çantasından bir şişe çıkartarak:

–Nakibe, demişti, bırak birbirimizin olalım.. Rabitamız ebedileşsin.. Bırak diyorum.. Mademki benim olmak istemiyorsun, işte ben de intihar ediyorum...

Ve şişeyi birden bire ağzına götürmüştü. Nakibe ise bin müşkülâtla şişeyi kurtarmış, ve sevgilisini ölmeye bırakmaktansa içinde yaşadıkları levhanın şiiriyeti arasında genç kızlık taassubunu üfûlune razı olmuştu.

-2-

Nakibe'nin babası kabul etmeyeceği bir teklif karşısında, düşünmek için mühlet isteyenlerdendi. İşte Cudi'nin ailesi tarafından «Allah'ın emriyle Nakibe Hanım istenildiğinde» zaman da mühlet istemişti.

Nakibe bunu bilmiyor değildi. Neticeyi keşfettiği için Ayastefanos hadisesinde Cudi'nin elinden alıp ta iade etmediği, beraberinde getirerek odasında sakladığı şişeyi bir kere muayene etmiş, kararını vermişti:

İzdivaca razı olmazlarsa intihar edecekti!

O akşam babası abus çehresiyle avdet etmiş yemekten sonra münasebet getirerek:

–Daha kızım küçük... Ondan nasıl ayrılırız...

Demiş ve nihayet cevap-1 katiyi vermişti.

-3-

Nakibe'nin halinden bazı şeyler işkirlenen annesi kızının erkenden odasına çekilmesinden biraz şüphelenmişti. Hele derinden hıçkırıklı sesler, boğuk feryatlar, iniltili istimdatlar işitince, onun gibi zevci de donakalmış, ikisi birden yukarı ki kata koşmuşlardı.

Odaya girince ikisi de yıldırım çarpmış gibi oldular: Nakibe yerde uzanmış, sayıklıyor, «Ölüyorum» diye haykırıyor... Yanında boş bir şişe, bir de mektup bulunuyordu:

«Annemle babama!»

«Beni ona vermediniz. Hâlbuki Cudi ile beraber bir kadın için yalnız bir kere yaşaması kabul olan dakikaları yaşadık. Şimdi benim için yegâne çare intihar... Ölüyorum»

«Nakibe»

-4-

Alelacele celp edilen doktor müntehireyi muayene ederek gülümsedi:

—Gaseyan ederek, dedi, soğuk su dökün. Beyhude eczacıyı rahatsız etmeyin.

Bedbaht peder atıldı:

—Ne demek! Belki kurtulur... Elbet kurtulur... Eczacıyı rahatsız etmeyin ne demek... Yavrucak ölüyor...

Doktor bey bu sefer iri iri gülerek:

—Ne telaş ediyorsunuz canım, dedi, intihar filan yok... Sadece sarhoş! Viski şişesini son yudumuna kadar içmiş... Yarına kadar ayılır!

Tılsım

(*Güleyüz*, 7 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:86)

Bir Öküz Hikâyesi

Gece mehtap vardı babam ağabeyim bahçeye nazır odada oturuyorduk. Şuradan buradan gelmişten geçmişten bahsettik babamız bize Hicaz'a nasıl gittiğini, yoları filan anlatıyordu derken dışarıda bir hışıltı oldu. Babam sustu. Hep kulaklar

kirişte idi. Hışıltı yine devam etti. Babam yavaşça pencereye yaklaştı. Mehtap içinde bahçede ne olursa bittabi görünecekti eğildi baktı bir şey göremedi...

Bu sefer hışıltı ta yanı başımızda başladı. Dışarıdaki mısır başaklarını çiğneyen bir adam olabilirdi. Hep birbirimize baktık.

—Belki yolunu şaşırın biridir.

—Belki hırsızdır.

Bu «belki»lerin nihayetinde babamıza cesaret geldi pencereye yaklaştı,

—Ulan.. Heyy diye bağırmaya başladı

Bittabi cevap veren olmadı bir daha tekrar etti.. Bu esnada hışıltı durdu. Derken küçük kardeşim mısır başaklarının altında yere yatmış iri bir karaltı gördü bağrıışmalar üzerine hışıltının durmasını, ve yerdeki karaltı bize bir hırsız olmasından hiçbir şüphe bırakmadı.. babam içeriye koştu.. Martinini aldı. Pencereye dayandı.

—Ulan kımıldama be dedi

Yine bir hışıltı oldu. Babam tetiği çekti bir daha, bir daha derken beş ateş mısırların altındaki karaltıyı yere uzattı bu aralık silah sesleri üzerine Ahmet Ağa uyanı Ahmet Ağa çok uyku düşkününü bir adamdır bağırırsak, çağırırsak uyanmaz. Fakat silah sesleri onu bulunduğu uykudan birden kaldırdı. Telaşla yanımıza geldi ne oldu... Hayrola.. Gibi şaşkın şaşkın sözler söylüyordu

—Ulan dedik feneri yak ta şu tarlaya girelim....

Ahmet Ağa bu söz üzerine hemen ahıra koştu. Feneri yaktı, önümüze düştü mısır tarlasının içinde dört dönüyorduk yerde bir leş filan görmedik babamı bir düşünce sardı

—Acaba kaçtı mı diye telaşa düştü ya biz dedi tarlanın içinde iken bize ateş ederse..

Ahmet Ağa feneri söndürelim dedi. ne olur ne olmaz.,

Feneri söndürdük.. Eve doğru gidiyorduk ayağımızın altında bir şey dolandı. Ahmet Ağa yere düştü.. Tekrar ayağa kalktı.. Derken ben kibrit çaktım bir de ne bakalım.. Bir Öküz.. Hani demin bizim pencereden babamın kahramanlık yaptığı öküz..

Babam kızdı.. Elin öküzü tarlamda <ne> arıyor dedi.. Oh oldu dedi bu söylene söylene merdivenden yukarıya doğru çıkıyorduk tam odaya gelmeden Ahmet Ağa bizim öküz ahırda yok diye bağırdı.. Küçük kardeşim de ahıra gitti, aradı taradı.. öküzü bulamadılar.. Meğer öldürdüğümüz öküz bizim öküzmüş!..

Bir iki saat sonra bir hışıltı daha oldu. Babam hemen ayağa kalktı.

—Ulan Ahmet dedi ahırım kapısını kapa be!.

Fakat bu hışıltı kapının önüne kadar geldi bir öküzün sesi çıktı. Hepimizin yüzü sarardı. Çünkü bu da öküz olamazdı.

Pencereyi açtık. Bağırdık «Kim o» filan diye seslendik.. Tanıdık bir ses:

—Benim benim dedi..

Komşumuz Süleyman Efendi silah sesleri üzerine merak etmiş de gelmiş.. Tabii vakayı ona da anlattık tam o esnada içeriye Ahmet Ağa girdi ve dedi ki:

—Efendi bu sefer ki öküz değil..

Bu söz üzerine içerdeki yeni gelen misafire baktı..

..Dediğim doğru içmiş.. Ben diyorum bu gelen öküz değildir..

O da soğuk bir sükût görür görmez «Pot kırdım diye dışarıya çıktı.

H. A

(*Güleryüz*, 28 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:89)

Gelecek Günler

Geçenlerde hiç umulmadık bir zamanda havanın birden bire bozulması beni adeta yıldırıyor, fikrimi kara düşüncelere sevk etti.

Bilmem ne kadar yükseklerden birbiri ardınca ve telaşla düşen o beyaz taneler gözlerimin önünde yavaş yavaş büyümeye başladı. Bir an oldu ki her kar tanesi önümüzdeki ayların, günlerin, saatlerin, saniyelerin, saliselerin gönderdiği tehdit mektubu şeklini aldı. Şöyle bir tahmin ettim: Kara kış, zemherir, berdelacuz...ilh hatırı sayılır tehditçiler hazırlanmış... Buralar, fırtınalarla hücum edecek, üşütecek, donduracak... Büyük, küçük her mahlûk ürkecek, bir delik bin para... Termometrenin cıvası bile yuvasına çekilecek. Taarruz kanunlarda, şubatta devam

edecek, gittikçe şiddetlenecek, mart kapıdan baktıracak, kazma kürek yaktıracak. Sonra mütareke devresi. Fakat tereddüt berdevam. Hücüm ve taarruzun tazelenmesi muhtemel. Sonra güneş kızacak, şuaat-ı şems ısıtacak... Ve nihayet behiştî bir yeşillik arasında bahar canlanacak... Canlanacak ama o zamana kadar geçecek olan her gün, her saat delip de geçecek. Ne müşkül mevkilerde kalacağız, ne feci saatler yaşayacağız. Ne acıklı sahnelere şahit olacağız... İşte gözümün önüne geliyor:

Aşağı odada bir mangal etrafında dizilmişiz, eller mangal kenarına dayanmış, herkes ateşten biraz daha fazla istifadeye çalışıyor... Kömürlüğün değil, kömür sepetinin son mıcırları mangalın öbür külleri içinde erimek üzere. Civardaki kömürcülerle aramız açık. Münasebet-i ticariyeyi ihya için hiçbirine lâakal bir haftalık hesap temizlemeli. Bu ise heyhat... Çat, çat... İşte kapı çalındı. Allah cezasını versin, mutlaka ev sahibidir. Tedahülde kalmış olan üç buçuk aylık kirayı istemeye gelmiştir. Bu gün için söz vermiştim. Hâlbuki nerde? Varsın dava etsin, anha minha bir ay sürüklerim, o zamana kadar Allah kerim.

Ben bu düşüncede iken kapı daha hızlı çalındı. — Kim o? — Açınız!.. Hah tanıdım. Ev sahibi değil. Komşumuz eski mektep arkadaşım Hüsnü. Fakat şimdi, bu kışta kıyamette misafirlik sırası mı? Topu topu bir mangal var. İçindeki ateş de bitiyor. Hüsnü'yü yukarıya alsam, mangalı da almak lazım. Çoluk çocuk titreşecekler... Almasam ayıp olacak...

Bu endişe ile kapıyı açtım. Hüsnü karşımda. Zavallı ne kadar sararmış, gözlerinin etrafı mosmor. Herhalde üşümüş olmalı. Yarım ağızla, fakat müteessir «Buyurun dedim. Hüsnü, bitkin bir eda ile ağzını açtı:

—Teşekkür ederim. Rahatsız ettim. Çıkmak için geldim. Bizim peder sizlere ömür!

İşte bir kara haber. Hem de mevsimsiz. Şimdi delikanlıya ne demeli? Nasıl taziye etmeli? Müşkülât yalnız bununla da kalmıyor. Soğuk berbat. Paltoyu geçen baharda sırttan, geçenlerde de bitpazarında elden çıkarmıştım. Böyle havada cenazeye gidersem, birazdan cenazem eve gelir. Mezara kadar yol da biter, tükenir cinsinden değil. Zaman da acayip. En hatıralı kimselerin cenazesinde bile beş altı kişi zor bulunuyor. İki üç adım gidip sıvışmak da kabil değil. Derhal göze çarpar. Gitmemek olmaz... Bereket versin merhum, memur. Otuz sekiz senelik

memuriyetten ve bilhassa bugünleri de gördükten sonra ne vücudu kalmış olabilir. Muhakkak kuş gibi hafiftir, omuzları ağrıtmaz.

Zihni allak bullak eden şu aykırı endişe ve nabemehall teselliden sonra alelusul bir iki taziye kelimesi mırıldandım. Cenazenin ne vakit kaldırılacağını sordum. Bu son vazifeyi ifade tereddüt etmeyeceğimi ilave edecektim. Hüsnü cevap verdi:

—Malum ya ahval berbat. Eksik gedik daha tamamlanmadı. Hatta başlayamadık bile. Zaten onun için size müracaat ettim. Sizden başka arkadaşım var mı ki. Allah aşkına, on lira lütfet. Bir haftaya kadar... Cenaze meydanda kaldı...

Rica niyaz birbirini takip ediyordu. Zavallı biliyordu ki istediği para, beni Karun yapacak kadar hayali bir servettir. Onda biri bile Rafael'inkatları<katalogları>gibi nadide ve nadir... Ancak bazı portföy müzelerinde bulunur.. İçimi çektim.

Galiba derince çekmiş olmalıyım, odadakilerin nazar-ı dikkatini celp etmişim. Derinden gelir gibi bir ses duydum:

—Hayırdır inşallah... Rüya mı görüyorsun, bu ne kadar dalgınlık?..

Bu ses beni kendime getirdi, dalgınlıktan uyandırdı. Anladım ki o sahne bereket versin, hayal imiş... Fakat öyle bir hayal ki sık sık ziyaret ediyor...

...Ve kendimi sararmış beniz, morarmış burun, yaşarmış gözlerle bir kapının önünde, Hüsnü'nün vaziyetinde görür gibi oluyorum.

Tılsım

(*Güleryüz*, 4 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:90)

Hoş Bir Mektup

Hikmet Bey amcasının yanı başında halinden, hayatından şikâyet ediyordu. Ezcümle yeni aldığı karısıyla arasında husule gelen imtizaçtan bahsetti.

—Bir türlü olmuyor ne yapsam nasılsa bari birkaç gece de evde dursa ne olur. Bu gece Nazime'lere yarın Miralay Tosun Bey'in haremine filan derken. Ben sobanın başında, elimde sigara gözlerim saatte kalıyorum ertesi günü olduğu zaman yine bir kavga bir gürültü..

GalibaNazime'lerin evindeki sarışın gençle arası pekiyi ki zaman zaman onun iyi keman çalmasından saçlarının çok güzelliğinden, reverans yapmasından iç çekerek bahsediyordu.

Hikmet Bey sözünü şikâyetini burada bitirdi amcası:

—Bak evladım dedi. sana bir şey öğreteceğim.. Fakat bu maharetkârane bir surette tatbik edeceksin!..

—Nasıl!

—Şöyle ki.. Kadının odasına bir mektup düşür. Ceketinin cebinden kazara düşmüş gibi.. Mektup muhteviyatını ise Seniha isminde bir sevgiliye hitap!.. Ahlar oflar.. Pembe hülyalar derken karın şüpheye düşer, tecessüse koyulur. Kapı dışarı çıkmaz anladın mı?.

Aynanın yanındaki pudra kutusu ile lavanta şişesinin arasındaki mektup nazar-ı dikkatini celp etti. Perdenin aralığından sabah güneşi vuruyor. Onun çıplak omuzlarını yıkıyordu. Gözleri pek mahmurdu. Zira dün akşam yarı geceye kadar sarışın gencin kemanı onu tatlı beyaz hülyalara sevk etmişti.. Mektubu evirdi.. Çevirdi. Okudu bir daha okudu.. Koltuğa gömüldü. Sinemada gördüğü haller hatırına geldi orada da böyle sahneleri görmüştü. Kendisi de sahnelerden birinde bir rol yapan Hesberya gibi zevkle saatlerce odada düşündü, aynada yüzündeki güzelliğe baktı gerildi biraz sonra çay masası başında idiler.

—Bey pak rahatsız gibi duruyorsun yüzün benzin sararmış.

—!...

Sormadığı sualleri soruyor. Şimdiye kadar yaptığı şeyler hakkında ona bir şeyler soruyordu.

Bu akşam hanım sokağa çıkmadı, Nazime'lerin evine «Rahatsızım» diye haber yolladı kocasıyla bir lamba yanında kafa kafaya verdiler. Koklaşa koklaşa kaldılar nihayet mektubumu koynundan çıkardı.

—Bu nedir dedi ve sinirlenmeye, baygın bir hal almaya başladı. Yüzünün içine dikkatli dikkatli bakıyordu Hikmet güldü. Sonra onu<ona> oynadığı oyunu anlattı. Ve dudak dudağa biraz kaldılar. Odada lambayı söndürmüşlerdi. İçerideki

odadan çocuk sesi geliyordu ikisi de aile zevkini o akşam tattılar.

—Nasıl oğlum evdeki hal ne oldu.

—Ah!.. O mektup saadetimiz hep onda imiş amca!.

(*Güleryüz*, 10 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:91)

Eşkâl-i Zaman

Temaşa

Birinin yüzü bir anda yılışarak, yanındakinin kolunu düрте düрте:

—Ne güzel, ne şık otomobil!

—Evet. Hem şık,, hem rahattır!

—Sen bindin mi?

—Bindim!

—Kiralık mı?

—Evvelce içinde oturanım idi.

—Şimdi değil mi?

—Değil!

—Sattı mı?

—Satıldı!

—Ne demek?

—İflas etti, sattılar. O da şimdi ekini belli etmemek için kiralamış, geziniyor...

—Tuhaf şey!.. İflas eden böyle mi olur?

—Zamane zihniyeti cümlesinden olmak üzere iflas eden edene fark vardır. Bir milyon, iki milyon veya sekiz yüz, dokuz yüz bin ile iflas eden bir iki sene bu halde gezebilir. Bunun iki yüz bine kadar meydanı vardır. Yüz bin, altmış, elli bin lira ile iflas edenler beş, ay eski halde kaldıktan sonra bizim eski orta halliler derecesinde karar kılar.

—Beş on bin liralıklar?

—En çok üç ay!

—İki üç bin liralıklar?

—Taş çatlasa üç dört hafta!

—Ondan sonra?

—Baştaki fesin etrafını, paltonun, ceketin yakalarıyla kollarını yağ, kir kaplayıncaya kadar duyulmadık yerlerden istikraz, evden öteberi fûrûht suretiyle biraz daha sürüklenir!

—Tersine bir hal!

Hiç de değil!.. En çabuk duyulan iflaslar beş yüz elli bin liralıklardır. Bunlar ekseriya (Çingene) borcuna müstağrak oldukları için ashab-ı matlubun adedi nispeten çoktur. Bu çokluk iflas haberinin süratle intişarını mucip olur.

—Demek ki bunların top atmaları ötekilerden daha...

—Ötekilerden maksadın milyonluklar mı?

—Evet!

—Milyonluklar top atamazlar. Onlar kara (bomba)ları gibi ya baştan inerler, yahut (torpil) gibi alttan patlarlar!

—Bilmiyorum.

—Ben de bilmiyordum ama (zaman) (,) Harb-i Umumî öğretti.

Bunların diğer neveleri de var...

—Ne gibi?

—Siyasi, içtimai, ...

—...?

—Siyasi iflaslar da tıpkı bu derekeleri takip ediyor.

Mesela bir hükümet-i muazzama, müttihazı olan siyasette esbab-ı muhtelifeden dolayı iflas ediyor. Büyüklüğüne evvelce herkesin gözünü yıldırılmış olan kudret ve kuvvetine göre bir müddet daha o siyaseti yürüyor. Fakat bilahare

kötürüm olup kalıyor. Eski büyük (Bismark) siyaseti, Alman İmparatorluk siyaseti, Rus Çarlığı siyaseti nasıl durdu? Hâlbuki bunlar durduklarından pek çok zaman evvel iflas etmişlerdi. Diğer taraftan mesela Rum Patrikhanesi, Ermeni yurdu siyasetleri birkaç adım attıktan sonra zınk! dedi, kaldı. Sanki çürük bir otomobil (pak) yaptı!

Şimdi bir zaman evvel iflas etmiş de hâlâ yürür görünen bir siyaset sahibi büyük bir hükümet var mı?

—(Lozan)a bir bak, bir de (Paris) Konferansı'na!...

—Ya o zırhlılar, gemiler, altınlar, müstemlekeler? Ya, demin geçen otomobilin metaneti, zarafeti, nezafeti, sürati, şıklığı!

Ahmet Rasim

(*Güteryüz*, 25 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:93)

Eşkâl-i Zaman

Yeni Camii Usulü Tıraş

Dükkindan içeriye girdim ki bizim berber, bir elinde sabunluk, diğer elinde yeni bir fırça hop deyip oturuyor, hay deyip kalkıyor!.. Mensup olduğu ırkın Türkçe telaffuzunu bir daha ihya eden kurb-ı mahreç akıntılarıyla ağzından bir sürü kelimât toplanıp nîm-rutubetli dudaklarından birbiri ardınca aktığı halde netice:

—Medeniyete inanırım, propagandaya inanmam!

Şeklinde bağlanıp kalıyordu...

—Niye ne oldun?

—Ne olacağım? Bu defa da fırça derdine düştük.

—Hayrola!

—Şarbon. . . .

—Ha kömür. . .

—Orduda var a... Bu, hastalık imiş!... Hiçbir şeyle geçmez imiş, berberlerin kullandıkları bu fırçalar ile geçer imiş!

—Kim diyor?

—Sizin gazeteler!

—Dememişlerdir. Onlar (şarbon) hastalığının ne olduğunu bilirler o bir nevi koyun hastalığıdır. (Anadolu)da en müesser ilacı vardır. Ekseriya çobanlar tutulur, tutuldu mu (dalakçılar)a gider o da demiri kızdırır, caz diye yakar geçer!

—Orası Anadolu!... Mesele burası bilmiyorlar ki yeni fırça hiçbir zaman birden bire kullanılmaz... En aşağı üç dört defa kaynar sudan, sabundan geçer. Yoksa köpük tutmaz üç dört defa bu türlü yıkanan bir şey temizlenmezse hangi çamaşırımız temizdir. Diye inanalım?. Hele bugünkü kâğıt paraları nasıl turalım? Yoksa herkes birer tane el etüvleri kullanmalı!...

—Kullanmayın mı diyorlar?

—Ona yakın bir şey!... Otuz altı senedir berberlik ederim, belki bin fırça kullandım, böyle bir hastalığa rast gelmedim.

İşin içinde Yan<h>amamcı Panga! var... Olmasa bu kadar gücüme gitmezdi!

—Ne gibi?

—Öyle anlıyorum ki (jilet) fabrikalarından biri Avrupa'daki tarak, sabun, pudra fabrikalarıyla uyuşmuş, burada böyle bir propaganda yaptırıyoruz!

—.....

—Şaşma!... Bu, böyledir. Halka vehim gelecek, perukâr dükkânlarından çekilecek, (jilet) kalacak. Alınca ona birer tarak, sabun, pudra uyduracak..

Biz burada isteyeceğiz fakat yağma yok!

—Ne yapacaksın?

—Ne mi yapacağım; şimdiden leğenleri tedarik ettim! Yarından itibaren dükkâna bir levha asacağım üstüne?

Sıhhi fırçasız (Yeni Camii) usulü tıraş!

Yazdıracağım!

Garip! Berberlikte bile (tarih bir tekerrürden bir ricatten ibaret kalıyor!...)

Ahmet Rasim

(*Gülyüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

Tecrübe

Naciye Hanım yarım saatten beri aynayı elinden <bir>akmıyor, güzel çehresine, ipek gibi saçlarına baktıkça gözlerinde inci gibi yaşlar <a>kıyordu?

Niçin benim nemi beğenmedi? Çirkin miyim? Sakar mıyım? Ahlaksız mıyım? Ne kusurum var bu yaşta kocam bunu bana etmeli miydi? Muazzez Hanım eski mektep arkadaşını yatıştırmaya, <te>sellî etmeye çalışıyor:

—Üzme kendini Naciye... Erkeklerin hepsi nankördür... Kim bilir sana tercih ettiği <ka>dın nasıl bir sokak süpürgesidir. Bir aya <ka>lmaz kocan yine avdet eder. Bundan emin <o>l.

Bu teselli sözleri Naciye Hanım'ı daha ziyade <c>oşturuyor, hırçınlaştırıyordu.

—Hayır... Hayır... Aramızda her şey <bi>tî. Benim izzet-i nefsim var... Ben böyle sefil karıların artıklarına tenezzül edecek kadar da düşmüş bir kadın değilim... Zaten ben kocamdan <bo>şandığıma yanmıyorum... Bu kadar kolay mağlup <o>lduğuma üzüliyorum... Benim neyim eksik? <Mu>azzez Hanım onun saçlarını okşadı:

—Pırlanta gibi kadınsın Muazzez<Naciye>çiğim, bugün <se>ni yirmi yaşında delikanlılar alır vallahi.. <Faka>t kendini üzmemek şartıyla... Aramızda saklayacak değiliz ya... Biz otuz beş yaşını geçtik.. Öyle ağlama, üzölmeye kalkacak <o>lursak, soluveririz, şimdi Muazzez<Naciye>çiğim<sa>na bir teklifim var kocan seni boşadığı vakit <i>lk evvel beni hatırladın doğru bana geldin. <Be>n bu itimada layık olduğumu ispat etmek isterim <he>men çarşafını çıkar seni tam bir ay burada <a>lıkoyacağım Erenköy gayet açık yer... <Se>ninle güleriz, eğleniriz, hiçbir kederin, <ka>savetin, kalmaz, Naciye Hanım. Bu teklifi redd<e>tmek istedi. Fakat Muazzez o kadar ısrar <e>tî ki dayanamadı çarşafını çıkardı. <Pen>ceresi sarmaşıklar, hanımelleriyle süslenmiş denize nazır bir oda in<t>ihap ederek yerleşti. <Mu>azzez Hanım hem eski bir arkadaşına muavenet ettiği hem de arkadaş bulduğı

için pek memnundu.

Muazzez Hanım'ın kocası İsmet Bey kırk <be>ş elli yaşlarında kendi halinde, ağır <ba>şlı bir doktordu. Hayatta kitaplardan hastalardan başka bir şeyle meşgul olmayı sevmezdi:

O akşam Muazzez Hanım eski arkadaşını kocasına şöyle takdim etti:

—Naciye Hanım benim sınıf arkadaşımıdır. Fevkalade meziyetli, zarif, güzel bir kadındır. Kocasını büyük bir nankörlük etti. Bu güzel tazenin kadrini bilmedi. Adı bir kadınla evlenmek için Naciyeciyimi boşadı. Arkadaşım şimdi bizimle bir ay kalacak... Doktor İsmet Bey bu hadiseyi memnuniyetle karşıladı. Çünkü bu sayede karısı bir zaman arkadaşıyla meşgul olacak, kendisini rahat rahat çalışmakta serbest bırakacaktı.

Aradan on beş gün kadar bir zaman geçmişti. Naciye Hanım artık kederini unutmaya başlamıştı. Şimdi eskisi gibi gülüyor, şen hikâyeler anlatıyor, günün büyük kısmını tuvalet masası başında bir aktris gibi süslenmek yüzünü boyamayla geçiriyordu. İlk günlerde rahat rahat kütüphanesinde çalışan Doktor İsmet Bey de artık meşguliyetlerini ihmal etmeye, karısı misafiriyle beraber uzun uzun sohbetler ve gezintiler yapmaya başlamıştı.

Muazzez Hanım kocasından vukua gelen bu tebeddüle evvela hayret etti. Fakat Naciye ile İsmet arasındaki samimiyet arttıkça kuşkulananmaya, üzölmeye başlıyordu. Naciye'nin onunla geçireceği bir anı evvela bir saadet gibi telakki etmişti. Fakat şimdi bu misafirliği bir tehlike gibi görüyor günleri sayıyordu. Bir sabah Muazzez Hanım salona girdiği zaman Naciye ile İsmet Bey'i pek fena bir vaziyette gördü. Onlar gülüşe gülüşe bir albüm seyrediyorlar, yanakları birbirine dokunacak kadar yakın bulunuyorlardı:

Naciye hafifçe sarardı; İsmet Bey kızardı. Muazzez Hanım da kapıyı kuvvetle vurarak gidip odasına kapandı.

İki gün sonra Doktor İsmet Bey kısa bir mektup ile karısını boşuyordu:

«Muazzezciğim bu kadar senelik refakatinden sonra senden ayrılmak istemezdim. Fakat elimde değil. Beni affet ve unut.»

Muazzez Hanım o akşam Naciye'den şu mektubu alıyordu. «İsmet yine

benimle evlenmek istiyor. Fakat ben katiyen senin evini barkını yıkmaya razı değilim. Benim maksadım sadece hâlâ beni sevecek bir erkek bulunup bulunamayacağını tecrübeden ibaretti. Emin ol. «Kocan benden cevap-ı ret alınca behemehâl sana avdet edecek»

H. R

(*Güleryüz*, 15 Şubat 1339 (1923), Sayı:96)

Hacı Fosuldak

Hacı Fosuldak... Bektaşî dergâhı karşısındaki köşkte oturuyordu han, hamam sahibi ağniyâdan bir adamdı yalnız bir kusuru vardır titiz, asabi, her şeyi ben bilirim, davasında! Her gün çarşı içindeki dükkânına giderken sevdiği ahbablarından Tütüncü Ali Efendi'ye uğrar, görüşürdü bir gün Ali Efendi ile muhavere arasında kadınlara ait bir bahis açıldı. Ali Efendi kadınların fendi daima erkeği yener, dedi. Bu söze Hacı Fosuldak pek fena içerledi, kızdı, kalktı doğru dükkânına gitti oradaki dükkân komşularına bir sırasını getirip sordu kime sorduysa hepsi sözleşmişler gibi aynı sözü söylediler. O akşam evine döndü karısını çağırdı. Dedi ki

—Hanım biz seninle yirmi beş senedir bir yastığa baş koyduk, bu gece bana bir hile yapacaksın, eğer yapmazsan bu yirmi beş senelik rabıtayı koparıp atacağım.

Kadın bu söze hayret etti ve:

—A Hacı Efendi dedi sana bu akşam bir şeyler olmuş bu nasıl söz böyle!

Hacı Fosuldak gözlerini açarak:

—Nasıl filan anlamam, sana katiyetle söylüyorum bu akşam mutlak bana bir hile yapacaksın göreceğim diyordu. Hanım çar-naçar:

—Peki dedi, mademki ısrar ediyorsun yaparım.

Hacı Efendi:

—Haydi göreyim seni dedi her ikisi de düşünmeye daldılar. O sırada hizmetçi kapıdan içeri girdi Hacı Efendi'nin yutmayı mutat edindiği afyonu getirdi hanım bu fırsatı ganimet bilerek Hacı Efendi'ye her akşamdan fazla afyon yutturmaya gayret etti. Biraz sonra Fosuldak kendinden geçmiş bulunuyordu. Hanım uşağı Mehmet'i çağırdı. Dedi ki:

—Mehmet sana bu akşam bir vazife göstereceğim bu emri tamamıyla yaparsan, köyüne izinli göndereceğim şu karşiki tekkenin kapısında uyuyan Baba yok mu, onu alıp buraya getireceksin

Mehmet izin sözünü duyar duymaz:

—Baş üstüne dedi, ve derhal gitti takke kapısında sızan ihtiyar Bektaşî'yi sırtına alıp getirdi. Hanım derhal ihtiyarı soydu Hacı'nın elbisesini Bektaşî Babasına ve Baba'nın elbisesini Hacı Efendi'ye giydirdi, simaları da yekdiğerine pek benziyordu, tekrar Mehmet'i çağırıp al bu ihtiyarı yine getirdiğın gibi götür, dedi Mehmet Hacı Efendi'yi sırtlayıp tekkenin kapısına bıraktı.

Tekkenin bahçesinde çalışanlar dervişler döndüler. Kapının önünde uyuklayan Hacı Efendi'yi aş babası zannıyla:

—Ahmet Baba, Ahmet Baba,

Diye seslendiler. Baktılar ses yok kendi kendilerine:

—Herif pek sızmış uyandırılım mı? Diye konuşuyorlardı. Yarım saat sonra Hacı Baba rüzgârın tesiriyle uyandı, etrafına, baygın baygın baktı, üstünü başını yokladı şimdi bir Bektaşî müridi olmuştu. Belindeki iri taşlı kemer şüpheye mahal bırakmıyordu dervişler tekrar geldiler. Ve aş istediler. Hacı Efendi bunları kovdu

—Ben Hacı Fosuldak'ım, siz kim oluyorsunuz diye bağırdı dervişler vah zavallı vah bu afyonu yuta yuta aklını bozacak diye söyleniyorlar, gülüyorlardı.

Nihayet muhavere azıştı mesele Şeyh Efendi'ye kadar aksetti dervişler bu aş babasının elinden son derece bizar kaldıklarını anlattılar Şeyh Efendi, Hacı'yı çağırtdı ve dedi ki:

—Ahmet Baba ben sana bu afyonu fazla yutma demedim mi? Haydi. Dervişlerin aşını ver Hacı:

—Ben Hacı Fosuldak'ım, sizin hizmetkârınız değilim, karşiki köşk benim diye ısrar ediyordu, Şeyh:

—Hay budala hay, nihayet kaçırtdı. Bu akşam da Hacı Fosuldak olmayı kurmuş haydi bunu götürünüz aşağıda tulumbanın altındaki yalağa su doldurup ıslatınız, biraz ayılsın! Dedi.

Dervişler derhal emri yerine, getirdiler Hacı'yı suya bastıkça [Aman Allah] diye haykırıyor, çarpınıyordu. Hacı sırsıklam oldu ve yine Fosuldak olduğunda ısrar ediyor, köşkün sahibiyim diyordu, Şeyh Efendi'ye bunun tedavisi mümkün olmadığını anlattılar derhal bir ilmühaber yapıldı ertesi sabah bâ-posta Toptaşı'na gönderildi.

Bizim aş babası Ahmet Baba uyandığı zaman kendisini erkân minderi üzerinde kürklere bürünmüş, bir halde gördü kendi kendine:

—Erenler ben galiba göçmüşüm, burası olsa olsa cennet-i âlâda bir köşkün odası olacak, ama periler nerede deyip düşünüyor etrafa alık alık bakıyordu kapıdan Hanım girdi, içinden perilerden birisi bu olmalı fakat kartçasına rastladık, diyordu, bir iki dakika sonra işin iç yüzünü anladı. Hanım ale's-sabah Toptaşı'na gitti Hacı'yı buldu Hacı Hanım'ı görür görmez şaşaladı Fosuldak dertlerini saydı, döktü Hanım Hacı'ya lazım gelen talimatı verdi ve ertesi gün muayenede Hacı'yı bıraktılar Hacı eve geldi Ahmet Babaya biraz dünyalık vererek tekkeye savdılar.

O gün bugün Hacı Efendi yalnız ben bilirim davasından vazgeçmiş ve evin kapısına şu levhayı yazdırıp asmıştı:

Gafil olma, abdal sanma her gördüğün kadını

O yalağın, Toptaşı'nın ben bilirim tadını!

(*Güleryüz*, 4 Nisan 1339 (1923), Sayı:103)

Çöplükte.,

O gün baharın en hoş günlerinden biri idi. Refik acele acele giyindi ve kendisini sokağa attı. Fakat erken çıkmıştı. Makbule'nin çay daveti saat dörtte idi. Yavaş yavaş cadde-i kebirden mağazaların şaşaaadar camekânlarını süze süze geçti. Taksim bahçesine girdi. Dolaştı, dolaştı, fakat bugün de inadına yürümeyen saatine sık sık bakıyor, can sıkıntısı yüzünden, gözünden akıyordu.

Mavi atlas bir kemer gibi İstanbul'u saran bosforun güzelliğini bir müddet seyretti. Bu esnada Makbule'nin hayalini hatırasından, mefkûresinden silemiyor. Daima, daima onu düşünüyordu.

Zavallı Refik nihayet düşmüştü, o şuh fakat bir geyik kadar cevval ve serbest

ruhlu mahlûkun ağına düşmüştü. Fakat aşkını bir türlü itiraf edemiyordu. Ne vakit salonda yalnız kalsalar, birkaç söz söylemek istiyor, kızarıyor, asileşiyor, boğazına toplanan bir ukde onu telaffuzdan men ediyordu. Mektupla meramını, har ve samimi hissiyatını ifade etmek istedi. Fakat Makbule'nin lakaydisini biliyordu. Ekseri mektupları okumadan yırttığını gözüyle görmüştü. Ne yapmalıydı? Kimi, neyi vasıta ittihaz etmeliydi.

Nihayet karşısındaki manzaranın inceliği, nefaseti, güzelliği zihnine unutulmaz bir küşayış bahşetti ve o anda hatırıma gelen münasip bir ilan-ı aşk süjesini etraflıca, her köşesinden evire çevire tetkik etti ve pek muvafık buldu... Saatine baktı, Makbule'nin düşüncesiyle vakit ne çabuk geçmişti! Sanki saat koşmuş ve vakit miadına gelmişti. Bahçeden çıkarak Şişli'nin yolunu tuttu.

Salonda on, on beş genç idiler. Makbule eski şen ve şuh etvârını muhafaza ediyor, tatlı ve ince tebessümlerini herkese karşı mebzûlen sarf ediyordu. Refik bir müddet etrafında dolaştı ve tasarladığı sahnenin ilk rollerini muvaffakiyetle ifa etti. Çayları içtiler, Nemika piyanonun başına geçti, bir müddet de dans ile vakit geçirdiler.. Nihayet birer, ikişer dağıldılar bu yalnız başına giden boynu bükükler arasından Refik de vardı. Fakat hiç müteessir değildi. Yalnız Makbule'nin değil bütün arkadaşlarının nazar-ı dikkatini celp etmiş, melül vaziyeti Makbule'den başka hepsini teessüre gark eylemişti. Ah o mermer kadar sert kalpli kadın! Yarın, yarın kendisine ne cevap verecekti?

Ertesi gün Refik erkenden Şişli yolunu tuttu Makbule'nin oturduğu apartmanın merdivenlerini süratle çıktı, helecan-ı kalple dördüncü kattaki kapının ziline bastı. Makbule'nin hizmetçisi kapıyı açarak bu erkenci misafiri ekşi bir yüzle karşıladı.

Makbule Hanım'ı istiyorum haber verir misin?

—Peki....

Makbule henüz kalkmış, gerine gerine aynalı dolabın önüne kadar ilerledi ve hizmetçisi Leman'a

—Of.. bu ne müziç adam.. Çağır bakalım, böylece kabul edeceğim.. Haydi çabuk dedi.

Leman itaatle çıktı,

Biraz sonra Refik kalbi çarpa çarpa Makbule'nin yatak odasına girmişti. Onu nîm-üryan bir vaziyette görünce az daha aklına hiffet gelecekti, hemen onun yumuşak ve ufak ellerini tutarak üzerine har ü medid bir buse kondurdu. Makbule'nin kendisini bu vaziyette kabul etmesini bir fâl-i hayr ü teveccüh eseri addetti.

Makbule hiddetini belli etmeyerek sordu:

—Oturunuz, Refik Bey, bu kadar erken, telaşınız nedir? Yoksa dün bir şey mi unuttunuz burada? Oh ne hüsn-i tesadüftü!. Bizzat kendisi zemini ihzar etmişti.

Refik'in kurduğu tuzağa kendi kendine düşecekti.

Refik bu suale hiç düşünmeden evvelce hazırladığı cevabını verdi ve yaptığı sürprizin tesirini de fark etmek için gözlerini Makbule'nin üstünden ayırmadı.

—Kalbimi, zavallı kalbimi Makbuleciğim?.

Artık Makbule'nin sabrı, takati tükenmişti.

Bütün hiddetini köpürmüş bir şampanya kadehi gibi dudaklarında toplandı ve aşığının yüzüne püskürdü.

—Ha kalbiniz mi Refik Bey?.. Dün gece Leman odayı temizledi, bir kere ondan sorunuz, belki süprüntülerle beraber çöplüğe atmıştır. Ben görmedim.

Meddah

(*Güteryüz*, 11 Nisan 1339 (1923), Sayı:104)

Tavla

Feridun bahçe kapısını tıkırdatarak:

—Kamile, Kamile!.

Diye seslendi.. Genç kız merdivenlerden yuvarlanır gibi inip kapıyı açtı..

—Ah ne iyi ettin de geldin Feridun!. Ben de şimdi seni çağıracaktım.

—Pencereden bakıyordum: Annen ile kardeşin istasyona doğru gittiler. Yalnız kaldığımı anlayınca hemen damladım..

Kamile, Feridun'u merdivenlere doğru çekerek:

—Ya, dedi, onlar Suphi'ye palto almak için İstanbul'a geçecekler. Vallahi memnun oldum.. Hep benim davetime mi bakacaksın? Böyle fırsat buldukça gelmeli işte..

Ufak. Güzel, alaturka döşenmiş bir odaya girdiler.

Kamile minder üstüne yaslandı. Feridun'u da eteğinden çekerek yanı başına oturttu. Bir müddet havaiyattan bahsettiler.

Genç kız, yıldız gibi parlayan kara gözleriyle odada bir şeyler araştırdı.. Sonra ok gibi fırladı: Dolabın üstündeki kocaman tavla kutusunu kaparak getirdi. Feridun'<a>:

—Haydi Ferit, dedi, seninle bir, üç atalım!.

Feridun:

—Konuşsak daha iyi olmaz mı Kamile?

Diye itiraz etmek istedi. Fakat o, ısrar ediyor

Hatta yalvarıyordu. Güzel kızın mülayim sözleri Feridun'u balmumu gibi yumuşattı:

—Peki hatırın için bir oyun oynarım, olmaz mı cicim?

—Ama yalnız bir oyun mu?

—Bütün vaktimizi tavla ile mi geçirelim?!

—Eh.. Rız oldum, haydi bakalım!.

Tavlanın iki kanadını açtı. Pulları diziyordu.. Fakat Feridun, kızın ellerini tutarak ona mani oldu:

—Dur, dur. Acele etme bakalım!.. Nesine oynayacağız? Dedi.

Zeki kız, gözlerini pencereye dikti. Feridun'u iştiha ile, hevesle oynatmak için güzel bir hediye aradı. Sonra keskin bir süratle başını çevirerek:

—Eğer, dedi, bu tek oyunu sen kazanırsan... Biraz durdu, sonra tombul ellerinin şehadet parmaklarıyla gelincik gibi kırmızı yanaklarını göstererek:

—Bunlardan doya, doya...

Feridun mahzunane:

—Ya, kazanamazsam?

Kamile, kaşlarını yukarı kaldırdı. Başını sağa sola bükerek cevap verdi:

—Şüphesiz onlardan mahrum kalacaksın!..

Meraklı, heyecanlı bir oyun başlamıştı. Feridun o, gülden nefis ve muattar yanaklardan mahrum kalmak korkusuyla bütün fikrini, dikkatini tavlaya vermiş, pullarını bin ihtiyatla kımıldatıyordu

Kamile yenilmesini daha ziyade arz<u> ediyor, serbestçe, hiç düşünmeden oynuyordu.

Feridun'un talihi de vardı: İlk elde düşüş, ikincide dört çehar gelmişti. Oyun sonuna kadar da en güzel, en münasip zarlar ona geldi. Hatta Kamile:

—Vallahi, zar tutuyorsun! Sana hep güzel sayılar; bana da en belalılar geliyor! İşte bir taşım daha kırıldı.

Diye yalandan hiddetlenmişti bile...

Genç kız taşlarını henüz içeri toplamıştı ki Feridun sevinçle haykırdı:

—Marss!.. Kamile, mars oldun!..

Zavallı kız, bir pul alamadan Feridun hepsini toplamıştı bu hali görünce:

—A.. Diye öyle tiz ve ahenkli bir ses çıkardı ki az kalsın komşular işitecekti.

Sonra mahcubane:

—Peki, dedi, vaadimi ifa ederim.

Fakat Feridun; şahadet parmağını nakkas gibi sallayarak:

—Hayır, kabul etmem! O, vaat yalnız bir oyun içindi.

—Eh!..

—Hâlbuki ben seni mars ettim. İki oyun birden kazandım.. İki!,

—Sahi!.. Onu hesaba katmadık.. Şimdi ne olacak? Feridun asabiyetle:

—Daha kıymetli bir hediye!..

—Ne gibi?.

—Orasını sen düşün! Herhalde eski vadinle münasebeti olmalı...

Çapkın kız Feridun'un fikrini anlamıştı. Pancar gibi kızardı. Elleriyle yüzünü örterek:

—Madem ki yenildim.... Diyebildi...

Meddah

(*Gülyüz*, 25 Nisan 1339 (1923), Sayı:106)

Gördün Mü Abdalı?..

Servet Efendi kösedir. Binaenaleyh otuz iki yaşında olduğu halde ancak yirmi yaşında tahmin olunur. Kırpık bıyıklı, sarı benizli ve gam kasavet nedir bilmediğinden dolgun vücutludur, isminin doğrusunu kimse bilmez. (Sersemaki) diye çağırırlar. Bir iş sahibi değildir. Akşama kadar ramazan yelkovanı gibi miskin miskin dolaşır durur.

Bir gün Rıfki ile ... kıraathanesinde oturuyorduk. Aramızda o günlerde bizi çok meşgul eden bir mesele mevzubahis oluyordu. O kadar dalgın idik ki.. Sersemaki'nin yanı başımızda dikildiğinin farkına bile varmamıştık. Bu esnada biri kolumdan çekti. Etrafa baktım. Aynı zamanda gayr-i ihtiyari ikimiz de

—O... Sersemaki! Diye bağırıldık.

Artık nihayeti mücadeleye müncer olması ihtimali olan münakaşayı haliyle bırakıp. Servet Efendi'nin sırtıttıkça buruşan yüzünü istihza ile karışık bir nazarla seyrediyorduk.

O, hâlâ ayakta duruyordu.

Oturmasını teklif ettik. Her zamanki gibi yeleşinin cebinden fakfon saatini çıkarıp bakarak:

—Vakit yok dedi, treni kaçıracağım.

Biz ısrar ettik.

—Canım bir kahve iç. Hem yorgunluğunu alırsın! İstemeye istemeye

iskemleye ilişiverdi. Rıfkı gülerek:

—Eh anlat bakalım Abdurrahman Çelebi.. Ne haber?.

Diye sordu. Güya yeni bir musahabe zemini araştırıyordu. Servet Efendi, bir mutat sükût etti. Sonra ellerini dua eder gibi yukarı kaldırıp.

—Bilader, bıktım bu ne haberden! Bir arkadaşa rast gelirsin. Ne haber? Eve gidersin; ne haber? Kime merhaba desem arkasından ne haber? Diyor. Söyleyecek, hatır alacak başka söz yok mu canım?.

O zaman gülüşmeye başladık. O:

—Ama doğru değil mi? Hakkım yok mu? Diye fikrimizi soruyor, la-havle deyip başını iki tarafa sallıyordu. Hepimiz sükût ediyorduk.

Servet bizim kendisine fazla ehemmiyet vermediğimiz görerek şimdi hem kahvesini içiyor. Hem de yeniden açılan bir kadın meselesini dinler gibi görünüyordu.

Rıfkı başından geçen yeni bir vakayı anlatıyordu. Bu sırada Sersemaki'nin birden bire söze atılıp:

—Evet yalnız siz bilirsiniz.. Bir de ben anlatayım da macera nasıl olurmuş görün.. Demesi ikimizde de bir hayret ve merak uyandırmıştı. Acaba bu sersemliğin canlı numunesi nasıl mühim bir macera geçirebilirdi. Biz hemen:

—Haydi bakalım anlat! Dedik.

O böyle bir cevaba katiyen intizar etmiyordu. Gösterdiği bu cesarete birdenbire pişman olarak:

—Hani, pek de mühim değil ya.. Diye bir kaçamak yolu aradı. Bu sefer biz rica ettik. Mecbur oldu ve:

—İnkâr etmeyin. Benimle hepiniz alay edersiniz ya... Diye başladı

Hilkatin icabı mı, yoksa kalbimin saffeti mi?. Ne dersiniz deyin —ben Bektaşî Dede gibi kimsenin kalbini kırmak istemediğimden- sizin gibi- herkes de benimle alay eder. Mesela evde akşam yemeğinden sonra hemşirenin çocuklarına, onları uyutuncaya kadar, masal söylerim de uyaramazlar bile benimle eğlenip her halime gülmekten çekinmezler.

Hatta bitişişimizdeki evde oturan dava vekilinin hoppa, çıt kırıldım nazeninleri bile gelip geçerken kafes arkasından bana laf atarlar ve birbirlerine:

—Servet Efendi Hecin devesi gibi yürüyor. Yahut ne meraklı adam kardeş! Her gün de tıraş oluyor. Diye mırıldanırlar. Fakat ben kafese doğru bakınca gülüşerek kaışırlar.

Onlara birkaç defa da sokakta rast gelmiştim. Hele bir gün, hiç unutmam: Gidip aşinalık etmek istedim. Küçüğü elini çantasına sokarak maalesef ufaklığı olmadığını söyleyince hırısından o hale geldim ki... Söyleyecek söz bulamadım.

Servet bu esnada sustu. İkimizin de yüzüne dikkatli dikkatli bakıyordu. Sonra içine çekerek memnunane:

—Fakat bugün öyle değil. Şimdi benim hürmetle! Gözümün içine bakıyorlar. Bakın nasıl oldu! Bu itibarı nasıl kazandım!

Bir akşam yemek yedikten sonra afacanların elinden güç-hal ile kurtulup bahçeye çıktım. Mehtap vardı. Uzakta sızmak üzere olan sarhoşların son naraları, bir inilti gibi aksediyordu. Hafif bir rüzgâr esiyor, bahçelerde kasım çiçekleri dalgalanıyordu. İskemlemi aydınlığa çekip oturdum. Ses, seda yoktu. Hakikaten ne güzel bir geceydi o..

Böyle düşünceyle ne kadar vakit geçti bilmiyorum. Bir ayak sesi işittim ve akabinde tahta perdenin arkasından güzel komşumuzun beni çağırın ahenktar sesi zihnimi altüst etti. Helecandan titreye, titreye tahta perdeye yaklaştım ve cevap verdim:

Lakin o yalvarıp rica ederek:

—Kuzum Servet Efendi: Siz hepsini gördünüz, biliyorsunuz demincek balkonda bana o kadar yılışan genç beni seviyormuş. Yabancıımız da değil, akrabamızdandır. Bu akşam bize misafir gelmişler, beni zor ile balkona çıkardı.. Epeyce münasebetsizlikte bulundu..

Fakat sizin, bahçenizde oturup bize dikkat ettiğinizi görmemiştik... Belki söylediği sözleri de işitmişsinizdir. Evet, evet muhakkak işittiniz.. Çünkü o kadar hızlı söylüyordu ki..

Şimdi, buraya kadar gelip sizi rahatsız edişimi tabii mazur görürsünüz ve sizden istirham ederim: Gördüklerinizi, işittiklerini kimseye söylemeyiniz; söylemeyeceğinizi vaat ediniz. Ah. Ya rabbi.. şayet babamın kulağına giderse beni mahveder.. Bunları saffet-i kalbinize itimat ettiğimden söylemeye mecbur oldum. Söz veriyorsunuz değil mi?.. Dedi.

Ben hayretle dinliyordum. Neyi görmüştüm?. O kadar mahremane görüşülen mesele ne idi?.. Anlayamadım ve cevap verdim:

—Fakat küçük hanım, ben bu akşam ne sizin balkonda olduğunuza dikkat ettim, ne konuştuklarınızı işittim ve ne de şimdi anlattıklarınız gördüm..

O, his olunan bir helecenla.

—Allah aşkınıza.. Demek ki görmediniz, hiçbir şey işitmediniz ha.. Dedi.

—Hayır, dedim hiçbir şey. O zaman yeis içinde:

—Eyvah.. Diye inledi...

Buraya kadar sabırsızlıkla dinleyen Rıfkı kendini tutmadı ve hiddetle:

—Gördün mü abdalı?..

Biz gülüyorduk. Sersemaki bize hayran, hayran bakıyordu.

Meddah

(*Güleyüz*, 9 Mayıs 1339 (1923), Sayı:108)

Bayram Hediyesi

«İki gözüm Raikciğim!

Kocam elan İzmir'dedir. Seni bayramın ikinci günü behemehâl beklerim. Gelirken hediyeni unutma! Mutlaka gel! Dadımı ancak o gün evden savabileceğim. O gün behemehâl gel! Beni bekletme! Yoksa başka bir günde geleyim deme! Gözlerinden öperim...

Zeliha»

Raik Bey kollarını Amerikan sistemi yazıhanesine dayamış olduğu halde kendisine o gün gelen mektuplar arasından ilk seçtiği pembe renkli ve muhtelif esanslara muattar mektubu hararetle okuyordu.

Evliliğine rağmen Zeliha'dan vazgeçmemiştir. Zeliha da kendisini çılgınca seven bir erkekle istemeye istemeye evlenmiş, kocası İzmir'e gider gitmez yine Raik'le gizli münasebetlere başlamıştır.

Raik Bey düşündü, taşındı. Karısını şüpheye düşürmeden o gün evden kaçmak için bir yalan tasarlamak işten bile değildi. Fakat hediye meselesi ne olacaktı?. Zeliha için bütün servetini feda edip bir hediye alsa bile onu yine bu güzel kadına layık göremezdi. Ne yapmalıydı? Bir kadının yanında küçük düşmek kadar kendisini muazzep eden hiçbir şey yoktu. Nihayet aklına şu çare geldi:

Fakat ne feci bir çare! Karısına evlenirken taktığı yüz görümlüğünü bir kurnazlıkla onun elinden muvakkat olarak alıp Zeliha'ya bayram hediyesi diye yamamak... Çünkü bugün piyasada ondan güzel ve kıymetli bir elmas yoktur. Denilebilirdi.

Raik Bey bayramdan iki gün evvel parasızlıktan, aldığı maaşın bayramın ikinci günü tükeneceğinden, apartmandaki kiracıların bayramı bahane ederek aylık vermek istemediklerinden bahis açtı. Elmas gerdanlığı rehine koyup birkaç para almaktan dem vurdu ve güzel bir keşif hareketi yaptı: Mediha hiç düşünmeden, kocasının boynuna sarılarak:

— Fakat bir ay zarfında çıkarmak şartıyla.. Zarar yok: Ben senin güzel hatırın için bayramda gerdanlıksız da gezerim.

Dedi. Artık Raik Bey'in sevincine payan yoktu dudaklarını Mediha'nın dudaklarına yaklaştırdı, adeta yekvücut oldular.

O, karısının nefis elmasını şimdilik Zeliha'ya götürsün de.. Ne olursa olsun.. Bir ay zarfında onu Zeliha'dan aşırıp tekrar eski yuvasına getirmeyi bilahare düşünecekti..

Bayram gecesini: Raik Bey gündüzden eli değmediği için mendil ve şeker gibi şeyler almaya gitmişti. Mediha ise kocasının yeni elbisesini tekrar dikkatle ütülüyor ve sabahleyin her şeyi hazır olsun fikriyle eski elbisenin ceplerindeki cüzdan, defter vesaireyi yeni elbisenin ceplerine naklediyor ve güzelce yerleştiriyordu.

Birden bire yan cebindeki evrakın arasından pembe bir zarf ucu gözüne ilişti. Çekti, açtı ve okudu. Raik Bey gafletle mektubu cebinde unutmuştu. Şimdiye kadar

kendisine gelen mektupları yazıhanesinin gizli bir gözüne istif ederdi. Fakat bu sefer her nasılsa şeytan kendisini gafil avlamıştı. Mediha, bayramın ikinci günü kocasının gideceği yeri ve kendi gerdanlığının kime peşkeş çekildiğini anlayınca çok, pek çok hiddetlendi. Dolgun göğsü paluze gibi titremeye başladı. Kocasının son ayki dalgınlıklarının asıl sebeplerine, onun bütün esrarına şimdi vakıf olmuştu. Bir kadın için kocasının hıyanetine vakıf olmak kadar büyük azap yoktur. Fakat Mediha hem saf, hem kurnaz bir kadındı. Bu iki hassayı kendinde o kadar zarif bir şekilde mezcetmişti ki.. Raik Bey böyle asrî bir kadına malik olduğundan dolayı daima mağrur ve ona karşı hürmetkâr yaşamalıydı. Fakat.. Mediha, bir taraftan hiç sesini çıkarmayarak işini görmekte devam etti; diğer taraftan bu iki sevdazedeye güzel bir oyun oynayarak onlardan hoş bir intikam almaya karar verdi.

Bayramın ikinci gecesini Raik Bey Mediha'yı aguşuna çekerek:

—Güzelim, dedi yarın sabah gerdanlığı vermeyi unutma! Bir aralık Beyoğlu'na çıkacağım. Simonaki'ye uğrar birkaç para alırım. Ve hiç merak etme aylık çıkar çıkmaz elmasını rehinden kurtarırım, olmaz mı elmasım!

Mediha tebessümle kafasını salladı ve kocası bu kadar uysal bir kadına sahip olduğundan dolayı içinden kopup gelen derin bir iftihar heyecanı ile onu her yerinden öptü; öptü ve ilave etti:

—Benim için elmas sen, bütün hayat sen... O gerdanlığı takıp ne yapacaksın? Bana daha hoş görünmek için ise bilakis: Maddi müzeyyenat senin o cazibeli ve manevi güzelliğini kapar.. Ha şunu da unutmayayım. Yarın öğle yemeğine bizim Nadir Bey'e davetliyiz. Ancak akşama doğru gelebilirim biraz Bebek Bahçesine çıkarız, olmaz mı elmasıyam!

Yine yekvücut olmuşlardı.. Fakat Mediha'nın vücudu her vakit ki kadar sıcak ve hassas değildi...

Ertesi sabah Mediha, kocasına, giderken güzelce bir kâğıda sardığı mahfazayı teslim etti. Raik Bey onu açmaya lüzum görmeden cebine indirdi ve kendisini kapıdan dışarı attı. Şimdi hür ve serbestti. Fakat arkasından Mediha'nın sinsi gülüşünü ve son sözünü işitmedi:

—Budala...

Yolda Zeliha'nın eline geçecek olan bu kıymetli elması nasıl kurtaracağını düşünüyor, adam daha sen de daha olmazsa rehinden kurtardım ama getirirken yolda yankesiciler çarptı diye kandırırveririm vesselam!

Diye mırıldanıyordu.

Nihayet Zeliha'nın yatak odasında idi. Zeliha, yarı çıplak bir halde Şark usulü bir sedire yaslanmış, Raik ise başını onun ılık dizlerine koymuştu:

—Haydi, hediyem nerde?

—Cebimde dişi kaplanım! Dur, getireyim! Pardösümü de nereye astın?

—Karşımda ya..

—Ha... Gördüm. Ne yapayım, gözlerim o kadar dumanlandı ki. Of Zeliha, şu vücudunun beni sarhoş eden buharı yok mu? Aklımı bile başımdan alıyor.. Gözlerim hiçbir şey göremiyor ki..

Raik, sendeleye sendeleye yerinden kalktı. Pardösüsünün yanına giderek ceplerini araştırmaya başladı. Nihayet gerdanlık mahfazasını bularak Zeliha'ya getirdi ve kucağına koydu:

—Kendi elinle aç bakayım. İçinden bir kuş çıkar da pırrrr!.. Diye uçuverirse sakın korkma ha!.

Zeliha, mahfazanın üstündeki kâğıdı yırtarak asabi parmaklarıyla büktü, sıktı ve odanın bir köşesine fırlattı. Mahfazayı ağır ağır açtı. Karşısında Raik, gururla ona bakıyor ve şehvi bir memnuniyetle üzerine atılıp kendisini yere yuvarlayacağı anı dört gözle bekliyordu.

—A... Bu da ne? Mahmut Paşa'dan alınmış bir dizi mavi boncuk..

Zeliha yemyeşil kesilmiş. Raik ise önce hayretinden sararmış, sonra hiddetinden kızarmıştı.

—Nasıl? Nasıl olur? Bir yanlışlık.. Ben size bin beş yüz liralık bir...

—Nezdinizde itibarım bu kadar mıydı beyefendi? Yazıklar olsun, ben sizin kediniz miyim?.

Zeliha elindeki mavi boncuğu ipek halıların ortasına fırlattı. Raik Bey

gözlerini dört açtı, bir de ne görsün: Trablus'tan gelen küçük çikolataya bayram hediyesi olarak aldığı bir dizi mavi boncuk ona sırtıyor gibiydi.....

Kadıköy:

F. Ayn

(*Güleryüz*, 16 Mayıs 1339 (1923), Sayı:109)

Bir Davetin Akıbeti

Saib, henüz çocukken uğradığı feci bir kazaya sol ayağını kurban vermiş: Bu haline rağmen mukallit, zeki bir gençti.

Karyolasının yanında bile ona refakat eden koltuk değneği; onun en samimi aşinası, en sadık ve vefalı yâri idi..

Mahallede Saip'i sevmeyen, Saip'in samimiyetlerinden zevk duymayan kimse yoktu. O, kendine mahsus bir talakatla herkesi güldürür, hazır cevaplığı ile en mahir söz diplomatlarını sustururdu. Kaderin genç yaşında kendisine musallat ettiği malûliyet belası yüzünden telgrafçılık mesleğinden başkasına girmeye cesaret edememişti. Oturduğu yerde yirmi dört saat «manuple» oynatmak, ondan sonra kırk sekiz saat istirahat etmek ona her memuriyetten daha kolay gelmiş, ve işte bunun için telgrafçı olmuştu.

Saip'in kendi gibi birçok nekre-gû meslektaşları vardı. Bunların içinde en ziyade sevdiği zat, kulakları biraz ağır işittiği için muhabere makine rulosunun hareketinden anlayan Fuat idi. Fuat sevdiği bir kızla yeni izdivaç etmişti. Zavallı çocuk bu izdivacın tazeliğine rağmen kendince matlup olan saadeti temin edemediğini, karısının tahakkümünden memnun olmadığını bil-münasebeSaip'e anlatmıştı. Saib her zaman yaptığı gibi onun kendisine yana yıkıla anlattığı sözlerini ciddi bir tavırla dinler, sonunda tahammül edilmez alaylar ederek Fuat'ı adam akıllı kızdırdı. Bir gün Fuat, Saib'e acın bir ceza vermek istedi. Ramazanın bilmem kaçı idi. Saip'le diğer üç arkadaşına şöyle bir tezkire yazıp yolladı.

«Kardeşim,

Yarın akşam iftarı fakirhanede etmek tenezzülünde bulunursanız bendenizi ihya etmiş olursunuz.

Kardeşin

Fuat»

Saib tezkereyi alınca: Anam, dedi, galiba oğlan bu gece babasını rüyada görmüş.. Ferdası gün Ahmet Rıza İhsan ve Galip birleşerek topa iki üç dakika kala Fuat'ın kapısına dayandılar, Saib zile asıldı içeriden ince ve zayıf bir kadın sesi cevap verdi:

—Kimdir o?

Saib —Hemşire hanım! Biz geldik, Fuat Bey'e haber veriniz!.

Kadın —Siz kimsiniz?

Saib —Fuat Bey'in arkadaşları...

Kadın —Efendim, Fuat Bey akşam nöbetçi; evde yoktur...

Saib —Meseleyi çakmıştı —Canım, dedi: Fuat Bey bizi iftara davet etmişti, nasıl olur?

Kadın —....

Bu sırada top atılmıştı. Saib yüksek sesle arkadaşlarına hitaben:

—Ha anladım çocuklar! Anladım. Biz buraya yanlış geldik. Fuat bizi geçen hafta aldığı ikinci karısının evine davet etmişti haydi koşun oraya yetişelim dedi ve döndü de bir anda kapıdan uzaklaştılar.

Fuat'ın karısı son sözleri işitir işitmez merdiven başında kalbinin duracak gibi olduğunu hissetti. Zavallı misafirler de civardaki lokantalardan birine girerek orada iftar etmeye mecbur oldular. Ertesi gün bitap ü tüvan nöbetten çıkan Fuat, yaptığı muzipliğin neticesini anlamak için eve koştu. Fakat hane kapısının şiddetle yüzüne kapandığını ve genç karısının tiz perdeden savurduğu tahkiratı duyunca hayretten dona kaldı. Genç kadın muttasıl çırpınıyor ve «Alçak herif? Yeni aldığın karının evine git. Bundan sonra bu evde işin yoktur» Diye ter ter tepiniyordu.

Biçare Fuat, beyninden vurulmuşa döndü. Mahalle heyet-i ihtiyariyyesini şahit gösterip de karısını ikna edinceye kadar günlerce sokaklarda serseriler gibi dolaştı.

H. R

(*Güteryüz*, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

Bir Hızır İlyas Sefası

Mahmure Hanım, yeşil başörtü başında, bahçeye çıkarak komşunun tahta perdesini yumruklamaya başladı:

—Komşucuğum hu!..

Mutfakta bulaşıkları ikinci defa sudan geçiren Lezize Hanım hemen cevap verdi:

—Yine ne oluyorsun Mahmureciğim? Sabah erkenden pat, küt! Gece gördüğün rüyayı tabir mi ettireceksin? Yoksa efendi ile aranda hır gür mü çıktı?!

—Yok iki gözüm, Salı günü Hızır İlyas imiş.. Şu gâvur takvimini başımıza çıkararlara ilahi ne diyeyim! Bilmem ki.. Ne güzel: 23 Nisan der demez günümüzü bilirdik. Şimdi mayısın beşine mi, altısına mı rast geliyor diye hesapla dur! Bir türlü aklımda tutamıyorum ki.. Dün gece bizim efendiye hesap ettirdim. Yarın değil, öbür gün tamam günüdür dedi..

—Yine bakalım neler yumurtlayacaksın?

—Ne olacak! Dört senedir bir âlem yapamadık. Bu sene de mübarek ramazana rast geliyor.. Kuzusu benden, dolması ve helvası senden. O gün iftarı kırda yapalım. Razi mısın? Bizim efendi razi oldu..

—Bir kere ben de efendiye danışayım, ondan sonra..

—Olur, olur.. Sakın unutma!

—Üstüme iyilik sağlık, hiç unuttur muyum?!

Mahmure ve Lezize Hanımlar birbirlerini o derece severlerdi ki öğle yemeklerini birlikte yerler, içtikleri su ayrı gitmezdi.

Diğer komşular bu kadar fazla muhabbetten kuşkuluyorlar, hatta onları kıskanıyorlardı. Lezize'nin on sekiz yaşlarında sarışın, ağzında hâlâ sakız çiğneyen; fakat çokbilmiş, hoppa bir kızı vardı.

Evde annesine biraz yardım eder, ondan sonra pencereden gelene geçene söz atardı.

Mahalle halkı, bu kızın bu yaştaki bu azgınlığına hiçbir mana veremiyorlardı.

Mahmure Hanım'ın ise on dört yaşlarında bir oğlu vardı. İsmine mektepte Sümüklü Faik derlerdi. Üst dudağından daima sümüğü aktığı için ona bu ismi vermişlerdi iki komşunun da kocaları esnaftı: Biri kasap, öbürü bakkal...

Akşam yemeğinden sonra Lezize Hanım tahta perdeyi tıklatarak komşusuna kocasından aldığı muvafakat cevabını bildirdi.

Salı sabahı her iki komşunun mutfaklarında hummalı bir faaliyet vardı. Birden bire Mahmure Hanım'ın hatırına, üzerine aldığı kuzuyu doldurmak ve kırdan çevire çevire pişirmek geldi. Kocasının kasaplığı kadar aşıcılıkta da mahareti vardı.

Öğleden sonra lastikli arabalar iki komşunun kapısı önünde durdular. Pencerele abanarak onları seyreden komşular –ki ekserisi memur ailesiydi- bu esnaf familyalarının şu zamandaki bu sefahatine bir türlü akıl erdiremiyorlar, hasetlerinden ve hiddetlerinden parmak ısırıyorlardı. Hatta mahalledeki müdür muavinin karısı, kızını bir esnafa vermediğine bin kere pişman, dizlerini dövüyordu. Sepetler arabacıların yanına kondu ve hanımlar kocalarıyla, çocuklarıyla birlikte arabalara kuruldular. Faik, sümüğünü çeke çeke arabacının yanına atladı ve bu mutantan kabile koruluklara doğru yol almaya başladı.

Yarım saat, oturacak yer intihabıyla meşgul oldular. Nihayet kavak ağaçları arasında kuytu bir köşe buldular. Efendiler bir köşeye çekilip sohbete dalmışlardı. Lezize Hanım'ın kızı Selma salıncak kurmak için münasip bir ağaç arıyordu. Bir taraftan kadınlar sofrayı hazırlarken erkekleri de yer kazmaya başladılar. İftara bir saat kala ateş yakıldı kasap Ahmet Efendi şişe geçirilmiş kuzucuğu yavaş yavaş ateşin üstünde çevirmeye başladı. O sırada Selma ile Sümüklü Faik eski keçeyi ve kalın çamaşır ipini sepetten alarak:

—Biz salıncak kuracağız!

Diye büyüklerin yanından ayrılmışlar ve bir daha da gözükmemişlerdi. Yemek vakti geldi. Çocuklardan haber yok. Mehtap henüz doğuyordu.

Lezize Hanım'ın merakı kabarmaya, sık sık geçirmeye ve:

—Kız Selma! Oğlum Faik! Hu!..

Diye bağırmağa başladı..

Mahmure Hanım ilave etti:

—Sakın yavrularımızı çingeneler çalıp götürmesinler!..

Öteden bakkal Hüseyin Efendi atıldı:

—Amma da yaptın ha! Koca çocuklar!..

Evlendirsen çocukları olur. Fakat dördü de sinirlenmeye başlamışlardı. Nihayet sofrayı köpeklerden ve dilencilerden muhafaza için kuzuyu çevirmekle meşgul olan, kasap Ahmet Efendi'ye bıraktılar ve üçü birden çocukları aramaya çıktılar. Korulukları, defneleri, taflanları dikkatle araştırdılar? Kimsecikler yok. Acaba cinlere, perilere mi karıştılar? İki kadın boyuna (AyeteİKürsi) okuya okuya yürüyorlar ve ara sıra:

—Selma hu:

—Faik hu!..

Diye haykırıyorlardı. O anda top patladı.

Aradılar, aradılar.. Nihayet boş bir havuzun kenarında iki gölge seçtiler. Yanlarındaki kavak ağacında bir salıncak hafif hafif sallanıyordu. Üçü birden koştular. Bir de ne görsünler! Selma, Sümüklü Faik'i kucağına oturtmuş, ona kuzuyu çevire çevire kızartmasını öğretiyordu: İkisi de o kadar tatlı ve zevkli muhabbete dalmışlardı ki: Ne annelerinin seslerini ve ne de geldiklerini duymuşlardı. Onlar, topu çoktan atmışlardı.

Meddah

(*Güleyüz*, 29 Mayıs 1339 (1923), Sayı:111)

Büyük Zarar

Affan Bey o gün karısıyla bir iyice kavga ettikten sonra, onun (—Artık tahammülüm kalmadı, intihar edeceğim!) feryatlarına kulak asmayarak sokağa fırladı ve soluğu Mühürdar Kulübünde aldı. Masa başına geçerek oynadı, oynadı. Cebinde mevcut bütün servetini kumarda bırak<tık>dan sonra hiddetle kalktı. Bugünkü talihsizliğine lanetler okuyarak pardösüsünü ve bastonunu tekrar koluna aldı. Kulüpten çıkıp yine camlı köşkünün yolunu tuttu.

Camlı köşke yaklaştı. Her zaman gözüne parlak gözükten burası, bu akşam

yeşillikler arasında kendisine bir ölü gözü kadar sönük ve fersiz göründü. Her vakit ki gibi Selma, balkondan keten mendilini sallamıyordu. Kumardaki talihsizliği zihnine türlü türlü endişeler getirmekte idi. —Acaba? Acaba? Diye kapıya yaklaştı anahtarla açıp içeriye girdi. Selma! Diye haykırdı. Ses yok. Merdivenleri paralarcasına üst kata çıktı. Salonun kapısını itince karısını boylu boyuna yere uzanmış buldu.

—Eyvah! Selma, nihayet kendine kıydın mı?

Diyerek üzerine atıldı. Nabzını muayene etti, kalbini dinledi hiçbir hareket yok. Selma'nın elleri bile soğumuştı.. Etrafını araştırdı silah, bıçak gibi hiçbir şeye tesadüf edemedi. Nihayet ufak masanın üzerinde başları koparılmış bir sürü kibrit ile dört beş tane boş kibrit kutusunu görür görmez karısının intihar için müracaat ettiği vasıtayı anladı. Ellerini başına vurarak pencereleri fora etti ve ulu orta bağırmaya başladı. Köşkü ıssız bir dağ eteğinde idi. Kimi imdadına çağırdığının farkında değildi. Nihayet uzun müddet feryattan sonra bir polis, düdüğünü çala çala, köşke yaklaştı. Affan Bey eliyle işaret ederek:

—Yukarı, yukarı..

Diye haykırıyordu.. Polis efendi, pür-telaş, köşkten içeriye girip salona çıktı ve Affan Bey'i buldu.

— Ne oldu, ne var?..

Diyerek maroken koltuklardan birine ağır vücudunu attı ve sık sık nefes almaya başladı. Affan Bey uzun uzadıya anlatıyordu. Polis efendi yorgunluğunu aldıktan sonra:

—Zavallı kadın ölmüş mü? Diye sordu. Affan Bey.

—Hayır, kendisini zehirlemiş.,

—Zehirlemiş mi? O halde komisere haber vermeliyim. Alelusul..

Koltuktan kalktı. Salonun kapısına giderken, masanın üstündeki kibrit çöplerini ve kutularını gördü, dikkatle baktı:

—Bunlar ne? Kendini bunlarla mı zehirlemiş..

— Evet ne var ki!

—Mesele mühimleşti. Şu halde gümrükmüfettişine ve müstantiğe de haber vermeliyim.

—Neden canım?

—Çünkü bu kutuların bandrolleri yoktur. Refikanız kendisini gümrükten kaçırılmış bir malla zehirlemiştir. Binaenaleyh beher kutu için yüz yirmi beş kuruş on para ceza vereceksiniz, bade istintak edileceksiniz.

Polis bu sözleri sarf eder etmez Affan Bey bir çığlık savurdu.

—Oh, bedbaht kadın! Gördün mü beni ne kadar büyük bir zarara soktun! Ne olurdu? Kendini bandrollü kibritle zehirleseydin. Ne olurdu?

—.....

Meddah

(*Güleryüz*, 5 Haziran 1339 (1923), Sayı:112)

Tüccarla Kâtibi

—Kantarîzade Salih Efendi zâtıaliniz misiniz efendim?

—Evet oğlum, ne istiyorsun?

—Affedersiniz efendim. bendenizi komisyoncu Nusret Bey yolladı, zannedersen: Bir katibe ihtiyacınız varmış..

—Ha.. Kendisine öyle bir şey söylemiştim. Ban sizi mi yolladı? Çok âlâ.. Fakat görüyorum ki henüz gençsiniz. Başka yerlerde işe henüz başlayan müptedilere maaş vermezlerse de ben size şimdilik on beş lira vereceğim.

—Teşekkür ederim efendim.

—Biliyorum ki bu azdır. Fakat henüz gençsiniz ve ümit ederim ki namus ve liyakatinize emin olur olmaz maaşınızı arttırırım.

—Allah ömürler versin efendim.

—Oğlum görüyorsun ya! Ben gayet sade yarayışlı bir iş adamıyım! Size bir memur veya hizmetkâr muamelesi yapmak istemem. Siz bana bir arkadaş, bir dost olacaksınız.

—Hüsn-i teveccühünüzün minnettarı olacağım efendim.

—Burada her şey sizin elinizde. Hizmetimdeki adamların başı siz olacaksınız. Her şeyi sizin elinize bırakacağım. İşleriniz ise hem ehemmiyetsiz, hem çok değil..

—Ne gibi efendim?

—Sabahleyin tam yedide gelirsiniz. Benim odama şöyle bir göz atarsınız. Kâğıtlarımı falan şöyle bir düzeltirsiniz. Kanepemin, masamın üzeri biraz tozlanmışsa onu da tüy süpürge ile şöyle bir alıverirsiniz. Saat sekizde ben uyanırım ve iştiğal odama geçerim. O zaman siz postaneye gider ve abone kutusundaki mektupları ve gazeteleri alır gelirsiniz. Bu fırsattan bilistifade giderken yanı başımızdaki Sütçü İlya'ya bana kahvaltı getirmesini söyleyiverirsiniz. O esnada saat dokuz olur. Ben söylerim: Siz mektuplarımı yazarsınız. Çok bir şey değil. On on beş mektuptan ibaret.. Onları postaya götürürsünüz. Dönüşte gümrüğe uğrarsınız. Muameleli evrağı yaptırarsınız. Ha şunu unuttum. Her mektubun ikişer sureti çıkarılacaktır. On ikiye kadar bunlarla meşgul olursunuz. Tam öğle vakti yemeğe gidersiniz.

—Pekâlâ efendim.

—Dur, sonra, giderken lokantaya uğrayıp bana da yemek getirmelerini söylemeyi unutmazsınız.

—Peki efendim.

—Öğleden sonra... Ben uykuya yatarım. Siz de hesaplarıma bakarsınız. Nusret Bey sizden bana bahsetti, çok güzel defteri tuttuğunuzu bildiğimden hiçbir şeye karışmayacağım. İsteddiğiniz usulde defter tutunuz! Yalnız bana istediğim zaman hesap verebilesiniz! Hesaplarımı müsveddeden yevmiyeye, yevmiyeden defter-i kebire geçirirsiniz. Bu esnada misafir gelirse baştan savarsınız. Sakın kahve ısmarlamayın ha..

Saat üçe doğru ben uyanırım. O vakit size izin..

—Teşekkür...

—Doğru gümrüğe giderek gelen malları mavnalardan karaya çıkarılmasına ve antrepomuza nakline nezaret edersiniz ve dönüşte borsa hanına uğrayarak bana

piyasa hakkında malumat toplarsınız.

Bu sırada ben misafirlerimi kabul ederim, size ufak tefek işler bulurum. Siz gelir gelmez ben biraz gazinoya, kulübe çıkarım. Eğer defterlerinizi ikmal edemediyseniz yine sayinize devam edersiniz. O biter bitmez bana sigara yapamaya başlarsınız. Çünkü ben reji tütünü içmem. Memleketimden hususi ve nefis tütün getiririm. Beher paketinden altı yüz sigara çıkar. Ona göre idareli sararsınız! Ta ki ben gelinceye kadar.,

Görüyorsunuz ki oğlum korkulacak hiçbir şey yok. Maşallah gençsiniz, her yükün altından kalkabilirsiniz.

—Affedersiniz efendim. Bir şey sormama müsaade eder misiniz?

—Maalmemnuniye, sor evladım..

—Çamaşırınızı kim yıkıyor efendim?

—Çamaşırıcı kadın..

—Kendisinden memnun musunuz?

—Şimdilik memnunum, niçin sordun bakayım?

—Şayet memnun değilseniz, çekinmeden söyleyiniz efendim: Ben boş kaldığım saniyeler onları da yıkarım, icap ederse yamar ve ütülerim de...

—.....

Meddah

(*Güteryüz*, 12 Haziran 1339 (1923), Sayı:113)

Hâce Nine ve İntihabat

—Yarın zabah (sabah) saat onda belediye gulubesinde müntehap-ı sani intihabadı yapılacaktır. İşittük, işitmedük diyeyün<dimeyin>ha!., Dan da da dan dan: Dan da da dan dan... Vakitsiz davul sesini duyan mahalle halkı pencerelere koşular, kafesleri kaldırdılar, ilk önce Hâce Nine sabırsızlanarak bekçi babadan sormuştu:

—Bekçi baba, hu! Yine ne var? Asker mi toplanıyor?.

—Yok gadıncağızım, insan beğenilecek!.

—Ne insanı beğenilecek ayol? Düğün mü var?

—Yok, dernek var.. Fesuphanallah, gulağın lahırtı almıyor mu ki!

—Evvelce kızlar görücüye çıkardı. Şimdi erkekler mi çıkıyor? Ne günlere kaldık iki gözüm.. Dünya tersine mi döndü, ne oldu?

—Yuh, goca garı yuh! Lafın gıvası: Millet meclüsine mebus beğenilecek. Bekçi Mehmet Ağa bağıra, çala<çağıra> mahalleden uzaşmış<uzaklaşmış>, fakat Hâce Ninenin düşük çenesi büsbütün açılmıştı, yanı başındaki pencereden namaz başörtülü boynunu leylek gibi uzatan ebe hanıma dönerek:

— Üstüme iyilik sağlık! Mahpus da beğenilmiş zahir!. Bu yaşıma geldim. Görmediğim şeyleri gördüm, işitmediğim şeyleri işittim, bizim zamanımızda mahpus hapishanede cezasını çekerdi..

—Mahpus değil büyük hanım, mebus, mebus!

—Ha şu meclis-i mebusan için mi? Bilmem nereli kani diyeceğine doğrusunu bağırırsa ya!. On beş senedir bu mahallede bekçilik ediyor, hâlâ dilini düzeltemedi gitti...

—Büyük hanım! rüzgar fazla, soğuk alacaksın!.

—Adam sen de yavrularımı kara topraklara gömeli aklım başımdan gitti, hayal gibi yaşıyorum. Hey gidi günler hey! Nerde kaldı o konaklar, o arabalar, o halayıklar, o ayvazlar!.. Yine biz gün gördük. Ya bugünküler gözlerini açtılar: Muharebe. Gözlerini kapayacaklar: Yine muharebe..

—Çilemiz dolmamış büyük hanımcığım.

—Acaba mebus gidecek efendiler sulfa (sulha) çare bulacaklar mı? Altın, gümüş paranın yüzünü bize bir daha gösterecekler mi? Ayın onu oldu. Hâlâ yetimler, dullar maaş alamadı. Acaba ayın biri der demez maaş verdirecekler mi?.

—İnşallah büyük hanım, bir kere sulh olsun da..

—Bekleye bekleye gözlerimiz kara sular inecek! Bu sulh da ne gelmez, ne getirilmez şeymiş ayol...

Eh... Ortalıktan ne haber!

—İştittin mi büyük hanımcığim? Hanımlar da mebusluk istiyorlarmış..

—A.. Bir yaşıma daha girdim. Şimdi bayılırım. Hangi hanımlar.. O, çanta koltuklarında her yere burnunu sokan zamane kuklaları mı?

—Yo, büyük hanım, öyle deme! Bak biz okumadık, yazmadık böyle küskütük cahil kaldık da iyi mi oldu sanki? Benim kızın yüzüne bakan yok.. Evlerde kaldı, ihtiyarladı. Günahı, taksiri: Saz bilmiyormuş, okuyup yazma bilmiyormuş. Şimdi yalnız namus, doğruluk para etmiyor büyük hanım. Ereker bir gözü kapalı, dünyasından bihaber kız istemiyorlar..

—Neme lazım benim bu yaştan sonra onlara varacak değilim! Bir Yeşil Hoca, varmış evde kalan kızlara koca buluyormuş..

Şimdi söyle bakayım. Nasıl mebus olacak o nazeninler?!

—İstanbul'da bir kulüpte toplanıp karar vereceklermiş, Gazi paşaya yazıp çizeceklermiş, biz de artık insanız, bize de siyasi hak veriniz diye yalvaracaklarmış...

—Allah, Allah!. Şimdiye kadar insan değiller miydi?!

İnsan gibi mi yaşıyorduk ya büyük hanım! Erkekler uğruna saçımızı süpürge ettik: Ev işlerinden, çocuk bakmaktan başak vazifemiz var mıydı?

Sonra hakkın piyazı mı ne dedin? O ne oluyor?

—Siyasi hak, büyük hanım, siyasi hak!.. Yani mebus, hakim, memur olabilmek..

—Harp zamanında telgrafa, telefona giden doktorun kızları dillere destan olmuştu. Şimdi hepsi de mi onlar gibi olmak istiyorlar?..

—Büyük hanım! İyi düşün: Sen de üç koca eskittin, hiç erkeklere hıncın yok mu canım? Hâlâ onların elinde esir mi yaşayacağız? Artık yetmez mi? Biz de biraz dünyamızı görelim, ah diyelim..

—İlahi hocanım; çok yaşa.... Amma mahkeme avukatı olmuşsun ha.. Baripaşa kapısına gitsen! Artık seninle de başa çıkmayacağım! Geçen gün muhtarın oğlu gazetede okuyordu: Acemistan'da şehirler yerin dibine göçmüş, ahali kaybolmuş. Bilmem nerede, bir okka büyüklüğünde dolu yağmış.. Rast geldiğini yere devirmiş, öldürmüş.. Bizim başımıza taş yağmadığına şükür edelim..

—Ey büyük hanım, hakkımızı alırsak —kime rey verirsin?

—Ne reyi?

—Yani kimi mebus beğenirsin?

—Ben mi? Ben günah işleyemem? Bu yaştan sonra haram işlerle uğraşamam.

—Canım şakacıktan söyle?

—Ha!. O başka.. Beğensem, beğensem: Vatan uğruna şehit verdiğim o evlatlarımı beğenirim. Zira ahirette ancak bana onlar şefaatçi olacaklar.

—...,,

Meddah

(*Güteryüz*, 19 Haziran 1339 (1923), Sayı:114)

Sükût-ı Hayal

İki genç kafadardılar. Karanlık bir gece yarısı, sinemadan dönüyorlardı. Biri diğerine diyordu ki:

—Ah kerim! Başımdan heyecanlı sergüzeşter geçmesini o kadar istiyorum ki.. Mesela, ani vakalar ve hadiseler karşısında kalayım. Böyle sahnelerde cesur bir kahraman rolü oynayarak nam kazanayım. Kendilerini tehlikeden kurtardığım birçok insan bana ebediyen minnettar kalsınlar..

—İsmin ve resmin gazetelere, hatta destanlara, tarihlere geçsin.

—Yok canım o kadar da değil.,

Velhasıl böyle konuşa konuşa meydanın ortasına kadar gelmişlerdi. Belediyenin sokak başlarında birer ölü gözü gibi donuk fenerleri büsbütün sönmek üzereydi, o anda etraftaki derin sükûneti canhıraş bir ses yırttı ve parçaladı:

—Aman imdat, yetişin, adam öldürüyorlar!. İmdat.! Necati bu sesi can kulağı ile dinledi, bu; gece yarısı imdat isteyen hırçın bir kadın sesiydi. Demin aklından böyle heyecanlı sergüzeşterlere atılmak arzuları geçiyor, kalbi adeta ihtiras şekline giren bu arzulardan mütevellit bir ateşle yanıyordu, hemen:

—Kerim, dedi, gördün mü, bostandan bir kadın feryadı geliyor. Kim bilir, hangi zavallının ırzına tecavüz ediyorlar! İmdada koşalım, insanlığımıza düşen

vazifeyi yapalım, zavallıları haydutların elinden kurtaralım.. Belki bu vesile ile bir av da yakalarız..

Kerim uysal bir arkadaştı. Peki.. Dedi. İki de bostana doğru koşmaya başladılar. Yeşillikler arasından bir elektrik lambasının ara sıra açılıp kapandığını gördüler bir sarhoş<un> ağzından çıkan hadsiz, hesapsız küfürler işitmeye başladılar..

—Seni kaltak seni.. Yürü bakayım.. Kaçarsın ha!. Kaçarsın ha!.

Necati heyecanını zaptedemeyerek birden bire haykırdı:

—Kimdir o? İmdat isteyen...

Yine o kadın sesi boğuk boğuk:

—Koş! Elini, ayağımı öpeyim, beni bostan kuyusuna atmak istiyorlar, kurtar beni!..

Diye cevap verdi. Necati, Kerim'in kolundan tuttu. İki de vakanın cereyan ettiği sahneye büsbütün atıldılar.. Karşılarında belleri saldırmalı, pala bıyıklı, kanlı gözlü iki külhanbeyi vardı. Bunlardan biri.

—Şunlara da bak.. Ulan, el alemin hırgüründen size ne?. Daha çocuksunuz, ağzınız süt kokuyor. Erkeğin işine karışmayın, haydi yolunuza bakayım.

Der demez Necati hiddetini zapt edemeyerek herifin suratına bir tokat savurdu. O anda pala bıyıklılardan biri saldırmasını çekti. Bu şecaat arz eden ve kadınları elinden almak isteyen küçük beyin üzerine atıldı:

—Yazık, gece yarısı, ellerimi güvercin kanıyla bulaştıracağım! Başıma bela olma, be çocuk! Git yoluna!

Fakat Necati cevap vermiyor. Bir taraftan herifin saldırmasını elinden düşürmek istiyor, diğer taraftan hasmının çenesine savurduğu yumruklarla onu devirmeye çalışıyordu. Bunların yanı başlarında ise Kerim'le bodur ve bakkalcı kıyafetli diğer adam aynı tarzda dövüşüyorlardı. Bu gürültüye rağmen hâlâ ne polis, ne de bekçi gözükmemişti. Kadınlar ise bu fırsattan bilistifade savuşmuşlardı.. On dakika sonra bekçi sopasını vura vura geldi. Ve pala bıyığın saldırması, yere yuvarlanmış olan Necati'nin başı üstünde parlarken imdada yetişti. Kalın sopasını

katil olmaya birkaç saniye kalmış olan herifin beline küt diye! indirdi. Herif acı bir ses çıkararak elinden bıçağı attı ve yerden kalkarak bostanın içlerine doğru kaçmaya başladı.. Diğer arkadaşı da Kerim'i bırakmış, tabanları yağlayarak sırta kidem basmıştı Necati yerden kalkarak geniş bir nefes aldı. Ve bekçiye hiddetle:

—Neredesin yahu! Adam öldürseler haberin olmayacak.. Baksana: Heriflerin gözleri kızmış kadınları az daha bostan kuyusuna atıyorlardı. Bereket versin, biz imdada yetiştik de..

Kerim ile bekçi kıs kıs gülmeye başladılar.. Necati hem yırtık ceketine bakıyor, hem yerlere yuvarlanmış fesini arıyordu. Kerim bu mücadeleden pek ucuz kurtulmuş, üstü başı sağlam çıkmıştı nihayet bekçi baba tahammül edemedi.

—Guçük bey! Senin neyüne gerek.. Oyundan çıktın, dosdoğru evine gitsene!. El alemin aftosu için az daha tatlı canını feda edeceğine, yan sokaktan sıvışsın vesselam, böyle yerlerde caka satmak para etmez..

Necati hiddetlendi ve:

—Canım, sen de beni büsbütün kızdırma!

Dedi.. Kerim'in koluna girerek hep birlikte yürümeye başladılar. Fakat bekçi baba Necati'nin kalbine bir damla zehir akıtmıştı. Acaba acaba diyordu?

Nihayet bu müşkülünü de halletti. Sokak başında soluk çarşafı, paytak yürüyüşlü, boyalı yüzlü iki sokak aşüftesi karşılıklarına çıkararak kendilerini kurtaran gençlere yılışmaya ve onları alıp kulübelerine götürmeye kalkıştılar, fakat bekçi baba:

—Hadi yolunuza! Sizin aradığınız burada yok..

Deyince yan yan bakarak sıvıştılar. O zaman Necati elini şark! Diye alınma vurarak:

—Eyvah dedi, bu sokak malları için mi ölüm tehlikesi geçirdim, bunlar için mi dövüştüm? Ben onları oyundan dönen aile kızları sanmıştım.. Meğer ne kadar yanılmışım.. Bir daha her iş burnumu sokmayacağım. Bir daha mı? Tövbeler

tövbesi.. Diyordu..

Meddah

(*Güleyüz*, 3 Temmuz 1339 (1923), Sayı:116)

Bendaş

-Bir hatıra defterinden-

«Çocukluğumuzdan beri onunla beraber büyümüştük. Kışın kâh onun evinde, kâh bizim evde: Çinini<Çini> sobanın yanı başında vakit geçirirdik:

Oyuncaklarımız birleştirir, dadılarım başları göğüslerinde, şekerleme yaparlarken biz de tatlı tatlı misafirlik, kardeş kardeş açılık oynardık. Yazın bağlar, bahçeler sesimizden, çığlıklarımızdan çın çın öterdi. Çember çevirir, ip atlar, koşar, havuzda kayık yüzdürür, saklambaç oynardık. Akşamları o kadar oynardık ki, yemek masasında uyukladığımız bile olurdu. Dadılarımız bizi kucaklarına alarak karyolalarımıza götürüp bir çuval pamuk gibi atarlardı. Bu zevkli, bu emsalsiz saatler hafızamdan bir lahza silinmez ah o günler! Neredesin?

Nihayet hocadan ders almaya başladık. Gözlerimiz de yavaş yavaş açıldı. Artık birbirimize daha manalı bakışıyorduk. O; erkekten kaçacak bir yaşa basmıştı. Fakat ebeveynlerimiz bizi hâlâ kardeş sayıyor ve ayırmak istemiyorlardı. Filhakika, ben ondan ayrılıysaydım bir öksüz gibi kalacak, ıstıraptan boğulacak, belki de verem olacaktım. Benim de kalbime aşkın ilk kıvılcımları sıçramıştı. Günden güne içerimi sebepsiz hüznler kaplardı. Ara sıra başıma hücum eden bir alev gözlerime şimşekler çaktırırdı. Artık koşmayı, oynamayı velhasıl çocukluğu bırakmış; uslu ve sakin iki kalp ve ruh arkadaşı olmuştuk. Ekseri akşamlar, mehtaplı geceler tarlalarda, bağlarda baş başa dolaşır, dertleşirdik.. Kalbimizdeki tatlı emelleri henüz birbirimize açamamıştık.

Mehtaplı bir gece idi. Onun yine (bazen olduğu gibi) huysuzluğu tutmuştu. Dağınık saçlarımı büsbütün karıştırıyor, kolumu çimdikliyor, hem işveli, hem saf tavırlarıyla beni büsbütün kendine celp ediyordu dekolte fistanından güzel, bir kumru başı kadar ufak, yuvarlak güzel omuzları taşmıştı. Birden bire sağ omuzunda siyah bir ben gördüm ve hayretle bağırdım:

—A.. Bu ne? Benim de sağ omzumda böyle bir ben var.. Hemen üzerime

atıldı:

—Sahih mi?.

—Vallahi...

—Omuzunu aç göreyim..

Derhal ceketimi çıkarıp gömleğimi sıyırdım.

Çıplak omuzumu onun omuzuna yaklaştırdım. İki ılık ve çıplak omuz o anda birbirine temas etti. Asabımıza tatlı bir rahavet yayıldı. Ne olmuştu?.. O, yine haykırdı:

—A.. İkisi de aynı hizada. Bak, dikkatli bak!.. Ne tesadüf!.

—Hem de hoş tesadüf!.. Bundan sonra birbirimizi (bendaş) diye çağıralım, olmaz mı?

Dedim. Güldü, razı oldu. Tekrar omuzlarımız temas etti. Fakat bu seferki heyecanımız daha müesser oldu ve ansızın dudaklarımız birleşti. O:

—A.. Ne olduk?

Dedi. Ben:

—Hiç (bendaş) değil miyiz? Bu yani ismimizi kutluladık.

Dedim. Gülüştük..

Ardan iki ay geçmişti. Dudaklarımız her gün sık sık birleşiyordu. Hatta işi azıtmıştık bile...

Ne ise.. Nihayet o çağa geldik ki bu kuru buseler kâfi gelmemeye başladı. Bir o bana dedi ki:

—Sana gizli bir şey soracağım?

—Nedir bakayım?

—Ama.. Kimseye söylemeyeceksin..

—Vallahi söylemem..

—Ben de bir ben daha var. hem neremde bil, bakayım..

—Nerede olacak? Koynundaki goncalarda...

—Yok bilemedin..

O anda aklıma bir şeytanlık geldi. Sevincimden az daha yerimden sıçrayacaktım.

—Buldum, buldum.. Benim de öyle.. Bende de öyle..

—İnanmam...

—Ben seni inandırırım..

İşte o gün onu böylece aldattım ve aşkımin meyvesini tattım. Hayatımın bu en mesut demini asla unutmayacağım. O günden sonra bana darıldı. Aradan birkaç ay geçti. Onu henüz pek küçükken birisine nişanladılar. Nişanlısıyla birlikte çıkıp Avrupa'ya gitti.

Hatta beni unuttu bile..

Ben ise her gece yine o bağları dolaşiyor, eski hatıraları tazeliyorum.

—Ah bendaşım!. Neredesin bendaşım? Diye sesleniyorum.

Fakat bu gönülden feryadıma ancak gece kuşları kahkahayla cevap veriyor...»

Meddah

(*Güleyüz*, 10 Temmuz 1339 (1923), Sayı:117)

Kurbanlık Koyunlar

Safder Efendi, orta yaşlı ağır başlı, gür ve siyah kaşlı, herkesin hürmetini kazanmış, fakat parasızlıktan yanmış bir memurdu. Kendi boyunda defterler, kendi ağırlığında yığın yığın dosyalar arasında otuz seneden fazla çalışmış, didinmiş, bütün gençliğini kağıt tozları arasında çürütmüştü.. Bu müşkül ve zahmetli hizmete mukabil gördüğü mükâfat ancak bin iki yüz kuruş maaş olmuştu bir gün, zavallı Safder Efendi bu mükâfatı da kaybetti. Bulunduğu daireden mecburi mezuniyet sevk edildi Safder Efendi o gün gözleri dolu olduğu halde, arkasında bıraktığı birkaç öküz arabası ağırlığındaki emeklerine acıya acıya dairesinin mermer merdivenlerinden son defa indi.

Artık evine çekilmiş, tekaütlüğünü beklemeye başlamıştı. Bu yaştan sonra yeni zihinli, gençlerin kendisini tekrar vazife başına çağıracaklarını hiç ummuyordu..

—Ah! Diyordu! Babama bile rahmet okumayacak derecede hiddetleniyorum. Beni ne diye memur yapmıştı? O zamanlar bir bakkalın bir manavın yanlarına çırak vermiş olsaydı, şimdi ufak bir dükkân sahibi olurum. Böyle arpacı kumrusu gibi düşünmezdim. Ne ise.. Yine Allah, devlete, millete zeval vermesin! Bunda da çok şükür! Muharebeyi kazandık, memleket kurtuldu ya. Biz de bu büyüle<ü> zaferin son kurbanları oluruz, ne çare!..

Bu sözleri kendisinden sık sık işitir ve kendisini teselliye çalışırdım. Safder Efendi bir iki ay bahçesiyle uğraştı, ekti, çapaladı, bir miktar mahsul aldı.. Fakat çoluğunun çocuğunun karnını iyice doyuramıyordu. Kendisine elimden geldiği kadar yardım ediyordum. Nihayet bir gün gayr-i faal memurlar için ticaret dersleri açılacağını haber aldım ve kendisine müjdelemeye koştum. Evinin köşe penceresindeki sedire yaslanmış, çubuğunu tütürüyordu. Sokaktan seslenerek:

—Safder Efendi, müjde, sizler için dersler açılıyor! Hepinizi üç ayda okutup şirketlere yerleştireceklermiş.

Dedim, gülerek cevap verdi:

—Bırak yahu! Bu yaştan sonra bizde okuyacak zihin kaldı mı ki! Kendimizi kaybetmişiz! Yakında bize rahmet okuyacaklar! Ben şimdi dört aylık alacağı olan ev sahibini bir ay daha <nasıl> oyalayacağımı düşünüyorum. Şu çubuğu da doldurup içemeyeceğim günü tasarlıyorum, aklıma dokunacak vallahi!.

O akşam büsbütün müteessir oldum, hiç cevap vermeden uzaklaştım..

Nihayet Kurban Bayramı geldi. Onunla beraber Beyazıt Meydanı'nı dolaşıyor, koyun sürülerini seyrediyorduk. O yine susmuştu:

—Belki yedi sene oluyor ki, kurban kesmedim. Zaten hudutlarda verdiğimiz kurbanlar yetişmiyor muydu? Ne ise sonumuz iyi gelir inşallah! Bütün bu çektiklerimizi unuturuz. Harbi yaptık ve kazandık. Bir de sulhu yapsak kazansak, hiçbir şey umurumda olmayacak! Ah kavurma neredesin? Mis gibi burnumda tütüyorsun? Hele ciğer kebabı, böbrek kızartması, kuzu dolması! Kendileri gitti, isimleri yadigâr kaldı. İyi ki isimlerini de büsbütün unutmadık.. Diyordu.

Kurbanlar bu sene çok pahalıydı.. Boynumuz bükülü olarak evlerimize döndük..

Bayramın ilk günü Safder Efendi'nin evinin önünden geçiyordum. İçeride bir kalabalık ve telaş vardı. Hemen yaklaştım kırmızı entarisinin yakası açılmış, kıllı göğsü meydan çıkmış, gözleri fal taşı gibi büyümüş, pür-heyecan bir halde dolaşan Safder Efendi ile burun buruna çarpıştık..

—Ne o, birader? Dedim..

—Birden bire söyleyemedi, açılmadı.. Durdu, yutkundu ve nihayet kısık bir sesle:

— Ah birader, bu da başıma geldi.. Bizim kız kaçmış! Yukarı masanın üstüne bir mektup bırakmış.. Al da oku! Dedi ve mektep defterinden koparılmış bir kâğıt parçasını bana uzattı. Onun elinden bu kâğıdı asabiyetle aldım okudum, şu satırlar yazıyordu.

«Babacığım!

Beni affet, senden ayrılmaya mecburum, çünkü bana bakacak iktidarda değilsin.. Serbest bir hayata atılıyorum. Beni unut artık sana bar olmak cüretini kendimde bulamıyorum, utanıyorum. Beni bu bayram kestiğin bir kurban farz edersin. Allah seni de, beni de affeder. Elveda!...

K.»

Safder Efendi o günden sonra felah bulmadı ve verdiği son kurbanı düşünce düşünce aklını büsbütün kaybetti.

Meddah

(*Güleryüz*, 24 Temmuz 1339 (1923), Sayı:119)

Borç

Galatasaray'ın önünde rast geldim. Uzun, kıvrıkcık kirpiklerinden süzülen gözyaşları bir gonca gül kadar pembe yanakları üstünde şebnemler gibi titriyordu. Beni görür. Görmez boğazına tıkanan birkaç acı; hicranlı hıçkırıktan sonra:

—Kardeşim... Mahvoluyorum.

—Hayrola...

—Felaket!.

—Kim?... Çabuk söyle...

—Burada olmaz, gel... Bir yere oturalım sana anlatayım dedi.

Yürüdük. Yolda kesik, kesik hıçkırıyor, gözyaşları tül peçesini ıslatıyordu.

Bir muhallebiciye girdik. Onu iç salonda bir köşeye çektim... Bir müddet mahcubane sustu... Artık sabrım kalmamıştı.

—Süheyla, dedim. Çabuk söyle, heyecanımdan deli olacağım yavaş, yavaş inledi.

—Dur kardeşim... Anlatayım.

Avuçlarım içindeki eli bir ölü eli kadar serindi.

Bütün vücudu mihanikî bir kuvvetin tesirinde imiş gibi titriyordu.

—Haydar'ı tanırsın... Ne kibar, ne nazik bir çocuktu değil mi?.. Vakıa benden birkaç yal küçüktü... Ne yalan söyleyeyim:

Bu zeki, bu güler yüzlü çocuk benim hislerimi tatlı, müphem düşüncelerle gıcıklardı. Kocam Anadolu'da bulunduğu zaman daima onunla yaşırdım. O; bana hassas, temiz ruhuyla asla erkek ihtiyacını hissettirmemişti. Kesik, kesik hıçkırır. Kirpiklerinde toplanan gözyaşlarını ufak mendille silerek o kadar senli benli olmuştuk ki o benden! Ben ondan hiçbir sırrımızı saklamazdık.

Bir akşam bizde idi: İskambil oynadık. Şartımız bu idi. Herhangi birimiz kaybedecek olursa; galip mağluba bila-itiraz bir fedakârlık kabul ettirebilecekti:

Yenildim.

Bana istediği şeyi söyledi. Bir buse...

—Bir müddet durdu.. Birkaç yudum su içti.

Yine hıçkırarak —Evet ben buna bila-itiraz razı oldum. Benden bir senet istedi. Ben de kendisine bir buse borçlu olduğumu bir kâğıda yazdım. İmza ettim...

Aradan birçok zamanlar geçti... Ben borcumu ihmal ettim bana her ne kadar

hatırlattıysa bugün, yarın diye başımdan savdım. Meğerse o, benden ayrıldığı gün verdiğim senedi doğruca kâtip-i adle götürerek tasdik ettirmiş. Burada muhatabam cebinden bir sarı kâğıt çıkardı. Hıçkırıkları ziyadeleşiyor, iri gözyaşları sinesine doğru kayıyordu.. Bilmem hatırlaya biliyor musun!. Bir gün felsefe hocamız hayatın garaiple dolu olduğunu söyledi fakat ben de bu kadar... Tamamıyla garip olduğunu hiç düşünemedim.

Bana verdiği kâğıt Kadıköy kâtip-i adliliğinin mühür ve imzasını havi 74üncü cilt 2841inci numaralı bir celp-i müzekkere idi.

Bu kağıtta Süheyla'nın Haydar Bey'e 1/9/27 tarihinde vermiş olduğu senetten istidlâl edildiğine nazaran müddeâaleyha hanımın müddei Haydar Bey'e bir buse borçlu olduğu ve bugüne kadar Süheyla Hanım'ın borcunu ödemediği anlaşıldığından şayet 1/9/28 tarihine kadar müddeâaleyha hanım borcunu ödeyemezse Kadıköy katip-i adliliğince mevcut bilcümle evrakın sulh mahkemesine havale edileceği ve müddeâaleyha hanımın itirazı bilahare kabul olunamayacağından itirazını katip-i adl ve müddei muvacehesinde beray-ı tespit nihayet 29/6/37tarihine kadar katip-i adlilik dairesine müracaatı lüzumu ihtar ediliyordu. Ben bu kâğıdı okuyana kadar arkadaşım ellerimi sıkıyor –Allah için söyle; ben ölmeliyim değil mi diyordu. Kendisini teselli ettim. Biraz sükûn buldu. Ayrılırken en son kararını sordum. Yine uzun uzun hıçkırdı. Peçesini düzeltirken:

—Kardeşim dedi. Borcumu maa-faiz ödemeye gidiyorum.

Birkaç gün sonra Haydar'a tesadüf ettim Süheyla Hanım'a yaptığı muamelenin doğru olmadığını, kaçalı bir kadın için resmi makamattancelb-i müzekkere tanzim ettirmekliğin çirkin bir cüretkârlık olduğunu söyledim. Arkadaşım mağrur mağrur güldü.

—Şey canım dedi.. Ne celp-i müzekkeresi.. Hepsi blöf. Kadıköy kâtip-i adli benim arkadaşımdı. Ondan bende hatıra kalmak üzere mühürlü ve imzalı bir celp kâğıdı almıştım. İşte onu kendim doldurdum ve evine yolladım.

Safaettin Rıza

(Güleriüz, 31 Temmuz 1339 (1923), Sayı:120)

Sarımsakoman!?!

Ahmet Bey'i bizim köyde tanımayan yoktur. Her sabah aynı vapurla İstanbul'a iner, her akşam aynı saatte evine döner. Geceleri pek çıkmaz. Sinema, tiyatro sevmez. Hele çapkınlık etmesini hiç beceremez. Hangi kızı eski zaman üslubuyla, softa edebiyatıyla ilan-ı aşk mektubu yolladıysa behemehâl alaylara maruz kalmış ve ret cevabıyla karşılanmıştır. Bir yaz gecesi: Çok beğendiği ve kaç aydır peşini bırakmayıp takip ettiği boylu poslu, şehlevent bir kadının her nasılsa yanına yaklaşmak cesaretini kendinde buldu. Önünü ilikleyerek, bir iki defa kuru kuru öksürerek ilerledi. Kadın başını çevirip de yanında yüzü kızarmış, bütün vücudu sinirli bir kadın gibi titreyen acip bir mahlûk görünce hayretini muhafaza edemeyerek bir kahkaha kopardı. Ahmet Bey'in ayakları birbirine dolaştı, söyleyeceğini büsbütün şaşırıldı. Hele güzel kadının:

—Şu köstebeğe bakın! ne istiyor acaba?!

Sözlerini işitir işitmez geldiğine de geleceğine de pişman olarak çayırdan kös kös, arkasına bakmadan sıvıştı kaçtı.

Hâsılı Ahmet Bey aşk yolunda da muvaffakiyetli bir adım atamamış bir biçaredir. Hele onun titizliği, huysuzluğu ailesi arasında dillere destan olmuştur. Mesela hiç yoktan bir şey canı ister. Onu bulmak için gece yarısı da olsa sokaklara düşer, çarşı, çarşı dolaşmaktan usanmaz. Hele o özlediği nesnenin mevsimi de değilse boşuna dolaşmış olur ve yorgun argın eve dönerek bitap bir halde yatağa düşer... Bir akşam seve seve yediği yemeğe ertesi gün el sürmez! Bir sabah süt içer, ertesi sabah çay ister!. Bugün çamaşır değiştirir, yarın tertemiz iken çıkarıp sırtından atar.

Ne ise sözü kısa keseyim. Bu mini mini huysuz küçük bey şu haline rağmen kimseye derdini açıp söylemez, arkadaşlarıyla pek sık görüşmez. Onlardan kaçır, tenhalarda dolaşır.

Fakat benimle arası pek iyidir. Her nedense yıldızlarımız barışmış.. Beni nerde görse koşar, koluma girer ve saatlerce benimle dolaşmaktan ve sohbet etmekten derin bir zevk alır.. Fakat bana da ağzının kokusunu iyice dinletir...

Eyvah!. Dalgınlığa bakınız! Ahmet Bey'in en mühim vasf-ı mümeyyizini,

burada zikri icap eden en büyük kabahatini unuttum.. Ahmet Bey'in ancak bir şeye iptilası vardır, hayretle soracaksınız? Sigara mı? Hayır., rakı mı? Asla.., kokain mi? Morfin mi? Onlar da değil.. ya ne? Ne kadar düşünseniz hatırıma gelmeyecek., Bari ben söyleyim,

Ahmak<Ahmet> Bey bir (sarımsakoman)dır. Bu da nedir? Diyeceksiniz. Onun için de zihin yormayınız? Sevgili kariler? Ahmet Bey sabah, akşam sarımsak yer. Sarımsağı o kadar sever ki., sıkılmasa cebinde taşıyacak. Fesinin püskülüne nazarlık diye asacak..

Morfin kullananlara morfinoman, kokain kullananlara kokainoman dendiği<gibi>ben de ona latife olarak (sarımsakoman) ismini verdim. Bunu duyunca gücenmedi. Ancak:

—Aman elini ayağını öpeyim, azizim, kadınlar duymasın!. Dedi. ben de hiçbir kadının yanında bu ismi ağzıma almadım. Fakat bizim diğer arkadaşların çenesi durur mu? Onlar vasıtasıyla Ahmet Bey'in lakabı bütün köyü iki gün zarfında dolaştı.. Genç kızlar onu nerde görse kık kık gülerek:

—Sarımsakoman geliyor!..

Derlerdi.. Artık Ahmet Bey sokaktan gezemez bir hale geldi. Fakat söylüyorum ya.. Onun ağzının kokusunu benden başka dinleyen, çeken yoktur.. bu arkadaşlığım kalbimde ona karşı bir hiss-i merhamet de uyandırdı.. Çünkü her nedense Ahmet Bey'in hiçbir kadınla tılsımı barışmıyordu. Zavallı; Çiçekçi Sokağı'na gittiği zamanlar o yüzü boyalı aşüftelerden bile iltifat ve güler yüz göremiyordu.. Hâlbuki Ahmet Bey saf olduğu nispette saf ve manevi bir aşkın da son derece hâhiş-geri idi... O ancak sevilme istiyordu. Nihayet merhamet damarlarım galeyana geldi. Ona akrabamdan güzel, fındık kurdu gibi bir kız takdim ettim.. Zavallı az daha aklını kaçıracaktı, kızın etrafında pervane gibi döndü. Türlü türlü hareketler yaparak bizi kendisine güldürdü. Fakat bu şen tebessümlerimize hiç kızmadı.

Kızcağız benim sözümünden dışarı çıkmazdı. O beni her ne kadar sevmediyse de benim nasihatlerimi dinledi. Bir gün Nemika'ya dedim ki:

—Zarar yok, biraz saf olsun! Fakat namuslu, henüz yüzü gözü açılmamış bir

genç! Bunu zevceliğe kabul et! Zamane çapkınları ile uğraşacağına böyle kılıbık bir koca ile yan gelir, keyfine bakarsın, rahat ömür sürersin! Ağabeyinin sözünü dinle.. Yalnız sarımsak çok yer, yegâne kusuru budur..

Nemika benim hatırımı saydı. Ona varmaya razı oldu. Ahmet Bey'e bu haberi tebşir ettiğim gün herhalde aklının iki tahtasını kaybetmiştir...

Ne ise.. Düğün oldu. Fakat daha ilk gecesinden ne olsa beğenirsiniz.. Nemika gelin odasında sabahı zor etmiş. Ve şafak sökerken benim yanıma koşmuştu, parlak ve iri gözleri büsbütün, hayretle açılmıştı. Üzerime atılarak boynuma sarıldı:

—Ağabeyciğim, dedi, bu herifle yaşayamayacağım! Yalnız ağzı kokmuyor. Ya ayaklar, ya ayaklar!.

Bu tesadüfü hiç ummuyordum. Aksi gibi Nemika da ayak kokusundan o kadar iğrenirdi ki.. Kendisini teselli ettim. İlaç kullanır dedim.. Biraz yatıştır gibi oldu., Ertesi gün Ahmet Bey'e lazım gelen tavsiyelerde bulundum.. Bin türlü ilaçlar, sular, kremler kullandı. Fakat hiç fayda vermedi. Nihayet Nemika'yı boşamaya mecbur oldu. Kızcağız boşandığı gün sevincinden kabına sığamıyordu.

Zavallı Ahmet Bey ise bu şehirden başını alıp dağlara kaçtı ve bir daha da kendisini göremedim..

Zavallı sarımsakoman!.

Meddah

(*Güleyüz*, 17 Temmuz 1339 (1923), Sayı:118)

Fendi, Yendi

[Akşam saat dokuz... Yazı odasında... Safvet masa başında romanını yazmakla meşgul.. Karısı kanepa üstüne uzanmış, hafî bir sabırsızlıkla, gözlerini kapıdan ayırmaksızın, kalkar, asabi asabi gezinmeye başlar].

—Of..fl...

—(Hayretle) Ne oldun küçük hanım?..

—Ne olacak sıkıntıdan bunalıyorum.

—Sen eni konu sinir hastalığına uğramışsın Nermin!.

—Böyle apartmanda üstüme sıkıntı çöküyor, başka bir ev bulalım diye elli bin defa söyledim. Aldırmıyorsun!.. Hani Boğaziçi'ne taşınacaktık?..

—Kabahat bende mi?.. On taneden fazla ev buldum. Onunu da beğenmeyen sensin!..

—Haksız mıyım?.. İçinde bir rabıtalısı var mıydı?..

—Daha dün Çubuklu'da bir...

—Aman sus Çubuklu'dan bahsetme!..

—Ya Kandilli'de bulduğum...

—Senin olsun... Hayır, hayır, daha ferah bir yer istiyorum.

—Tarabya gibi değil mi?

—Orası çok pahalı!.. Canım, say bakalım, Boğaziçi'nin başka taraflarını say!..

—En başta Üsküdar!..

—[Sözü keserek] Allah göstermesin!... Servileri gördükçe evham geliyor.

—(Başını sallar) Rumeli Hisarı...

—Amma da tuhafsin, Safvet!.. Memleketin tarihini yazacak değiliz, ki hisarlara gidelim...

—(Düşünerek elindeki kalemi masaya vurarak) Büyükdere, Boyacıköy, Vaniköy, Sarıyer...

(Ellerini çıkarpar) Hah işte... Sarıyer'e taşınalım!..

—Taşınalım demek kolay ama, şimdi yaz... Herkes o taraflarda... Bakalım ev bulabilecek miyiz?..

—(Gözlerini kapıdan ayırmaksızın) Ararız, canım.. Av<ev> aramak güç mü?... [Bu esnada hizmetçi girer. Rıfkı Bey'in geldiğini haber verir.]

—Oo...f, ziyaretin sırası mı?...

—Ne kadar da acayipsin, Nermin!.. Çocuğun belki bir söyleyeceği vardır. [Hizmetçiye] Buyursunlar!...

[Beş dakika sonra. . . . Deminkiler, fazla olarak Rıfkı.. bu, Safvet'in mektep

arka<d>aşdır.. Büyük bir itimada sahiptir ev e sık sık gelir, gider... Kaç, göç yoktur].

—Merhaba Rıfki, böyle ansızın...

—Bonjör.. Ha, pardon bonsuvar, Nermin Hanım.. [Safvet'e] Müjde vermeye geldim. Bab-ı Ali'de hayırlı bir havadis işittim. Galiba şube müdürü oluyormuşsun!... [İzahat verir, Nermin kanepede mecmuaları okur, söz başka zeminlere, dolayısıyla Sarıyer'e taşınmak projesine intikal eder].

—Ev bulabilir miyiz ne dersin?..

—Tesadüfe bak.. Dün Bedriye Hanımefendi'yi gördüm. Malum ya, Sarıyer'de güzel bir kökü var. Boşmuş, kiracı arıyor. Tanıdığım bir Rus ailesine bu sabah söyledim. Adresi verdim. Yarın gidip evi gezecekler!....

—Kirası nasıl?...

—Ümidin<in> fevkinde ucuz!...

—Ya köşk?...

—Yazlık bir saray!...

—Bize ne münasip haber vermezsin de...

—Ne bileyim a canım?.. Sarıyer'e gitmek istedikliğinizi ilk defa olarak şimdi işitiyorum. Mamafih daha fırsat kaçmış değil... Çabuk davranmalı!.. Hemen yarın sabah...

—[Suratını buruşturur] Aksi gibi de yarın dairede mühim işlerim var. gelemem.

—Ben esasen Sarıyer'e bir mesel için gideceğim.. mümkün olsaydı da gelseydin!.. Hemen gitmelisin ki fırsat kaçmasın!...

—[Düşünür, saçlarını kaşır, birdenbire Nermin'e dönerek] Nermin!...

—Ne var?...

—Rıfki'nın söylediklerini işittin ya!...

—Evet!..

— _____sen birlikte git!..

—Ben mi _____ İmkânı yok.

—Senin de dairede işin yok a, canım?.. Madem ki Sarıyer'e gitmeyi kararlaştırdık, fırsatı elden kaçırmayalım..

[Yandaki odada zevç, zevce yalnız]

Aşk olsun, Safvet... Başıma öyle bir dert sarıyorsun ki!.

—Ne var?.. Sanki niçin gitmiyorsun?..

Tuhafsın, Safvet... Yalnız nasıl giderim..

—Rıfkı esasen o tarafa gidiyormuş ya!..

—Rıfkı ile birlikte mi Allah göstermesin!.. Onu görünce sinirleniyorum, tüylerim ürperiyor!...

—Haksızsın!.. Görüyorsun, ne nazik ne kibar çocuk!.

—Ya soğukluğuna ne diyelim?..

—Sana bir savrı<tavrı> yok ya!.. [Karısını okşar] sen beni dinle, yavrucuğum!.. Mademki taşınmaya karar verdik, Tercüman-ı Hakikat'esattığımız tefrikanın parası hazır elimizde iken ne yapacaksak yapalım!.. Yarın Sarıyer'e Rıfkı ile beraber gidersen, evi görürsün, yanına pey alırsın, beğenirsen iş halledersen!.. Bu hafta taşınırız. Ben şikayetinden kurtulurum, sen de sinir hastalıklarından!.. Bu fırsatı kaçırmayalım.

[Suratını buruşturur, naz eder, bir müddet sonra hatır için kabul ediyormuş gibi] Eh...Mademki bu ev bir fırsat imiş, kelepir imek<imiş>...

[Ertesi gün kapalı bir arabada Rıfkı ile Nermin yalnız]

—Olur şey değilsin, küçük şeytan!.. Adamcağızı tam manasıyla kafese koydun.

Sen de beğendin a!..

—Ne yalan söyleyim, bir yalan bulup gece kocanı ziyarete gelmemi bildiren mektubunu aldığım zaman desisenin bu kadar kolay muvaffakiyetine müncer olacağını muhtemel görmemiştim.

Balolara bırakmıyor!.. Senede bir verilen bu büyük müsamere balosunu da kaçıramazdım... Bir yalan uydurmalıydı. Saatlerce eğlenebilmek için oldukça uzun bir yolculuk bulmalıydı....

—Aleyhimde bir mutat söyledin mi?...

—Elbette ne soğukluğunu bıraktım, ne de senden ikrah ettiğimi.. (Perestişkar bakar) Ne dersin bugünkü matine çok kalabalık olacak mı?..

—(Ellerini çarpar) Hem bilsen ne kadar...

[Sarıyer’de köşk gezmek için evden çıkanlar<çıklarlar>. Büyükdere’deki «Summer Palas» balosuna varmak için sabırsızlanırlar]

[Akşam... Evde.. Safvet, bir mutat masa başında... Nermin, bitap bir halde kanepeye uzanmış].

—Çok mu yoruldun güzelim?..

—Sorma, Safvet!.. Çekilir yolu değilmiş meğer!..

Demek evi beğenmedin.

Aman hepsinden vazgeçtim!.. Gidecek para bir taraf<a> yaz günü taşınmak güç olacak!. Şayet günün birinde icap ederse yeni bir karar versek yeniden konuşuruz olmaz mı?...

[Kocasının yanına gelir, kollarını sarar. Güzel nazarlarını dikerek] Hem... Bugün yolda birçok yeni tuvaletler gördüm... Taşınıp masraf edeceğimize bana son moda bir kostüm yaparsın daha iyi değil mi?..

R A

(*Gülyüz*, 14 Ağustos1339 (1923), Sayı:122)

3. TİYATRO

Manzum Sahne

Korkulu Rüya

(Atina’da Kosti’nin sarayı. Kral bir sedire yaslanmıştı. Baş musahip elinde bir kâğıtla içeri girer.)

Baş Musahip

Kral hazretleri!...

Kral

Ne var?

Baş Musahip

Telgraf!.

Kral

(Telgrafa lakayt bakar.)

Mutlak yine vaat, mutlak yine laf!

Halimiz perişan, işimiz yaman!.

Oku da dinleyim!

Baş Musahip

Emredin ferman!

(Papulas’ın telgrafı)

“Bu sabah hücumla başladı ordu,
Kahraman efzunlar düşmanı yordu,
Gerçi gidemedik ama ileri
Bir adım çekmedik cepheyi geri!
Kral hazretleri.. Hemen geliniz!
Vallahi, billahi, tallahi ki siz
Ayak basar basmaz daha karaya
Süngümüz dayanır ta Ankara’ya!...”

Kral

Çok şükür, çok şükür talih dönüyor,
Düşmanın kudreti artık sönüyor,
Kalbim inanıyor: Bizimdir yarın!
O güzel İzmir’in, ah o diyarın
Altın bağlarında gezip hoplasam,

Kendi ellerimle üzüm toplasam!

Baş Musahip

Hiç merak etmeyin o âti yakın!

Kral

Gayri lakırdıyı artık bırak!

İsterim bir parça yatıp uyumak,

Çözölsün fikrimi saran bu yumak!

(Musahip çekilir, Kral sedire uzanır, bir müddet döner, düşünür. Sonra dalar.)

Kral

(Uykuda sayıklar)

Geliyor... Kurtarım beni.. Geliyor,

Süngüsü bağrımı işte deliyor!

Papulas.. Papulas kılıcı indir,

Bari son nefeste beni sevindir!

(Birden kapı açılır, hizmetkarlar ve baş musahip içeri girer. Kral buhran içinde, ayaktadır.)

Kral

Ne oldu?. Nerdeyim?. Siz kimsiniz ya?

Baş Musahip

Efendimiz mutlak fena bir rüya

Gördünüz!

Kral

Rüya mı?,

(Düşünür)

Evet... Anladım!

Ya Rabbi... Ya Rabbi nasıl ağladım!

Baş Musahip

Hayırdır inşallah, güleceksiniz!,

Kral

Haydi öyle ise haber verin siz:

(Mağrur, müteazzım ayağa kalkar yüksek sesle)

“Hazır olsun atımla hep hademe!..”

Hizmetçilerden biri

“Nereye gitmek istiyor?.

Diğer bir hizmetçi
Ademe!...”

Çimdik

(*Güteryüz*, 6 Haziran 1337(1921), Sayı:6)

Zürriyet-i İhtilaf Fırkasında Mühim Bir Mesele

Geçen sene temmuzun on üçüncü Salı günü, ikindi vakti... hava gayet sıcak ve sıkıntılı.. Bütün şubattaki rüesa ve efraâd-ı ihtilaf gelmiş, alt kattaki odalar ve kahve ocağı hıncahınç dolu.

(Üst katta birinci meclis)

Reis Vekili: Bugün ne müzakere edecektik?

Birinci Aza: Bugün müzakere günü mü?

İkinci Aza: Ne ya! Bugün salı değil mi?

Birinci Aza: Pazartesi..

Reis Vekili: Amma da yaptın ha, bugün salı yahu!

Diğer Azalar: (Gülüşerek) Bugün çarşamba, kendinize geliniz!

Reis Vekili: Çarşamba mı, salı mı?

Birinci Aza: Yoksa pazartesi mi?

Reis Vekili: (Hiddetle) Takvim yok mu? Takvime bakın!

Azadan Birkaçı: Takvim olacak amma, kim bilir nerede?

(Biri kalkar, duvarlara, masalara göz gezdirmeye başlar.)

Reis Vekili: Yahu, gazeteye bakın!

Diğerleri: Sahih gazeteye baksak.. Lakin gazeteler nerede acaba? Yoksa bugün gazete de alınmamış mı?

Üçüncü Aza: Tam on beş gün var ki elime gazete aldığım yok..

Dördüncü ve Beşinci Azalar: Al bizden de o kadar.

Altıncı Aza: İkinci okunuyor, ben namaza gidiyorum.

(Aşağıdan biri gelir.)

—Efendim şubelerden gelen murahhaslar sızlanıyor, işlerimiz var, müzakere ne vakit başlayacak diyorlar.

Reis Vekili: Şimdi başlıyor.

(Gelen adam merdiven başından aşağıya bağırır.)

—Şimdi başlıyor efendiler!

Azadan Biri: Evvela bugün müzakere günü mü, değil mi? Onu anlamadan şimdi başlıyor buyurdunuz, nasıl olur!

Reis Vekili: Aşağıdan sorduralım, bugün günlerden nedir?

(Zile basar.) deminki gelen adam tekrar gelir:

—Bir emriniz mi var efendim?

—Bugün günlerden nedir?

—Perşembe olmalı, efendim!

—Öyle olmalı. Mamafih bir defa aşağıdan soralım.

(Merdiven başına gelir seslenir:)

—Arkadaşlar! Bugün günlerden nedir?

Aşağıdan on, on beş ses birden cevap verir:

—Cuma.. Pazartesi.. Salı.. Perşembe.

—Canım biriniz söyleyin, anlaşılmıyor.

Yine bir alay ses:

—Çarşamba, cumartesi, pazar, perşembe.

(Emr-ber, döner heyet-i idare odasına girer reis vekiline hitaben:)

—Efendim anlaşılmıyor, her kafadan bir ses çıkıyor.

—Ne diyorlar?

—Kimi Cuma diyor, kimi pazar, kimi perşembe..

Reis Vekili: Allah, Allah! Bunun bir doğrusunu bilen yok mu?

Birinci Aza: Biriniz gidin, şu köşedeki kahveciye sorun bakalım, bugün

nedir?

Reis Vekili: Amma yaptınız ha.. Adama gülerler yahu!.. Hem bugün ne olursa olsun, nemize lazım.. Herhalde müzakere günümüz olmalı ki şubelerden bu kadar murahhas gelmiş.

Diğerleri: Ha, evet orası öyle.

Reis Vekili: O halde müzakereye başlayalım.

Diğerleri: Nerden başlayacağız?

Reis Vekili: Ne idi bugünkü müzakeremiz?

İkinci Aza: Zabt-ı sâbika bakalım.

(Defteri açarlar, zabt-ı sâbıkı bulurlar, katip okumaya başlar:)

Şubelerimizin ekserisinden aldığımız tezkirelerde merkez-i umumiyenin ataletinden şikayet edilegelmekte olduğundan....

Reis Vekili: Kafi, kafi, anlaşıldı. Haydi efendiler, müzakere başlıyor. Murahhaslar gelsin.

İkinci Meclis

Heyet-i idare, heyet-i muâvene, şubât, murahhaslar hep bir arada.

Reis Vekili: Müzakereyi güşâd ediyorum.

Birinci Aza: Ekseriyyet var mı?

Birkaç Ses: Sayalım!

Kâtip saymaya başlar:

—Bir, iki, üç, beş, on, yirmi, otuz üç kişi.

Birkaç Ses: Ekseriyyet yok.

Reis Vekili: Ne de, ne oldu, aşağıdaki kalabalık? Demin aşağıda seksen kişi vardı.

Heyet-i Muâvene Katibi: Efendim, beklediler beklediler, kiminin canları sıkıldı, kiminin işi varmış, gittiler.

Reis Vekili: Yoklama yapın, kimler nâ-mevcutsa tecziye edelim!

İkinci Aza Hoca Abdi Efendi: Efendim affedersiniz amma (nâ-mevcut) tabiri yanlış bir tabirdir. Çünkü mevcut kelimesi Arapça ism-i mef'ûl, nâ ise Farsi edat-ı nefiydir. Arabi bir kelimenin evveline Farsi edat getirmek kaideye münâfidir. Binaenaleyh nâ-mevcut yerine...

Murahhaslardan Biri: (Lâ-mevcut) diyelim.

İkinci Aza: Sus, halt ettin. (Lâ-mevcut) ancak ve ancak

Reis Vekili: Sükûta davet ediyorum. Bunların müzakeremize ne taalluku var?

Üçüncü Aza: Reis Beyefendi, müsaade eder misiniz? Bendeniz biraz dışarı çıkacağım.

Reis Vekili: Buyurunuz.

Dördüncü Aza: (Parmağıyla altıncı azayı göstererek:)

Şunu uyandırın yahu! Burası yatakhane mi?

(Yanıdakilerden biri uyuyanı dürter, uyandırır ve o gözlerini ovuşturarak etrafa bir bakar. Sonra hafifçe toplanır.)

Reis Vekili: Canım Hacı Efendi, sen her vakit böyle yaparsın, uykunun sırası mı?

Altıncı Aza: Affedersiniz ama, şöyle biraz kendimden geçmişim.. Lakin Allah hayırlara tebdîl eylesin, bir rüya gördüm.

Hep Birden: Nasıl?

Altıncı Aza: Müsaade ederseniz anlatayım.

Reis Vekili: Uzun mu, kısa mı?

Altıncı Aza: Epeyce sürer.

İki Murahhas: Efendim, mademki epeyce sürermiş, bizim vapur vakti yaklaştı, Reis Bey bize müsaade buyursunlar.

Birkaç aza ve Murahhas: Reis Beyefendi, bizler dahi bu akşam biraz erken gitmek mecburiyetindeyiz, müsaade buyurun.

Diğerleri: Zaten ekseriyyet yok.

Reis Vekili: Zaten hangi gün ekseriyyet var ki?

Kâtip: Efendim, Uzun Çayır şubesi reis-i muhteremin bir takriri var.

Reis Vekili: Okuyun.

Kâtip: (Okumaya başlar:)

Riyâset-i Âliyye'ye

Vaktin gecikmesi hasebiyle aza-yı muhteremeden Hacı Efendi'nin anlatacağı rüyanın gelecek müzakerede istimâ'ına karar verilmesini teklif ediyorum.

Reis Vekili: Ne buyuruluyor?

Hep Birden: Muvafık, muvafık!

(Perde iner)

İmza

Kaplumbağa

(*Gülyüz*, 7 Temmuz 1337 (1921), Sayı:10)

Emeti Hanım Tavlanmış

Eşhâs: Polis Komiseri, Emeti Hanım, Cin Ahmet

Vaka memerr-i nâs olan bir mahallede, polis mevkiinde cereyan eder.

Birkaç serserinin dam-ı iğfaline düşmüş olan, Tulumba Reisi'nin Emeti Hanım, evlâd-ı manevîsi Cin Ahmet'le birlikte yapılacak gibi bir halde alı al, moru mor, mevkie iltica eder.

Bir kadının, yanında bir külhanbeyiyle, feryat ederek ve pür-telaş karakola gelmesinden mühim bir vakanın hudûsunu istidlâl eden bir cemm-i gafir mevkiinin önünde toplanır. Bir iki polis memuru bu halkı dağıtmakla meşgul iken:

Emeti Hanım —(Karakoldan içeri top güllesi gibi girer) Hani ya o komsar efendi?. Nerede?

Bir memur —(Mezbûreyi önler) Ne var hanım?. Ne istiyorsun?

Emeti Hanım —Ayol dur!. Ne üstüne lazım?. Seni buraya sorgu sival için mi koydular?. Komsar efendiyi göreceğim. (Sağ tarafta komiserin oda kapısını iter, kendi önde, Cin Ahmet arkada içeriye girerler. (Karagöz) gazetesi okumakla pek ziyade dalgın olan komiser efendi başını kımıldatmaz.

Cin Ahmet —Selam aleyküm Beybaba!. Davamız var, dinle bakalım?.

Komiser —(Güç hâl ile gazetesini bir tarafa bırakır) Ne olmuş?

Cin Ahmet —Ne olacak ağam, babam..Kalafatacılık.

Emeti Hanım —Sen sus, ben söyleyim.. Sonracığıma şaşırıyorum.

Cin Ahmet —“Münfail” Öt bakalım!

Emeti Hanım —(Komisere) Elmas evladım.

Komiser —Elmas mı çaldırdın?

Emeti Hanım —Yok arslanım! Elmas filan değil.. sözün gelişi sana söyledim. Şimdilik.. Ben çarşıya çıkmıştım.. Ay aman!. Şöyle acık oturayım da öyle söyleyim “belâ-davet iskemlenin birine yerleşir, göğsünü bağrını açar, koynundan çıkardığı fakfon tabakadan hem cigara sarar, hem ifadesine devam eder.”

Ne diyordum?. Ha!. Aklım da başımda yok ki.. Az şey değil.. Tamam yedi yüz guruş.. İki buçuk yıldır biriktirdim.. Uçkurumda bağlı tutuyordum.

Komiser —Kadın!. Lafı kısa kes:

Meseleyi anlat.

Cin Ahmet —“Emeti Hanıma” Haspı geç be yahu!.

Emeti Hanım —“Geçirir” A ay! Dur a dostlar, kendimi toparlayım. “Bir müddet susar, sigarasından üst üste birkaç nefes çekip dumanı burnunundan savurduktan sonra..” İşte anlatayım.

Komiser —Tatvîl-i kelim etme.

Emeti Hanım —“Cin Ahmet’e ref’-i nazarla” Ne dedi?.

Cin Ahmet —Afi kesme.. Haspa geç, diyor.

Emeti Hanım —Kısa mı söyleyim?.

Cin Ahmet —Evet..

Emeti Hanım —Öyle söylese ya? Ne diyordum? Efendiceğizime diyeyim..
Ondan sonra.. Kızı kocaya vermek için...

Komiser —Hangi kızı?

Emeti Hanım —Benim kızım Derya'yı.. Bu şimdiki ehlimden olma
değil...Rahmetli efendinin kızı.

Komiser —Hanım! Ya lakırdıyı kısa kes. Yahut şimdi seni dışarıya çıkarırım.

Cin Ahmet —“Emeti Hanıma” Çenesi kınalı!. İşi anlatsan a be!.

Emeti Hanım —A! Ne hücum ediyorsunuz öyle?. Burası hükümat kapısı..
Elbettekin davamı dinleyeceksiniz!. Derken efendime söyleyim. Hani yağlıkçının
Safvet var ya?. Hacı Efendi'nin bitişiğindeki basık evde otururlar..

Komiseer —Tövbeler olsun!. Kadın beni günaha sokacaksın.

Emeti Hanım —Ne var ki?. Savfet için bir şey biliyorsan söyle evladım..
Çekinme.

Komiser —...

Emeti Hanım —Susma söyle! Ayıp değil.. Ben zati hükümatlarla onun
geçmiş olduğu şüpheleniyordum.. Ne yalan söyleyim?

Komiser —Fesuphanallah!. Kadın!. Sen buraya başına geleni mi anlatmaya
geldin, dedikodu yapmaya mı ?

“Cin Ahmet bu aralık komiserin masasının üzerinde açık duran paketten bir
sigara alır.”

Komiser —“Cin Ahmet'e” Sıkılma!

Cin Ahmet —Estağfullah beybaba! Teklif yok.. “Sigarayı yakar”

Komiser —(Pür-hiddet) Çık dışarıya be!

Cin Ahmet —Neden çıkayım? Benim de ifadem var.

Komiser —Öyle ise anlat da bitsin.

Cin Ahmet —Kocakarı deminden söyleyemedi. Çarşıya çıkmış.. Zaten enayi

biçimi bir karıdır. Kaç defa söyledim. Yolda giderken konteslerini dört aç, dedim. Malum a? Veletler çok hepsi iş kollar. Böyle sersem avalları dikiz gelirler. Tam punduna geldi mi? Bir omuz. Cepte, koyunda ne var, ne yok araklanır. Boru değil, biz de bu zanaatin ehliyiz.

Komiser —“Manidar” biliyoruz.. Sen vakayı söyle.

Cin Ahmet —Lafı oraya getiriyorum. İşte markacıoğlunun biri kocakarının façasını yelemiş, yetmiş paralık bir çift küpeyi yedi yüz guruşa sokmuş. Mesele bu.. “cebinden çıkardığı teneke küpeleri komiserin önüne fırlatır.”

Komiser —“Emeti Hanım’a” Desen e ya?. Sen tavlanmışsın1.

Emeti Hanım —Nerede yavrum? “Göğsünü bağrını açıp göstererek” Ben böyle mi idim? Hiç de tavlanmadım. Zayıfladım bile. Kanlı basur rahat vermiyor. Dostlardan irak! Bittim, bittim! Nerede o eski vardakosta Emeti?. Bütün bir mahalle üzerime titrerdi.

Komiser —“Hayretle gözlerini açıp dinler” Neler söylüyorsun?. “Cin Ahmet sinsi sinsi güler”

Emeti Hanım —“Kırtarak” Ah!. Ah!.

Komiser —“Ne kadar geç olsa da yine intikâl eder” Bela mısın be kadın? “Hades ü şiddetle” Defol şuradan!.

Emeti Hanım —“Mütehayyir, Mamafih korku ile geri geri çıkar” Ne oldu? Aa?! Üstüme iyilik sağlık!.

Cin Ahmet —“Muğber ve münfail, Emeti Hanım’a” Yürü!. Kozumuzu biz kendimiz pay ederiz.

Âşık

(*Güleryüz*, 14 Temmuz 1337 (1921), Sayı: 11)

Tekellümi Hikâye

Bir Şayianın <A>slı

Birinci Sahne

Bu akşam semtin delikanlıları, beybabaya bir oyun oynamak için mahalle

kahvesinde meşverete koyuldular. Evvela Paskal Sabri söze başladı:

O şimdi gelir, hasıra uzanır, başlar dalga geçmeye.. Aval farkında olmadan, biz usulcacık fesinin ibiğine bir gazete kâğıdı takıp tutuşturalım..

Zımbırdak Cemil —Ensesine ısırğan tozu serpelim.

Zıpır Adnan —Mavi mürekkeple hırkasını boyyalım.

Yampiri Vehbi —En iyisi cebine kül dolduralım, üzerine de su dökelim.

Topal Bekir —Onu bir defa Mehmet Ali'ye yaptıktı da kıyamet koptu idi.

Zonguldak Hasan —Gelin çocuklar, şu herifi bu akşam uyutalım, yüzünü boyyalım!

Deli Fuat —Nasıl uyutacağız?

Zonguldak Hasan —Ben uyuturum..

Zonguldak Hasan —Alayı bırakın canım! Uyutacak ben değil miyim?

Paskal Sabri —Ne ile uyutacaksın oğlan, koca herifi?

—İlaçla..

Kaşkariko Ekrem —Afyon mu yutturacaksın?

Zonguldak Hasan —Afyon geç başlar, ötekinden..

Deli Fuat —Onu nerden bulacaksın. Var mı yanında?

Zonguldak Hasan —Ben gider, bulur, gelirim.

Hep Birden —Haydi bakalım!...

İkinci Sahne

Gecelik pembe entari, beyaz hırka, ayağında takunya, başında takke ile beybaba köşeden görünür.

Zıpır Adnan —(Gülerek) Gelir.

Diğerleri —Gülme oğlan, çaktırırsın..

Deli Fuat —[Ayağa kalkar yarı alay, yarı ciddi] Buyurun baba!

Beybaba gelir:

—Selam aleyküm çocuklar!

—Aleyküm'es-salam beybaba!

—Ne var, ne yok?.. Bakıyorum, boş, duruyorsunuz, prafaya başlayalım mı?

Kaşkariko Ekrem —Bu akşam tavla oynayacağız.

[Beş on dakika kadar şundan bundan mükâleme ile vakit geçer.]

Zonguldak Hasan gelir:

—Vay beybaba hoş geldin!

Hoş bulduk evlat, gel bakalım yanıma..

—Geleyim beybabacığım, geleyim.. Zaten senin yanına gelmezsem işim rast gitmez. Beybabacığım? Nasılsın bakayım?.. Hay canını yiyeyim senin beybaba beybaba... Beybaba hiç tabakayı uzatmıyorsun!

Beybaba —Oğlan amma da löpçüsünüz be dur bakayım hele biraz otur!

Zonguldak Hasan —Darılma beybabacığım al ben sana vereyim. [Tabakayı çıkarır, açar içinden iki yapılmış cigaranın birini kendi alır, birini beybabaya uzatır:]

Şimdi ötekiler kıs kıs gülmeye başlarlar beybaba farkında olmaz yakar, başlar çekmeye..Cigarayı yere gelince zavallı adam biraz farkında olur. Lakin iş işten geçer. Şüpheli nazarlarla etrafı süzdükten sonra:

—Oğlan bu cigarının içine ne koydunuz hergeleler?

Hasan —Hiç vallahi beybaba ne koyacağız?

[Beybaba hafif hafif saçmalamaya ve ötekiler alaya başlarlar:]

Bu esnada Zonguldak Hasan fırlar gider mahallenin ikinci bekçisi mesabesinde olan Kulaksız'ı (Kulaksız iri tüylü bir dişi köpektir) yakalar ve götürür çeşmenin yalağına sokar ve önüne yarım okka ekmek doğrar sonra köşe başına gelir kahvenin çardağı altında oturup saçmalamakta olan beybabaya bir kız çocuğu taklidiyle seslenir:

—Beybaba, beybaba!

Beybaba —Kim o, bir çocuk beni çağırıyor

Beybaba beybaba!

Ne o oğlan, ne istiyorsun?

Beybaba gel annem kale içindeki çeşmenin yalağına düştü, çabuk yetiş!

Ne halt etti annen çeşmenin yalağına mı düştü!

(Ve hemen acele ile fırlar köşeyi dönerken Hasan'la karşılaşır)

Hasan —Beybaba şimdi sizin çocuk, bu tarafa; çeşmeye doğru koşuyordu.

—Ha! Ben de onu arıyorum..

—Azıcık hızlı yürü yetişirsin!...

Beybaba telaşla koşmaya başlar. Hasan da döner gelir, arkadaşlarına meseleyi anlatır. Hasırdan hep birlikte kalkarlar. Beybabanın peşinden çeşmeye doğru yürürler.

Üçüncü Sahne

Beybaba çeşmenin başında telaşlı telaşlı bağırıyor

Vasfiye; kız Vasfiye!.. Hani nerde annen kız;.. Hangi çeşmenin yalağına düştü; bu çeşmenin mi;

(Yalaktan köpeğin şakırtısı gelir) O kendi kendine:

Öyle ya, mahallede başka çeşme yok ki... Olsa, olsa burası olacak.. Hele dur bakayım.

(Yalağa yanaşır ve karısının ismiyle seslenir:)

Binnaz, Binnaz huu? Burada mısınız?

Köpek —Hırrrrr.

Beybaba —Haa ne dedin?

Köpek —Hırrrrr.

(Biraz daha eğilir ve seslenir:)

Binnaz!

Bir de dikkatli bakar ki yalağın içinde bir beyaz köpek mahallenin

Kulaksız'ı...

İçtiği cigaranın verdiği dalga ile beybaba büsbütün şaşırır ve ne yaptığını bilmez bir halde yalağa girer o zaman Zonguldak Hasan da peşinde bütün delikanlılar olduğu halde gelir çeşmenin kalın musluğunu birdenbire açar. Beybaba da köpek de ikisi birden bağırarak kendilerini dışarı dar atarlar.

Sonra külhanbeyler bu vakayı büsbütün başka ve çirkin bir şekle sokarak işâa ettiler. Şimdi bu vaka olalı iki seneyi geçtiği halde, ne vakit “Kulaksız” kahvenin önünden geçse külhanbeyleri:

—Beybaba! Yavuklun gidiyor.. Diye alay ederler.

O. C.

(*Gülyüz*, T.y, Sayı:12)

Komedi

Düello

-1 Perde-

Eşhâs:

Enver Bey, yirmi altı yaşında bir diş tabibi

Nevres Hanım “dört” (Enver Bey’in refikası) Avukat

Neriman Hanım “bir” Doktor, şair

Hizmetçi kız

—Vaka bir asır sonra Karagümrük’te bir apartmanda cereyan eder.

“Perde açılır, şık bir salon, bir de duvarda halılar, pencere açık; odayı bahar kokusu dolduruyor. Bir köşede bir kadın portresi Enver Bey Adapazarı fabrikası malumatından gayet zarif bir yazı masası başında!

Sandalyenin arkalığına yaslanarak:

—Oh! Haftada bir cuma istirahat ne kadar az! “Gezinir, kalkar gezinir ve sözüne devam eder.”

—İstirahat mı? “Güler” Şimdi Nevres gelir, davalarını sanki ben

alakadarmışım gibi saatlerce ve zorla dinletir. “Zile basar, hizmetçi görünür”.

—Hanım daha tuvaletini bitirmedi mi?

—Çoktan; hatta bir saat evvel Mahkeme Reisi Cevdet Beyefendi’ye iade-i ziyarete gittiler efendim.

—Peki.. “Gezinir” Ne âlâ! Davalarda muvaffakiyet üstüne muvaffakiyet sırlarından biri! Zavallı Nuriye Hanım ise o kadar, çalıştığı halde bir türlü davaları başaramıyor. “Güler” Ben ona biraz pudra sür diyorum da kızıyor. Mektep-i Hukuk’tan birincilikle çıkmak para etmiyor! “Hizmetçi görünür”.

—Efendim bir hanım gelmiş sizi görmek istiyor!

—Buyursunlar! “Hizmetçi çıkar” Kim dersin? Acaba hastalardan mı? “Bu esnada uzun boylu sarışın kısa etekli açık kollu elinde baston güzel bir hanım girer”.

—Bonjur Enver Bey!

“Enver Bey şaşalayarak”!

—Bonjur doktor!

“Doktor serbest bir tavırla koltuğa oturur ve ayak ayaküstüne atar”

Doktor —Geleceğimi hiç ümit etmiyordunuz değil mi?

—Doğrusu ya; evet!

—Geçen gün kulüpte size söylediklerimi hatırlatmaya geldim!

“Enver Bey asabiyetle dolaşır doktor devam eder.”

—Hatta sizin için yazdığım bir şiiri de okumuştum.

—Evet hatırlıyorum.. Rica ederim ne demek istiyorsunuz Mükerrerem Hanım?

—Oh.. Anlamakta bu kadar taannüt! Niçin böyle yapıyorsun Enver! Seni çalgınca sevdiğimi, ela gözlerinin üzerimde bıraktığı tesir-i füsunkârı nasıl anlatmalı!

Enver —Rica ederim doktor hanım! Ben evli bir erkeğim yegâne cesaretle aşkınızdan, sevginizden bahsediyorsunuz? “Doktor istirham-kâr bir tavırla”

—Enver.. Enver..! Ben bütün kabahatlerimi idrak ve itiraf ediyorum.. Beş altı sene evvel bana ne büyük safiyetle aşktan bahsederdin; ben şimdi anlıyorum ki o

zaman senin gözlerinde derin bir aşkın şuleleri parlıyordu. Ben ise o zaman hoppa, bir Sultanî talebesiydim senin ruhunun ıztırabâtını çılgın bir kahkaha ile kanatır ve seni âlâmınla baş başa bıraktırdım. Ben ne kadar budala imişim, hakiki bir kevser-i aşk sunan vefakâr elleri görememiştim. Bütün o yaştaki kızlar gibi mağrur, hiçbir erkeğe tenezzül etmezdim işte bugün kadınlaştım dudaklarım başka dudaklar arıyor damarlarımda şiddetli bir kan cevelân ediyor kalbimin üstünde sargı yapacak hakiki bir dost göğsü yok, halbuki sen, Enver.. beni.. ne kadar sevmiştin değil mi güzel Enver'im.. “Ayağa kalkar Enver Bey’e doğru koşar” Biraz merhamet!

“Enver Bey masanın arkasına çekilir”

—Merhamet mi? Bana sen merhamet ettin mi? Kalbimi o merhametsiz doktor kalbinle, bir kadavra gibi neşterledin, şimdi sen, hasta kalbine şifa arıyorsun. Rice ederim git Mükerrerem: Ben şimdi artık üstü küllenen eski aşkımdan meded ummuyorum!

Doktor —Enver! Hain Enver! Bir buse!. Kendimi öldüreceğim beni mahvedeceksin!

“Bir sıçrayışta masanı arkasına geçer, Enver’i yakalar ve öper. Tam bu esnada avukat Nevres Hanım girer: Kolunda siyah bir çanta ve baston gözünde kulaktan zincirli altın çerçevesi bir gözlük, tatlı bir esmer güzeli, siyah iri gözleri fevkalade açılmış olduğu halde bağırır”.

—Mükerrerem bunca senedir bir saadet yuvası haline getirmeye çalıştığım evimi dağıtmaya, zevcimi iğfâle mi geldin alçak!

“Çantayı kolundan atar ve bastonu vurmak üzere kaldırır da Mükerrerem çeviklikle Nevres’in kolunu tutar ve bu halde iki kadın şiddetli şiddetli soluyarak bir müddet gazûb nazarlarla birbirlerini süzerler”

Nevres —Alçak!

Mükerrerem —Susunuz diyorum!

Nevres —Susunuz mu? Ben seni cürm-i meşhûd halinde zevcime tecavüz ederken yakalayayım.. Sonra sen bana küstahane susunuz de. Haa! “Bütün bunlara Enver Bey sakinâne bakar”

Nevres —Saadet çalan hırsız! “Birden kolunu çeker, elinde tuttuğu eldivenlerini Mükerrerem’in yüzüne fırlatır fakat Mükerrerem aynı çeviklikle eldivenlerin yüzüne çarpmasına mani olur.”

Seni düelloya davet ediyorum.. Namuslu bir kadınsan reddetmezsin. “Enver itiraz etmek ister fakat Nevres’in bir bakışıyla susar.”

Mükerrerem —Ben de bu hakaretinizi iade etmek için düelloyu kabul ediyorum!
“Enver’e reveransla kapıdan çıkar” “Nevres arkasından bağırır”

—Şahitlerimi dörtten sonra bekleyebilirsiniz!

A. R.

(*Güleryüz*, 28 Temmuz 1337(1921), Sayı:13)

Zaman

Süleyman Efendi: Altmışlık bir ihtiyar —Feshane amelesinden

Remzi Bey: Damadı yirmi beşlik bir genç —İhtiyat zabıtlığından murahas ve boşta

Safnaz? Süleyman Efendi’nin kerimesi, yirmi yaşında. Ve Remzi’nin haremi

Emine Hanım: Süleyman Efendi’nin haremi ve Safnaz’ın validesi, elli beş yaşında

Nuri: Süleyman Efendi’nin oğlu yirmi üç yaşında, İdadi mezunu —Boşta gezer

Behçet: Süleyman Efendi’nin torunu ve Remzi’nin oğlu bir buçuk yaşında

Hanife Hanım: Emine Hanım’ın anası ve Süleyman Efendi’nin kaynanası, yetmiş beş yaşında.

Karagümrük taraflarında dört odalı, köhne, ahşap bir evin sokak üzerindeki odasında.. akşam ezanından yarım saat sonra.. Süleyman Efendi’den maada hepsi hazır.. Orta yere bir mum iskemlesi ve onun üstüne bir bakır sini konulmuş, etrafına ekmelekler dizilmiş duruyor. Kimse de ses yok... Kapı çalınır.

Safnaz —Hah, babam geldi. (Koşar kapıyı açar

İki dakika sonra aksakallı, beli iki büklüm olmuş, rengi uçuk, gözleri çökük

Süleyman Efendi içeri girer ve bir “Of” çeker. Sonra minderin kenarına ilişir. Kimse de ses yok. Herkes suratı asmış ona bakıyor.

Hanife Hanım —(Safnaz’a hitaben) Gazı yaksana kızım, ortalık karardı.

Safnaz cevap vermez.

Emine Hanım —Gaz yok ki yaksın! Neyi yakacak?.

Süleyman Efendi —Gaz yoksa ala idiniz, ben hangi birini yetiştireceğim.

Emine Hanım —Bana ne söylüyorsun?

Süleyman Efendi —Kime söyleyim?

Emine Hanım —Onu ben bilmem..

Süleyman Efendi —Bu akşam olanı ile idare edelim

Hanife Hanım —Öyle ya... Olanını yakalım da yemekten sonra komşudan bir parça isteriz.

Emine Hanım —Yemek var mı ki yemekten sonra diyorsun..

Safnaz —(Kocasına dönerek) Kulağına bir şeyler söyler.

Remzi —Gideyim, biraz peynir, zeytin alayım..

Nuri —Ben de gideyim bir karpuz oydurayım..

(İkisi birden çıkarlar)

Emine Hanım —İkisi birden karanlıkta evden çıkarlar, akşama kadar Haymana sırığı <gibi> gezip gelirler. Burası otel mi?

Safnaz —Affedersin sen onu.. Benimki iş aramaya gidiyor.

Emine Hanım —İki senedir hâlâ bir iş bulamadı

Safnaz —Senin oğlun niye bulamıyor?

Emine Hanım —Onun da boynu altında kalsın, ötekinin de..

Safnaz —Senin kalsın!

Emine Hanım —Bak yediği halta şıllığın!.. Bu ihtiyar adam bu yaştan sonra çalışıp onları besleyemez.

Safnaz —Pekâlâ besleyecek, bile bile aldınız.

Emine Hanım —Kıyamete kadar beslemeye almadık..

Safnaz —Kasbanek besleyeceksiniz.

Emine Hanım —Zor besleriz. Haydi alın pırtınızı çıkın evden..

Safnaz —Çıkarız amma sonra pişman olursun..

Emine Hanım —Allah göstermesin, memnun oluruz.

(Bu esnada kapı çalınır. Birinin elinde zeytin ve peynir diğesinde karpuz olduğu halde iki genç içeri girerler)

Emine Hanım —Bana bakın, bana! Böyle elli dirhem zeytinle, bir karpuzla ev geçindirilmez. Yarından itibaren başınızın çaresine bakın, iş bulun kendinize, işte bu kadar..

Remzi —Valideceğim, iş olsa yapmaz mıyız?

Nuri —Anneciğim biraz sabret elbet bir iş bulacağız!

Süleyman Efendi —Durduğu yerde iş adamın ayağına gelmez

Remzi ve Nuri —Arıyoruz.

Süleyman Efendi —Nerede arıyorsunuz?

Remzi —Her yerde..

(Tekrar şiddetli şiddetli kapı çalınır, Emine Hanım pencereden kafasını uzatır.)

Emine Hanım —Kim o.

—Bakkal!.

Emine Hanım —Ne istiyorsun?

Bakkal —Süleyman Efendi azacık aşağı gelsin, diyeceğim var.

(Süleyman Efendi iner)

Süleyman Efendi —Hayır ola Anastaş Efendi?

Anastaş —Senin hatırını saydım, karahola gitmedim.. Bah iş faya vardı.

Damadın ile oğlun geldiler, çırağı lafa daldırıp biraz peynir, zeytin, karpuz aşırılmışlar. Sonradan karhında oldum..

Süleyman Efendi —Dime Usta Anastas!

Anastas—Sana yalan demeye ne borcum var, işin hakikatini söylüyorum..

(Onlar bu muhaverede iken yukarıda Emine Hanım düşer, bayılır damat bahçeden, mahdum bey, arka pencereden sokağa savuşurlar. Safnaz da fena halde kızarak üst kata çıkar, udu eline alıp hazandan taksime başlar)

Süleyman Efendi yukarı çıkarak —(Kendi kendine) Nedir bu başımıza gelen?

Hanife Hanım —Zaman evladım, zaman ne yapalım zaman!...

(*Güleryüz*, 15 Eylül 1337 (1921), Sayı: 20)

Hokkabaz

(Perde 1)

Sahne: sabah matbaasının üst katı

Oyuncular —Hokkabaz: Ali Kemal Bey

Yardak: Ay Dede

Seyirciler: Mihran Efendi, Mahmut Sadık Bey, Musahhih Mithat Bey, vesair muharririn ile mertebler

Ortada bir masa, masanın üstünde bir kutu, bir çanta bir mum, bir bardak ve kaşık vesaire

Ali Kemal Bey'in elinde şakşak Refik Halit Bey'in elinde tef.. Haydi başlıyor.

Ali Kemal Bey —Çal bakalım oğlancağızım!

Refik Halit —Çalayım ustacığım! [Başlar tefini çalarak gazel söylemeye]

Ali Kemal —Külahçı oğlu!

[Refik Halit duymaz, çalmaya devam eder]

Ali Kemal —Hey Külahçıoğlu sana söylüyorum, sağır mısın?

[Refik Halit yine aldırılmaz boyna tef çalar]

Ali Kemal —(Şakşakla kafasına vurarak) Oğlancağım sana söylüyorum.

Refik Halit —[Döner] Ne var oğlan?

Ali Kemal —Oğlancağım, hâlâ insan olmadı gitti. Böyle bir adamı ustası çağırıldığı vakit ne var oğlan mı derler?

—Ya ne derler?

—Aman efendim, pek güzel efendim, münasıptir efendim arada sırada ne buyurursunuz a benim efendim? Derler?

—İyi ya işte.. Ben de şimden sonra öyle derim..

—Haydi bakayım, göreyim seni beni mahcup etme.. Bak bana pehlivan!

—Aman efendim, emredersiniz efendim; pek güzel efendim, münasıptir efendim arada sırada ne buyuruyorsunuz a benim efendim!

—Hah işte böyle, gördün mü bak, nezaket böyle olur.

—Evet efendim, münasıptir efendim, pek güzel efendim , .

—Aferin Kûlahçioğlu işte böyle

—Evet efendim, pek güzel efendim, münasıptir efendim

—Anladık canım, yeter artık, şimdi ben

—Evet efendim, münasıptir efendim, pek güzel efendim

—Canım o bitti artık, şimdi de başka şey. . . .

—Evet efendim, münasıptir efendim, pek güzel efendim

—Canım kes artık başka şey söyleyeceğim

—Evet efendim, münasıptir efendim, pek güzel

—Canım sen adeta benimle alay ediyorsun!..

—Evet efendim, münasıptir efendim, pek güzel efendim

—Canım sus artık, âleme kepaze oluyoruz.

—Evet efendim, münasıptir efendim, pek güzel efendim

—Yeter artık oğlancağızım, başka şey konuşalım!..

—Evet efendim, pek güzel efendim, münasiptir efendim

—Oğlan külhani beni yerine mi koyuyorsun?

—Evet efendim, münasiptir efendim, pek güzel efendim

—Demek sen de benim gibi birsin...

—Evet efendim, münasiptiray, bak yediği halta!...

—Ya ne sandın külhani.. İşte böyle bazen insan aldanır.

—Ustacığım bu bizim her gün yaptığımız şey.. Buna herkes bıktı. Başka bir marifet yok mu sende gösterelim..

—Öyle ise çal Külahçioğlu!

[Refik Halit Bey tefi çalmaya başlar, Ali Kemal Bey düdüğü öttürür] Lakin seyirciler birer, birer savuştuğu cihetle ikinci fasıl ertesi güne talik olunur.

Yalancı Oğlu

(*Güteryüz*, 15 Eylül 1337 (1921), Sayı: 20)

Karagöz

Muhavere

-1-

Perde

Hacivat —Hey yar bana bir eğlence medet hey yar hey! Bana bir eğlence!

Karagöz [Pencereden] Sizlere ömür!

Hacivat —Ne o, sizlere ömür dediğin?

Karagöz —Eğlence..

Hacivat —Oğlan hiç (Eğlence) sizlere ömür olur mu külhani?

Karagöz—Sen, git onu Tarık Mümtaz Bey’e sor!.

Hacivat—Canım efendim, ben o eğlenceyi söylemiyorum..

Karagöz—Hangi eğlenceyi söylüyorsun ya?.

Hacivat—Yani efendim, şurada kendime bir eğlence arıyorum...

Karagöz—Şimdi aşağı inersem sana bir eğlence veririm ki!...

Hacivat—Aman efendim inseniz ne hoş olur!

Karagöz—Dur, patlama geliyorum.. Şu gazeteyi ahıra bırakayım da..

Hacivat—Ne dedin?.. Gazeteyi ahıra mı bırakacaksın?

Karagöz—Evet ahıra bırakacağım..

Hacivat —Canım efendim, gazetenin ahırda ne işi var?

Karagöz—Bizim çok tiryakidir. Sabahleyin erkenden gözünü açar, açmaz gazetesini önünde olmalı...

Hacivat —Canım Karagöz münasebetsizliği bırak, gazete okur mu?

Karagöz —Dur oğlan budala herif patlama işte.. Şimdi gelir, okuyup okumadığını anlatırım..

Hacivat —Çabuk ol..

[İki dakika sonra Karagöz gelir]

Hacivat—Vay efendim maşallah.

Karagöz —Çiftiyi al da koş avla!

Hacivat —Zevzekliği bırak canım.. Demin pencereden bir şey söylüyordun anlayamadım.. Anlat bakayım, gazete okur mu?

Karagöz —Benimki okur.

Hacivat —Nasıl okur?

Karagöz —Basbayağı okur. Gazeteyi önüne yayarsın..

Hacivat —Eey, sonra?.

Karagöz —Üstüne de bir avuç arpa veya kepek serpersin..

Hacivat—Sonra Karagöz?

Karagöz —Sonrası o arpa veya kepek bitinceye kadar gazeteye göz gezdirir.

Hacivat —Eey, bir şey anlar mı bari?

Karagöz —Anlamaz olur mu? Senden iyi anlar. İstersen gel seni yanına götüreyim de imtihan olun!

Hacivat —Haydi oradan münasebetsiz sen de? Hiç gazete okur da anlar mı?

Karagöz —Oğlan zaten hangimiz anlıyoruz ki, abdal herif?

Hacivat —Ben pek âlâ anlıyorum.

Karagöz —Mademki anlıyorsun anlat bakalım, bugünkü gazeteleri okudun ne anladın?

Hacivat —Aman Karagöz'üm borsa pek karışmış.

Karagöz —Yalan söyleme kereta ben şimdi Mudanya'dan mektup aldım. Bir şeyler yok.

Hacivat —O Bursa değil canım..

Karagöz—Oğlan Bursa bir tane değil mi bunak herif?

Hacivat —Bursa değil; borsa, borsa.

Karagöz —Nedir o borsa dediğin?

Hacivat —Paraların inip çıktığı yer..

Karagöz —Bildim, bizim Karamanlı bakkalın çekmecesini..

Hacivat —Değil canım. Galata'da onun mahal-i mahsusası vardır.

Karagöz —Ee ne olacak?

Hacivat —İşte orası karmakarışık..

Karagöz —Bize ne ondan?

Hacivat —Aman ne söylüyorsun Karagöz? Orada bugünlerde kağıt parayı çok düşürüyorlar.

Karagöz—Haydi siva paçaları durma!

Hacivat—Nereye?

Karagöz—Toplamaya..

Hacivat—Öyle düşmek değil canım..

Karagöz —Ee, haydi oradan sen de budala! Öyle değil, böyle değil, ben de kabahat ki senin gibi sersem herifin karşısına geçtim de çene patlatıyorum.. Ben gideyim yine yanına, havadasi ondan alayım herhalde o, okuduğunu senden iyi anlar ve anlatır.

(Güleryüz, T.y., Sayı:26)

Cin Ahmet Mahkemedede

[İstanbul'un meşhur fiyakacı ve kopuklarından Cin Ahmet karısını öldürmek cürmünden dolayı maznunen muhakeme ediliyor.]

Reis —[Maznuna] Ayağa kalk, şu fesini düzelt.

Cin Ahmet —[Oturduğu maznun sandalyesinden ayağa kalkarak mahkeme mübaşiri Ömer Efendi'ye hitaben hey bana bak bizim köylü! Bak Reis Bey ne diyor, fesini düzelt!

Reis —Sus.. Ona söylemiyorum, sana söylüyorum..

Cin Ahmet —[Eliyle fesini yoklayarak] Benim fesim düz durmaz ki Reis Bey... Üç sene var ki kalıpçı yüzü görmedi, istediğin kadar düzelt bak, düz durursa..

Reis —Çok söylenme haydi, terbiyeni takın!

Ahmet —Baş üstüne efendim..

Reis —Adın nedir?

Ahmet —Cin Ahmet'tir.

Reis —Babanın adı?

Ahmet —Allah rahmet eylesin! Hortlak Süleyman..

Reis —Kaç yaşındasın?

Ahmet —Otuz iki..

—Nerede oturuyorsun?

—Şimdilik kodesteyiz..

—Onu sormuyorum, semtin neresi?

—Üsküdar'da Bülbül Deresi.

—Ne iş yaparsın?

—Ne olursa yaparım..

—Şimdiye kadar yirmi defa mahkum olmuşsun, ve her seferinde de başka, başka namlarla icra-yı habaset etmişsin.

—Ne ehemmiyeti var Reis Bey, görmüyor musun, muharrirler bile her gün bir türlü müstear isim kullanıyor.

—Müstear ne demek olduğunu biliyorsun maşallah!

—A ne demek? Müstearı da bilirim, suzinakı da.. Çalgılı kahvelerde az mı pala salladık.. Emrederseniz Muhayyerden bir gazel okuyuvereyim şurada!

—Terbiyeni takın diyorum, yoksa şimdi....

—Yok hani ya. Arzu ederseniz?

—Sen geçen sene son defa buraya geldiğin zaman, bir dükkândan iki çift müstamel kundura sirkat ettiğin için altı aya mahkûm olmuş idin.

—Evet Reis Beyefendi! O zamanda arz etmiştik ki, ben o kunduraları acele ile yeni zannederek sıriklamıştım, yoksa müstamel olduğunu bileydim elimi bile sürmezdim..

—Böyle her zaman huzur-ı mahkemeye gelmeye utanmıyor musun?

—Affedersiniz Reis Beyefendi, ben o kadar saygısız adam değilim.. Çağırılmadığım yere gitmem.. Ben buraya kendi arzumla geliyorsam yuh ervahıma! Beni polisler zorla getiriyorlar.

Reis —Peki şimdi meseleye avdet edelim: Anlat bakalım, senin için zevcesini öldürmüş diyorlar ne dersin?

—Ne diyeceğim..İnkâr edersem, sizde inanacak göz var mı?

—Peki ne için öldürdün?

[Cin Ahmet yalandan ağlama taklidi yaparak] Ah Reis Bey, sormayın, sormayın açıklayım..

—Haydi haydi dalaverecilik yapma anlat!

—Bilseniz Reis Bey ki o benim zevcem olacak karı bana neler yapıyordu. Ben onu bir defa öldürdüm, hâlbuki o beni kısa günde on defa öldürüyordu.

—Ne yapıyordu?

—Ne yapacak? Yaptığı saymakla bitmez. Bakınız müsaade edin, bir tanesini anlatayım: Bir gece sabaha karşı bulut gibi eve geldim, bir de kapıyı açıp içeri girdim ki, zevcem merdivene uzanmış, hüngür, hüngür ağlıyor. Ne ağlıyorsun oğlan ölüsü kınalı? dedimse, sana ağlıyorum, böyle gece yarıları oldu, geçti, hâlâ gelmedin dedi. Sus ağlama kalk, biraz bir şey yiyelim dedim, ben yemem sen ye dedi.. Şimdi Reis Bey insaf et, ölür müsün, öldürür müsün? Ben de kafa dumanlı, gözüm dünyayı şeş beş görüyor. Fena halde içerledim...

—Ey.. Sonra ne oldu?

—Ne olsun? Oğlan seni bana rehin mukabilinde vermediler ya, deyip bin belası budur dedim, bir tane indim..

—Ne ile?

—Ne ile olacak. Yumrukla.. Bir de baktım ki, çılgığı bastı, cankurtaran yok mu diye bağırmaya başladı. Bunun üstüne efendim, uzatmayalım lakırdıyı, cebimde sustalı çakı vardı, çıkardım, şöyle şakadan korkutmak için, karnına doğru saldırdım..

—Sonra?

—Sonrası efendim, aradan beş on dakika geçti, ben yukarı çıktım biraz habe kaydım.

—O ne demek?

—Yani yemek yedim.. Bir de bizim karı acaba hâlâ ağlıyor mu? Diye aşağı indim ki, aval yürümüş..

—Nereye doğru yürümüş, odaya mı, sofaya mı?

—Yok be sen de! Hangi oda, hangi sofa? Cavlağı çekmiş..

—Sonra?

—Sonra, ertesı gün oldu, mesele duyuldu. Bizi yakalayınca deliğe tıktılar. Binaenaleyh, şimdi alâ-meratibihim beraatimi talep zamanında müddeiumumi beyin nazar-ı dikkatlerini celbe zatıalilerini tevkil ederim.

—Sen karını öldürdükten sonra parasını ve saatini de çalmışsın diyorlar.

—Öldükten sonra saati, parayı ne yapacak? Ben almasam, başkası aşıracaktı.

—Karını öldürdükten sonra kayınvaliden dahi teessüründen intihar etmiş.. Şimdi bu iki cinayetten dolayı vicdanında hiçbir teessür duymuyor musun?

—[Cin Ahmet hafif tebessümle] Rica ederim Reis Bey, beni güldürmeyin, zaten nezleden dudaklarım çatlamış. Gülerken büsbütün acıyor.

[Vakit geç olduğu ve şahit celbi için muhakeme yevm-i ahire talik kılındığından biz de mabadını sonraya yazacağız.]

(*Güleryüz*, 3 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 27)

Sıdika Hanım Mahkemedede

Sıdika Hanım Mevlanakapı'da, Kaledibi'nde oturur, elli beşlik bir kaynana.. Komşusu Remziye Hanım'ın hindisini pişirip yemek cürmünden dolayı Birinci Ceza Mahkemesinde muhakeme ediliyor.

Reis —Adın ne?

—Sıdika

—Babanın adı?

—Babam öldü.

—Adı ne idi?

—Halil..

—Kaç yaşındasın?

—Kırk iki, kırk üç.

—Nerede oturuyorsun?

—Çıkmaz sokakta.

—Nerde bu çıkmaz sokak.. Hangi semtte?

—Şimdi efendim, şimdi buradan çıktınız mı, tramvay yolundan doğru giderseniz ta ilerde bir karakol vardır. Oradan yol üçe ayrılır, sağdaki yola sapmayın, soldakine de gitmeyin, ortadaki yoldan doğru giderseniz önünüze bir meydanlık gelir. O meydanlığı geçtiniz mi bir yeşil kafesli ev vardır, onun yanından sola dönerseniz, sonra efendim karşınıza bir bostan çıkar. O bostanı sağınıza alırsanız sol tarafta bir dar sokak vardır, o sokağın içine sapınca asmalı bir küçük ev vardır ki bizim kahveci Kel Süleyman'ın karısı oturuyor. O evi geçtikten sonra birinci kapı değil, ikinci değil, üçüncü kapı bizim evdir. Kapının önünde iki basamak merdiveni de vardır.

Reis —Oraya neresi derler?

—Çıkmaz sokak.

—Anladım canım.. Ne mahallesi?

—Mahallenin ismini bilmiyorum..

—Mahallenin ismini bilmiyorsun ama, komşunun hindisini çalmayı biliyorsun?

—A, üstüme iyilik sağlık. Çalanın elleri kırılsın!

—Dur acele etme.. Şimdi soracağım şeylere cevap ver! Bak, senin için komşunuz Remziye Hanım'ın hindisini çalmış diyorlar, ne dersin?

—İşte söyledim ya!.. Eğer çaldımsa ellerim kırılsın, ben kala, kala o sünepenin hindisine mi kaldım!

—Sen böyle söylüyorsun ama, bak polisler başka türlü söylüyorlar.

—Polisler elbette öyle söyleyecekler. Çünkü onun damadı bizim mahallenin karakolunda polistir.

—Şimdi onu bırak da anlat bakalım, bu iş nasıl oldu.

—Neyi anlatayım?

—Hindiyi kim çaldı?

—Kim çalacak? Kendisinin bodur oğlan çaldı, götürdü, pazarda sattı,

parasıyla da ökse alarak Vidos Çayırına kuş tutmaya gitti.

—Bodur oğlan dediğin Remziye Hanım'ın kendi oğlu mu?

—Öyle ya, kendi oğlu ya.. Koca kafalı sümüklü oğlan.. İpsizin biri.. Geçende bizim duvardan aşarak bahçeye girmiş, o canım elimle yetiştirdiğim turplardan bir deste toplayıp götürmüş, anasıyla beraber ziftlenmişler.. Siz bilmezsiniz beyefendi o ne yumurcaktır?

—Sadeden dışarı çıkma!

[Sıdika Hanım olduğu yerde etrafına bakınarak]

—Hayır bir yere çıktığım yoktur buradayım.

—Demek hindiyi çalan sen değilsin?

—Hayır..

—[Kâtibe evvelki ifadesi nasıl?

Katib—[Kâğıtlara göz gezdirerek] Aynı efendim.

—Şahit Huriye Hanım!

[Yeldirme, başörtülü. Uzunca boylu esmer bir kadın içeri girer]

Reis —Adın ne?

—Huriye..

—Babanın adı ne?

—İsmail.

—Bu hanımı tanır mısın?

—Tanırım.

—Bu hanım için komşusu Remziye Hanım'ın hindisini çalmış diyorlar sizin bu mesele hakkında malumatınız varmış.

—Ben efendim o gün bahçe üstündeki odada tahtakurusu ayıklıyordum. Bir de baktım ki sokak tarafından bir çığıktır koptu. Bir de pencereye koştum ki, Sıdika Hanım ile, Remziye Hanım saç saça, baş başa...

—Dövüşüyorlar mıydı?

—Evet.. Remziye Sıdika Hanım'ın yüzünü tırmalıyordu. Sıdika hanım da onun elini ısıırıyordu. Sonra efendim ben ne oluyorsunuz ayol diye bağırarak oldum. Bir de baktım ki bu Sıdika Hanım'ın oğlu Cin Ahmet kapıdan fırladı, anasına dedi ki, haydi sen işi uzat, ben şimdi gelirim. Biraz yürüdü, yürümedi ceketinin altından gut, gut, gut diye öterek bir hindi fırladı. O zaman Remziye Hanım, Allah'ım a dostalar yetişin, bakın hindimi götürüyorlar diye bağırmaya başladı. Benim bildiğim bundan ibaret.

—Bu iddiaya ne dersin. Sıdika Hanım?

—A, ne diyeceğim? Hepsi yalan, bu da onların çanak yalayıcısı.. Benim oğlumun namusunu yedi mahalle bilir.

—Cin Ahmet senin oğlun mudur?

—Evet efendim.

—O halde kâfi. Muhakeme hitam buldu. Müzakere edip sonra karar vereceğiz.

(*Güleryüz*, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 28)

Kilkuyruk Yaşar'ın Maceralarından:

Cinayet Mahkemesinde

[Yaşar bu defa Balat'ta bir meyhanecinin kadehlerini, şişelerini, camlarını, lüks lambasını kırmak ortalığı heyecana vermek cürmünden dolayı muhakeme ediliyor.]

Şahitler: Sandalcı Laz Ömer, polislikten muhrec Kumanovalı Mestan.

Reis —[Ale-l-usul Yaşar'a ismini, hüviyetini, ikametgâhını filan sorduktan sonra] Anlat bakalım vakayı!

Yaşar —Hangi vakayı?

Reis —Balat'ta meyhaneci Nevşehirli Yordan'ın dükkanındaki vakayı?. Sen orada bir gece camları, çerçeveleri kırmışsın!

Yaşar —Vallahi Reis Bey, o dalgayı ben de sonradan duydum, farkında değilim nasıl oldu. Doğrusunu isterseniz ben de merak ediyorum bu işi... Eğer nasıl

olduğunu siz biliyorsanız lütfen anlatın da ben de meraktan kurtulayım..

Reis —Haydi, haydi.. Kaçamak yolunu bırak! Anlat nasıl oldu?

Yaşar —[Müddei mevkiinde oturmakta olan meyhaneci Yordan ile mezeci Vartan'ın yüzüne bakarak] Alayı bırakın, şaka yüzünden gürültüye yanmayalım! İşin doğrusu ne ise anlatın da ben de öğreneyim..

Reis —Onlarla konuşma bana cevap ver!

Yaşar —Size, ne biliyorum ki, ne cevap vereyim Reis Bey? Benim hiçbir şeyden malumatım yok..

Reis —[Meyhaneci Yordan'a] Bak ne diyor? Benim bir şeyden malumatım yok, diyor. Söyle bakalım nasıl oldu.

Yordan—Ahşamınan tükkende bu Yaşar ve daha birkaç ayyaş güzel, güzelrahi içiyorlardı.

Yaşar —Hay babana rahmet!

Reis —Sen sus!

Yordan —Bir sehet gadar güzelce (ginelim?) yidiler, içtiler, güldiler, oynadılar, birbirleriyle yarenlik ittiler. Sonra efendim, nasıl oldu bilmem, oturdukları masadan bir gurultü koptu, birbirlerine girdiler. Aha bu Yaşar ayağa galhtı, başladı eline ne geçerse oraya, buraya atmağa.. Ben heman goştum, yapman, etmen, ayıptır, nedir dedimse de baa birgaç yumruhu vurdular, yere yıhtılar, ben doparlanup gallıncaya gadar bir de bahtım ki tükkenin içi yangun yerine dönmüş, ne şişe galmış, ne bardah, ne tabah.. Bu aralık biri tavandaki löküs lambasına da bir iskemi vurdu. Artıh herkeş birbirine girdi. Sornam polisler geldi.. Emme o vahıt bu Yaşar maşar hep kaçmışlardı.

Reis —[Yaşar'a] Ne dersin?

Yaşar —Yalan derim, katiyen kabul etmem. Bu söylediklerinin doğru olduğuna kendisine yemin teklif ederim.

Reis —Yemin şahide düşer, müddei yemin edemez.

Yaşar —Ben yemin ederim ki bunlar yalandır.

Reis —Senin yeminine de hacet yok..

Yaşar —Teşekkür ederim Reis Bey, o halde siz de anladınız ki ben masumum..

Reis —Boşboğazlığın lüzumu yok!.. Çağırın şahitleri..

Sandalcı Laz Ömer!

Mübaşir bağırır:

—Sandalcı Laz Ömer!

[Gelir şahit mevkiinde durur]

Reis —Adın ne?

Ömer —Ömer.

Reis —Babanın adı?

Ömer —Halil..

Reis —Ne iş yaparsın?

Ömer —Ben mi efendim? Ben şindilük Hasçöy’de sandalcılık yapayım. Ama bundan evvelü, ha purada Unkapanu’nda bizim uşahların yanında ahçılık yapar idim.. Ne vakit ki ahçuluğu bıraktım, geçtim karşıya Galata’ya, orada hemişerilerden bir gacıyla birlikte bir eyyam dışarı denizlerde çalıştım, sonra bahdum ki, dışarı denizlerde, bu havalarda çalışmak güç oluyor, çeldüm ha buraya, bizim esnaf gavesine, didim orada bizim uşaklara ki...

Reis —Kısa kes canım!

Ömer —Müsaade et ki ben diyeceğümü diyeyim, sonra sen ne diyeceğüsen de..

Reis —Nihayet Hasköy’de sandalcılığa başladın öyle mi?

Ömer —Evet ama ben Hasçöy’ecelmeden o beş cün evvel, melmeçetten bir mektup aldım, onda yazaydı ki, benim oğlum, sakın olmaya ki...

Reis —Kısa kes diyorum sana!

Ömer —İki çözünü sevdiğim bırakmayaysın ki sözümü bitireyim..

Reis —İstemez artık fazla laf.. Sen o gece meyhanede imişsin.. Anlat bakalım nasıl oldu?

Ömer —Efendüm, ben o gice ahşam vakti sandalı limana çekmiş idim..

Reis —Sana sandalı sormuyorum, meyhanede gördüğünü anlat..

Ömer —Reiz Bey, müsaade et ki anlatayım: Bizim Hacı Fehmi ile Durmuş, ben sandalı çekerken, çeldiler, bana didüler ki bugün hevabozuh idi, ahzüita yapamaduk..

Reis —Kafi, kafi.. Bunun şehadetinden sarf-ı nazar edildi. Çıkarın dışarıya. Çağırın ötekini!

[Öteki gelir.]

[İsmi, hüviyetini, yaşını, sanatını sorduktan sonra]

Reis —Yordan'ın meyhanesindeki vukuatta sen orada imişsin, anlat bakalım nasıl oldu?

Mestan —Bendeniz efendim, var idi birkaç arkadaşım ile, orada sohbet yapıyor idik.. Bu Yaşar, daha birkaç kimseler otururlar idi, kapı dibinde.. Bu Yaşar ister idi, bağırsın, çağırsın.. Ama ötekiler bırakmazlardı. Sonra efendim Yaşar, nasıl bir kızdı, kalktı, başladı ortalığa bağırmaya. O zaman ben anladım, çıkacak bir şamata.. Hemen fırladım, kaçtım..

Reis —Başka bir şey görmedin mi?

Mestan —Yok, katiyen görmemişim.

Reis —Yaşar bir diyeceğin var mı?

Yaşar —Sözümü müvekkilime bırakıyorum Beyim.

Reis —Müvekkilin kim?

Yaşar —Öyle demezler mi hani ya, müvekkilime bırakıyorum diye bir şeyler söylüyorlar..

Reis —Vekil tutacaksan mahkemeyi tehir edelim!

Yaşar —Eğer işin içinde kodes varsa yerime huzur-i alinizde Yordan Ağa'yı vekil tayin ediyorum, benim yerime onu tıksınlar deliğe..Yok eğer beraat edeceksek

vekile ne hacet?

Reis —Muhakeme hitâm buldu. Müzakere edip bilahare kararı tefêhhüm ederiz.

**

(*Güteryüz*, 26 Kânunusani 1338 (1922), Sayı: 39)

Bir Perdelik Facia

Birinci Meclis

[Bir evin odasında. Kanepesinde Muhsin Bey'le Ferdane. İkisi de pek müteyehhiç. Ferdane gitmeye hazır]

Bey —İşte böyle iki gözüm. Aman şimdi çabuk çık. Hanımın gelmesi yakındır. Şuradan, bahçe kapısından hemen savuşuver. Fakat çok rica ederim meleşim iftirâkına dayanamıyorum, yarın mutlaka mutlaka saat üçte beklerim. Ben şu pencerenin önünden ayrılmam. Sen bahçe kapısını itersin aralık bırakacağım. Unutmazsın, değil mi elmasım.

Ferdane —Peki peki a canım. Fakat bu eve gelmeyi hiç arzu etmiyorum. Adeta korkuyorum. Sizin hanım pek asabi imiş. Yine eskisi gibi yaşasak olmaz mı?

Bey —Ah! O kabul değil. Bilmezsin, bilmezsin! Ne ise hadi çabuk. Vadediyorsun ya!

Ferdane —Peki dedim ya. Şimdilik adiyö. Yarın üçte buradayım.

[Öpüşürler]

İkinci Meclis

[Ertesi gün. Hanım gitmeye hazırlanıyor]

Muhsin Bey —Hanım yine nereye? A canım hiç de evde oturmazsın! Bilmem bu sinemalarda ne var?

Hanım —A ilahi bey, ömrümü bu hanede mi geçireceğim? Ah ne olurdu sen de şimdiki beylerden olsa idin!

Bey —Pekâlâ canım. Akşama kaçta geleceksin?

Hanım —Ne bileyim ben ayol. Sinema dört buçukta bitiyor. Ben de saat beşte gelirim.

[Hanım gider.

Bey —Şimdiki beylerden ha! Hah hah akılsız! diye söylenerek uşağı çağırır.]

Üçüncü Meclis

[Bey, Uşak Veli]

Bey —Bana bak Veli! Aşağı odada otur. Sakın yukarı çıkma ha. Biri gelirse Bey evde yoktur dersin, pencereden savarsın. Yalnız hanım geldiği zaman bana haber ver, anladın mı?

Veli —Peki efendim ama hanım limon istediymi.

Bey —(Hiddetle) Sana söylediğime bak. Odada otur, yerinden kııldama kafanı patlatırım ha, hadi..

Dördüncü Sahne

[Ferdane bahçe kapısından girer, yukarı çıkar. Muhsin'le öpüşürler]

Bey —Oh iki gözüm, şimdi ikimiz de yalnız ve emniyeteyiz. Fakat geç geldin. Bizim hanım beşte gelecek. Keşke ikide gelseydin.

Ferdane —Ne bileyim sen bana öyle söyledin.

Bey —Doğru güzelim, ah, seni ne kadar seviyorum.

[Ferdane'yi kendine çeker, sarılırlar]

Beşinci Meclis

[Saat beş buçuk. Hanım kapıda]

Hanım —[Anahtar ile kapıyı açar] Veli! Veli!

Veli —Hanımefendi bey evde yok..

Hanım —A, nereye gitti. Bana erken gel der, kendi gider.

[Beyin fotinlerini görür, kendi kendine güler] Veli, bey ne zaman sokağa çıktı?

Veli —Efendim Bey sokağa çıkmadı. Ama biri gelirse yok de dedi. Ama sizin için bir şey söylemedi yalnız hanım gelirse bana haber ver dedi.

Hanım —Tuhaf şey! Bey nerede şimdi, bahçede mi?

Veli —Bilmem efendim.

Hanım —Dur bakayım. Belki yine taflanlarla uğraşır.

[Hanım gider Veli yukarı koşar kapıyı vurur]

Veli —[Oda kapısına küt vurarak] Bey, Bey, hanım geldi.

Bey —[Pürtelaş dışarı çıkar] Ne oluyorsun; hanım nerede mi, kapıyı açtın mı?

Veli —Efendi Hanım bahçeye çıktı, sizi arıyor.

Bey —Defol aşağı. Bey evde yok de.

[Telaşla içeri girer, Veli aşağı iner]

Veli —[Hanıma seslenerek] Hanımefendi Hanımefendi Bey evde yok.

Hanım —A, sen deli mi oldun. Oğlan bey nerede,.

Veli —Efendim burada ama!..

[Hanım yukarı fırlar, kapıya kulağı verir, içeriyi dinler, sararır, asabiyetle haykırır, kapıya vurur]

Hanım —Kapıyı aç kapıyı, Veli. A dostlar yüreğime inecek, nedir bu başıma gelenler!

[Kapıyı zorlar]

Hanım —Aç diyorum, sizi elimle tuttum, seni hıyanet seni, polise vereceğim. Aç diyorum sana..

Bey —(İçerden) Ah hanım öyle söyleme fena oluyorum. Benim güzel hanımım. Rica ederim git:

Hanım —[Veli'ye bağırarak] Veli! Veli! Yetiş! Şu kapıyı kıralım.

Veli —Ne olmuş hanım, Beyi ecinniler mi çarpmış?

[Kapıya dayanırlar, Bey içerden haykırır, yalvarır]

Bey —Hanımcığım yapma Allah aşkına. Vazgeç şimdi intihar edeceğim. Ah, tabancam nerede?

[İçerde patırtılar olur, o sırada kapının demir sürgüsü bir tabanca gibi (Çat!..) diye kırılır. Bey içerden «Ah vuruldum..» diye bağırır. hanım [Amanın dostlar yetişin beyim kendini vurdu» der, kendini kaybederek düşer, bayılır. O sırada Ferdane, hanımın baygınlığından bilistifade odadan fırlar çıkar, ağzı açık bakakalır Bey kolonya ile hanımı ayıltmaya çalışır] Son.

(*Güteryüz*, 26 Kânunusani 1338 (1922), Sayı: 39)

Bilezik

-1-

(Küçük şık bir oda... Bedia Hanım âşığı Senih Bey'le geçirdiği iki aşk saatinden sonra gitmeye hazırlanmaktadır)

Senih —Yarım saat daha kalsan ne olur sanki?

Bedia —Vallahi olmaz... Kocam belki gelmiştir bile... O evde olmadığı zaman seni görmeye gelirim ehemmiyeti yok... Fakat o evde iken ben de aşığımin evinde olursam kocamın hakkını yemiş olurum...

Senih —Ha bak onu unuttum... Hani geçen gün Kuyumcu Karakaşyan'da güzel bir bilezik gördüm diyordun. Dün oradan geçiyordum da gözüme ilişti... «Bedia'ya bir küçük yadigârım olsun sevgilim beni terk ederse hiç olmazsa ara sıra hatırlamasına vesile olur» dedim (Bileziği mahfazasından çıkarıp Bedia'ya uzatır) kabul edersen minnettar olurum...

Bedia —Aaimkânı yok... Ben hediye kabul edemem... Çünkü malum ya aşkımızın ulviyetine dokunur...

Senih —Çocuk olma Bedia... Küçük bir yadigâr...

Bedia —İmkânı yok... İmkânı yok...

(Fakat Bedia sözleri söylerken bileğini uzatmış. Senih de bileziği takmıştır.)

Senih —(Onun bileğini öper) Teşekkür ederim güzelim...

Bedia —Ben de sana teşekkür ederim Senih ama demin söylediğim gibi daha

ciddi bir maruzatım var... Bana bu bileziği takmak için veriyorsun değil mi?

Senih —Ona ne şüphe!

Bedia —Peki kocamın gözünün önünde onu takabilir miyim? Nerde buldun derse ne cevap veririm.

Senih —(Başını kaşımaya başlar.) Bak burasını düşünemedim. Hay Allah cezasını versin. Peki «Öteden beri bende böyle bir şey vardı, desen olmaz mı?

Bedia —İnanır mı hiç?

Senih —Başka bir şey düşünelim.. «Bu bileziğin taşları sahtedir. Yüz elli guruşa aldım» dersin.

Bedia —Sen ne diyorsun Senih... Benim kocam öyle tilki bir adamdır ki...

Senih —Dediğin kadar tilki olsa seni bana kaptırmazdı...

Bedia —(Gülerek) Vallahi zannettiğinden ziyade.. Derhal işi anlar...

Senih —(Bir zaman başını kaşıyarak düşünür, sonra muzafferane bir tavırla) Gayet dâhiyane bir çare buldum Bedia... Bak ne yapacağız... Bu hafta «Bikes Kızlar» menfaatine bir piyango çekiliyor... Heyet-i İdare'de ben de varım... Birkaç gün sonra biletleri yoklamak üzere kocanı benim idarehaneme gönderirsin, ben de bileziği ona teslim ederim... Buna da bir diyeceğin yok ya?

Bedia —Hakikaten çok güzel... Teşekkür ederim cicim... Şimdilik oruvar...

Senih —Oruvar meleğim... Ne vakit gelirsin.

Bedia —Pazar günü bileziği takar öyle gelirim..

Senih —Ben de cumartesi günü kocanı, pazar günü seni beklerim.. Sen o gün doğrudan doğruya idarehaneme uğra. Sonra bir arabaya, biner, buraya geliriz.

-2-

(Mülakat günü.. Senih elleri ceplerinde bir aşağı bir yukarı dolaşarak kendi kendine söylenmektedir.)

—Saat üç buçuk.. Bedia neredeyse gelir.. O gün belli etmedi ama bileziğe pek memnun oldu.. Kim olmaz.. Bu halimde tam seksen beş lira verdim.. Mamafih şu kadar var ki Bedia'ya yüz seksen beş liralık bilezik alsam yine az.. Harp

zenginlerinden biri o nefasette bir kadın yakalasa uğruna bütün servetini verir.. Kocasını zannettiğimden ziyade saf adam.. Dün bileziği kendisine teslim ederken ödüm patladı.. Fakat katiyen aklına bir şey gelmedi.. Merdivenden bir ayak sesi geliyor.. Mutlaka Bedia'dır... Hazır olmalı şimdi kedi gibi boynuma sıçrar... (Kapı vurulur) Bekliyorum güzelim.

(Fakat kapıdan içeri Bedia'nın kocası girer.. Seni fena halde bozular, ürker)

Necip —Yahu sen ziyaretçilerini «Güzelim» diye mi kabul edersin yoksa beklediğin biri mi var?

Senih —Hayır... Hayır.. Katiyen.. Yani demek istedim ki..

Necip —(Gülerek) Anlaşıldı mutlaka bir mülakat-ı âşikane... Mamafih korkma ben seni rahatsız etmeyeceğim.. Hemen gideceğim.

Senih —(Hâlâ korkarak, bir hileye zahib olarak) Hayır.. Yani bir yere gitmek lazımdır.

Necip —Peki hemen gidiyorum. İki kelime ile ricamı hulasa ediyorum.

Karıma piyangodan bir elmas bilezik çıktığını sakın kimsenin yanında söylemeyeceksin.. Anladın mı?

Senih (Soğuk terler dökerek) Fakat fakat azizim; rica ederim.

Necip —Bunu bilhassa rica ediyorum. Çünkü beni çok müşkül bir mevkide bırakacaksın?.

Senih —Fakat müsaade ediniz de.

Necip —(Sözünü keserek) —Evet söyler isen karımın kulağına gider müşkül bir mevkide kalırım. Dün senden ayrıldıktan sonra metresimin evine gitmişim. Karıma çıkan bileziği ona hediye ettim.

Derya Dil

(*Güleryüz*, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Tedavi Ücreti

Eşhass

Doktor Aliye Dürdane Hanım- 25, 26 yaşlarında şirin bir taze..

Cevdet Bey- Kendisini muayene ettirmeye gelen şık ve yakışıklı bir genç..

«Vaka zamanımızdan on sene sonra cereyan ediyor. Bab-ı Ali caddesinde Doktor Aliye Dürdane Hanım'ın basit fakat zarif bir tarzda döşenmiş muayenehanesi.. Duvarlarda sıhate ve tababete müteallik tablolar, iskeletler.. Sol tarafta bir yazıhane.. Yazıhanenin başı ucunda, «Cuma günleri muayene meccanidir» levhası asılı.. Günlerden Cuma, vakit öğleye yakın..»

Birinci Meclis

Cevdet; odadan içeri girer ve ürkek ürkek ilerleyerek ihtiramkâr bir surette başını eğer:»

Cevdet

—Doktorcuğum kaç gündür mustaribim kalbimden;

Kimden medet umayım ben sizden başka ben kimden?!

Acıyınız, gençliğim somadan..

Doktor

—Neyiniz var?

Cevdet

—Ara sıra başımdan ateş gibi bir rüzgâr

Esip beni ademe sürüklemek istiyor,

Gençliğime doymadan beni yemek istiyor,

Doktor

—Ben geçen gün de sizi iyice dinlemiştim..

Ya gizli bir derdi var, yahut aşkı demiştim..

Sevdiniz mi hiç?!

Cevdet

—Evet., Sevdim güzel bir kızı;

Ah o afet, gönlümün o mukaddes hırsızı!..

Gözleri deniz kadar hülyalı ve derindi,

Onu gördüm kalbime aşkın perdesi indi.

«Doktora biraz yakınlaşır, ellerini tutar ve baygın bir halde onun gözlerinin iççine bakarak:»

Beni mutlak iyi et!.. Beni mutlak sevindir!..

Doktor

Bırakınız, dinleyim!..

«Doktor başını hastanın göğsüne kor, Cevdet bu sefer doktorun fistanından taşan kar gibi omuzlarımı tutar ve sarsarak:»

Cevdet

Istırabımı dindir!..

Doktor

—Geliyor mu hiç buhran gece veyahut gündüz..

Cevdet

—Sinir nedir bilmezken, Doktor Hanım, ben henüz:

Sık sık şuarsuzluklar yapıyorum ansızın,

Ölmeliyim uğrunda ben o ilahi kızın!..

Doktor

—Ne gibi hareketler yapıyorsunuz beyim?

Cevdet

—Çok yorgunum doktorum, göğsünde dinleneyim...

«Beş on dakika dururlar. Her iki genç de fevkalade heyecan içindedirler. Cevdet, doktorun göğsünden başını kaldırır. İki çift göz, daha ziyade süzülür. Başlar kendi kendine yaklaşır ve birden bire dudaklar birleşir. İki dakika sonra...»

Doktor

—Ne yaptınız?

Cevdet

—Şey canım.. İşte böyle bir buhran..

Doktor

«Sinsi sinsi güler..»

—Anlamadım, bu buhran nükseder mi her zaman

Cevdet

—İşte yine üstüme bir fenalık geliyor..

«Eliyle kapıyı gösterir ve saçlarını karıştırarak:»

—İşte, işte.. Birisi vah zavallı vah! diyor..

Korkuyorum doktorum, söyleyiniz gelmesin!

«Doktor müşfikane hastasının saçlarını okşar ve teklifsizce:»

Doktor

—Korkma Cevdet! Ben varım!. Yakınlaş, kalbime sin!.

«Yine başlar yaklaşır ve dudaklar birleşir..»

Doktor

Sevdiğiniz güzelin acaba ismi nedir?

Cevdet

—Onu sevdim seveli tamam iki senedir;

Fakat bir ay oldu ki: Senli benli olduk biz

Doktor

—Unuttunuz mu, ismini?

Cevdet

—Mutlak bilirsiniz siz...

Cevdet

—İsmi mi? Şey. Ah nasıl! Aliye Dürdane'dir;

«Doktor kızarır. Cevdet onun boynuna sarılarak:»

Cevdet

—Evet, evet... Sevdiğim dünyada bir tanedir...

O sevgili ki her genç onun için sararmış,

Doktor

—Şimdi anladım sizi benim alevim sarmış..

Sizi karşı odada gizlice bir göreyim,

Dizlerimde dağılmış saçınızı öreyim...

«Doktor pek mütehayyirdir. Hastasını odanın paravana ile ayrılmış diğer kısmına sürekler..»

İkinci Meclis

«Yarım saat sonra.. Cevdet, aynanın önünde kravatını bağlıyor, gözleri büsbütün süzük, benzi daha uçuk..»

Cevdet

—Bu tedavi sürer mi, doktorcuğum bir sene?

Doktor

«Serbest»

—Tabiata göredir... Bunu artık bilsene!..

«Cevdet giyinmiş ve avdete hazırlanmıştır, her ikisinin gülen yüzlerinde yorgunluk eserleri meşhut.. Cevdet cüzdanından on liralık bir banknot çıkararak mermer masanın üzerine bırakır..»

Doktor

«Telaşla»

—Bıraktığımız nedir?

Cevdet

—Şey.. Tedavi ücreti..

Doktor

—Onu geri alınız!

Cevdet

—Aşkımın ifakatı

İçin çok mu on lira!

Doktor

—Hayır canım, belki az.

Bugün cuma.. Tedavi ücret ile olamaz..

Safaettin Rıza

(*Güteryüz*, 26 Haziran 1339 (1923), Sayı:115)

İzmir

Muharriri: Vedat Örfi

[Sahne nim-karanlık –bir harp meydanı- yerde şehitler, mecruhlar –hafif inilteler- kırmızı beyaz sancağa sarılmış; zabıt cesedi –birdenbire inilteler durur- sağ tarafta bir gölge görünür. Siyahlara sarılı narin bir vücut... Yüzünde kalın bir peçe. Ayaklarının ucuna basa basa, etrafına bakına bakına, muhteriz adımlarla ilerler. O aralık gaipten bir ses işitilir.]

Ses –Kim o?..

Gölge –Ya Rabbi!.. Bir ses!...

Ses –Kim o?...

Gölge –[Etrafa bakar. Kendi kendine] Tuhaf!.. Kimseler yok.

Ses –Kim o ?... Cevap ver!..

Gölge —Bir garip!... Bir öksüz!...

Ses —Sesin ince!.. Galiba bir kadınsın!..

Gölge —Evet!...

Ses —Evladını arayan bir ana mısın?...

Gölge —Genç bir kızım.

Ses —Buraları harp meydanı!.. Şehit diyarı!.. O şahitlerin ruhunu telvis etmeye çalışan insan şeklinde şeytanlardan mısın?...

Gölge —Ben namuslu bir kızım. Bakireyim. Ya sen... Sen kimsin?.. Bir «taıf» mısın?..

Ses —Hayır!..

Gölge —Bir ruh musun?..

Ses —Hayır!..

Gölge —Şu halde bir insansın!..

Ses —Belki!.. Fakat her insandan farklıyım.

Gölge —Beni korkutuyorsun!

Ses —Ben «şüheda» sesiyim!

Gölge —«Şüheda» sesi mi? Bu da ne demek?...

Ses —Bunu hiç işitmemiştin galiba!..

Gölge —Öz diyarımda böyle bir şey şimdiye kadar kimse bilmezdi.

Ses —Buna bakılırsa! Felaket nedir tanımamışsın hiç.

Gölge —Bizim memlekette «felaket» sözü meçhuldü.

Ses—Bu derece mesut muydun?...

Gölge —Evet!..

Ses —Fakat şimdi sesin titriyor. Sebep?...

Gölge —Şimdi gamlıyım.

Ses —Ne zamandan beri?..

Gölge —Babamdan ayrıldığımdan beri.

Ses —Ne gibi?..

Gölge —Ben zengin bir çiftlik sahibinin evladıyım. Babam çok zengindi. O nispette de iyi kalpli, temiz yürekli. Herkese itimat eder, herkese şefkat gösterirdi. Dünya yüzünde meğer «sadık»tan fazla «nankör» varmış. Birtakım nankörler ona fenalık ettiler. Zavallı babam bütün bu haksızlığı sessiz, mütevekkil setretti. Hıçkırıklarını, kalbinin, en mahrem köşelerinde boğdu. Aldıkları mal kafi değilmiş gibi bu haydutlar, bir akşam beni de kaçırdılar. Ellerimi, ayaklarımı bağladılar. Kardeşlerimi boğmak istediler. Bir kaleye tıkıldım. Uzun aylar mahpus, esir, mahzun kaldım. Korkunç çehreli, haşın muameleli nöbetçiler, ayaklarımdaki zincirleri bile, bir lahza olsun, çıkarmıyorlardı. Cevher bekaretimi bin müşkülâtle, ancak muhafaza edebildim. Neler çektim, neler gördüm, bilsen!...Bu gece yine zindanımda inliyordum ki nöbetçilerim pür-telaş bir şeyler konuştular. Yabancı bir lisanla söylediklerini anlayamadım. Yalnız, içlerinden biri kızgın bir demir getirdi. Sağ kolumu fena fena yaktı. Fakat işkenceyi idame ettiremedi. Dışarıda bir gürültü koptu. Nöbetçilerin çehrelerindeki renk uçtu. Bir çılgın gibi, koşa koşa çıktılar, gittiler. O esnada manevi bir kuvvet bana «Saadet arifesindesin! Nerede ise babanı göreceksin!..» Dedi. uzun zamandan beri haber alamadığım, hayatından bile şüphe ettiğim babama tekrar kavuşmak ümidi ruhuma öyle bir kuvvet verdi ki zincirlerimi kırdım. Zindandan fırladım. Baktım... Aylarca süren fırtınalar artık durmuştu. Sevimli bir mehtap vardı. Sekiz saattir buralarda dolaşıyorum. Babamı, kardeşlerimi aramaya çıktım. Fakat.. Bu yerlerde yeni bir hal var. mesela şu yerlerdeki kırmızılıklar ne?... Şu uyuyanlar kim?

Ses —Onlar birer hazinedir!..

Gölge —Hazine mi?...Hazine demek para demek değil midir?..

Ses —Parayla dolu olan hazineler sahte hazinelerdir. Kıymetleri yoktur. Gördüğün hazinelere malik olanlar ise müebbet bir refah ve saadet içinde yaşarlar.

Gölge —Peki ama, bunun sahipleri kim?..

Ses —Sahipleri yok. Sahibi var.

Gölge —İsmi?...

Ses —Türkiye!..

Gölge —[Sevinçle] Ne.... Ne dedin?..

Ses —Türkiye!..

Gölge —Ne saadet!.. Ne saadet!.. Bu hazinelere Türkiye ne zamandan beri sahip!..

Ses —Doğduğundan beri.

Gölge —Ne saadet!.. Ne saadet!.. Fakat bana bu hazinelere hiç bahsetmemişti de.

Ses —Belki lüzum görmemişti. Bunlar zamanında çıkar, parlar. Bunlardan zamanında bahis olunur.

Gölge —Ne saadet!.. Ne saadet!..

Ses —O ne?.. Çok seviniyorsun_..

Gölge —Elbette. Demin dedin ki: «Bunlara malik olanlar müebbet refah ve saadet içinde yaşarlar!». Demek ben müebbet refah ve saadet içinde yaşayacağım. Hem de kardeşlerimle!.

Ses —Sen.. Sen kimsin?..

Gölge —Ben Türkiye babanın evlatlarındanım. Ben «İzmir»im!..

Ses —Nasıl?.. Nasıl oldu da seni tanıyamadım, güzel kız!.. Ne kadar da değişmişsin, İzmir!...

Gölge —[Yüzünü açar güzel bir kız siması görünür. Gözlerini matem bürümüştür] Bak!..

Ses —Vücudun incemiş, hemşire. Fakat yine güzelsin!. Bak, sen de beni tanıyamadın, İzmir. Senin kardeşinin «Bursa»nın evlatlarından birinin sesiyim. Onun şehitlerindenim.

Gölge —Bursa'nın mı?.. Ah şimdi tanıdım... Tanıdım... Gam insanı ne kadar da değiştiriyor, değil mi?.. Ya babam. O nerde?

Ses —«Eskişehir» hemşiremizi gelin etmeye gitti. Nerede ise gelecek. Seni gelin edecek. Babamız azmetti, yine zenginleşti, İzmir. [Sarmaşırlar].

Ses –Bak!.. Bak!.. Babamızın ayak seslerini işitiyorum bile. Koşuyor, koşa koşa geliyor. Sana kavuşur kavuşmaz kim bilir nasıl sevinecek!..

[Yerde yatan şehitler o esnada birer birer kıyıldar. Ölülerin evvela kolları, sonra ayakları oynar. Birer birer ayağa kalkarlar. Bayrağa sarılı olan şehit, kırmızı sancağı «Gölge»ye «İzmir»e doğru uzatır].

Ses –Bak, bak İzmir! Bu yerlerde yatanlardan herkes ümidi kesmişti. Fende, tababette, beşeriyette!.. Hayalin hepsine kuvvet verdi. Bak İzmir!..Müebbeden sönmüş görünenler bugün artık canlanıyor, canlandı.

[Bu aralık sahnenin karşı tarafında bir güneş iki müşfik kol uzanır].

İzmir –Bu ne?....

Ses –Bu, bizi birbirimize kavuşturan en büyük kuvvettir, İzmir!... Bu, ebedi bir güneştir, bize daima şulelerini serper!.. İzmir!.. İzmir!.. Bu gördüğün şey, tarihin adaletidir, İzmir, tarihin adaleti!...

(*Gülyüz*, 7 Ağustos 1339 (1923), Sayı:121)

4. MAKALE

Pend-i Yevmî:

Zengin Olmanın Çaresi

Bir milletin mevcudiyeti iktisaden terakkisiyle kaimdir. Gazetemiz bu sebepten dolayı zengin olmanın çaresini düşünmüş ve bulmuştur. Bakkallık için sermaye, tefecilik etmek için pembe konak ve tellaklık için de sağlam bir yüz lazım olduğunu anlayan ve bunları bulmanın da kolay olmadığını düşünen gazetemiz nihayet bir (tornavida) ile zenginlik çaresini keşfetmiştir.

Malum olduğu üzere ticarethanelerin, dükkânların, doktor muayenehanelerinin kapılarında sahiplerinin ismi yazılmış büyük levhalar vardır ve bu levhalar da billur camlar içindedir. Bu billur camlar bugün piyasada iki liradan yirmi liraya kadar satılmaktadır. Gece vakti elinde bir tornavidası olan kimse yavaşça etrafındaki vidaları sökerse bunları aşırarak kolaydır.

İşte, en kolay zenginlik çaresi! Binaenaleyh eğer bir gece zarfında usulî vecihle on cam aşırırsanız yevmiyeniz elli liraya, aylığınız bin beş yüz, seneliğiniz – faiziyle beraber- yirmi beş bin liraya gelir ve bu suretle on senede milyoner olursunuz.

Yasin

(*Güleyüz*, 12 Mayıs 1337 (1921), Sayı:2)

Pend-i Yevmî:

İktisadi Terakki

Geçen hafta yazdığımız (Zengin Olmanın Çareleri) unvanı altındaki makale karilerimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Öğrettiğimiz vecihle zengin olmaya çalışan müteşebbisler fazla olmalı ki gazetemizin intişarından bir gün sonra İstanbul'daki takriben altı bin sekiz yüz elli adet levha camı eksilmiş ve cürmümeşhut halinde otuz altı kişi yakalanmıştır. Zabitanın nazar-ı dikkatini celbeden bu usul-i servetin karilerimize muvafık gelmeyeceğindüşünerek büsbütün başka bir yoldan zenginlik çarelerini bulduk. Diğer yevmî rüfekamız da manasız yazıları bıraksalar da böyle karilerine faydalı makaleler okutsalar fena mı olur?

Bulduğumuz usul basittir: Hani sokaklardan ekseriya omuzlarında birer küfeyle «Kalaycı! Kalaycı!» diye haykıran kalaycılar geçer. Bunların hepsinin bir dükkânı ve dükkânın da birer çırağı vardır. Hâlbuki siz de bir gün omzunuza bir küfe alsanız lâlettayin sokakları dolaşarak evlerden birer ikişer tencere veya sahan –güya kalaylamak için- bulsanız ne yaparsınız? Şüphesiz dükkânınız olmadığından dolayı satarsınız. İşte en kolay zenginlik çaresi! Bu suretle günde on yirmi tencere toplasanız, geçen haftaki hesap gibi, on senede (milyoner) olursunuz. Akıl öğretmek bizden, teşebbüs de sizden!

Yasin

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:3)

Zito- Ali Kemal

Zito, Rumca (Yaşasın) demektir. İşte bugün biz de «Zito Ali Kemal» demek ihtiyacını duyuyoruz. Ali Kemal Bey kadar düşüncelerinde ve yazılarında isabet etmiş hiçbir recül-i siyasi tanımıyoruz.

Bundan iki sene evvel Anadolu harekâtının memleket için büyük bir tehlike teşkil edeceğini yazmış idi. Bugün yazdığı ayna gibi meydana çıktı. Hem nasıl çıkış. Anadolu baştan başa ah! Ali Kemal diye inliyor. Bu tehlikenin önüne geçmek ve memleketi büsbütün kurtarmak için bir tek çare vardır. O da Ali Kemal Bey’i mevki-i iktidara getirmekle olur. Kuvayımilliyecileri birer birer Bayezid Meydanına dizmeden bu işin önüne geçilemeyeceğini Ali Kemal Bey bildiği için bu fırsatı ona vermemek bu memlekete ihanet etmek demektir. Fakat istihbarat-ı mevsukamıza nazaran Kuvayımilliyecilerin adedi pek çok imiş, bunları birer birer Bayezid Meydanı’na dizmek senelere mütevakkıftır. Hâlbuki bu işi bir an evvel ikmale erdirmek memleketin selameti namına elzemdir. Bu husus için geçen gün Ali Kemal Bey’e müracaat etmiş idik. O da bizi tenvir yollu şu sözleri söyledi: Efendim bunları birer birer ipe dizmek senelere mütevakkıftır. Binaenaleyh bu işin en kestirmesi Kuvayımilliyecileri para ile satın almaktır. Bunun için de gayet mühim bir istikraz akdetmelidir» Biz Ali Kemal Bey’in bu fikrine iştirak etmiyoruz; zira Kuvayımilliyecileri satın alayım derken, ya onlar Ali Kemal Bey’i satın alırlarsa! Hem onlar için bu cihet daha kolaydır, zira Ali Kemal Bey’i satın almak için istikraz akdine de lüzum hissetmezler. Olsa olsa, bu iştirak muamelesini maliye tahsil

şubelerinden yerine havale ederler.

Tacettin Sadık

(*Güleriyle*, 26 Mayıs 1337 (1921), Sayı:4)

Baş makale:

Hadisat ve vukuat-ı cihanı dürbünün ters tarafından gayet müdekkikâne seyreden ve diğerleri daima harfi harfine zuhur eden Peyam-ı Sabah ser-muharrir zî-iktidarı Ali Kemal Beyefendi'ye vuku bulan rica ve istirhamımız üzerine bugünkü başmakalemiz lütfen mir-i müşarünileyh tarafından yazılmıştır.

Dediğimiz Çıkıyor Mu? .

Defaat ile söyledik, bağırdık, çağırdık, fakat kime anlatırsın?

“ Kellim Kellim Lâ Yenfâ ”

İşte dediğimiz çıktı. Mustafa Kemaller, Halide Edipler, Hamdullah Suphiler, Besim Atalaylar sıkıyı görünce pılıyı pırtıyı toplayıp sırra kadem bastılar. Ne olduysa zavallı Anadolu'ya, zavallı millete oldu. Yunan ordusu bugün değil ise yarın Erzurum veya daha ileriye varınca kim bilir daha neler olacak? İş bu kerteye gelmeden bizim dediklerimize havale-i sem'-i itibar olunsa idi elbette başka türlü olurdu. Sade harb ü darb, sade askerlik olmaz, biraz da siyaset, biraz da fetânet lazımdır dediğimiz zaman bizimle alay eden çanak yalayıcılarının acaba bugün yüzleri kızarıyor mu? Tamam kızaracak:

“Ne söylesem utanırsın”

“Yar yüzün teneke mi”

Kısım-ı mahsusamızda bir nebze tafsilat verdiğimiz vecihle işte Kütahya düştü, Eskişehir gürlendi, kötü dalkavuklar, çanak yalayıcıları, Cinoğlu cinler hâlâ oralı olmuyorlar. Hâlâ bed-mest ü mağrur yüksek perdeden atıp tutuyorlar. Bu hale karşı insan bakıyor da naçar ölümünü temenni ediyor, ve bilâ-ihthiyar bağırıyor:

“ Ey melek-ül-mevt neredesin?”

Ali Kemal

-Gülyüz-

Âmin! İnşallah duanız kabul olunur ve dokuz yorgan paralamadan bugünlerde kolaylıkla teslim-i ruh edersiniz.

(*Gülyüz*, 28 Temmuz 1337 (1921), Sayı:13)

Baş Makale:

Bugünkü baş makalemiz İkdam refikimizin sahib-i imtiyaz ve ser-muharriri Ahmet Cevdet Bey tarafından teminen ve tebriken yazılmış ve İsviçre'den gönderilmiştir:

İstanbul ve Ab-ı Havası

Ab u havasının letafeti cihetiyle İstanbul, dünyanın en birinci şehridir.

İstanbul'un şimalinde Karadeniz, cenubunda Marmara denizi, şarkında Göksu ve Kurbağalı dere garbında dahi Haliç ve Kâğıthane dereleri vardır. Fakat, acaba İstanbul ahalisinden kaç kişi vardır ki bunun böyle olduğunu bilsin!.. Ez-cümle ben, işte otuz senedir İstanbul'da gazetecilik ediyorum, henüz Kâğıthane neresidir, Göksu ne taraftadır, adamakıllı bilmem.. Coğrafya kitaplarında ezbere ne okuduksa, onunla kaldık..

İstanbul'un ab u havasını, mevâki' ve menâzır latifesini gelip de burada, İsviçre'de bir ecnebiden dinlemeli.. Geçen gün ikamet ettiğim bir pansiyonda benim gibi misafiren bulunmakta olan bir Macarlı, İstanbul'un ab u havası ve güzelliği hakkında bana öyle şayan-ı dikkat malumat verdi ki hayretimden parmaklarımı ısırdım.

İstanbul'un Anadolu cihetinde sahil-i bahirden bin metre kadar yüksek bir tepede Çamlıca denilen bir mahal varmış ki buranın havası ile suyu da ta Amerika'da bile dillere destanmış.. Sonra Rumeli cihetinde ve Haliç der-saadet müntehasında yüksek bir dağın zirvesinde Ramiz denilen bir mahal varmış yazın en sıcak ve bunaltıcı bir gününde insan pardösüsüz orada gezemezmiş.. Havası gayet sert ve sağlam imiş.. Çamlıca ile Ramiz ikisi bir irtifada oldukları için bu iki tepe arasında bir köprü kurularak, Rumeli ile Anadolu'nun birleştirilmesinde gayet kolay ve ez-her cihet muhassenatı câmi' imiş. Şehremanetinin parasızlığından kıvrandığı ve her gün yeni bir memba-ı varidat aradığı şu zamanda burası -Çamlıca köprüsü- dahi

ehemmiyetle nazar-ı dikkate alınacak bir meseledir. Böyle bir muazzam köprü vücuda getirildiği takdirde yerli, ecnebi günde binlerce halk hiç olmazsa keyif için mezkur köprüden geçeceklerdir ki ve asgari beş kuruş müruriye alınsa düşünün ne yekûn tutar.. Bu hususta fazla tafsilatı, İstanbul hakkında yazacağım ikinci mektubumda okursunuz.

(Gülyüz, T.y., Sayı:14)

Baş Makale

Ser-muharririmiz Yasin Efendi'nin bu günlerdeki kesret-i meşguliyetinden dolayı bugünkü baş makalemizi dahi tarafımızdan vaki olan bin rica ve minnet üzerine Peyam-ı Sabah sahib-i imtiyazı atûfetli Mihran Efendi Cenapları yazmışlardır.

Nedir Ki Zorunuz?

Ne alup, ne veriyorsunuz, be adamlar? Böyle Tanrı'nın günü vır vır vır, dır dır birbirinizi mi yiyorsunuz? Sözüm yabana dil şahası desem şahaya benzemez, essahdan gavga, niza', desem oha da benzemez. Şaha didüğün datlı olur, gavga, niza' ise beyle gazevete sütunlarında değil, gayfede, meyhanada olur. Sizinkisi ne ona benzer, ne buna... Didim a işte bir vır vır, bir dır dır dutdurmuşsunuz, ne aslı var ne faslı.. Hele bizim Eli Kemal Beğ, Allah görsetmesün bir dafa çenesini açtı mı, gayrık ağzına ne gelürse savurur. Ne önünü gözetür, ne de ardını.. Haydi diyelim ki İttihatçılarla öteden beri depreşir, durur, âdetidir. Huylu huyundan golay vazgeçmez. Ya bu sefer Lütfü Fikri Beğ gibi eski gafadarından ne istiyon be adam? O saha ne yaptı ki? Herifin ahlı o yola yatmış, İleri gazevetesinde öyle bir fikirde bulunmuş.. Bundan saha ne? Ya ötekine, o Ay Dede yumurcağına ne dersiniz? Sankim bu işlere ahlı irermiş gibi Eli Kemal'e uymuş, dırlanmış, durmuş nirden de bunları başıma topladım bilmem ki gardeş?. Geçen ahşamınan ikisini de garşumatıkdım, adam ahıllı bir divana çektim. Evvel Eli Kemal'e başladım:

—Gırılası barnahlarını kâğıdın üstünde oynatırken biraz mülahazalı oynat, dedim..Bah, satış düştü. İle, güne garşı kepaze olmadan ise yol yahinken dön geri!. Zıyan, zıyan, bu hale dağ olsa dayanmaz, Mihran nasıl dayansın? Ahıntıya kürek çekmekten Mihran'ın anası ağladı. Yeter artıh! Lisanını biraz düzgün tut, sağı, solu çifteleme!. Böyle giderse altı aya varmaz matbaanın gapılarını gaparız. Satışın

düştüğünün farhındasın ya!.Yazılı, günah değil mi? Bunun burasında bu gadar adam ekmek yeyi.. Bey, de bahıym! Bu yolun sonu nereye varacah! Yoğ, eğer fikrinden dönmeyeceğsen, de haydi, yol açih, buyur, get, başhagazevetede çalış!.. Yoğ ise irahat otur, şuha, buha beyhude yere çatupherkeşingönlünü yıkma! Ağnayona,Mihran'ın bu işlere canı sılılır!..

Bu nesehativireli böğün dört gün oluyor. Bahalım daha bir ses çıhmadı. Ağalar henüz bildiklerinden şaşmadılar. Hele birkaç gün daha geçsin, ben onlara görsetürüm. Şimdilik bu gadar!..

(*Güleryüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

Baş Makale:

Ser-muharrir taslağımız Yasin Efendi bu hafta da bize mantar attı, süt biraderinin teyzezadesinin baldızı fena halde rahatsız olduğu için doktor ve ilaç peşinde koşuyormuş, başını kaşıyacak vakti yokmuş, binaen-aleyh bu hafta dahi baş makaleye yazamayacakmış.. Biz bunun ktır olduğunu bildiğimiz halde ses çıkarmadık ve karilerimizi baş makaleden mahrum etmemek için siyaset, edebiyat, içtimaiyatta yed-i tûla sahibi olan Alemdarcı Kadri Bey'e müracaat ettik. Mir-i müşarünileyh hemen kendilerine has olan nezaket ve dirayetle ricamızı kabul ettiler ve lütfen atideki baş makaleyi yazdılar:

Siyaset-i Cihan yahut Dünya Nasıl Düzelir?

Evvela siyaset-i cihandan bahsetmeden evvel biraz bizim kendi siyasetimizden bahsedip ba'de siyaset-i cihana geçmeklik iktiza eder. Bizim kendi siyasetimiz hakkında dahi söz söylemek için evvela biraz tarih ve coğrafyadan bahsetmek lazımdır. Şimdi evvela biraz tarihten ve ba'de coğrafyadan bahsedeceğim:

Kanuni Sultan Süleyman zamanında bir gün nasılsa Yeniçeriler ilan-ı isyan ederek Bikri Mustafa'yı dahi kendilerine reis tayin edip At Meydanı'na toplanmışlar. Yook Tövbe!. Bikri Mustafa değil, İncili Çavuş'u reis yapmışlar.. Dur bakayım hele, ötesi nasıldı?. Unuttum yahu, zihin, zihin değil ki.. Her ne ise canım, maksat hikâye değil, tarihten ibret almak.. Ondan sonra efendime söyleyeyim.. Ha ne söylüyordum ben? Dur bakayım, biraz düşüneyim.. Ha aklıma geldi: Ben, Allah rahmet eylesin Hacı Galip, Kasımpaşalı Şerif, sonra efendim daha böyle beş on kişi toplandık,

Unkapamı Köprüsü'nden geçtik, Zeyrek, Vefa, At Pazarı tarikiyle Horhor'dan geçtik, doğru At Meydanı'na indik.. Bir de baktık ki kıyamet kopuyor, hemen Şerif'le ben ileri atıldık, kalabalığın içine girdik.. Yeniçeriler beni görür görmez:

—Vay pehlivan, hoş geldin! Diye boynuma sarıldılar. Hoş bulduk ağalar dedim.. Vallahi iyi hatırımda kalmamış, Bikri Mustafa mı idi. Kazak Halil mi idi, birisi geldi. Elimi öptü ben de onun gözünden öptüm.. Derken efendim, gelsin kahveler, nargileler!. Hacı Galip kalktı orada yüksek bir ağacın tepesine çıkıp bir nutuk söyledi, ba'de efendim ben tuttum birkaç lakırdı söyledim bir de ne bakalım, etrafımızda kimse kalmamış, Yeniçeriler çil yavrusu gibi dağılmışlar. İşte bu bir hakikat-i tarihîyedir biz eğer tarihin bu gibi mühim ve son derece şayan-ı dikkat vukualarını göz önüne getirip de hali ve istikbali ona göre tanzim edip ba'de icraata kalkışsak ne güzel olur. Gelelim şimdi biraz da coğrafyaya:

Dünya karpuz gibi yuvarlak olup dörtte beşi kara ve üçte dördü denizden mürekkebdir.

Yanlış mı söyledim yoksa.. Ne olursa olsun kimin umurunda? Maksat muhabbet etmek.. Şimdi bu denizler yahut karalar.. Haydi bunlardan da vazgeçelim, meselenin asıl canlı yerine gelelim: Biz memalik-i Osmaniyyedünyanın şimal cenubiyesinde olduğuna nazaran muhakeme yürütürsek.. İyi amma böyle bir muhakeme yürütmek için en evvela kozmografya mıdır, ne karın ağrısıdır o cinayeti bilmek lazımdır. Onu da ne ben bilirim, ne siz.. İyisi mi kozmografyasının da, hepsinin de b. . . canına olsun, adam siz de, tasası bize mi düştü, başka muhabbete bakalım vesselam!.. Hani bir beyit vardır, bilir misiniz?

“İç bade güzel sev var ise şuurun”

“Dünya var imiş, ya yoğ imiş ne umurun!”

Bendeleri

Ahmet Kadri

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:16)

Baş Makale

İstanbul Nasıl Güzelleşir?

Bu güzel beldenin daha çok güzelleşmesi için lâakal birkaç yüz göle ihtiyacı vardır. Gölsüz bir memleket ne kadar güzel olsa ona tam manasıyla güzel denilemez. İstanbul'da ise maalesef bir tek göl yoktur. Hâlbuki her tarafı denizlerle, derelerle, muhat olan İstanbul'da göller temini ne kadar kolaydır. Mesela Kurbağalı Dere taşırılarak Kuşdili ve Yoğurtçu çayırıları yirmi dört saatte bir göle kalp edilemez mi?

Sonra Göksu Çayırı'nın göle kalbi kaç saatlik ıştır?.Makriköy'de bez fabrikasının yanından açılacak genişçe bir kanal ile Kocaveli Efendi ve Çırpıcı çayırıları göl değil, adeta küçücük bir deniz olamaz mı?.. Karaağaç mezbahası ile Bahariye arasına yapılacak bir set ile oradan ötesi Kağıthane ve Alibeyköy'lerine kadar bir göl halini alamaz mı?.

Sonra İstanbul'un muhtelif semtlerinde bu kadar çukur bostanlar var, bunlar kışın yağmurlarla doldurularak birer göl olamaz mı?. Fakat bunları kim yapacak?. Bunları yapmaya adam ister.

Gölsüz memleketin çölden farkı yoktur, hatta ne kadar güzel olsa!.. Ve mademki şu güzel İstanbul'da göl yoktur, binaen-aleyh onun çölden farkı yoktur. Gözümüzü açalım ve ne yapmak mümkünse yapalım, İstanbul'da hiç değilse bir iki yüz göl meydana getirelim!.

Ama diyeceksiniz ki bu göllerde kaş ister, kuğular ister. O sonra düşünülecek şey.. Evvela göller meydana gelsin ötekiler sonra kendiliğinden hâsıl olur.

Şair Şirin Eda

Ahmet Haşim Kethüda

Çanak Yalayıcı:

Ahmet Haşim Bey'in fikri pek güzel.. Lakin İstanbul'da henüz bir tek göl yok iken, bir kere şiddetli yağmur yağdı mı her taraf göl kesiliyor, herkes hamalların sırtına binip bir kaldırımından diğerine geçiyor; bir de böyle suni göller meydana gelip de bir yağmur yağdı mı hafazanallah sular damları da geçer de minarelere çıkar!..

(*Güleryüz*, 20 Ağustos 1337 (1921), Sayı: 17)

Baş makale

Bugünkü baş makalemizi dahi teberrüken üstad-ı âli-şan Lütfü Fikri Bey Can Efendi Hazretleri yazmışlardır:

Laf Anlayan Biri Gelsin!

Ben ne diyorum, o ne anlıyor? Mutlaka bunadı artık.. Be hey adam, ben diyorum ki İttihat ve Terakki, Hürriyet ve İtilaf falan öldü artık.. Onlar tarihe karıştı. Şimdi ortada memleketin hayatı meselesi var.. Sen ise hâlâ mı hâlâ mı bir ittihatçılıktır tutturmuş gidiyorsun..Peki haydi diyelim ki senin karpuz kafan sulandığı için benim dediğimi anlamakta mazurdur. Ama azizim, ne olur, o kafayı değiştiriver, bir başkasını al, kullan! Bak ben nasıl yaptım, bir vakitler kesret-i meşguliyetten benim de ser-i nacizanem hemen hemen seninkine dönmüştü, lakin baktım ki o kafa ile bir iş görmek imkanı yok, hemen değiştirdim, başka kafa aldım bak sana eski dostluğumuza mebni hülasa ne tavsiye ediyorum, gel kibir ve gururunu kır, vazgeç bu kafadan, gidelim sana birlikte münasip, güzel kafa bulalım..Bitpazarına bir git de bak. Elden düşme neler satılıyor. Geçen gün refikamdan birine ucuzca ve uygunca bir tane aradık ve bulduk. Sana göre de kim bilir neler bulunur?

İşte azizim Ali Kemal Bey, sana son sözüm ve nasihatim:

Kafayı değiştirmeli vesselam!

Lütfü Fikri

(*Güteryüz*, 1 Eylül 1337(1921), Sayı:18)

Baş makale:

Dünyadan Harp Ne Vakit Kalkar?

Bu hususta sarih ve kati bir fikir dermeyanı henüz mümkün değil ise de şimdilik ancak -o da istidlâl tarikiyle- şu kadar söyleyebiliriz ki balık kavağa çıktığı zaman.. Bu «balık kavağa çıkmak» tabiri Türkçemizde eski bir darbimeseldir ki öteden beri umumiyetle adîmü'l-imbân olan her şey hakkında kullanılmakta olup pek yerinde sarf edilmiş cümlelerden biridir. O halde demek harbin de dünyadan kalkması adîm-ül-imbândır öyle mi?

Haşa!. Fikrimi izah edeyim: Şu son on, on beş sene zarfında adîm-ül-imbân sandığımız nice vakalar, nice hadiseler, nice akıl ermez işler meydana geldi ki insanoğlu bunlara karşı hayretinden dona kaldı. Gerek ilm ü fen, gerek diğer sahalardaki terakıyyat, tebeddülât, taklîbât gösteriyor ki bu gidişle balığın kavağa çıkması değil; kavağın balığın karnına girerek orada dal, budak salması bile mümkünat meyanına girecek.. Eskiden kim umardı ki insanoğlu tayyare ile göklere çıksın, telsiz telgrafla muhabere etsin, İstanbul'da herhangi bir mahale gerilen beyaz bir perdenin üstünden Amerika'yı, Okyanusya'yı, ve daha vesair birçok uzak yerleri, seyretsin.

Fennin gittikçe terakkisi, birtakım yeni keşfiyyat ve ihtiraatın gittikçe akıllar hayret verecek şekle girmesi gösteriyor ki bu gün gramofon makinesiyle toprağa lakırdı söyleten, havada hasıl ettiği suni ihtirazlarla üç aylık mesafelerle muhabere eden, bu türün daha müterakkisi olmak üzere kaptansız, cerrahcısız, dümencisiz bir gemiyi açık denizlere salıverip bizim seyr-i sefâin ve Haliç vapurlarından daha muntazam ve dürüst seferler icra ettiren bugünkü insanoğlu yarın kim bilir denizdeki balığa da bir kulp takarak yahut başka türlü bir şey uydurarak, onu kavağa değil, minareye bile çıkarır. Demek bu dünyada olmaz olmazmış.. Demek ki zamanı gelince her şey olabilirmiş. O halde sabırlı olalım, bekleyelim. Bekleyelim ki balık kavağa çıksın!.

Balık kavağa çıktığı gün harp de ortadan kalkacaktır. Bunu neden anladığımı ve bu balığın kavağa çıkması ile dünya yüzünden harbin kalkması yanında ne münasebet olduğunu ikinci bir makalemde uzun uzadıya anlatırım..

Hüseyin Şükrü

(*Güleryüz*, 29 Eylül 1337 (1921), Sayı:22)

Amerika Mandası

Amerika mandası bizim yerli mandalara nispetle âdetâ fil gibi olup yalnız hortumu eksiktir. Yiyip, içmesi, gezip, tozması, geviş getirmesi, uyuması, süt vermesi, yavru yetiştirmesi, katiyen bizim mandalara benzemez. Bunları her biri günde laakal bir kantar saman ve bir o kadar ot ile bir çuval kepek yerler ve ona göre çok köklü süt verirler. Bir vakit bendeniz bunlara merak ettim, ta Amerika'ya gidip Mişigan Gölü civarında bir çiftlik tesis ederek senelerce bu mandalardan sürülerle

besledim.. Gerek süt, gerek et, gerek derilerinden bir hayli ticaret ettim bilahare İstanbul'a avdetimde mezkûr mandaların fevâid ve muhassehatından bahsederek buraya dahi damızlık olmak üzere bir miktar celbi için hayli uğraştımsa da nedense bir türlü bu emelime muvaffak olamadım.. Eğer vaktiyle dediğim gibi buraya Amerika mandası getirile idi bugün stlerimiz daha temiz ve halis, kaymaklarımız daha leziz ve nefis olurdu. Fakat bunu kime anlattırın?.. Kimi biz öyle büyük ve file benzeyen manda istemeyiz dedi, kimi Amerikan mandasına bizim meraların havası, suyu yaramaz dedi, hlusa her kafadan bir ses çıktı ve benim bu fikrim suya düştü.. Binaenaleyh şimdi niyetim bizim yerli mandasını ıslah ederek son sistem «Yeni Şark» mandaları yetiştirmektir.

Rauf Ahmet

(*Güleryüz*, 29 Eylül 1337 (1921), Sayı:23)

Bugünkü baş makalemizi sermuharririmizin en samimi ve teklifsiz dostlarından Komik Şehir Kel Hasan Efendi söylemiş, diğer Komik Şehir Naşit Bey yazmış. Ve bilahire Ahmet Rasim Efendi'nin nazar-ı tashih-i vâkıfanelerinden geçmiştir.

Tiyatrolar ve Tiyatroculuk

Kırk yıllık oyuncuyum, böyle kepezelik görmedim. Ustam, merhum Hamdi Efendi derdi ki, oğlan kel oğlan, bak, gün bugün, saat bu saat.. Çalış, adam ol, para kazan.. Bir gün gelecek ki bu memlekette sana, bana ekmek kalmayacak..

O vakit ben sorardım, aman ustacığım neden bize ekmek kalmayacak?..

Çünkü derdi, oyunculuk uzaktan insana tatlı gelir, hele birtakım cici beylerimin bize ağızlarının suları akar. Onlar bizi böyle çalgılarla, kantolarla, alacalı, bulacalı karılarla birlikte sahnede görünce çıldırırlar. İsterler ki kendileri de oyuncu olsun. Ve çok zaman geçmez, görürsün şanodaki mevkiimizi bu çoluk, çocuk güruhu işgal ederler, biz de ağzımızı poyraza açarız... Hay yattığı yer nur olsun, allah gani gani rahmet eylesin, ustacığımın söyledikleri hep çıktı. Hrriyetle beraber ne kadar mektep çocuğu varsa şanoya döküldü. Ah Naşit, ah sana ne diyeyim bilmem ki?.. İlk defa bu haltı yiyen, ötekilere yol gösteren sensin.. On üç senedir hepsi de usta oldular mbareklerin. Bak şimdi aktör ve aktiris bolluğundan Direklerarası'ndan

geçilmiyor. Ne yapacağız söyle bakalım, ne yapacağız? Aklıma bir fikir geliyor Naşitciğim; diyorum ki, şimdiki aktörler hep mektep, medrese görmüş takımından ve oynadıkları oyunlar birtakım asar-ı edebîyyeden imiş; zaman icabı hali yavaş, yavaş onlara rağbeti arttırıyorlar. Biz ise yakında galiba; sen, ben, Tahsin, Küçük İsmail Efendi, Kavaklı Ali Bey, Asım Efendi, Armanak Kalfa cümbür, cemaat işi büsbütün panayır kerizciliğine dökmeden, Burhanettin'i yakalayım yeni bir Darülbedayi de biz teşkil edelim. Eğer beceremezsek dersin, Ahmet Rasim Bey benim eski dostumdur, ona yalvarırız, eski muharirlerden bir de heyet-i edebîye teşkil ettiririz, bir eyyam da böyle yuvarlanır, gideriz. Ortada oynanacak hazır eserimiz yok dersin, ben onu da temin ederim. Babıali Caddesi'nde bir fasulye pilakisine üç perdelik piyesi yazan bir sürü muharir var, hatta bunların içinde eserlerinin temsili için üste para da verecek kalantorlar da varmış..Onları yakalarız. Ha ne dersin, Naşitciğim fena değil, değil mi?..

Öyle ise yarından tezi yok, başlarız.

Komik Şehir:

Hasan K.

(*Gülyüz*, 1 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:31)

Baş Makale:

Türkiye'nin Menfaat Yolları

Türkiye'nin istikbalini düşünmek İstanbul'da tavattun etmiş bizim gibi bütün tatlı su Frenklerinin en birinci vazifeleridir. Bizim söylediğimiz acı sözler Türkleri gücendirmemelidir. Bilakis acı nasihatlerimiz onları doğru yola sevk etmelidir. Geçen gün Ali Kemal Bey ile görüşürken bu zavallı Türk milletinin Mustafa Kemal yüzünden giriftar olduğu belaları tadat ederek uzun uzun dertleşiyorduk. Türkiye'nin menfaati Ankara yolunda değil, Atina yolundadır. Türkler, Venizelos dostumuzun teklif etmiş olduğu tarz-ı tesviyeyi iki sene evvel kabul etmiş olsalardı bugün İzmir ve Edirne çoktan kendilerine iade edilmiş olacaktı. Fakat kim dinler, kim işitir. Bir taraftan Mustafa Kemal kendi bildiğini okuyor, öbür taraftan zavallı Gunaris bir tarz-ı tesviye bulmak için Paris ile Londra arasında mekik dokuyor. Yunanistan İzmir'e bir muhtariyet bahşetmeye razı olduğu halde Ankara zimamdarını kulaklarını

tıkamış hiçbir şey işitmiyor. Bu vaziyette zavallı Yunanistan ne yapsın? Biz gazetemizi neşrettiğimiz günden beri sersem Türklere karşı teveccüh-i izharından geri durmadık. Her fırsattan bilistifade onların tarafını iltizam ettik ve millî gayelerine vasıl olmaları için her türlü çareleri aradık ve gösterdik. Fakat kim işitti, kim dinledi? Ali Kemal Bey'in dediği gibi:

Dıngala dıngala gel kabak,
İnanmazsan ye de bak.

Mişel Pabyares

(*Güleryüz*, 8 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:32)

Erenlerin Bağından

Yasin Efendi rahatsız oldukları cihetle bugünkü baş makalemizi dahi
ricamız üzerine Yakup Kadri Bey'e yazdırdık

Ey dost! Bilmiş ol ki rehğüzârın bütün dikenler ve çalılarla memlûdur. Dön
geri, gitme o yoldan..

O yol ki, bugün senin gibi ne aziz dostlara mezar oldu, ne sevgili canlara kıydı ve o yoldaki bugün elan ne taze civanlar, ne körpe fidanlar elleri yüzleri kan içinde, ayakları tulum gibi şişmiş, canlarından bezgin bir halde kat-i merâhile uğraşıyorlar. Ey dost, ey aziz ve sevgili dost, sakın sen de o yola sapma!. O yol emin ol ki seni de diğerleri gibi cehenneme götürür. Bak aziz dost, gözünü aç, gözündeki dumanlı gözlüğü çıkar da iyi bak... Görüyor musun, o yolda bugün eli, yüzü kan içinde, ayakları tulum gibi şişmiş, canından bezgin bir halde kat-i merâhile uğraşanların içinde, başta benim evvelce yâr-ı canım, sevgili cananım olan ve o da senin gibi dostun acı sözüne, düşmanın tatlı dilini tercih eden şu uzun boylu narin yapılı delikanlıyı görüyor musun?.. O kim biliyor musun? Tanımadın mı? İşte o bugün tanınmaz hale gelen Refik Halit'tir. Aziz dost sakın sen de o yola gideyim deme.. O yol seni de cehenneme götürür.

Yakup Kadri

(*Güleryüz*, 2 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:34)

Çakarız

Bu ne vahdettir. Yine lahana yaprakları yaprak gibi açıldı. Ocağın kara dumanı tütmeğe başladı. Yine finolar, bezirgânlar efendilerinden emri aldılar galiba. Nedir o yaygara, gürültü, mütareke kabul etmeyiz diye feryatlar, şaklabanlıklar. Fakat bizi kör, sersem zannetmesinler. Biz bunu çakarız, bu yaygaranın nereden geldiğini biliriz. Bu hain-i vatanlar, bu satılmışlar İzmir'i, Anadolu'yu Yunan'dan kurtarmak istiyorlar. Hayır efendiler hayır! Bu fırsatı da elimizden kaçırmayalım. Bu mütareke fırsatı her zaman ele geçmez. Yunanın bu kurnazlığını yutmamız. Hepimiz Ali Kemaller, Sadıklar, hacılar ve hocalara peyrev olmalıyız. Bu vatanperverlerin gidişinden ayrılmamalıyız. Bu millet ancak bu sayede kurtulur. Ömer'ül-Hayyam bile, sağ olsaydı, bunlara iltihak ederdi. O da bunlar gibi söylerdi. Biz boyunduruktan çıkamayız bunu ben nefsimde tecrübe ettim. İnanın bana boyunduruktan kurtuldum zannıyla Heyet-i Sıhhiye'de yaptıklarımı okudunuz. İşte bundan ibret alarak düşmanlara kul kurban olalım. Bu milleti kurtaralım. Bu suretle kurtaralım da, herkesin: Koca vatanperverler diye parmakları ağzında kalsın.

Doktor Abdullah Cevdet

(*Güteryüz*, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48)

5. MONOLOG

Kadın Kurnazlığı

Kadınların kurnaz olduklarını söyler<ler> ya buna hiç kulak asmayın! Erkekler kadınlardan daha kurnazdırlar.

Size bunu ispat edecek bir hikâye nakledeyim:

Bizim mahallede Sakine Nuriye Hanım isminde bir güzel ikamet eder. Bu hanımcağıza da abd-ı fakir gönül vermiştir. O derece ki rüyamda bile onu sayıkladığımı bizim valide söylüyor. Bu hanımcağızın kocası ihtiyar denecek kadar kamburu çıkmış bir tüccardır. Evli bir kadına ilan-ı aşk etmenin ne kadar gayr-i münasip bir şey olduğunu bildiğim halde arzularıma galebe çalamadım. Günün birinde aevli bir mektup yazarak kocasının evde bulunmadığı bir saatte kapının arasından içeri attım. Günler geçtiği halde nazenin cevap vermedi. Ben de kendi kendime:

—Olur a, kocasından vakit bulup yazmamıştır hele birkaç gün daha bekleyelim dedik.

Dedik, bekledik, yine bir cevap çıkmadı. Bir gün tramvaydan inerken burun buruna geldik. İltifatlı birkaç kelime sarf edeyim dedim:

—Edepsiz musibet sen git bu tekliflerini kendine denk olanlarına yap demesin mi?

Nevmîd eve avdet ettim, ve artık o kadını unutmaya azmettim. On beş gün geçmişti. Unuttum zannıyla bir gün Sultanahmet'te ona yine rast gelmeyim mi? Bende sönmüş zannettiğim ateşlerin tekrar parlamaya başladığını hissettim. Artık ne olursa olsun bu kadını takip etmeyi göze aldım, ve arkasından (Manon Lesko) (Şovalye de Giriyo)nun yaptığı gibi evine kadar takip ettim. O içeri girdi, ben de fakirhaneye döndüm.

Bu suretle günlerimi onu her sokağa çıkışında takip etmekle geçiriyordum.

Yine bir gün onu takip ediyordum. Eminönü'ne gelmiştik tramvaya bineceği sırada:

Sermet Bey, dedi. Bu akşam sizi kabul edebileceğim. Saat sekizde bize

geliniz. Demesin mi. İşte o zaman bütün yorgunluklarımı ve kinlerimi unutarak onun ayaklarına kapanmak istedim mevkiî müsait değildi, bu arz-ı minnettarımı geceye bırakarak kendime çekidüzen vermek üzere doğru eve gittim.

Akşam olmuştu. Saat tam sekizi çalarken elim sevgilimin kapısının zilindeydi. Kalbim göğsümü parçalayacak gibi hızlı hızlı vuruyordu, sevinçten ne söyleyeceğimi ne yapacağımı bilemiyordum. Bana karşı gösterdiği bu lütuftan dolayı ne suretle minnettarlığımı gösterecektim nihayet kapı açıldı! On iki yaşlarında bir kız beni yukarı kata, salona aldı, ve:

—Beyefendi şimdi gelecek dedi.

Hanımefendiyi ziyaret gelen bir misafirine «Beyefendi şimdi gelecek» demenin manasını zihnimde araştırırken kapı gıcırdadı, ve Beyefendi girdi. Mavi gözlüklerinin arkasında sert gözlerini bana dikiverdi. Pencerenin yanındaki koltuğa ilişti adab-ı muaşeretin esasını tenkil etmesi lazım gelen temennayı bile benden esirgeyerek:

—Karımı beklerken karşınıza benim çıkacağımı herhalde hiç beklemiyordunuz. diye söze başladı.

O saniyede başımdan aşağıya soğuk terler dökmeye başladım. Meseleyi derhal intikâl etmiş idim: bu kadın benim gibi ateşli bir aşığın devamlı takiplerinden kurtulmak için beni evine çağırıp kocasına dövdürecekti.

Ne kadar olsa mektep medrese gördük Avrupa'ya gittik. Orada tahsil ederken her ne kadar olsa dirsek çürütmedik ise bile kundura paraladık, böyle bir kapandan kurtulmanın çaresini herhalde bulacaktık: Beyefendi ilk sualini tekrar etti:

—Herhalde karşınızda beni buluşunuz sizi pek müteessir vaziyete soktu değil mi?

Ben hiç soğukkanlılığımı bozmadan:

—Ne için fena vaziyete girmiş olayım beyefendi? Alacak olduktan sonra ha zatıalınız ha hanımefendi.

Bu sözüm üzerine herif daha fazla köpürdü!

—Vay edepsiz herif sen ne şenî bir mahlûk imişsin! Karımı sokakta

kovalarsın! Kadıncağızı beter edersin, seni kocasına ıslattırmak için eve davet eder, ayaklarına kapanacağına af dileyeceğine, utanmadan arlanmadan kendini müdafaa ediyorsun! Rolümü oynamak zamanı artık hulûl etmiş idi. Kemal-i sükûnetle:

—Beyefendi dedim. Arada bir sû-i tefehhüm olduğu anlaşılıyor.

Bendeniz tüccar adamım: Meydancıkta bir tuhafiye mağazam var. Bundan iki ay evvel sizin hanımefendi bizim dükkândan beş yüz kuruşluk kadar kurdele dantela, filan aldı, üstünde kâfi miktarda para bulunmadığından bahs ile ertesi gün geçerken vereceğini söyledi, kulunuz da müşterimiz olan hanımefendiye itimat ederek kabul ettim. Günler geçti hanımefendi teşrif vermediler. Bendeniz de sokakta rast geldikçe hanımefendiye istirhâm kılıklı bu ufak düyûnu hatırlattım. Şimdi bakıyorum ki işi başka mecraya dökmek istemiş. Demincik bana karşı göstermiş olduğunuz barîd muamelede tamamen haklısınız. Çünkü meselenin ruhuna vakıf değildiniz. Bu sözüm çok tesir etmiş olacak ki herifin mavi gözlerinin arkasından gözlerinin sulandığını gördüm. Titrek bir sesle:

—Affedersin oğlum.... Kadın fırlıdağı bu.... Allah bizi bunların elinde oyuncak olalım diye yaratmış.

Elini cebine soktu beş liralık bir banknot çıkararak al evladım dedi, hakkın zayi olmasın kusura bakma.....

O dakika pek tuhaf bir vaziyete girmiş idim. Dayak yemek için girdiğim yerden üstelik bir de para almış bulunuyordum. Tabii bu parayı reddedemedim. Alacağında bu kadar ısrar gösteren bir esnaf başka bir harekette bulunamazdı.....

İşte hikâyem, şimdi içinizden cesareti olan varsa yine kadınların tarafını tutsunlar, onlara şeytanlık isnat etsinler.

S.S.

(*Güleryüz*, 13 Nisan 1338 (1922), Sayı:50)

Kadın Dövülür Mü?

Aa.. Hiç öyle şey mi olur?... Kadın dövülür mü? Bu ne vahşilik, ne kabalık, ne terbiyesizlik diyeceksiniz?.. Yazık, demek siz de «Parayı sayıp almalı, kadını dövüp almalı» manasına gelen meşhur bir Çin darb-ı meselini bilmiyorsunuz! Bir

zamanlar ben de sizin gibi düşündüğüm için az daha evim barkım dağılıyor, perişan oluyordum. Bereket versin eski bir dostum bana hakikati öğretti: Karını döv! Dedi karımı dövdüm ve o zaman anladım ki bazen kadını öpmek ve bazen de dövmek lazımmış..Yazık, pek yazık hakiki Macar kadınlarının uzun müddet dayak yemezlerse kocalarının muhabbetinden şüphelendiklerinden haberiniz yok! Ayıplamam! Ben de sizin gibiydim. Evlendiğimden iki ay sonra karımla aramıza hiç yoktan bir aksilik girdi. Her saniye birbirimize darılmaya başladık, benim söylediğimi o yapmıyordu, onunkini ben yapmıyordum. O inatçı olmuştu ben de ondan aşağı kalmayı kibrime yediremiyordum. İçin için birbirimizi çok sevdiğimiz halde görünüşte iki büyük düşman olmuştuk. En tatlı geçireceğimiz dakikaları bir hiç için kendimize zehir ediyorduk. Ben ona hâkim olmaya çalışıyordum. O bana tahakküm etmeye uğraşıyordu, ikimiz de muvaffak olamıyorduk, ve olamayınca da sinirleniyor, aksileşiyor, kavga ediyorduk. Hele hiç unutmam, bir gün öğle yemeğine biraz geç kaldım. Eve gelince karım sofraya oturmadı. Sebebini sordum.

—Ben yedim! Dedi. Beni beklemeyi kibrine yedirememişti. Pek fena sinirlendim. Mantıkla karımı ilzam etmek istedim.

—Ben seninle karşı karşıya yemek yemek için eve geliyorum beklesen, olmaz mıydı?

—Vaktinde geleydin.

—Vaktinde gelemedimse kıyamet kopmaz ya..

—Eh ben de yemek yedimse kıyamet kopmazdı ya.

—Bir daha gelirim!

—Canın isterse!

Sofraya bir tekme vurdum. Evden aç çıktım. Kayınvalidem gelinceye kadar sofranın ortasında döküldü kaldı. Anladım ki bu,böyle devam edemeyecek. Ayrılmaktan başka çare yoktu. Derken Allah razı olsun, bir arkadaşşıma rast geldim. Bana nasihat etti.

—Rahat etmek istiyorsan karını döv, dedi. Ya sen karına tahakküm edeceksin, ya karın sana. Eğer karın tahakküm ederse rahat edemezsin. Ne kadar olsa kadınların iradesi zayıftır. Seni idare edemez. İyisi mi sen karına tahakküm etmelisin. Bunun

için karın ilk aksileştiği zaman ona en sert suratını göstermek lazım. Sonrasında bir dayak meseleyi halleder.

O gece karım bir mutat aksileşince ilk cevabına müthiş bir tokatla mukabele ettim.

—Alçak, diye bağırdı, beni boşa! Seninle bir dakika beraber yaşayamam!

Dışarı çıkmak istedi. Saçlarından tutup karyolanın üstüne fırlattım.

Hıçkıra, hıçkıra, yüzükoyun ağlamaya başladı. Bir saat sonra kollarını boynuma dolamış kendisini hakikatten çok sevip sevmediğimi soruyordu. O günden itibaren tatlı, mesut bir hayat içinde yaşıyoruz. Eğer dövmeseydim şimdi çoktan ayrılmış, ikimiz de bedbaht olmuş yolunacaktık<bulunacaktık>. Anladınız mı? Kadınları dövmeli, fakat her zaman değil... Sırasında!

Fiske

(*Gülyüz*, 26 Haziran 1338 (1922), Sayı:61)

Takkeci Kalıbı

Sururi Efendi o iri göbeğiyle oflaya oflaya geldi yanıma oturdu cebinden çıkardığı beyaz keten mendile yüzünü gözünü sildikten sonra:

Birader, bugün boynuma bir yaka almak istedim, gezmediğim mağaza dolaşmadığım dükkan kalmadı. Bir türlü bulamadım. Boyun değil ki takkeci kalıbı. Fazla şişmanlık da bir işe yaramıyor, bu adeta hamallık. Yüz yirmi okka gövde taşınır mı? Sonra bu dar ve parasız zamanda nasıl örtülür. Herkes üç metre kumaştan elbise yaptırır. Bana altı metre kumaş yetmiyor bile. Geçen gün tramvaya binecek oldum. Kondüktör beni görür görmez iki kollarını açtı (Komple!) diye bağıırıyordu, hani bir kere içeriye ayağımı atacak olsam sahanlıkta iki parmak yer, ya artar, ya artmaz. Tramvaya binemedim.

Bir arabacıya:

—Galata'ya ne istersin. Dedim, beş lira, demesin mi?

—Ne bu yahu, sen de büsbütün insafsız imişsin ya, hem tarifede bir lira, diyor, saçmalama, arabacı gözlerini açtı da:

—O tarifeyi yapan adam dedi, yüz elli okkalık fiçı taşıyacaksın demiyor

efendi!

Gel de tahammül et. Çatsam bir türlü, yutsam bir türlü, içimden haydi belanı arama dedim, doğru vapur iskelesine! Beni karşıdan gören Laz kayıkçılar:

Adama bak adama, fınduk çuvalı gibi yuvarlanıp geliyor, da! Diyorlardı, ilerledim. Birisine:

—Köprüye kaç gidersin, dedim. Herif:

—Aha bir kayuk çekmez seni, ha puradan şirkete telefon çek de göndersinler araba vapurunu geçesün karşıya! Ölür müsün, öldürür müsün malum ya arabacı bir kayıkçı iki derler! Yine la havle okuyarak döndüm baktım olacak gibi değil vapurla gitmeye karar verdim. Gişeden bir bilet aldım tam yarım saat bekledim, neyse uzaktan nazeninim göründü, düdüğ çalıyor, canım işte geliyorsun düdüğ de ne olacak, o da kaptan cakası! Vapur yanaştı ben tekerlenerek yuvarlanarak vapura atlayabildim. Denizin latif manzarası ve serin havası biraz hiddetimi teskin etti, sinirlerim yatıştı. Köprüye yanaşmak üzere iken herkes gibi ben de çıkılacak tarafa yürüdüm halkın tehacümünden vapur yan tarafa meyillendi, kaptan sert sert camı vuruyor:

—Şu şişmanı geriye alın gemi devrilecek diye bağıryordu, gel de kızma, yüzlerce adamın içinde ben göze battım. Geriye alın diyor, ben sofraya mıyım a teres! Çımacılar bana bağıryor çekil efendi, dediler ne ise köprüye yanaştık bütün halk bana bakıyor, sanki ben garaip-i hilkatten bir mahlûk imişim. Halimden memnun muyum, değilim ama ne çare hey Allah'ım ne olurdu bir parça da balık yağı şurup içenlere ver ben de biraz geniş nefes alayım, ne ise uzatmayalım, Karaköy'e geldim şimdi yüksek kaldırımını nasıl çıkacağımı düşünüyordum bana yokuş hiç yaramıyor inişe de gelemem. Köprünün asfalt kenarları tam benim istediğim gibi bir yol!

Tünelin methalinden girdim gişelerin önünde koca bir demir, sokulabilirsen aşk olsun. Bir yolcu muavenetiyle bileti aldım, şimdi bir de (turnike) belası var. Tam arasında<n> geçeceğim sırada sıkışıp kalmayayım mı? Yakamdan çekenin, arkamdan itenin hesabı yok. Biletçi:

—Nasıl girdi burada şimdi nasıl çıkacak hep yolcular kaldı disarda.

Diyor, çırpınıyor, bağıryordu! Ha gayret ha kuvvet derken öteki tarafa

geçtim ama yeğin düğmelerine varıncaya kadar çözülmüş! Tünel belasını da bu suretle atlattıktan sonra aheste aheste burayı buldum. Velhasıl azizim, benim bu halim yemekte, yatmakta, uyumakta, hatta dünyanın lezzetini tatmakta bile büyük mani teşkil ediyor!

(*Güleryüz*, 28 Şubat 1339 (1923), Sayı:98)

Kadının Fendi

Sururi Efendi başından geçen vukuatı şöyle anlatıyordu.

Peder beni pek genç iken evlendirdi. Henüz on beş, on altı yaşında toy bir çocuktum bu evlenmeme validenin de yardımını oldu. Oğlumun mürüvvetini göreceğim diye söylenir, dururdu pedere çocuk yetişti. Bu yaştaki gençlerin gözü dışarda olur, iyisi mi bizim Sururi'yi bir an evvel evlendirelim, öyle Beyoğlu'nda şurada burada hayatını zehirlemesin, diyordu ne ise bana hemen <y>aşıma yakın bir kız aldılar gel zaman git zaman ben bu hayata<hayattan> bıktım, fakat pederden korktuğum için bir türlü sesimi çıkaramıyordum, az zaman sonra peder vefat eyledi. Yılına varmadı valide de onu takip etti. Pederimden hayli mal bir de dükkân kalmıştı. Ben dükkâna oturdum ahz u itaya başladım. Geçinmemizin zararı yoktu, hatta para bile kazanıyordum. Sermayeyi düzdüm, dükkânı süsledim, püsledim dükkânın sahibi değişince müşteriler de değişti. Pederin zamanında müşterilerimiz, ihtiyar hacıdan, hocadan adamlardı. Benimkiler de bilakis gençler, çocuklar, güzel, kibar, şık hanımlardı.

Gelen müşterileri memnun etmeye çalışıyordum. Eksik olmasınlar o güzellerin içinde beni de memnun edenler vardı. Ben eve (Bu akşam düğüne davetliyim, yarın ziyafete gideceğim. Arkadaşlar çağırılmışlar) gibi yalanlar söyleyerek onlara gidiyor zevk, sefa ediyorduk. Bu bizim mazeretler sıklaşmış olacak ki artık evden, aman yine mi davet, of yine mi ziyafet gibi itirazlar oluyor, galiba bizim hovardalık âlemleri çakılıyor, seziliyordu, artık işi büsbütün cıvıtmış baştan karaya vurmuştum. Bir gün dükkâna şık giyinmiş, nazik güzel bir hanım geldi. Huyum kurusun, görür görmez abayı parlattım o benim bu halimi sezdi mi, ne yaptı bilmem, inadına açılıyor, dil döküyor, kırıtıyordu, aman Allah'ım, dizlerimin bağı çözüldü, handiyse yere çökecek bayılıverecektim.

Biz muhabbeti koyulttuk, söz, evli misiniz? Bekâr mısınız? Sualine kadar

vardı. Ben bekâr dedim o da bekâr olduğunu söyledi şimdi artık birbirimizle evlenecektik. Adresini aldım dedim ki: O halde evinize görücü göndereyim, pederinizden sizi istesinler.

O:

—Yok, dedi pederin bir tabiatı vardır vasıta ile iş yapmaz, kediniz gelir münasip bir suretle beni istersiniz, yalnız şunu da söyleyim ki peder, benim kızım, size yaramaz, zayıftır. Sakattır, maluldür, derse siz katiyen reddetmeyiniz, ne olursa olsun razıyım deyiniz! Peki efendim inşallah pazar gün öğleden evvel gelirim dedim vedalaştık, ayrıldık. Pazara iki gün var ben gece gündüz bu periyi, bu pembe ve latif güzeli, o mai gözleri, ve mütenasip endamı düşünüyordum, Pazar günü giyindim kuşandım, bizimkine bugün adaya gidiyorum, dedim evden çıkıp Kadıköy vapuruna atladım ne ise onların oturduğu evi buldum kapıyı çaldım bir Arap halayık kapıyı açtı, Rana Bey burada mı; diye sordum, buyurunuz dediler ve beni bir mükellef salona aldılar beş dakika sonra uzunca boylu kumral sakallı yakışıklı bir efendi geldi; hoştanbeşten sonra bir biçimine getirip meseleyi açtım Rana Bey tıpkı kızının dediği gibi benim kızım size yaramaz, sakattır, filan dedi ben ne olursa olsun benim için şayan-ı kabuldür efendim peki öyle ise imamı muhtarı çağıralım, diye ka<l>ktı yarım saat sonra mahalle imamı muhtaran ve birkaç davetli geldiler nikahımız kıyıldı yalnız nikahı altın para yüz lira, dediler, bir türlü olmaz diyemedim, çar-naçar imza ettim içimden yüz de değer bin de! Diyordum dualar edildi şerbetler içildi, haftaya düğünümüzü yapmak üzere ayrıldık bir hafta sonra İzmir'e gideceğim, on on beş güne kadar dönerim diye evden ayrıldım, doğru Kadıköy'üne gittim, gelin birdenbire hastalandı dediler, koltuk merasiminden vazgeçtik akşamüzeri davetlilerde<le> birlikte yemeği yedik camiye gittik ilahilerle âminlerle gerdeğe girdik gelin odası parıl parıl yanıyor ama ortada gelin yok, biraz sonra Allah'ını seven maşallah desin, diye bir ses duyuldu. Ah bendeki helecanı, heyecanı sorma yüreğim güp, güp atıyordu. Şimdi canana, o güzel vücuda kavuşacaktım, kapılar açıldı. Çarşafın içinde bir şey yatırmışlar, iki kadın dört ucundan tutmuş getirdiler önüme koydular, ay ne göreyim arabalarda gezen dilenciler gibi eciş bücüş bir şey değil mi? Çıldıracaktım canım bu işte bir yanlışlık var, dedimse de kâr etmedi. O zaman bir faka bastığımı anladım o gece nasıl sabah ettiğimi bilemem. Ertesi gün şafak sökerken kapıdan fırladım.

Doğru! Tahkikat tahkikat bu hileyi komşunun kızıyla bizim hatun yapmışlardı akıllandım ve bir daha bu yolda gezmeyeceğime tövbeler ettim ama yüz lira nikâhı ödedikten sonra!

(*Güleyüz*, 7 Mart 1339 (1923), Sayı:99)

Baskın

Sururi Efendi bugün pek şen şatır idi kahvenin bir köşesinde oturmuş nargilesini tütürüyor. Gerdanın fahrı göbeğın dairesi nazar-i dikkate çarpıyordu gençler etrafını almışlar, bir tanesi bir baskın, vakasını anlatıyordu Sururi Efendi baskın dediniz de hatırıma geldi, diye söze başladı. Ve başından geçen bir baskın vakasını şöyle anlattı:

Gençlik bu ya, dedi başımızda kavak yeli estiği zamanda mahallemize yeni kiracılar taşınmıştı, biz de mahalle delikanlısı değil miyiz ya, kulaklarımız kırışte gelenden gidenden haberimiz oluyor, sonra bu geliş nasıl geliş, o gidiş nasıl gidiş gibi tahkikatta bulunuyor, gelen ve gidenler hakkında etraflıca malumat ediniyorduk. Bu gelen misafirlerin de pek düzgün ayakkabı olmadıkları anlaşıldı. Tek Basar Sami namında bir arkadaşım vardı.

(O galiba hoşgeldinize) gitmiş kiracılarla görüşmüş, konuşmuş bir akşam birkaç arkadaş geleceğiz diye söz vermiş, söz almış bir gün yine böyle kahvede küme halinde oturuyoruz, bu mesele açıldı, Sami bize işın iç yüzünü ve kararı anlattı, biz hep ağızdan hay hay! Dedik. Bir pazar gecesi nevaleyi düzdük, ortalık kararınca beş arkadaş avcıya yayılır gibi birer, ikişer kapıdan içeriye girdik. Biz beş delikanlı hepimiz de hemen hemen paşit gibi idik, yalnız aralarında ben mülâhham, kelle kulak yerinde hele göbek ta dizlerime dokunacak derecede şişmandım. Bu Hak tarafından bana ihsan buyurulan bir (illet)tir. Geceli gündüzlü çalışırdım da bir parmak daralmaz, bir dirhem eksilmezdim. Evde bulunan nazeninler de tam altı tane idi hepimiz de birer tane düşüyor, biri de nöbet değiştirmeye yedek kalıyordu. Heybede. Zenbilde ne varsa masanın üzerine yaydık, rakılar, mezeler, kadehlere, tabaklara taksim ettik biz ufak, ufak demleniyor, hafif hafif dem çekiyorduk. Ev sahiplerinin içinde sesi güzel, sazı dinlenir olanlar da vardı. Onlar da bittabi bu ahenge iştirak ediyorlar, gülüyor söyleşiyor, eğleniyorduk. Arada sırada cadde tarafındaki karanlık odadan sokağı iskandil ediyor, bir ayak sesi, pıtırta var mı diye

dinliyor. Yine bahçe tarafına masa başına toplanıyorduk. Saat alaturka beşi buldu, ses, seda yok her iş yolunda idi. Getirdiğimiz binliği süzdük diğer şişeye başlamıştık. Kafalar dumanlanmaya başlamış, gözler mahmurlaşmış, kâinat gözlerimizin önünde leblebi gibi ufalmıştı.

Artık her şeyi unutmuş ahlal vahlar çoğalmış sesler yükselmiş etrafı unutmuştuk. Hepimiz hissemize isabet eden komşularla muhabbeti koyultmuş, nur içinde bir hayat geçiriyorduk.

O sırada sokak kapısı hızlı hızlı çalındı, bu ses dumanlı kafalarda bomba gibi patladı hani içimizde en tabansız olanı bile aslan kesilmiş, yakarım, yıkarım gibi sözler savuruyordu, komşuları ev sahiplerini bir telaş aldı. Hemen cumbaya koştular, bir de ne görsünler kapının önünde yedisinden yetmişine kadar bütün mahalle halkı birikmiş yalnız imamın beyaz sarığı ile bekçinin alacalı yazması seçiliyormuş, ayrı ayrı sesler, açınız, şimdi kapıyı kırar, gireriz, utanmaz arlanmazlar, mahallenin içini rezaletaneye çevirdiniz, gibi sözler işitiliyordu bizimkiler içeride düşünüyor, adeta bir erkan-ı harp vaziyetinde planlar yapıyor, şuradan hücum ederlerse, buradan kaçarız, yahut şöyle müdafaa ederiz, diyorlardı kapılar zorlanmaya, ev sahipleri sızlanmaya, bizim delikanlılar pirenemeye başladı, dışarıdan sesler yükseldi, gürültüler çoğaldı, vurun tutun, dayanım derken zaten enti püften olan kapının kanatları sökülüverdi, merdivenlerde, ayak patırtıları, yukarı doğru geliyordu. Bir dakika içinde bizim delikanlılar aşmışlar, damdan dama kedi gibi atlaya, sıçraya, kaçmışlar. Gel benim bu göbek, bu bacaklar dama değil a tavana çıkmaya mani idi eyvah bu baziçede bizler yine yandık, dedim herifler bağıra çağıra patır patır merdivenleri çıktılar, odaları aradılar, nihayet bizim odanın kapısını omuzladılar, mukavemet imkânı olmadığı için müdafaadan vazgeçtim bir kanepeye ilişmiştim yüreğimin çarpıntısını dinliyor, içime fenalık geliyordu. Birdenbire içeriye Toptaşı'ndan kurtulanlar gibi çapaçul alayı daldılar vay ağam eğleniyor, diye bana bir el ense ettiler yere yıkılıverdim pat, küt yumruklar, silleler, tekmeler rast gelen tarafıma iniyordu, bağırmaya başladım, onlar herife bak herife Kızkulesi açıklarındaki şilep gibi yatıyor be! Diyorlardı karnımın göbek tarafına bir tekme geldi eyvah! Diye pek fena bağırmışım. O sırada bir (tutun) kumandası verildi, kimin haddine gövdeyi değil ayağımı bile kaldıramıyorlardı birisi bu herifi kaldırmaya vinç, ister vinç, diye akıl öğretiyordu. Ben de darbelerin tesiriyle adeta turşu gibi

olmuştum ne ise imam gelince, dayak faslı kapandı, imam:

—Maşallah Sururi Efendi oğlumuz, dedi, hiç senden beklemezdim.

Ben mahcup ve mahmur:

—Affedersiniz imam efendi, bir cahillik yaptık diye cevap verdim bekçi.

—Vuy anam bu herife karyola mı dayanır get babam get diyerek lafa karışıyordu rezalet diz boyu değil insan boyu çıktı bizi (ala ala hey)lerle kapıdan dışarıya çıkardılar bir iki polis yakama sarılmak istedi ötekiler bırak efendi bırak biz onun hesabını gördük diyorlardı kapıdan fırladım, kendi kendime hesabı ben göreceğim iken onlar gördü hem meseleyi (haber) ile hallettiler diyordum, oradan hemen uzaklaştım, arkamdan yuha! sesleri mahalleyi çınlatıyordu tam bir hafta kolum, bacağı, oynamamış, kalkmamıştı!

(*Güleryüz*, 14 Mart 1339 (1923), Sayı:100)

Rakıya Veda

Sururi Efendi dedi ki:

—Gam dedikleri o azılı zorba ta kalbime bağdaş kurup oturmuştu. İkındım, sıkındım, bunu def etmeye bir çare bulamadım. Nihayet meyhane dedikleri karakolhaneye müracaatla yüreğime kadar giren bu zorbayı alkol müfrezeleriyle def ve tart etmeye karar verdim. Her vakit söylerim ya, bendeki bu göbek öyle tezce kalkmak, sıçramak, hoplamak gibi şeylerden hoşlanmaz. Benimki aheste beste, fıstıkî makam sever!

Bir kere yola çıktı mı yirmi dakikalık mesafeyi bir saatte yürüyebilirim bu vücut gemisi tam süratle yol almış demektir. Karnımın şişkinliği vücudumun sıkleti adeta ayaklarıma fazla geliyor. Bu ağır yükün altında şu iki bacağı belverdi karşıdan görünüşüm alçak şehnişlikâr-ı kadim binalara benziyor!

İşte bu görünüş ve yürüyüşle yola çıktım. Köprüden geçeceğim sırada yolcuların gırtlığına yapışan tahsildarlar beni görünce billah yol veriyorlar. Hani bir tanesi (borda)ma ilişse sel ağzında kalmış gaz tenekesi gibi sürüklerim. Kuruşu verdim yoluma devam ettim. Galata'yı buldum, buldum ama gel bana sor. Sultan Ahmet'ten kalkalı tam iki saat yirmi dakika olmuş! Haliç vapurlarını görmeseydim

adeta betâetimden utanacak sıkılacaktım. Hep kenardan yoluma devam ediyordum, oturduğum bir meyhane vardır. İçerisi geniş kapısı iki kanatlı olduğu için girip çıkmak bana kolay gelir, o meyhanenin bu meziyeti benim gibilere kendisini sevdireyordu kapıdan içeri daldım. Garson, buyurunuz! Dedi.

Bir köşeye iliştim bir şişe geldi yuvarladım, ikinciği süzdüm, üçüncüyü temizledim ama ben de tertemiz, körkütük olmuşum, ben mi meyhanecinin hesabını gördüm, meyhaneci mi benim hesabıma baktı, farkında değilim. Kapıdan çıktım, dünya silindir üstünde dönüyor, arkamdan bir gürültü koptu meğer ben çıkarken camekânı da sürüklemişim. Arkamdan Rum şivesiyle kantarlamalar, kim aldırır... Yokuş çıkan beygirler gibi iki tarafa döne döne gidiyorum. Ortalık hayli kararış ve el ayak çekilmiş. Bir manavın sergisine başvurmuşum hasır gerili çadır altından bir ses:

—Ulan geçmişî tenekeli bu kadar mastor olunur mu be!

Anladım bizim, külhanbeyleri! Kös dinlemişim aldırır mıyım ya. Yoluma devam ettim. Kaç saat yürüdüğümü bilemiyorum. Kundaklı'ya gelmişim, beş on adım daha gittim gitmedim ayağım bir boşa, bir çukura rastladı haydi ben içeriye bu ağır gövde meğer kuş misali imiş basmamla uçmam bir oldu.

Fakat öyle cem cenabet bir yer ki kımıldadıkça batıyor, göçüyordum. Biz bala girmiş sinekler gibi yakalandık orada sızmışım. Ne kadar daldığımı bilemiyorum herhalde birkaç kulaç aşağıdayım. Derinden derinden bir ses geliyor, bir türlü gözlerimi açıp etrafımı göremiyorum ki. Biraz sonra küt! dedi bizim çukura bir sevdalı arkadaş daha uğradı. Herif beni ne zannetti bilmem, başını belime dayadı, yürekten bir of çekti ve:

Adam aman yandım aman

Dost sözüne gitmedim

Düşmana inandım aman

Diye semai söylemeye, ne dersiniz dertlerimi ayaklandırdı ben de tempo tutmaya başladım herif coştı ne maniler ne semailer, ne koşmalar okudu babacanın hayli sermayesi varmış! Biz kuyunun içinde böyle ahenk ederken mahalle bekçisi polis vesaire toplanmışlar bizim başucumuzda dikiliyorlarmış ne ise bulunduğumuz

yer kafamızdaki dumanı biraz sildi süpürdü. İlk önce üstümde yatan dertliyi, sonra güç-hal ile beni dışarıya aldılar. Elektrik ziyasına boğulduk, şöyle mahmur mahmur bir kendimi süzdüm, baştan aşağı bembeyaz kireç içindeyim. Bir de dertli arkadaşa baktım alacalı karyagdılı bir hovarda eskici vasıtasıyla dayımın evini buldum. Onlara da rezil rüsvay oldum. Biz adeta karnaval dönüşü gibi bir vaziyette beni kakhahalar, hayretler içinde içeriye alıp soydular, yatağa yatar yatmaz dalmışım!

İşte bu vaka rakı ile vedalaşmama sebep oldu.

(*Güteryüz*, 29 Mart 1339 (1923), Sayı:102)

6. HATIRA

Mediha Hanım'ın Hatıratı

Bu haftadan itibaren Zincirlikuyu hadisesi kurbanı meşhur Mediha Hanım'ın hatıratını neşre başlıyoruz. Bu hatırat Mediha Hanım'ın ilk eğlence zamanlarından başlayıp katli hadisesine kadar devam etmektedir ki gazetemiz büyük bir fedakârlıkla işbu hatıratı ele geçirebilmiştir. Bu hatıratta münderiç vukuat ve hadisat okununca Mediha Hanım hakkında neşredilen kitaplardaki malumatın ne kadar yanlış ve uydurma olduğu meydana çıkar.

Her nüsha bir sahifemizi işgal edecek olan bu hatırat beş altı nüsha devam edecek ve bilinmeyen birçok hakikatleri ve eşhası meydana koyacağı gibi suret-i katl hakkında efkar-ı umumiyeyi de tenvir edecektir.

Zeynep sana ne söyleyim, bilmem ki? Bu gece hiç eyler tutar yerim kalmamış. Ne olacak akşam ezanında ta sabahlara kadar içki, çalgı ve türlü yorgunluk.. Buna can değil, patlıcan olsa dayanmaz.. Kafam kazan gibi. Elim, ayağım titriyor, gözlerim kararıyor, midem bulanıyor. Galiba bu sefer kafayı yere vuracağız.. Bu kadar yorgunluk ve eziyete karşı bari mühimce bir para alsaydık.. İhtimal ki Raif Bey fazla para bıraktı. Lakin Zeynep olacak hınzır karı kim bilir ne kadarını aşırıldı. Şurada konsolun üstünde bir onluk kağıttan başka ortada bir şey yok.. Bu kadar masraf olmuş imiş.. Kimin umurunda, masraftan bana ne? O masraf olan para meyhanecinin, çalgıcının kasasına girdi, benim cebime girmedi ya.. Aman artık lanet olsun, beş on gün istirahat edeceğim, bu geceden itibaren artık gelene kapıyı açmayacağım...

335 18 Ağustos Pazar

Eğlenti dediğin böyle olur. Ne idi o geçen akşamki rezalet Raif Bey midir, nedir hıyar gibi herif nerde, Refi gibi nazik, kibar, yakışıklı insan nerde? Aman ben paradan, maradan vazgeçtim. Parasını alacağız diye birtakım balkabaklarıyla kalmaktan ise böyle canımın istediği kimselerle bad-ı heva kalmak daha iyi.. Böyle güzel, terbiyeli, sazdan, sözden anlar, insan kadri bilir kimselere canım kurban.. Ah ne olur Refi bu gece de gelse..

1 Eylül 335 Cuma

Eyvahlar olsun, bu gece yine halim harap celep mi imiş, kasap mı imiş bu gece gayet zengin biri gelecekmiş.. Kim bilir izmandud gibi nasıl sevimsiz ve iğrenç bir heriftir.. Aman ya Rabbi, nasıl etmeli de bu gece bu herifi atlatmalı? Atlatmalı diyorum ama, borç da gırtlığı aştı. Apartmanın kirası iki aylık oldu. Terzi, bakkal nerde ise kapıya gelecekler. Arada bir böyle boğuntu olmazsa sonra nasıl geçiniriz. Dur bakalım hele gece olsun!..

335 Eylül 2 Cumartesi

Herifi amma boğduk ha.. Doğrusu umduğum gibi olmadı. Beyhude telaş etmişim.. Böyle enayiler keşke her gece düşse.. Budala üç tek atar atmaz Ve beşinci de büsbütün kendini kaybetti ve cüzdanın ağzını açtı.. Aklıma geldikçe katılacağım geliyor. Dur bakayım ne diyordu. Akli sıra nîm-zerafetle bizi tehdit ediyordu:

Gasabın parası helaldir emme, gan gohmasa! Hah hah hah, kan değil, isterse bilmem ne koksun.. Ne olursun, yanılın da her akşam buraya uğrasan.. Ama bir daha ki sefere daha yüklü gel, böyle iki yüz yetmiş lira ile hovardalık olmaz.

335 Eylül 3 Pazar

Bu akşam Ali, Refik, Rıfkı beyler geleceklermiş.. Fena değil ama bunlar da geldi mi artık bir siyasi dedikodudur başlar. İşin yoksa dinle. Ne olur, bari Ali ile Refik yalnız gelseler?. Hayır olmaz ille Rıfkı da beraber olacak.. Bunların böyle beraber gece eğlentilerine gitmelerine o kadar şaşıyorum ki.. Gündüz gazetelerde birbirlerini yiyorlar, akşam oldu mu birleşip beraber kol kola geziyorlar. O Rıfkı da ne yumurcak yok mu ya? Bir yeni alğın bir kere damarına bastı mı artık gramofon gibi onu sabaha kadar söyler, durur. Şimdi Zeynep gelsin de Müzeyyen ile, Bahriye'ye haber göndereyim. Eyvah akşama yine pay kavgası var, Refik yine ısrar edecek benim için... Ötekiler razı olmayacaklar. Mübarek o koca burnuna bakmaz da yükseklerle uzanır. Hâlbuki benim Rıfkı hoşuma gidiyor. Bizim Zeynep de Ali'ye abayı yakmış, onu görmüyor mu, şişmanım da şişmanım, sarı papam diye ter ter

tepiniyor. Bu akşam yine iyi alay edeceğiz.

335 Eylül 9 Salı

Mabadı gelecek nüshaya.

(*Güteryüz*, 6 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı:23)

Mediha'nın Hatıratı

-2-

Bu ne kadar aşık ayol, şaşırdım, kaldım, hangisiyle başa çıkacağım ben?... Raif bir, kasap Ahmet iki, tücceran-ı muteberden Bahi Bey üç, Refi dört, Rıfkı beş, Kemal altı, Refik yedi, mektepli bir çocuk geliyor sekiz, Hasan Bey dokuz, Mükerrerem on, şalvarlı herif on bir, şoför on iki.. A, tam bir düzine.. Bunlar daha aklımda olanlar.. Şimdi bir de Pehlivan Sadri çıktı. Onu da Refi peşine taktı, getirdi. Aman ya Rabbi, ne alık şey o.. Dev anası gibi iri, yarı, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte salak, abullabut, hırtlambanın biri.. Salyası akar, burnu akar, ikide bir pantolonu düşer.. Mübarek o kadar da nargile tiryakisi ki anasının memesi gibi marpuç hiç elinden düşmüyor. Yalnız nargile içse ne ise.. Ya enfiyesine ne diyelim, hiç ardını arasını kesmeden bir düziye enfiye çekiyor, sonra hiç sıkılmadan mecliste çarşaf kadar, simsiyah koca bir mendil çıkarıyor, sanki lağım ayıklar gibi sümkürür ha, sümkürür. Geçen akşam bunun için Refi'e çıktım, Allah aşkına, her gelişinde bu salağı da beraberinde ne için getiriyorsun dedim; ne dese beğenirsiniz, o benim kuyruğumdur, benden ayrılmaz. Ben nereye o da oraya.. Şimdi korkuyorum ki o da yakında bana ilan-ı aşk etmesin!..

16 Eylül 335

Korktuğum başıma geldi ya.. Pehlivan Sadri bu akşam ilan-ı aşk etti. Aman haspayı bir görmeli idiniz, çekmiş rakıyı, çekmiş rakıyı, sırtüstü şuraya uzanmış, bir elinde nargilenin marpuçu, diğerinde bir Ferhat ile Şirin kitabı.. Dili dolaşarak, ah diyor, Medihacığım sana canım kurban .. Bilirsin ki ben yalan, dolan nedir bilmem.. İnan olsun ki ömrümde şimdiye kadar ilk defa olarak seni seviyorum.. Hem öyle seviyorum ki, şu elimdeki kitabın hışmına uğrayım eğer yalan söylüyorsam.. Lakin sen beni sevmiyorsun.. Benim gibi bir şık biçareyi rencide etmekten bilmem ki ne zevk alıyorsun.. Yoksa seviyorsun da mahsus mu öyle sevmiyor gibi davranıyorsun?

Ha söyle Medihacığım, söyle benim canım, ciğerim, efendim! Her halde sevmediğin anlaşılıyor. Eğer sen beni sevseydin, nargilemin ateşi söndü, bak, hemen kalkar ateş getirirdin.. Bak ben senin baban yerinde adamım kızım, sen benim evlat-ı maneviyemsin.. Şey pardon şaşırđım.. Mediha kızım, sen hakikatten seviyor musun?.. Haddin varsa sevmiyorum de, bak artık sırnaştıkça sırnaşır, gelir zorla boynuma sarılır, tükürüklerini akıtarak öpmeye kalkar. Böyle bir balkabağımı getirip benim başıma sardığı için o Refi olacak hınzıra öyle kızıyorum ki..

3 Teşrinievvel 335

Hoppala şimdi biri daha çıktı.. Altmış, altmış beşlik bir pinpon.. İsmi Rasim.. Eski alaycılardan.. İki gecedir gelip, dır, dır edip gidiyor ve yaşına başına bakmadan beni nikahla almak istiyor. Bari ihtiyar, mihtiyar parası olsa.. O da yok.. Züğürt mü züğürt.. Artık duyulduk, öğrenmeyen kalmadı. Galiba bir iki haftaya kadar büsbütün harc-ı âlem olacağız. Zeynep karı dün diyordu ki evimizi değıştirelim, biraz ortadan izimizi kaybedelim, fena fikir değıl..

9 Teşrinievvel 335

Mabadı var.

(Güleyüz, 12 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı:24)

Mediha'nın Hatıratı

Of aman artık her şeye bıktım.. Çalgıya da, eğlenceye de, süse de her şeye bıktım.. Hele içkilerden artık ikrah gelmeye başladı.. Bu akşam Mükerrerem gelse de çalgısız, içkisiz, sessiz, sedasız asude ve tatlı bir hayat geçiresek.. Bu etere alıştım alışalı ben başkalaştım. Her şeyi başka türlü görmeye başladım.. Bizim Bahriye diyor ki eter hiçbir şey değıl, hele sen morfin al da bak, asıl o zaman hayatın tadını anlarsın.. Hayatın tadı var mı ki anlayacağım.. Bahusus bizim gibilerin hayatı hayat mıdır? Nerden de düştüm bu işin içine?

15 Teşrinievvel 335

Hanımın sıkıntısından, yüreğimin üzüntüsünden ne yapacağımı bilmiyorum.. Bu gün hava da ne kadar fena.. Bu yağmurda, bu çamurda da sokağa çıkılmaz ki.. Haydi otomobile atlayım, biraz dolaşayım; fakat nereye gideceğim, ya Beyoğlu'na, ya İstanbul'a değıl mi?.. Halbuki ben o kalabalık, o gürültülü, patırtılı yerlerden

büsbütün uzaklaşmak istiyorum.. Bugün mümkün olsa da Bahriye’yi de kandırsam beraber Boğaz’a doğru açılısak, biraz deniz, dağ, orman havası alsak ne iyi olur. Fakat hınzır kız muvafakat etmez ki.. Bu havada Allah’ın dağlarında ne işimiz var der. Halbuki değil böyle yağmur, çamur, taş yağsa ben bugün mutlaka şehirden uzak tenha ve nihayetsiz kırlarda, dağlarda gezerek biraz açılmalıyım, yoksa muhakkak çıldırırım.. Hizmetçiyi çağırayım da otomobili hazırlasınlar.. Hah işte Bahriye de geldi.

Neredesin ayol iki gündür?

—Sorma başıma gelenleri!.

—Ne oldu?

—Hani cumartesi günü buradan çıkıp gitmedim mi?

—Eey..

—Galatasaray’ın önünde Rıdvan’a rast geldim, ille bu gece bize gideceğiz diye zorladı. Beni aldı Kadıköyü’ne götürdü. Tam üç gündür orada kapalı kaldım..

—Yalnız mıydın?

—Hayır, Aksaraylı Müberra, İzmirli Kevser, bir de Yahudi kız vardı. Aman Medihacığım görmeli idin bir alem ki.. Ağzımızdan burnumuzdan geldi.. İstanbul’da ne kadar sulu takımı varsa hepsi orada idi. Şair Yakup Ziya, Hamit Fahri, Turhan Seyfi, Faruk Yabes, ve daha bir sürü züppe...

—Aman dur Bahriyecğim, sözünü balla kestim..Dün gece ötekilerde burada idi.

—Kimler?

—Yahya Cemal, Cenap Bahattin, Mehmet Haşim ve avaneleri. Ne ise sen bitir de lafını, ben sonra anlatırım..

—Hah, efendime söyleyim.. Akşamüstü geç vakit sazla beraber içkiye başladık.

—İçki dedin de hatırıma geldi. Birer konyak atalım mı?

—Fena olmaz. Lakin Mediha sen morfinle nasılsın?

—Onu da alıyorum..

—Biliyorum alıyorsun ya, az mı, çok mu?

—Günde dört defa..

—Maşallah arttırmışsın..

—Ne yapayım, başka türlü duramıyorum.. İstersen birer şırınga yapalım..

—Sorduğun kabahat.. Birer, ikişer de konyak içelim, sonra tatlı, tatlı görüşürüz.

—Bahriye inanır mısın, seni kardeşim gibi seviyorum..

—Ya ben seni

—Öyle ise, gel öpüşelim.

25 Teşrinievvel 335

Mabadı var.

(*Güleryüz*, 20 Teşrinievvel 1337 (1921), Sayı: 25)

Mediha'nın Hatıratı

Ah, ben dün ne halt ettim, ah ben dün ne delilikler yapmışım? Aman ya Rabbi, şimdi aklıma geldikçe tüylerim ürperiyor... Bahriye, sen de iyi bir dost değilmişsin, sen de zehirli bir yılanmışsın. Dün o kadar da söyledim, fena halde sinirliyim, buhran içindeyim, sıkıntıdan pathyorum.. Gel bugün otomobille biraz kırlarda dolaşıp, açılalım.. Sen ise inadına beni burada alıkoydun, büsbütün fena ettin.. Ete, morfin, konyak.. Sonra akşamüstü rakı.. Gece rakı, bira, şampanya.. Ve sabaha kadar uykusuzluk... Bugün yatağa düşmezsem çok iyi...

335 Teşrinievvel 26

Bohçacı kadına tembih etmeli de kimseye bir şey açmasın.. Tekkeye yeni bir kurban düştü. Şey yanlış söyledim, tam yolunacak besili bir kaz düştü. Para çok, mal çok, eli açık, tam istediğimiz gibi bir budala..

Lakin dün bohçacı kadının bu yeni müşteriyi burada görmesi iyi kaçmadı. Çünkü boşboğazlık edip eğer Mükerrerem'e, yahut başkalarına ağzından bir şey kaçırarak olursa altı çapanoğlu çıkar.

Akşam zavallı budalaya baktım da, bana caka için, iki tane beşlik banknota burnunu sildi, pencereden sokağa attı. Bu da yeni moda hovardalık, banknotla mangal yakarı, sigara içeni görmüştüm ama böylesini hiç görmemiştim.. Hoş banane isterse destesiyle sokağa atar. Benim hakkımı ziyadesiyle verdi ya!. İşte konsolun gözünde bir tane yüz liralık duruyor.

13 Teşrinievvel 335

Yarın gece Hisar'da bir yalıya davetliyiz. Meşhur musikişinaslar hep orada imiş.. Hatta Neyzen Tevfik bile gelecekmiş, bakalım, bir de şu Neyzen'i görelim, nasıl adammış?. Horozcu Pehlivan Sadri de yarın akşam meydanı idare edecekmiş.. İşimiz yine alay vesselam.

15 Kânunusani 335

Mabadı var.

(Güleryüz, T.y., Sayı:26)

Mediha'nın Hatıratı

Aman efendim aman, dün geceki eğlenti doğrusu değdi. O ne sazdı, o ne hanendelerdi. Neyzen Tevfik .. Doğrusu müddet-i ömrümde ben bu kadar güzel saz dinlememiş idim. Ben ki oldukça ut ve keman çalar ve alaturka musikiden çıkarım, fakat bu kadar mükemmelini ilk defa dinliyorum. Akşamüstü ortalık kararıp el ayak çekildikten sonra içki ile beraber saz evvela rasttan başladı.. Vehbi utla bir taksim etti, Mükerrerrem bir gazel okudu, ah Mükerrerrem sen yok musun? Sen beni çıldırtacaksın.. Tam gazelin son mısraı olan:

«Biri gül, biri gonca hangisinden vazgeçeyim»

Mısraina gelince eliyle bana bir tek sunmasın mı o vakit zannettim ki yalının tavanları başıma çöktü. Mükerrerrem, hain çocuk, hain sevgili, sen bunu bana inadına mı yapıyorsun? O ne demek?.. Öyle? Biri gül, biri gonca, ne demek ben gül isem gonca kim, gonca ben isem, gül kimdir? demek Mükerrerrem sen şimdi benden başka birini daha seviyorsun öyle mi? Fakat düşünmüyorsun ki Mediha'nın sana olan aşkı nasıl bir müthiş, volkandır? Zaten ne vakittir anlıyordum ki Mükerrerrem'in gönlünde benden başka biri daha var. Fakat bu kimdir bir türlü keşfedemiyorum.. Acaba Bahriye mi, yoksa Yahudi kızı mı, acaba Aksaraylı Şükriye mi, yoksa Eyüplü

Mebrure mi? Ah o Mebrure yok mu? O sarı yılan, o çılgın kız! Onun gözlerinden ben o kadar ürküyorum ki.. Geçen sene benim elimden Behçet’imi de alan o değil miydi? Şimdi en ziyade bundan şüpheleniyorum, Mükerrerem’imi de elimden alacak diye korkuyorum. Akşam Mükerrerem gazel söylerken Mebrure’nin bir göz süzüşleri, bir kendinden geçişleri vardı ki görmeliydiniz. Mükerrerem, eğer bana hıyanet ediyorsan, biliyor musun nasıl tehlikeli bir ateşle oynuyorsun? Biliyor musun ben aşkım için dünyaları ateşe yakarım... Ne ise Mükerrerem, şimdilik böyle kalsın.. Fakat emin ol ki bir gün elini dizine vuracaksın!. Akşam o canım cemiyet, o canım âlem senin yüzünden, ağzımdan burnumdan geldi. Mamafih hayli de eğlendik.. Hele efendim o Neyzen Tevfik’in yakıcı taksimleri olur şey değil.. Zavallı sanatkâr kim bilir nasıl oldu da böyle bu hale düştü? Kıyafetine bakınca insan tiksiniyor fakat bir de neyi eline aldı mı herkes kendinden geçiyor. Zavallı, nihavent taksim ederken birden bire coştı, kendini kaybetti, derinden bir ah çekti. Sonra perde perde dolaşarak ney ile alafranga bir serenat, sonra bir vals çaldı ve en sonra kalktı ayağa, lanet olsun bu hayata, diye bağırarak, cebinden pejmürde bir defter çıkardı, birkaç şiir okudu ki bunlar şiir değil birer zehir, zemberekti. Zavallı kadına, hüsne, aşka, muhabbete, her şeye her şeye lanetler savuruyordu. Akşam onu hali de beni bir hayli mütessif etti. Artık içtikçe, içtim ve hayli miktarda morfin aldım.. Eğer Horosçu Pehlivan yetişip de:

—Mediha, kızım, evladım kendine gel, ne yapıyorsun? diye beni ikaz etmeseydi, mutlak zehirlenip ölürdüm. Zeynep karı da akşam hayli vartalar atlatmış Kesriyeli Şevki isminde zıpır dumanlı kafa ile Zeynep’e asılmış, galiba Zeynep de kendini naza çekmiş. Sonra Şevki acuzenin suratına birkaç tokat vurmuş.. Ben sızdığım için bunların farkında olmadım.. Sabahleyin Hamit Fahri anlattı. O alık oğlan bu günlerde peşine bir de kuyruk taktı. Her yere beraber getiriyor. İsmi Şehabettin Enis imiş.. Kısa boylu, esmer, elinde kocaman bir sopa, delişmen bir şey... Aman gece ne kadar güldüm, saz, sevk türünden:

«Bir vasl için ey meh beni ibrâma düşürdün» şarkısını çalarken bu Şehabettin Enis kalkıp da «Ah alafranga musikisini ne kadar severim» demesin mi?

16 Kânunusani 1335

(*Güleryüz*, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 28)

Mediha'nın Hatıratı

Gittiğim yol günden güne sarpa sarıyor ve nihayeti korkunç bir uçuruma benziyor. Bir aydır geçirdiğim hastalık beni büsbütün nâ-tüvân ve harap etti. Yataktan kalkalı bugün tam bir hafta oluyor. Şimdi devr-i nekahette istirahat etmeliğim lazım iken gece nasıl oldu da yine sabahlara kadar vücudumu hırpaladım? Mebrure'nin bir gün benim başımı yiyeceğinden fena halde korkmaya başladım..Mükerrem'i elimden alacak diye ödüm patlıyor. Dün gece eğer işin içinde Mebrure olmasa idi sıcacık odamda yalnız yatar, keyfime bakardım. Fakat mademki Mükerrem'in olduğu bir mecliste Mebrure de vardı orada behemehâl ben de olacaktım. Dilerim Mevla'dan ki, an-karîb Eyüp mezarlıkları onun istirahatgâhı olsun! Sürtüğün ne kadar da müptelası varmış. Eyüp'te iskatçı kalmamış akşam buraya doldular. Hepsi de Mebrure'nin dostu, aşığı, dildâdesi, üftadesi..

Başta Suat diyorlar, kara yağız bir oğlan var, sulu mu sulu, şirret mi şirret.. İkide bir nara atar, kadeh kırar, silah çeker. Aman akşam yapmadığı kalmadı. Anmadan emdiğim süt burnumdan geldi. Ne durdan anlar, ne oturdan.. Başına bir sürü de dalkavuk toplamış.. Aman hele içlerinde Ali Gazi diyorlar birisi var ki tam manasıyla zırtapos, biraz da budala.. Bu zavallıyı akşamdan fazla içirip sızdırdılar. Sonra mavi mürekkeple ötesini, berisini boyadılar. Nihayet bir ufak külahla burnunun deliklerinden içeri kırmızıbiber üfleyerek uyandırdılar. Artık seyredin, kepezeliği.. Sonra teşvik ettiler git Mediha ablana sana badem ezmesi verecek diye bana musallat ettiler. Göğüs bağır, açık ağız, burun çarpık bir halde yanıma geldi. Başladı sulanmaya. Elimi öper, ayağımı öper, ablacığım hani badem ezmesi diye sırnaşır, durur. Herif hovardalığa gelmemiş, adeta ortaoyununda abdala çıkmış gibi bir şey... Hoş ötekiler de bundan akıllı bir şeyler değildi ya.. Hepsi birbirinden miskin, hepsi birbirinden uğursuz şeylerdi. İçlerinde Boduroğlan dedikleri Neşati isminde biri vardı, ispenç horosu gibi insanın omuzlarına sığıyor. Mükerrem o kibar, o ince, o nazik çocuk bu haşarının içinde sıkıldıkça sıkılıyordu fakat ben memnun oluyordum. Çünkü cezasıdır çeksin! Hep bu güruh-u la yuflihunpeşine takıp buraya getiren onun sevgili Mebrure'si değil mi? Akşam bir de utanmadan diyor ki:

—Keşke Deli Hidayet'le Kırık Baston Behçet Bey'i de getire imişim!

İyi ama burası Üsküdar'daki Miskinler Tekkesi mi, a gözü sönesi kız? Aman

Ya Rabbi, hiç unutmayacağım, tam sabaha karşı yattık uyuyacağız. Aşağıdan birçığılıktır koptu. Aman ne oluyoruz diye yataktan fırladık, bir de sofaya koştuk ki bizim şoför ciyakciyak bağırarak merdivenlerden çıkıyor sorduk, ne oldun dedik..Mebrure'nin getirdiği misafirlerden Türbekapılı Kemal isminde bir kıranta herif odamda uyurken geldi. Boğazıma sarıldı demesin mi? Sebebini sorduk, mübarek uykusunda gezen takımdanmış..Haydi ikinci bir fasıl başladı. Artık uyuyabilirsen uyu! Ortalık aydınlanmaya başlamıştı. Onlar hâlâ rakı içiyorlar. Kadıköylü Nebil keman çalıyor, Boduroğlan şarkı söylüyor. Ali Gazi de göbek atıyordu. Bugün Zeynep doktora gitti. Zannedirim birkaç ay içinde Şişli'ye elveda diyeceğiz. Çünkü doktor medîd bir tebdil-i hava ve istirahat tavsiye ediyor.

(*Güleryüz*, 17 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 29)

Mediha'nın Hatıratı

İstirahat ne güzel şey. Bahusus çirkefli bir hayattan çekilerek oturup başını dinlemek ne kadar hoş. Bugün yirmi gün oluyor, Şişli'den buraya geleli. Yirmi gün zarfında ne ağzıma bir dirhem içki, ne bir gece uykusuz kaldım, ne de kimsenin ufak bir ağzının kokusunu çektim... Fakat netice ne olacak? Haydi burada da kalsam, kalsam beş, on gün kalırım.. Sonra ne olacak? Yarın para suyunu çekti mi ev sahibi insanı tutunca dışarı atar.. Masrafım günde yirmi sekiz lirayı geçiyormuş, dün hizmetçi söyledi. Elbette geçecek, burası ada.. Adada tebdil-i hava kolay mı? Bir hayli de borçlandım; yarın bu borçları ne ile ödeyeceğim bilmem ki? Bu hallere sebep hep o Mebrure olacak hınzır kızdır. Yılan gibi aramıza sokuldu, benim elimden Mükerrerrem'imi aldı. Beni böyle berbat ve perişan etti. Hastalanmama, buralara tebdil-i havalara gelmeme sebep hep Mükerrerrem'in aşkı değil midir? Hain, yirmi gündür buradayım, ancak bir kez geldi. O da o kadar yalvarıp, ağlamama, ayaklarına kapanmama rağmen gece kalmadı, akşam postasıyla beni baygınlıklar içinde terk etti, gitti. Ah Mebrure Allah'tan bul e mi? Dün Mebrure'ye delice bir mektup yazdım, bu mektupta aman Ya Rabbi, ona ne zelilâne, hakirâne yalvardım, ne kadar yüzüsu döktüm... Şimdi okurken düşünüyorum da zannediyorum ki ben muhakkak dün cinnet mevkine getirmişim.. Hazır aklımda iken Mebrure'ye yazmış olduğum şu mektubu hatıra defterime geçireyim:

Hanımefendi!

Bak, sana artık evvelki gibi budalaca hemşireciğim diye hitap etmiyorum, hanımefendi diyorum. Çünkü sen benim canımı gasp ettin. Sana hanımefendi bile dememeli, sadece kadın diye hitap etmeliyim... Anlıyor musun ey kadın? Benim artık hiçbir ümidim, hiç medar-ı tesellim, hiçbir istinatgâhım kalmadı, hastalık beni büsbütün harap etti. Hemen ölsem razıyım; lakin ölemiyor, çekiyorum.. Şimdilik yiyip, içen ve gülen, ağlayan bir mahlukum.. Fakat yarın, öbür gün, bir hafta sonra ne olacağım belli değil.. İntihar edemiyorum, çünkü o kadar cesaretim yok; yahut canım pek tatlı.. Evvelce birkaç defa, senden habersiz bazı teşebbüsatta bulunmuş, biraz zehir falan içmiştim.. Fakat onu da yapamıyorum.. Şimdi ne yapacağımı, ne yaptığımı bilmiyorum.. Deli gibi, ey kadın deli gibi.. Deli gibi değil, adeta deliyim..Zihnim o derece perişan ve sizinle meşgul ki kulağımın dibinde olan başka fısıltıları hiç anlayamıyorum... Mebrure Hanımefendi, bana biraz acıyın, beni bu halden, beni bu dertten, beni bu müthiş afetten, beni bu yürekler yakıcı yangından kurtarınız. Allah rızası için, sevgilinizin, o sevgili çocuğun, o benim sevgil<i>yılanım Mükerrerem'in başı için beni bu beladan kurtarınız hanımefendi!.. Hanımefendi, size çok yalvarırım, size bir kardeş gibi, isterseniz size bir cariye gibi, size bir dilenci gibi, size kapınızdaki köpeğiniz gibi yalvarır, ayaklarınıza kapanırım; hanımefendi, beni kurtarınız! Biliyorum, o melek yüzlü, fakat şeytan huylu çocuk beni artık katiyen terk etmiştir ve bana artık zerrece muhabbet ve merhameti yoktur. Fakat siz isterseniz hanımefendi, onu yola getirebilirsiniz. Bakın sizden ricam nedir Mebrure Hanım:

Ona söyleyin, ona emredin; -iyi biliyorum ki şimdi siz, onun gönlüne hakimsiniz- ona deyin ki, bir gün bana gelsin, yalnız bir gün, yalnız bir defa bana gelsin, beni alsın, beraber çamlara, denizlere açılalım; isterseniz Mebrure Hanımefendi siz de beraber gelin.. Ben artık onu sizden kıskanmam, kıskanmayacağıma ve hırçınlık etmeyeceğime size katiyen söz veriyorum..Siz de beraber geliniz, kalkalım çamlar arasında, denizlerde dolaşalım, bana oralarda, sizin yanınızda ve sizin dizinizde yattığı halde tarziye versin, desin ki:

—«Beni affet Mediha, beni affet!..» İşte bu kadar hanımefendi, bu kafi.. Ondan sonra ben iyi olacağım.. Ah hanımefendi, ah hemşireceğim bir kadın, bahusus sevgilisinden hıyanet görmüş bir genç kadın kalbi ne demek olduğunu siz benden iyi bilirsiniz, şimdi siz benim yerimde olsa idiniz ne yapardınız?

Şimdi siz benim bütün kusurlarımı affederek bu bir tek ricamı yapın, hepsi yetecek kardeşliğim, hepsi.. Ondan sonra artık rahat yaşayacağım.. Şey yanlış söyledim rahat öleceğim...

29 Nisan 336

(*Gülyüz*, 24 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı: 30)

Mediha'nın Hatıratı

Yarımdan tezi yok, kaldırıp kendimi denize atacağım..

Aman Allah'ım ne saadet, ne saadet!..., Demek artık Mükerrerem'i benden başka kimse sevemeyecek.. Mükerrerem, Mükerrerem gel, gel de seni doya, doya bir kucaklayım, ondan sonra ölsem gam yemem!...Mükerrerem, bak inadına ses vermiyor.

Zeynep, Zeynep neredesin, gel yanıma!... Gel bak Mükerrerem kaçtı, acaba nereye gitti? Şimdi odanın içinde karşı karşıya oturuyor muhabbet ediyorduk, kapılar kapalı, pencereler kapalı.. Gözümün önünden nereye savuştu?.

Zeynep bana biraz kloroform ver!... Al şu morfin şırıngasını da temizle getir!..

Yine akşam oldu, ortalık karardı. Hani bugün akşam olmayacaktı? Aman Ya Rabbi bu geceyi nasıl geçireceğim?

8-11 Mayıs 336

Oh ne güzel!.. Duyuyor musunuz, Mükerrerem piyanoda ne güzel bir şey çalıyor. Çal Mükerrerem, çal!.. Dur ben de udu alayım da, sana iştirak edeyim!.. İstemiyor musun, demek hâlâ bana kızgınsın? Ben bu gece ne yapacağım biliyor musun Mükerrerem, sen uyurken evvela seni bir iple boğup sonra kendimi de gazla yakacağım.. İnanmıyor musun? Pekala gece olsun da görürüz.

8-29 Mayıs 336

Mediha'nın hatıratı bundan sonra büsbütün saçmalaşıyor bu küçük parçalar zaten gösteriyor ki müthiş bir buhran-ı asap içindedir. Bu notları yazarken yanında ne Mükerrerem vardır, ne başka biri..

Bunlar hayal-i his ile söylenmiş ve yazılmış şeylerdir. Mediha artık cinnet halindedir. Fakat iki ay sonra iyi bir tedavi ile biraz kendine geliyor. Ve o zaman

yeniden eski hayatına atılarak icra-yı sanata başlıyor. Hayfa ki aradan çok geçmeden Büyükdere cinayeti meydana geliyor. Mediha'nın iki ay taht-ı tedavide kaldığı zaman, tıbbi hatıratına ait yazdığı şeyler bir mana çıkamayacak kadar saçma olduğu için neşrinden sarfınazar ediyoruz. Büyükdere vakasını ise bu hatıraya karıştırmayı muvafık bulmadık. Binaenaleyh hatırat burada bitmiş oluyor.

(*Güleyüz*, 8 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:32)

7. FIKRA

7.1. KÖŞE YAZISI

Bir Onluğa Beş Onluk:

Evvelden böyle idi, çünkü o zaman bir onluğun kadir ve kıymeti ve itibarı çok idi. Şimdi ise bir onluğa yarım bardak su bile vermiyorlar.

—Onun için şimdi bir yüzlüğe beş yüzlük, yani yüz para koyan on iki buçuk kuruş alıyor... Yarın bayram, tablasını destgâhına kapan bayram yerlerine dolacaklar ve zavallı çocukların günlerce gözyaşı dökerek annelerinden, babalarından aldıkları yahut günlerden beri birçok mahrumiyete katlanarak biriktirdikleri bayram harçlıklarını ellerinden alacaklar.. Kumarın, daha doğrusu dolandırıcılığın bu nevi mütarekeden sonra hele bilhassa son zamanlarda biz de o kadar tekessür etti ki... Geçen bayram gözümle gördüm ve saydım, ufak bir meydanda tamam yirmi iki tane bu nevi kumarbaz ve tavgı vardı ve her birinin başı da arı kovanı gibi işliyordu. Türlüsü vardı, lokum tablası, huyundan salıverilen yuvarlak, çiviye geçen halka, tabanca ile numara avlamak, torbadan niyet çekmek.. Daha neler, neler.. Dikkat ettim, yüzde bir bile kazanan yoktu.. Hepsi dolap, hepsi dalavereden ibaretti. Kim bilir yarın, öbür gün dört gün bayram bu dolapçılar, dalavereciler kaç yüz veya bin çocuğun elindeki paraları çekip deve yapacaklar?

Lakin dikkat edilirse bugünlerde esnafın hepsi birer dolap çeviriyor, kasap hiç korkmadan keçi etinin üstüne kıvırcık yaftasını yapıştırıp alabildiğine satıyor, bakkal bir okka kesme şekeri alana el çabukluğu ile yüz dirhem çuval tuzu yutturuyor, sucu buz gibi kuyu ve terkos suyunu halis Taşdelen diye dayıyor, fırıncı mısır, ve sair hububat ile mahlût olarak pişirdiği yarı eksik, yarı hamur ekmeği tam okka, has francala diye sokuşturuyor. Velhasıl herkes bir türlü dolabını, dalaveresini çeviriyor. Harb-ı Umumîye'deki dolaplar, dalavereler adeta unutulur gibi oldu, çünkü o zaman hiç olmazsa ortada para vardı, birinin varlığı diğerini biraz tahfif ediyordu. Şimdi para da yok ki, insan adam sen de tasası bana mı düştü deyip göz yumsun diyorum, yummasak da dört açsak sanki ne olacak? Beyhude çenemizi yormaktan başka elimizden ne gelir? Hancı razı, yolcu razı olunca arabacıya sükût düşer.

Binaenaleyh biz de fazla söylemeyip, susuyoruz.

Düşkün

(Güteryüz, T.y., Sayı:16)

Kurban Payı

Bu kadar hısım, akraba bu kadar eş, dost var, her biri birer but veya kol verse koca bir kazan et olur. Kebap yap, yahni yap, kıyma yap, kavurma yap, suyuyla çorba yap, ne yaparsan yap.. Artarsa çömleğe bas, kışa sakla!. Rahmetli babam gibi ben de bir zamanlar ete çok müptela idim.. Fakat o, öldü öleli ve ortalık bu hale geldi, geleli etten vazgeçtik, aç ve yavrulu kediler gibi porsuk ve batık işkembe ile kokmuş ciğere aşeriyoruz.. Akşam zeytin sabah zeytin ve arada bir peynir.. Bereket versin yerli kırmızı domatize.. Lezzeti ve taamı ve kuvve-i gıdaiyesi ete pek benzemiyorsa da, rengi biraz benziyor ya, o da kafi.. Hakikatten etsizlikten benzim, betim soldu, dizlerimde derman, gözlerimde fer kalmadı.

Şükür ki kurban geldi, yetişti imdadımıza!... Böyle diyoruz amma bakalım, bayramda kurban kesecek kim? Geçende amcamı gördüm, elinde bir kuzu sürükleyip duruyor. Aman amca dedim, bu pek küçük, kurban olur mu?

—Ne kurbanı be dedi. Komşunun kuzusu.. Tahta perdeden bahçeye girmiş, patlıcanları, biberleri yemiş. Bunu kaçtır yapıyor. Yakaladım, karakola götürüyorum...

Hâlbuki zavallı amcam evvelce en aşağı dört, beş kurban keserdi.

Dün sabah imtiyaza sordum.

—Koç mu keseceksin?

—Koç nedir?

—Koyunun büyüğü..

—Küçüğünü bulalım da, büyüğü sonraya kalsın!

Yine ehibbâdan biri dün acele, acele Fatih meydanından geçiyordu. Seslendim, kurban almaya mı?

—Hayır, sarrafa kaptırdığım maaş cüzdanımı kurtarmaya!..

Desene ki bu bayram da dahi biz etten mahrumuz.. İnşallah gelecek bayrama bu kara günler aydınlanır, bu sıkletler mündefi' olur da hepimiz ayrı, ayrı kınalı, boncuklu kurbanlar keseriz.

Püryâni-zâde

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:16)

Son Edebiyat Nesline Bir Nazar

Dün, eski edebiyat meraklısı bir arkadaşşıma rast geldim.. Gel dedi işin yoksa şöyle seninle Gülhane Parkı'na kadar gidelim biraz temiz hava almış oluruz.. Benim de canım sıkılıyordu. Kabul ettim.. Parka gittik ince, i'vicâclı yollardan geçerek denize nazır bir masaya oturduk.. Arkadaşım dalgalara bakarak derin, derin düşünüyordu. Biraz sükûttan sonra bana döndü ve anlatmaya başladı:

—Ben bu dalgaları neye benzetiyorum bilir misiniz?.. Edebiyat alemine batıp çıkan zümrelere.. Bazı dalga uzun müddet sürükleniyor, bazısı ise birden kayboluyor. Kendimi bildiğim bileli ne kadar zümreler doğdu.. Üful etti..Edebiyat-ı Cedide, Fecri Atı, Genç Kalemler, Turancılar, Maviciler daha sonra da bizim mahut güzideler!.Hele bu son zümre bir dalga bile olabilmekten uzak kaldı.. Bir köpük, bir kabartı gibi canlanmasıyla sönmesi bir oldu!.

—Böyle söyleme! O. Seyfi'nin “Peri Kızı ile Çoban” hikâyesi ne yüksek bir şaheser!.olduğunu, Yusuf Ziya'nın “Binnaz”ının kıymeti, son neslin değil, belki yarım asırlık edebiyat tarihinin en yüksek sahifesini işgal edeceklerini unuttunuz mu?

Sanat bunların bedialar doğuran kalemleri ile efsanevi ve rüyavi tüllere büründü.. Biraz daha gayret etseler yarın sanat-ı edebiyat bizim gözlerimizle rüyet olunamayacak sedirleri işgal edecek, belki de fezanın boşlukları arasında kaybolacak.. Hayır, hayır haksızlık, büyük haksızlık bu.. Bunca bedahete göz yummak, bu olamaz, olamaz..

Arkadaşımı tam can alacak damarından vurmuştum.. Ona, Meşrutiyet'ten beri edebî hayatımızın can çekişmekte olduğunu söylüyordu(m). “Şiir başlı başına bir âlemdir. Fakat nerede bu alemler yaşatacak zengin hayalli, gönüllere sırmalı pûşideler seren şairler!.” Diye dövünürdü..

Benim bu fevkal-memul, ateşinbir vaz' ile müdafaaya yeltendiğim simalar

belki onun nazarından birer sinema gibi geçmiş, birer hayalden ibaret kalmıştı..

Oturduğu yerden doğruldu ve gözlerini bana dikti.. Dostum dedi:

Senin sanatkar dediğin şahsiyetler edebiyat aleminde birer komiteci rolünü kabul etmiş, fakat başaramamış kimselerdir.. Onlar ki şiiri şiir için değil, sevgililerine birer vasıta-i sevda olarak kabul etmişlerdir. Bütün gayeleri edebiyat vadisini bir azim-i herc ü merc içinde çalkalattıktan sonra çekilip bir yana seyretmektir.

Ne oldu. O birkaç ay evvelki arşın boyu şiirler?. Hepsinin rebabının teli birden mi koptu?. Hepsinin nağmesi birden mi kısıldı?. İşaret ile kalkıp oturan bu kuklalar gürûhu zannederim şimdi hal-i istirahatte olacaklar! Bu üzüntülü ve yeisli günlerde milletin ruhuna teselli serpiştirmek ve edebiyat neslinin en kutsi bir vazifesi değil midir?. Rica ederim bir daha tekrarlama.. Bunları başlı başına bir nesil diye bana gösterme..

Bu edebiyat korsanlarını ebediyen saha-i şiirden teb'îd edecek genç ve nezih zümreyi bekliyorum bakalım ne vakit yetişecek?. Acaba göremeyecek miyim?. Göremezsem gözüm açık gidecek!..

Baktım ki arkadaşım iyiden iyiye taşmış, köpürmüştü.. Ne söylediğini, ne söyleyeceğini biliyordu. Sözü güç bela başka vadiye döktüm.. Üzerinden epey bir vakit geçmişti.. Kızgınlığı çehresinden hâlâ okunuyordu.

Abdülbaki Aziz

(*Güteryüz*, 25 Ağustos 1337 (1921), Sayı:17)

Bir Mizah Gazetesine Dair

Geçen hafta bir muhalif mizah gazetesi şimdiye kadar gizlediği iğnesini biraz daha meydan çıkardı. “Şair nasıl yetişir!” diye yazdığı bir makaleyle diğer milliyetperver mizah gazetelerine sataşıyor. Bunlara yazı yazanları tehzil ediyor. Bir defa şunu haber verelim ki bunu yazan muharrir Mihran Nakkaşyan Efendi'nin mahut mizah gazetesi çıkıncaya kadar eşiğimizi aşındırmış, fikir ve içtihadımıza yamaklık etmiştir. Bizden yüz bulamayınca beş on kuruş almak ümidiyle Sabah matbaasında yaltaklanmak düş kabulüne yüklenmiştir. Artık öte tarafını kıyas edin..

Mamafih mesele bu biçarenin tahmin ettiği gibi değildir: Evvela tamamen

bitaraf ve münhasıra edebi bir şekilde intişar edeceğini vat eden bu mizah gazetesi yavaş yavaş efendilerinin ibram ve ısrarlarına hissiyat-ı millîyeyi rencide edecek tarzda çıkmaya başlayınca yazı yazan muharrirlerden bazıları bu gazeteden uzaklaşmaya başlamışlar, diğer milliyetperver mizah gazeteleriyle teşrîk-i mesai etmişlerdir. İşte asıl hücumu sebep olan mesele budur. Bu zavallı muharrirceğiz hedefin ne olduğunu bilmeksizin eline verilen okları etrafa atıyor. Biz hocanın yaptığını yapacağız. Bu kemankeşin karşısında en emin bir mahal olmak üzere hedefe gidip oturacağız. İcap ederse ileride bu muhalif mizah gazetesinin hissiyat-ı millîyeyi tahkir eden taraflarını meydana koruz!

(*Güteryüz*, 4 Mayıs 1338 (1922), Sayı:53)

Ramazanda Divan Yolu

Ramazanda İstanbul'un en kalabalık tarafını Divan Yolu teşkil ediyor. Gündüzleyin nispeten تنها olan bu geniş yol geceleri gelip geçenlerle dolup taşıyorlar. Genç, orta yaşlı, çocuk, asker, zabıta, mektepli, kız, dul, evli, her çeşit insan numunesi var. Sahura kadar devam eden bu kalabalık nedir? Bu muttasıl gelip geçenler nereye gidiyor?

Eğer hakikaten bu yoldan geçenleri alelâde zamanlarda olduğu gibi işine gitmek için yolda yürüyen ahaliden ibaret addetmek mümkün olsa İstanbul'un nüfusunu beş on misli fazla olarak kabul etmek icap edecek. Çünkü her dakika binlerce adam aşağı ve diğer binlerce adam da yukarı gidiyor.

İşte Divan Yolu'nun hiç tükenmeyen bu kesif kalabalığı muttasıl aynı yolun Müntehalarına kadar gidip oradan tekrar dönenlerden mürekkeptir ve böyle olduğu içindir ki bu kalabalık hiç eksilmiyor.

Mesela ihtiyarca bir kadının önünde daima gülerek yekdiğeriyle konuşan şu iki genç kız sekizinci defadır ki benim önümden geçiyorlar hatta arkalarındaki şu üç delikanlı da dâhil olduğu halde biraz sonra buradan geçeceklerine şüphe yok.

Saçlarını oksijenle boyamış şu yirmi beşlik taze hanım da bununla dördüncü defa önümden geçti. Galiba kalabalığı ötekiler kadar sökemiyor ki seferini geç bitiriyor. Küçük kızlar tavşan gibi sekerek on dakikada bütün Divan Yolu'nu bir baştan bir başa kat ediyorlar.

Orta yaşlı veya geçkince hanımlar cereyanın en kalabalık noktalarında daima sıkılarak ve sıkıştırılarak yürüyorlar. Bunların seferleri bittabi daha uzun sürüyor.

Askerler ayaklarını yerlere vura vura, zabitler bıyıklarını bura bura ihtiyarlarsa ikide bir dura dura gidiyorlar. Bazen bir grup içinden bir hanım ekiliyor anlıyorum ki bu kadın kim ise yoldan çıkmıştır. Ekseri böylelerine sahur davulundan sonra terli, yorgun, perişan bir halde tek başına evine koşarken rast geliyorum. İçimden –A hanımcığım, bu kadar uzaklara gitmeye ne lüzum vardı. Bak, hem yorulmuş, hem terlemişsin. Bu halinle yarın nasıl oruç tutacaksın? Diyorum.

Bazı kere de kadınla erkekte mürekkep iki grup karşılaşıyorlar. Kadınlar bir dakika duruyor, sonra cesur bir hücumla erkekleri ayırarak aralarından geçiyor. Bu hâl adeta coşkun akan bir nehir ortasında hâsıl olan bir girdaba benziyor. Kadınlar ilerledikten sonra erkek takımı yarım çark ederek arkalarından akmaya başlıyor. Bu cereyanın Divan Yolu'nu geçeceğini, ta karanlıklara kadar gideceğini hissediyorum.

Velhâsıl ramazanda Divan yolu hakikaten görülecek bir manzaradır. İnsan etrafa dikkatle bakmasını bildikten sonra neler görmez? Ve kim bilir daha görülecek neler var ki bizim dalgın nazarlarımızın önünden geçtiği halde farkında olmuyor, sade uzaktan bol bol bakıyoruz. Hâlbuki erbabı insanları bir görüşte, yürüyüşünden, bakışından anlayıveriyor. Böylelerinin, gözünden kaçmak, elinden kurtulmak galiba biraz güç olacak?!

..

(*Güleryüz*, 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54)

Dağa Çıkan Kurt

Bir zamandan beri edebiyatımızda bir garabet havası esip duruyor, bugünkü üsluptan, kitap veya mecmua isimlerine, hatta edebi tenkitlere, metihlere kadar bu garabet havası hüküm sürüyor. Yakup Kadri Bey çok güzel bir şeymiş gibi kitab-ı mukaddes tercümesinin Ermeni lehçesini taklide heves etti. Mensurelerinin unvanında bile bir garabet var. «Erenlerin Bağından» ne demektir!...

«Okun Ucundan» tabirinden kastedilen mana nedir? Tamamen anlaşılabilir mi?

Ahmet Haşim Bey'in, «Haşhaş» isimli bir mecmua çıkaracağını duyduk.

Böyle bir gazete ismi düşünmek için insanın hakikaten haşhaş yutmuş olması gerekmez mi? Keza Dergâh denilen bir mecmuada Halit Ziya Bey'e istikbalde muvaffak olacak diyen küstah nev-heveslerin tenkitlerini gördüğümüz oldu. «Nur Baba»ya dair bir takdirname okudum ki Cenabıhak cümlemizi bu suretle methedilmekten muhafaza buyursun. Son günlerde Halide Edip Hanım'ın da böyle garip isimli bir kitabı çıktı. Dağa Çıkan Kurt! Bir arkadaşım pek haklı olarak bunun ne demek olduğunu soruyordu.

Hakikaten dağa çıkan kurt manasız bir söz değil mi? Kurt şehirde, kümeşte mi yaşar? Esasen dağdan başka bir yerde yaşamayan kurt için böyle bir isim hatıra gelir mi? Bu suya giren balık gibi bir şey değil mi? İkdâm'da Yakup Kadri Bey'in bu kitaba dair makalesi olduğunu haber alınca merak ettim. Kitap hakkında bazı şeyler öğrenirim zannıyla bu makalesini okudum. Bu da bana eserin ismi kadar garip ve manasız geldi. Kitap methedilmek istenilmiş, bu belli!.. Fakat herkes gibi methetmiş olmamak için muharrir öyle garip garip fikirler, cümleler bulup ortaya koyuyor ki.. Mesela Halide Edip Hanım'ın ruhunun yarısı siyah yarısı beyazmış. Ruhu koyu bir karanlıkla, göz kamaştırıcı bir aydınlıktan müteşekkil imiş ve hiçbir zaman ne bu karanlık o aydınlığa, ne o aydınlık bu karanlığa karışmazmış.. Nasıl?.. Yine aynı makalenin biraz aşağısında Halide Edip Hanım'ın dirsekleriyle, tırnakları ve dişleriyle tırmana tırmana bir tepeye çıktığı tasvir olunuyor. Dirsekler ve tırnaklar ile bir yere tırmanmak olur. Fakat dişler ile tırmanmak nedir?.. Buna Türkçede kemirmek denmez mi? Yine aynı makalenin alt tarafında «edebi ve insani varlığının hiçbir tarafıyla hiçbir kayda bağlı değildir» deniliyor.

Haydi, edebi varlığı bir yana koyalım. O, ne ise!.. Fakat insani varlığının hiçbir tarafıyla hiçbir kayda bağlı olmamak herhangi bir kadın için evsâf-ı memdûhadan sayılamaz ve şüphe etmeyiz ki Halide Hanım böyle değildir. Hem doğrusu bir kadından bahis olunurken «insani varlığının hiçbir tarafıyla hiçbir kayda bağlı değildir» demek kâfi derecede çirkin bir ithamdır. Halide Hanım'ın buna herhalde cevap vereceğini, icap eden mukabelede kusur etmeyeceğini ümit ediyoruz. Fakat Cenab-ı Hak kendisini matbuatta müdafaa edemeyecek namuslu insanları bu

tarzda methedilmekten muhafaza buyursun.

Torpil

(*Güleryüz*, 6 Temmuz 1338 (1922), Sayı:64)

7.2. KOMİK FIKRALAR

Çocukla Annesi:

—Anne, dişlerim ağrıyor. Şeker ver de yiyeyim...

—Niçin? Sonra dişlerin daha ziyade ağrır.

—Geçen gün şeker yiyen çocukların dişi dökülür demiyor muydun? Benimkiler de dökülsün de ağrmasın.

(*Güleryüz*, 26 Mayıs 1337 (1921), Sayı:4)

İki Ayvas Arasında:

—Yahu, şaşıyorum, sen nasıl bir okka rakıyı göz yummadan içiyorsun?

—Ben bir okka rakı değil, yarım okka içiyorum...

—Nasıl olur, gözümle gördüm?

—Dikkat etmedin mi? Ben yarım okka rakıyı içer içmez derhal değişiyorum.

—Cidden öyle... Yarım okkayı içtikten sonra sen sanki o Ahmet değilsin.

—Evet, işte arta kalan yarım okkayı benden sonra gelen Ahmet içiyor.

(*Güleryüz*, 2 Haziran 1337 (1921), Sayı:5)

Muhavere

İctimâiyyûndan biri sordu:

—“Tevhid-i Efkar’ın” kadınlar hakkındaki mütalaasına ne dersiniz?

Diğeri cevap verdi:

—“Karagöz’ün “cephe-i taarruz”ları kadar şayan-ı dikkat olmadı derim.

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:14)

İki Mütecessis Arasında:

—Kirpi ile Ay Dede arasında bir karabet-i mana bile yok. Zannedersem bu iki isim bir zatın imiş?

—Ah, azizim; bu müşkülün halli için Refik Halit Bey az mı uğraştı.

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:14)

Memurlar Âleminde Maaş Meselesi:

—Herifin biri yememiş içmemiş “Sanki Yedim” Camii yaptırmış! Galiba biz de almadık, dokunmadık, “Sanki Aldık” Çeşmesi yaptıracağız.

(*Güleryüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

İki Genç Arasında:

—Darülbedayinin “Bin Bir Dolab” ına gitmedin mi?

—Her gün bin bir dolabı ben temsil ediyorum. Görmeye ne hacet!

(*Güleryüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

İki Arkadaş Arasında:

Yahu Rus dilberleri memleketimizde afet oldu diye yaygara koparan gazeteler de sustular.

—Ağızlarına birer parmak bal kabilinden her birine bir tane yosma sıkıştırdılar.. Sen onlarda şeytanet mi arıyorsun?

(*Güleryüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

Baba ile Oğul Arasında:

Baba —Yavrum derslerini tatilde unutacaksın ara sıra açıp baksan a..

Oğul —Bu yıl zaten ne öğrendik ki!.

(*Güleryüz*, 11 Ağustos 1337 (1921), Sayı:15)

Züppe ile Züğürt Arasında:

Züppe —Adama delilik sevdadan gelirmiş diyorlar...

Züğürt —Hayır azizim hayır.. Ne aşk, ne sevda parasızlıktan...

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:16)

İki Münşir Arasında:

—Ah münşir nişanlım o kadar alımlı ki..

—Öyle ise rahatı buldun.

—Neden.

—Neden olacak eline geçeni eve getirir.

(*Güleryüz*, T.y., Sayı:16)

İki Külhanbevi Arasında:

—Haberin var mı oğlan, hırbolardan biri Karagözcüyü düelloya davet etmiş...

—Ne halt etmiş, Dudullu'ya mı davet etmiş? Rakı da var mı?

—Ne rakısı oğlan?

—Dudullu'ya kuru kuruya mı davet etmiş?

—Dudullu'ya değil oğlan. Düelloya!..

—Düello nedir?

—Vuruşmak..

—Tos vuruşmak mı?

—Yok oğlan, silahla vuruşmak..

—Vay? Desene iş aynasız.. Mutlaka aftos dalgasındandır.

—Yok canım sen de.. Öyle dalga değil.. Siyasi dalga.. Fırka meselesi:

—Vay.. Bize de ekmek kalmadı artık!..

—Neden?

—Öyle ya, gazeteciler filan da silaha sarıldıktan sonra bize elini, yüzünü yıkayıp köşede oturmak düşer.

(*Güleryüz*, 8 Eylül 1337(1921), Sayı:19)

İki Saatçi Arasında:

—“Kol saatleri” çıkmış.. Acaba nasıl şey?

—Bilmem ama eski piyol saatleri vardır, onun gibi antika bir şey olmalı!

(*Güleryüz*, 8 Eylül 1337(1921), Sayı:19)

Gelin ile Kaynana Arasında:

—Kızım, kocan yine kör kütük sarhoş geliyor, pencereden gördüm..

—Onu sen düşün bana ne?

Neden

—Neden olacak? Gelin ben miyim, sen misin bir türlü anlaşılıyor ki...

(*Güleryüz*, 15 Eylül 1337 (1921), Sayı:20)

(Güleryüz)ün Fıkrası

Vaktiyle kadılardan biri meduvven bir ziyafette bulunmuş. Sofraya keşkek koymuşlar. Kadı Efendi keşkeğin ortasındaki yağı kendi önüne akıtmak istediğinden münasebet aldırarak: Efendim, biz her davayı ba-inayetullah şöyle bıçak gibi keseriz.» diye elindeki kaşıkla keşkeği orta yerinden bölmüş. Hane sahibi zürefadan bir zat olmakla cevaben « Evet efendim, ama bazı dava da vardır ki arapsaçı gibi böyle karmakarışık olur» diyerek kaşık ile kadının önüne akan yağı karıştırmış.

(*Güleryüz*, 22 Eylül 1337 (1921), Sayı:21)

Bir Yelken Sefinesi Derununda:

(Rakit Havada)

Yolcu —(Elinde kitap olduğu halde kaptanın yanına gelerek) Kaptan efendi!
Okumak bilir misin?

Kaptan —Hayır, nasılsa öğrenemedik.

Yolcu —Ne zahmetli yaşayış!

(Şiddetli fırtına esnasında)

Yolcu—(Ağlayarak) Aman, kaptan! Hiç ümit-i selamet yok mu diyorsun?

Kaptan —Yüzmek bilir misin?

Yolcu —Hayır, nasılsa öğrenemedik

Kaptan —Öyle ise ne zahmetli ölüm!

(*Gülyüz*, 22 Eylül 1337 (1921), Sayı:21)

Tatlı Şakalar

Kasımpaşa İskelesi'ne çıkılıp hemen sahilden sağ tarafa dönülünce orada ufak bir köprü vardır. Bundan iki sene evvel bir gün meşhur sopalı muharrir Selahattin Enis ve arkadaşı Ekrem Vecdet Haliç vapurundan Kasımpaşa'ya çıkıp oradan Beyoğlu'na gidecek olurlar ve kestirme olsun diye mezkûr köprüden geçmek isterler. Tam köprü'nün önüne gelirler, Selahattin Enis der ki:

—Aman Ekrem, sen buradan geçme, öteden dolaş!

—Sebebi?

—Sebebini sonra söylerim... Nene lazım, sen öteki yoldan dolaş. Ben seni köprü'nün öbür başında beklerim..

Selahattin bunu o kadar ciddi ve telaş ile söyler ki Ekrem de hakikatten kendisinin oradan geçmesinde bir mahzur var zannederek gider, ta yüz, yüz elli metre uzaktan dolaşır, gelir. Ekrem şimdi sorar:

—Niye beni o kadar yoldan dolaştırdın?

Selahattin parmağıyla köprü'nün parmaklığında asılı siyah bir lev<h>a üzerindeki beyaz yazıyı gösterir:

—Bu köprüden beygir ve eşekle beraber geçmek memnudur!

(*Gülyüz*, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:28)

Ayine

Köylünün birisi yerde bir ayine parçası bulur alıp içine bakınca kendisini görür ve hemen sen iyi bir şey olsa idin yere atmazlardı. Tüh sana diye tekrar yere atar.

Yanlış anlaşılmasın Ayine Gazetesi değil bayağı ayna parçası imiş.

(*Güleyüz*, 10 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:28)

Tatlı Şakalar

Fazıl Ahmet Bey ile Hüseyin Rahmi Bey bir gün Heybeliada'da eşeeklerle gezerken تنها bir yerde çalılıklar arasında Hüseyin Rahmi Bey'in gözüne bir kaplumbağa ilişir. Mumaileyh hemen eşeekten iner ve Fazıl Ahmet'e çaktırmadan kaplumbağayı yakalayınca Fazıl'ın heybesine koyar, yine eşeğe atlar ve fıstık makamla yollarına devam ederler. Yarım saat sonra adanın arka tarafındaki çamların altına inerler, biraz nevale yemek isterler. Fazıl Bey sorar:

—Hazret, sen de ne var yiyecek?

—Biraz kuru köfte.. Biraz peynir, zeytin. Birkaç lop yumurta..

—Sende ne var?

—Bende bir parça yalancı dolma.. Biraz Kalkan balığı tavası.. Bir okka ekmek, biraz da irmik helvası..

—Haydi çıkar bakalım!

Fazıl Ahmet heybenin bir gözünü boşaltır ve elini diğerine sokar, sokmaz kaplumbağa kımıldayınca feryadı basar ve koşmaya başlar.

—Hüseyin Rahmi Bey, ne oldun Fazıl der, ne var?

—Aman der. Balıklar dirilmiş!.

(*Güleyüz*, 24 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:30)

Hediye

Menemen kazası Eş'âr Kâtibi Ahmet İhsan Efendi bir cuma günü Gediz boyuna tatlı su balığı avına gitti. Talihine o gün öyle iri ve güzel balıklar çıktı ki akşamüstü bunları eve getirip de tepsiye dizdiği zaman şöyle bir baktı; kıyak şeyler, dedi. Sonra düşündü ki bunları eğer balık meraklısı olan kaymakam-ı kazaya hediye gönderse çok makbule geçecek. Aynı zamanda o günlerde kaymakam ile görülecek mühimce de bir işi vardı ve hemen fırsat, bu fırsat deyip tepsiyi besleme kızın eline verip, kaymakam'ın hanesine gönderdi; kaymakam balıkları görünce ağzının suyu

aktı, fakat onun da aklından başka bir şey geçti. Müftü efendi ne vakittir (sazan) balığına hasret çekiyordu, zaten kaymakamın da müftü ile halledilecek bir hususi işi vardı. Hah dedi, tam sırası, ben şimdi bunları müftü efendiye göndereyim. Hizmetçiyi çağırdı. Balıkları müftünün evine gönderdi. Akşam geç vakit müftü efendi köşe penceresinde oturmuş Kara Davut okuyordu. Daha pencereden balıkları görür görmez, yutkunmaya başladı ve indi aşağı, kemal-i itina ile hizmetçinin elinden tepsiyi aldı. Sonra geçti, balıkların karşısına derin bir iştihâ ile yemm-i tefekkürâ daldı ve sonra nedense müftü efendi dahi bu balıkları yemeğe kıyamayarak aziz dostu belediye reisine takdim ederek hulûs çakmak istedi.. Karısına danıştı, bu fikri o da münasip gördü ve dün dedi, onlar da bize, bir tepsi kadayıf göndermişlerdi. Müftünün zaten evi tamire muhtaçtı, belediyeden tezkere almak lazım geliyordu. Bu balıklar şimdi tezkerenin yerini tutar dedi ve o da hemen uşağını çağırarak balıkları belediye reisinin evine yolladı. Belediye reisi çok menfaatini gözetir, hulûs çakılacak yerleri ve fırsatları daima kolları biri idi ve biliyordu ki kaymakam bey tatlı su balığına bayılır. Hah işte dedi, tam sırası... Bunları kaymakama gönderirim. Fakat bu, diğerlerinden fazla olarak güzel bir çiçekli tabağa balıkları kendi eliyle istif etti ve ortalarına pembe bir gaz boyaması örterek uşağın eline tutuşturdu, kaymakam beyin evine götür dedi. Gece hayli ilerlemişti. Ertesi gün kaymakam bey balıkları karşısında görünce, fesuphanallah dedi ve sordu:

—Bunlar nerden geldi?

—Belediye reisi göndermiş..

O akşam kaymakam bey memurin-i mahalliyyenin ileri gelenlerine zaten evinde bir ziyafet verecekti. Bu ziyafete eş'âr kâtibi, müftü efendi, belediye reisi hep davetli idiler. Akşam olup da hepsi sofrada oturdukları zaman karşılarında aynı balıkları görünce hep birden şaşırıldılar, ve hep birden onlar da birer fesuphanallah! çektiler. Ferasetli müftü efendi derhal macerayı tamamıyla çaktı ve mütevekkilâne dedi ki:

Kimse kimsenin kısmetini yiyemezmiş vesselam!

Namlı: A C

(*Güteryüz*, 24 Teşrinisani 1337 (1921), Sayı:30)

Karanlık Bastı

Günahı bu fikrayı anlatanın olsun, ben arada sade bir naklin vazifesini yapıyorum; bilmem doğru, bilmem yalan.. Geçen akşam Sirkeci’de adı lazım olmayan bir yerde otururken yaşlıca, kıranta, uzunca boylu bir zat anlatıyor:

Ahmet Rasim Bey, şu meşhur Eşkâl-i Zaman muharriri komik Ahmet Rasim Bey aynı zamanda müthiş bir mukallitmiş. Bundan on beş, yirmi sene evvel bir gün Heybeliada’da, Çam Limanı’nda arkadaşları ile eğlenti yaparken aklına esmiş, hemen boynuna bir mendil atarak iskemlenin üstüne çıkıp, meddahlığa başlamış, tam zenci aşçı kadının taklidini yaparken oraya tenezzühe gelen bir harem ağası karşısına dikilmiş ve hiddetle sormuş:

—Ne yapıyorsun?

—Vaaz veriyorum..

—Burası cami mi?

—Cami değil fakat cemaat hazır işte..

—Ben de cemaate karışayım da bakayım dinleyim. Ne vaaz ediyorsun? Arap sandalyeyi alıp oraya çökmüş.. Şimdi Ahmet Rasim Bey ne söyleyeceğini şaşırmış, bir müddet şaşkın ve korkak düşündükten sonra:

—Ey cemaat-i Müslimin! Dediklerimi anladınız ya, mucibince amel ederseniz ne ala, etmezseniz onu da siz bilirsiniz? Deyip iskemleden inmiş... Harem ağası tekrar sormuş:

—Ben geldim diye mi vaazı bitirdin?

—Hayır efendim, akşam oldu, karanlık bastı! Onun için..

Bereket Arap karanlıktan maksadın ne demek olduğunu anlamamış ve sırtarak kalkıp gitmiş..

(*Güleryüz*, 29 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:35)

Pekmez Hikâyesi

Ahmak herifin biri tarlasından kopardığı karpuzlarla –Ali Kemal’in kulağı çınlasın– pekmez yapmış, fiçıya doldurmuş sonra eğilip fiçının içine bakınca

durulmuş pekmezin parlak sathında kendi şeklini görmüş ve bunu başka birisi zannederek:

—Oğlan çık dışarı!

Diye bağırmış.. Bağırmış ama bakış ki ne çıkan var, ne kımlıdayan.. Hemen fiçıyı baş aşağı etmiş, fakat pekmez pek koyu olduğu için herifin ayaklarına tutkal gibi yapışmış; o zaman fiçinin içinde tevehhüm ettiği adama hitaben

—Oğlan halt etme, ayağımı çekme! Sonra iş fena olur, demiş hiddetle başlamış tekme atmaya..

Şimdi de Papulas Cenaplarının kulakları çınlasın.

(*Güleryüz*, 13 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:37)

Teşbihte Hata Olmaz

Enayilerden birinin geniş bir tarlası varmış, bir gün oturmuş, düşünmüş, düşünmüş, acaba demiş, şu tarlaya ne eksem; nihayet tuz ekmeye karar vermiş.. Ve çarşıdan gidip birkaç çuval tuz alıp gelmiş, tarlaya ekmiş.. Gel zaman, git zaman bakmış ki ektiği tuzlar çıkmıyor. Canı sıkılmış gidip ahbablarından birine meseleyi açmış o da demiş ki senin ektiğin tuzları mutlaka sinekler yiyor, bu memlekette sinek pek çoktur. O halde ne yapalım? Hemen köyün delikanlılarından birkaç kişi daha toplayarak tüfeklerle sinek avına çıkmışlar. Başlamışlar sinek avlamaya.. O esnadahazırûndanbirinin göğsüne bir sinek konmuş ve tarla sahibi yanındaki adama sineği göstererek ve ıslık çalarak eliyle işaret etmiş.. Ve o da hemen arkadaşının göğsünü nişan alarak patlatır patlatmaz beriki yere yuvarlanmış, ölmüş...

(*Güleryüz*, 19 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:38)

Acaba Yangın Mı?

Zarif Efendi başlamış oldukları altı kol iskambile devam edemedi. Durup dururken başına bir ağır gelmiş, gönlü bulanmaya başlamıştı.

—Oynayamayacağım, affedersiniz... Birden bire hastalandım.

Diyerek kalktı. Zaten mahalle kahvesiyle ev arası iki üç dakika sürerdi. Eliyle başını ovuşturarak, inleye inleye bu mesafeyi kat etti. Kapıyı hızlı hızlı çaldı.

Aksine bu gece zevcesi kapıyı açmakta gecikiyordu. Başka akşam gecikseydi;

Zarif Efendi için yarım saat, bir saat kavga etmek, her şeyi göze aldırarak eşyaları ayırmak işten bile değildi... Fakat bu gece başı çatlıyordu, lakırdı söyleyecek hali yoktu.

Kapı açıldığı zaman, sesini çıkarmadan merdivene doğru yürüdü. Vehibe Hanım telaş içinde:

—Yahu, dedi, ne var! Böyle erken geldin. Daha gideli bir çeyrek olmadı.

—Nene lazım?.. Elbette bir sebebi var!

—A... Üstüme iyilik sağlık! Yoksa...

Cümlesini ikmâledememişti. Zarif Efendi hiddetle

—Başım ağrıyor, yatacağım... diye söylendi.

Hakikatten Zarif Efendi duramayacak bir halde idi. Geniş karyolasına girer girmez gözlerini kapadı, biraz sonra daldı. Vehibe Hanım da sebebi belli olmayan bir heyecan içinde düşünürken minder üstünde uyuyakaldı.

—Yan... gun... vaaaar.

Gecenin sükûtu içinde kuvvetli akislerle odayı dolduran bu kalın tannan ses Zarif Efendi'yi de, Vehibe Hanım'ı da sıçrattı. Zarif Efendi uyku sersemliği ile - kulağının dibindegibi çınlayan - bu sesin nereden geldiğini anlayamamıştı.

Heyecan ve korku içinde sararan Vehibe Hanım da bir şey anlamamış gibi bir karyola üstünde dikelen kocasına, bir de karyolanın altına bakıyordu.

Bu hal ancak bir iki saniye devam etti. (Yangun var) nidasını haykıran tannan ses, güya şiddetini arttırmak için bir an tüfek atmış gibi birden bire çınlamaya başladı.

—Bey...oğ...lun...da...par...mak...kapıda.

Bu sefer tereddüte hacet kalmamıştı. Zarif Efendi yere atladı, karyolanın eteğini kaldırdı:

Bekçi Rahmet Ağa boylu boyuna yatıyordu.

Her gece saat yarımından altılara kadar kahvede kalan Zarif Efendi'nin bu geceki nâgehânî avdetinden şaşırın Vehibe Hanım'ın işareti üzerine, Rahmet Ağa

karyolanın altına saklanmıştı. Zarif Efendi karyolada, zevcesi minder üstünde uykuya dalarken Rahmet Ağa da karyola altında uyuya kalmıştı.

Ve şeytan bu ya!.. Mesleğine ait garip bir riya görmüştü:

Rüyasında kendisini bekçi kahvesinde görüyor, derken, Köşklü geliyor ve bağıırıyordu:

—Uğur ola, ağalar... Beyoğlu'nda, Parmakkapı'da!..

Ve Rahmet Ağa da -rüyasında- koca sopasını alarak çıkınca:

—Yan...gun... var! Beyoğ...lunda...par...makka...pu da...

Diye bağırılmaya başlamıştı

Azade

(*Güteryüz*, 2 Mart 1338 (1922), Sayı:44)

Mahkemede

Cinayet mahkemesinde Reis mütteheme sorar:

—Adın ne?

Müttehem fesi yanda, sol şakağının perçemleri arasına bir karanfil iliştirmiş. Omuzun yeri<biri> çarpık aşağıya düşük... Diğeri<diğer> omuzu kulağına yapışacak gibi yukarı kalkık Reis'in yüzüne bakarak

—Benim mi?

—Evet senin.

Mehmetin «h»sinihazf ederek elifleri dört elif miktarı uzatarak, dalı şaklatarak:

—Maamaad.

—Babanın adı?

Aynı lakaytlıkla, sanki müttehem kendisi değilmiş de, suali başkasına soruyorlarmış gibi:

—Benim mi?

Reis sabur ve yine aynı vakur bir sesle:

—Evet senin.

—Hüseyin

—Ne iş görürsün?

Mehmet yine dalgın... Cevap vermez.

—Sana soruyorum, ne iş görürsün?

—Ben mi?

—Evet sen.

—Gördüğüm işin ben de pek farkında değilim. Eğer farkında olsaydım buraya düşer mi idim?

—Buraya neden geldin biliyor musun?

—Benim mi?

Reis sabırsızlanmaya başlar.

—Evet sen.

—Hayır. O zaman dalgada idim. Anafor esti buraya düşmüşüm.

—Kaç yaşındasın?

Mehmet yine oralarda değil... Kulağı ile burnunu siler... Dişlerinin arasından «vız . . . » diye tükürür, mübaşir Reis'in işareti ile Mehmet'e bir şeyler söyler. Mehmet'in cevabı duyulur:

—Peki! İmanım!..

Reis suali tekrarlar:

—Kaç yaşındasın?

—Benim mi?

Bu sefer artık Reis'in sabrı tükenir hiddetle haykırır:

—Yok ben

Mehmet hiç bozmaz, Reis'in yüzüne bakarak:

—Eh.. Kırk beşlik varsın cevabını verir.

(*Gülyüz*, 23 Mart 1338 (1922), Sayı:47)

Gülyüzlü Fıkralar

İtiraf —Dün annem, dutlukta beni Ahmet ile yakaladı. Ahmet kaçtı fakat ben yakalandım, dayak yedim. Bu kadar ile de kalmadı:

—Her şeyi anlat. Ne yaptınızsa söyle bilmek istiyorum. Dedi.

Ben çok ısrar ettim. Bir şey söylemedim ben sustukça annemin hiddeti arttı. Beni daha ziyade dövmeye başladı. Nihayet dayanamadım her şeyi anlatmaya razı oldum. Annem soruyordu:

—Nasıl başladınız?

—Şey anne, beni öptü.

—Sonra?

—Sonra dedi ki...

Ağlamaya başladım. Hıçkıra hıçkıra anlatıyordum... Hem ben unutmuştum. Hatırıma gelmeyen şeyleri annem tamamlıyordu. Nihayet sabredemedim:

—Anne dedim, siz her yaptığımızı benden daha iyi biliyorsunuz, yoksa orda mıydınız?

Annem cevap vermedi.. Yalnız gözleri öyle başka türlü parlıyordu ki...

(*Gülyüz*, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48)

Elmalar —Bu sabah annem sepetimi elma ile doldurdu: «Haydi, götürüp sat bakalım. Ama sakın yolda filan oturma.» dedi. kendim, yola çıktım. Hava çok sıcaktı. Etraf yemyeşildi. Yoruldum. Çimenlerin üzerine serildim. Sepetin içinde elmalar parıl parıl yanıyordu. Bir tanesini alıp yedim. Sonra bir tanesini daha yedim. Bu esnada karşıma bir genç çıktı.

—Güzel kız. Dedi. Burada ne yapıyorsun?

—Elmalarımı satmaya gidiyorum.

—Öyle ise gitme. Elmalarını ben satın aldım.

Sepeti yakaladı. Saymaya başladı.

—Güzel, bunun içinde iki elma eksik.

—Tamadır efendim.

—Olmaz. Ya bana iki elmayı ara bul, yahut bunları satın almam.

—Ben ne bileyim, nerde arayayım?

—Dur, öyle ise ben arayayım..

İki elmayı kendisi aradı ve Buldu.

(*Güteryüz*, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48)

Tavan Arasında —Gece tavan arasına çıktım.

Annemin dizleri ağırlıklı olduğu için merdiven çıkamaz. Aşağıdan seslendi:

—Kızım ne kadar hızlı basıyorsun. Yukarda iki kişisiniz gibi yürüyorsun.

—Buraları altüst anne, topluyorum.

—Ne oldun ya?.. Düştün mü?

—Bir şey değil anne... Şilteye ayağım takıldı, üzerine düştüm.

—Çok yoruldun galiba, neden öyle hızlı hızlı nefes alıyorsun?

—Evet, işten yoruldum.

—Sen mi haykırdın?

—Evet. İçeriye bir kuş girmiş, birden bire uçtu, korktum.

Aşağıya indiğim zaman annem beni alı al, moru mor görünce:

—Aferin kızım, iyi çalışmışsın. Dedi. Yüzünden belli. Eğer ben çıksa idim, senin kadar çalışamazdım.

—Zannederim anne. Bunda hiç şüpheniz olmasın.

(*Güteryüz*, 30 Mart 1338 (1922), Sayı:48)

Ağırlık Pazarlığı

(Kız babası ile oğlan babası arasında)

Oğlan Babası —Efendim yaz geldikçe yavruların kalpleri kim bilir ne sûz ü güzâr içindedir... Malum ya el intizar eşeddü minen nar...

Kız Babası —İkmal-i nevâkîsa elden geldiği kadar bezl-i mechûd ediliyor... Aile-i alilerine intisap kerime-i cariyeleri için cidden mucib-i mübahattır. Fakat efendim... Söylemeye dilim varmıyor ama...

Hani meşhur bir söz vardır «Küllî şey'in yetevekkafü ilel mangır» derler... İşte zat-ı vâlâları vaat buyurulan üç yüz lira ağırlığı buyurursanız ikmal-i nevâkîs ederiz.

O. Babası —Böyle bir söz oldu mu ya... Hem efendim... Bizim varımız yoğunuz evlatlarımızın demek.. Bir baba ana kim için yaşar? Hem efendim şimdi tıpkı bir mal ü meta alır satar gibi muamele yapacak olursak bilmem ki pek doğru olur mu?

Kız Babası —Bendeniz de mahdum kölenizi evlendirirken tıpkı zat-i alileriniz gibi düşünmüş ve söylemişim. Fakat maalesef dinletememişim herhalde bu ağırlığı ber-vech-i peşin ihsan buyurmanız elzemdir.

O. Babası —(Derin derin düşünmeye varır) Hazır param olsaydı fe-bihâ...

Kız Babası —Hazır paranız yoksa mahdum beyi evlendirmeye kalkmanız biraz abes düşmedi mi ya?.. Ne yapalım bir müddet izdivacı tehir ederiz...

O. Babası —Yok... Yok... Efendim. İki genci intizar içinde bırakmak muvafık-ı insaniyet değil... Bir çare bulalım... Mesela bu para bendenizin hak-payinize borcu olsun...

Kız Babası —Vallahi birader kusura bakmayın... Fakirin borçtan çok ağzım<ağzı> yandı. Hem ihtiyaç var efendim ihtiyaç... Gelin hazırlamak kolay şey mi? Boru mu bu rica ederim!

O. Babası —Peki başka bir şey bulalım. Ben bu parayı taksit taksit, ceste ceste ödeyim...

Kız Babası —Olmaz efendim olmaz...

O. Babası —Neden olmaz canım... Allah Allah.

Kız Babası —Olmaz dedik efendim olmaz...

O. Babası —(Artık iyiden iyi kızmış) Olmaz ne demek? Buna halt etmek derler.

Kız Babası —Haltı sen ediyorsun. Yediği naneye bak... Taksit taksit para verecekmiş?.. Haydi işine efendim haydi işine? Ben kızını sana taksit taksit mi teslim ediyorum.

Deryadil

(*Güleryüz*, 6 Nisan 1338 (1922), Sayı:49)

Temmuz Sıcağında Soba

Hacı Hüsameddin Efendi şimdi de, Vefa Sultanisi Fransızca muallimi Ekrem Nihat'a dadanmıştı. Haftada üç dört gece muntazaman geliyor ve uzun, can sıkıcı hikâyeler anlatarak saatlerce oturuyordu. Bu gece ansızın yine geldi. Ekrem'in mini mini oğlu Cemil onu bahçe tarafındaki misafir odasına aldı. Açık pencereden güzel bir çiçek kokusu dalga dalga esiyordu. Fakat küçük Cemil hemen koşup camı kapadı ve geçen kıştan beri odanın bir köşesinde duran gaz sobasının ortaya getirip yaktı. Hüsameddin Efendi hayretle gözlerini açarak:

—Aman avladım, dedi; bu temmuz sıcağında soba yakılır mı? Bak buram buram terliyoruz..

Çocuk masum bir tebessümle:

—Ne bileyim efendi amca, babam sizin için her zaman dünyanın en soğuk adamı diyor da!...

(*Güleryüz*, 20 Nisan 1338 (1922), Sayı:51)

Bakkal ile Memur Arasında:

Memur —Bir okkadan yirmi dirhem eksik pirinç, yirmi dirhem eksik yağ, yirmi dirhem eksik fasulye isterim.

Bakkal —Efendi şunları tam okka yapsak olmaz mı?

Memur —Aldığım erzakı maaşa yani masrafı îrâda uydurmak lazım.

(*Güleryüz*, 20 Nisan 1338 (1922), Sayı:51)

Fıkra

(Hoca Efendi, düğüne gider. Bir hafta evvel diğer bir düğün evinde pabuçları çalındığı için, bu sfer ihtiyaten pabuçlarını koynuna koymayı unutmaz. Misafirlerin bulunduğu odadan içeri girer. Hane sahibi merasim-i hoş-amediden sonra Hocaya sorar:)

—Efendi, koynunuzdaki nedir?

—Bir risale.

—Ne risalesi efendim.

—Pabuç risalesi derler güzel bir şeydir.

—Neden bahseder?

—Fenn-i muhafazadan.

—Aman ne güzel şey!

—Evet efendim öyledir.

—Aranılsa sahaflarda bulunur mu?

—Hayır efendim kavafllarda bulunur!

(*Güleryüz*, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Fıkra

Gelin —Validemi o kadar seviyor musun ki öldüğü için bu kadar ağlıyorsun?

Damat —Ne söylüyorsun karıcığım, bana ettiği iyiliği kıyamete kadar unutmayacağım.

Gelin —Acayip, sana ne iyilik etti?

Damat —Evlendiğin haftasında vefat etti bundan büyük iyilik olur mu?

(*Güleryüz*, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Günün Sakası

—İzdivacınızı tebrik ederim azizim. Geçen gün zevcenizi gördüm. Maşallah gül gibi.

—Ben de öyle hissediyorum.

—Nesinden?

—Dikenlerinden!

(*Güleryüz*, 27 Nisan 1338 (1922), Sayı:52)

Kadınlar Muharebesi

Roklor dukasının sarayında iki madam yek-diğeriyle kavga ederler. Bunların kavgası dukaya haber verilince duka haberi getirene der ki:

—Kadınlar birbirlerine ne söylediler?

—Öyle şeyler söylediler ki söylenmedik söz kalmadı.

—İyi dikkat ettin mi, birbirlerine çirkin dediler mi?

—Hayır efendim. Yalnız bir o sözü söylemediler.

—Öyle ise korkma şimdi barışırlar.

(*Güleryüz*, 4 Mayıs 1338 (1922), Sayı:53)

Nüfus Memuru ile Muharrir

Nüfus Memuru —Efendi, bu genç kimdir?

Muharrir —Bir edip.

Nüfus Memuru —Sanatı?

Muharrir —Of, anlatamadık.. Edip, edip!

Nüfus Memuru —Anladık efendi fakat ne ile taayyüş eder?

Muharrir —Kalemiyle.

Nüfus Memuru —[Arkadaşına] Yaz uzun saçlı, koca kafalı bir kalem tüccarı!

(*Güleryüz*, 4 Mayıs 1338 (1922), Sayı:53)

İki Yankesici

—O, fesini yenilemişsin. Mübarek olsun.

—Evet öyle oldu.

—Kaç kuruşa aldın.

—Aldığım vakit sahibi dükkânda yoktu.

(*Gülyüz*, 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54)

Bir Kitapçı ile Müşteri

Kitapçı —Efendim, bunu da alınız yeni tercüme olundu. Güzel bir roman.

Müşteri —İsmi nedir?

Kitapçı —Kadınlar Muharebesi.

Müşteri —Onun mükemmeli bizde var.

Kitapçı —Bundan başka bu isimde bir roman, ne gördüm, ne de işittim.

Müşteri —Var var! Hem de pek mufassıl.

Kitapçı —Müellifi kim?

Müşteri —Kim olacak bizim kayınvalide ile gelin hanım!

(*Gülyüz*, 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54)

Sual, Cevap

Sual —Kadınların niçin sakalı yok?

Cevap —Çeneleri durmaz da ondan. Eğer sakalları olsaydı onların çenelerini kim zapt edip de tıraş edebilirdi.

(*Gülyüz*, 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54)

Oruç Yerken

—Yahu ramazanda göz göre göre oruç yenir mi?

—Ne yapayım özrüm var.

—Özrün nedir?

—Hastayım.

—Neden hastasın?

—Açlıktan!

(*Güteryüz*, 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54)

İki Borçlu Arasında

—Birader, senin ne kadar borcun var?

—Onu ben bilmem!

—Ya sen neyi bilirsin?

—Ben yalnız borç etmeyi bilirim. Miktarını alacaklılar düşünsün!

(*Güteryüz*, 11 Mayıs 1338 (1922), Sayı:54)

Kısmette Varsa

Bir köylünün karısı her ne iş yapacak olsa

—Kısmette varsa şöyle yapacağım!

Kısmette varsa filan yere gideceğim!

Dermiş. Bağbozumu mevsimi gelip kocası bir gün karısına!

—Yarın gidip bağı bozacağım.

Der.

Zevcesi mutâdi vecihle «Kısmette varsa!» deyince köylü kızar.

—Be kadın, meyveler oldu, fırtınalar geçti, bunu kısmeti filanı kalmadı!

Der. Bağa gider. Bağı bozar, mahsulatı yükler, köye avdet ederken yolda bir fırtına, bir yağmur zuhur eder ki göz gözü görmez olur bir iki dakikada seller her tarafı kaplar. Köylü hemen hayvanları bıraktığı gibi kendisini mağara gibi bir yere atar hayatını güç hal ile kurtarabilirse de hayvanları, küfeleri sel alıp gider. Ortalık sükûnet bulunca herif mağaradan çıkar bakar ki mahsulat ile hayvanları sel götürmüş. Elde avuçta bir şey kalmamış. O hal ile köye gelir. Evinin kapısını çalar, karısı içeriden:

—Sen kimsin!

Deyince herif dışarıdan.

—Kısmette varsa kocanım!

Der.

(*Güteryüz*, 18 Mayıs 1338 (1922), Sayı:55)

Nargile

Tiryakinin birine sormuşlar:

—Nargilenin kaç faydası vardır?

—Başlıca üç.

—Bu faydalar nedir?

—Evvela nargile içenler katiyen ihtiyarlamaz, saniyen nargile tiryakilerinin evlerine hırsız filan girmez, salisen de...

—Ee, salisen de?

—Acayip! Sebebi ne?

—Pek basit... Evvela niçin ihtiyarlamazlar? Zira kırkıdan fazla yaşayamazlar, ahireti boylarlar. Saniyen evlerine hırsız filan girmez, çünkü sabaha kadar öksürür tiksirirler, gelen hırsız kaçar. Salisen tiryakileri köpek ısırılmaz, zira daima iki büklüm değnekli, bastonlu gezmeye mecbur olduklarından köpekler yaklaşmaya cesaret edemezler....

Meddah Nakil Efendi'nin Kâtibi

(*Güteryüz*, T.y., Sayı:56)

Üç Sual

Bir gün Sultan Mahmut tebdil-i kıyafet ederek iki mabeyinci ile Galata'dan bir kayığa biner. Kayıkçının simasından zeki bir adam olduğunu sezer. Yolda ihtiyara:

—Baba otuz ikiden ne haber?

Kayıkcı:

Üçü kaldı.

Tarzında müphem bir cevap verir. Biraz sonra tekrar.

Baba, evine hırsız girdi mi?

Diye bir sual daha sorar.

Kayıkcı:

—İki defa!

Diye cevap verir.

Karaya çıkacakları zaman padişah tekrar:

—Sana iki kaz göndersem yolar mısın?

Kayıkcı.

—Hay hay Sultanım! Der...

Mabeyinciler padişah ile kayıkcı arasındaki bu sual ve cevabı anlayamadıklarından pek merak ederler. Biraz sonra kayıkcıyı bulurlar. Bir şey sezdirmemek için aynı kayığa binerler. Yolda kayıkcıya

—Baba, demin bir derviş ile senin kayığa binmiştik. Sana bazı sualler sordu. Sen de ona bazı cevaplar verdin. Bize sorduğu suallerin ve verdiği cevapların manasını söyler misin?

İhtiyar:

—Bedava olmaz. Her sual ile birer liranızı alırım.

Der.. Mabeyinciler razı olur.

Kayıkcı gülerek der ki:

—Birinci sual şu idi:

Derviş bana otuz ikiden ne haber dedi yani kaç dişimin kaldığını sordu. Ben de:

—Üçü kaldı dedim. Verin birer lira bakalım der. İki müşterinin birer lirasını alır. Mabeyinciler ikinci suali de söylediler.

Kayıkcı;

—Derviş evine hırsız girdi mi dedi. Yani yolundun mu diye sordu. Ben de iki defa diye cevap verdim der ve birer liralarmı daha alır. Kayık da sahile yaklaşır. Mabeyinciler üçüncü suali de sorarlar:

İhtiyar der ki:

—Yok, bu çok mühimdir. Birer liraya olmaz. İkişer liranızı alırım.

—Pekala söyle.

Kayıkcı:

—Hele sahile çıkın paraları peşin verin:

Bakalım!

Mabeyincilerden ikişer lira daha peşin aldıktan sonra der ki:

—Bana sualleri soran zat sizin bunlardan bir şey anlamadığınızı pek ziyade merak ettiğinizi hissettiği için biraz sonra gelip beni bulacağınızı keşfetti ve sizi serbest bıraktı. Siz bana geldiğiniz zaman paranızı almamı ima etti.

İşte yolunacak iki kaz sizdiniz bu vesile ile paralarınızı.. Allah bereket versin!

**

(*Güleryüz*, 1 Haziran 1338 (1922), Sayı:57)

Salan Salana!

—Aman birader bu dişim akşamdan beri beni uyutmuyor. Çektirsem mi, doldurtsam mı, kaplatsam mı diyerek doğru dişçiye gittim. Dişçi bir yağlı müşteri gibi beni karşıladı, yaylı koltuğa oturttu. Ben korkarak ve titreyerek ağzımı açtım. Dişçi ağzımın içinde yuvarlak aynasını gezdirdi sonra:

—Aman efendim, dedi, çürük bir tane değil ki bak, sağdakiler altlı üstlü, azılar bütün bütün yanlar lekelenmiş, bunların hepsini tedavi etmek lazım.

—Peki ceman yekûn kaç tane diş tedavi edeceksiniz?

—Bir kere azıları çıkarırız. Onlardan hayır yok. Sağdakileri doldururuz. Yanlara da altın kaplama yaparız.

—Peki ne vereceğiz?

—Dişleri birer liraya çıkarıyoruz. Doldurmak için üç lira, kaplamalara beşerden on beş. Temizlemesi filanı yani sizin için yirmi liraya olur?

—Hele sen şu ağrıyan dişimin bir çaresine bak da kalanları sonra düşünürüz.

Herif kerpeteni çıkarır çıkarmaz dişimin ağrısı derhal kesildi.

—Dur, dur ağrı geçti.

—Niçin bu kadar korkuyorsunuz efendim, kerpeteni sokmam ile çıkarmam bir olacak.

—Hayır korkmuyorum ağrı kesildi gibi oldu da...

—Açınız ağzınızı açınız.

—Amaaaan! Küt.

—Çıktı mı?

—Geçmiş olsun bakınız?

Ben ağız salyalı, gözler nemli, çene mecruh..

—Monşer amma çürümüş ha..

—Ağrı geçti mi?

—Yeri sızlıyor.

—Dur ötekinin de icabına bakayım,

Dayanamayacağım,

—Bir saniyede, efendim, açınız.

—Aaaa... Harrrt!

—Aman parmağım.

Dişçi can acısıyla kerpeteni attı gözler döndü yüz kıpkırmızı oldu. Parmaktan kanlar tıp tıp damlıyordu. Pür-telaş fesini kaptı ve merdivenler<i> koşa koşa indi gitti.

—Nereye?

- Ya eczaneye, ya belediyeye.
—Zavallı dâülkelbi boyladı galiba.
—Hiç şüphe yok.
—Bari bir uğra da istifsar-ı hatırda bulun.
—Benim de gönlümden geçiyor ama herif iki lirayı ister diye korkuyorum.

B. K.

(*Güleryüz*, 15 Haziran 1338 (1922), Sayı:59)

Hocanın Katır

Hocanın katırını çalmışlar. Bunu işiten dostlarından bir kısmı:

—Kabahat senin ki mahfuz bir yere koymamışsın!

Diğer bir kısmı:

—Kabahat katırın, köstek tutmuyor!

Diğerleri de:

—Kabahat karının, güzelce bağlamamış!

Deyince, Hoca:

—Öyle ise hırsızın hiç kabahati yok!

Demiş.

(*Güleryüz*, 3 Temmuz 1338 (1922), Sayı:63)

Cenazede

Hocaya bir cenazede cemaatten biri:

—Tabutun ne tarafında bulunmalı!

Diye sormuş. Hoca da:

—İçinde bulunma da, ne tarafında bulunursan bulun!

Demiş.

(*Güleryüz*, 3 Temmuz 1338 (1922), Sayı:63)

Sünnet, Farz

İki ahbap bir arada otururlarken birisinin çocuğu fena halde yaramazlık eder. Babası dayanamaz, bir sille aşk eder ve dönüp refikine:

—Çocuğu dövmeğ sünnettir, der.

Veledin yaramazlığından bizar olan diğeri:

—Hatta, cevabını verir, bu sefer farz oldu.

Katip Çelebi

(*Gülyüz*, 3 Ağustos 1338 (1922), Sayı:68)

Gülyüzün Fıkrası

Kedi Hikâyesi

Adamın biri hırçın, asabi, geçimsiz kadınla evlenmiş. Daha ilk geceden beri aralarında gürültü eksik olmuyormuş. Nihayet canından bizar olarak bir refikine meseleyi açmış, buna çare bulmasını çare etmiş. Refiki:

—Ondan kolayı ne var? Demiş. Ben de izdivaç ederken aldığım kadının gayet huysuz olduğunu söylemişlerdi. Fakat ben onu yola getireceğimi vaat etmişim. Evlendiğimiz gece odadan içeriye kazara zevcemın sevgili kedisi girmişti. Fırsat bu fırsat dedim, hemen kediye atıldım, kadına «Bu kedi de amma can sıkıyor!» diyerek hayvanın bacaklarından tutup çektim mi derhal ikiye bölündü öldü. O zamandan beri karım korkusundan cariye gibi hizmet eder, bir gün kendisini de iki parça edeceğimden korkar.

Zavallı adam bu fikri dinledikten sonra akşamüstü evine döner. Karısı onu sofrada yemek başında bekliyormuş. Odadan içeriye girer girmez kadın geç kaldığından, yemeklerin soğuduğundan falan şikâyete başlayınca adam derhal sofranın etrafında dolaşan kediyi yakalamış, bir mucib-i tavsiye karısını korkutmak için iki parça ettikten sonra pencereden dışarıya fırlatmış. Kadın bu hale kakhahalarla gülerek:

—Nafile, demiş, onu daha ilk geceden yapmak gerekti!

(*Gülyüz*, 7 Eylül 1338 (1922), Sayı:73)

Doktorla Bir Zâir Arasında:

Zâir —Doktor Bey, acaba ben yüz sene yaşayabilecek miyim?

Doktor —Kaç yaşındasınız?

—Elli.

—İçki içer misiniz?

—Hayır..

—Tütün?

—Hayır.

—Kumar oynar mısınız?

—Hayır.

—Kadınla falanla temas eder misiniz?

—Hayır.

—Eğlenceye meyliniz var mı?

—Hayır.

Doktor —(Hiddetle) Be herif, bunların birini yapmadıktan sonra ne halt etmeye yüz sene yaşamak istiyorsun?

Nakil

(*Güleryüz*, 19 Teşrinievvel 1338 (1922), Sayı:79)

Bey ile Hizmetçi Arasında

—Beyefendi bakkal bana, dükkâna gel de hesap görelim, diyor.

—Sakın ha, onda, dokuz yerleştirir sonra hesabın içinden çıkamazsınız?

(*Güleryüz*, T.y, Sayı:87)

Kısa Bir Hikâye

Vaktiyle saf-ı derun bir çobanın, gayet sadık bir köpeği varmış. Bu çoban her sene tadat-ı ağnamda sadık muhafızına bir koyun ihdâ edermiş. Sekiz, on sene imtidâd eden müddet-i hayatında sadık korucunun koyunları kırka baliğ olur zavallı

hayvan bir gün mortoyu çeker.

Çoban bir hayli günler ağlayıp sızladıktan sonra merhumun mirasını düşünür. Kime intikal edeceğini bir türlü tayin edemeyince vaktin müftüsüne gider ve meseleyi anlatarak bu kırk re's koyunun cihet-i intikalini sorar. Bunun üzerine müftü efendi parmaklarıyla sakalını taradıktan ve önündeki kara kaplı kitabın sahifelerini, parmaklarını yalayarak çevirdikten sonra der ki. Ağa! Koyunların otuzu, vaktin müftüsüne, yani bana, beşi fukara-i sâbirine, diğer beşi de sana düşer.

(Güleryüz, T.y, Sayı:88)

İki Ahbap Arasında

—Bizim kıza manyatizma öğrettim. İlk işi beni uyutmak oldu.

—Ben de çocuğu ziraat mektebine verdim. İlk fırsatta ocağıma incir ağacı dikti.

(Güleryüz, T.y, Sayı:88)

İki Dost Arasında

—Günler pek kısaldı sabah olmadan akşam oluyor.

—Onun için maaşlar yarım veriliyor ya.

(Güleryüz, T.y, Sayı:88)

İki Memur Arasında

—Yahu gözün aydın maaş almışsın?

—Vallahi gelmesi ile gitmesi bir oldu. Şöyle dikkatlice paranın yüzünü bile göremedim.

(Güleryüz, T.y, Sayı:88)

İki Hanım Arasında

—Yemek pişirecek, iş gördürecek bir can yoldaşı bulamadım.

—Beyiniz kaleme devam ediyor mu?

—Şeytan kulağına kurşun gidiyor efendim.

—Bizimki mezuniyete sevk edildi edileli ben pek rahat ediyorum. Eli biraz

daha ya<k>ışsa hizmetçiye de yol vereceğim.

(*Güteryüz*, T.y, Sayı:88)

İki İhtiyar Arasında

—Kıştan hiç hoşlanmam hep yaz olsun isterim.

—Yavandan hiç haz etmem yağlıca bir kaz olsun isterim.

(*Güteryüz*, 28 Kânunuevvel 1338 (1922), Sayı:88)

Kaptan ile Oğlu Arasında:

—Oğlum sen sınıfta dümenci olmuşsun!

—Fena mı beybaba, sen kaptan, ben dümenci, nasıl olsa bir gemiyi yürütürüz.

(*Güteryüz*, 18 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:92)

Baba ile Oğlu Arasında:

—Ulan seni kulağından tutarsam sokak sokak dolaştırırım

Beybaba sen de benle beraber dolaşacak değil misin!

(*Güteryüz*, 18 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:92)

İki Sarhoş Arasında:

—Meyhaneler kapanınca nerde buluşacağız?

—Timarhanelerde!

(*Güteryüz*, 25 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:93)

Coğrafya Muallimi ile Talebe Arasında:

—Oğlum niçin harita yapmadın?

—Efendim henüz hudutlarımız anlaşılmadı da.

(*Güteryüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

Ana ile Oğul Arasında:

—Oğlum yaramazlık yapıp da beni kızdırma.

—Fena mı anne hava serin üşümezsin!

(*Güteryüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

Bey ile Hanım Arasında:

—Hanım ben züğürtledikçe sen süsleniyorsun.

—Fena mı alacaklılara belli etmiyorum!

(*Güteryüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

Sevgililer Arasında:

—Kaç yaşındasın?

—Yirmi beş.

—Ben gurbete gideli beş sene oldu siz hâlâ yirmi beşinde misiniz?

—Sensiz geçen ömrü saymam!

(*Güteryüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

Memure Hanımla Zevci Arasında:

—Bey beni Erzurum’a tayin etmişler.

—Beni de Sivas’a!

—Demek mecburi ayrılık!

—

(*Güteryüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

İhtiyar ile Bir Genç Arasında:

—Affedersiniz çoktan beri ziyaretinize gelemedim,

—Türbe miyim ben!

(*Güteryüz*, 7 Şubat 1339 (1923), Sayı:95)

Tramvaycı ile Müşteri Arasında:

—Efendi on para eksik verdiniz;

—Geçen gün yirmi para fazla vermiştim, onluğu oradan alıp buraya mahsup

ediniz!

(*Güteryüz*, 7 Şubat 1339 (1923), Sayı:95)

Ekmekçi ile Müşteri Arasında:

—Eğer borcunuzu vermezseniz evinize ekmek bırakmam.

—Siz zahmet etmeyin birader. Ben fırından gelir alırım!

(*Güteryüz*, 21 Şubat 1339 (1923), Sayı:97)

İki İhtiyar Arasında:

—Sen tekaüt, ben gayr-i faal, öteki malul, beriki açıkta, ne olacak böyle!

—Memurin koleksiyonu!

(*Güteryüz*, 7 Mart 1339 (1923), Sayı:99)

Hanım ile Bey Arasında:

—Bey altta kalmadı, başta kalmadı, nasıl olacak böyle?

—Orta yerde kalana şükür eyle onu da bulamayanlar var!

(*Güteryüz*, 14 Mart 1339 (1923), Sayı:100)

Ramazan Fıkraları

Bir kahvede kaba sofilerden birkaç kişi münakaşa ediyorlarmış:

—Yahu!.. Ay göründü, inkar ettiler bir gün yedik..

—Yok canım..

—Hatta Anadolu'da iki gün evvel tuttular. İki gün yedik..

Yanlarındaki masada oturan ve zaten oruç tutmadan haz etmeyen bir Bektaşî bu telaşlı sözleri işitince:

—Yahu erenler! Sizin nenize lazım: Ulemanın işine karışmak!.. Onlar bildiği gibi yaparlar.. Onlarla uğraşmak iyi mana değildir. İster misiniz kızsın da büsbütün kaldırsınlar!.

Demiş...

(*Güteryüz*, 2 Mayıs 1339 (1923), Sayı:107)

Bektaşinin birini ramazanda rakı içerken yakalayıp hâkimin huzuruna götürürler. Hâkim ona:

—Utanmıyor musun? Mübarek ramazan-ı şerif ayında rakı içilir mi?.. Der demez zeki derviş:

—Hâkim efendi bir sene! On iki aydır. Mart, nisan, mayıs ilh... Bunların arasında hiç ramazan isimli bir aya tesadüf etmedim. Sizin bunda bir yanlışlığınız var imiş...

(*Güteryüz*, 2 Mayıs 1339 (1923), Sayı:107)

Yine bir Bektaşî'den sormuşlar!

—Niçin oruç tutmazsın?

—O, zenginlere mahsustur.

—Oruç zengin, fakir: Her Müslümana farz değil mi?

—İnsan hali bu! Olur ki bozuveririm zaten fakir bir adamım, ne ile ödeyim?
Azat edecek kulum yok,

Fakir doyuramam! İyisi mi hiç tutmam, daha iyidir...

(*Güteryüz*, 2 Mayıs 1339 (1923), Sayı:107)

Yine bir Bektaşî'den sorarlar:

—Kılmadığın namazların sualini nasıl vereceksin?

—Elime para geçince kul azat ederim, fakir doyururum. Borcumdan kurtulurum.

—O senin dediğin oruç hakkındadır.

—Hadi sen de! Sen bizim şeyh efendiden iyi mi bileceksin?

(*Güteryüz*, 2 Mayıs 1339 (1923), Sayı:107)

Bektaşinin birini, ramazanın ilk günü oruç yerken yakalarlar ve hâkimin huzuruna götürürler:

Hâkim: —Ramazanı unuttun mu? Diye sorar. Bektaşî hemen: —Hakkınız var, daha alışılmadı, unuttum.. Malum ya, daha ilk günü. Der ve affolunur. On beşine

doğru tekrar yakayı ele verir ve hâkimin huzuruna çıkarılır. Bu defa da hâkim sorar:

—Yine mi oruç yedin?.

—Evet ama, karım rahatsızdı, yemekleri ben pişiriyordum. Şerren de böyledir: Tuzuna bakıyordum der ve yine affedilir.

Nihayet ayın otuzuncu günü, hem de rakı içerken yakalanır ve itile kakıla hâkimin önüne götürülür. Bu sefer hâkim:

—Bir diyeceğın var mı?.

Diye sorunca Bektaşî hiddetle:

—Yo hakim efendi, haksızlık ediyorsun, bugün yevm-i şektir diye cevap verir!!.

(*Güteryüz*, 9 Mayıs 1339 (1923), Sayı:108)

Bayram ertesi bir mecliste Bektaşî dervişleri oturup hasbihal ederlerken biri diğerine:

—Ulan Derviş Mehmet, bu sene kaç gün yedin?

—On gün; ya sen kaç gün yedin?

—Dokuz gün..

İçlerinden daha eski ve hoş-meşrep diğer birine her ikisi sorarlar:

—Sen kaç gün yedin Baba Çenari?

—Kırk beş gün..

—Yahu, zaten ramazan otuz gün. Kırk beşi nereden buldun?

—Benim bu sene oruç yemek o kadar hoşuma gitti ki on beş gün de gelecek senenin gün<ün>den eklettim!...

(*Güteryüz*, 9 Mayıs 1339 (1923), Sayı:108)

Hoş Fıkralar:

Bektaşî'nin birine sormuşlar:

—Ömründe kaç defa rakı içtin?.

—Bir defa..

—Yahu! Seni her gün rakı içerken görüyoruz.

—Evet.. Ömrümde bir defa içtim. Üst tarafını hep mahmurluk bozdum demiş..

(*Güleryüz*, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

Bikri Mustafa bir gün önüne bir okka rakı koyup bir saat zarfında içer. Bunu gören bir zat:

—Yahu! Dikkat ediyorum: Bir saat sürmedi, bir okkayı bitirdin. Bu ne iştir?

Deyince Bikri Baba:

—Ne yaparsın azizim; daha akşama vakit var. Rakı altı yapıyorum diye cevap verir.

(*Güleryüz*, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

Adamın biri hiç hamama gitmez ve yıkanmazmış..

—Niçin hamama gitmezsin, vücudunu su ile yıkamazsın? Diye sormuşlar.

—Benim yaşamaya niyetim var. Çünkü insanın mayası topraktır. Çok su ile oynayınca çamur olur.

Demiş.

(*Güleryüz*, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

Vaktiyle işretin meni üzerine içecek bir yer bulmayan bir Bektaşi müridi, her gün bir aşçı dükkânına girerek aşçıya çorba getirtir, çorba tasının içerisine ekmeği doğradıktan sonra rakıyı da döker ve böylece hem yemekte, hem içmekte devam edermiş. Günün birinde bu hilesi keşfolunarak hâkimin huzuruna götürülür.

Hâkim:

—İşretin yasak olduğunu bilmiyor musun?

—Evet efendim, içmek yasak olduğunu biliyordum. Lakin yemesi için kanun duymadım..

Demiş..

(*Güleryüz*, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

İmtihanda:

—Oğlum, heykeltıraş kime derler?

—Sakalları uzayan heykelleri tıraş eden adama..

(*Güleryüz*, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

Sahilde:

—Bu balık ne için ölmüş dadıcığım?

—Bilmem kızım..

—A.. Bunda bilmeyecek ne var.. Boğulmuş..

(*Güleryüz*, 23 Mayıs 1339 (1923), Sayı:110)

Hoş Fıkralar

Bir gün bir mahalledeki tekkenin şeyhi o mahallenin en hasisine çömezini yollayarak mum parası ister. Hasis düşünür, düşünür. Nihayet yeleşinin cebinden nikel bir onluk çıkararak çocuğa verir ve der ki:

—Al, bu senin ayak terin.. Şeyh Efendi'ye de benden selam söyle, mehtapta çayıra çıksın!..

(*Güleryüz*, 29 Mayıs 1339 (1923), Sayı:111)

Eski zamanda bir Bektaşî eline geçen yirmi para ile karnını doyurmak ister ve bakkala giderek:

—On paralık peynir ver der!!

Diye yirmiliği tezgâha atar. Bakkal peyniri keser ve fakire verirse de yirmiliğin üstü olan onluğu vermez.

—Hani metelik?

—Ne meteliği!

—Yirmi para verdim.

—Hadi oradan miskin! Bedava mı almak istiyorsun? Def ol şuradan!.

Zavallı fakir onluğu bir türlü kurtaramaz boynu bükük bir halde fırının

yolunu tutar. Fırının tezgâhına doğru elini para atar gibi sallayarak fırıncıya de ki:

—Şuradan on pak ekmek kessene!

Ekmekçi kestiği ekmeği fakire uzatır. Fakir baba yürümeye başlar, fırıncı arkasından bağırır.

—Hani metelik?

—Verdim a..

—Nerede verdin?.

—Yahu attım ya, görmedin mi?

Orada da bir kavga; nihayet Bektaşî ekmeği alıp kaçar ve bir ağaç altına çekilerek postunu serer ve ekmek ile peyniri yerken ellerini göğe doğru açarak der ki:

—Hey Allah'ım! Bu işin doğrusunu sen biliyorsun. Bakkaldan al, fırıncıya ver!..

(*Güleryüz*, 29 Mayıs 1339 (1923), Sayı:111)

Fakir Hamamında:

Müşteri —Baksana oğlum, pantolonum yok, aradım, aradım bulamadım.

Hamamcı —Kabil değil efendim, nereye gider? Bir kere iyice düşününüz. Buraya onunla geldiğinizden emin misiniz?..

(*Güleryüz*, 29 Mayıs 1339 (1923), Sayı:111)

Güleryüz'ün Fıkrası:

Vaktiyle Anadolu'nun uzak şehirlerinden birinde bir kadı varmış. O zamanlar vilayetlere gönderilecek emirler ve talimat mahsusen yola çıkarılan Tatarlar vasıtasıyla gönderilmiş. Bir gün bu kadı efendiye de bir Tatar gelir ve vazifesine müteallik emirler getirir. Kadı sorar.

—Der-i Aliyye'de ne var, ne yok? Tatar, kadının hoşuna gitmek ve ihsan koparmak için hemen:

—İyilik efendim, kulunuz buraya hareket ederken şeyhülislamlığınız söyleniyordu. Yarın, öbür gün müjdesini alırsınız.

Diye cevap verir, kadı bu havadisten çok memnun olarak Tatar'a bahşişler verir. Ertesi gün Tatar İstanbul'a döner. Aradan uzun müddet geçtiği halde kadının şeyhülislamlığından hiçbir haber çıkmaz.

Birkaç ay sonra Tatar mezkûr şehre uğrar, kadı efendi yine aynı suali sorar. Bu defa tatar:

—Vallahi efendim, geçen sefer filan zat mani oldu. Fakat bu defa fetva makamını ihraz etmeniz muhakkaktır.

Kadı zarif bir adam imiş. Gülümseyerek ve yine ihsanını eksik etmeyerek der ki.

—Yalan olduğunu biliyorum ama, Tatar ağası, söyle hoşuma gidiyor.

Tıpkı bugünkü mebus namzetlerinden bazıları gibi..

—Efendim mebusluğunuz muhakkaktır. Der demez sözümüzün yalan olduğunu bildikleri halde yine o kadar hoşlarına gidiyor ki..

Çuvaldız

(*Güleryüz*, 5 Haziran 1339 (1923), Sayı:112)

Güleryüz'ün Fıkrası

Eskiden ilmi noksan bir vaiz varmış. Vaaz esnasında bir hadis-i şerif veya Arapça ibare okurken behemehâl hata yapar ve alaylara mazur kalırmış. O şehirdeki ulemadan diğer bir zat bir gün bu hocayı yanına çağırarak der ki:

—Hoca Efendi, müruruzamanla Arapça kaidelerden bazıları hatırımızdan çıkmış. Vaaz esnasında telaffuz hatalarında bulunuyorsunuz. Bu ise cemaat arasında dedikoduya sebebiyet veriyor. Badema bu gibi hallere meydan kalmamak üzere kürsüye çıkacağımız zaman ayağınıza incecik siyah bir ip bağlarız, ben ucunu elime alırım. Siz hata edince ben ipin ucunu çekerim. Tashih edersiniz.

Hoca razı olur ve ertesi gün bu makul çareyi hazırlar ve kürsüye çıkar.

Vaiz (Kal Nebi..) diye bir hadis okuyacağı sırada cemaatten birisi bilmeyerek ipin üzerine basar. Bittabi ip çekildiğinden hoca tashih eder, ve (Kul Nebi..) der. Bu defa asıl ipin ucunu tutan âlim ipi çeker. Vaiz bu sefer tekrar tashih eder ve (Kıl Nebi..) der demez cemaat birbirlerinin yüzlerine bakarak gülüşmeye başlarlar, âlim

olan zat tekrar ipi çekince hocanın ihtiyarı elden gider ve cemaate hitaben der ki:

—Ey cemaat, ben bunun doğrusu (Kal) olduğunu bilirim ama ne çare! İpin ucu şu herifin elinde.. O beni şaşırtıyor..

Lozan'da da ipin ucu Con Kikirik'in elinde olmasaydı, çoktan sulh olacaktı ama...

Çuvaldız

(*Güleryüz*, 12 Haziran 1339 (1923), Sayı:113)

Güleryüz'ün Fıkrası

Bikri Mustafa bir akşam kafayı iyice tütsüledikten sonra meyhaneden dışarıya kendisini atar ve mütemadiyen bir noktaya gözünü dikerek beklemeye başlar. Bu esnada oradan geçen bir arkadaşı onun bu halini görünce:

—Yahu! Ne bekliyorsun? Evine gitsene! Duracak halin yok!..

Der, Bikri Mustafa ise:

—Şimdi bütün dünya dönüyor, ben de bizim evin kapısı önüme geldiği vakit çalıp içeriye girmek için bekliyorum.

Diye cevap verir.

Galiba Lozan'daki diplomatların da artık başları döndü. Fakat dünya dönüyor sınırlar ve bekliyorlar ki sulh serabı döne döne önlerine gelsin ve kapısını çalıp içeri girsinler!...

Çuvaldız

(*Güleryüz*, 19 Haziran 1339 (1923), Sayı:114)

Güleryüz'ün Fıkrası

İçkinin ilk yasak olduğu tarihlerde, Bektaşi fıkrasından biri, bir pul şişeye rakı doldurup cübbesi altında gizleyerek gezer ve içermiş.. Bir gün yolda Yeniçeri Ağasına rast gelmiş. Ağa, bunun cübbesinin kabarıklığından ve telaşlı halinden şüpheye düşmüş ve hemen durdurup:

—Cübbenin altında ne var?

Diye sormuş. Bektaşî cübbesini açınca şişe meydana çıkmış. Ağa:

—İçindeki nedir?

Demiş. Bektaşî.

—Efendim, iyi su..

Demiş. Ağa tekrar:

—Ver bakalım!.

—Deyince Bektaşî şişeyi yukarı kaldırıp:

—Rakı ol, ya mübarek!.

Diyerek Ağaya vermiş.

Ağa gülerek:

—Köftehor, suyu rakı etmek hüner değil, şurada bir yangın var, bir türlü söndüremiyorlar. Git, bir nefes et de sönsün!

Deyince Bektaşî:

—Yok ağam, ateşe biz karışmıyoruz, Rufailer karışır. Demiş....

Dünyanın üzerindeki yangın da senelerden beri devam ediyor ve Avrupa diplomatları:

—Ateşe biz karışmayız, Rufailer karışır!..

Diyerek söndürmekten çekiniyorlar. Acaba maksatları nedir?

Çuvaldız

(*Gülyüz*, 26 Haziran 1339 (1923), Sayı:115)

Gülyüz'ün Fıkrası

Vaktiyle Kubbealtı vüzerasından biri, nedim-i hası ile birlikte yalının bahçesinde satranç oynarlarmış. Vezir; yenildikçe sinirlenir ve mızıkçılığa, bağırmaya, hatta nedimini paylamaya başlar. Yanlarında oturup da oyunu seyreden ricalden birkaç zat, hiç ses çıkarmazlar. Vezir, bunlara dönüp:

—Canım söylesenize! Ben mi haklıyım, bu herif mi?

Diye sorunca içlerinden biri:

—Efendim, der; hakkın hangi tarafta olduğunu deminden beri sükûtumuzla anlamaya çalışıyoruz. Ne yapalım ki efendimiz bir türlü anlamak istemiyor ve yine patırtıya devam ediyorsunuz...

—.....

Çuvaldız

(*Gülyüz*, 3 Temmuz 1339 (1923), Sayı:116)

Gülyüz'ün Fıkrası

Vaktiyle Rumeli mutasarrıflarından birinin oğlu o şehirdeki çeribaşının kızına tutulur. Mutasarrıf paşa, oğlunun hatırı için kızı babasından istemeye karar verir ve çeribaşıya bendelerinden birisini gönderir. Giden adam nazik ve çelevi haslet bir zatmış. Çeribaşıya:

Efendim, mutasarrıf paşa hazretlerinin mahsus selamları var. Kerimeniz hanımefendiyi mahdumlarına tezvîc etmek istiyorlar. Bu hususta muvafakatinizi istihsal için kulunuzu izam ettiler. Ne irade buyuruluyor.

Çingane ömründe böyle bir lehçe işitmediği için hiddet ve gururla:

—Ben öylesini bilmem, defol buradan!

Diye adamı kovar.

Biçare elçi gelip mutasarrıf paşaya hal ve keyfiyeti arz eder.

Mecliste hazır bulunan bıçkınlardan biri:

—Efendim, müsaade buyurun? Bir kere de bendeniz gideyim der! Ve izin alıp beline tabancasını, bıçağını takar atına biner, doğru çergeye gider. Kapının önünde bir nara atar. Çeribaşı telaş ile dışarıya fırlar. Külhanbeyi bunu görünce hemen tabancayı çekerek:

—Bre melun!. Koca bir mutasarrıfın oğluna kızını ne diye vermiyorsun! Hele vermem de! Leşini yere sererim. Der demez çeribaşı titreye titreye cevap verir:

—Ağam! Ne için vermem! Sizin gibi işi bana böyle adabıyla, erkaniyla anlatan olmadı ki.,.

Çuvaldız

(*Güleryüz*, 24 Temmuz 1339 (1923), Sayı:119)

7.3. KISSADAN HİSSE

Bir Kıssa, Bir Hisse

Midesinden rahatsız, hali vakti yerinde bir efendi Boğaziçi'ndeki yalısında köşe-i inzivaya çekilmiş, günde yarım dilim ekmek bir parça süt, sütlaç yer içer servetinin, parasının, varlığının zevkini, sefasını bir türlü süremezmiş, bir kış günü pencereden denize bakıyormuş, şiddetli kar, fırtına denizin üstünde dalgalanmaya başlamış.

O sırada yalının tam önüne bir balık kayığı yanaşmış. Herifler hemen çıkını açmışlar, ekmeği çıkarmışlar, soğanı kırmışlar, kütür, kütür atıştırmaya başlamışlar, o kadar tatlı tatlı soğan ekmek yiyorlarmış ki pencereden bakan efendinin bile ağzı sulanmış ve içinden bir ah çekip:

—Keşke fakir olaydım da şunlar kadar sıhhatim yerinde olaydı ve bir parça ağız tadıyla şöyle bir ekmek yiyeydim. Demiş efendinin bu temennisinden balıkçıların haberi yok ya onlar da biraz sonra balıkçı ifadesiyle:

—Oh babam oh! Efendi! Çekilmiş sıcacık odaya çubuğunu çekip keyfine bakıyor, hey kurban olduğum Allah, ne olurdu bir parça da bize verseydin de şöyle bir ömür süreydik! Demişler.

İşte dünya bu, herkes birbirinin iç yüzünü bilmez. Tevekkeli mi?

At var meydan yok

Meydan var at yok!

Demezler. Kıssa benden hissesi sizden!

(*Güleryüz*, 31 Kânunusani 1339 (1923), Sayı:94)

Kıssadan Hisse!

İki asil çingene kanunların son günlerinde yola çıkmışlar. Birdenbire hava

bozmuş kar, tipi, fırtına herifleri fena halde şaşrtmış. Bir tanesi ta iliklerine işleyen soğuktan mütessir olarak:

—Hay Allah'ım, demiş, iki garip çingeneyi dondurmakla şanın mı artacak?

Öteki çeneleri birbirine vurarak ilave etmiş:

—Ulan bu işe Allah karışmaz, bu şubatın bo... yemesidir!

Altmış altı gün devam eden konferansa belki kabahat bulanlar vardır. Bana kalırsa bu kabahat konferansta değil Gurzon'un bo... yemesidir!

(*Güleryüz*, 7 Şubat 1339 (1923), Sayı:95)

Kıssadan Hisse

Eskiden her yerde doktor bulunmadığından erbab-ı merak kendilerini tedavi için şehir şehir dolaşırlarmış. Bir gün kapısı açık handan adamın birine geç vakit bir misafir gelir. Ev sahibi sofraya kurdurur yemek hazırlatır misafire buyurunuz der zaten aç olan misafir yemeğe bir girişir biraz sonra sofrada ekmekten eser kalmaz ev sahibi:

—Ekmek getirin, diye emir verir. Ekmek getirirler yemek biter.

—Yemek getirin, der. Ekmek biter, ekmek getirin derken yemek biter velhasıl evin içinde ne varsa misafir efendi hepsini temizler hâlâ bir tokluk eseri göstermez. Ne ise yarım yamalak sofradan kalkar. Bir laf sırasında ev sahibi misafire! nereye gidiyorsunuz, diye sorar. Misafir:

—Üzerinize şifalar midem rahatsız da tedavi ettirmeye gidiyorum, der ev sahibi hemen atılır:

—Aman birader der, tedaviden sonra buraya uğramayınız köye kıtlık getirirsiniz!

Şimdi onun gibi gözü doymayan Fransızlar Türk'ün elinde ne varsa yedi, yuttular. Gözleri hâlâ Türk'ün sofrasından ayrılmıyor fakat paşam bir daha bu vatana uğramamalarını tembih etmeyi unutmadı!

(*Güleryüz*, 15 Şubat 1339 (1923), Sayı:96)

Kıssadan Hisse

Zaman-ı evâilde bir zalim vali varmış, herkesi asar, keser, her şeyi kırar geçirirmiş, bir gün o vilayete bir kadı tayin etmek istemişler, akıllı ve mizaçgir birini bulup göndermişler. Kadı efendi vali beyin mizacına göre hareket eder bir sızıltıya meydan vermezmiş. Bir gün kadı ondan çıkar tam hükümet konağına döneceği sırada valinin en sadık bendesi, en sevdiği bir adamın darağacında sallandığını görür. Hem korkar hem de hayret eder o gün bilvesile valinin yanına girdiği zaman bir sırasını getirip der ki:

—Bugün en sadık bendeniz olan ağanın asıldığını görünce birdenbire hayret ettim acaba efendimize karşı bir kusur mu yaptı. Vali:

—Yok canım der, dün akşam rüyama girdi de beni korkuttu teresin vücudunu kaldırıverdim.

Kadı oradan hemen eve, pılıyı pırtıyı toplayıp doğru İstanbul'a döner.

—Ne o kadı efendi pek çabuk döndüğz yoksa geçinmeye bir çare bulamadınız mı? Diyenlere:

—Her şeye çare buldum ama, der valinin rüyasına girmemeye bir çare bulamadım!

Biz de sulh konferansında uyuşmak için her şeye çare bulduk ama hariflerin rüyalarına girmemeye çare bulamadık onun için pılıyı pırtıyı toplayıp yurdumuza dönüyoruz!

(*Güleryüz*, 21 Şubat 1339 (1923), Sayı:97)

Kıssadan Hisse!

İki avcı yola çıkmışlar, ve aralarında kararlaştırmışlar ki vurdukları avı müsavaten taksim edecekler!

Akşama kadar avlanmışlar, iki ördekle bir kaz vurmuşlar, fakat vurulan av dört olsa idi ikişer tane taksim edebilirlerdi. Bunlar üç tane, nasıl taksim edecekler, kazı biri asılır öteki:

—Yook, der, olmaz kaz benim!

Beriki itiraz eder:

—Yağma yok, kazı ben alacağım.

Velhasıl bir türlü uyuşamazlar. Doğru kadiya gider ve derler ki:

—Kadı efendi biz bugün ava çıktık, her ne vurur isek aramızda paylaşmayı kararlaştırdık şimdi uyuşamıyoruz, lütfen şunu bize taksim eder misin?

Kadı efendi oturunuz karşıma der ve şöyle bir taksim yapar:

—İki avcıya bir ördek, der ördeğin birini avcılara verir, sen şöyle dur mezkerdek<mezmerdek>! Deyip bir ördek de kendisi çeker. Kadiya bir kaz lakin pek az der, kazı da alır.

Zavallı avcıları bir tek ördekle savar:

Şimdi fransızlar da bize ufacak bir menfaat gösterip bütün imtiyazlara sahip çıkarak:

—Fransızlara imtiyaz lakin pek az.

Diyorlar ama, bu taksimi yutmayacağız!

(*Güleryüz*, 28 Şubat 1339 (1923), Sayı:98)

Kıssadan Hisse

Eskiden Yeni Camii civarında eskiciler vardı. Bunlar kunduralara yama yaparlar, dikerler, çivilerler, bütün sermayeleri bir zembil içinde, çekiç, kerpeten kösele ve deri parçalarıdır. Bir de önlerinde teneke içinde su bulundururlar. Bu su ile derileri ıslatıp yumuşatırlar. İşte böyle bir eskiciye Rumeli ahalisinden burka sarıklı, kırmızı kuşaklı ve kaytanlı çuha poturlu bir muhacir gelir. Eskicinin önündeki tenekede bulunan bulanık suyu hoşaf zannederek eskiciye der ki:

—Abe ahiretlik kaça veriyorsun bu hoşafın çomçanı!

Kayserili eskici gülerek:

—Nideceğin ağa ver on para kana kana iç!

Muhacir onluğu verir. Eskici yanındaki delik maşrapayı doldurup uzatır muhacir diz çöker ve eliyle başını basarak bir maşrapa kösele suyunu içer. Bu su biraz kekremsi gelmiş olacak ki muhacir eskiciye:

—Herkes anlamaz ama der, hoşaf bozulmuş elden çıkarmaya bak!

Avrupalılar da hükümetlerinin harp ateşini söndürsün diye yuttukları mayın yakıcı bir su oyuğunu anladılar da şimdi mideler bozuldu. Ne yapıp yapıp bunu midelerden, kafalardan çıkarınız diye bağıyorlar.

(*Güteryüz*, 14 Mart 1339 (1923), Sayı:100)

Kıssadan Hisse!

Zaman-ı evâilde bir zengin ağanın Ali isminde saf bir uşağı varmış. Ali köyüne gitmek ister ağa ile helalleşir, hesabı görülür. Ağası der ki: «Bak oğlum senin şimdiye kadar bende olan hakkın belki binlerce lira ile ödenmez. Fakat ben sana bu liralara mukabil helalinden on lira vereceğim, ve birkaç nasihat söyleyeceğim, istersen bu binlerce lira tutan hakkını borç harç ita edeyim istersen, on lira ile nasihatlerimi söyleyeyim. Hangisini kabul edersin?» Uşak düşünür, ağa helalinden on lira ile nasihatleri kabul ederim, der! Ağası paraları verdikten sonra:

—Ali der, nasihatlerimin birisi geçit bulmayınca sudan geçme! İkincisi vazifen olmayan işe karışma! Üçüncüsü ekmeğini yediğin yere hıyanetlik etme! Haydi Allah selametlik versin! Uşak birkaç saat yürüdükten sonra karşısına bi su tesadüf eder, Ali geçit aramakla meşgul iken doludizgin bir atlı geldiğini görür atlı beygiri çaya sürer, karşıya geçeyim derken kendisini suya kaptırır, bir türlü kurtulamaz boğulur, gider biraz sonra beygir yüze yüze bu geçit arayan uşağın yanına gelir, uşak çeker bir sığ yerde beygiri kurtarırbir de bakar ki heybeler sucuk gibi altın dolu! Bu altınlara ve güzel bir ata sahip olan Ali o gece bir derebeyinin evine misafir olur, derebeyi türlü türlü işler yapar, cariyelerini döver, kölelerini söver, bu misafir hiçbirine:

—Yahu ne yapıyorsun bu haksızlıktır demez, derebeyi içinden: Bu nasıl adam ne yaptımsa herifin ağzından laf alamadım der o gece yatağını yaptırdığı odaya en güzel cariyelerinden birini gönderir ve bu adamın fikrini ve kalbini anlamasını tembih eder. Cariye her ne kadar misafiri yoldan çıkarmak isterse de bizim Ali katiyen oralı olmaz.

Bittabi bu beye anlatılır. Bey büsbütün hayrette kalır, ertesi gün derebeyi bu doğru kalpli misafiri çağırıp işin aslını sorar. Ali, ben ağamdan nasihat aldım geçit bulmayınca, sudan geçmem, vazifem olmayan işe karışmam, ekmeğini yediğim yere hıyanetlik etmem diye cevap verir derebeyi yegâne mir-i incisi olan kızını Ali'ye

verir az zaman sonra vefat eder ve Ali de onun yerine kaim olup doğruluğun mükâfatını görür!

Acaba şu kıssadan hisse alıp ağasının nasihatini tutacak kaç kişi var!

(*Güleyüz*, 21 Mart 1339 (1923), Sayı:101)

Kıssadan Hisse

Yahudi'nin biri Fincancılar yokuşundan çanak, çömlek bardak filan alır gençten bir küfeci bulur, Balat'a kadar pazarlık edip birlikte yola çıkarlar. Fakat tamahkâr Yahudi o gün yaptığı birçok masrafa bir de hamallık zam olacağını düşünerek canı sıkılmaya başlar. Ve bir tedbir düşünür. Tam Unkapanı hizasına gelince hamala der ki:

—Hemşehri senin adın ne be?

Hamal:

—Mehmet

—Ha Mehmet sana bir şey söyleyim, şimdi bu yükü götürüp benden birkaç kuruş alacaksın, bu parayı şuraya buraya verip harç edeceksin, hâlbuki ben sana üç nasihat söyleyim, yanında bulunsun sırası gelince bin lira eder!

Mehmet düşünür Yahudi'nin sözü aklına yatar der ki:

—Haydi söyle kabul ederim. O sırada Ayakapı'ya gelmişler, Yahudi: Birincisi der:

—Evlilikten bekârlık iyi derlerse inanma!

Mehmet bakar bu sözde bir fevkaladelik yok! Peki ikinciye söyle bakalım?

Yahudi:

—Yayan gitmek atla gitmekten iyidir, derlerse inanma!

—Mehmet: Aferin Yahudi der, bunu da yeni öğrendim üçüncüyü söyle!

Yahudi biraz düşündükten sonra:

—Fakirlik zenginlikten iyidir, derlerse inanma!

Mehmet bu nasihati de alır malumu ilâm kabilinden olan bu sözlerin öyle bin

liralık kıymeti olamayacağını hesap eder ve hiddetlenir, o sırada tam Balat'a varmışlar Yahudi'nin evinin önüne geldiği vakit sırtındaki küfeyi kaldırır yere vurur ve Yahudi'ye:

—Eğer bu küfede bir tane sağlam kase kaldı derlerse inanma der!

Şimdi onun gibi bize tazminat vermek istemeyen Yunanlılara bu yolda bir cevap vermek sırası gelir mi dersiniz?

(*Güleyüz*, 29 Mart 1339 (1923), Sayı:102)

Kıssadan Hisse!

Bektaşî babasının biri yaz gecesi misafirlige gitmiş, eski viran, ahşap bir evde misafir olmuş babaya bir yatak yapmışlar, Allah rahatlık versin! Deyip gitmişler. Bektaşî yatmış tam gece yarısı pireler tahtakuruları üşmüş Bektaşiyi emmeye başlamışlar. Dede vücudu ateşler içinde kaşına kaşına uyanmış, kalkmış, kibriti çakmış mumu yakmış bir de bakmış ki, duvarı simsiyah tahtakuruları bürümüş. Baba bunları toplamış, yakmış, ezmiş, öldürmüş ama epeyce yorulmuş. Işıқта parmaklarına bakmış kanla mülemma. Gayriihtiyari koklamış, pis, mundar, müstekreh bir koku!

Zaten bunalmış olan Bektaşî artık dayanamamış da demiş ki:

—Ey kurban olduğum Allah bunu yaratırken bir kerecik koklamadın mı?

Şimdi onun gibi yurdumuzun her tarafına üşerek bizi ısırarak emen ve rahatsız eden Avrupalı mahlûklar için:

—Ey kurban olduğum Allah şu heriflere biraz akıl ve insaf vermedin mi?

Demenin sırası geldi mi? Gelmedi mi?

(*Güleyüz*, 4 Nisan 1339 (1923), Sayı:103)

Kıssadan Hisse:

Husuf-ı Kamer...

Vaktiyle zürefâdan biri bulunduğu şehrin en zenginini ziyarete gider. Zarif olan şahıs esasen bu zatın misafirlerine daima cariyeleri vasıtasıyla kahve takdim ettiğini işitir ve bir vesile zuhur edip de bir ziyarete bulunamadığına esefler edermiş.

Nihayet münasip bir fırsat zuhur eder etmez o güzel cariyelerden birini

görerek mütezziz olabilmek ümidiyle koşar gider. Ev sahibi kendisini hüsnü suretle kabul ederek mutena bir misafir odasına alır.

Hal ve hatır sorulduktan sonra kahve gelir. Zarif bir de ne baksın: İnce ve uzun bir harem ağası elinde tepsi karşısında divan duruyor. Yüzünü buruşturarak ve canı sıkılarak:

—Affedersiniz beyefendi hazretleri, kaza orucu tutuyorum da...

Der ve fakat çehresindeki ekşilikten işi çaktırır. Bir müddet sonra ev sahibi olan zat dışarı çıkar, aradan birkaç dakika geçer geçmez içeriye girerek yine misafiriyle musahabeye başlar o esnada gayet güzel ve dil-rûba bir cariye elinde kahve tepsisi olduğu halde odadan içeriye girer ve zaten ehl-i dilden olan zarif misafiri mest ve bihoş eder. Karşısında boynu bükülmüş bir gül fidanı gibi, duran bu müstesna güzeli daha fazla bekletmeye kıyamayan zarif her türlü mahcubiyeti gözüne kestirerek:

—Efendim, mademki hilal-i ıydi rüyet kabul olmuştur der ve tebessümle kahveyi alarak içmeye başlar. Bittabii ev sahibinin de kahaahalarına hedef olur... Cariye fazla beklemeyerek odadan hemen çıkar zarifin de a<k>lı dışarıda kalır. Ne konuştuğunun, ne dinlediğinin farkında değilken içeriye yine harem ağası girerek boş kahve fincanını almak istemez mi?! Zarif ev sahibinin yaptığı azizliğin ancak farkına varırsa da o güzel kızı tekrar görememek yeisinden mütevellit bir ıstırap heyecanıyla kahve fincanıyla ta<ba>ğınını birbirine vurarak:

—Efendim, husuf-ı kamer vaki oldu; husuf-ı kamer!... Diye sahibi-i hanenin muazzibliğine vakıf olduğunu bu sözleriyle telmih ederek takdirlere mazhar olur...

Bu sefer ki sulh konferansı da Lozan'dakine dönmese!. Lozan'da sulh, yüzünü o güzel cariye gibi bir gösterdi, bir kaçtı... Bari bu sefer rüyet-i hilal vaki oldu zannıyla orucu bozar bozmaz harem ağası içeriye girmese ve bütün ümitlerimiz tekrar husufa uğramasa..

(*Güleyüz*, 11 Nisan 1339 (1923), Sayı:104)

SONUÇ

Sedat Simavi tarafından 5 Mayıs 1921 (1337) – 14 Ağustos 1923(1339) tarihleri arasında toplamda 122 sayı çıkarılan *Güteryüz* edebî, siyasi bir mizah gazetesidir. Gazetenin çıkarıldığı tarih aralığına baktığımız zaman Kurtuluş Savaşı'nın en ateşli olduğu döneme denk geldiğini görürüz. Her edebî eser yayımlandığı dönemin izlerini az da olsa içeriğinde barındırdığına göre böyle bir zamanda çıkan *Güteryüz*'ü devrinde yaşanan olaylardan ayrı düşünmemek gerekir.

Devir savaş devri, düşman çetin, halk yorgun ve ümitsiz; işte *Güteryüz* böyle bir dönemde Türk halkına umut ışığı olmuş, millî birlik duygusunu canlı tutmaya çalışmıştır. Gerek yazıları ile gerek karikatürleri ile Millî Mücadeleye olan inancı arttırmış, daima halka moral vermiş bir gazetedir.

Güteryüz'ü incelediğimizde şiir, hikâye, tiyatro, makale, hatıra, monolog ve fıkra gibi türlerde yazılara rastlanmaktadır. Bu yazıların içeriğine baktığımızda çoğunun mizahi bir üslup ile yazıldığını görürüz. Sanatçıların bunu yapmaktaki amacı sansüre takılmadan devrin ve toplumun aksak ve eksik taraflarını çekinmeden eleştirebilmektir.

Gazetede yer alan edebî türlerde ele alınan konuların başında Millî Mücadele gelir. Millî Mücadele her safhasıyla an be an bu türlerde işlenmiştir. Düşman kuvvetlerinin komutanları ve askerleri alaycı hatta küçük düşürücü bir şekilde ele alınırken, Türk komutanları ve askeri daima yüceltilmiş ve övülmüştür. Millî Mücadele'ye muhalif basın da *Güteryüz*'ün yazar ve karikatürcülerinden nasibini almıştır. Bunun dışında geçim derdi, parasızlık, yolsuzluk, savaş sonucu ortaya çıkan mesken buhranı, İstanbul sokaklarını kaplayan Rus güzelleri(Haraşo), memurların maaş meseleleri *Güteryüz*'de işlenen diğer konular arasındadır.

Dönemindeki bütün bu sıkıntıları eleştirileriyle toplumun gündemine taşıyarak Türk milletine destek olmaya çalışan *Güteryüz*, izlediği yayın politikasıyla ve karikatürleriyle Millî Mücadele dönemindeki mizah basınında en önemli süreli yayındır diyebiliriz. Aynı zamanda devirle ilgili her türlü sosyal, siyasal, kültürel haberleri ve gelişmeleri gazetede çizilen karikatürlerde görebiliriz. Bu açıdan gazetede ki karikatürlerin detaylı bir şekilde incelendiği takdirde ayrı bir çalışma konusu olabileceği kanaatindeyiz.

Kısacası *Gülyüz* gazetesi gerek çizimleriyle gerekse yazılarıyla Kurtuluş Savaşı dönemine tanıklık etmiş, toplumun içinde bulunduğu sıkıntıları mizahi bir üslupla her satırına yansıtmış edebî türler açısından özellikle mizahî açıdan çok büyük öneme sahip bir süreli yayındır.

KAYNAKÇA

- ALBAYRAK, Nurettin. “Mizah. Halk Edebiyatı”, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, ss.208-209.
- APAYDIN, Mustafa. “Tanzimat’tan Sonra Mizah ve Hiciv”, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Cilt:3, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, , İstanbul, 2006, ss.323-337.
- ARDIÇ, İbrahim Selçuk. *Kalem Dergisi ve Mizah Anlayışı (1908-1911)* , (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2009.
- DAVULCU AKBABA, Ebru. *II. Meşrutiyet Dönemi Mizah Basınında Osmanlı Modernleşmesi ve Eleştirel Kodlar (Kalem ve Cem Dergileri Üzerinden)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2013.
- DEĞİRMENCİOĞLU, Gürsoy. Millî Mücadele Dönemi’nde Mizah Basını: “Güleryüz” Mizah Gazetesinde Yayınlanan Karikatürlerin İçerikleri Üzerine Bir İnceleme, *Global Media Jurnal Tr Edition*, 6 (11), 2015, ss.202-219.
- DEVELLİOĞLU, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2007.
- DURMUŞ, İsmail. “Mizah. ”, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, ss.205-206.
- Güleryüz Gazetesi, Millî Kütüphane 1956 SB 274, Ankara.
- GÜNDOĞAN, Burçin Gülçin. *Edebî Yönden Yeni Kalem Dergisinin İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2014.
- İNÜĞÜR, M. Nuri. *Basın ve Yayın Tarihi* (3), Der Yayınları, İstanbul, 1993.
- KAHRAMAN, Âlim. “Mizah. Yeni Türk Edebiyatı”, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, ss.209-2011.

KONAR, Hikmet. *Diken Mizah Gazetesinin İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005.

OYMAK, Alparslan. *Osmanlı Mizahında Teodor Kasap (Diyojen, Çingiraklı Tatar ve Hayal Gazetesi Üzerine Bir İnceleme)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2013.

ÖNGÖREN, Ferit. *Cumhuriyet Dönemi Türk Mizahı ve Hicvi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983.

PALA, İskender. “Mizah. Türk Edebiyatı. Divan Edebiyatı”, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, ss.208.

PALA, İskender. “Mizah. Türk Edebiyatı”, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, ss.208.

SAMİ, Şemsettin. *Kamus-ı Türkî(2)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2015.

ŞAHİN, Yunus. *Güleryüz Gazetesi'nin İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova, 2009.

ŞAPOLYO, Enver Benhan. *Türk Gazeteciliği Tarihi ve Her Yönü ile Basın*, Güven Matbaası, Ankara, 1969.

TOKMAKÇIOĞLU, Erdoğan. *Türk Basın Tarihi*, İsim Yayınları, Ankara, 2011.

(<http://www.eskieserler.com/resimler/ddiyojengazetesinrl.jpg>)

(https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ec/Cover_of_Kalem.jpg)

(http://3.bp.blogspot.com/-spJcNd-nuw8/UVnnRF-AcNI/AAAAAAAAABzI/2w6jFln043k/s1600/guleryuz_1+ilk+sayi.jpg)

(https://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/8/8d/G%C3%BClery%C3%BCz_Gazete_%C3%B6n_sayfa.jpg)

(<http://arsiv.ntv.com.tr/news/178256.jpg>)

(<https://odatv.com/images/resimler/4%2818%29.jpg>)

(<http://arsiv.ntv.com.tr/news/178257.jpg>)

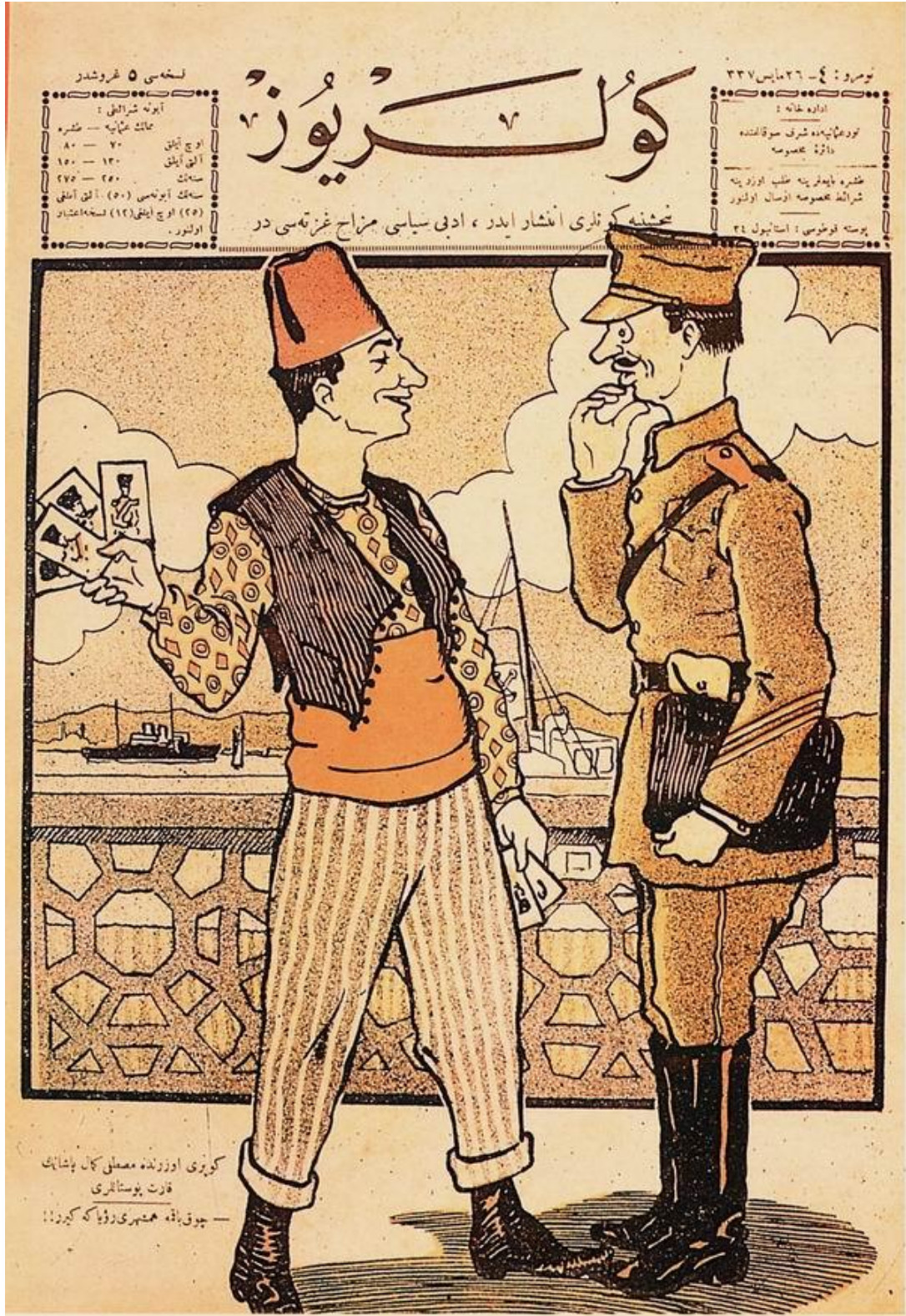
(http://img01.alkislarlayasiyorum.com/images/sipsak/300288_23.jpg)

(<http://www.leblebitozu.com/wp-content/uploads/2017/04/ali-kemal-bey-cizimi-cevat-sakir-kabaagacli.jpg>)

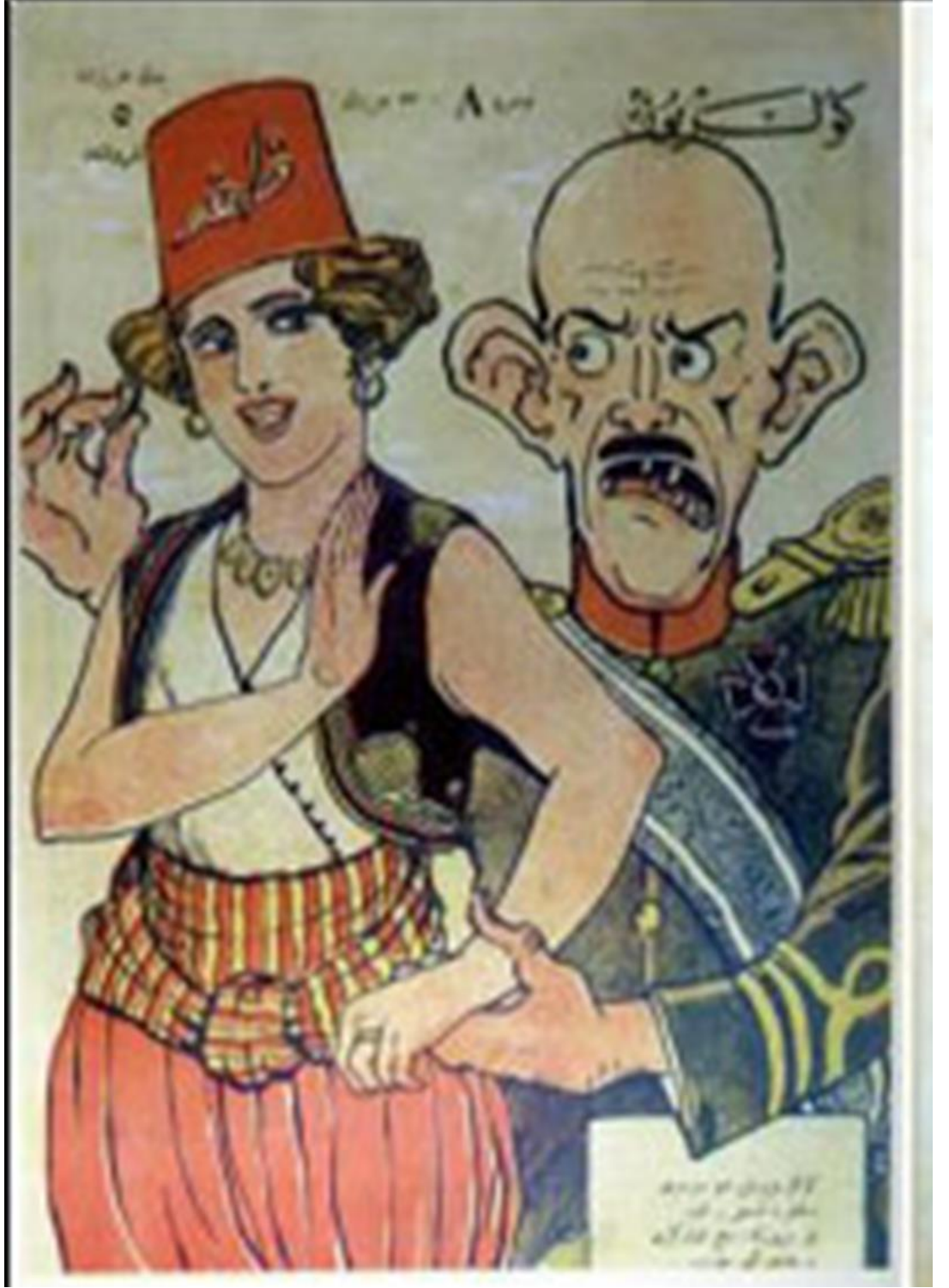
EKLER

(Guleryuz, 5 Mayıs 1337(1921), Sayı:1)

(Guleryuz, 26 Mayis 1337(1921),Sayı:4)

(Gülyüz, 23 Haziran, Y.y., Sayı:8)

(Güleryüz, T.y, Sayı:12)

(Güleryüz, T.y, Sayı:14)

(Gülyüz, 29 Kânunuevvel 1337 (1921), Sayı:35)

فيلسوفمز

اولمسه پدی

موقدك سفاسی اوکا یزدی
اطرافده موقدیلر اولمسه پدی
ساتیرز ایثنی چوقدن بیتردی .
اورنده دکیز اولمسه پدی .
غزته چیقماسه قاز اولمزدی
آقشام اولمسه سیاح اولمزدی
مطبوعانده پویه دالاش اولمزدی
کالك پیامی اولمسه پدی .
هی رضا مهران ایله دستلق اولماز
موجبی زاده ایله تجارت اولماز
بیلدیكک کولر یوز رسمیر چیقاردی
فیلسوف رضا توفیق اولمسه پدی .

(Gülyüz, 13 Kânunusani 1338 (1922), Sayı:37)

(Guleryüz, 16 Teşrinisani 1338 (1922), Sayı:83)